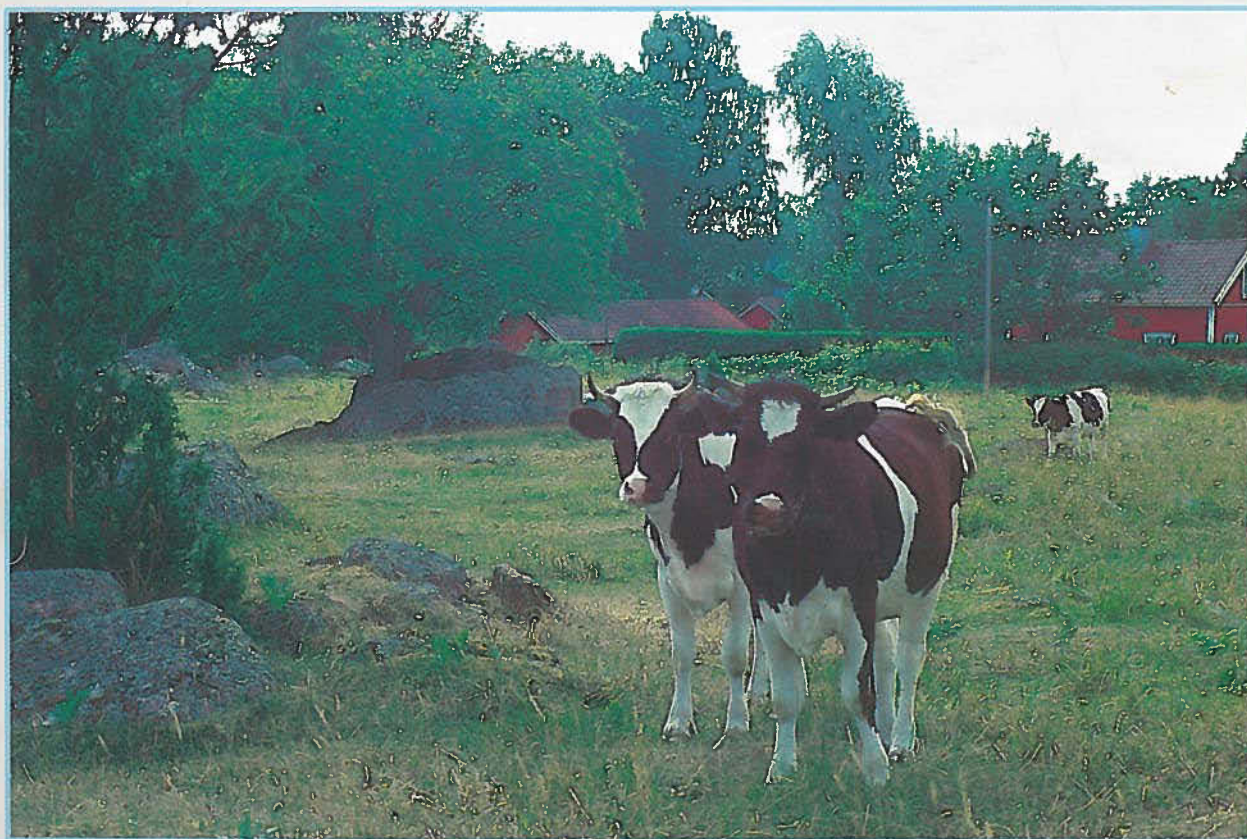

Juha Pykälä ja Thomas Bonn

Uudenmaan perinnemaisemat

Ängar, hagmarker och skogsbeten i Nyland

Juha Pykälä ja Thomas Bonn

Uudenmaan perinnemaisemat

Ängar, hagmarker och skogsbeten i Nyland

HELSINKI 2000

Pohjakartat © Maanmittauslaitos
lupanro 7/MML/15

ISBN 952-11-0766-9
ISSN 1455-0792

Kartat/Kartor: Maanmittauslaitos, lupa 7/MYY/00

Kansikuva/Omslagsbild: Nautakarja soveltuu hyvin kaikenlaisien perinnemaisemien hoitajaksi. Vähästeisina kesinä kedoilla ja osin tuoreillakin niityillä kasvillisuus alkaa kulottua. Ravinnon määrän vuosittaiset vaihtelut tulee ottaa huomioon perinnebiotooppien hoitoa suunniteltaessa. Pernaja, Malmgård. / Nötkreatur är lämplig för skötsel av alla vårdbiotoper. Under torra somrar kan vegetationen på torra och friska ängar uttorkas. Födatillgången varierar årligen, och man måste beakta detta när man planerar skötseln av vårdbiotoper. Pernå, Malmgård. 21.7.1992 Juha Pykälä.

Taitto/Lay-out: DTPage Oy
Paino/Tryck: Oy Edita Ab
Helsinki 2000

Sisältö • Innehåll

1	Johdanto • Inledning	5
2	Perinnemaisemien kartoitus • Kartering av ängar, hagmarker och skogsbeten (vårdbiotoper)	8
2.1	Tavoitteet • Mål	8
2.2	Inventointimenetelmät • Inventeringsmetoder	8
2.3	Inventoinnin kattavuus • Inventeringens täckningsgrad	12
3	Luonnon ja maiseman erityispiirteet • Speciella drag i naturen och landskapet	13
3.1	Ilmasto • Klimat	13
3.2	Kallio- ja maaperä • Berggrund och jordmån	14
3.3	Maisemalliset yleispiirteet • Allmänna drag i landskapet	15
3.4	Eliömaantieteelliset ominaispiirteet • Biogeografiska särdrag	17
4	Maatalouden kehitys ja alueelliset erityispiirteet • Jordbrukets utveckling och speciella regionala drag	20
4.1	Esihistoriallinen aika ja keskiaika • Förhistorisk tid och medeltid	20
4.2	Kaskeaminen • Svedjebruk	21
4.3	Perinteinen karja- ja niittytalous • Traditionell boskaps- och ängsskötsel	22
4.4	Perinteisestä maataloudesta nykyiseen maatalouteen • Från traditionellt till modernt jordbruk	25
4.5	Nykyinen maankäyttö • Nutida markanvändning	29
5	Perinnebiotooppien tila • Vårdbiotopstypernas tillstånd	31
5.1	Tila perinnemaisematyypeittäin • Status enligt vårdbiotopstyp	31
5.1.1	Kalliokedot • Hällmarkstorrängar	34
5.1.2	Kedot • Torrängar	37
5.1.3	Tuoreet ja kosteat niityt • Friska och fuktiga ängar	38
5.1.4	Merenrantaniityt • Havsstrandängar	41
5.1.5	Järvenrantaniityt • Sjöstrandängar	42
5.1.6	Hakamaat • Hagmarker	43
5.1.7	Metsälaitumet • Skogsbeten	45
5.1.8	Muut • Övriga	45
5.2	Uhanalaiset lajit • Utrotningshotade arter	46
5.3	Huomionarvoiset lajit • Arter att uppmärksamma	50
5.4	Muut luonnon- ja kulttuuriarvot • Andra natur- och kulturvärden	56
6	Perinnemaisemien säilyttäminen ja hoito • Skötsel och bevarande av vårdbiotyper	61
6.1	Hoidon tarve ja tavoitteet • Skötselbehov och målsättningar för skötseln	61
6.2	Hoitomenetelmät • Skötselmetoder	63
6.3	Hoidon toteutus • Tillämpningen av skötselmetoderna	65
6.3.1	Maatalouden ympäristötuki • Jordbrukets miljöstödd	66
6.3.2	Muut hoitohankkeet • Övriga skötselinitiativ	69

7 Arvokkaat perinnemaisemat • Värdefulla vårdbiotoper	70
Askola	76
Espoo • Esbo	78
Hanko • Hangö	81
Helsinki • Helsingfors	87
Hyvinkää	94
Inkoo • Ingå	97
Järvenpää	116
Karjaa • Karis	117
Karjalohja	136
Karkkila	146
Kerava	150
Kirkkonummi • Kyrkslätt.....	150
Lapinjärvi • Lappträsk.....	156
Liljendal	157
Lohja • Lojo	158
Loviisa • Lovisa	220
Myrskylä • Mörskom	221
Mäntsälä	222
Nummi-Pusula	226
Nurmijärvi	237
Pernaja • Pernå	241
Pohja • Pojo	253
Pornainen	260
Porvoo • Borgå	262
Pukkila	270
Ruotsinpyhtää • Strömfors	270
Sammatti	280
Sipoo • Sibbo	282
Siuntio • Sjundeå	296
Tammisaari • Ekenäs	299
Tuusula	351
Vantaa • Vanda	352
Vihti	357

Kirjallisuus • Litteratur	362
--	------------

Kuvailulehdet • Presentationsblad	365
--	------------

Johdanto • Inledning

Uusmaalainen luonto ja maisema ovat muovautuneet pitkään jatkuneen karjatalouden myötä. Karjatalous perustui Uudellamaalla 1800-luvun lopulle asti niittyihin, joilta saatiin karjalle talvirehu ja pitkälle 1900-luvulle asti puustoiisiin laitumiin, joilla karja laidunsi kesät. Pääosa Uudenmaan maatalasta oli karjatalousmaisemaa. Niitto, laidunnus, polttaminen ja lehdestys latvomalla rikastuttivat luontoa ja saivat aikaan eliölajistoltaan arvokkaita monimuotoisia luontotyyppisiä. Perinnemaisemat (niityt, hakamaat ja metsälaitumet) ovat koko tämän vuosisadan ajan vähentyneet. Nyt vuosituhansien aikana muovautunut uusmaalainen karjatalouskulttuuri ja sen ylläpitämä luonnon monimuotoisuus ovat kokonaan katoamassa.

Uudenmaan kulttuurimaisemista ja kulttuurihistoriallisista kohteista on tehty useita laajoja selvityksiä (Haapanen & Heikkilä 1993, Härö 1993, Ympäristöministeriö & Museovirasto 1993 ja viittaukset näissä). Perinteisen maatalouden muovaamia alueita ei ole Uudellamaalla aiemmin tarkemmin selvitetty. Seutukaavaliittojen maisemaluetyöryhmän mietintöä (Haapanen & Heikkilä 1993) varten tekemissä inventoinneissa selvitettiin myös perinnebiotooppeja (Pispa 1990, Kurtto 1992), mutta niiden osuus jäi laajoihin maisema-aluekokonaisuuksiin verrattuna vähäiseksi. Lisäksi inventointimenetelmät ja -tarkkuus olivat varsin vaihtelevat Uudenmaan eri osissa.

Ympäristöministeriön toimeksiannosta aloitettiin Suomen ympäristökeskuksessa (silloisessa vesi- ja ympäristöhallituksessa) 1992 perinnemaisemaprojekti, jonka tavoitteena oli selvittää perinteisen maatalouskäytön muovaamien alueiden nykytila, hoidon tar-

Den nyländska naturen och landskapet har formats under en lång period av boskapsskötsel. I Nyland grundade sig boskapsskötseln ända till slutet av 1800-talet på ängsbruk. Ängarna försåg boskapen med vinterfoder medan trädbevuxna ängsmarker betades av boskapen under sommaren. Största delen av Nylands landareal präglades då av boskapsskötsel. Slåttern, betet, svedjandet och hamlingen ökade mångfalden i naturen och fick till stånd mångformiga naturtyper uppvisande en värdefull artsammansättning. Ängar, hagmarker och skogsbeten (vårdbiotoper) har under detta århundrade i jämn takt avtagit i antal. Nu håller den nyländska kultur som bildats kring boskapsskötseln under de gångna årtusendena snabbt på att försvinna, liksom även den naturliga mångfald vilken boskapsskötseln lett till.

Flera omfattande utredningar angående kulturlandskap och kulturhistoriskt sett värdefulla objekt i Nyland har publicerats (Haapanen & Heikkilä 1993, Härö 1993, Miljöministeriet & Museiverket 1993 samt referenserna i dessa). Områden som formats av traditionellt jordbruk har emellertid inte tidigare närmare karterats och undersökts. Vid de inventeringar (Pispa 1990, Kurtto 1992) som gjordes i samband med uppgörandet av kommittébetänkandet om nationellt värdefulla landskapsområden (Haapanen & Heikkilä 1993) karterades i viss mån även vårdbiotoper, men deras andel var emellertid obetydlig jämfört med de vidsträckta landskapsområdena. Dessutom varierade inventeringsmetoderna och -noggrannheten mycket i olika delar av Nyland.

På uppdrag av miljöministeriet inleddes år 1992 ett vårdbiotopsprojekt

ve ja tavoitteet (Alanen & Pykälä 1992, Alanen ym. 1994). Kartoitustyön tuloksista on aiemmin ilmestynyt kahdeksan alueellista raporttia: Satakunta (Jutila ym. 1996), Pohjois-Pohjanmaa (Vainio & Kekäläinen 1997), Pohjois-Karjala (Grönlund ym. 1998), Etelä-Savo (Hänninen-Valjakka 1998), Lappi (Kalpio & Bergman 1999), Keski-Pohjanmaa (Tikkanen ym. 1999), Pirkanmaa (Liedenpohja-Ruuhijärvi ym. 1999) ja Kaakkois-Suomi (Jantunen ym. 1999, Hering 1999).

Uusimaa tarkoittaa tässä Uudenmaan ympäristökeskuksen aluetta, joka vastaa Uudenmaan maakuntaa (Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan liittojen alue) (maapinta-ala 9112,5 km²).

Uudenmaan perinnemaisemien inventointeihin on osallistunut useita tutkijoita. Suurimman työn on tehnyt Thomas Bonn, joka on inventoinut n. 40 % Uudenmaan perinnemaisemista (osin Espoo, Hanko, osin Helsinki, Inko, pääosin Karjaa, Kirkkonummi, Lappinjärvi, Liljendal, Loviisa, Nurmijärvi, osin Pernaja, Pohja, osin Porvoo, pääosin Ruotsinpyhtää, pääosin Sipoo, Siuntio, pääosin Vihti, Tammisaari). Lisäksi maastotöihin ovat osallistuneet Patrik Byholm (osin Espoo, osin Helsinki, osin Karkkila, Myrskylä, osin Nummi-Pusula, osin Sammatti, Tuusula, Vantaa), Nina Heikkinen (osin Espoo, Hyvinkää, Mäntsälä, Pornainen), Jyrki Jalonen (osin Askola), Leena Lehtomaa (osin Sammatti), Heidi Lyytikäinen & Martina Reinikainen (pääosin Askola, osin Helsinki, Järvenpää, Kerava, Pukkila), Juha Pykälä (osin Karjaa, Karjalohja, osin Karkkila, osin Lohja, pääosin Nummi-Pusula, osin Pernaja, osin Porvoo, osin Ruotsinpyhtää, osin Sipoo, osin Vihti) ja Sari Danielsson (pääosin Lohja) (ks. myös Danielsson 1998). Mika Siljander on digitoinut raportissa esitettävät kartat. Kirsi Helas Uudenmaan ympäristökeskuksesta on antanut asiantuntija-apua raporttia kirjoitettaessa (erityisesti luku 6). Jukka Moisanen Museovirastosta on antanut tietoja perinnebiotoopeilla sijaitsevista muinaisjäännöksistä. Tieto-

vid Finlands miljöcentral (den dåtida vatten- och miljöstyrelsen). Projektets mål var att klarlägga tillståndet för de områden som formats av traditionell markanvändning, samt att klarlägga skötselmål och -behov för områdena (Alanen & Pykälä 1992, Alanen m.fl. 1994). Resultaten av karteringarna har tidigare utkommit i åtta regionala rapporter: Satakunta (Jutila m.fl. 1996), Norra Österbotten (Vainio & Kekäläinen 1997), Norra Karelen (Grönlund m.fl. 1998), Södra Savolax (Hänninen-Valjakka 1998), Lappland (Kalpio & Bergman 1999), Mellersta Österbotten (Tikkanen m. fl. 1999), Birkaland (Liedenpohja-Ruuhijärvi m. fl. 1999) och Sydöstra Finland.

I denna rapport följer gränserna för Nyland den administrativa gräns som används vid Nylands miljöcentral och motsvaras av gränserna för landskapet Nyland (Nylands och Östra Nylands förbund) (landareal 9112,5 km²).

De nyländska vårdbiotoperna har inventerats av flera personer. Största delen av arbetet har utförts av Thomas Bonn, som inventerat ca 40% av alla Nylands vårdbiotoper (delar av Borgå, Ekenäs, delar av Esbo, delar av Helsingfors, Ingå, huvuddelen av Karis, Kyrkslätt, Lappträsk, Liljendal, Lovisa, Nurmijärvi, delar av Pernå, Pojo, huvuddelen av Sibbo, Sjundeå, huvuddelen av Strömfors, huvuddelen av Vichtis). Resten av områdena inventerades av Patrik Byholm (delar av Esbo, delar av Helsingfors, delar av Högfors, Mörskom, delar av Nummi-Pusula, delar av Sammatti, Tusby, Vanda), Nina Heikkinen (delar av Esbo, Hyvinge, Mäntsälä, Pornainen), Jyrki Jalonen (delar av Askola), Leena Lehtomaa (delar av Sammatti), Heidi Lyytikäinen & Martina Reinikainen (huvuddelen av Askola, delar av Helsingfors, Järvenpää, Kervo, Pukkila), Juha Pykälä (delar av Högfors, delar av Karis, Karislojo, delar av Lojo, huvuddelen av Nummi-Pusula, delar av Pernå, delar av Borgå, delar av Sibbo, delar av Strömfors, delar av Vichtis) och Sari Danielsson (hu-

ja perinnebiotooppien sijainnista on saatu useilta tahoilta (ks. luku 2.2). Patrik Byholm on kääntänyt luvut 1-6 sekä kaksikielisten kuntien kohteiden aluekuvaukset ruotsiksi ja Bo Storränk tar- kistanut ruotsinkieliset tekstit. Aulikki Alanen ja Kirsi Hellas lukivat käsikir- joituksen ja tekivät siihen arvokkaita korjausehdotuksia. Uudenmaan liitto on osallistunut maastoinventointien rahoitukseen. Kiitämme lämpimästi kaikkia edellämainittuja.

vuddelen av Lojo) (se också Daniels- son 1998). Mika Siljander har digitali- serat kartorna som förekommer i rap- porten. Kirsi Hellas, Nylands miljöcen- tral har bidragit med experthjälp (sär- skilt kapitel 6). Jukka Moisanen, Mu- seiverket, har givit information om fornlämningar i vårdbiotoperna. Infor- mation om vårdbiotopernas läge har erhållits från många håll (se kapitel 2.2). Patrik Byholm har översatt kapi- tel 1-6 och beskrivningarna av värde- fulla vårdbiotoper i de tvåspråkiga kommunerna och Bo Storränk har granskat översättningarna. Aulikki Al- anen och Kirsi Hellas har läst manus- kriptet och gjort många värdefulla för- bättringar. Nylands förbund har del- tagit i finansieringen av fältinvente- ringarna. Vi tackar alla ovannämnda för deras medverkan.

Perinnemaisemien kartoitus • Kartering av ängar, hagmarker och skogsbeten (vårdbiotoper)

2.1 Tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Uudenmaan perinnebiotooppien (niityt, hakamaat, metsälaitumet) nykytila ja hoitotarve sekä löytää vielä jäljellä olevat arvokkaat alueet. Tuloksia voidaan hyödyntää perinnebiotooppien hoidon suunnittelussa ja järjestämisessä, maankäytön suunnittelussa sekä maaseudun ympäristönsuojeluun ja maisemanhoitoon liittyvien tuki- ja avustushakemusten käsittelyssä (mm. maatalouden ympäristötuki).

2.2 Inventointimenetelmät

Uudellamaalla perinnebiotooppien inventoinnit aloitettiin kesällä 1992. Pääasiassa alueet tutkittiin vuosina 1993–1996. Muutama lisäkohde inventoitiin 1997.

Tausta-aineistoa inventointeihin on saatu mm. ympäristöministeriön pienmaisemakyselystä (1987), seutukaavaliittojen selvityksistä (Pispa 1990, Kurtto 1992), Uudenmaan luontoa käsittelevistä julkaisuista, kevättalvella 1993 kuntiin ja eri viranomaisille sekä vapaaehtoisjärjestöille lähetetystä kyselystä (ks. Leivo & Pykälä 1993) sekä haastattelemalla Uudenmaan luontoa tuntevia henkilöitä (mm. Kalevi Keynäs, Arto Kurtto, Risto Murto, Pekka Keinänen) ja viranomaisorganisaatioiden edustajia (esim. kuntien ympäristönsuojelu- ja maataloussihteereitä).

Tietämys Uudenmaan perinnebiotooppien nykytilasta osoittautui varsin puutteelliseksi. Eräiltä alueilta (esim. Helsinki, Inkoo, Lohja, Tammi-
saari) tiedot perinnebiotooppien sijainnista olivat melko hyvät. Sen sijaan

2.1 Mål

Målet med undersökningen var att klarlägga de nyländska vårdbiotopernas (ängar, hagmarker, skogsbeten) nuvarande tillstånd och skötselbehov samt att lokalisera kvarvarande värdefulla områden. Resultaten kan användas vid planering av vårdbiotopernas skötsel, i samband med planering av markanvändningen och vid behandlingen av ansökningar om stöd för landskapsvård (bl.a. jordbrukets miljö-
stöd).

2.2 Inventeringsmetoder

Inventeringen av vårdbiotoperna i Nyland inleddes sommaren 1992. Huvud delen av områdena inventerades under åren 1993–1996. Några områden inventerades år 1997.

Bakgrundsmaterial för inventeringarna har fåtts från bl.a. miljöministeriets förfrågan om s.k. smålandskap (1987), från regionplaneförbundens karteringar (Pispa 1990, Kurtto 1992), från publikationer angående den nyländska naturen, via den förfrågning om vårdbiotoper som 1993 sändes till kommunerna, olika myndigheter och till ideella föreningar (se Leivo & Pykälä 1993) och via intervjuer av personer med god kännedom om Nylands natur (bl.a. Kalevi Keynäs, Arto Kurtto, Risto Murto, Pekka Keinänen) och representanter för olika myndighetsorganisationer (bl.a. kommunernas miljövårds- och jordbrukssekreterare). Ett varmt tack till alla dessa.

Kännedomen om vårdbiotopernas tillstånd i Nyland visade sig vara ytterst bristfällig. Vårdbiotopernas läge var ganska väl känt i några områden

monista kunnista etukäteistietoja saatiin kerätyksi varsin niukasti tai ei ollenkaan. Yli 10 vuotta vanhempien tietojen tarkistus oli yleensä hyödytöntä: perinnebiotoopit olivat hävinneet. Perinnebiotooppien etsintä potentiaalisesti kiintoisilta alueilta osoittautui monesti tehokkaimmaksi keinoksi. Näistä suuri osa pystyttiin paikallistamaan peruskarttojen avulla. Monet arvokkaimmista kohteista löydettiin isoja ja pieniä teitä ajamalla.

Perinnebiotooppien inventoinnissa noudatettiin sitä varten laadittua ohjeistoa (Pykälä ym. 1994). Etenkään vuoden 1992 ja vuoden 1993 inventointien tarkkuus ei yllä myöhempien vuosien tasolle, koska menetelmä oli vielä keskeneräinen. Arvotuksessa tärkeimmät tekijät ovat maankäyttö, kasvisto ja kasvillisuus. Maankäyttöä selvitettiin

(t.ex. Ekenäs, Helsingfors, Ingå, Lojo). Andra kommuner hade däremot endast mycket lite fakta eller så saknades kännedom helt. Information som var äldre än tio år var för det mesta onödigt: vårdbiotoperna hade försvunnit. Aktivt sökande efter vårbiotoperna i potentiellt intressanta områden visade sig ofta vara den mest effektiva metoden. Många av de mest värdefulla områdena hittades via ett aktivt körande efter större och mindre vägar.

Vid inventeringen av vårdbiotoperna följdes metoderna uppgjorda i en för detta ändamål avsedd rapport (Pykälä m.fl. 1994). Inventeringarna gjorda under åren 1992 och 1993 nådde inte samma noggrannhetsgrad som under de därpå följande åren, eftersom metodiken då ännu var under utveckling. De viktigaste faktorerna som be-

Kuva 1. Nummi-Pusulan Yli-Rydön niittoniitty edustaa elävää talonpoikaiskulttuuria parhaimmillaan. Ainakin yli 50 vuotta viikatteella niitetty alue on Suomen viimeisiä aivan aitoja niittoniittyjä. Parhaimmillaan niityltä on laskettu 46 kasvilajia neliömetriltä, mikä on korkein ilmoitettu määrä Suomesta Ahvenanmaa pois lukien.

Bild 1. Yli-Rytö slätteräng i Nummi-Pusula representerar det bästa av bondekulturen. Ängen har hävdats med lie i åtminstone 50 år och hör till de sista äkta slätterängarna i Finland. På ängen har noterats 46 växtarter per kvadratmeter, vilket är det högsta antalet i Finland (exkl. Åland). 10.9.1996 Juha Pykälä

maanomistajia haastattelemalla ja arvioimalla kasvillisuuden perusteella. Joidenkin alueiden käyttöä selvitettiin 1960-70-lukujen peruskartoilta.

Kartoituksessa etsittiin etenkin perinteisesti laiduntamalla tai niittämällä hoidettuja alueita (kuva 1). Näitä ei ole kynnety, kylvetty eikä lannoitettu. Eläimet elävät perinnebiotoopilla laiduntaessaan sen tuotolla. Käytännössä useimmilla alueilla laidunnus poikkeaa suuresti perinteisestä. Tällaiset alueet, samoin kuin käytön loputtua umpeenkasuvat alueet, otettiin mukaan, jos niillä oli edelleen merkittävissä määrin perinnebiotoopeille luonteenomaisia piirteitä.

Inventoinnissa selvitettiin mm. alueiden perinnemaisematyypit, kasvillisuustyypit, kasvisto, rakennukset ja rakenteet, maisemalliset arvot ja hoitotarve. Kasvistossa kiinnitettiin erityistä huomiota puustoon ja pensastoon, valtalajeihin, uhanalaisiin ja muihin huomionarvoisiin lajeihin (Pykälän ym. 1994 mukaan). Uudellamaalla osoittautui tarpeelliseksi pitää myös seuraavia kasveja huomionarvoisina: ketokarvaskallioinen, häränsilmä, jäski ja nyylähaarikko.

Kunkin kohteen tila, uhkatekijät ja hoitotarve on arvioitu ja alueille on annettu yleispiirteiset hoitosuosituks.

Kohteiden arvotuksessa Uudenmaan perinnebiotoopit on suhteutettu sekä toisiinsa että muun Suomen kohteisiin. Maakunnan edustavimmat alueet on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäviksi.

Aluerajauksiin sisällytettiin edelleen käytössä olevat niityt (kuva 2), hakamaat ja metsälaitumet sekä merkittäviä perinnemaisema-arvoja sisältävät kunnostamiskelpoiset alueet. Jälkimmäisissä on mukana myös eräitä huomattavan umpeenkasvaneita alueita, joilla on säilynyt harvinaista perinnebiotooppien lajistoa. Eräissä tapauksissa alueella ei ole vuosikymmeniin ollut laidun- tai niittokäyttöä. Rajauksen sisällä olevat puustoiset alueet on luokiteltu hakamaiksi tai metsälaitumiksi

aktades vid bedömningen av ett områdes värde var markanvändningstypen, floran och vegetationen. Markanvändningsformen klarlades via intervjuer med markägaren och på basen av spår i vegetationen. Några områdens markanvändningsformer klarlades genom att studera grundkartor från 1960- och 1970-talen.

Under karteringen söktes speciellt efter områden som betades på traditionellt sätt eller där traditionell slätter bedrevs (bild 1). Denna typs områden har inte plöjts, insåts eller gödslats. Djuren på vårdbiotopen lever genom att beta av områdets vegetation. I praktiken avviker betesformen på de flesta områden stort från den traditionella. Områden som dessa, samt områden som börjat växa igen efter avslutat bete, togs emellertid med i rapporten, ifall de ännu uppvisade drag typiska för vårdbiotoper.

I samband med inventeringen klarlades bl.a. områdenas vårdbiotopstyper, vegetationstyper, flora, byggnader och byggnadskonstruktioner, landskapsmässiga värde och behov av skötsel. Angående vegetationen fästes speciell uppmärksamhet vid träd- och buskbeståndet, dominerande arter, utrotningshotade och andra beaktansvärda arter (enligt Pykälä m.fl 1994). I Nyland visade det sig dessutom vara skäl att anse följande växter vara beaktansvärda: gråbinka, slätterfibbla, stagg och knutnarv. För varje inventerat områdes del har områdets tillstånd, hot och skötselbehov bedömts och allmänna skötselråd har givits.

Vid bedömningen av Nylands vårdbiotoper har de jämförts både sinsemellan och med andra områden i Finland. Landskapets mest värdefulla områden har klassificerats som nationellt sett värdefulla.

I områdesavgränsningarna ännu i bruk varande ängar (bild 2), hagmarker och skogsbeten samt områden möjliga att restaurera (med betydande vårdbiotopvärde). Till den senare kategorin hör även områden vars igen-

Kuva 2. Hyvinkään Jaakkolan keto on Uudenmaan edustavimpia laidunketoja. Hevosten laiduntamalla kedolla runsaita ovat mm. ahosuolaheinä (*Rumex acetosella*) ja poronjäkälät (*Cladonia* spp.). Erikoisuutena on uhanalainen saunionoidanlukko (*Botrychium matricariifolium*).

Bild 2. Jaakkola torräng i Hyvinge är en av de mest representativa betade torrängarna i Nyland. Bergsyra (*Rumex acetosella*) och renlavar (*Cladonia* spp.) förekommer rikligt på den av hästar betade ängen. En specialitet är den hotade arten rutlåsbräken (*Botrychium matricariifolium*). 8.7.1998
Juha Pykälä

silloinkin, kun laidunkäytön jäljet ovat enää melko vähäiset.

Entiset pellot jätettiin pääasiassa rajausten ulkopuolelle. Mikäli alueen viljelykäytöstä on kulunut pitkä aika ja kasvillisuus on muuttunut selvästi niitymäiseksi, pelto on otettu mukaan rajaukseen. Lisäksi rajauksissa on perinnebiotooppien keskellä olevia pieniä vanhoja peltokuvioita, jos ne on helppointa aidata samaan lohkoon kuin perinnebiotoopit, ja jos niiden mukaanottaminen ei haittaa perinnebiotoopin asianmukaisen hoidon toteutumista.

Karjatalouteen liittymättömät niity- ja ketomaiset alueet jätettiin inventoinnin ulkopuolelle. Siten mm. valtakunnallisesti merkittävät Suomenlinnan vallikedot ja muut linnoitustoi-

växning framskridit långt, men vilka ännu uppvisar en artsammansättning typisk för vårdbiotoper. I några fall har bete eller slåtter inte bedrivits i området på flera årtionden. De områden som domineras av träd och finns innanför gränsdragningen har klassificerats som hagmark eller skogsbete, även i de fall betetrycket på dessa varit ganska lågt.

Gamla åkrar lämnades för det mesta utanför gränsdragningen. Ifall lång tid gått sedan området varit i odlingsbruk och ifall vegetationen tydligt har förändrats till att påminna om ängsvegetation har åkern tagits med. Det finns även fall där små, gamla åkerfigurer finns i vårdbiotopen, vilket gjort att dessa oftast har lämnats innanför

mintaan liittyvät kedot eivät sisälly tähän tutkimukseen. Tosin karjatalous lienee aikoinaan osin muovannut myös linnoitusketojen kasvillisuutta.

2.3 Inventoinnin kattavuus

Tehtävän laajuuden ja voimavarojen niukkuuden vuoksi ei koko Uuttamaata ole voitu tutkia tarkoin. Käytetyillä menetelmillä on kuitenkin löydetty useimmat Uudenmaan arvokkaimmista perinnebiotoopeista. Kartoituksen kattavuudeksi arvioidaan n. 80–90 %. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden perinnebiotooppien osalta kattavuus lienee yli 90 %. Inventointien tarkkuus on jonkin verran parempi Länsi- kuin Itä-Uudellamaalla. Yhä laidunnuksessa olevien alueiden osalta kattavuus on korkeampi kuin umpeenkasvavien perinnebiotooppien osalta. Monesti umpeenkasvavien alueiden osalta on myös tulkinnanvaraista pidetäänkö niitä enää arvokkaina perinnebiotoopeina. Pitkälle umpeenkasvaneita, mutta kunnostamiskelpoisia, alueita on enemmän kuin arvokkaiksi luokiteltuja. Metsälaitumien osalta inventoinnissa on eniten puutteita niiden laajuuden, usein vähäisten arvojen sekä inventoinnin työläyden vuoksi.

gränsdragningen förutsatt att de gamla åkerfigurerna inte försvårar den planerade skötseln.

Ängs- och torrängslika områden som inte är/har varit knutna direkt till boskapsskötseln togs inte med i inventeringen. Därmed är bl.a. de nationellt sett värdefulla valltorrängarna på Sveaborg och andra till fästningen anknutna torrängar inte med i denna utredning. Troligtvis har fästningens torrängar ändå fordom formats av boskapsskötsel.

2.3 Inventeringens täckningsgrad

På grund av projektets omfattning och begränsade tillgängliga resurser kunde inte hela Nyland undersökas noggrant. Med hjälp av de använda metoderna har dock de flesta av Nylands värdefulla vårdbiotoper hittats. Karteringens täckningsgrad uppskattas vara omkring 80–90 %. Täckningsgraden rörande områden värdefulla på nationell eller landskapsmässig nivå torde ligga över 90 %. Västra Nyland har inventerats aningen noggrannare än Östra Nyland. För de vårdbiotoper som fortfarande betas är täckningsgraden större än för områden som är under igenväxning. I många fall är det även tveksamt ifall igenväxande områden ännu kan anses vara värdefulla vårdbiotoper. Långt igenväxta, men restaurerbara, områden finns långt mer än vad som är listat. Största bristerna finns gällande skogsbeten, vilka förblev bristfälligt inventerade på grund av deras vidd, ofta ringa betydelse samt arbetsdryghet vid inventeringen.

Luonnon ja maiseman erityispiirteet • Speciella drag i naturen och landskapet

3

3.1 Ilmasto

Uudenmaan ilmastoon vaikuttaa meren läheisyys (Huovila & Kolkki 1967). Saaristossa lämpötilan nousu keväällä ja lasku syksyllä tapahtuvat myöhemmin kuin mantereella. Rannikon vaikutus lämpötilan vuorokausivaihteluihin ulottuu noin 10 km:n päähän ja vaikutus lämpötilan vuosivaihteluun noin 20 km:n päähän merenrannasta (Huovila & Kolkki 1967).

Uusimaa on saaristoa lukuunottamatta Suomen runsassateisimpia alueita (vuotuinen sademäärä 600–750 mm) (Solantie 1988). Eniten sataa heinä-syyskuussa. Sademäärät ovat syys- ja keskitalvella suuria muuhun Etelä-Suomeen verrattuna (Solantie 1992). Lounais-Uusimaa, jossa vuosisademäärä on Suomen suurimpia, on kasvillisuuden kannalta lounaissaariston ohella Suomen kuivimpia alueita, koska sademäärät ovat alhaisia touko-kesäkuussa (Solantie 1988).

Kasvukauden pituus on noin 170–180 vuorokautta. Se lyhenee rannikolta sisämaahan siirryttäessä (Huovila & Kolkki 1967). Lohjan seudulla kasvukauden pituus on kuitenkin samaa luokkaa kuin saaristossa.

Lumi- ja routaolot vaihtelevat vuositain suuresti. Vähälumisina talvina routa voi ulottua syvälle. Kylminä syys-talvina paksu lumi voi peittää maan, jolloin maa ei routaannu (Solantie 1992). Hallat ovat selvästi harvinaisempia meren rannikolla ja suurimpien järvien rannoilla kuin vähäjärvisillä seuduilla (Solantie 1992).

3.1 Klimat

Klimatet i Nyland påverkas av närheten till havet (Huovila & Kolkki 1967). I skärgården värms luften upp senare under våren än på fastlandet, och skärgårdsluften kyles även långsammare ner på hösten. Denna effekt ses i dygnstemperaturvariationerna omkring 10 km och på årsnivå omkring 20 km inåt land (Huovila & Kolkki 1967). Bortsett från skärgården är Nyland ett av de mest nederbördsrika områdena i Finland (årlig nederbörd 600–750 mm) (Solantie 1988). Mest regnar det i juli-september. Nederbördsmängderna under hösten och midvintern är stora jämfört med resten av södra Finland (Solantie 1992). Sydvästra Nyland, där nederbördsmängderna är bland de största i Finland, är vad gäller vegetationen ett av de torraste områdena i Finland, eftersom nederbördsmängden är liten i maj-juni (Solantie 1989).

Växtperioden är omkring 170–180 dygn. Den blir kortare räknat från kusten inåt land (Huovila & Kolkki 1967). I Lojotrakten är växtperioden emellertid lika lång som i skärgården.

Snö- och tjälförhållandena varierar kraftigt från år till år. Under snöfattiga vintrar kan tjälen sträcka sig långt ner i marken. Under kalla höstvintrar kan å andra sidan snö täcka marken, vilket leder till att tjälbildningen uteblir (Solantie 1992). Frost är betydligt ovanligare nära kusten och längs stränderna av större sjöar än i områden med få sjöar (Solantie 1992).

3.2 Kallio- ja maaperä

Uudenmaan kallioperä on vaihteleva (Kananoja & Grönholm 1993, Lehtinen ym. 1998). Enimmäkseen on happamia kivilajeja kuten graniittia. Länsiosissa on runsaasti liuskeita ja gneissejä (svekofennisten liuskeiden alue). Gneissit ovat vallitsevia Lohjalla, Karjalohjalla, Karjaalla, Vihdissä, Nummi-Pusulassa, Siuntiossa, Nurmijärvellä, Pornaisissa ja Pukkilassa.

Rapakivigraniitit vallitsevat itäosassa (Pernaja, Ruotsinpyhtää, Lapinjärvi, Liljendal, Myrskylä, Porvoon eteläosa). Kvartsi- tai granodioriittia on Uudellamaalla kohtalaisesti. Amfiboliittia ja muita emäksisiä kiviä on paikoitellen. Gabroa ja dioriittia on niukalti, eniten Uudenmaan pohjoisreunalla Hyvinkäällä ja Karkkilassa.

Kalkkikiveä on yleensä vähäisinä välikerroksina etenkin kvartsi- ja maasälpäliuskeissa (Kananoja & Grönholm 1993). Kalkkiesiintymiä on eniten Lohjan seudulla. Lisäksi niitä on hajanaisesti Tammisaarella, Sipoossa, Karjaalla, Helsingin seudulla, Nummi-Pusulassa, Inkoossa, Mäntsälässä, Siuntiossa ja muutamia hyvin pieniä yksittäisiä myös muualla Uudellamaalla.

Kallioperän vaikutus Uudenmaan perinnebiotooppeihin on selvä. Kalkkialueilla ja muilla kallioperältään tavallista vähemmän happamilla alueilla (liuskealueilla) eliölajisto on selvästi rikkaampi kuin kallioperältään happamilla alueilla. Kallioperä selittää osin Lohjan seudun ja Tammisaaren perinnebiotooppien eliölajiston rikkautta.

Uudenmaan maaperä on suurimmaksi osaksi moreenia. Savikkoja ja kallioita on runsaasti. Savimaita on runsaimmin Itä-Uudenmaan sisäosissa ja Nurmijärven-Tuusulan seudulla. Hiekkaisia maita on laajimmin Salpausselän reunamuodostumilla. Soiden osuus on keskimääräistä Suomea vähäisempi, vaikkakin turvemaita on ollut kohtalaisen paljon. Peltojen osuus maa-alasta on Uudellamaalla suuri: 23 %.

Hiekkaisilla mailla ja moreenimailla niittykasvillisuus säilyy savimaita paremmin niiton ja laidunnuksen

3.2 Berggrund och jordmån

Nylands berggrund är varierande (Kananoja & Grönholm 1993, Lehtinen m.fl. 1998). Sura bergarter så som granit är vanligast. I väst förekommer rikligt med skiffrar och gnejs (svekofenniska skifferområdet). Gnejs dominerar i Lojo, Karislojo, Karis, Vichtis, Nummi-Pusula, Sjundeå, Nurmijärvi, Pornainen och Pukkila. Rapakivigranit dominerar i öster (Pernå, Strömfors, Lappträsk, Liljendal, Mörskom, södra Borgå). Kvarts- eller granodiorit förekommer måttligt i hela Nyland. Amfibolit och andra basiska bergarter påträffas ställvis. Gabbro och diorit finns i små mängder, mest i Nylands norra delar i Hyvinge och Högfors.

Kalksten finns normalt i små mellanskikt speciellt bland kvarts- och fältspatskiffrar (Kananoja & Grönholm 1993). Kalkförekomster påträffas rikligt i Lojotrakten. Dessutom förekommer kalk i Ekenäs, Sibbo, Karis, Helsingforstrakten, Nummi-Pusula, Ingå, Mäntsälä, Sjundeå och även som några mycket små förekomster på andra ställen i Nyland.

Berggrundens inverkan på Nylands vårdbiotoper är tydlig. I kalkområdena och i andra områden uppvisande lägre surhetsgrad än normalt (skifferområden) är artmångfalden klart högre än i områden med sur berggrund. Berggrunden förklarar delvis varför vårdbiotoperna i Lojotrakten och Ekenäs är speciellt artrika.

Nylands jordmån utgörs till största delen av morän. Lerjordar och hållmarker är vanliga. Lermarker finns mest i de inre delarna av Östra Nyland och i Nurmijärvi - Tusbytrakten. Sanddominerade områden är vanligast vid Salpausselkäs randformationer. Myrarnas andel är i Nyland mindre än i Finland i medeltal, fastän torvmarker har varit relativt vanliga. Åkrarnas andel av Nylands landareal är hög: 23 %.

På sand- och moränmarker har ängsvegetationen bevarats bättre än på lermarker efter att betet och slåttern har upphört. På Nylands lerrika mar-

loputtua. Arvokkaita perinnebiotooppeja onkin Uudellamaalla vähiten runsassavikkoisilla alueilla.

Geomorfologia on vaikuttanut perinnebiotooppien säilymiseen. Pienipiirteisillä, topografialtaan vaihtelevilla alueilla on enemmän perinnebiotooppeja kuin tasaisilla mailla.

3.3 Maisemalliset yleispiirteet

Uusimaa luetaan lähes kokonaan maisemamaakuntana eteläiseen ranta-maahan, joka jakaantuu kolmeen osaan: Suomenlahden rannikkoseutu, Eteläisen viljelyseutu ja Kiskon-Vihdin järvisseutu (Haapanen & Heikkilä 1993). Uudenmaan luoteisreuna, eli Nummi-Pusulan ja Karkkilan pohjoisosat sekä Hyvinkään luoteisosa, kuuluu Tamme-lan ylänköseutuun.

Pääosa Uuttamaata kuuluu eteläiseen viljelyseutuun (Haapanen & Heikkilä 1993). Se on korkokuvaltaan pääasiassa alavaa, mutta melko pienipiirteistä. Aluetta luonnehtivat laajat viljavat savikot, joita on erityisesti jokivarsien tuntumassa. Karumpia kalli- ja moreenimaita on kohtalaisesti. Järviä on siellä täällä. Kasvillisuuden yleisilme on rehevä, vaikka savikkoaluiden lehdot ja ohutturpeiset suot on pääasiassa raivattu pelloiksi ja ympäristöään karummat kallioiset alueet ovat jääneet jäljelle. Peltoja onkin runsaasti. Tyypillinen maisema koostuu savikoille raivatuista pelloista ja moreenimaiden metsäsaarekkeista. Maa-seudulla asutus on keskittynyt etenkin pitkille yhtenäisille jokilaaksoetjuille. Pääkaupunkiseudulla maalaismaisema on yleensä jäänyt tiheän kaupunkiasutuksen alle.

Suomenlahden rannikkoseutua luonnehtivat pienipiirteisyys ja laaja vyöhykkeellinen saaristo (Haapanen & Heikkilä 1993). Se voidaan jakaa luotojen ja pienten saarten luonnehtimaksi avoimeksi ulkosaaristoksi, sisäsaaristoksi sekä mannerrannikoksi (Wainio 1996). Kalliomaita on huomattavan runsaasti. Erityisesti Tammisaaren ja

ker finns således endast få värdefulla vårdbiotoper.

Geomorfologin har inverkat på hur vårdbiotoperna har bibehållit sin karaktär. I småskaliga, till sin topografi omväxlande områden finns flera vårdbiotoper än på jämn mark.

3.3 Allmänna drag i landskapet

Nyland hör nästan i sin helhet till landskapsprovinsen det sydliga kustlandet, som i sin tur delas in i tre delar: Finska vikens kustregion, den sydliga odlingsregionen och insjöregionen i Kisko-Vichtis (Haapanen & Heikkilä 1993). Nylands nordvästra hörn (norra delarna av Nummi-Pusula och Högfors, samt Hyvinges nordvästra del) hör till Tam-mela högplatåregion.

Huvuddelen av Nyland hör till den sydliga odlingsregionen (Haapanen & Heikkilä 1993). Detta område är vad beträffar topografin i huvudsak ganska låglänt, men ändå småskaligt. Området karakteriseras av vidsträckta odlingsbara lermarker, som är speciellt rikliga i närheten av ådalar. Kargare håll- och moränmarker samt sjöar finns i måttlig utsträckning. Vegetationen är i huvudsak frodig, fastän största delen av lermarkernas lundar och kärr med tunt torvtäcke har brutits upp för odlingsbruk och i huvudsak kargare områden har lämnats kvar. Åkrar förekommer rikligt. Typlandskapet består av lermarker som brutits upp till åkrar och skogsområden på grövre morän. På landsbygden har bosättningen koncentrerats speciellt till långa sammanhängande ådalskedjor. I huvudstadsregionen har landsbygdslandskapet för det mesta omformats av stadsbebyggelsen.

Finska vikens kustregion karakteriseras av småskalighet och en bred zonerad skärgård (Haapanen & Heikkilä 1993). På basen av skärens och öarnas beskaffenhet kan Finska vikens kustregion delas in i ytterskärgård, mellanskärgård och fastland (Wainio 1996). Hållmarker förekommer i betydlig utsträckning. I Ekenäs och Ingå är skärgården

Inkoon saaristo on laaja. Luonto ka-
ruuntuu rannikolla lännestä itään.
Länsiosassa lehtoja on melko paljon.

Kiskon-Vihdin järvisyys on maas-
tonmuodoiltaan vaihteleva ja pienipiir-
teinen (Haapanen & Heikkilä 1993).
Metsäiset kalliot, järvet, pienvesistöt ja
yleensä pelloiksi raivatut laaksot muo-
dostavat mosaikkimaisen. Kalkki-
vaikutteisen maaperän ansiosta seutu
on runsaslehtoisia. Alueen halki kul-
kevat Salpausselkien reunamuodostu-
mat, joista eteläisin on eteläisen vilje-
lyseudun vastaisena rajana.

Tammelan ylänköseutu on ympä-
ristöään karumpaa, osaksi supra-ak-
vaattista eli jääkauden jälkeisen kor-
keimman veden pinnan yläpuolelle
jääneistä muodostumista koostuvaa
moreenialuetta (Haapanen & Heikki-
lä 1993). Seutu on runsasmetsäistä ja -

specieellit vidsträckt. Naturen längs kus-
ten blir kargare från väster till öster. I
väster finns relativt rikligt med lundar.

Insjöregionen i Kisko-Vichtis upp-
visar varierande och småskaliga ter-
rängformationer (Haapanen & Heik-
kilä 1993). Skogklädda hållmarker, sjö-
ar, mindre vattendrag och dalar som
för det mesta har tagits i bruk för od-
ling bildar tillsammans ett mosaikland-
skap. Tack vare den kalkförande berg-
grunden är trakten rik på lundar. Ge-
nom området skär Salpausselkä-åsar-
nas randformationer, av vilka den syd-
ligaste gränser mot den sydliga od-
lingsregionen.

Tammela högplatåregion är till sin
natur kargare, och karakteriseras dels
av ett supra-akvatiskt (d.v.s. av for-
mationer som blev kvar ovanför hög-
sta kustlinjen efter senaste istid) mo-

Kuva 3. Tammisaaren Danskogin keto on
yksi Uudenmaan hienoimmista niityistä.
Rikkaan ketokasviston harvinaisimpia osak-
kaita ovat Uudellamaalla uhanalaistuneet
niittyräpelö (*Briza media*) ja ketopiippo
(*Luzula campestris*). Hoidon loputtua keto
kuitenkin vähitellen heinittyy ja lajisto
köyhtyy.

Bild 3. Danskogs torräng i Ekenäs är en av
de finaste ängarna i Nyland. Den mycket
rika torrängsfloran inkluderar de i Nyland
hotade arterna darrgräs (*Briza media*) och
knippfryle (*Luzula campestris*). Skötseln av
ängen har upphört, ängen blir så smånin-
gom dominerad av gräs och floran utarmar.
25.7.1995 Juha Pykälä

järvistä. Peltoja on vähemmän kuin muualla Uudellamaalla.

Perinnemaisemien runsaudessa on selviä eroja eri maisemamaakuntien suhteen. Kiskon-Vihdin järvisseudulla ja Suomenlahden rannikkoseudun länsiosassa (kuva 3) on runsaammin perinnemaisemia kuin muualla Uudellamaalla. Tämä johtunee etenkin maaston vaihtelevuudesta ja pienipiirteisyydestä näillä alueilla. Tammelan ylänköseudulla perinteinen pienkarjatalous näyttää jatkuneen pitempään kuin muualla Uudellamaalla, mutta viimeiset alueet ovat nyt häviämässä. Eteläisellä viljelyseudulla perinnemaisemia on vähän.

Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ovat Porvoonjokilaakso (Porvoo, Porvoo mlk, Askola, Pukkila), Degerbyn-Pikkalanjoen-Palojoen kulttuurimaisemat (Inkoo, Siuntio, Vihti), Pernajanlahden ympäristö ja Koskenylänjokilaakso (Pernaja, Liljendal, Myrskylä), Snappertunanjoki-Fagervik (Inkoo, Karjaa, Tammisaari), Skärlandet (Tammisaari), Nummenjoen-Pusulanojen viljelylaakso (Nummi-Pusula), Fiskars-Antskog (Pohja) ja Suomenlinna (Helsinki) (Haapanen & Heikkilä 1993).

3.4 Eliömaantieteelliset ominaispiirteet

Luonnon vaihtelevuus luonnehtii Uttamaata (Vuokko 1991). Monimuotoisuuden perustana ovat mm. Itämeri, sen rikkonainen saaristo, kohtalaisen runsas järvisyys, vaihteleva kallioperä ja maaperä sekä topografian pienipiirteinen vaihtelevuus. Uudenmaan eliömaantieteellinen vaihtelu on suurta sekä länsi-itä- että etelä-pohjoissuunnassa.

Suurin osa Uttamaata sijaitsee eteläboreaalisessa kasvillisuusvyöhykkeessä (Ahti ym. 1968). Uudenmaan rannikko ja Länsi-Uudenmaan eteläosat laajemminkin kuuluvat hemiboreaalseen vyöhykkeeseen eli tammi-vyöhykkeeseen. Uttamaata luonnehtii lehtojen ja lehtomaisten metsien suhteellisen suuri osuus. Niitä on eniten Lohjan seudulla.

ränområde (Haapanen & Heikkilä 1993). Trakten är rik på skog och sjöar. Åkrar finns i mindre utsträckning än i resten av Nyland.

Det finns klara skillnader mellan de olika landskapsprovinserna i fråga om förekomsten av vårdbiotoper. I insjöregionen i Kisko-Vichtis och i Finska vikens kustregion (bild 3) finns det fler vårdbiotoper än i resten av Nyland. I Tammela högplatåregion verkar traditionell småskalig boskapsskötsel ha fortsatt längre än i Nylands övriga delar, även om de sista områdena även här numera är på väg att försvinna. I den sydliga odlingsregionen finns det få vårdbiotoper kvar.

Nationellt sett värdefulla landskapsområden är Borgå ådal (Borgå, Askola, Pukkila), Degerby-Pickala å-Palojoki (Ingå, Sjundeå, Vichtis), miljön kring Pernåviken och Forsby ådal (Pernå, Liljendal, Mörskom), Raseborgs å-Fagervik (Ingå, Karis, Ekenäs), Skärlandet (Ekenäs), Nummenjoki-Pusulanojen odlingsdal (Nummi-Pusula), Fiskars-Antskog (Pojo) och Sveaborg (Helsingfors) (Haapanen & Heikkilä 1993).

3.4 Biogeografiska särdrag

En varierande natur är typisk för Nyland (Vuokko 1991). Mångformigheten bygger bl.a. på Östersjön, med dess splittrade skärgård, ett ganska stort antal sjöar, en varierande berggrund och jordmån, samt småskaliga växlingar i topografin. De biogeografiska växlingarna är stora både i väst-öst- och nord-sydriktning.

Största delen av Nyland befinner sig i den sydboreala vegetationszonen (Ahti m.fl. 1968). Nylands kusttrakter och de södra delarna av västra Nylands inland hör till den hemiboreala zonen eller det sk. ekbältet. Nyland karakteriseras långt av den relativa rika förekomsten av lundar och lundaktiga skogar. Dessa påträffas allra mest i Lojotrakten.

Artrikedomen är stor, speciellt i den hemiboreala zonen. Näst efter

Uudenmaan eliölajisto on rikas, erityisesti hemiboreaalaisella vyöhykkeellä. Kasvien lajimäärä on Uudellamaalla korkein Varsinais-Suomen jälkeen (Lahti ym. 1988, Suominen & Hämet-Ahti 1988).

Muusta Uudestamaasta poiketen Lohja, Karjalohja, Sammatti, Nummi-Pusula, Karkkila, Vihti, Tammisaaren pohjoisosa (pääosin entinen Tenhola), Pohja ja Karjaa luetaan Varsinais-Suomen eliömaakuntaan. Nykytietämyksen perusteella Uudenmaan ja Varsinais-Suomen eliömaakuntien rajaa ei voi pitää erityisen onnistuneena. Länsi-Uudenmaan sisäosat muistuttavat eliöstöltään enemmän Länsi-Uudenmaan rannikkoa kuin Varsinais-Suomea. Länsi-Uusimaa eroaa kokonaisuutena huomattavasti Keski- ja Itä-Uusimaasta. Varsinais-Suomesta Kiskon-Suomusjärven seutu muistuttaa kasvistoltaan Lohjan-Vihdin seutua. Nummi-Pusulän ja Karkkilan pohjoisosat Tammelan ylängöllä voitaisiin eliöstön perusteella lukea yhtä hyvin Hämeeseen kuin Uuteenmaahan. Keski- ja Itä-Uusimaa ovat Länsi-Uutta maata karumpia, ja kasvilajisto vähenee Uudellamaalla etelästä pohjoiseen ja lännestä itään päin.

Niittyajisto on suhteellisen rikas koko Uudellamaalla. Niittykasvisto kuten muukin eteläinen kasvilajisto kuitenkin selvästi niukentuu lännestä itään ja etelästä pohjoiseen. Perinteisestä maankäytöstä hyötynyttä harvinaista eteläistä lajistoa ulottuu eniten Hankoon, Inkoon ja Tammisaaren saaristoon sekä sisämaassa Lohjan seudulle.

Vain saaristossa ja rannikolla tavattavaa eteläistä niittykasvistoa ovat mm. mäkihärkki, papelorikko, mäkirikko, verikurjenpolvi (Bonn 1993), mäkilitukka ja kevätetikko. Jonkin verran Lätisen Uudenmaan sisämaahan (esim. Karjaalle) ulottuvat sikoangervo ja karvasara. Rannikolle ja sisämaassa Lohjan seudulle painottuvia kasvilajeja ovat mm. maarianverijuuri, mäki-kaura, niityräpelö, pihakurjenpolvi, ahopellava, ketopiippo, mäkilemmikki, heinäratamo, mäkiminttu ja iharuusu. Jäykkäpitkäpalkkoa tavataan vain Loh-

Egentliga Finland är växtarternas antal som högst i Nyland (t.ex. Lahti m.fl. 1988, Suominen & Hämet-Ahti 1988).

Lojo, Karislojo, Sammatti, Nummi-Pusula, Högfors, Vichtis, de nordliga delarna av Ekenäs (i huvudsak f.d. Tenala), Pojo och Karis hör till Egentliga Finlands biogeografiska provins. Enligt nuvarande kunskap kan inte gränsdragningen mellan Nylands och Egentliga Finlands biogeografiska provinser anses särledes lyckad. Artsammansättningen i de inre delarna av västra Nyland påminner mycket mera om den vid västra Nylands kusttrakter än den i Egentliga Finland. Västra Nyland avviker i sin helhet betydligt från resten av Nyland. Floran i trakterna kring Kisko-Suomusjärvi i Egentliga Finland påminner mycket om floran i Lojo-Vichtistrakten. Norra delarna av Nummi-Pusula och Karkkila på Tammela högplatåregion kunde på basen av artsammansättningen lika väl tillhöra Tavastland som Nyland. Mellersta och östra Nyland är kargare än västra Nyland och växtartrikedomen minskar längs en gradient från syd till nord och från väst till öst.

Ängsfloran är relativt rik i hela Nyland. Trots detta minskar ängsarterna, liksom övriga sydliga arter, klart från väst till öst och från syd till nord. Förekomsterna av de sällsynta sydliga arter som drar nytta av traditionell markanvändning sträcker sig som längst till Hangö, Ingå och Ekenäs skärgårdar och i inlandet till Lojotrakten.

Växtarter tillhörande den hemiboreala ängsfloran som endast påträffas i skärgården och längs kusten är bl.a. vårarv, mandelblomma, grusbräcka, blodnäva (Bonn 1993), bergbrämma och gullviva. Bland arter som sträcker sig något in i västra Nylands inland (t.ex. till Karis) finner man brudbröd och grusstarr. Växter som har tyngdpunkten av utbredningen koncentrerad till kusten och till inlandet mot Lojotrakten är bl.a. småborre, luddhavre, darrgräs, sparvnäva, vildlin, knippfryle, backförgätnigej, svartkämpar, bergmynta och hartsros. Lundtrav påträffas endast i Lojo och Pojo. Bland växtarter med sin tyngdpunkt i väster hit-

jalla ja Pohjassa. Länsipainotteisia ovat lisäksi mm. törrosara, hirssisara, ketokäenminttu, jänönapila ja mäkivirvilä.

Eräät niitty- ja hakakasveja karttavat selvästi tai jossain määrin Uudenmaan rannikkoa ja saaristoa. Näistä Uudenmaan sisämaan kasveista ovat yleislevinneisyydeltään eteläisiä mm. hirvenkello ja kelta-apila, ja pohjoisia mm. ahonoidanlukko, pussikämmekä, kullero, pohjannurmikka ja nurmitatar. Keski- ja Itä-Uudellemaalle painottuvia ovat ketokatkerö ja luultavasti kaskeamisen mukana yleistyneet nurmikaunokki, ruusuruoho ja kesämaitiainen.

Uudellamaalla ihmisen vaikutus luontoon on kestänyt pitkään, joten on vaikea arvioida mitkä perinnebiotooppien kasveista ovat alueella alkuperäisiä ja mitkä aikanaan ihmisen mukana kulkeutuneita. Perinnebiotooppien eteläisistä harvinaisuuksista useimmat lienevät Uudellamaalla alkuperäisiä kasveja, mutta monet ovat rehevöitymisen, metsäpalojen eston, ojitusten, pelloksi raivausten, metsien kuusettamisen, rakentamisen ym. ihmistoimien takia nykyisellään kokonaan tai pääosin niitosta, laidunnuksesta ja puuston raivauksesta riippuvaisia (ks. Pykälä 1998).

Retkeilykasviota (Hämet-Ahti ym. 1998) tulkiten Uudellamaalla olisi alkuperäisiä kasvilajeja 606 (Uudenmaan eliömaakunnassa 582) sekä muinaistulokkaita 172. Vakiintuneita uustulokkaita on levinneisyyskarttoihin merkitty 194 lajia. Alkuperäiskasveista on Uudellamaalta hävinnyt 1800-luvun puolivälin jälkeen ainakin 16 lajia. Muinaistulokkaiden määrä Uudellamaalla kuten muuallakin Etelä-Suomessa lienee kuitenkin huomattavasti nykyisin arvioitua pienempi (Pykälä 1998). Monet perinteisestä karjataloudesta hyötyneistä kasveista voivat olla alkuperäisiä mm. kallioilla, metsän aukoissa, metsäpaloalueilla ja tulvamailla (Pykälä 1998). Retkeilykasviossa Uudellamaalla muinaistulokkain luokitelluista kasveista alkuperäisiä lienee 60–90 lajia. Uudenmaan alkuperäiskasvien määrä olisi tällöin n. 660–700 lajia.

tas vidare bl.a. snårstarr, hirsstarr, harmynta, harklöver och sparvvicker.

Några ängs- och hagmarksväxter skyr klart eller åtminstone i viss utsträckning Nylands kust och dess skärgård. En del av dessa är till sin allmänna utbredning sydliga (bl.a. skogsklocka och gullklöver) medan andra är nordliga (höstlåsbräken, grönyxne, smörbollar, nordgröe och ormrot). Växter med utbredningen koncentrerad till mellersta och östra Nyland representeras av fältgentiana och ett antal växter som troligen blev vanliga i och med svedjebruket: ängsklint, åkervädd och sommarfibbla.

Naturen i Nyland har under en lång tid påverkats av människan, varför det är svårt att avgöra vilka av växterna i vårdbiotoperna som är ursprungliga och vilka som spritts med människans hjälp. Av de sydliga sällsynta växtarterna är största delen högst antagligen ursprungliga. På grund av övergödning, skogsbrandsbekämpning, utdikning, uppodling av åkermark, plantering av gran, byggnation och annan mänsklig verksamhet är många av dessa ursprungliga växtarter numera trots allt mer eller mindre beroende av slåtter, bete och röjning av träd (se Pykälä 1998).

Enligt Retkeilykasvio (Hämet-Ahti m.fl. 1998) finns det 606 ursprungliga växtarter i Nyland (582 i Nylands biogeografiska provins) samt 172 arkeofyter. Enligt utbredningskartorna finns det 194 etablerade nykomlingar. Sedan medlet av 1800-talet har åtminstone 16 ursprungliga växtarter försvunnit från Nyland. Antalet arkeofyter i Nyland är troligtvis lägre än vad uppskattningen anger. Detta torde även vara fallet i resten av södra Finland (Pykälä 1998). Ett flertal av de växter som gynnas av traditionell boskapsskötsel kan vara ursprungliga på t.ex. hällmarker, i skogsgläntor, på områden påverkade av skogsbrand eller på översvämningsmarker (Pykälä 1998). Omkring 60–90 av de växter som har klassificerats som arkeofyter i Retkeilykasvio är troligtvis ursprungliga. I och med detta skulle Nyland därmed uppvisa ca. 660–700 ursprungliga växtarter.

4

Maatalouden kehitys ja alueelliset erityispiirteet • Jordbrukets utveckling och speciella regionala drag

4.1 Esihistoriallinen aika ja keskiaika

Ensimmäiset asukkaat lienevät saapuneet Uudellemaalle pian jääkauden jälkeen. Ensimmäiset merkit asutuksesta ovat Askolasta Porvoonjoen tienoilta n. 8000–9000 vuotta sitten (Huurre 1995). Vuosituhansia ihmiset harjoittivat keräilyä ja pyyntiä.

Eläinten hoito ja polttoraivaus alkoivat Suomenlahden rannikolla nuorakeraamisen eli vasarakirveskulttuurin aikoihin n. 4000–4500 vuotta sitten (Sarmela 1994, Huurre 1995). Karjatalous on mahdollisesti vanhempaa kuin maanviljely, ja kaskeaminen lienee alkanut aiemmin kuin peltoviljely (Huurre 1995). Karjatalous ja peltoviljely yleistyivät vähitellen. Rautakaudella (500 eKr – 800 jKr) kaski- ja peltoviljely ja karjanhoito tulivat pääelinkeinoiksi (Sarmela 1994).

Väestön ja asuttujen alueiden määrät vaihtelivat vuosisatojen ja -tuhansien aikana suurelta osin ilmasto-olojen mukaisesti. Rautakaudella (0–800 jKr) Uudenmaan asutus kutistui miltei vain ilmastoltaan suotuisten Mustion- ja Porvoonjokien laakson käsittäväksi (Salonen 1985). Pitkälle keskiajalle vain pyyntikulttuuria harjoittaneet lappalaiset asuttivat Uudenmaan laajoja erämaita, joiden läpi hämäläiset kylläkin kulkivat (Solantie 1992). Uudellamaalla ruis talvehti huonosti verrattuna Varsinais-Suomeen ja Hämeeseen, minkä takia maakunta Solantien (1992) mukaan jäi pitkälle asumattomaksi.

Uudenmaan asutus laajentui 900–1200-luvuilla, kun ihmisiä muutti alueelle pääosin Ruotsista ja Varsinais-Suomesta, osin myös Hämeestä (Solantie 1992). 1200–1300-luvuilla tapahtui

4.1 Förhistorisk tid och medeltid

De första människorna torde ha anlänt till Nyland strax efter istidens slut. De första spåren av mänsklig bosättning är från Askola i Borgå ådal och är omkring 8000–9000 år gamla (Huurre 1995). Under årtusenden levde människor som samlare och jägare.

Vid Finska vikens kust började djurskötsel och svedjebränning bedrivas under den kamkeramiska perioden (båtyxkulturen) för ca 4000–4500 år sedan (Sarmela 1994, Huurre 1995). Boskapsskötseln är möjligen äldre än jordbruk, och svedjebruk torde ha inletts tidigare än åkerbruk (Huurre 1995). Småningom kom boskapsskötsel och åkerbruk att bli vanligare. Under järnåldern (500 fKr – 800 eKr) kom svedje- och åkerbruk samt boskapsskötsel att utgöra människornas huvudnäring (Sarmela 1994).

Befolkningens och de bebodda områdenas antal varierade under århundradena och -tusendena till stor del beroende på klimatet. Under järnåldern (0–800 eKr) kom bosättningen i Nyland att krympa och koncentreras till de klimatologiskt sett fördelaktiga Svartå- och Borgå ådalar (Salonen 1985). Samerna som långt in på medeltiden livnärde sig på enbart jakt bodde i Nylands vidsträckta ödemarker, där tavastländare också rörde sig (Solantie 1992). Rågen övervintrade dåligt i Nyland jämfört med Egentliga Finland och Tavastland, och därför kom landskapet enligt Solantie (1992) att förbli obebott under en längre tid.

Bosättningen i Nyland utvidgades under 900–1200-talen, då människor invandrade från Sverige och Egentliga Finland och i mindre utsträckning

vat suuret muuttoaallot Uudellemaalle. Ruotsalaiset asettuivat rannikolle, varsinaissuomalaiset Karjaan kautta Lohjanjärven ja Hiidenveden laaksoihin (Solantie 1992). Keski-Uudenmaan ilmastoltaan suotuisinta osaa (Nurmijärven etelä- keskiosista Tuusulan ja Siipoon Paippisten yli Pornaisiin) asutettiin 1300-luvun lopulta 1600-luvulle (Solantie 1992). Uudenmaan väkiluku lisääntyi vähitellen, mutta säilyi keskiajalla suhteellisen alhaisena. Vuodesta 1721 alkaneena nousukautena väkiluku kasvoi nopeasti, samoin niitty- ja peltoala (Solantie 1996).

4.2 Kaskeaminen

Kaskeaminen lienee alkanut Uudella- maalla nuorakeraamisen kulttuurin aikoihin n. 4000–4500 vuotta sitten (Sarmela 1994). Kuitenkin vasta rautakaudella kaski- ja peltoviljely sekä karjanhoito tulivat pääelinkeinoiksi (Sarmela 1994). Uudenmaan maankäyttöä luonnehti keskiajalla kaski- ja peltoviljelyn yhdistelmätalous (Solantie 1996).

Kaskeksi sopi parhaiten mäkinen maasto, jossa kasvoi sekametsä (Talasmaa 1934). Kaskia oli kolme päätyyppiä (Soininen 1974). Kaukaisten erämaiden vanhoihin havupuuvaltaisiin metsiin raivattiin huuhtakaskia. Tavallinen kaski tehtiin yleensä nuorehkoihin sekametsiin, jotka poltettiin hakkuuta seuraavana vuonna. Rieskamaita, jotka poltettiin pian puiden kaadon jälkeen, tehtiin nuorista lehtimetsistä. Puun runkoja vieritettiin polttamisen aikaan paikasta toiseen (kaskenvierto). Jos arveltiin, että kaski ei tule palamaan hyvin, runkoja tuotiin paikalle. Ruis oli tärkein kaskissa viljelty kasvi. Muutaman vuoden (tavallisimmin 2–3 vuotta) viljelykäytön jälkeen kaskia käytettiin karjan laitumina, jotka vähitellen metsittyivät. Vähemmän kivisiä kaskia hyödynnettiin niittyinä (kaskiahot).

Mäittälä (1994) kuvaa Askolasta huuhdan tekoa 1800-luvulla. Huuhdaksi valittiin vähäarvoinen metsä, tavallisesti kivikkomäki. Tarkoituksena oli saada arvoton maa kasvamaan leh-

också från Tavastland (Solantie 1992). Under 1200–1300-talen anlände stora flyttningsvågor till Nyland. Svenskar bosatte sig längs kusten medan innevånare från Egentliga Finland bosatte sig i Karistrakten, varifrån de spred sig motdalgångarna vid Lojo sjö och Hiidenvesi (Solantie 1992). Den klimatologiskt sett mest gynnsamma delen av mellersta Nyland (från Nurmijärvis södra och mellersta delar via Tusby och Paippis i Sibbo till Pornainen) bosattes från slutet av 1300-talet till och med 1600-talet (Solantie 1992). Nylands befolkningsmängd ökade långsamt, men var relativt liten ännu under medeltiden. Efter den goda tid som började år 1721 kom befolkningen att öka snabbt, liksom även ängs- och åkerarealen (Solantie 1992).

4.2 Svedjebruk

Svedjebruk torde ha börjat bedrivas i Nyland under den kamkeramiska tiden för omkring 4000–4500 år sedan (Sarmela 1994). Det var emellertid först under järnåldern som svedje- och åkerbruk samt boskapsskötsel kom att utgöra huvudnäringar (Sarmela 1994). Typiskt för den nyländska markanvändningen under medeltiden är att den var en slags blandning av svedje- och åkerbruk (Solantie 1996).

Svedjebruk lämpade sig bäst för en backig terräng, bevuxen med blandskog (Talasmaa 1934). Det fanns tre huvudtyper av svedjebruk (Soininen 1974). Gamla barrträdsdominerade avlägsna ödemarker röjdes upp med hjälp av huuhtakaski. Normal sved bedrevs vanligen i relativt unga blandskogar som brändes ett år efter att de huggits. Rieskamaa som brändes snart efter att träden fällts bedrevs normalt på mark bevuxen av unga lövträd. Trädstammar vältrades under svedjen från en plats till en annan (svedjevältring). Om det var skäl att anta att svedjen inte skulle komma att brinna väl förde man trädstammar till platsen. Rågen var den viktigaste odlingsväxten. Efter några år (normalt 2–3 år) efter att området hade

tipuita ja ruohoa havupuiden sijasta. Mäittälän mukaan huuhdan teossa ruohon ja lehtimetsän aikaansaaminen oli pääasia ja viljan kasvatusta sivuseikkana. Huuhdassa viljeltiin vain ruista.

Vuonna 1734 metsäasetuksella kiellettiin luvaton kaskenpoltto ja myöhemmissä metsälakeissa ja -asetuksissa annettiin uusia kaskeamista rajoittavia määräyksiä (Soininen 1974). Tuomioistuimissa kaskeamiseen liittyvät riidat olivat yleisiä.

Väestön kasvun ja valtiovallan rajoittavien toimien takia kaskeaminen vähentyi voimakkaasti 1700- ja 1800-luvuilla (Heikinheimo 1915, Soininen 1974). Lisäksi 1700-luvun loppupuolella toimeenpantu isojako vähensi kaskenpolttoa. Kun yhteismetsät jaettiin talojen kesken, tilattomat eivät enää päässeet kaskeamaan kylän entisille yhteismaille (Laurinmäki 1957, Soininen 1974). Uudenmaan metsäseuduilla runsas kaskeaminen jatkui pidempään kuin yleensä Etelä-Suomessa (Solantie 1992).

4.3 Perinteinen karja- ja niittytalous

Perinteisen maatalouden aikana peltoja käytettiin melkein yksinomaan viljan kasvattamiseen (Soininen 1974). Karjan rehu tuotettiin niityillä. Niityt oli jaettu sarkoihin. Kylän jokaisella tilalla oli useita kapeita sarkoja niitystä. 1700-luvun lopussa niittyjen pinta-ala oli Uudellamaalla yli 2,5-kertainen peltoihin verrattuna (Suomenmaan virallinen tilasto III(1)). Niittyheinää korjattiin soilta ja rannoilta, ja niittyjä raivattiin myös metsistä. Karjan lantaa käytettiin peltojen lannoittamiseen. Karja laidunsi kesät metsissä ja hakamailla, ja se päästettiin aidatuille niityille vasta niiton jälkeen. Kylään kuuluva metsämaa oli yhteisomistuksessa, ja kaikkien talojen karja kävi siellä laitumella (Ramsay 1984, Rantanen & Kuvaja 1994).

Uudellamaalla niityt olivat usein järvien ja jokien rannoilla ja ruohoisilla soilla, joilla alkukesän kuivuus ei vauvannut heinän kasvua (Tommila 1975,

tagits i bruk som odlingsmark användes det som betesområde för boskapen, samtidigt som området sakta beskogades igen. Mindre steniga svedjar användes ofta som ängar (svedjeäng).

Mäittälä (1994) beskriver huuhta-svedjande från Askola från 1800-talet. För huuhta-svedjandet valdes ett mindre värdefullt skogsparti, oftast en stenig backe. Idén var att få lövträd och gräs att växa på det tidigare värdelösa markpartiet i stället för barrträd. Enligt Mäittälä var huvudorsaken till att ett område svedjades att man ville få det att bli bevuxet med gräs och lövskog, medan sädesodlingen var en bisak. På huuhta-svedjen odlades enbart råg.

I och med år 1734 års skogsförordning förbjöds olovlig svedjebränning och i senare skogslagar och -förordningar gavs nya föreskrifter som begränsade svedjen ytterligare (Soininen 1974). Domstolstviser i frågor rörande svedjebruk var vanliga.

På grund av befolkningsökning och statsväsendets begränsande åtgärder kom svedjebruket att kraftigt avta i omfattning under 1700- och 1800-talen (Heikinheimo 1915, Soininen 1974). Storskiftet som sattes igång under 1700-talets senare hälft kom ytterligare att leda till att svedjebruket blev allt mera marginellt. Då tidigare samfällad mark fördelades mellan gårdarna, kom familjer utan markägarrätt inte mera att bedriva svedjebruk på byns tidigare samfälliga mark (Laurinmäki 1957, Soininen 1994). I Nylands skogstrakter fortsatte svedjebruket längre än normalt i södra Finland (Solantie 1992).

4.3 Traditionell boskaps- och ängsskötsel

Under den tid då traditionellt jordbruk ännu bedrevs användes åkrarna nästan enbart till odling (Soininen 1974). Foder åt boskapen togs från ängar, som var indelade i tegar. Varje gård i en by hade flera smala tegar på en äng. I slutet av 1700-talet fanns det 2,5 gånger mera ängar än åkrar i Nyland (Suomenmaan virallinen tilasto III(1)).

Solantie 1992). Niittyjen taloudellinen pääjako oli kuivan maan niityt, tulvaniityt ja suونیityt (Soininen 1974). Kuivan maan niityt syntyivät aina raivausten tuloksena (usein kaskiahoja).

Fonseenin (1916) mukaan 1750-luvulla Espoon niityistä useimmat olivat saranevoja. Paikoitellen oli kovan maan niittyjä, joilla kasvoi lauhaa, mesiangervoa ja saraa ja paikoin oli upottavia niittyjä, joilla kasvoi järviruokoa ja muita heiniä (Fonseen 1916).

Yleensä niittyjä hoidettiin ainoastaan niittämällä ja ajoittain puita ja pensaita kaatamalla. Puiden ja pensaiden raivauskin tahtoi jäädä usein tekemättä (Brenner 1936). Muita luultavasti melko harvoin käytettyjä hoito-toimia olivat sammalen hävittäminen ja mätästymisen estäminen. Sammalia pidettiin kurissa joko niittyjä tulvittamalla tai kuivaamalla. Niittyjä ei yleensä ojitettu ennen 1800-lukua. Mättäitä raivattiin lapiolla tai eräänlaisella mätäshöylällä. Kaikkiaan tiedot niittyjen hoitotavoista ovat siksi niukat, että eri toimenpiteiden yleisyyttä ei tiedetä (Soininen 1974).

Usein luonnonniittyjen heinä ei riittänyt talvirehuksi. Esimerkiksi Espoossa niiden lisäksi korjattiin talteen kaikki mitä suinkin saatiin hakamailta, ojanvarsilta, hylätyiltä kaskimailta ja muilta ruohoisilta ja heinäisiltä paikoilta (Ramsay 1984). Lisäksi talvirehuna käytettiin mm. lehdeksiä, ruokoa ja olkea sekä erilaisia hauteita, joihin laitettiin monenlaisia kasvinosia (Grotenfelt 1916, Soininen 1974). Järviruokoa korjattiin rannoilta yleisesti karjan talvirehuksi (Fonseen 1916, Grotenfelt 1918).

Lehtipuiden lehdestys karjan, etenkin lampaiden, talvirehuksi oli yleistä. Tiedot lehdestystavoista ovat puutteelliset. Uudellamaalla lehdestys lienee tapahtunut pääasiassa vesomalla, koska Lukkala (1920) ei lue Uttamaata latvomisalueeseen. Lehdestystä latvomalla ja varsinaista lehdesniitty-taloutta lienee kuitenkin harjoitettu ruotsinkielisellä rannikolla lähinnä Länsi-Uudenmaan saaristossa samalla tavoin kuin muualla ruotsinkielisillä

Ängshö skördades från myrar (kärr) och stränder, och ängsmark röjdes även i skogen. Boskapsgödsel användes för att göda åkrarna. Under största delen av sommaren betade boskapen i skogen och på hagmarkerna, och djuren släpptes ut på de ingärdade ängarna först efter slåttern. Skogen runtomkring byarna var i samfällid ägo, och därmed gick boskap från alla hus i en by på bete tillsammans i skogen (Ramsay 1984, Rantanen & Kuvaja 1994).

I Nyland låg ängarna ofta längs sjö- och åstränder samt på gräsrika kärr, där vegetationen inte led av försommarens torka (Tommila 1975, Solantie 1992). Ängarna indelades i tre ekonomiska grupper: ängar på fast mark, översvämningsängar och kärrängar (Soininen 1974). Ängar på fast mark uppkom alltid som ett resultat av röjning (ofta var de svedjeängar).

Enligt Fonseen (1916) var de flesta av ängarna i Esbo på 1750-talet olika starrängar. På sina ställen förekom även ängar på fast mark, som var bevuxna med tåtel, älggräs och starr. Ställvis fanns också sumpängar som var bevuxna med vass och andra gräs (Fonseen 1916).

För det mesta sköttes ängarna endast genom slätter och tidvis avlägsnades träd och buskar. Ofta förblev träd- och buskbestånden ogallrade (Brenner 1936). Till troligtvis mindre ofta användas skötselmetoder hörde avlägsnande av mossa och stävande av tuvbildning. Ängarna dikades oftast inte förrän i slutet av 1800-talet. Tuvor röjdes bort med spade och med en slags tuvhyvel. Kännedomen om ängsskötseln är dock så bristfällig, att det inte är möjligt att säga hur vanliga de olika skötselmetoderna egentligen var (Soininen 1974).

Ofta räckte naturängarnas hö inte till som vinterfoder. Således bärgades t.ex. i Esbo så gott som allt som hagmarkerna, dikesrenarna, övergivna svedjemarker och andra gräsbevuxna platser hade att erbjuda (Ramsay 1984). Som tilläggsfoder användes dessutom också bl.a. hamlade kvistar, vass och halm samt olika urkok – en blandning av många olika växtdelar (Grotenfelt 1916, Soininen 1974). Vass bärgades allmänt som vin-

alueilla (Ahvenanmaa, lounaissaaristo, Pohjanmaa).

Nautakarja ja hevoset laidunsivat metsissä. 1800-luvun Askolasta mainitaan, että "suvella piti jokainen lampaansa pellossa tai lammashaassa, ei niitä metsissä ja mäillä käytetty" (Mäittälä 1994). Rannikolla lampaat kuljetettiin koko kesäksi saariin (Nikander 1984). Nautakarjaa oli 1800-luvulla enemmän Uudenmaan länsiosassa kuin itäosassa. Hevosia oli kuitenkin enemmän itäisellä Uudellamaalla kuin läntisellä. Läntisen Uudenmaan erikoisuus oli härkien runsas käyttö vetojuhtina hevosten sijaan (Ylänne 1919). Vielä 1830-luvulla Uudellamaalla Kirkkonummelta länteen härkiä käytettiin enemmän kuin hevosia (Ylänne 1919).

Maataloustilastojen mukaan v. 1876 Uudenmaan pinta-alasta lähes 13 % eli n. 115 000 hehtaaria oli niittyä (Suomenmaan virallinen tilasto III.2). Uudenmaan länsiosassa niittyjä oli selvästi enemmän kuin maakunnan itäosassa. Länsiosassa niittyjä oli useimmissa kunnissa kaksinkertaisesti peltoihin verrattuna, kun taas itäosassa saman verran tai vähemmän kuin peltoja. Vuoden 1876 tilastossa erotettiin kaksi niittylajia luonnollinen nurmi- niitty ja luonnollinen suoniitty. Nurmi- niittyjä oli kolminkertainen määrä suoniittiyihin verrattuna. Edelliseen ilmeisesti sisältyivät kovan maan niityt ja jälkimmäiseen soistuneet niityt. Rantaniittyjen osalta on vaikea arvioida kumpaan ne sisältyivät. Suoniittyjen suhteessa melko pienen alan perusteella tulkiten rantaniityt ehkä sisältyivät (jos eivät olleet soistuneita) nurmi- niittiyihin. Suoniittyjä oli nurminiittiyihin verrattuna erityisen runsaasti Sammatissa (61 % niittyalasta), Ruotsinpyhtäällä (49 %), Karkkilassa (43 %) ja Pusulassa (41 %). Suoniittyjä oli enemmän Uudenmaan itä- kuin länsipuoliskossa. Askolasta niittyjen mainitaan olleen pääasiassa entisiä kaskia (Laurinmäki 1957).

terfoder för boskapen längs stränderna (Fonseen 1916, Grotenfelt 1916).

Hamling av träd för att få vinterfoder åt boskap, speciellt för får, var vanligt. Kännedomen om hamlingen är dock bristfällig. I Nyland torde hamlingen oftast ha skett genom skotttröjning, eftersom Lukkala (1920) ansåg att Nyland inte hör till de områden där topphamling bedrivits. Topphamling med egentligt lövängsbruk torde dock ha bedrivits i de svenskspråkiga områdena längs kusten, närmast i den västnyländska skärgården på samma sätt som i övriga svenskspråkiga områden (Åland, sydvästra skärgården, Österbotten).

Nötboskap och hästar betade i skogarna. Från 1800-talets Askola nämns att sommartid höll varje får till på åkern eller i hagen, dock inte i skogarna och på backarna (Mäittälä 1994). Vid kusten betade fåren hela sommaren på olika skärgårdsöar (Nikander 1984).

En specialitet för västra Nyland var användningen av oxar som dragdjur i stället för hästar (Ylänne 1919). Ännu på 1830-talet var oxarna vanligare som dragdjur i Kyrkslätt än hästarna (Ylänne 1919). Under 1800-talet fanns det mera nötboskap i Nylands västra delar än längre österut. Hästarna var istället vanligare i östra Nyland än i väster.

Enligt jordbruksstatistik från 1876 var nästan 13 % eller ca 115 000 ha av Nylands landareal i ängsbruk (Suomenmaan virallinen tilasto III.2). Ängar fanns klart mera i Nylands västra delar än i öster. I väster fanns det ofta två gånger mera ängar än åkrar, medan ängs- och åkerarealerna längre österut var lika stora eller så fanns det t.o.m. mindre ängsmark än åkermark. I statistiken från år 1876 särskildes två olika ängstyper: naturlig valläng och naturlig kärräng. Vallängarna var tre gånger vanligare än kärrängarna. Ängar på fast mark räknades troligen till den första kategorin, medan försumpade ängar antagligen räknades till den andra kategorin.

4.4 Perinteisestä maataloudesta nykyiseen maatalouteen

Maankäyttö muuttui vähitellen halki vuosisatojen. 1700-luvun loppupuolella tehty isojako muutti maaseudun elämänmenon. Perinteisen karja- ja niittotalouden merkitys kasvoi silti 1800-luvun puoliväliin asti, vaikka viranomaiset olivat 1700-luvun lopulta hyödyn aikakaudesta lähtien aktiivisesti pyrkineet muuttamaan maataloutta.

1860-luvun katovuosien jälkeen viranomaiset aloittivat voimaperäisesti maatalouden muuttamisen. Uudenmaan ja Hämeen läänin maanviljelyseura perustettiin jo 1856. Peltopinta-alaa lisättiin ja Uudellamaalla viritettiin monia järvien ja soiden kuivatuksia sekä jokien perkauksia (Anttila 1967). 1800-luvulla Uudellamaalla ilmeisesti laskettiin yli 70 järveä (Anttila 1967). Aiemmin vähäinen rehuviljanviljely lisääntyi suuresti 1800-luvun loppupuolella. Vuonna 1876 noin kymmenesosa peltoalasta oli nurmena, mutta vuonna 1910 jo puolet.

Kaskeaminen oli Uudellamaalla 1800-luvun loppupuolella verraten vähäistä, mutta kaskia poltettiin paikoin etenkin syrjäseuduilla Länsi-Uudenmaan sisäosissa ja Itä-Uudellamaalla.

Maataloustilastojen mukaan vuonna 1928 silloisessa Uudenmaan läänissä oli viljaa kasvavia kaskia 10 hehtaaria. Yksittäisiä kaskia on ehkä saatettu polttaa vielä parina seuraavanakin vuosikymmenenä. Lohjalta mainitaan kaskeamista käytetyn pellon rai-vaukseen vielä 1940-luvulla (Eertamo 1987).

Maataloustilastoista (SVT III) saa käsityksen niittyjen määrän romahtamisesta (kuva 4), vaikka maataloustilastojen luonnonniityt ja -laitumet eivät vastaakaan luonnontieteellistä niitykäsitetä. Lisäksi niiden määrittely tilastoissa on ollut eri vuosina ja vuosikymmeninä jossain määrin erilaista. 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella luonnonniityt tarkoittivat niitettyjä niittyjä. Niitettyjen niittyjen

Det är svårt att avgöra till vilken kategori strandängarna hörde. Om man tolkar den relativa sparsamheten av kärrängsförekomsten i jämförelse med strandängsförekomsten, så torde strandängarna ha (ifall de inte var försumpade) inkluderats i typen vallängar. Kärrängar fanns i relation till strandängar speciellt rikligt i Sammatti (61 % av ängsarealen), Strömfors (49 %), Högfors (43 %) och i Pusula (41 %). Kärrängarna var rikligare i östra Nyland än i väster. I Askola torde de flesta ängarna ha varit före detta svedjebruksmarker (Laurinmäki 1957).

4.4 Från traditionellt till modernt lantbruk

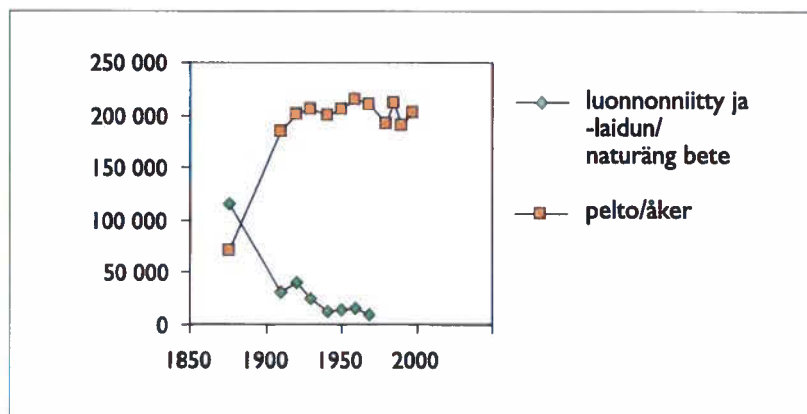
Markanvändningsformerna ändrades sakta under århundradenas lopp. Storskiftet i slutet av 1700-talet ändrade landsbygdens livsstil på många sätt. Boskaps- och ängsskötselns betydelse ökade ändå ända till mitten av 1800-talet, trots att myndigheterna från slutet av 1700-talet aktivt försökte ändra jordbrukets karaktär.

Efter missväxtåren på 1860-talet inledde myndigheterna en kraftig förändring av lantbruket. I Nyland och Tavastland bildades jordbrukssällskap redan år 1856. I Nyland utökades åkerarealen, varvid många sjöar och mossar dikades ut samtidigt som åar rensades (Anttila 1967). Under 1800-talet sänktes sannolikt över 70 sjöar i Nyland (Anttila 1967). Odlingen av foder, som tidigare var ovanligt, ökade under 1800-talets senare hälft. År 1876 utgjordes endast en tiondedel av åkerarealen av vall, medan dess andel redan år 1910 uppgick till hälften.

Förnyelsen av jordbruksmetoderna började kring herrgårdarna och de större bondgårdarna, vilka ansågs vara framtästrävande och upplysare av allmogen (Perälä 1965). Nya boskapsraser tog t.ex. först i bruk på dessa större gods.

Under 1800-talets senare hälft var svedjebruket i Nyland ganska ovanligt, men svedjebruk bedrevs lokalt speci-

Kuva 4. Uudenmaan niittyjen määrän romahtaminen on nähtävissä maataloustilastoista. Luonnonniittyjen- ja laidunten pinta-ala oli jo 1960-luvulla huvennut vähäiseksi. Vuonna 1969 luonnonniittyjä oli jäljellä vain 4 % 1800-luvun loppupuolen tilanteesta. Uudellamaalla laajamittainen pellonraivaus tapahtui 1800-luvun lopulla. 1950-luvun puolivälin jälkeen peltoala ei ole juurikaan muuttunut.

Bild 4. Den kraftiga minskningen av antalet ängar i Nyland är synlig i lantbruksstatistiken. Naturängarnas och naturbetesmarkernas antal hade redan under 1960-talet minskat till en bråkdel av det tidigare. År 1969 fanns endast 4 % av naturängarna kvar jämfört med situationen i slutet av 1800-talet. Efter 1950-talet har åkerarealen inte märkbart förändrats.

määrän vähetessä luonnonniittyihin alettiin vähitellen sisällyttää jonkin verran myös niittyjä, joiden käyttö oli lakannut tai joita käytettiin laitumina. Luonnonlaitumet tarkoittivat suunnilleen puustosta raivattuja laidunnettuja ja niittyjä, joihin sisällytettiin myös muokkaamattomia lannoitettuja niittyjä. Toisaalta osa niityistä on ilmeisesti sijoitettu tilastoissa joutomaihin tai metsämaihin.

Maataloustilastojen mukaan Uudellamaalla oli vuonna 1920 16 466 ha luonnonniittyä ja 24 014 ha luonnonlaidunta. Niittyjä oli vuonna 1929 Uudellamaalla enää n. 6 % peltoalasta. Peltoalaan nähden niittyjen osuus oli suurin Ruotsinpyhtäällä (29 %), Karjaalla (14 %), Myrskylässä (14 %) ja Lapinjärvellä (13 %).

1930–50-luvuilla niittyjen määrän väheneminen hidastui. Tilastojen mukaan niittyä olisi ollut 1950-luvun lopulla hieman enemmän kuin 1940-luvun alussa. Tämä saattaa kuitenkin johtua tilastointieroista. Vuonna 1959 luonnonniittyä oli 10 193 ha ja luonnonlaidunta 5821 ha. Eniten luonnonniittyä oli tilastoitu Kirkkonummelta

ellit de inre delarna av västra Nyland och i östra Nyland. Enligt lantbruksstatistiken från år 1928 fanns det i dåvarande Nylands län 10 ha svedjemark som var i odlingsbruk. Enstaka svedjor har eventuellt förekommit under de följande årtiondena. Från Lojo finns det t.ex. uppgifter om att man i samband med uppröjningen av ny åkermark på 1940-talet skulle ha bränt marken (Eertamo 1987).

Enligt lantbruksstatistiken (SVT III) minskade ängsarealen kraftigt (bild 4). Naturängarna och -betesmarkerna i statistiken motsvarar inte direkt den biologiska ängsdefinitionen, som även har varierat mellan olika år och årtionden. I slutet av 1800-talet och under 1900-talets början klassificerades slåtterängar som naturängar. I takt med att slåtterarealen minskade kom även ängar vars bruk hade upphört eller som användes som betesmark att inkluderas i naturängsklassen. Med naturängar avsåg man då i princip sådana ängar vars trädbestånd hade röjts bort och vilka var betade; hit räknades således även obearbetade gödslade ängar. En del av ängarna har uppenbarligen i sta-

(2162 ha). 1960-luvulla niityt vähenivät nopeasti. Viimeisin tilastotieto on vuodelta 1973, jolloin luonnonniittyjä oli Uudellamaalla (Artjärvi ja Orimattila mukaanlukien) 1 400 ha ja raivattua laidunta (luonnonlaidunta) 300 ha. Niittyjen määrä siis väheni Uudellamaalla 50 vuodessa (1921–73) 8 prosenttiin (kuva 4). Vuoden 1973 jälkeen maataloustilastojen ns. luonnonniityt ja -laitumet sisältävät pääasiassa pakettipelteja ja pitempään muokkaamatta olleita kylvönurmia, ja vain varsin pieni osa on niittyjä.

1930-luvulla noin kolmannekselta Uudenmaan luonnonniittyalasta korjattiin heinää. 1950-luvulla heinää korjattiin enää noin 500–1000 hehtaarilta. Vuonna 1965 heinää korjattiin vielä 400 hehtaarilta (Orimattila ja Artjärvi mukaanlukien). Viimeisissä tilastoissa vastaava luku oli 200 ha (1967) ja 100 ha (1968).

Runsas rantojen laidunnus jatkui ilmeisesti 1950-luvun lopulle. Rantojen laidunnus väheni Uudellamaalla voimakkaasti 1960–70-luvuilla (Luther & Munsterhjelm 1983).

Lehdestyksen yleisyydestä 1900-luvulla ei ole tietoja. Läntisen Uudenmaan saaristossa latvominen on ehkä loppunut 1950–1960-luvuilla.

Pääosa Uudenmaan kovan maan niityistä on raivattu pelloiksi, mutta etenkin viime vuosikymmeninä suuri osa on myös metsitetty. Peltojen määrä kasvoi voimakkaasti 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa (kuva 4). Vuonna 1920 peltoja oli Uudenmaalla 200442 ha. Sen jälkeen peltopinta-alan muutokset ovat olleet melko vähäisiä. Ala kasvoi hitaasti 1950–60-luvuille asti, jonka jälkeen se on hieman vähentynyt. Pellon raivaus kuitenkin jatkui, kunnes raivaus lähes loppui vuonna 1987 pellonraivausmaksun takia. Uudellamaalla (Orimattila ja Artjärvi mukaanlukien) raivattiin vuosina 1975–1985 peltoa noin 2150 ha. Vuodesta 1995 alkaen peltoja on jälleen paikoin raivattu, kun pellonraivausmaksu on poistunut.

Vaikka niittoniittyjen määrä romahti jo 1800-luvun lopulla, laidunnetun muokkaamattoman maan ala ei lie-

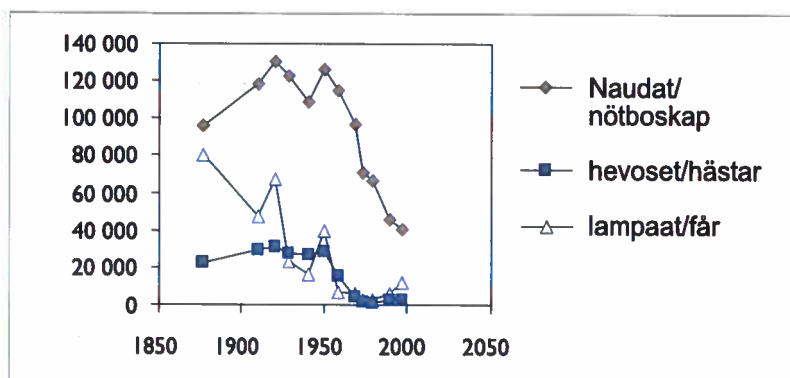
tistiken placerats i kategorin impediment eller skogsmark.

År 1920 fanns enligt lantbruksstatistiken 16 466 ha naturängar i Nyland, medan naturbetesmarkernas areal var 24 014 ha. År 1929 var ängarnas andel av åkerarealen redan nere i 6%. I förhållande till åkrarna var ängarnas andel av den totala åkerarealen störst i Strömfors (29 %), Karis (14 %), Mörskom (14 %) och Lappträsk (13 %).

Under 1930–50-talen avtog ängarnas dramatiska arealminskning i hastighet. Enligt statistikuppgifterna fanns det t.o.m. litet mera ängar i slutet av 1950-talet än i början av 1940-talet. Denna skillnad kan dock bero på olika statistikföring. År 1959 fanns det 10 913 ha naturängar och 5 821 ha naturbetesmarker. Mest naturängar fanns det då i Kyrkslätt (2 162 ha). Under 1960-talet avtog ängarnas antal snabbt. Enligt senaste statistikuppgifter från 1973 fanns det i det dåtida Nyland (Artjärvi och Orimattila inkluderat) endast 1 400 ha naturängar och 300 ha upprädd betesmark (naturbetesmark). Ängarnas areal i Nyland minskade under en period på 50 år (1921–73) således till endast 8% jämfört med utgångsläget (bild 4). Efter år 1973 har jordbruksstatistiken inkluderat både paketåkrar och obrukade sädesvallar i den s.k. naturängs- och betesmarksklassen. Således utgörs endast en liten del av totalarealen i denna statistik av egentliga naturängar- och betesmarker.

På 1930-talet bärgades hö från omkring en tredjedel av Nylands naturängsareal. Under 1950-talet bärgades hö endast på 500–1000 hektar. År 1965 bärgades hö ännu på 400 ha (Artjärvi och Orimattila inkluderade), medan de sista statistikuppgifterna från 1967 och 1968 endast bokförde 200 respektive 100 ha höäng.

Bete av stränder var vanligt ännu till slutet av 1950-talet, men i Nyland avtog strandbetet kraftigt under 1960–70-talen (Luther & Munsterhjelm 1983). Det finns inga uppgifter om hur vanlig hamlingen var under 1900-talet. I Västra Nylands skärgård torde topphamlingen ha upphört under 1950–1960-talen.

Kuva 5. Maataloustilastojen mukaan nautakarjan määrä kasvoi Uudellamaalla 1950-luvun alkuun asti. Viime vuosikymmeninä määrä on laskenut kolmannekseen. Lampaiden määrä Uudellamaalla laski jo 1800-1900-lukujen vaihteessa voimakkaasti ja romahti 1950-luvulla. Viime vuosikymmeninä määrä on hieman elpynyt. Hevosia oli Uudenmaan maataloilla runsaasti 1950-luvulle asti. 1960-70-luvuilla traktorit korvasivat hevoset ja niiden määrä putosi alle 1/10 aiemmasta. 1980-1990-luvuilla määrä on hieman noussut aallonpohjasta.

Bild 5. Enligt lantbruksstatistiken ökade nötboskapen i Nyland i antal ända till början av 1950-talet. Under de senaste decennierna har deras antal minskat med en tredjedel. Mängden får minskade kraftigt genast i början av 1900-talet för att slutligen krascha under 1950-talet. Efter detta har antalet ökat något. Det fanns rikligt med hästar i Nyland ända in på 1950-talet. Under 1960- och -70-talen ersattes hästarna av traktorer och deras antal minskade för att slutligen stabilisera sig kring 1/10-del av det tidigare antalet. Under 1980- och 1990-talen har hästarnas antal ökat något.

ne tuolloin vähentynyt. Metsälaitumien ja hakamaiden määrän kehityksessä on kuitenkin niukalti tilastotietoa. Vuonna 1938 Uudenmaan-Hämeen alueella 46 % viljelmien metsäalasta oli laidunnettua (Jäntti 1945). Uudenmaan metsäalasta oli 1920-luvulla hakamaaluonteisia (laidunnettua ja puusto harvahkoa, aukkoista ja lyhyenpuoleista) 20 % eli n. 140 000 hehtaaria (Kokkonen 1930). Uudenmaan lehdoista noin puolet oli hakamaana (Ilvessalo 1927). Hakamaaluonteisista metsistä 61 prosentilla puuston ikä oli 0-40 vuotta (Ilvessalo 1927). Tuolloin hakamailla elätettiin lypsykarja, vasikat ja osittain hevoset. Joutokarja, keskikesällä hevoset ja useimmiten lampaat elivät metsälaitumilla (Kokkonen 1930). Metsälaidunus vähentyi suuresti 1950-60-luvuilla. Vuoden 1965 maataloustilaston mukaan Uudenmaan maanviljelysseuran alueella oli 31 900 ha aidattua ja 2 500 ha aitaamatonta metsälaidunta.

Största delen av Nylands fastmarksängar har tagits i åkerbruk, men speciellt under senare årtionden har en stor del också planterats med skog. Åkrarnas antal ökade kraftigt under 1800-talets slut och i början av 1900-talet (bild 4). År 1920 fanns det 200 442 ha åker i Nyland. Därefter har åkerarealen förändrats ganska lite. Arealen ökade långsamt ända till 1950-60-talet, varefter den minskade en aning. Nyröjningen av åker fortsatte ända tills nyröjningen nästan upphörde år 1987, då nyröjningen blev avgiftsbelagd. I Nyland (Artjärvi och Orimattila inkluderat) nyröjdes åren 1975-1985 omkring 2150 ha åker. Efter år 1995 har nya åkrar ställvis röjts igen eftersom nyröjningsavgiften då avlägsnades.

Trots att slåtterängarnas antal minskade kraftigt under 1800-talets slut, torde inte den betade obrukade markarealen då ha minskat. Det finns dock ytterst litet statistikuppgifter om skogsbetenas och hagmarkernas utveckling. År 1938 utnyttjades 46 % av bondgårdarnas skogsareal i Nyland-Tavastland som betesmark (Jäntti 1945). På 1920-talet uppvisade omkring 20 % d.v.s. ca. 140 000 ha av Nylands skogsareal hagmarkskaraktär (skogen är betad, träden är lågvuxna, trädbeståndet är glest och gläntor finns rikligt) (Kokkonen 1930). Av Nylands lundar var omkring hälften hagmark (Ilvessalo 1927). I de hagmarksartade skogarna var 61 % av trädbeståndet 0-40 år gammalt (Ilvessalo 1927). På 1920-talet utgjorde hagmarkerna betesmark för mjölkboskap, kalvar och delvis även hästar. Skogsbeten betades för det mesta av hästar och får (Kokkonen 1930). Skogsbetet minskade kraftigt på 1950-60-talen. Enligt lantbruksstatistiken från år 1965 fanns det då 31 900 ha ingärdad och 2 500 ha icke-ingärdad skogsbetesmark på Nylands jordbruks-sällskaps marker.

Bondgårdarnas antal ökade ända till 1950- eller 60-talet. Därefter har deras antal avtagit. Gårdar med djur har minskat mycket kraftigt. År 1959 fanns det kor på 70 % av Nylands alla jordbrukshemman, litet mera än hälften

Maatilojen määrä Uudellamaalla kasvoi 1950- tai 60-luvulle asti. Sen jälkeen määrä on vähentynyt. Karjatilojen osuus maataloista on suuresti pienentynyt. Vuonna 1959 70 prosentilla Uudenmaan maataloista oli lehmiä, runsaalla puolella hevosia ja 11 prosentilla lampaita.

Nautakarjan määrä Uudellamaalla oli 1970-luvun alkupuolelle asti yli 100 000 (kuva 5). Tämän jälkeen määrä on aika voimakkaasti laskenut. Lampaiden pito Uudellamaalla romahti 1920-luvulla ja seuraavan kerran 1950-luvulla (kuva 5). Tämän jälkeen määrä laski edelleen ollen vuonna 1980 vain 2889 lammasta. Tämän jälkeen määrä on jonkin verran elpynyt. Hevosia oli maataloilla kohtalaisen runsaasti (yli 30 000) aina 1960-luvulle asti (kuva 5). Sitten pudotus oli nopea. Vuonna 1969 hevosia oli enää 4535 ja 1980 822. 1980- ja 1990-luvuilla määrä on hieman nousut. Hevonen on muuttunut työelämästä lemmikkieläimeksi. Pääosa hevosista sijaitsee Uudellamaalla nykyisin maatilojen ulkopuolella.

4.5 Nykyinen maankäyttö

Uudenmaan maa- ja metsätalousalueiden käyttö on nykyisin samantapaista joka puolella aluetta ja monet alueelliset ominaispiirteet ovat kadonneet.

Uudellamaalla maatalous on osin joutunut väistymään asutuksen tieltä. Neljäsosa koko maan väestöstä asuu Uudellamaalla, joka on kooltaan vain 3 % koko maan pinta-alasta (Purhonen & Haavisto 1995). Maa- ja metsätalous työllistävät enää pari prosenttia työvoimasta (Purhonen & Haavisto 1995).

Uusimaa on pääosin viljanviljelyaluetta. Nautakarjataloutta harjoittavien tilojen oli vuonna 1997 Uudellamaalla enää 1023 kpl. Maatilojen määrä oli v. 1995 Uudellamaalla (Orimattila ja Artjärvi mukaanlukien) 9982 kpl, eli 36 % 1950-luvun lopun määrästä. Vuonna 1997 nautaeläimiä oli Uudellamaalla 40230 kpl, (josta lypsylehmiä 13562 kpl, emolehmiä 1994 kpl, hiehoja 7095 kpl, sonneja 4018 kpl ja vasikoita 13561 kpl).

hade hästar och får fanns på 11 % av gårdarna.

Ända till början av 1970-talet fanns det över 100 000 nötdjur i Nyland (bild 5). Efter detta har antalet djur kraftigt minskat. Fårens antal i Nyland minskade kraftigt första gången redan på 1920-talet och sedan igen på 1950-talet (bild 5). Sedan dess har fårens antal ytterligare minskat och 1980 fanns det endast 3 600 får kvar i hela Nyland. Efter detta har fåren igen blivit något vanligare. Ända in på 1960-talet fanns det relativt rikligt med hästar (över 30 000) på de nyländska lantgårdarna (bild 5). Sedan minskade hästarnas antal mycket kraftig. År 1969 fanns det bara 4535 hästar kvar och 1980 var deras antal 822. Under 1980- och 90-talen har hästarnas antal igen litet ökat. Från att ha varit ett arbetsdjur har hästens roll förändrats så att den numera är ett sällskapsdjur. Huvuddelen av hästarna i Nyland finns numera annanstans än i anknytning till lantgårdarna.

4.5 Nutida markanvändning

Användningen av jord- och skogsbruksmarken är nuförtiden ganska likformig i hela Nyland och de regionala särdragen har försvunnit.

I det nutida Nyland har jordbruket fått ge vika för bosättningen. En fjärdedel av Finlands befolkning bor i Nyland trots att landskapet täcker endast 3% av landets totala markareal (Purhonen & Haavisto 1995). Jord- och skogsbruk försörjer numera endast ett par procent av den arbetsföra befolkningen (Purhonen & Haavisto 1995).

Nyland är i huvudsak ett spannmålsodlingsdistrikt. År 1997 fanns det endast 1 023 lantgårdar som bedrev boskapsskötsel. I Nyland fanns det år 1995 (Artjärvi och Orimattila inkluderade) 9 982 lantgårdar, eller 36% av antalet i slutet av 1950-talet. År 1997 fanns det i Nyland 40230 nötdjur, (vmjölkkor 13 562, dikor 1 994, kvigor 7 095, tjurar 4018 och kalvar 13 561).

Lampaita (mukaanlukien karitsat) oli 12223 kpl ja hevosia 2886 kpl. Karjaa on enää pienellä osalla tiloista. Vielä 1960-luvuilla tyypilliset pientilat, joilla oli sekä nautakarjaa, hevosia että lampaita, ovat ehkä jo kokonaan hävinneet Uudeltamaalta.

Nautakarjaa on (1997) eniten jäljellä Lapinjärvellä (4152), Mäntsälässä (3099) ja Nummi-Pusulassa (3026). Niitä on niukalti jäljellä tiheään asutuissa kunnissa. Hangosta nautakarja on kokonaan hävinnyt.

Karjan rehu tuotetaan pääasiassa heinänurmilla (kuva 6). Perinteistä laidunkäyttöä noudattavia tiloja (karja laiduntaa vain luonnonlaitumilla) on Uudellamaalla enää muutamia ja näillä laidunnuksen jatkuminen on varsin epävarmaa. Muutoin niittyjä, hakamaita ja metsälaitumia käytetään enää nurmilaidunten lisänä.

Fårens (lamm inkluderade) antal var 12 223, medan hästarnas antal var 2 886. Boskap finns numera endast på en liten del av gårdarna. Ännu på 1960-talet var det typiskt med små jordbrukslägenheter som hade både nötboskap, hästar och får. Gårdar av denna typ finns kanske inte mer i Nyland.

Nötboskap finns mest kvar (1997) i Lappträsk (4 152), Mäntsälä (3 099) och Nummi-Pusula (3 026). I tät bebyggda kommuner finns endast litet nötboskap kvar. I Hangö finns det idag inte någon nötboskap alls.

Foder produceras numera i huvudsak på hövallar (bild 6). Av hemman som använder traditionella jordbruksmetoder (boskapen betar endast på naturbetesmarker) finns numera endast ett fåtal kvar och även deras framtid är ytterst oviss. I övriga fall används ängar, hagar och skogsbeten numera endast som tilläggsbetesmarker.

Kuva 6. Nykyistä itä-uusmaalaista maalaismaisemaa luonnehtii jakautuminen jyrkästi peltoihin ja metsiin. Paikoin maisemaa elävöittävien jokien ja peltojen väliin ei yleensä mahdu niittyjä. Karja laiduntaa nurmilaitumilla. Mäntsälä, Mustijoki.

Bild 6. Det nutida agrarlandskapet i Östra Nyland karakteriseras av en skarp indelning i åkrar och skogar. Vattendragen ger variation åt landskapet, men i allmänhet finns inga ängar mellan vattendragen och åkrarna. Boskapen betar på gräsvallar. Mäntsälä, Mustijoki. 26.6.1992. Juha Pykälä.

Perinnebiotooppien tila • Vårdbiotopernas tillstånd

5.1 Tila perinnemaisematyypeittäin

Uudenmaan perinnebiotooppien tila on samankaltainen kuin muualla maassa eli varsin huono. Perinnebiotooppien määrä on romahtanut viime vuosikymmeninä. Kuitenkin niittyjä on Uudellamaalla jäljellä maan keskiarvoa enemmän. Inventoinnissa löydettyjen arvokkaiden alueiden yhteispinta-ala on 1064 ha (taulukko 1). Lähes puolet pinta-alasta on puustoisia perinnebiotooppeja eli metsälaitumia ja hakamaita (yht. 46 %). Kovan maan niittyjä löytyi vain 195 ha (kalliokedot 44 ha, kedot 22 ha, tuoreet ja kosteat niityt 129 ha). Merenrantaniittyjä on jonkin verran enemmän kuin järvenrantaniittyjä.

Perinnebiotooppeja on enemmän Länsi- kuin Keski- ja Itä-Uudellamaalla. Pinta-alallisesti eniten perinnebio-

5.1 Status enligt vårdbiotoptyp

De nyländska vårdbiotopernas tillstånd är det samma som i resten av landet, d.v.s. synnerligen dåligt. Vårdbiotopernas antal har kraftigt minskat under de senaste årtiondena, men trots det finns det mera ängar kvar i Nyland än i Finland i medeltal. Den totala arealen av de vårdbiotoper som hittades under fältinventeringarna uppgår till 1 064 ha (tabell 1). Nästan hälften av vårdbiotoperna är trädbevuxna, d.v.s. skogsbeten eller hagmarker (sammalagt 46 %). Av fastmarksängarna hittades endast 195 ha (hällmarkstorrängar 44 ha, torrängar 22 ha, friska och fuktiga ängar 129 ha). Det fanns aningen mera havsstrandängar än sjöstrandängar.

Taulukko 1. Uudenmaan arvokkaiden perinnebiotooppien pinta-ala perinnemaisematyypeittäin (ha) ja eri perinnemaisematyyppien osuus (%) kaikista perinnebiotoopeista (suluissa) sekä laidunnettujen alueiden ja niitettyjen pinta-ala (ha) ja prosenttiosuus perinnemaisematyyppin pinta-alasta (suluissa).

	pinta-ala areal (ha)	laidunnettu bete (ha)	niitetty slätter (ha)
kallioketo / hällmarkstorräng	44 (4)	8,6 (20%)	0,4 (1 %)
keto / torräng	22 (2)	5,5 (25 %)	0,6 (3 %)
tuore ja kostea niitty / frisk och fuktig äng	129 (12)	71,6 (55 %)	2,3 (2 %)
järven- tai joenrantaniitty / sjö- eller åstrandäng	150 (14)	132,9 (89 %)	0
merenrantaniitty / havsstrandäng	169 (16)	148,9 (88 %)	0
haka / hage	124 (12)	96,4 (78 %)	0
metsälaidun / skogsbete	371 (35)	343,4 (92 %)	0
muu (ent. peltö, piha ym.) / annan (f.d. åker, gårdsplan m.m.)	57 (5)	42,6 (74 %)	1,0 (2 %)
yhteensä / sammanlagt	1064	849,8 (80 %)	4,3 (0,4 %)

Tabell 1. Arealen nyländska vårdbiotoper enligt vårdbiotopstyp (ha) och andelen olika vårdbiotopstyper (%) i förhållande till den totala arealen av vårdbiotoperna (inom parentes), samt arealen (ha) av betes- och slättermarkerna och procentandel av vårdbiotopens areal (inom parentes).

tooppeja löytyi Tammisaaresta (21 % koko alasta) ja lukumääräisesti eniten Lohjalta (20 % koko määrästä) (taulukko 2). Ketoja on eniten Tammisaassa ja kallioketoja Lohjalla. Merenranta-
niittyjä on eniten Tammisaassa, jär-

Det finns fler vårdbiotoper i västra än i mellersta och östra Nyland. Arealmässigt sett finns det mest vårdbiotoper i Ekenäs (21 % av hela arealen) och antalsmässigt sett mest i Lojo (20 % av det totala antalet) (tabell 2).

Taulukko 2. Uudenmaan arvokkaat perinnebiotoopit kuntittain (pinta-ala/ha). Kohteiden lukumäärä on sulkeissa kunnan nimen jälkeen. Kovan maan niityt sisältävät tuoreet ja kosteat niityt (poislukien rantaniityt), kedot ja kalliokedot.

Tabell 2. Nylands värdefulla vårdbiotoper enligt kommun (areal/ha). Antalet områden anges inom parentes efter kommunnamnet. Till gruppen ängar på fast mark inkluderas friska och fuktiga ängar (bortsett från strandängar), torrängar och hållmarkstorrängar.

Kunta / Kommun (n)	Pinta-ala / Areal (ha)				
	yht. summa	kovan maan niityt ängar på fast mark	ranta- niityt strand- ängar	haat ja metsälaitumet hagar och skogsbeten	muu annan
Askola (6)	6,5	3,8	0,6	1,9	0,2
Espoo / Esbo (4)	7,1	3,9	0	1,1	2,1
Hanko / Hangö (5)	3,6	1,6	2,0	0	0
Helsinki / Helsingfors (8)	8,2	3,7	2,7	1,8	0
Hyvinkää / Hyvinge (6)	16,2	1,4	1,7	11,8	1,3
Inkoo / Ingå (16)	43,3	13,0	10,3	19,2	0,8
Järvenpää (1)	5,4	1,8	0	0	3,6
Karjaa / Karis (17)	70,6	5,9	0,7	64,0	0
Karjalohja (13)	27,1	7,7	2,0	16,0	1,4
Karkkila / Högfors (5)	33,5	5,1	0	27,2	1,2
Kauniainen / Grankulla (0)	0	0	0	0	0
Kerava (1)	0,1	0,1	0	0	0
Kirkkonummi / Kyrkslätt (5)	103,9	8,7	61,4	33,5	0,3
Lapinjärvi / Lappträsk (1)	2,9	0	0	2,9	0
Liljendal (1)	1,8	1,8	0	0	0
Lohja / Lojo (56)	49,7	27,8	3,5	11,6	2,3
Loviisa / Lovisa (1)	3,8	0	3,8	0	0
Myrskylä / Mörsköm (2)	2,3	0,2	0	2,1	0
Mäntsälä (8)	19,9	10,0	0	4,7	5,2
Nummi-Pusula (12)	97,6	4,8	68,3	21,6	2,9
Nurmijärvi (7)	30,4	6,1	0	19,2	5,1
Pernaja / Pernå (11)	84,6	14,5	33,6	23,0	13,5
Pohja / Pojo (5)	31,2	5,7	9,5	14,0	2,0
Pornainen (3)	6,2	4,3	0,3	0,5	1,1
Porvoo / Borgå (8)	11,2	3,7	0,5	7,0	0
Pukkila (2)	4,5	1,1	2,5	0,9	0
Ruotsinpyhtää / Strömfors (8)	30,7	6,6	7,0	16,4	0,7
Sammatti (4)	5,2	1,5	0	3,4	0,3
Sipoo / Sibbo (13)	70,7	10,9	34,6	17,5	7,7
Siuntio / Sjundeå (3)	3,1	1,9	0	1,2	0
Tammisaari / Ekenäs (44)	227,5	25,8	69,9	127,4	4,4
Tuusula (2)	4,8	0,1	1,0	3,2	0,5
Vantaa / Vanda (5)	4,1	4,0	0	0	0,1
Vihti / Vichtis (6)	45,5	7,1	0	33,7	0,7

venrantaniittyjä Nummi-Pusulassa sekä hakoja ja metsälaitumia Tammisaaressa.

Arvokkaista perinnebiotoopeista on kokonaan tai osin laidunnettuja 41 % (118 kpl) (80 % pinta-alasta) ja niitettyjä 3 % (11 kpl) (0,4 % pinta-alasta). Näistä suurella osalla hoidon jatkuminen on epävarmaa. Aitoa niitto- niittyä (vuosikymmeniä niitetty ja yhä niitetään) on vain n. 0,5 hehtaaria. Nautakarja laiduntaa 95, hevoset yhdeksää ja lampaat 17 aluetta.

Edellämainitut luvut kuvastavat useimmissa tapauksissa tilannetta muutama vuosi sitten ennen EU:hun liittymistä. Tämän jälkeen on karjan pito monilla tiloilla loppunut. Siten arvokkaista perinnebiotoopeista on tällä hetkellä laidunnettuja alle 40 %, pinta-alasta n. 70 %.

Laidunnettuja alueita, jotka ovat edelleen perinnebiotoopin luonnonarvot säilyttävässä käytössä, löytyi vain niukasti. Laidunkäytössä olevilla perinnebiotoopeilla laidunnustapa poikkeaa selvästi perinteisestä. Karja saa pääosan ravinnosta nurmilta. Niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat yleensä nurmilaitumien (peltolaitumien) yhteydessä. Tällöin perinnebiotooppien ravinnetaloudesta tulee perinteiseen laidunkäyttöön verrattuna käänteinen. Nurmilta siirtyy karjan lannan mukana ravinteita perinnebiotoopeille, joiden ravinnetaso vähitellen nousee. Lisäksi eläimille annetaan usein lisärehua tai perinnebiotoopeja on lannoitettu. Useimmilla Uudenmaan perinnebiotoopeilla on havaittavissa luonnon monimuotoisuudelle haitallista rehevöitymistä. Niityille on tyypillistä, että ne ovat vähitellen metsittymässä ja pensoittumassa, koska niittyjen hoitoon kuuluva ajoittainen raivaus on jätetty tekemättä, tai niille on istutettu puiden taimia. Jopa useimmilta valtakunnallisesti merkittäviltä alueilta löytyi alueen arvoa laskevia tekijöitä kuten keinolannoitus, käytön loppumisen aiheuttama umpeenkasvu, puuston määrän jatkuva lisääntyminen, ravinnetason nousu lisärehun annon tai kylvönurmivaltaisen laidunnuksen myötä.

Torrängar förekommer rikligast i Ekenäs, medan mest hållmarkstorrängar påträffas i Lojo. Havsstrandängar finns mest i Ekenäs, mest sjöstrandängar finns i Nummi-Pusula, mest hagar och skogsbeten finns likaså i Ekenäs.

Av de värdefulla vårdbiotoperna är 41 % (118 st.) helt eller delvis betade (80 % av arealen) och 3 % hävdas genom slåtter (11 st., 0,4 % av arealen). För största delen av områdena är den fortsatta skötseln oviss. Äkta slåtterängar (slåtter bedrivits under årtionden och bedrivs alltjämt) förekommer bara på ca 0,5 ha. Av de betade områdena betar nötboskap på 95 områden, hästar på 9 och får på 17 områden.

Ovan nämnda siffror åskådliggör i de flesta fall situationen några år innan inträdet i EU. Efter detta har boskapsskötseln upphört på många gårdar. Således är numera troligen mindre än 40 % av de värdefulla vårdbiotoperna (70 % av arealen) betade.

Betade områden med sådan skötsel att vårdbiotopens värde bevaras på lång sikt är mycket sällsynta. Betesformen i de bevarade vårdbiotoperna avviker klart från den traditionella hävden. Ängarna och hagmarkerna ligger ofta i anslutning till en betesvall. Eftersom vårdbiotoperna därmed tillförs extra gödsel blir näringsbudgeten den motsatta jämförd med traditionell betesgång. Dessutom förses ofta djuren med tilläggsfoder eller vårdbiotopen tillförs konstgödsel. I de flesta av Nylands vårdbiotoper finns det spår av övergödning, vilket på lång sikt leder till en minskad naturlig mångfald. För ängarnas del är det typiskt att de småningom invaderas av träd och buskar, eftersom den röjning som tidigare hörde till ängskötseln numera har upphört. Ofta har ängarna dessutom planterats med träd. Till och med i de flesta nationellt sett värdefulla vårdbiotoperna finns flera på värdet negativt inverkanande faktorer: konstgödsling, igenväxning samt förhöjning av näringsnivån genom tillförsel av extra foder och via betesgång på vall.

5.1.1 Kalliokedot

Kalliokedot ovat kallioisia, nykyisen tai aiemman laidunnuksen tai niiton muovaamia alueita. Karjatalouden vai-
kuttamien kallioketojen ja luontaisen
kalliokasvillisuuden välinen raja on
epäselvä ja tulkinnanvarainen. Karja-
talouden myötä monet kalliokedoilla
alkujaan luultavasti harvinaisehkot al-
kuperäiskasvit ovat yleistyneet. Um-
peenkasvu kalliokedoilla on hitaampaa
kuin muilla perinnebiotoopeilla, ja
monien lajien nykyesiintymistä pääosa
on niillä (kuva 7). Kalliokedoilla on jopa
eräiden paremmin muilla niittytyypeil-
lä menestyvien kasvien säilyneistä
esiintymistä merkittävä osa (esim. kat-
kerot, niittyräpelö, kirkiruoho).

Uudellamaalla on kallioketoja
Varsinais-Suomen ohella eniten maas-
samme. Nimenomaan Länsi-Uudella-
maalla on edustavia kallioketoja. Eri-

5.1.1 Hällmarkstorrängar

Hällmarkstorrängar är områden som
karakteriseras av ett stort hällmarksin-
slag och som formats eller formas av
bete eller slåtter. Gränsdragningen
mellan hällmarkstorrängar som for-
mats av boskap och naturliga häll-
markstorrängar är otydlig och tolk-
ningsbar. I och med boskapsskötseln
kom troligtvis många ursprungligen
ovanligare växter att öka. Igenväxning-
en av hällmarkstorrängarna sker lång-
sammare än i övriga vårdbiotoper, och
många arters huvudförekomster på-
träffas just på hällmarkstorrängarna
(bild 7). På hällmarksängarna förekom-
mer numera betydande bestånd av
ängsväxter som i själva verket har bät-
tre framgång på andra ängstyper (t.ex.
gentianor, darrgräs, brudsporre).

På nationell nivå finns med un-
dantag av Egentliga Finland mest häll-

*Kuva 7. Kalliokedot ovat monesti ketokasvi-
en viimeinen turvapaikka, jolla sinnittelee
ympäristöstä kadonneita kasveja. Tavallista
vähemmän happamille gneissikallioille voi
muodostua näyttäviä rikaslajisia kallioketo-
ja. Lohja, Paloniemen kallioketo.*

*Bild 7. Hällmarkstorrängar är ofta den sista
tillflykten för torrängsväxter. På hällmarker
dominerade av mindre sura gnejsbergarter
kan vackra artrika hällmarkstorrängar före-
komma. Lojo, Paloniemi torräng. 10.6.1995
Juha Pykälä*

tyisen luonteenomaisia pienialaiset, mutta runsaslajiset kalliokedot ovat Lohjalle (14,6 ha). Myös Tammisaares-
sa (6,5 ha), Inkoossa (4,1 ha), Karjaalla
(1,8 ha) ja Karjalohjalla (1,8 ha) on huo-
mattavasti kasvistoltaan merkittäviä
kallioketoja. Kalkkivaikutteisia kalliio-
ketoja on lähinnä Lohjan seudulla.

Kalliokedot ovat yleensä hyvin
pienialaisia (useimmiten $\leq 0,3$ ha). Laa-
jimmat yhtenäiset kalliokedot ovat alle
2 ha.

Suuri osa kalliokedoista on vähi-
tellen metsittymässä. Hoidossa on vain
pieni osa. Kalliokedoista on laidunnet-
tu 19,7 % (8,6 ha) ja niitetty 0,9 % (0,4
ha). Laidunnetuista alueista ainakin
puolet on haitallisesti rehevöitymässä.
Niitetyllä alueella kunnostus on aloi-
tettu vasta muutama vuosi sitten.

Kalkkivaikutteisista kalliokedois-
ta edustavimpia ovat Karjalohjalla Ni-
kun kallioketo, Katteluksen kallioketo,
Alminmäen kallioketo sekä Lohjalla
Paavolan kalliokedot, Painiemen kal-
lioketo, Hermalan Pietilän kalliokedot,
Marttilan kallioketo ja Kyttälän kallio-
kedot. Muita edustavimpia kallioketo-
ja ovat Inkoon Bastön niittyjen kallio-
kedot, Hangon Storängsbergetin kal-
lioketo, Lohjan Kokkilan keto, Palonie-
men kallioketo ja Suittilan kallioketo.

Kasvillisuus on kalliokedoilla
usein mosaiikkimaista. Kallion päällä
olevan maakerroksen paksuuntuessa
kasvillisuus muuttuu korkeakasvui-
semmaksi ja on yleensä selvästi heinit-
tynyttä ja umpeenkasvanutta. Kasvil-
lisuuden edustavuutta kuvastaa mm.
yksi- ja kaksivuotisten kasvien runsa-
us. Yksi- ja kaksivuotisia kasveja on
Uudenmaan kalliokedoilla Varsinais-
Suomen jälkeen toiseksi eniten maas-
samme. Kasvien runsaus vaihtelee
suuresti kesän sääolojen mukaan.

Pääosa kalliokedoista on karuja
kallioketoja. Niillä ovat valtalajeina
mm. ahosuolaheinä, lampaannata,
nurmiorlli, hietakastikka, metsälauha,
keltamaksaruoho, tuoksusimake, huo-
pakeltano, isomaksaruoho, pelto-or-
vokki, viherjäsenruoho ja mäkitervak-
ko. Heinittymistä osoittaa esimerkiksi
hietakastikan runsaus.

markstorrängar i Nyland. Representa-
tiva hållmarkstorrängar påträffas fram-
för allt i västra Nyland. Små, men art-
rika hållmarkstorrängar finns i Lojo
(14,6 ha). Också i Ekenäs (6,5 ha), Ingå
(4,1 ha), Karis (1,8 ha) och Karislojo (1,8
ha) finns hållmarkstorrängar med en
betydande flora. Kalkpåverkade håll-
markstorrängar påträffas närmast i
Lojotrakten. För det mesta är hållmark-
storrängarna mycket små (oftast $\leq 0,3$
ha). Även de mest vidsträckta hållmark-
storrängarna har en areal under 2 ha.

Största delen av hållmarkstor-
rängarna håller på att invaderas av
skog. Endast en liten del hävdas. 19,7
% (8,6 ha) av hållmarkstorrängarna är
betade och 0,9 % (0,4 ha) hävdas gem-
om slåtter. Av de betade områdena li-
der åtminstone hälften av skadlig över-
gödning. Restaureringen av slåtteränga-
rna påbörjades först för några år sedan.

Av de kalkpåverkade hållmark-
storrängarna är de mest representati-
va följande: i Karislojo Niku hållmark-
storräng, Kattelus hållmarkstorräng,
Alminmäki hållmarkstorräng och i
Lojo Paavola hållmarkstorrängar, Pain-
iemi hållmarkstorräng, Pietiläs håll-
markstorrängar i Hermala, Marttila
kalkhållmarkstorräng och Kyttälä håll-
markstorrängar. Bland övriga repre-
sentativa hållmarkstorrängar kan näm-
nas Bastö hållmarkstorrängar i Ingå,
Storängsbergets hållmarkstorräng i
Hangö samt Kockis torräng, Paloniemi
hållmarkstorräng och Suittila håll-
markstorräng i Lojo.

Vegetationen på hållmarkstor-
rängarna är ofta mosaikartad. Allt ef-
tersom jordtäcket på berghällen blir
tjockare blir dess vegetation mera hög-
vuxen och hållmarkstorrängen kom-
mer att uppvisa tydliga spår av igen-
växning. Mängden av ett- och två-åri-
ga växter kan användas som ett mått
på vegetationens representativitet. På
de nyländska torrängarna finns det
nästan lika många ett- och två-åriga
växter som i Egentliga Finland. Växt-
arternas antal varierar stort beroende
på sommarens väderleksförhållanden.

Huvuddelen av hållmarkstor-
rängarna är karga. På dessa domine-

Uudenmaan kalliokedoista monet ovat keskimääräistä vähemmän happamia. Tällaisia alueita on lähinnä Lohjalla, Karjalohjalla, Tammisaarella, Inkoossa ja Karjaalla, ja niukalti muualla Uudellamaalla. Näille, yleensä gneissialustan (etenkin kvartsi-maasälpägneissiiä), joskus emäksisten kivien (amfiboliitti ym.) kalliokedoille ("liuskekalliokedoille"), on ominaista rikas ja vaihteleva kasvisto. Valtakasveja voivat olla karuillakin kallioilla valtakasveina esiintyvien lisäksi mm. mäkivirvilä, ahomansikka, mäkilemmikki, heinäratamo, jänönäpila, hopeahanhikki, lituruoho, haisukurjenpolvi ja ruoholaukka (yleensä rannikolla). Edellämainitut kasvit ovat silti runsaampia kalkkikalliokedoilla kuin liuskekalliokedoilla.

Kalkkipitoiset kalliokedot ovat kallioista kasvistoltaan kaikkein runsaslajisimpia ja kasvillisuudeltaan hyvin vaihtelevia. Kasvillisuudeltaan ne saattavat muistuttaa monilajisia emäksisiä kallioita tai gneissikallioita, joista kalkkikallioketojen kalkkisammalet ja -jäkälät erottavat ne selkeimmin. Tyyppillinen valtalaji on kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*).

Putkilokasveista muilla kallioketotyypeillä esiintyvien lisäksi valtalajeja ovat mm. ketokäenminttu, harmaapaimulehti ja kalliokielo (poikkeuksellisesti valtalajeina myös gneissikalliokedoilla). Kalkkipitoisille kalliokedoille painottuvat lisäksi mm. maarianverijuuri, keväthanhikki ja ahopellava.

Huomionarvoisista kasveista kalliokedoille keskittyvät mm. maarianverijuuri, kalliotuhkapensas, pihakurjenpolvi, verikurjenpolvi, mäkilemmikki, hietalemmikki, heinäratamo, keväthanhikki, litteänurmikka, ketokäenminttu, papelorikko, jänönäpila, kevättädyke ja mäkivirvilä.

bl.a. bergsyra, fårsvingel, rödven, bergrör, krustätel, gul fetknopp, vårbrodd, gråfibbla, käringkål, åkerviol, grönknavel och tjärblomster. Bland annat bergrörets rikedom avspeglar graden av igenväxning.

Många av Nylands hållmarkstorrängar är mindre sura än de finländska hållmarkstorrängarna i medeltal. I Nyland påträffas dessa främst i Lojo, Karislojo, Ekenäs, Ingå och Karis. Denna typ av hållmarkstorrängar förekommer oftast på gnejsberggrund (i synnerhet kvartsfältspatsgnejs), ibland på basisk bergarter så som amfibolit (sk. skifferhållmarker) och karakteriseras av en rik och varierande flora. Ofta domineras även dessa hållmarkstorrängars växtlighet av samma växter som dominerar på mera karga hållmarkstorrängar, men dessutom påträffas också bl.a. sparvvicker, smultron, backförgättnigej, svartkämpar, harklöver, silverfingerört, backtrav, stinknäva och gräslök (oftast vid kusten). Ovan nämnda växter är trots allt vanligare på kalkpåverkade torrängar än på skifferhållar.

De kalkpåverkade hållmarkstorrängarna uppvisar den mest variabla och artrika floran. Vegetationen på de kalkpåverkade hållmarkstorrängarna påminner ofta mycket om den på gnejsberg, men kalkälskande moss- och lavararter avslöjar kalkstenes närvaro. En typisk dominerande art är plyschgrusmossan. Förutom de dominerande växtarter som förekommer på övriga hållmarkstorrängstyper domineras de kalkpåverkade hållmarkstorrängarna ofta av t.ex. harmynta, sammetsdaggekåpa och getrams (i undantagsfall även dominerande på gnejsberg). Utbredningen av bland annat småborre, vårfingerört och vildlin är dessutom ofta koncentrerad till de kalkpåverkade hållmarkstorrängarna.

Bland växtarter som är värda att uppmärksamma och är koncentrerade till hållmarkstorrängar finns bl.a. småborre, oxbär, sparvnäva, blodnäva, backförgättnigej, vårförgättnigej, svartkämpar, vårfingerört, berggröe, harmynta, mandelblomma, harklöver, vårveronika och sparvvicker.

Kuva 8. Edustavia ruohoketoja luonnehtii matalakasvuisuus ja näyttävä kukkaloisto. Porvoon Linnanmäen hienoa ketoa värjäävät mm. keltamatar (Galium verum), siiankärsmö (Achillea millefolium), ahosuolaheinä (Rumex acetosella) ja kissankello (Campanula rotundifolia).

5.1.2 Kedot

Kedot ovat kuivia niittyjä, joita tavaan hiekka-, sora- ja moreenimailla. Ketoja on Uudellamaalla jäljellä niukasti. Huomattava osa tässä kedoiksi luetuista alueista on pikemminkin ketojen ja tuoreiden niittyjen välimuotoja. Umpeenkasvun tai rehevöitymisen myötä niiden ketopiirteet vähenevät. Koska ketojen rehuntuotto on vähäinen, hyvin harva Uudenmaan kedoista on enää käytössä. Arvokkaista kedoista laidunnuksen piirissä on kokonaispinta-alasta 25 % (5,5 ha) ja niiton piirissä 3 % (0,6 ha).

Selvästi eniten ketoja on Tammissaarella (10 ha) ja toiseksi eniten Inkoossa (2,0 ha). Ketojen pinta-ala on useimmiten 0,1–0,3 hehtaaria.

Parhaita ketoja ovat Porvoon Linnanmäki (kuva 8), Hyvinkään Jaakkolan keto, Karjalohjan Pohjolan keto, Si-

Bild 8. Representativa örttorrängar karakteriseras av låg växtlighet och en vacker blomsterprakt. Den fina torrängen på Borgbacken i Borgå färgas av bl.a. gulmåra (Galium verum), rölleka (Achillea millefolium), bergsyra (Rumex acetosella) och liten blåklocka (Campanula rotundifolia). 30.7.1993 Juha Pykälä

5.1.2 Torrängar

Torrängarna är torra ängar som påträffas på sand-, grus- och moränmark. Förekomsten av torrängar i Nyland är liten och en stor del av de områden som klassificerats som torrängar i denna rapport är snarare ett slags mellanting mellan torrängar och friska ängar. I och med igenväxning och övergödning har dessa områdens torrängsdrag minskat. Eftersom torrängarnas foderproduktion är liten är endast en liten del av Nylands torrängar numera i betes- eller slåtterbruk. Av de värdefulla torrängarna i Nyland är 25 % (5,5 ha) betade och på 3 % (0,6 ha) bedrivs slåtter.

Mest torrängar finns i Ekenäs (10 ha) och även i Ingå (2 ha) finns det relativt mycket torrängar. Torrängarnas areal rör sig vanligen kring 0,1–0,3 ha.

Nylands bästa torrängar representeras av Borgbacken i Borgå (bild 8),

poon Löparön lammaslaitumen keto, Pohjan Näsbyn niittyjen keto-osa, Tammisaaren Danskogin katajaniitty sekä Kesubölen katajaketo. Ainoa niittoketo (pitkään niitetty) on Porvoon Koivuniemen pihaketo. Uudenmaan laajin keto on Tammisaaren Kesubölen katajaketo (6 ha). Seuraavaksi laajimmat kedot ovat vain noin hehtaarin laajuisia: Inkoon Backavikenin niittyjen keto ja Danskogin katajaniitty.

Uudenmaan kedot ovat yleensä heinä- tai pienruohoketoja. Niiton ja laidunnuksen loputtua kedot heinittyvät. Pienruoho- ja heinäketojen rajaus on tulkinnanvaraista. Heinäketojen valtalajeja voivat olla mm. lampaannata, nurmirölli, hietakastikka ja keltamatara. Pienruohokedoilla valtalajeja ovat mm. huopakeltano, kissankello, aho-suolaheinä, keltamatara, hopeahanhikki, heinäratamo ja kissankäpälä. Mäkikauraniityt ovat Uudellamaalla harvinaisia. Mäkikauran lisäksi valtalajeja ovat mm. nurmirölli ja keltamatara. Kangaskedot (runsasvarpuiset kedot) ovat Uudellamaalta lähes hävinneet. Kangasketoa on pienialaisesti Nummi-Pusulan Kumpulan niityillä ja Sammatin Haapasalon laitumella sekä hyvin pieniä laikkuja muutamilla alueilla.

Huomionarvoisista kasveista kedoille keskittyvät mm. nuokkukohoki, mäkikaura, ruusuruoho, tummatulikukka ja Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo. Muita tyypillisiä ketokasveja ovat mm. harmaapoimulehti, mäkitervakko ja ahdekaunokki. Ketonoidanlukkoa ja ketoneilikkaa on lähes yhtä lailla tuoreilla niityillä. Yksi- ja kaksivuotisia kasveja on Uudenmaan kedoilla yleensä kohtalaisesti, mutta toisinaan ne puuttuvat.

5.1.3 Tuoreet ja kosteat niityt

Tuoreet niityt ovat yleensä umpeenkasvavia tai sijaitsevat nurmilaitumien yhteydessä ja ovat siksi rehevöityviä. Kosteita niittyjä (jotka eivät ole rantaniittyjä) on hyvin niukasti. Tuoreiden niittyjen (kosteat niityt mukaanlukien)

Jaakkola torräng i Hyvinge, Pohjola torräng i Karislojo, torrängarna vid Löparö fårbeta i Sibbo, torrängsdelen av Näsby ängar i Pojo samt Danskog enbevuxna äng och Kesuböle enbevuxna torräng i Ekenäs. I Nyland finns numera endast en slåttertorräng (slätter bedrivits under lång tid); Koivuniemi torräng i Borgå. Den mest vidsträckt torrängen är Kesuböle enbevuxna torräng (6 ha) i Ekenäs. Därpå följer torrängar som är omkring ett hektar stora: Backavikens ängars torrängar i Ingå och Danskog enbevuxna äng i Ekenäs.

Torrängarna i Nyland är för det mesta sk. gräs- eller lågörtstorrängar. Då betet och slättern upphör växer de igen. Gränsdragningen mellan lågört- och grästorrängarna är en tolkningsfråga. Grästorrängarna dominerar bl.a. av fårsvingel, rödven, berggrör och gulmåra. På lågörtstorrängarna dominerar bl.a. gråfibbla, liten blåklocka, bergsyr, gulmåra, silverfingerört, svartkämpar och kattfot. Luddhavreängar är sällsynta i Nyland. På dessa dominerar växtligheten förutom av luddhavre av bl.a. rödven och gulmåra. Hedtorrängar (torrängar rika på ris) har nästan helt försvunnit från Nyland. Hedtorräng påträffas i liten skala på Kumpula äng i Nummi-Pusula och Haapasalo betesmark i Sammatti. Mycket små hedtorrängsfragment finns dessutom på några andra ställen.

Bland växter att uppmärksamma, som har sin utbredning koncentrerad till torrängar kan nämnas bl.a. backglim, luddhavre, åkervädd, mörkt kungsljus och den i Nyland utrotningshotade knippfrylen. Andra typiska torrängsväxter är t.ex. sammetsdaggkåpa, tjärblomster och rödklint. Låsbräken och backnejlika förekommer nästan i lika stor utsträckning på friska ängar. På de nyländska torrängarna är ett- och två-åriga växter relativt vanliga, men ibland kan de saknas.

5.1.3 Friska och fuktiga ängar

De friska ängarna är för det mesta igenväxande och i förbindelse med betes-

pinta-alasta on laidunnettua 55 % (71,7 ha) ja niitettyä 1,8 % (2,3 ha). Tämä kuvastaa osaltaan sitä, että tuoreet ja kosteat niityt menettävät nopeasti arvonsa perinnebiotooppina hoidon loputtua. Ilmeisesti tuoreista niityistä, joiden laidunnus on loppunut 1980-luvulla, vain pienellä osalla on enää arvoa perinnebiotooppina.

Tuoreiden niittyjen ala on suurin Pernajassa (13,5 ha), Lohjalla (12,5 ha), Sipoossa (9,6 ha) ja Tammisaaressa (8,7 ha). Laajimmat yhtenäiset tuoreet niityt sijaitsevat Karjalohjan Pohjolan kedolla (2,9 ha), Karkkilan Kolmperänojan laitumilla (n. 3 ha), Lohjan Vainiolan niityllä (3,8 ha), Pernajan Malmgårdin laitumilla (n. 11 ha) ja Sipoon Ollbäckenin puronvarsilaitumella (4,7 ha).

Uudellamaalla on muutamia koko valtakunnan hienoimmista tuoreista niityistä. Nummi-Pusulan Yli-Rydön niittoniitty on ainutlaatuinen. Nurmijärven Haapalan pihaniitty on osin aito niittoniitty. Muut merkittävimmät tuoreet niityt ovat Lohjan Vainiolan niitty, Inkoon Östervikin laidunten niitty, Karkkilan Kolmperänojan laidunten niitty, Nummi-Pusulan Pöksän laidunten niittyosat, Nurmijärven Linjalan hevoslaitumen niitty ja Ojakkalan laitumen niittyosa, Pohjan Näsbyn niitty, Tammisaaren Nothamnin Bylandetin laidunten niittyosio, Danskogin katajaniitty ja Norrbackvikenin katajaniitty sekä Vihdin Ryönän laidunten kuletettu laidunniitty. Useimmilla Uudenmaan arvokkaimmilla tuoreilla niityillä laidunkäyttö on joko äskettäin loppunut tai uhkaa loppua lähitulevaisuudessa.

Edustavilla tuoreilla niityillä ei ole selviä valtalajeja. Parhaimmilla tuoreilla niityillä on jopa 30 kasvilajia neliömetrillä. Nummi-Pusulan Yli-Rydön niityltä on löytynyt 46 kasvia neliömetriltä, mikä on korkein ilmoitettu luku Ahvenanmaan ulkopuolelta.

Tuoreiden niittyjen kasvillisuus on hyvin vaihtelevaa. Edustavuutta kuvastaa runsasruohoisuus. Perinteisesti hoidetut tuoreet niityt ovat yleensä pienruohoniittyjä ja niillä on usein

vallar, vilket leder till att de ofta är övergödda. Fuktiga ängar (som inte är strandängar) förekommer i mycket liten utsträckning. Av de friska ängarna (fuktiga ängar inkluderade) är 55 % (71,7 %) betade, medan 1,8 % (2,3 ha) hävdas genom slåtter. Detta avspeglar det faktum, att de friska och fuktiga ängarna snabbt mister sitt värde som vårdbiotop ifall hävden upphör. Antagligen har endast en liten del av de friska ängar, där betet upphörde på 1980-talet, numera något värde som vårdbiotop.

Mest frisk ängsareal finns det i Pernå (13,5 ha), Lojo (12,5 ha), Sibbo (9,6 ha) och Ekenäs (8,7 ha). De mest vidsträckta enhetliga friska ängarna representeras av Pohjola torräng i Karislojo (2,9 ha), Kolmperänoja betesmark i Högfors (ca 3 ha), Vainiolas äng i Lojo (3,8 ha), Malmgårdens betesmarker i Pernå (ca 11 ha) och Ollbäckens betesmark i Sibbo (4,7 ha).

I Nyland påträffas några av Finlands finaste friska ängar. Yli-Rytö slåtteräng i Nummi-Pusula är unik i sitt slag. Haapala gårdsäng i Nurmijärvi är delvis en äkta slåtteräng. Andra betydelsefulla friska ängar är Vainiolas äng i Lojo, ängen vid Österviks betesmarker i Ingå, ängen vid Kolmperänoja betesmark i Högfors, ängspartierna vid Pöksä betesmark i Nummi-Pusula, ängen vid Linjala hästbete och ängsdelen på Ojakkala betesmark i Nurmijärvi, Näsby ängar i Pojo samt ängarna på Nothamns betesmarker, Danskog enbevuxna äng, Norrbackavikens enbevuxna äng i Ekenäs och Ryönä den brända betesängen vid Ryönä betesmark i Vichtis. På de flesta av Nylands värdefulla friska ängar har betet upphört antingen under de senaste åren eller så kommer betet att upphöra inom en nära framtid.

Representativa friska ängar uppvisar inga klara dominerande arter. På de bästa friska ängarna förekommer t.o.m. 30 växtarter per kvadratmeter. På Yli-Rytö slåtteräng i Nummi-Pusula har 46 växtarter noterats på en kvadratmeter; detta är det högsta antalet växter som rapporterats per kvadratmeter utanför Åland.

myös jonkin verran ketokasveja. Runsaista voivat olla mm. päivänkakkara, nurmirölli, metsäapila, purtojuuri, nurmitatar, tuoksusimake, pukinjuuri, punanata, ahdekaunokki, puna-apila, poimulehdet, siankärsämö, nurmipiippo, rätvänä ja ahomatara. Useimmiten entiset pienruohoniityt ovat kuitenkin selvästi umpeenkasvamassa ja heinitymässä, jolloin runsastuvat mm. nurmipuntarpää, hietakastikka ja muut korkeahkokasvuiset heinät ja ruohot. Nurmirölli on usein valtalajina sekä edustavilla että umpeutuvilla tuoreilla niityillä.

Suurruohoisilla tuoreilla niityillä valtalajeja ovat mm. metsäkurjenpolvi, poimulehdet, nurmilauha, mesiangervo, nurmipuntarpää ja huopaohdake. Tuoreet suurruohoniityt ovat yleensä umpeenkasvuvaiheita tai mosaiikkimaisesti muiden niittytyyppien seassa.

Tuoreet heinäniityt ovat yleensä rehevöitymisen tai umpeenkasvun takia heinittyneitä tai entisiä peltoja. Valtalajeja ovat mm. nurmirölli, niittynurmikka, koiranputki, nurmipuntarpää, valkoapila, voikukka, koiranheinä, timotei sekä toisinaan nurmilauha ja niittyleinikki. Muista ruohoista runsaita voivat olla mm. särmäkuisma, siankärsämö, puna-apila, hiirenvirna, kumina, nurmitädyke ja poimulehdet.

Tuoreille pienruohoniityille painottuvat uhanalaiset ketokatkerot ja kirkiruoho sekä huomionarvoiset kesämaitainen, nurmitatar, tylppähammaspoimulehti, laskospoimulehti ja kevätesikko. Matalakasvuisilla pienruohoniityillä esiintyy usein noidanlukkoja.

Kosteita niittyjä on jäljellä varsin vähän eikä yksikään niistä ole todella edustava. Kosteat suurruohoniityt ovat mesiangervovaltaisia ja kosteat heinäniityt nurmilauhavaltaisia. Tammisaaren Klemetsin laitumilla oleva edustava kostea pienruohoniitty on ilmeisesti pohjavesivaikutteinen ja tavallaan merenrantaniityn ja muun kostean niityn rajatapaus.

Vegetationen på de friska ängarna varierar kraftigt. Antalet gräsarter är en god indikator på områdets värde. De friska ängar som sköts på traditionellt vis hör för det mesta till kategorin lågörtsängar och på dessa påträffas ofta också vissa torrängsväxter. Bland de arter som förekommer rikligt finns bl.a. prästkraze, rödven, skogsklöver, bockrot, ormrot, vårbrodd, rödsvingel, rödklint, rödklöver, daggkåpor, rölleka, ängsfryle, blodrot och vitmåra. I de flesta fall håller de låga örtängarna emellertid på att växa igen, varvid bl.a. ängskavle, bergrör och andra högvuxna gräs och örter blir dominerande. Rödven dominerar ofta både på representativa och igenväxande friska ängar.

På friska ängar dominerade av höga växtarter påträffas bl.a. skogsnäva, daggkåpor, tuvtåtel, älggräs, ängskavle och brudborste. De friska högörsängarna håller för det mesta på att växa igen eller finns insprängda mellan andra ängstyper. Friska gräsängar är på grund av övergödning eller igenväxning i de flesta fall dominerade av högvuxna gräsarter, ofta påträffas de på gammal åkermark. På dessa dominerar bl.a. rödven, ängsgröe, hundflocka, ängskavle, vitklöver, maskros, hundäxing, timotej och ibland också tuvtåtel och smörblomma. Bland övriga ofta vanliga växter kan nämnas fyrkantig johannesört, rölleka, rödklöver, kråkvicker, kummin, teveronika och daggkåpor.

De låga örtängarna uppvisar bl.a. bestånd av de utrotningshotade växterna fältgentiana och brudsporre samt av betydelsefulla arter som sommarfibbla, ormrot, stubbdaggkåpa, trubbdaggkåpa och tusensköna. Låsbräkenarter hör ofta till de friska lågörtsängarnas flora.

Numera finns det ytterst få fuktiga ängar och inte en enda av dem är särledes representativ. De fuktiga högörsängarna domineras av älggräs och de fuktiga gräsängarna domineras av tuvtåtel. Den representativa, kanske grundvattenpåverkade, fuktiga lågörsäng som finns på Klemets betesmark i Ekenäs är på sätt och vis ett gränsfall mellan en havsstrandäng och en fuktig äng.

5.1.4 Merenrantaniitty

Rantojen laidunkäyttö on nykyisin varsin vähäistä ja edustavia rantaniittyjä on niukalti. Osa laidunnetustakin rantaniittyypinta-alasta on ruovikoitunut (kuva 9). Syynä tähän on alilaidunnus tai se, että laiduneläimenä on lammas, joka ei kykene pitämään rantaniittyjä avoimina.

Merenrantaniittyalasta 88 % on laidunnettua. Laidunnuksen loputtua merenrantaniityt yleensä ruovikoituvat nopeasti. Merenrantaniityistä 41 % (70 ha) on Tammisaaressa.

Merenrantaniityillä on yleensä useita kasvillisuustyyppisiä vyöhykkeitä. Suhteellisen yleisiä tyyppisiä ovat rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityt, meriluikka-rönsyrölliuhdyskunnat, luhtarölli-jokapaikansarayhdyskunnat, punanatayhdyskunnat, sini-

5.1.4 Havsstrandängar

Nuförtiden betas stränder i mycket ringa omfattning och representativa strandängar förekommer i sparsam utsträckning. Även en del av de betade strandängarna har vuxit igen med vass (bild 9). Orsaken till detta är antingen för lågt betestryck eller att strandängarna betas med får; dessa klarar inte av att hålla strandängarna öppna. Av strandängsarealen är 88 % betad. Efter att betet upphört växer strandängarna för det mesta igen mycket snabbt. Av havsstrandängarna ligger 41 % (70 ha) i Ekenäs.

På havsstrandängarna förekommer ofta flera vegetationstyper i olika zoner. Ganska vanliga vegetationstyper representeras av krypven-madrör-salttågsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen, brunven-hundstarrsamhällen,

Kuva 9. Ilman laiduntavaa karjaa järviruoko yleensä valtaa merenrantaniityt. Uudemaan parhaiten säilyneet merenrantaniityt ovat Tammisaaren Skäldössä. Suojaisessa lahdessa ruovikko on vallannut veden, mutta nautakarja pitää ruo'on kurissa rannan puolella. Tammisaari, Backa.

Bild 9. Utan betande boskap erövrar vass i allmänhet havsstrandängarna. I Nyland finns de bästa bevarade havsstrandängarna på Skäldö i Ekenäs. I den skyddade viken har vassen erövrat strandvattnet, men nötboskap håller vassen i schack på stranden. Ekenäs, Backa. 7.7.1993 Juha Pykälä

kaislayhdyskunnat, järviruokoyhdyskunnat sekä ylärantaniityillä mesiangervorantaniityt ja nurmilauharantaniityt. Harvemmin tavattavia ovat hap-siluikkayhdyskunnat, merikaislayhdyskunnat, rantaluikkayhdyskunnat, vesisarayhdyskunnat ja luhtaiset rantaniityt. Näistä matalakasvuiset yhdyskunnat kuten vihvilä-, heinä- ja sarrantaniityt ovat Uudellamaalla voimakkaasti harvinaistuneita. Harvinaisia ja yleensä varsin pienialaisia ovat merisara-, ruskokaisla- ja hernesarayhdyskunnat. Niitä voi pitää uhanalaisina kasviyhdyskuntina, jotka yleensä katoavat laidunnuksen loputtua. Jäkki-hinaniityjä on laidunrantojen ylärantaniityillä useimmiten kapeina vyömäisinä yhdyskuntina. Niillä ovat tyypillisiä valtalajeja jäkki, hina, hirssisara, jokapaikansara ja rätvänä. Myös jäkki-hinaniityt ovat uhanalainen niitytyyppi.

Rantaniityjen huomionarvoisia kasveja ovat ruskokaisla, hirssisara, hernesara, isorantasappi, pikkurantasappi, hina, rantanätkelmä, hetekaali, jäkki, suolasänkiö, käärmeenkieli, vilukko, isolaukku, nyylähaarikko ja hentosuolake. Niistä useimmat viihtyvät vain matalakasvuisilla rannoilla. Uudellamaalla uhanalainen, silmälläpidettävä jouhiluikka kasvaa useimmiten hernesarayhdyskunnissa.

Laajimmat ja arvokkaimmat merenrantaniityt sijaitsevat Tammisaaressa, etenkin Skärlandet (Skäldön) saarella, jossa Backan, Nabbenin ja Lillön laitumet muodostavat ainutlaatuisen rantaniitykokonaisuuden. Muita edustavimpia merenrantaniityjä ovat Inkoon Stora Lövon rantaniityt, Tammissaaren Nybodan rantalaitumet ja Klemetsin rantalaitumet.

5.1.5 Järvenrantaniityt

Järvenrantaniityjä on Uudellamaalla vähän (vain 20 kohteella). Näistä osa on kuitenkin suhteellisen isokokoisia. Arvokkaiksi todetuista järvenrantaniityistä useimpia laidunnetaan (89 % pinta-alasta). Laajimmista rantaniityis-

rödsvingelsamhällen, blåsävsamhällen, vassamhällen. Högre uppe på strandängen är älggräs- och tuvtätelstrandängar vanliga. Mer sällan påträffas nålsävsamhällen, havssävsamhällen, knappsävsamhällen, norrlandsstarrsamhällen och madaktiga strandängar. Av de lågvuxna vegetationssamhällena har många kraftig minskat i Nyland, bl.a. tåg-, gräs- och starrängar är numera mycket sällsynta. Sällsynta och förekommande på liten areal är även norskstarr-, rödsäv- och ärtstarrsamhällen. Dessa kan anses vara hotade vegetationssamhällen och försvinner oftast när betet upphör. Stagg-knägrässamhällen finns ibland som ett smalt bälte på de övre delarna av strandängen. I detta vegetationsamhälle dominerar stagg, knägräs, hirsstarr, hundstarr och blodrot. Även staggknägräsängarna är hotade.

De mest vidsträckta och mest värdefulla strandängarna påträffas i Ekenäs, speciellt på Skärlandet, där Backa, Nabbens och Lillö betesmarker bildar en unik strandängshelhet. Bland andra representativa havsstrandängar kan nämnas strandängarna på Stora Lövö i Ingå och Nybondas och Klemets strandbetesmarker i Ekenäs.

5.1.5 Sjöstrandängar

I Nyland finns det mycket få sjöstrandängar (endast 20 ängar). Många av dessa är emellertid ganska stora. Av de strandängar som klassificerats som värdefulla är största delen betad (89% av arealen). Av de mest vidsträckta ängarna har en del varit tagna ur betesbruk i något skede. Då betet upphör växer strandängarna snabbt igen med gräs och/eller buskar.

Mest sjöstrandängar finns i Nummi-Pusula (68 ha). Vida och representativa områden är Koisjärvi strandäng samt Millola och Pälölä strandängar i Nummi-Pusula, Dalen i Pojo och Vermijärvi strandängar i Sibbo.

De vanligaste vegetationstyperna på sjöstrandängarna är högstarrstrandängar (för det mesta vasstarrdomine-

tä useimmat ovat kuitenkin olleet välillä poissa käytöstä. Laidunnuksen loputtua rantaniityt pensoittuvat ja/tai ruovikoituvat nopeasti.

Eniten järvenrantaniittyjä on Nummi-Pusulassa (68 ha). Laajoja ja edustavia alueita ovat Nummi-Pusulan Koisjärven rantaniitty, Millolan ja Pälölän rantaniityt, Pohjan Dalen ja Sipoon Vermijärven rantaniitty.

Järvenrantaniittyjen yleisimmät kasvillisuustyyppit ovat suursararantaniityt (eniten viiltosara-valtaisia, toisinaan pullo- tai luhtasaravaltaisia), kosteat suurruohoniityt (mesiangervovaltaisia), kosteat heinäniityt (nurmilauhavaltaisia), järvikorteyhdyskunnat ja järviruokoyhdyskunnat. Huomionarvoisia laidunrantojen kasveja perinnebiotoopeilta löytyi niukalti (mm. oja-kaali, mietotatar) tai ei ollenkaan (pau-nikko, mutayrtti, lietetatar).

5.1.6 Hakamaat

Hakamaat ovat puita kasvavia laidun-alueita, joita luonnehtivat puuryhmi-en väliset vaihtelevat niittyaukot. Niitykasvillisuutta on runsaammin kuin metsäkasvillisuutta. Uudellamaalla hakamaat ovat yleensä pieniä ja puustorakenteeltaan perinteisestä poikkeavia. Puustoa on yleensä siksi runsaasti, että hakamaat lähestyvät metsälaitumia. Etenkin havupuuston määrä on lisääntynyt viime vuosikymmeninä. Osa hakamaista on metsittyviä niittyjä. Puustoltaan edustavia tai isoja niittyaukkoja sisältäviä hakoja on varsin vähän (kuva 10). Esim. tyypilliset koivuhaat ovat Uudeltamaalta häviämässä.

Hakamaita on eniten Tammissaarella (26 ha), seuraavaksi eniten Kirkkonummella (13 ha), Pernajassa (13 ha) ja Karjaalla (6 ha). Pernajan Segersbyn haka on Suomen hienoimpia koivuha-koja. Inkoon Elisaaressa on Uudenmaan ainoa tammihaka (Mellangårdin tammihaka). Muita edustavimpia hakoja ovat Karjaan Ringlabron laidunten hakaosa, Pohjan Mörbyn laidunten hakakuviot, Sipoon Bäckängenin laidunten haka, Lohjan Pensaa-

rade, ibland dominerade av flask- eller blåsstarr), fuktiga högrötsängar (älggräsdominerade), fuktiga gräsängar (tuvateldominerade), sjöfräkensamhällen och vassamhällen. Växter som är värda att uppmärksamma och typiska för betade stränder hittades endast i liten omfattning (bl.a. rödlänke, rosenpilört) eller inte alls (fyrling, ävjebrodd, ävjepilört).

5.1.6 Hagmarker

Hagmarker är trädbevuxna betesmarker som karakteriseras av gläntor med ängsvegetation mellan trädgrupperna. Ängsvegetationen är rikligare än skogsvegetationen. I Nyland är hagmarkerna för det mesta småskaliga och deras trädammansättning avviker från den traditionella. Träd finns för det mesta så rikligt att många hagmarker närmar sig definitionen på skogsbetesmark. Speciellt barrträdens antal har ökat under de senaste decennierna. En del av hagarna är beskogade ängar. Hagar som uppvisar ett representativt trädbestånd eller har stora ängsöppningar finns mycket sparsamt (bild 10). Sälunda håller t.ex. typiska björkhagar på att försvinna från det nyländska landskapet.

Hagmarker finns rikligast i Ekenäs (26 ha), i Kyrkslätt (13 ha), Pernå (13 ha) och Karis (6 ha). Segersby hage i Pernå är en av Finlands vackraste björkhagar. På Älgsjölandet i Ingå finns Nylands enda ekhage (Mellangårds ekhage). Andra representativa hagar är hagdelen av Ringlabros beten i Karis, hagen vid Mörby betesmarker i Pojo, hagen vid Backängens beten i Sibbo, Pensaa-ri hagmark i Lojo och hagpartierna vid Backa beten i Ekenäs.

Representativa och tillräckligt glest trädbevuxna hagmarker uppvisar långt samma flora som ängarna. För det mesta är hagarna emellertid tätt trädbevuxna, varvid skogsväxternas antal är nästan lika högt som ängsväxternas antal. Typiska, dominerande arter i hagarna är speciellt rödven och bl.a. krus- och tuvåtäl, berggrör, smult-

Kuva 10. Jotta niittykasvillisuus kukoistaisi, hakamaiden tulee olla riittävän harvapuus-toisia. Valkoisen värin antajana toimii pumkinjuuri (Pimpinella saxifraga). Lohja, Pensaaren haka.

Bild 10. Hagmarker bör vara tillräckligt gle-sa för att ängsväxtligheten skall blomstra. Den vita färgen bildas av bockrot (Pimpinella saxifraga). Lojo, Pensaari hage. 8.8.1996 Juha Pykälä

ja Tammisaaren Backan laidunten ha-
kaosiot.

Edustavilla, riittävän harvapuusi-
la hakamailla kasvillisuus on paikoin sa-
mantyyppistä kuin niityilläkin. Yleensä
hakamaat ovat kuitenkin runsaspuus-
toisia, jolloin metsälajistoa on lähes
yhtä runsaasti kuin niitylajistoa. Ha-
kamaiden tyypillisiä valtalajeja ovat
etenkin nurmirölli sekä mm. metsä- ja
nurmilauha, hietakastikka, ahoman-
sikka, poimulehdet, nurmitädyke, nur-
mitatar ja mustikka. Rehevöitymistä in-
dikoivat hakamailla ja metsälaitumilla
mm. niittynurmikka, valkoapila, ky-
länurmikka, pihatähtimö, rönsyleinik-
ki, nokkonen, koiranputki sekä pelto-
rikkakasvit. Vain hakamaille ominais-
ta kasvilajistoa ei ole. Jossain määrin
hakamaita suosivia lienevät hakamaa-
poimulehti, kartioakankaali, nurmita-
tar, kevätesikko ja isokäenrieska.

ron, daggkåpor, teveronika, ormrot och
blåbär. Övergödning indikeras av bl.a.
ängsgröe, vitklöver, vitgröe, våtarv, rev-
ranunkel, brännässla, hundfloka och
åkerogräs. En flora som uttryckligen
skulle vara karakteristisk för hagmar-
ker finns inte. Bland arter som i viss
mån föredrar hagmarker påträffas
ängsdaggkåpa, blåsuga, ormrot, vårve-
ronika och vårlök.

5.1.7 Metsälaitumet

Metsien laidunnus on voimakkaasti vähentynyt viime vuosikymmeninä.

Yleensä metsälaitumet ovat talousmetsiä, joissa laidunnuspaine on alhainen, puuston kotitarvekäyttö loppunut ja niittyaukot hävinneet sekä joita laidunnetaan nurmilaidunten yhteydessä. Silti Uudellamaalla on perinnebiotooppeina arvokkaita metsälaitumia suunnilleen saman verran kuin pohjoisempana karja-Suomessa. Metsälaitumia on eniten Tammisaarella (101 ha), Karjaalla (55 ha), Karkkilassa (27 ha) ja Kirkkonummella (21 ha).

Parhailla metsälaitumilla on vielä perinteisen metsälaidunnuksen piirteitä (kuten niittyaukkoja, vaihteleva puustorakenne, vanhaa puustoa), Uudellamaalla ei ole kuitenkaan yhtään hyvin perinteiset piirteensä säilyttänyttä metsälaidunta. Parhaista metsälaitumista esimerkkejä ovat Karjaan Storgårdsin metsälaitumet sekä Karkkilan Kolmperänojan laitumet ja Jouhtenan metsälaidun, Inkoon Östervikin laitumet, Tammisaaren Backan laitumet ja Ruotsinpyhtään Nissängin laitumet.

Perinteisille metsälaitumille tyyppillistä lajistoa, kuten nurmitatar ja jäski, on vielä jäljellä useilla metsälaitumilla, mutta esiintymät ovat niukkoja.

5.1.8 Muut

Nummet: Tutkimuksessa ei löydetty nummia. Saaristossa on kuitenkin uloimmilla luodoilla jäljellä joitakin pienialaisia umpeenkasuvia nummia, joita aikoinaan lienee laidunnettu lampilla.

Kaskimetsät: Inventoinnissa ei löydetty kaskimetsiä. Kaskimetsät on yleensä hakattu tai kuusetettu. Uudellamaalla lienee vielä joitakin vuosisadan alun kaskenpolton jälkeen syntyneitä metsiä, mutta näiden laidunkäyttö lienee lakannut jo vuosikymmeniä sitten.

Lehdesniitty: Uudellamaalla ei ole enää yhtään lehdesniittyä. Aikoinaan lehdestetyt puutkin ovat erittäin

5.1.7 Skogsbeten

Andelen betad skog har kraftigt minskat under de senaste decennierna. För det mesta påträffas skogsbeten i ekonomiskogar. Betetrycket är lågt, veduttaget för husbehov har upphört, ängsöppningarna har försvunnit och betet sker i anslutning till betesvallar. Trots detta finns det bland de nyländska värdefulla vårdbiotoperna ungefär lika mycket skogsbeten som längre norrut i boskaps-Finland. Mest skogsbeten finns i Ekenäs (101 ha), Karis (55 ha), Högfors (27 ha) och Kyrkslätt (21 ha).

På de bästa skogsbetena finns ännu drag av traditionellt skogsbruk såsom ängsöppningar, en varierande trädstruktur ett gammalt trädbestånd. I Nyland finns dock inte skogsbeten där de traditionella dragen skulle ha bibehållits i någon högre grad. Nylands bästa skogsbeten representeras av Storgårds skogsbeten i Karis, Kolmperänoja betesmark och Jouhtena skogsbete i Högfors, Österviks betesmarker i Ingå, Backa beten i Ekenäs och Nissängs betesmarker i Strömfors.

Arter typiska för traditionella skogsbeten, så som ormrot och stagg, finns kvar på de flesta skogsbetesmarker, men förekomsterna är små.

5.1.8 Övriga

Hedar: Inga hedmarker hittades. I skärgården finns några små och igenväxande hedar på de yttersta skären, vilka tidigare i något skede betats med får.

Svedjeskogar: Under inventeringen påträffades inga svedjeskogar. Svedjeskogsmarkerna har för det mesta avverkats eller vuxit igen med gran. I Nyland torde det finnas kvar några få områden som uppkommit som resultat av svedjebruk, men betet torde ha upphört redan för flera decennier sedan.

Lövängar: Numera påträffas inte en enda löväng i Nyland. Till och med enstaka träd som tidigare har hamlats är numera mycket ovanliga. Sådana

harvinaisia. Niitä on muutamalla perinnebiotoopilla tai niiden tuntumassa Tammisaarella ja Inkoossa.

5.2 Uhanalaiset lajit

Perinnebiotoopeilla on runsaasti uhanalaisia ja harvinaisia eliölajeja. Uhanalaisten lajien kannalta tärkeimpiä ovat erilaiset niityt. Erityisen runsaasti niityillä on uhanalaisia putkilokasveja, perhosia ja pistiäisiä (Rassi ym. 1992, Rytteri & Kettunen 1997). Uhanalaisten putkilokasvien esiintymistä selvitettiin tarkemmin. Muista eliöryhmistä on vain hajahavaintoja. Tutkituilta alueilta on tuoreita havaintoja 31 valtakunnallisesti uhanalaisesta eliölajista ja 29 Uudellamaalla uhanalaisesta eliölajista (taulukko 3). Näistä Uudellamaalla erittäin uhanalaisia on 17 lajia. Valtakunnallisesti uhanalaisia kasvilajeja arvokkailla perinnebiotoopeilla on 11 ja Uudellamaalla uhanalaisia kasvilajeja 16.

Uhanalaisten lajien esiintymiä löydettiin inventointien yhteydessä enemmän kuin useimmista muista maakunnista. Silti määrä on ennalta arvioitua vähäisempi. Uhanalaisten perinnebiotooppien eliölajien tila on yleensä huono, ja säilyneitä esiintymiä on vähän tai ei ollenkaan. Säilyneet esiintymät ovat yleensä niukkoja, ja monesti esiintymien kannalta suotuisa maankäyttö on loppumassa tai juuri loppunut.

Uhanalaisista kasveista kaikkein merkittävimmät ovat valtakunnallisesti uhanalaiset ketokatkerot (kaikki Uudenmaan säilyneet esiintymät arvokkailla perinnebiotoopeilla) (kuva 11), horkkakatkerot (Uudellamaalla vain kaksi säilynyttä esiintymää) ja lännehanhikki (Uudellamaalla yksi esiintymä). Uudellamaalla erittäin uhanalaisia ovat ahonoidanlukko (vain kolme tuoretta havaintoa maakunnasta, joista kaksi arvokkailla perinnebiotoopeilta), niittyräpelö (useimmat säilyneet esiintymät arvokkailla perinnebiotoopeilla), karvamansikka (Uudellamaalla yksi esiintymä), ojakurjenpolvi, kirkiruoho (säilyneistä esiintymistä n. 30-50 % arvokkailla perinnebiotoopeilla),

finns dock kvar i några vårdbiotoper eller i deras närhet i Ekenäs och Ingå.

5.2 Utrotningshotade arter

I vårdbiotoperna påträffas rikligt med utrotningshotade och sällsynta arter. För utrotningshotade arter är olika ängar bland de viktigaste livsmiljöerna. På ängarna finns speciellt rikligt av utrotningshotade kärlväxter, fjärilar och steklar (Rassi m.fl. 1992, Rytteri & Kettunen 1997). Förekomsterna av hotade kärlväxter har undersökts mera noggrannt. Angående övriga artgrupper insamlades endast ströobservationer. I de inventerade områdena finns färsk observation av 31 nationellt utrotningshotade arter och 29 arter hotade i Nyland (tabell 3). Av de regionalt hotade är 17 arter akut utrotningshotade i Nyland. I vårdbiotoperna finns 11 nationellt hotade växtarter och 16 regionalt hotade växtarter.

På basen av inventeringarna fanns det i Nyland fler förekomster av utrotningshotade arter än i de flesta övriga landskap. Trots detta är förekomsterna färre än vad som förutspåddes. Tillståndet hos de utrotningshotade arter som förekommer i vårdbiotoper är generellt sett dåligt, och det finns endast några få bevarade förekomster, eller så finns sådana ej alls. De bevarade förekomsterna är för det mesta mycket små, och i många fall håller den för arterna fördelaktiga markanvändningen antingen på att upphöra eller så har den nyligen upphört.

Bland de utrotningshotade växterna var de mest betydelsefulla de nationellt hotade arterna fältgentiana (alla bevarade förekomster i Nyland ligger i vårdbiotoperna) (bild 11), ängsgentiana (endast två förekomster i Nyland) och revig blodrot (en förekomst i Nyland). Akut utrotningshotade i Nyland är höstlåsbräken (endast tre nya fynd i hela landskapet, varav två i vårdbiotoperna), darrgräs (de flesta av de bevarade förekomsterna påträffas i vårdbiotoperna), backsmultron (en före-

Kuva 11. Ketokatkerolla (*Gentianella campestris*) on ollut aiemmin lukemattomia kasvupaikkoja Uudenmaan niityillä ja hakamailla. Niiton ja perinteisen laidunnuksen loppuminen on koitunut kasvin tuhoksi. Säilyneitä esiintymiä tunnetaan enää viisi. Pernaja, Vikas.

Bild 11. Ängsgentiana (*Gentianella campestris*) har tidigare haft otaliga växtplatser på Nylands ängar och hagmarker. Att slåtter och traditionellt bete upphört har varit katastrofalt för arten. Bara fem förekomster finns kvar i Nyland. Pernå, Vikas. 9.8.1994 Thomas Bonn.

mäkileinikki (Uudellamaalla vain kaksi säilynyttä esiintymää) ja tähkätädyske (Uudellamaalla vain yksi esiintymä).

Uudeltamaalta hävinneitä perinnebiotooppien kasveja ovat: pikkunoidanlukko (merenrannan läheiset kalkliokedot ja kosteat niityt), tahmahärkki, pussikämmekkä (hakamaat ja metsälaitumet), ahosilmäruoho (tuoreet niityt), rantakatkerokko (merenrantaniityt), päivännouto (kedot), nelilehtivesikuusi (merenrantaniityt), isolinnunruoho (kedot) ja hoikkaängelmä. Perinteiseen karjatalouskäyttöön ovat lisäksi saattaneet liittyä Uudeltamaalta hävinneet vesihilpi, harmaahorsma ja karvakuisma.

komstplats i Nyland), kärnäva, brudsporre (ca 30-50 % av de bevarade förekomsterna finns i vårdbiotoperna), knölrunkel (två förekomster i Nyland) och axveronika (en förekomst i Nyland).

Växter som funnits i vårdbiotoper i Nyland, men numera är försvunna är dvärglåsbräken (hällmarkstorrängar och fuktiga ängar vid havsstranden), klibbarv, grönyxne (hagmarker och skogsbeten), stor ögontröst (friska ängar), sumpgentiana (havsstrandängar), solvända (torrängar), fyrbladig hästsvans (havsstrandängar), jungfrulin (torrängar) och backruta. Vidare har möjligen också följande numera för-

Taulukko 3. Uhanalaiset lajit (Rassi ym. 1992) tutkituilla perinnebiotoopeilla. E = Erittäin uhanalainen, V = vaarantunut, St = silmälläpidettävä, taantunut, Sh = silmälläpidettävä harvinainen. Uudellamaalla uhanalaisilla uhanalaisuusluokan edessä on a-kirjain. Tähdellä (*) merkityt lajit hyöttyvät selvästi perinteisestä maankäytöstä tai vaativat sitä.

Tabell 3. Utrotningshotade arter (Rassi m. fl. 1992) i de undersökta vårdbiotopena. E = akut hotad, V = sårbar, St = hänsynskrävande, decimerad, Sh = hänsynskrävande, sällsynt. Regionalt hotade i Nyland har försetts med bokstaven "a" framför hotklassen. Arter märkta med stjärna (*) gynnas klart av traditionell markanvändning eller kräver det.

	esiintymiä lukumäärä förekomster antal
UHANALAISET PUTKILOKASVIT, UTROTNINGSHOTADE KÄRLVÄXTER	
Valtakunnallisesti uhanalaiset lajit, Nationellt utrotningshotade arter	
Asplenium ruta-muraria, seinäraunioinen, murruta Sh/aV	1
Botrychium matricariifolium, saunionoidanlukko, rutlåsbräken * St/aV	4
Campanula cervicaria, hirvenkello, skogsklocka * St/aSt	2
Draba nemorosa, keltakynsimö, sanddraba * St/aV	2
Gentianella amarella, horkkakatkerö, ängsgentiana * St/aE	1
G. campestris, ketokatkerö, fältgentiana * V/aE	5
Lithospermum arvense, peltorusujuuri, sminkrot * St/aE	4
Potentilla anglica, lännenhanhikki, revig blodrot * St/aE	1
Saxifraga adscendens, kalliorikko, klippbräcka Sh/aSh	7
Ulmus glabra, vuorijalava, alm St/aSt	1
Viola persicifolia, rantaorvokki, strandviol * St/aE	1
Alueellisesti uhanalaiset lajit, Regionalt utrotningshotade arter	
Allium scorodoprasum, käärmeenlaukka, skogslök aV	2
Botrychium multifidum, ahonoidanlukko, höstlåsbräken * aE	2
Briza media, niittyräpelö, darrgräs * aE	9
Carex hirta, karvasara, grusstarr aV	2
Corydalis intermedia, hentokiurunkannus, smånunneört aSh	2
Eleocharis quinqueflora, jouhiluikka, tagelsäv * aSt	11
Fragaria viridis, karvamansikka, backsmultron * aE	1
Geranium palustre, ojakurjenpolvi, kärnäva aE	1
Gymnadenia conopsea, kirkiruoho, brudsporre* aE	4
Luzula campestris, ketopiippo, knippfryle * aV	20
Origanum vulgare, mäkimeirami, kungsmynta * aV	1
Ranunculus bulbosus, mäkileinikki, knölränunkel * aE	1
Saxifraga tridactylites, mäkirikko, grusbräcka aV	2
Scutellaria hastifolia, keihäsvuohennokka, toppfrossört aV	4
Sedum annuum, kesämaksaruoho, liten fetknopp * aSt	2
Veronica spicata, tähkätädyke, axveronika * aE	1
MUUT UHANALAISET LAJIT, ANDRA UTROTNINGSHOTADE ARTER	
Nisäkkäät, Däggdjur	
Pteromys volans, liito-orava, flygekorre St, aSt	2
Kovakuoriaiset, Skalbaggar	
Tropiphorus terricola, ketokaunokkikärsäkäs, slätvingad bingelvivel E	1
Chlaenius nigricornis, viherkehnäkiitäjäinen, svarthornad sammetslöpare St	1

	esiintymiä lukumäärä förekomster antal
Sammalet, Mossor	
<i>Anomodon rugelii</i> , etelänruostesammal, mörk baronmossa E/aE	1
<i>Fissidens pusillus</i> , koskisiipisammal, stenfickmossa Sh/aE	1
<i>Orthotrichum cupulatum</i> , etelänhiipasammal, kalkhättemossa Sh/aV	1
<i>Oxystegus tenuirostris</i> , turrisammal, vridmossa St/aSt	3
<i>Porella cordaeana</i> , kalliopunossammal, stenporella V/aE	1
<i>Reboulia hemisphaerica</i> , lastusammal, glanslungmossa Sh/aSh	1
<i>Riccia beyrichiana</i> , etelänhankasammal, stor rosett Sh/aV	1
<i>Thamnobryum alopecurum</i> , luutasammal, räsvansmossa Sh/aSh	1
<i>Cratoneuron filicinum</i> , sirohuurresammal, källtuffmossa aSt	1
<i>Didymodon rigidulus</i> , itutumpurasammal, olivlansmossa aSh	1
<i>Fissidens viridulus</i> , savikkosiipisammal, dvärgfickmossa aSh	2
<i>Homalothecium lutescens</i> , silkkikutrisammal, kalkklockmossa* aSh	2
<i>Hygrohypnum duriusculum</i> , rosopurosammal, styv bäckmossa aE	1
<i>Orthotrichum fastigiatum</i> , puistohiipasammal, strimhättemossa aV	1
<i>Plagiomnium rostratum</i> , nokkalehväsammal, kalkpraktmossa aSh	2
<i>Sphagnum contortum</i> , käyrälehtirahkasammal, lockvitmossa aSt	1
<i>Weissia controversa</i> , ojasysterösammal, jordkrusmossa aSh	1
<i>Zygodon rupestris</i> , kalliouurresammal, stor ärgmossa aSh	1
Jäkälät, Lavar	
<i>Chaenothecopsis debilis</i> , liekoneulakka Sp/aSp	1
<i>Collema bachmanianum</i> , kalkkihyttelöjäkälä Sp/aSp	1
<i>C. tenax</i> , nahkahyttelöjäkälä, seg gelélav Sh/aSh	1
<i>Leptogium cyanescens</i> , sinikesijäkälä, gråblåskinnlav St/aE	1
<i>L. plicatile</i> , poimukesijäkälä, smal skinnlav Sh/aSh	1
<i>Ramalina cf. calicaris</i> , koururustojäkälä, rännformig brosklav Sp/aSp	1
<i>Sclerophora coniophaea</i> , härmähuhmarjäkälä, rödbrun blekspik V/aV	1
<i>Caloplaca sinapisperma</i> , sammalkultajäkälä, mossorangelav aV	1
<i>Leptogium tenuissimum</i> , korallikesijäkälä aSh	2
<i>L. teretiusculum</i> , sormikesijäkälä, dvärgtufs aV	1
Sienet, Svampar	
<i>Lycoperdon caudatum</i> , hakamaatuhkelo, kärr-röksvampen* St/aV	1
<i>Hygrophorus personii</i> , ruskokirjovahakas, vitbrun vaxskivling * aV	1

Valtakunnallisesti uhanalaiset lajit keskittyvät Uudenmaan länsiosiin, etenkin Lohjan seudulle ja Tammisaareen. Uhanalaisia putkilokasveja on eniten Lohjalla (6 valtakunnallista + 2 alueellista) ja Tammisaareessa (2 + 6). Lisäksi valtakunnallisesti uhanalaisia kasvilajeja on Askolassa (2), Karjalohjalla (2), Sipoossa (2), Espoossa (1), Helsingissä (1), Hyvinkäällä (1), Mäntsälässä (1), Nummi-Pusulassa (1), Pernajassa (1) ja Porvoossa (1). Alueellisesti

svunna arter gynnats av traditionella jordbruksmetoder: källgräs, grådunört och luden johannesört.

De nationellt utrotningshotade arterna koncentreras till Nylands västra delar, speciellt till Lojotrakten och till Ekenäs. Mest utrotningshotade växter finns i Lojo (6 nationellt hotade + 2 regionalt) och Ekenäs (2 + 6). Härutöver påträffas nationellt hotade växter i Askola (2), Karislojo (2), Sibbo (2), Esbo (1), Helsingfors (1), Hyvinge (1), Mänt-

uhanalaisten kasvien jakauma on samankaltainen. Niiden määrä vähenee lounaasta koilliseen päin. Alueellisesti uhanalaisia kasveja on perinnebiotoopeilla Tammisaaren ohella eniten Inkoossa (6). Kolme alueellisesti uhanalaista kasvilajia on Hangossa ja Karjaalla sekä kaksi Helsingissä, Lohjalla, Nurmijärvellä, Pohjassa ja Sipoossa.

Muiden eliöryhmien valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja on eniten Hangossa (5), Karjalohjalla (4), Inkoossa (4), Lohjalla (3), Karkkilassa (2) ja Nummi-Pusulassa (2). Muiden eliöryhmien uhanalaiset lajit eivät yleensä liity suoraan perinteiseen maankäyttöön, vaan kyseessä ovat etenkin vanhojen lehtipuiden, kalkkikallioiden ja hiekkaisen paikkojen lajit.

5.3 Huomionarvoiset lajit

Useimpia huomionarvoisia kasveja on vain harvoilla perinnebiotoopeilla (taulukko 4). Huomionarvoisiksi on luettu myös eräitä Uudellamaalla yhä suhteellisen yleisiä, mutta taantuvia kasveja kuten jänne ja nurmitatar.

Taulukko 4. Uudellamaalla huomionarvoisten kasvien esiintymien lukumäärä tutkituilla perinnebiotoopeilla.

Adoxa moschatellina, tesmayrtti, myskört	1
Agrimonia eupatoria, maarianverijuuri, småborre	16
Ajuga pyramidalis, kartioakankaali, blåsuga	37
Alchemilla glaucescens, harmaapöimulehti, sammetsdaggekåpa	80
A. plicata, laskospöimulehti, trubbdaggekåpa	13
A. samuelssonii, tyllpöhammaspöimulehti, stubbdaggekåpa	4
Allium oleraceum, nurmilaukka, backlök	12
Allium schoenoprasum, ruoholaukka, gräslök	21
Anemone ranunculoides, keltavuokko, gulsippa	4
Anthemis tinctoria, keltasauramo, färgkulla	4
Arabis hirsuta, jäykkäpitkäpalko, lundtrav	7
Artemisia absinthium, mali, malört	5
A. campestris, ketomaruna, fältmalört	5
Asplenium trichomanes ssp. quadrivalens, kalkkitummaraukioinen, kalksvartbräken	4
Avenula pubescens, mälikaura, luddhavre	74
Bistorta vivipara, nurmitatar, ormröt	49
Blysmus rufus, ruskokaisla, rödsäv	2
Botrychium lunaria, ketonoidanlukko, låsbräken	28
Bromus hordeaceus, mälikattara, luddlosta	28

sälä (1), Nummi-Pusula (1), Pernå (1) och Borgå (1). Fördelningen av regionalt hotade arter är likartad och deras antal minskar mot nordöst. Mest regionalt utrotningshotade växter finns det förutom i Ekenäs i Ingå (6). Tre regionalt hotade växtarter påträffas i Hangö och Karis, och två arter finns i Helsingfors, Lojo, Nurmijärvi, Pojo och Sibbo.

Nationellt utrotningshotade arter tillhörande andra artgrupper påträffas mest i Hangö (5), Karislojo (4), Ingå (4), Lojo (3), Högfors (2) och Nummi-Pusula (2). Utbredningen av dessa övriga hotade organismer är för det mesta inte direkt bunden till traditionell markanvändning – oftast är det i dessa fall frågan om arter levande på gamla lövträd, arter bundna till kalkberg eller till öppna sandiga platser.

5.3 Arter att uppmärksamma

Ett större antal växtarter värda att uppmärksamma påträffas endast i ett fåtal vårdbiotoper (tabell 4). Även växter

Tabell 4. Antalet av beaktansvärda växtarter i de undersökta vårdbiotoperna.

<i>Cardamine hirsuta</i> , mäkilitukka, bergbräsma	4
<i>C. pratensis</i> subsp. <i>pratensis</i> , niittylitukka, ängbräsma	4
<i>Carex arenaria</i> , hietikkosara, sandstarr	1
<i>C. flava</i> , keltasara, knagglestarr	1
<i>C. mackenziei</i> , merisara, norskstarr	10
<i>C. muricata</i> , törrösara, snårstarr	37
<i>C. panicea</i> , hirssisara, hirsstarr	49
<i>C. spicata</i> , hakarasara, piggstarr	92
<i>C. viridula</i> , hernesara, ärtstarr	13
<i>Centaurea scabiosa</i> , ketokaunokki, vädtklint	6
<i>Centaureum littorale</i> , isorantasappi, kustarun	8
<i>C. pulchellum</i> , pikkurantasappi, dvärgarun	2
<i>Cerastium semidecandrum</i> , mäkihärkki, vårarv	1
<i>Corydalis solida</i> , pystykiurunkannus, stor nunneört	6
<i>Corylus avellana</i> , päihinäpensas, hassel	22
<i>Cotoneaster scandinavicus</i> , kalliotuhkapensas, oxbär	5
<i>Cuscuta europaea</i> , humalanvieras, nässelsnärja	4
<i>Danthonia decumbens</i> , hina, knägräs	29
<i>Dentaria bulbifera</i> , hammasjuuri, tandrot	1
<i>Draba incana</i> , harmaakynsimö, grådraba	1
<i>Drosera intermedia</i> , pikkukihokki, liten daggört	1
<i>Dryopteris cristata</i> , korpialvejuuri, granbräken	1
<i>Epipactis helleborine</i> , lehtoneidonvaippa, skogsknipprot	1
<i>Erigeron acer</i> ssp. <i>acer</i> , ketokarvaskallioinen, gråbinka	9
<i>Filago arvensis</i> , tuulenlento, ullört	1
<i>Filipendula vulgaris</i> , sikoangervo, brudbröd	6
<i>Fraxinus excelsior</i> , saarni, ask	3
<i>Gagea lutea</i> , isokäenrieska, vårlök	1
<i>Geranium pusillum</i> , pihakurjenpolvi, sparvnäva	29
<i>G. sanguineum</i> , verikurjenpolvi, blodnäva	2
<i>Glyceria notata</i> , savisorsimo, skänskt mannagräs	1
<i>Heracleum sibiricum</i> , idänukonputki, sibirisk björnfloka	6
<i>Hypochoeris maculata</i> , häränsilmä, slätterfibbla	13
<i>Humulus lupulus</i> , humala, humle	3
<i>Hyoscyamus niger</i> , hullukaali, bolmört	1
<i>Jasione montana</i> , vuorimunkki, blåmunkar	1
<i>Knautia arvensis</i> , ruusu ruoho, åkervädd	35
<i>Lathyrus linifolius</i> , syyäläinnunherne, gökärt	14
<i>L. palustris</i> , rantanätkelmä, kärrvial	2
<i>L. sylvestris</i> , metsänätkelmä, skogsvial	1
<i>Leontodon hispidus</i> , kesämaitiainen, sommarfibbla	5
<i>Linum catharticum</i> , ahopellava, vildlin	5
<i>Listera ovata</i> , soikkokaksikko, tvåblad	4
<i>Lythrum (Peplis) portula</i> , ojakaali, rödlänke	1
<i>Melampyrum nemorosum</i> , lehtomaitikka, svenska flaggan	9
<i>Mercurialis perennis</i> , lehtosinijuuri, skogsbingel	1
<i>Montia fontana</i> , hetekaali, källört	4
<i>Myosotis ramosissima</i> , mäkilemmikki, backförgätmigej	56
<i>M. stricta</i> , hietalemmikki, vårförgätmigej	38
<i>Myosurus minimus</i> , hiirenhäntä, råttsvans	9
<i>Nardus stricta</i> , jäkki, stagg	60
<i>Odontites littoralis</i> , suolasänkiö, strandrödtoppa	1
<i>Ophioglossum vulgatum</i> , käärmeenkieli, ormtunga	11

<i>Parnassia palustris</i> , vilukko, slätterblomma	3
<i>Persicaria minor</i> , mietotatar, rosenpilört	7
<i>Phleum pratense</i> ssp. <i>nodosum</i> , ketotähkiö, vildtimotej	4
<i>Picris hieracioides</i> , keltanokitkerö, bitterfibbla	3
<i>Plantago lanceolata</i> , heinäratamo, svartkämpar	53
<i>Poa alpigena</i> , pohjannurmikka, nordgröe	2
<i>P. compressa</i> , litteänurmikka, berggröe	22
<i>P. remota</i> , korpinurmikka, storgro	3
<i>Potentilla crantzii</i> , keväthanhikki, vårfingerört	35
<i>Primula veris</i> , kevätesikko, gullviva	5
<i>Quercus robur</i> , tammi, ek	6
<i>Ranunculus cassubicus</i> , lehtoleinikki, lundranunkel	6
<i>R. ficaria</i> , mukulaleinikki, svalört	5
<i>Rhinanthus serotinus</i> , isolaukku, höskallra	4
<i>Rosa mollis</i> , iharuusu, hartsros	23
<i>Sagina nodosa</i> , nyylähaarikko, knutnarv	3
<i>Satureja acinos</i> , ketokäenminttu, harmynta	43
<i>S. vulgaris</i> , mäkiminttu, bergmynta	17
<i>Saxifraga granulata</i> , papelorikko, mandelblomma	4
<i>Scorzonera humilis</i> , sikojuuri, svinrot	2
<i>Selinum carvifolia</i> , särmäputki, krusfrö	4
<i>Silene nutans</i> , nuokkukohokki, backglim	9
<i>Thymus serpyllum</i> , kangasajuruoho, backtimjan	12
<i>Tilia cordata</i> , lehmus, lind	5
<i>Trifolium arvense</i> , jänönäpila, harklöver	44
<i>T. aureum</i> , kelta-apila, gullklöver	25
<i>T. spadiceum</i> , musta-apila, brunklöver	7
<i>Triglochin palustris</i> , hentosuolake, kärrsälting	17
<i>Trollius europaeus</i> , kullero, smörbollar	2
<i>Verbascum nigrum</i> , tummatulikukka, mörkt kungsljus	20
<i>Veronica longifolia</i> , rantatädyke, strandveronika	8
<i>V. opaca</i> , himmeätädyke, luddveronika	3
<i>V. verna</i> , kevättädyke, vårveronika	56
<i>Vicia tetrasperma</i> , mäkivirvilä, sparvvicker	99
<i>Vincetoxicum hirundinaria</i> , käärmeenpistonyrtti, tulkört	1
<i>Viola rupestris</i> , hietaorvokki, sandviol	7

Huomionarvoisia putkilokasveja on eniten Tammisaarella ja Lohjalla (taulukko 5). Niiden määrä laskee itään ja pohjoiseen päin. Huomionarvoisia kasveja (uhanalaiset mukaanlukien) on kohteilla keskimäärin 5,4. Keskimäärin niitä on eniten Lohjalla (8,6) ja Karjalohjalla (8,5). Huomionarvoisten kasvilajien yhteis- ja keskimäärä ovat selvästi suurempia Länsi- kuin Itä-Uudellamaalla. Itä-Uudellamaalla huomionarvoisten kasvien määrä jää rannikko poislukien varsin vähäiseksi.

som i Nyland ännu är ganska vanliga men starkt avtagit i antal, t.ex. stagg och ormrot, är värda att uppmärksamma.

Det största antalet växtarter att uppmärksamma påträffas i Ekenäs och Lojo (tabell 5). Artantalet minskar mot öst och norr. I medeltal finns det 5,4 växter att uppmärksamma (utrotningshotade inkluderade) per vårdbiotop. Flest arter finns i medeltal i Lojo (8,6) och Karislojo (8,5). Både det sammanlagda antalet och medeltalet är klart större i västra än i östra Nyland. I östra

Taulukko 5. Huomionarvoisten kasvilajien määrä kunnittain Uudenmaan arvokkailla perinnebiotoopeilla. Suluissa huomionarvoisten kasvien lajimäärän keskiarvo perinnebiotoopeilla kunnittain.

1. Tammisaari, Ekenäs	64 (6,6)
2. Lohja, Lojo	60 (8,6)
3. Inkoo, Ingå	42 (6,8)
4. Sipoo, Sibbo	37 (4,4)
5. Karjalohja	34 (8,5)
6. Karjaa, Karis	32 (4,3)
7. Vihti, Vichtis	29 (6,0)
8. Hanko, Hangö	26 (6,8)
9. Nummi-Pusula	23 (4,7)
10. Helsinki, Helsingfors	23 (4,5)
11. Porvoo, Borgå	22 (3,2)
12. Pohja, Pojo	19 (6,4)
13. Kirkkonummi, Kyrkslätt	19 (5,8)
14. Pernaja, Pernå	18 (3,5)
15. Karkkila, Högfors	16 (4,8)
16. Mäntsälä	15 (2,8)
17. Vantaa, Vanda	14 (3,2)
18. Siuntio, Sjundeå	13 (6,7)
19. Nurmijärvi	10 (2,9)
20. Sammatti	10 (3,5)
21. Ruotsinpyhtää, Strömfors	9 (1,6)
22. Askola	8 (1,7)
23. Espoo, Esbo	7 (1,8)
24. Loviisa, Lovisa	7 (7,0)
25. Hyvinkää, Hyvinge	6 (1,3)
26. Pornainen	2 (1)
27. Järvenpää	1 (1)
28. Lapinjärvi, Lappträsk	1 (1)
29. Liljendal	1 (1)
30. Myrskylä, Mörsköm	2 (1)
31. Pukkila	1 (0,5)
32. Tuusula	0 (0)

Tabell 5. Antalet beaktansvärda växtarter (arter att uppmärksamma) kommunvis i Nylands värdefulla vårdbiotoper. Inom parentes anges det kommunvisa medeltalet av beaktansvärda arter.

Huomionarvoisia ketokasveja on eniten Lohjan seudulla. Kohtalaisesti niitä on myös Tammisaaressa ja yleen­sä Länsi-Udellamaalla, melko vähän Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan rannikolla ja hyvin vähän Keski- ja Itä-Uudenmaan sisämaassa. Huomionarvoisten tuoreiden niittyjen kasvien osalta alueelliset erot yleisyydessä ei­vät ole niin jyrkkiä, mutta niitäkin on selvästi enemmän lännessä kuin idässä.

Useimmilla valtakunnallisesti mer­kittävillä alueilla ja eräillä maakunnal-

Nyland finns det bortsett från kusten få växtarter att uppmärksamma.

Flest beaktansvärda torrängsväx­ter påträffas i Lojotrakten. Relativt många torrängsarter finns också i Eke­näs och allmänt i övriga västra Nyland. Däremot påträffas torrängsväxter min­dre allmänt längs mellersta Nylands och östra Nylands kust, samt ytterst fåtaligt i de inre delarna av mellersta och östra Nyland. Bland de beaktans­värda växter som påträffas på friska ängar är de regionala skillnaderna inte

Taulukko 6. Suurimmat huomionarvoisten (uhanalaiset mukaanlukien) kasvilajien lukumäärät Uudenmaan perinnebiotoopeilla. Uhanalaisten kasvilajien määrä sulkeissa sisällytetty kokonaislukuun.

1. Tammisaari / Ekenäs, Backan laitumet / Backa beten V	27 (2)
2. Lohja / Lojo, Painiemen kallioketo / Painiemi hällmarkstorräng V	24 (2)
3. Tammisaari / Ekenäs, Nothamnin Bylandetin laitumet / Nothamns betesmarker V	22 (4)
4. Inkoo / Ingå, Bastön niitty / Bastö ängar V	22 (2)
5. Lohja / Lojo, Paavolan kalliokedot / Paavola hällmarkstorrängar V	22 (1)
6. Lohja / Lojo, Kokkilan keto / Kockis torräng V	21 (1)
7. Tammisaari / Ekenäs, Danskogin keto / Danskog enbevuxna äng V	19 (2)
8. Lohja / Lojo, Paloniemen kalliokedot / Paloniemi hällmarkstorrängar M	19
9. Lohja / Lojo, Kyttälän kalliokedot / Kyttälä hällmarkstorrängar V	18 (1)
10. Lohja / Lojo, Seppälänsaaren niitty / Seppälänsaaris ängar M+	18 (1)
11. Lohja-Karjalohja / Lojo-Karjalohja, Hermalan-Mailan rajan kallioketo / Hällmarkstorrängen vid Hermala och Maila M+	18 (1)
12. Karjalohja, Alminmäen kallioketo M+	16 (1)
13. Vihti, Ryönän laitumet V	16 (1)
14. Lohja / Lojo, Vainiolan niitty / Vainiolas äng V	15
15. Lohja / Lojo, Lindbergin kallioketo / Lindbergs hällmarkstorräng M	15
16. Lohja / Lojo, Luhtalahden kalliokedot / Luhtalahti hällmarkstorrängar M	15
17. Tammisaari / Ekenäs, Halstön kedot / Halstö torrängar P+	15
18. Nummi-Pusula, Yli-Rydön niitty V	14 (2)
19. Tammisaari / Ekenäs, Nabbenin laitumet / Nabbens betesmarker V	14 (1)
20. Tammisaari / Ekenäs, Flatholmenin laidun / Flatholmens betesmark M+	14 (1)
21. Karjalohja, Nikun kallioketo V	14
22. Lohja / Lojo, Pensaaren haka / Pensaari hagmark M	14
23. Lohja / Lojo, Suittilan kallioketo / Suittila hällmarkstorräng M	14
24. Pohja / Pojo, Näsbyn niitty / Näsby ängar V	13 (2)
25. Lohja / Lojo, Marttilan kallioketo / Marttila kalkhällmarkstorräng V	13 (2)
26. Hanko / Hangö, Storängsbergetin kallioketo / Storängsbergets hällmarkstorräng M+	13 (2)
27. Lohja / Lojo, Paavolan seuraintalon keto / Paavola torräng M	13 (1)
28. Inkoo / Ingå, Jutansin kedot / Jutans torrängar P	13
29. Lohja / Lojo, Hermalan Pietilän kalliokedot / Pietiläs hällmarkstorrängar i Hermala V	12 (2)
30. Karkkila, Kolmperänojan laitumet V	12 (1)
31. Tammisaari / Ekenäs, Kesubölen katajaketo / Kesuböle enbevuxna torräng V	12 (1)
32. Sipoo / Sibbo, Löparön lammaslaidun / Löparö färbete M	12 (1)
33. Inkoo / Ingå, Backavikenin niitty / Backavikens ängar M-	12 (1)
34. Karjaa / Karis, Visanbackan laitumet / Visanbackas beten M-	12
35. Karjalohja, Ali-Alhan niitty M	12
36. Lohja / Lojo, Varolan kalliokedot / Varola hällmarkstorrängar M	12

Tabell 6. Det högsta antalet beaktansvärda (inkl. utrotningshotade) växtarter i vårdbiotopena i Nyland. Utrotningshotade växters artantal (i parentes) är inkluderade i det totala antalet.

lisesti merkittävillä alueilla on yli 10 huomionarvoista kasvilajia (taulukko 6). Parhailla alueilla on yli 20 huomionarvoista lajia. Huomionarvoisten lajien määrän voi olettaa olevan suuri etenkin laajoilla alueilla, joilla on monenlaisia perinnebiotooppityyppejä. Tällaisista on hyvä esimerkki Tammi- saaren Backan laitumet, jolla huomion-

så stora, men även av dessa finns det mera arter i väst än i öst.

I de flesta nationellt värdefulla och i vissa av de regionalt värdefulla områdena finns det över 10 växtarter att uppmärksamma (tabell 6). I de bästa områdena påträffas över 20 arter att uppmärksamma. Högsta antalet arter påträffas förmodligen i vidsträckta och

Kuva 12. Ketonoidanlukko (*Botrychium lunaria*) löytyy useimmiten Uudenmaan perinteiset piirteet säilyttäneiltä kuivilta ja tuoreilta niityiltä riittävän tarkan etsinnän tuloksena ainakin oikullisesti esiintyvälle kasville suotuisana vuotena. Tammi-
saari, Backa.

Bild 12. Låsbräken hittas på de flesta av Nylands välbevarade torra och friska ängar om man söker tillräckligt noggrant – åtminstone under för den nyckfulla växten gynnsamma år. Ekenäs, Backa. 19.7.1994
Thomas Bonn.

arvoisten lajien määrä on korkein (kuva 12). Kuitenkin monet alueista, joilla huomionarvoisten lajien määrä on suuri, ovat varsin pienikokoisia ketoja, kallioketoja ja tuoreita niityjä. Näistä monet ovat kalkkivaikutteisia. Etenkin kallioketojen osuus on korostunut.

mångformiga vårdbiotoper. Ett bra exempel på en sådan vårdbiotop är Backa beten i Ekenäs (bild 12). Trots detta är många av de områden som uppvisar ett stort antal beaktansvärda arter synnerligen små, och utgörs uttryckligen av små torrängar, hållmarkstorrängar och friska ängar. Många av dessa är kalkpåverkade. Speciellt hållmarkstorrängarnas andel har betonats.

5.4 Muut luonnon- ja kulttuuriarvot

Lakisääteisille suojelualueille ja valtakunnallisten suojeluohjelmien kohteille perinnebiotooppeja sijoittuu melko vähän. Näistä vain harva alue on asianmukaisessa hoidossa. Suojelualueilla ja suojeluohjelmissa on 17 arvokasta perinnebiotooppia ja osin 18 perinnebiotooppia. Näiden lisäksi Natura 2000 -ohjelmaan sisältyy kokonaan kolme ja osin kaksi arvokasta perinnebiotooppia.

Luonnonsuojelualueilla sijaitsevat Tammisaaren Flatholmen, Nothamnin Bylandet, Getskär, Alglo ja Högholmenin niitty ja osin Lillön laitumet (osin rauhoitettu, osin ostettu valtiolle), Inkoon Mellangårdin haka, Hangon Storängsbergetin kallioketo, Espoon Purolan niitty ja Karjalohjan Karjalan niitty, Lohjan Paavolan seuraintalon keto (pääosin), Nummi-Pusulan Millolan rantaniitty (suurimmaksi osaksi) ja Pälölän rantaniitty (suurimmaksi osaksi), Pohjan Sällvikin laitumet (pienstä katajikkosaarekelta lukuunottamatta), osin Helsingin Porvarinlahden niitty ja Järvenpään Lemmenlaakson laitumet. Näistä vain Mellangårdin haalle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Helsingin kaupunki 1992). Luonnonsuojelualueiksi rauhoitettujen perinnebiotooppien hoitoa tulisi tehostaa. Lisäksi rauhoitussäännökset ovat muutamilla alueilla liian väljiä ja tulkinnanvaraisia.

Valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman (Alapassi & Alanen 1988) kohteista viiteen sisältyy arvokkaita perinnebiotooppeja. Luonnonsuojelualueiksi rauhoitettuja ovat Inkoon Mellangårdin haka, Tammisaaren Flatholmen ja Helsingin Porvarinlahden niitty (osa). Toteuttamattomilla lehtojensuojeluohjelman kohteilla sijaitsevat Siipoon Hindsbyn niitty ja osin Kirkkonummen Dävitin entiset laitumet.

Lintuvesien suojeluohjelmaan kuuluu kokonaan tai keskeisiltä osin yhdeksän sekä osin neljä arvokasta perinnebiotooppia. Nämä ovat Karjalohjan Kotojärven laidun (pääosin), Kirk-

5.4 Andra natur- och kulturvärden

Det finns ganska få vårdbiotoper som skulle ligga i områden skyddade enligt naturvårdslagen eller i områden som ingår i nationella skyddsprogram. Få av dem hävdas på ett bra sätt. I områden skyddade enligt lag eller i nationella skyddsprogram finns 17 värdefulla vårdbiotoper. Förutom dessa ingår i Natura 2000-programmet tre värdefulla vårdbiotoper och delar av två andra värdefulla vårdbiotoper.

Vårdbiotoper som ligger i naturskyddsområden är Flatholmen, Nothamn, Getskär, Alglo och Högholmen och delvis Lillö beten (delvis köpt till staten) i Ekenäs, Mellangårds ekhage i Ingå, Storängsbergets hällmarkstorräng i Hangö, Purola äng i Esbo, Karali äng i Karjalohja, Paavola hällmarkstorräng (huvuddelen) i Lojo, största delen av Millola och Pälölä strandängar i Nummi-Pusula, Sällviks beten (förutom en liten enbevuxen ängsö) i Pojo och delar av Borgarstrandsvikens ängar i Helsingfors och Lemmenlaakso i Järvenpää. Av dessa har en skötselplan uppgjorts endast för Mellangårds ekhage (Helsingin kaupunki 1992). Skötseln av de vårdbiotoper som har fredats som naturskyddsområden bör effektivteras. Dessutom är fredningsbestämmelserna för några områden otillräckliga och svåra att tolka.

Fem värdefulla vårdbiotoper ingår i det nationella lundskyddsprogrammet (Alapassi & Alanen 1988). Mellangårds ekhage i Ingå, Flatholmen i Ekenäs och Borgarstrandsvikens ängar (delvis) i Helsingfors har fredats. Hindsby ängar och delar av Dävit gamla betesmarker i Kyrkslätt, som också ligger i områden som ingår i det nationella lundskyddsprogrammet, har ännu inte fredats.

Till skyddsprogrammet för fågelrika havsvikar och insjöar hör helt eller till centrala delar nio vårdbiotoper samt delvis fyra värdefulla vårdbiotoper. Dessa är Kotojärvi bete i Karislojo (största delen), Saltfjärdens strandäng och en liten del av Dävit gamla betes-

konummen Saltfjärdenin rantaniitty, pieni osa Kirkkonummen Dävisin entisistä laitumista, Nummi-Pusulan Koisjärven rantaniitty, suurimmaksi osaksi Nummi-Pusulan Millolan rantaniitty ja Pälölän rantaniitty, Pohjan Näsbyn niitty (n. 2/3 alueesta, muttei parasta osaa), Pukkilan Kanteleenjärven rantalaidun, Ruotsinpyhtään Björkbölen laitumet (n. 1/4 alueesta), Sipoon Vermijärvi, Tammisaaren Nybodan (lähes kokonaan), Näsbyn (n. 1/2) ja Nedergårdin (n. 1/2) laitumet ja Tuusulan Tuusulanjärven rantaniitty (pääosin).

Rantojensuojeluohjelmaan (Heikkilä & Heikkinen 1993) kuuluu kahdeksan kohdetta: Kirkkonummen Abramsbyn laitumet (pieni osa) Lohjan Seppälänsaaren niitty (osin) ja Tervan kalliokedot, Pohjan Mörbyn laitumet ja Sällvikin laitumet (pääosin ls-alue), Tammisaaren Nabbenin laitumet (n. 3/4 alueesta), Lillön laitumet, Högholmenin niittylaikku ja Åkernäsän rantaniitty. Näistä on suojeltu Sällvikin laitumet ja osin Lillön laitumet.

Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille sijoittuu 26 perinnebiotooppia (taulukko 7) (9 % Uudenmaan arvokkaista perinnebiotoopeista), joista 5 on valtakunnallisesti, 5 maakunnallisesti ja 16 paikallisesti merkittäviä.

Valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuurihistoriallisten kohteiden (Ympäristöministeriö ja Museovirasto 1993) osana on 80 perinnebiotooppia (27,8 % Uudenmaan arvokkaista perinnebiotoopeista): Askolan Onkimaan rantaniitty, Linnan katajaniitty, Prestbackan lammaslaidun ja Hakkarin joenvarsilaidun, Hangon Tvärminnen kylän kedot, Helsingin Viikin Latokartanon niitty, Inkoon Bastön niitty, Sillsundsbergetin kalliokedot, Gölesuddenin kalliokedot, Svartön niitty, Tostholmin niitty, Backavikenin niitty, Stora Lövon rantaniitty ja Jutansin kedot, Karjaan Långuddin kallioketo, Storgårdsin metsälaitumet, Klappanbergetin laidun, Enbackenin kalliokedot, Rantalan rantalaidun, Oxhagenin kallioketo, Mustion kallioketo, Skogbyn haka, Skällnäsetin niitty ja Källsvedjan haka, Kirkkonummen Saltfjärdenin

marker i Kyrkslätt, Kojsjärvi strandäng och största delen av Millola och Pälölä strandängar i Nummi-Pusula, Näsby ängar (ca 2/3 av arealen, men inte den bästa delen) i Pojo, Kanteleenjärvi strandbete i Pukkila, Björkböle beten (ca 1/4 av området) i Strömfors, Vermijärvi strandängari Sibbo, Nyboda (nästan helt), Näsby (ca 1/2) och Nedergård (ca 1/2) beten i Ekenäs och Tusbysjöns strandäng i Tusby.

Åtta vårdbiotoper ligger i området som hör till strandskyddsprogrammet (Heikkilä & Heikkinen 1993): Abramsby betesmarker i Kyrkslätt, Seppälänsaari ängar (delvis) och Tervas hällmarkstorrängar i Lojo, Mörby betesmarker (mestadels) och Sällviks beten (största delen naturskyddsområde) i Pojo, Nabbens betesmarker (ca 3/4 av området), Lillö beten, Högholmens ängsplätt och Åkernäs strandäng i Ekenäs. Av dessa är endast Sällviks beten och delar av Lillö beten fridlysta.

Av de värdefulla vårdbiotoperna ligger 26 innanför gränserna till värdefulla landskapsområden (tabell 7). Dessa vårdbiotoper utgör 9 % av Nylands värdefulla vårdbiotoper och består av 5 nationellt, 5 regionalt och 16 lokalt värdefulla vårdbiotoper.

Av vårdbiotoperna ligger 80 (27,8 % av Nylands värdefulla vårdbiotoper) i nationella kulturhistoriskt sett värdefulla områden (Ympäristöministeriö ja Museovirasto 1993): Onkimaa strandäng, Linna enbevuxna äng, Prestbacka färbete och Hakkari åsläntsbete i Askola, Sipilä betesmark i Pornainen, Borgbacken, Kallola äng, Söderby strandäng, Österby strandäng och Illby hällmarkstorräng (Postbacken) i Borgå, Backa beten, Nabbens betesmarker, Lillö beten, Klemets strandbeten, Österfladans strandäng, Kulla torrängar, Bonäsholmens äng, Skogby bruks hällmarkstorräng, Alglo hällmarkstorrängar, Snappertuna kyrkbacke, Raseborgs ängar, Fagnäs ängsplättar, Bodal beten, Högholmens ängsplätt och Åkernäs strandäng i Ekenäs, Tvärminne bys torrängar i Hangö, Viks äng i Helsingfors, Bastö ängar, Sillsundsbergets hällmarkstorrängar, Gölesuddens häll-

Taulukko 7. Perinnebiotoopit Uudenmaan valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla.

Tabell 7. Vårdbiotoper i Nylands nationellt sett värdefulla landskapsområden.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet / Nationellt värdefulla landskapsområden	
Perinnebiotoopit / Vårdbiotoper	
Degerbyn-Pikkalanjoen-Palojoen kulttuurimaisemat / Degerby-Pikkala å-Paljoeki kulturlandskap	
Siuntio / Sjundeå, Fårträskin kalliokedot / Fårträsk hällmarkstorrängar M-	
Fiskars-Antskog	
Pohja / Pojo, Dalen M	
Pohja / Pojo, Torbyåkernin lammaslaidun / Torbyåkerns fårbeta P+	
Nummenjoen-Pusulanjoen viljelylaakso	
Nummi-Pusula, Salmenhaka M-	
Nummi-Pusula, Jokiniemen laidun P	
Nummi-Pusula, Pitkäljärven rantaniitty P-	
Pernajanlahden ympäristö ja Koskenkylänjokilaakso / Miljön runt Pernåviken och Forsby ådal	
Liljendal, Eskilomin niitty / Eskiloms äng P+	
Pernaja / Pernå, Segersbyn haka / Segersby hage V	
Pernaja / Pernå, Blybergsin kalliokedot / Blybergs hällmarkstorrängar P-	
Pernaja / Pernå, Sjögårdin kallioketo / Sjögårds hällmarkstorräng P-	
Porvoonjokilaakso / Borgå ådal	
Askola, Onkimaan rantaniitty P	
Askola, Linnan katajaniitty P-	
Askola, Hakkarin joenvarsilaidun P-	
Myrskylä / Mörsköm, Jokelan haka / Jokelas hage P-	
Porvoo / Borgå, Linnanmäki / Borgbacken V	
Porvoo / Borgå, Kallolan niitty / Kallola äng P	
Skärlandet	
Tammisaari / Ekenäs, Backan laitumet / Backa beten V	
Tammisaari / Ekenäs, Nabbenin laitumet / Nabbens betesmarker V	
Tammisaari / Ekenäs, Lillön laitumet / Lillö beten V	
Tammisaari / Ekenäs, Österfladanin rantaniitty / Österfladans strandäng P+	
Tammisaari / Ekenäs, Åkernäsän rantaniitty / Åkernäs strandäng P-	
Snappertunanjoki-Fagervik / Raseborgs å-Fagervik	
Karjaa / Karis, Brobackan keto / Brobacka torräng M	
Karjaa / Karis, Visanbackan laitumet / Visanbackas beten M-	
Karjaa / Karis, Storgårdin haka / Storgårds hage P+	
Tammisaari / Ekenäs, Fagnäsän niitty laikut / Fagnäs ängsplättar P+	
Tammisaari / Ekenäs, Snappertunan kirkonmäen niitty / Snappertuna kyrkbacke P	
Tammisaari / Ekenäs, Raaseporin rinnenäyt / Raseborgs ängar P	

rantaniitty, Liljendalin Eskilomin niitty, Lohjan Mikkolan kallioketo, Kivelän niitty, Hiittisten niitty, Lindkullanmäki, Karstun niitty ja Suojalan keto, Myrskylän Jokelan haka, Mäntsälän Nuutinmäen laidun, Hakalan niitty ja Ylikartanon laidun, Nummi-Pusulan Myllymäen torppa ja Salmenhaka, Pernajan Segersbyn haka, Malmgårdin laitumet, Tetomin laitumet, Sjögårdin kallioketo ja Härkäpään kedot, Pohjan

markstorrängar, Svartö äng, Tostholms ängar, Backavikens ängar, Stora Lövä strandängar och Jutans torräng i Ingå, Långudds hällmarkstorräng, Storgårds skogsbeten, Klappanbergets bete, Enbackens hällmarkstorrängar, Rantalas strandbete, Oxhagens hällmarkstorräng, Svartå hällmarkstorräng, Skogby hagmark, Skällnäsens äng och Källsvedja hage i Karis, Saltfjärdens strandäng i Kyrkslätt, Eskiloms äng i Liljendal,

Sällvikin laitumet, Pornaisten Sipilän laidun, Porvoon Linnanmäki, Kallolan niitty, Söderbyn rantaniitty, Österbyn rantaniitty ja Illbyn Postinmäen kallioke- to, Ruotsinpyhtään Mjölнарbackenin keto ja Björkbölen laitumet, Sammatin Paikkarin Torpan niitty, Sipoon Löpa- rön lammaslaidun, Hindsbyn niityt, Sibbesborg ja Kallbäckin rantalaidun, Siuntion Fårträskin kalliokedot, Kre- jansbergetin kallioke- to ja Pellaksen ni- ityt, Tammisaaren Backan laitumet, Nabbenin laitumet, Lillön laitumet, Klemetsin rantalaitumet, Österflada- nin rantaniitty, Kullan kedot, Bonäshol- menin niitty, Skogbyn ruukin kallioke- to, Alglon kalliokedot, Snappertunan Kirkonmäen niitty, Raaseporin rinne- niityt, Fagernäsin niittylaikut, Bodalin laitumet, Högholmenin niittylaikku ja Åkernäsin rantaniitty, Tuusulan Tuusu- lanjärven rantaniitty, Vantaan Vuotilan kallioke- to ja Tapolan niityt sekä Vihdin Ryönän laitumet ja Vanhalan laidun.

Useat Uudenmaan perinnebio- toopit sijaitsevat muinaisjäännösten yhteydessä. Ainakin 10 arvokkaalla pe- rinnebiotoopilla on muinaisjäännös. Lisäksi 16 alueen luona on muinais- jäännös. Eniten muinaisjäännöksiä on Lohjan ja Karjaan perinnebiotooppien luona.

Museoviraston muinaisjäännös- ten hoitoperiaatteet ovat samansuun- taiset kuin perinnebiotooppien hoito- tavat. Hoitosuunnitelmia tulisi kuiten- kin edelleen kehittää perinnebiotoop- pien arvot paremmin huomioonotta- viksi ja muinaisjäännösten hoito-ohjel- maa laajentaa.

Euroopan unionin luontodirekti- vi sisältää 11 Uudellamaalla esiintyvää tai aiemmin esiintynyttä perinnebio- tooppityyppiä: merenrantaniityt, kui- vat nummet, kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla, runsaslajiset jäkkinityt, runsaslajiset kuivat ja tuo- reet niityt, alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot, kosteat suuruuhoniityt, alavat niitettyt niityt, vuoristojen niite- tyt niityt, lehdes- ja vesaniityt sekä ha- kamaat ja kaskilaitumet. Luontodirek- tiivi edellyttää siihen sisältyvien luon- totyyppien suojelutason säilyttämistä

Mikkola hällmarkstorräng, Kivelä äng, Hittis äng, Lindbergs hällmarkstor- räng, Karstu äng och Suojala torräng i Lojo, Jokelas hage i Mörskom, Nuutin- mäki betesmark, Hakala äng och Ylikartano betesmark i Mäntsälä, Myl- lymäki torp och Salmenhaka i Nummi- Pusula, Segersby hage, Malmgårds be- tesmarker, Tetoms beten, Sjögårds häll- markstorräng och Härpe torrängar i Pernå, Sällviks beten i Pojo, ängen vid Paikkarin torppa i Sammatti, Löparö fårbete, Hindsby ängar, Sibbesborg och Kallbäck strandbete i Sibbo, Fårträsk hällmarkstorrängar, Krejansbergets hällmarkstorräng och Pellas ängar i Sjundeå, Mjölнарbackens torräng och Björkböle beten i Strömfors, Tuusulan- järvi strandäng i Tuusula, Vikkulla häll- markstorräng i Vanda och Röynä be- ten och Vanhala betesmark i Vichtis.

Flera av Nylands vårdbiotoper lig- ger i anslutning till fornlämningar. Så- ledes påträffas fornlämningar på åt- minstone 10 värdefulla vårdbiotoper. Dessutom finns fornlämningar i närhe- ten av 16 vårdbiotoper. Mest fornläm- ningar finns det i närheten av vårdbio- toperna i Lojo och Karis.

Museiverkets principer för skötsel av fornlämningar uppvisar många ge- mensamma drag med skötselmetoder- na lämpliga för vårdbiotoperna. Sköt- selplanerna bör dock ytterligare ut- vecklas så att vårdbiotopernas behov tas i beaktade i större utsträckning än vad som nu är fallet. Även skötselprogram- men för fornlämningarna bör utvidgas.

I de nyländska vårdbiotoperna finns det (eller har funnits) 11 naturty- per som är inkluderade i Europeiska unionens habitatdirektiv: havsstrand- ängar, torra hedar, torra ängar och buskmarker på kalkpåverkad mark, artrika staggängar, artrika torra och fris- ka ängar, alvar och kalkpåverkade häll- markstorrängar, fuktiga högrötsängar, låglänta slagna ängar, skogsnävaäng- ar ("slätterängar i bergsområden"), löv- och skottskogängar samt hagmarker och svedjebetesmarker. Habitatdirekti- vet kräver att skyddsnivån för dessa områden hålls på gynnsam nivå. Di- rektivet genomförs i första hand via

suotuisana. Direktiivia toteutetaan ennen kaikkea Natura 2000 -ohjelman kautta (Airaksinen & Karttunen 1998). Valtioneuvoston hyväksymässä Uudenmaan Natura-ohjelmaehdotuksessa perinnebiotooppeja on kuitenkin mukana niukalti. Perinnebiotooppien osalta Naturan toteuttaminen tapahtuu pääasiassa maanomistajan kanssa tehtävän hoitosopimuksen mukaan. Koska perinnebiotooppien hoidon rahoitus on Suomessa puutteellisesti järjestetty, alueita ei ole voitu ottaa mukaan Natura-ohjelmaan direktiivin edellyttämällä tavalla. Luontodirektiivi pohjautuu keski-eurooppalaiseen luontotyyppitraditioon, joka poikkeaa suuresti Suomessa käytetystä. Lisäksi useat luontotyypit ovat Pohjoismaissa kasvillisuudeltaan selvästi Keski-Euroopasta eroavia ilmasto-, maaperä- ja maankäyttöolojen erojen takia. Näiden syiden takia luontotyyppien luokittelu direktiivin mukaisesti on vaikeaa (Airaksinen & Karttunen 1998).

Natura 2000 -ohjelmaan sisältyy Uudenmaan arvokkaista perinnebiotoopeista kokonaan tai osin 13 % (38 kpl) (kokonaan 20, osin 18). Valtakunnallisesti merkittävistä perinnebiotoopeista Naturaan sisältyy kokonaan tai suurimmaksi osaksi seitsemän (25 % valtakunnallisesti merkittävistä alueista). Maakunnallisesti merkittävistä alueista 17 % ja paikallisesti merkittävistä alueista 9 % kuuluvat Naturaan kokonaan tai osin. Lähes kaikki Natura-ohjelmaan sisältyvät perinnebiotoopit ovat joko suojelualueita tai valtioneuvoston hyväksymien suojelualueohjelmien (lintuvedet, rannat, harjut, lehdot) kohteita.

Luontodirektiivin perinnebiotoopityypeistä Natura-ohjelmassa ovat parhaiten edustettuina merenrantaniitty. Muiden niittytyyppien osalta vain murto-osa arvokkaimmista alueista sisältyy Naturaan. Luonnonsuojelualueet ja suojelualueohjelmat poislukien Naturaan sisältyy vain yksi yksityisomistuksessa oleva niitty.

programmet Natura-2000 (Airaksinen & Karttunen 1998). I det Natura-programförslag som statsrådet godkänt för Nylands del finns det emellertid endast ett fåtal vårdbiotoper. I de fall vårdbiotoper förekommer i Natura-områden förverkligas skyddet av dessa i huvudsak enligt skötselavtal uppgjorda med respektive områdes markägare. Eftersom finansieringen av skötseln av vårdbiotoperna är undermålig i Finland, har vårdbiotoperna inte kunnat tas med i Natura-programmet i den omfattning habitatdirektivet förutsätter. Habitatdirektivet baserar sig på den centraleuropeiska traditionen vad gäller klassificering av naturtyperna. Klassificeringen skiljer sig på många sätt från den modell som använts i Finland. Dessutom avviker vegetationen i flera av de nordiska naturtyperna klart från de centraleuropeiska i fråga om klimat-, jordart- och markanvändningsförhållanden. På grund av dessa orsaker är det svårt att klassificera de finska naturtyperna enligt habitatdirektivet (Airaksinen & Karttunen 1998).

Av de värdefulla vårdbiotoperna i Nyland ingår 13 % (38 stycken) helt eller delvis i Natura 2000-programmet. Sju nationellt värdefulla vårdbiotoper ingår helt eller till största delen i Natura 2000 (25 % av nationellt värdefulla områden i Nyland). Av regionellt och lokalt värdefulla områden ingår 17 % respektive 9 % i Natura 2000-nätverket helt eller delvis. Nästan alla vårdbiotoper i Natura-programmet är redan naturskyddsområden eller hör till av statsrådets fastställda skyddsplaner (fågelrika havsvikar och insjöar, stränder, åsar, lundar).

Av de vårdbiotoper som inkluderas i Natura-programmet är havsträndängarna bäst representerade. Av andra ängstyper hör bara en bråkdel av de mest värdefulla områden till Natura-programmet. Bortsett från naturskyddsområden och områden i skyddsprogram finns bara en privatägd äng i Natura 2000 -förslaget.

Perinnemaisemien säilyttäminen ja hoito • Skötsel och bevarande av vårdbiotoper

6

6.1 Hoidon tarve ja tavoitteet

Karjatilojen määrä Uudellamaalla on melko alhainen ja vähenee jatkuvasti. Karja laiduntaa pääasiassa kylvönurmilla ja entistä harvemmin perinnebiotoopeilla. Monet parhaista perinnebiotoopeista ovat ikääntyneiden viljelijöiden omistuksessa eikä tiloilla ole karjanpidon jatkajaa. Perinnebiotoopit rehevöityvät joko keinolannoituksen, lisärehun annon tai perinteisestä poikkeavan laiduntavan vuoksi (kuva 13). Metsittäminen ja pelloksi raivaus ovat edelleen uhkatekijöitä myös Uudenmaan perinnebiotoopeille. Perinnebio-

6.1 Skötselbehov och målsättningar för skötseln

Antalet boskapslägenheter i Nyland är ganska lågt och deras antal minskar kontinuerligt. Boskapen betar i huvudsak på betesvallar och i allt mindre utsträckning på vårdbiotoper. Många av de bästa vårdbiotoperna ägs av äldre jordbrukare och gårdarna saknar personer som skulle fortsätta boskapsskötseln. På grund av konstgödsling, givande av tilläggsfoder eller via ett beteskick som avviker från det traditionella utsätts vårdbiotoperna i stor utsträckning för övergödning (bild 13). Beskogning och åkerröjning är också

Kuva 13. Perinnebiotooppien laiduntaminen peltolaitumien yhteydessä on yleistä. Pienet niityt rehevöityvät tällöin helposti, ja niiden eliölajisto köyhtyy. Inkoo, Vassböle.

Bild 13. Vårdbiotoper ligger ofta i anslutning till en betesvall. Särskilt små ängar blir då övergödda, och deras floran och faunan utarmas. Ingå, Vassböle. 21.6.1994. Thomas Bonn.

tooppeja jää myös rakentamisen alle. Siten perinnebiotooppien vähenemisen pysäyttäminen edellyttäisi niiden huomioon ottamista kaikessa maankäytössä ja maankäytön suunnittelussa, tuki- ja kannustinjärjestelmien kehittämistä, neuvontaa ja hoidon organisoitua.

Suurimmalla osalla maanomistajista on kiinnostusta perinnemaisemien säilyttämiseen ja hoitoon. Toisaalta useimmat maanomistajista olivat tietämättömiä perinnebiotooppien arvosta. Sen sijaan monesti perinnebiotooppien hoitoa ei pidetty taloudellisista syistä johtuen mahdollisena. Euroopan unioniin liittyminen nähtiin monella tilalla karjatalouden ja samalla perinnebiotooppien uhkana. Useimmilla tiloilla karjanpidon jatkamista pidettiin epävarmana ja monilla karjan pito oli lakkaamassa.

Hoito tulisi ensisijaisesti kohdistaa arvokkaimmille alueille (valtakunnalliset ja maakunnalliset kohteet). Myös paikallisesti merkittävät alueet tulisi saada hoidon piiriin. Tämä ei kuitenkaan riitä säilyttämään perinnebiotooppien biodiversiteettiä, vaan jo umpeenkasvaneita alueita tulisi kunnostaa. Kunnostettaviksi soveltuisivat etenkin arvokkaiden alueiden yhteydessä tai lähellä sijaitsevat alueet sekä yleensä umpeutuvat alueet, joilla on vielä kohtalaisesti niittylajistoa jäljellä. Esimerkiksi metsittyneet entiset niityt ovat kunnostuskelpoisempia kuin entiset pellot, joiden muuttaminen niityksi on paljon vaikeampaa ja hitaampaa. Biodiversiteetin säilyttämiseksi tulisi saada aikaan laajempia perinnemaisemakokonaisuuksia. Merkittävimpiä keskittymiä ovat Tammisaaren saariston, Lohjanjärven saariston ja lähiympäristön sekä Karjaan Mustionjokilaakson perinnebiotoopit. Uudenmaan perinnebiotooppien luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen edellyttää, että asianmukaisen hoidon piiriin saadaan vähintään 6000 ha (Alanen & Pykälä 1996).

Uudellamaalla on pieniä umpeenkasavia niittysirpaleita (alle 0,1 ha, usein 1–muutama aari) vielä koh-

hotfaktorer i de nyländska vårdbiotoperna. En del av vårdbiotoperna hamnar också under bebyggelse. För att stoppa minskningen av vårdbiotopsarealen bör de tas i beaktande vid all markanvändning och markanvändningsplanering, vid utveckling av stödssystem, rådgivning och organisering av skötseln.

Största delen av markägarna är intresserade av att bevara vårdbiotoperna på sina marker. Å andra sidan kände de flesta av markägarna inte till vårdbiotopernas värde. Däremot ansågs det ofta att skötseln av vårdbiotoperna inte är möjlig att genomföra på grund av finansiella skäl. Anslutningen till Europeiska unionen ansågs vid flera gårdar vara ett hot mot boskapsskötseln och samtidigt också ett hot mot vårdbiotoperna. På de flesta gårdar var man osäkra ifall boskapsskötseln kommer att fortsätta och många gårdar höll som bäst på att upphöra med boskapsdriften.

Skötseln borde i första hand inriktas på de mest värdefulla områdena (nationellt och regionalt värdefulla områden). Också betydelsefulla lokala områden bör hävdas. Detta räcker emellertid inte till för att bevara biodiversiteten i vårdbiotoperna; dessutom bör områden som redan är igenväxta restaureras. Speciellt lämpliga för restaurering är sådana områden som ligger i anslutning till värdefulla vårdbiotoper samt områden som trots igenväxning ännu uppvisar en tämligen god ängsflora. Det skulle t.ex. vara viktigare att sköta igenväxande ängar än att sköta gamla åkrar vars restaurering är betydligt svårare och långsammare. För att säkra biodiversiteten bör större vårdbiotopshelheter fås till stånd. Större vårdbiotopskoncentrationer av betydelse finns i Ekenäs skärgård, i Lojo skärgård och dess närhet samt vid vårdbiotoperna i Svartådal i Karis. För att bevara mångformigheten i vårdbiotoperna i Nyland krävs att åtminstone 6 000 ha mark hävdas på ett ändamålsenligt sätt (Alanen & Pykälä 1996).

Ännu finns det relativt gott om små igenväxande ängsfragment (un-

talaisen runsaasti. Lisäksi niittykasvillisuutta on teiden ja peltojen pientareilla. Piennarten niittykasvillisuuden pinta-ala on ilmeisesti moninkertainen niittypinta-alaan verrattuna. Pieniä niittysirpaleita ja pientareita tulisi hoitaa niittämällä ja pyrkiä laajentamaan niitä rai-vaamalla puustoa niiden ympäriltä.

Arvokkaille perinnebiotoopeille tulisi laatia hoitosuunnitelmat, joihin sisältyvät ohjeet mm. suositeltavista laiduneläimistä ja niiden määrästä, aitausten sijoittamisesta siten, että ravinevirta nurmilta perinnebiotoopeille estetään, niittoajankohdasta ja niit- välaineistä, sekä hakamailla ja metsälai- tumilla puuston käsittelystä.

6.2 Hoitomenetelmät

Perinnebiotooppien hoidossa tärkeim- mät menetelmät ovat vuosittainen niit- to ja laidunnus. Muita perinteisiä hoi- totapoja ovat kulottaminen ja lehdestys. Hoidon tulee olla jatkuvaa, kertaluonteis- silla toimenpiteillä ei saada aikaan halut- tua tulosta (Hæggström ym. 1995).

Keskeisintä laidunnuksessa on, että eläimet elävät laitumen luontaisel- la tuotolla eikä lisäravinteita tuoda alu- eelle (Johansson & Hedin 1991, Parta- nen ym. 1997). Perinnebiotooppeja tu- lee laiduntaa erillään peltolaitumista ja entisistä pelloista, jotta eläinten lannan mukana ei kulkeutuisi niiltä ravinteita perinnebiotoopeille. Perinnebiotoop- pia ei saa lannoittaa eikä antaa eläimille lisärehua niiden laiduntaessa perinne- biotoopilla. Samasta syystä yölaidun- nus (so. eläimet vain öisin perinnebio- toopeilla) ei ole sovelias hoitotapa. Pe- rinnebiotooppien eliöstö ja yleensäkin pääosa maamme eliöstöstä on sopeu- tunut suhteellisen niukkaravinteisiin olosuhteisiin. Ravinteiden (typen ja fosforin) määrän lisääntyminen johtaa yleensä eliölajiston köyhtymiseen (Ek- stam & Forshed 1992). Muutamat run- sasravinteisten paikkojen kasvit (esim. koiranputki, voikukka, nokkonen, kookkaat heinät) runsastuvat muiden kustannuksella.

der 0,1 ha, ofta 1–några ar) i Nyland. Dessutom finns det ängsvegetation längs vägarna och på åkerrenarna. Arealen av ängsvegetation på åkerre- nar är högst antagligen mångfalt stör- re än den egentliga ängsarealen. Små ängsfragment och åkerrenar bör skö- tas med hjälp av slåtter och arealen bör utvidgas genom t.ex. gallring av träd- bestånden i deras närhet.

Skötselplaner bör uppgöras för de värdefulla vårdbiotoperna. I planerna bör bl.a. ingå instruktioner om lämpli- ga betesdjur och deras antal, stängsel- dragning som hindrar transport av nä- ring från vallar till vårdbiotoperna, slät- tertidpunkt och slätterredskap. Dess- utom bör råden även beskriva hur trädbestånd i hagar och skogsbeten bör behandlas.

6.2 Skötselmetoder

Årlig slåtter och bete är de viktigaste skötselmetoderna. Andra traditionella skötselmetoder är bränning och ham- ling. Skötseln bör vara fortlöpande; med enstaka åtgärder uppnår man inte önskat resultat (Hæggström m.fl. 1995).

Det mest centrala med bete är att se till att djuren lever på betesmarkens naturliga produktion, samt att se till att tilläggsnäring inte tillförs området (Jo- hansson & Hedin 1991, Partanen m.fl. 1997). Vårdbiotoper bör betas avskilt från åkervallar och gamla åkrar - detta för att näringsämnen från dessa där- med inte transporteras till vårdbiotope- rna i form av djurens gödsel. Vidare får vårdbiotoperna inte gödslas och det är inte heller bra att förse djuren med til- läggsfoder under den tid de betar på vårdbiotopen. Av samma orsak är sk. nattbete (djuren på vårdbiotopen en- dast under natten) inte heller önskvärt. De arter som lever i vårdbiotoperna, liksom huvuddelen av våra arter, är anpassade till relativt näringsfattiga förhållanden. Ifall näringsämnestil- lgången (fosfor och kväve) ökar leder detta oftast till att artsammansättning- en blir fattigare (Ekstam & Forshed 1992). Endast några växter som föredrar

Niittäminen ja laiduntaminen vaikuttavat selvästi eri tavalla kasvillisuuteen, vaikka useimmat niitosta hyötyvät eliölajit hyötyvät myös laidunnuksesta ja päinvastoin (Ekstam & Forshed 1996). Niittäminen poistaa ravinteita tehokkaammin kuin laidunnus, koska karja palauttaa pääosan ravinteista takaisin laitumelle. Karja valikoi syötäväänsä. Niitto sen sijaan kohdistuu kasvillisuuteen tasapuolisesti poistaen kaiken niittokorkeuden yläpuolisen kasvamassan. Laidunnukseen liittyy myös tallausvaikutus ja karja rikkoo maanpintaa luoden vapaata elintilaa esimerkiksi yksi- ja kaksivuotisille kasveille.

Laiduneläinlajin ja -rodun valinta vaikuttaa merkittävästi kasvillisuuteen, mutta eri lajien ja rotujen laidunnuksen erot tunnetaan puutteellisesti. Suositeltavaa on käyttää alueella perinteisesti laiduntanutta eläinlajia, koska alueen kasvillisuus on muovautunut sen laidunnukseen (Johansson & Hedin 1991). Alkuperäisrodut ovat perinnebiotooppien parhaita laiduntajia.

Nautakarja on keskimäärin paras laiduneläin, ja se soveltuu kaikille perinnebiotooppityypeille (Johansson & Hedin 1991). Tähän on syynä se, että nauta valikoi vähemmän syötäväänsä kuin lampaat ja hevoset eikä syö kasvillisuutta aivan niin matalaksi. Hevonen soveltuu myös useimmiten hyvin laiduneläimeksi. Mahdollisena ongelmana on maanpinnan liiallinen rikikoutuminen. Lampaat valikoivat ruohoja ja jättivät heiniä syömättä. Tämän takia lammaslaidunnus voi aiheuttaa heinittymistä. Lammasta on hyvä vesakontorjuja. Vesakontorjunnan lisäksi lampaat sopinevat hyvin kedoille. Vuohet ovat hyviä vesakontorjuja, mutta eivät muutoin sovellu perinnebiotoopeille. Yleensä eläinten yhteislaidunnus on hyväksi, eri eläinlajit täydentävät toistensa työtä (Alexandersson ym. 1986).

Sopivan laidunnuspaineen määrittely on tapauskohtaista. Riittämätön laidunnus ei hyödytä matalakasvuisten niittyjen eliöstöä (Ekstam & Forshed 1996). Nautakarjalla ei ole kasvillisuuden kannalta ylilaidunnuksen vaaraa, jos eläimille ei anneta lisäravintoa. Sen si-

näringsrika växtplatser (t.ex. hundfloka, maskros, brännässla, högväxta gräs) ökar i antal – på bekostnad av de övriga.

Trots att de flesta arter som gynnas av slåtter också gynnas av bete och tvärtom inverkar slåtter och bete på olika sätt på vegetationen (Ekman & Forshed 1992). Slåtter avlägsnar näringsämnen effektivare än bete, eftersom boskapen returnerar största delen av näringsämnena till betesmarken. Boskapen väljer sin mat, medan all vegetation avlägsnas vid slåtter oberoende av art. Vidare är tramp förknippat med bete och således blottar boskapen jord lämplig som växtunderlag för t.ex. ett- och tvååriga växter.

Val av boskapsart och -ras inverkar klart på vegetationen, men kunskapen om detta är bristfällig. Det är alltid att föredra att använda sig av betesdjur som traditionellt använts på ifrågavarande betesmark, eftersom vegetationen ursprungligen har formats av dessa (Johansson & Hedin 1991). Traditionella raser är de bästa betesdjuren på vårdbiotoperna.

Vanligen är nötboskap det bästa alternativet och de lämpar sig för alla vårdbiotopstyper (Johansson & Hedin 1991). Orsaken till detta är att nötboskapen i mindre utsträckning väljer vad de äter än får och hästar, vilka ofta dessutom betar vegetationen mycket lågt. För det mesta lämpar sig också hästar bra för vårdbiotoperna. Möjligen kan problem uppkomma med för kraftigt betestryck. Får föredrar örter och undviker gräs. Av denna orsak leder får bete ibland till att gräsen blir dominerande. Får är dock bra som slybekämpare. Utöver detta lämpar sig fåren bäst för torrängar. Getter är bra som slybekämpare, men lämpar sig inte annars för vårdbiotoperna. Generellt är bete med flera djurarter på samma betesmark att föredra, eftersom djuren kompletterar varandras bete (Alexandersson m.fl. 1986).

Lämpligt betestryck varierar från fall till fall. Ett otillräckligt betestryck är till liten nytta för lågvuxna växter (Ekstam & Forshed 1996). Med nötboskap finns det ingen risk för överbete ifall dju-

jaan hevosilla ja lampailla ylilaidunnusta kannattaa varoa. Voimaperäinen laidunnus voi kuitenkin olla hyönteislajistolle, kuten perhosille haitallista.

Niittoon soveltuvat leikkaavateräiset välineet (viikate, leikkaavateräiset niittokoneet) (Ekstam ym. 1988, Heikkilä ym. 1996b). Murskaavateräisiä välineitä voi käyttää vain umpeutuneiden alueiden alkukunnostuksessa sekä ongelmakasvien niittämiseen. Murskaamalla katkaistu kasvi altistuu kuivumiselle ja kasvitaudeille (Ekstam ym. 1988). Lisäksi osa murskaavateräisistä välineistä leikkaa liian lähelle maanpintaa. Niittyjen niitto tehdään yleensä heinäkuun lopulla tai elokuun alkupuolella, jolloin useimpien kasvien siemenet ovat kypsyneet. Joissakin tapauksissa niitto on tehty perinteisesti jo aikaisemmin heinäkuun alkupuolella tai puolivälissä. Niitetty kasvillisuus tulee kerätä pois, jottei se rehevöittäisi niittyä. Jälkilaidunnus on suositeltavaa, koska sen on niittyjen perinteinen hoitotapa ja eduksi luonnon monimuotoisuudelle (Ekstam ym. 1988).

Kulotus lieene useimmiten niityille hyvin soveltuva hoitotapa. Kulotuksessa mm. maaperän pH nousee ja ravinteita vapautuu. Rehevöitymisen estämiseksi kulotettuja niittyjä tulee aina niittää tai laiduntaa.

Lehtipuiden lehdestäminen latvomalla on luonnon monimuotoisuuden kannalta suositeltava tapa kaikkialla maatalousympäristöissä. Latvomista tulisi elvyttää etenkin Länsi-Uudenmaan saaristossa.

6.3 Hoidon toteutus

Perinnebiotooppien hoito on Suomessa suurimmaksi osaksi järjestämättä (kuva 14). Luonnonsuojelualueiksi rauhoitettuja perinnebiotooppeja, joita hoidetaan valtion varoin, on Suomessa muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna poikkeuksellisen vähän. Monissa maissa on jo pitkään ollut yksityisille maanomistajille suunnattuja tukijärjestelmiä perinnebiotooppien hoitamiseksi. Eräitä poikkeuksia lukuun-

ren inte förses med tilläggsfoder. Däremot är det skäl att se upp med får och hästar. Ett för kraftigt bete kan vara skadligt för insektlivet, t.ex. för fjärilarna.

Redskap som skär lämpar sig bäst som slätterredskap (lie, skärande slättermaskiner) (Ekstam m.fl. 1988, Heikkilä m.fl. 1996b). Redskap med krossande eggjar kan endast användas vid istandsättning av gamla betesmarker och vid bekämpande av problemväxter. En växt som har utsatts för redskap med krossande eggjar torkar lätt och angrips ofta av växtsjukdomar (Ekstam m.fl. 1988). Dessutom skär en del av redskapen med krossande eggjar för nära marken. Ängarna slås i slutet av juli eller i början av augusti då de flesta ängsväxters frön hunnit mogna. I några fall har slättern traditionellt infallit redan tidigare, i början eller mitten av juli. De slagna växterna samlas ihop och transporteras bort från vårdbiotopen för att undvika övergödning. Bete är att rekommendera efter att ängen slagits, eftersom det är en form av traditionell skötsel och till fördel för naturens mångfald (Ekstam m.fl. 1988).

Bränning torde i de flesta fall vara en lämplig skötselmetod för ängar. I och med bränningen ökar bl.a jordens pH-värde och näringsämnen frigörs. För att undvika övergödning bör brända ängar också alltid hävdas genom slätter eller bete. Hamling är en skötselåtgärd som med tanke på mångfalden är att föredra i alla jordbruksmiljöer. Speciellt i västra Nylands skärgård skulle det vara skäl att återuppliva i de gamla hamlingsmetoderna.

6.3 Tillämpningen av skötselmetoderna

I Finland har skötseln av vårdbiotopen inte organiserats på ett tillfredställande sätt. Jämfört med övriga Väst-Europa finns ett litet antal vårdbiotoper som fredats som naturskyddsområden, och som sköts med statliga pengar. I många länder har redan länge funnits olika stödsystem som hjälpt markägarna att sköta vårdbio-

Kuva 14. Perinnemaisemien hoito on Suomessa yhä pääosin järjestämättä. Luonnon-suojelualueillakin hoitotyötä on tehty suurelta osin talkoilla. Tammisaari, Jussarö.

Bild 14. Vårdbiotopernas skötsel i Finland är till största delen oorganiserad. Även inom naturskyddsområden genomförs flera skötselåtgärder via slättertalkon. Ekenäs, Jussarö. 6.7.1999. Kirsi Hellas.

ottamatta maatalouden ympäristötuki on meillä ainoa järjestelmä, jonka kautta maanomistajat voivat saada tukea perinnemaisemien hoitoon.

6.3.1 Maatalouden ympäristötuki

Maatalouden ympäristöohjelman erityistuki (vuodesta 1995 lähtien) antaa ensimmäistä kertaa kunnollisen mahdollisuuden tukea valtion varoin perinnebiotooppien hoitoa. Järjestelmä on kuitenkin monilta osin riittämätön, ja se on pääasiassa suunnattu muihin tarkoituksiin kuin maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Maanomistajia on aktivoitu hakemaan tukea koulutustilaisuuksien avulla. Uudenmaan ympäristökeskus on lisäksi lähettänyt arvokkaiden perinnebiotooppien omistajille kirjeen, jossa on kerrottu mahdollisuudesta saada ympäristötukea alueen hoitamiseksi.

toperna. Bortsett från några enskilda fall är lantbrukets miljöstöd det enda system enligt vilket markägarna i Finland kan erhålla stöd för skötsel av vårdbiotoperna.

6.3.1 Jordbrukets miljöstöd

Specialstödet i jordbrukets miljöstödsprogram ger sedan 1995 för första gången en ordentlig möjlighet att med statliga medel stöda skötseln av vårdbiotoperna. Systemet är emellertid till många delar bristfälligt och är inte i första hand inriktat på att stöd för att bevara naturens mångfald i jordbrukslandskapet. Med hjälp av utbildningstillfällen har markägare aktiverats att söka miljöstöd. Nylands miljöcentral har i brev till markägare informerat om värdefulla vårdbiotoper och möjligheterna att erhålla miljöstöd.

Sommaren 1998 undersöktes i vilken utsträckning miljöstödet i Nyland

Kesällä 1998 tutkittiin miten Uudenmaan arvokkaat perinnebiotoopit on saatu hoidetuksi ympäristötuella (Rauramo & Kekäläinen 2000). Tutkimuksen tulos oli ankea. Uudenmaan arvokkaista perinnebiotoopeista vain 12 % (34 aluetta) oli ympäristötuen piirissä. Näistä 11–13 aluetta hoidettiin hyvin tai tyydyttävästi. Muilla alueilla hoito oli rehevöittävää tai vain osaa alueesta hoidetaan ympäristötuella tai hoitoa ei ollut vielä (1998) aloitettu.

Tukihakemusten käsittely viivästyti kohtuuttomasti, koska sekä ympäristökeskuksessa että työvoima- ja elinkeinokeskuksen maatalousosastolla on ollut riittämättömästi voimavaroja tukihakemusten käsittelyyn. Vuosien 1997–1998 hakemuksista tehtiin päätökset työvoima- ja elinkeinokeskusten maatalousosastolla pääosin vasta vuoden 1999 alkupuolella. Vuosina 1997–98 arvokkaiden perinnebiotooppien hoitoon tehdystä hakemuksista 2/3 hyllättiin ja vain kahdeksan hyväksyttiin.

Maatalouden ympäristöohjelman (1995–1999) perinnebiotooppien hoidon tuen piirissä on valtakunnallisesti merkittävistä perinnebiotoopeista 6, maakunnallisesti merkittävistä 18 ja paikallisesti merkittävistä 20. Uudenmaan arvokkaista perinnebiotoopeista saa ympäristötukea 15 %, ja näistä hyvässä alueen arvot turvaavassa hoidossa on alle puolet. Tuen piirissä olevien arvokkaiden alueiden pinta-ala on n. 420 hehtaaria eli 39 % arvokkaiden alueiden pinta-alasta.

Ympäristötukikohteista pääosa on laitumia, joiden laidunnusta on jatkettu entisellä tavalla. Tuen avulla kunnostettavia arvokkaita alueita on vain neljä. Vain kahta arvokasta perinnebiotooppia on tarkoitus hoitaa niittämällä.

Ympäristötuki soveltuu selvästi parhaiten rantaniittyjen hoitoon. Arvokkaiden merenrantaniittyjen pinta-alasta tukea saa 56 %, kun taas kedoista vain 3 %.

Arvokkaiden perinnebiotooppien lisäksi perinnebiotooppien hoidon tukea on lisäksi myönnetty vuoden 1999 loppuun mennessä n. 700 hehtaarille

använtä skötsel av vårdbiotoper (Rauramo & Kekäläinen 2000). Resultatet var oroande. Av Nylands värdefulla vårdbiotoper fick endast 12 % (34 områden) miljöstöd. Av dessa hävdas 11–13 på ett bra eller tillfredsställande sätt. På de övriga områdena bedrivs skötseln på ett övergödande sätt, endast en del av området får miljöstöd eller skötseln har ännu inte (1998) påbörjats.

Både miljöcentralen och TE-centralen (arbetskrafts- och näringscentralen) har haft otillräckligt med medel för att behandla ansökningarna om miljöstöd. På grund av detta har behandlingen dragit ut på tiden. Beslut om ansökningarna för åren 1997–1998 fattades i huvudsak först i början av år 1999 på TE-centralernas lantbruksavdelning. Av ansökningarna för åren 1997–98 gällande värdefulla vårdbiotoper fick 2/3 avslag och bara åtta ansökningar godkändes.

I jordbrukets miljöstödsprogram (1995–1999) gällande stöd för vårdbiotoper finns 6 nationellt värdefulla områden, 18 är värdefulla på regional nivå och 20 är värdefulla på lokal nivå. I Nyland hävdas i detta skede alltså 15 % av det totala antalet värdefulla vårdbiotoper med miljöstöd och mindre än hälften sköts på ett tillfredsställande eller bra sätt. Arealen av de värdefulla vårdbiotoper som innefattas av miljöstödet uppgår till ca 420 ha eller 39 % av vårdbiotopernas totala areal.

Av de värdefulla områden som får miljöstöd är största delen betesmarker, där betet fortsatt på samma sätt som tidigare. Endast fyra av de områden som erhåller stöd är gamla före detta betesmarker som nu restaureras. I endast två av de värdefulla vårdbiotoperna planeras slåtter. Miljöstödet lämpar sig klart bäst för skötsel av strandängar. Av de värdefulla havsstrandängarna omfattas 56 % av stödet, medan endast 3 % av torrängarna får miljöfinansiering.

Stöd för vårdbiotoper har utdelats för ytterligare ca 700 ha (ca 76 områden) som inte är med bland de värdefulla vårdbiotoperna. Dessa områdens karaktär är högst varierande. Skötseln

(n. 76 kohdetta). Nämä alueet ovat luonteeltaan varsin sekalaisia. Muutamilla alueilla hoito on sopivaa ja johtanee vähitellen perinnebiotooppiarvojen muodostumiseen. Monilla alueita laidunnus on kuitenkin rehevöittävää lisärehun annon tai peltolaitumien yhteydessä laiduntamisen takia.

Ympäristötukijärjestelmään sisältyy nykymuodossaan useita muita ongelmia. Tuki on sidottu peltoviljelyyn eikä karjatalouteen. Tuen saamisen edellytyksenä on, että viljelijällä on vähintään 3 hehtaaria peltoa. Tuki korvaa hoidosta aiheutuneet kulut, mutta tuen katto on alhainen (1748 mk/ha), vuodesta 2000 alkaen 2500 mk/ha. Siten arvokkaiden alueiden vaativista hoitotoimista voidaan korvata vain osa (tukeen periaatteessa sisältyvää kannustuslisää maksettu vain harvoin). Etenkin niittämisestä saatava tuki on liian alhainen, jotta viljelijät anoisivat sitä.

Tukea myönnetään vain viljelijöille, jotka ovat sitoutuneet ympäristötuen perustuen ehtoihin. Hakamaiden ja metsälaitumien osalta on edelleen josain määrin epäselvää, milloin tukea voidaan myöntää.

Vaatus peltoviljelystä ja perustukeen sitoutumisesta on johtanut siihen, että useiden Uudenmaan parhaimpien perinnebiotooppien hoitamiseksi tehdyt tukihakemukset on hylätty. Lisäksi erityistuen rahoitustilanne on ollut jatkuvasti epäselvä, mikä on aiheuttanut maanomistajissa epätietoisuutta ja anomuksia on myös peruttu. Vuonna 1999 erityistukihakua ei edes järjestetty.

Tuen kriteerejä ei ole riittävästi määritelty ympäristötukiohjelmassa. Tuen hakulomake ei useinkaan sisällä riittävästi tietoja, jotta alueellinen ympäristökeskus voisi arvioida onko suunniteltu hoito luonnon monimuotoisuuden kannalta asianmukaista. Huonosti suunnitellut hakulomakkeet ja ympäristökeskuksen osaavan työvoiman puute ovat aiheuttaneet sen, että tukea on voinut saada myös sen kaltaiseen perinnebiotoopin hoitoon, joka ei turvaa alueen arvon säilymistä.

av några områden är tillfredsställande och torde med tiden leda till ett uppkomsten av vårdbiotopsvärden. På många områden är betesformen emellertid övergödande p.g.a. tilläggsfoder eller bete i anslutning till åkervallar.

Miljöstödssystemet innehåller i dess nuvarande form många andra problem. Stödet är bundet till åkerodling och inte till boskapsskötsel. En förutsättning för att jordbrukaren skall få stödet är att han/hon odlar åtminstone 3 ha åker. Stödet ersätter de kostnader som uppstår vid skötseln, men stödsumman är emellertid liten (1748 mk/ha), från år 2000 2500 mk/ha. På grund av detta missförhållande ersätts endast en del av de skötselkostnader som uppstår vid skötseln av ett värdefullt område (det kostnadstillägg som finns inkluderat i systemet har utbetalats endast i undantagsfall). Speciellt det stöd som utbetalas för slåtter är otillräckligt; odlarna söker inte om stöd av denna orsak.

Stöd utbetalas endast för jordbrukare vilka har bundit sig till kriterierna för miljöstödets basstöd. För hagmarkernas och skogbetenas del är det ännu delvis oklart i vilka fall stöd kan beviljas.

Kravet på åkerodling och kopplingen till basmiljöstödet har medfört att många ansökningar för att sköta de bästa vårdbiotoperna i Nyland har fått avslag. Dessutom har finansieringen av specialmiljöstöd varit oklar och några markägare har därför återtagit sin anmällan om stöd.

Kriterierna för stödet har bara delvis fastställts i miljöstödsprogrammet. Blanketten som skall ifyllas vid ansökan av stöd innehåller ofta inte tillräckligt med uppgifter för att den regionala miljöcentralen skall kunna avgöra ifall skötseln har planerats på rätt sätt. Dåligt ifyllda blanketter och avsaknad av kunnig personal vid miljöcentralerna har lett till att stöd har utbetalats också för sådana skötselmetoder som inte säkrar bevarandet av områdets värde.

I Nyland har man inte följt upp hur stödet inverkar på skötseln av

Seuranta ympäristötuen vaikutuksesta Uudenmaan perinnebiotooppien hoitoon on järjestämättä. Eri hoitotoimien vaikuttavuutta olisi myös tarpeen seurata.

6.3.2 Muut hoitohankkeet

Nykyisessä muodossaan maatalouden ympäristötuella voitaneen saada korkeintaan puolet Uudenmaan perinnebiotoopeista asianmukaisen hoidon piiriin. Muilla alueilla hoito täytyy järjestää muilla tavoin.

Uudellamaalla perinnebiotooppien hoitohankkeita on ollut melko vähän. Luonteenomaista erilaisille hankkeille on ollut vaikeus saada alueen pidentäjäkainen hoito järjestettyä.

Vapaaehtoisjärjestöt kuten Suomen luonnonsuojeluliitto, paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset, Maailman Luonnonsäätiön (WWF) Suomen rahasto ja biologian opiskelijoiden ainejärjestöt ovat kunnostaneet eräitä perinnebiotooppeja. Suomen luonnonsuojeluliiton ketoprojektin (vuosina 1992–1995) hoitokohteita Uudellamaalla oli 15 (Heikkilä ym. 1996a), joista arvokkaita perinnebiotooppeja oli seitsemän. Useimmilla ketoprojektin hoitokohteilla paikalliset luonnonsuojeluyhdistykset ovat jatkaneet hoitoa vuosittaisilla niittotalkoilla.

Uudenmaan ympäristökeskus on aloittanut umpeutuneiden perinnebiotooppien kunnostuksen yhdessä WWF:n kanssa Pernajan Baggholmenilla, Porvoon Stensbölessä sekä Tammisaaren Nothamnissa. Museovirasto on hoitanut mm. Karjaan Brobackan ketoa ja Lohjan Arorinteen kalliokettoa. Metsähallitus on aloittanut Espoon Puolan niityn hoidon. Lisäksi on kunnostettu umpeutuneita perinnebiotooppeja Espoon Laajalahdella ja Tammisaaren kansallispuistossa.

Uudenmaan maa- ja kotitalousnaisilla on ollut kaksivuotinen Uusmaalaiset perinnemaisemat -kampanja, joka on mm. tuottanut yhdessä maanomistajien kanssa oppaan palvelemaan perinnemaisemista kiinnostuneita matkailijoita (Tarvainen & Haaranen 1998).

vårdbiotoperna. Rauramo & Kekäläinen (2000) visade att kvaliteteten på skötseln borde förbättras betydligt. Det skulle också vara skäl att utreda på vilket sätt de olika skötselmetoderna påverkar områdena i fråga.

6.3.2 Övriga skötselinitiativ

I den form som jordbrukets miljöstöd nu utbetalas leder det till att endast omkring hälften av Nylands värdefulla vårdbiotoper är berättigade till stöd. Skötseln av de övriga områdena måste ordnas på annat sätt.

I Nyland finns det ännu relativt få skötselprojekt för vårdbiotoper. Karakteriserande för olika projekt har varit svårigheten att få områdets skötsel ordnad för en längre tidsperiod. Frivilligorganisationer som Finlands naturskyddsförbund, lokala naturskyddsföreningar, WWF Finland och ämnesföreningar för biologistuderande har restaurerat vissa vårdbiotoper. Finlands naturskyddsförbunds sk. torrängsprojekt (åren 1992–1995) restaurerade 15 objekt i Nyland (Heikkilä m.fl. 1996a). Av dessa var 7 värdefulla vårdbiotoper. På de flesta av de områden som restaurerades inom ramarna för torrängsprojektet har lokala naturskyddsföreningar fortsatt skötseln via årliga slåttertalkon.

Nyland miljöcentral har tillsammans med WWF börjat restaurera igenväxta vårdbiotoper i Pernå, Baggholmen och Borgå, Stensböle och Ekenäs, Nothamn. Museiverket har bl. a. påbörjat skötseln av torrängar i Karis, Brobacka och i Lojo, Arorinne. Forststyrelsen har inlett skötseln av Purola äng i Esbo och restaurerat igenväxta vårdbiotoper i Esbo, Bredviken och i Ekenäs nationalpark.

Föreningen "Uudenmaan maa- ja kotitalousnaiset" (husmorsföreningen) har genomfört en två-årig kampanj "Nylands vårdbiotoper", som bland annat producerat en broschyr för turister intresserade av vårdbiotoper (Tarvainen & Haaranen 1998).

I Nyland hittade man 289 värdefulla vårdbiotoper (tabell 8) (bild 15). Av dessa klassificerades 28 som nationellt

Arvokkaat perinnemaisemat • Värdefulla vårdbiotoper

Arvokkaita perinnebiotooppeja löydettiin Uudeltamaalta 289 kpl (taulukko 8) (kuva 15). Valtakunnallisesti merkittäviksi luokiteltiin 28, maakunnallisesti merkittäviksi 92 ja paikallisesti merkittäviksi 169 kohdetta. Valtakunnallisesti merkittävistä alueista yhdeksällä laiduntavat naudat, kahdella lampaat ja yhdellä hevoset ja kolmea osin niitetään. 13 alueella hoito on loppunut.

Arvokkaimpia alueita (V ja M+) on Uudenmaan eri puolilla (taulukko 9). Niitä on eniten Uudenmaan länsiosassa. Parhaita kuntia ovat Inkoo (3 + 0), Karjalohja (1+3), Lohja (7+3), Nummi-Pusula (3+0) ja Tammisaari (7+2).

Aluekuvaukset

Kohteet esitetään kunnittain arvoluokan mukaisessa järjestyksessä. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaista kohteista on kartta (1:10000 tai 1:20000). Yhtenäiskoordinaatit ovat 100 m:n tarkkuudella. Maisemamaakunta on maisema-aluetyöryhmän mietinnön mukainen. Arvoluokitus on

värdefulla (V), 92 som värdefulla på regional nivå (M) och 169 som lokalt värdefulla (P). Av de nationellt värdefulla områdena betas nio av nötboskap, två av får och ett av hästar, medan tre delvis hävdas genom slåtter. På 13 områden har skötseln upphört.

De mest värdefulla områdena (V och M+) påträffas i olika delar av Nyland (tabell 9). Flest områden finns i Nylands västra delar: Ekenäs (7 + 2), Ingå (3 + 0), Karislojo (1 + 3), Lojo (7 + 3) och Nummi-Pusula (3 + 0).

Områdesbeskrivningar

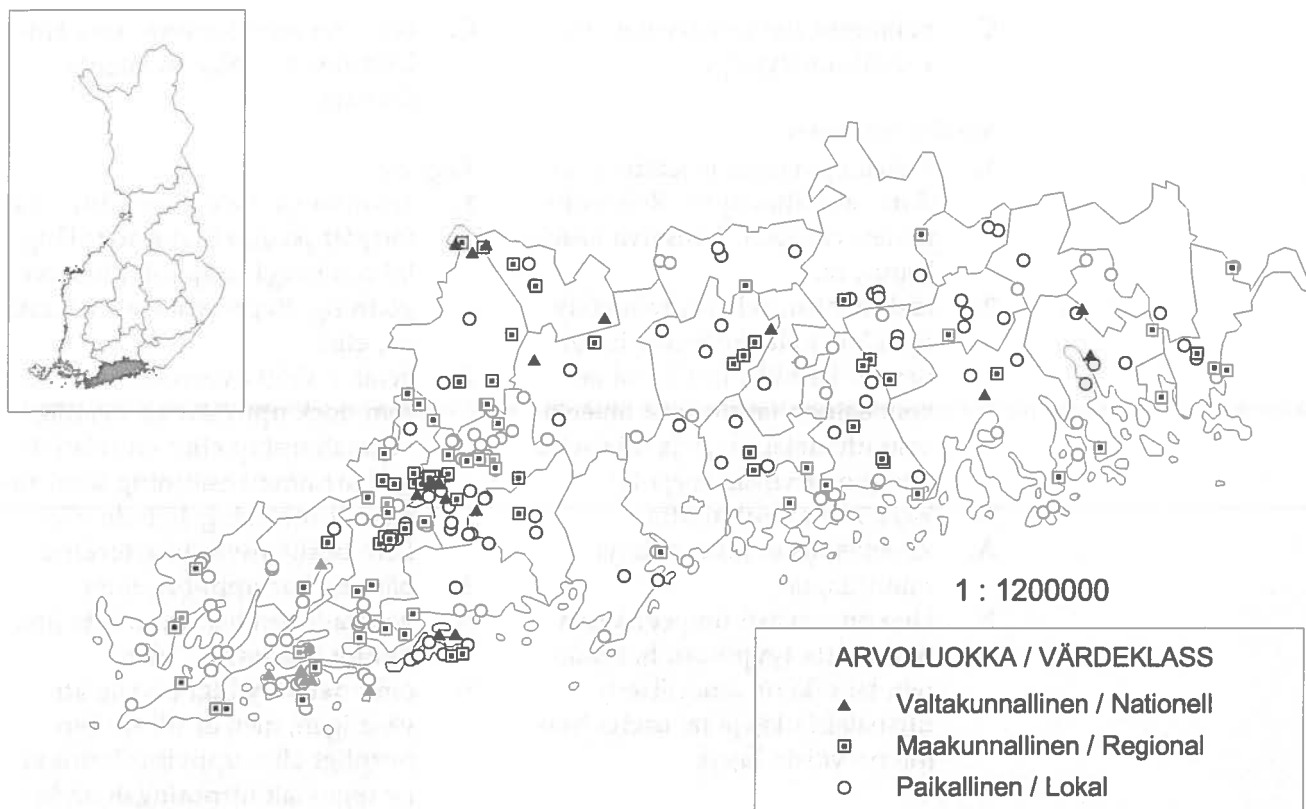
Områdena presenteras kommunvis enligt värdekategori. För de områden som är värdefulla på nationell och regional nivå finns dessutom en karta (1:10 000 eller 1:20 000). Enhetskoordinaterna är angivna med 100 m noggrannhet. Indelningen i landskapsprovinser följer indelningen som gjordes av arbetsgruppen för värdefulla landskapsområden (Haapanen & Heikkilä 1993). Områdena har klassificerats enligt en skala med sju kategorier (natio-

Taulukko 8. Uudenmaan arvokkaat perinnebiotoopit arvoluokittain.

	lukumäärä	keskimääräinen pinta-ala (ha)
	antal	areal i medeltal (ha)
valtakunnallinen / nationell	28	10,3
maakunnallinen + / regional +	17	6,0
maakunnallinen / regional	45	6,3
maakunnallinen - / regional -	32	2,7
paikallinen + / lokal +	54	1,4
paikallinen / lokal	70	2,9
paikallinen - / lokal -	43	1,4
yhteensä / sammanlagt	289	3,7

Tabell 8. Nylands värdefulla vårdbiotoper enligt värdeklass.

Kuva 15. Uudenmaan arvokkaat perinnebiotoopit.

Bild 15. Värdefulla vårdbiotoper i Nyland.

seitsenasteikon mukainen (valtakunnallinen, maakunnallinen+, maakunnallinen, maakunnallinen-, paikallinen+, paikallinen, paikallinen-) (ks. Pykälä ym. 1994).

Valtakunnallinen

1. Pitkään jatkunut ja edelleen jatkuva perinteinen laidunnus- tai niittokäyttö, jonka vuoksi alueella on erityisen edustava kasvillisuus, tai
2. käyttö ei-perinteinen (rehevöittävä) tai lakannut, mutta
  - A. käytön loppumisesta siksi vähän aikaa, ettei erityisen edustava kasvillisuus ole juuri ehtinyt muuttua tai
  - B. kasvillisuus edustavaa ja valtakunnallisesti uhanalaisia lajeja tai

nell, regional+, regional, regional-, lokal+, lokal, lokal-) (se Pykälä m.fl. 1994).

Nationell

1. Traditionellt bete eller slåtter har fortgått på området under lång tid och fortgår alltjämt vilket lett till att området uppvisar en speciellt representativ vegetation. eller
2. skötseln är icke-traditionell (övergödande) eller har upphört, men
  - A. det har gått så pass litet tid sedan skötseln upphörde, att vegetationen inte just hunnit ändras, eller
  - B. vegetationen är representativ och uppvisar nationellt hotade arter, eller

- C. Suomessa hyvin harvinainen kasvillisuustyyppi

Maakunnallinen

1. Pitkään jatkunut ja jatkuva laidun- tai niittokäyttö. Rehevöityminen vähäistä. Edustava kasvilisuus, tai
2. laidunnettu, selvästi rehevöitynyt alue, jolla kuitenkin harvinainen kasvillisuustyyppi tai kohtalainen lajisto sekä alueellisesti uhanalaisia lajeja tai useita huomionarvoisia lajeja tai
3. käyttö lakannut, mutta
  - A. kasvillisuus ei juuri ehtinyt muuttua, tai
  - B. alue on selvästi umpeenkasvanut, mutta tyypiltään harvinainen tai sillä on alueellisesti uhanalaisia lajeja tai useita huomionarvoisia lajeja

Paikallinen

1. Laidunnettu, mutta rehevöitynyt alue, kasvillisuus ei erityisen edustavaa, mutta melko edustavaa kasvillisuutta vielä jäljellä. Lajistossa mielellään jokunen huomionarvoinen laji.
2. Käyttö lakannut ja kasvillisuus muuttunut. Kuitenkin perinnikasvillisuuden piirteitä jäljellä. Lajistossa mielellään jokunen huomionarvoinen laji.
3. Entisen pellon kasvillisuus muuttunut selvästi niittymäiseksi ja alueella jokunen huomionarvoinen laji.

Maakunnalliset ja paikalliset alueet jaetaan kolmeen arvoluokkaan (M+, M, M-, P+, P, P-) sen mukaan kuinka ne täyttävät eri arvokriteerit: mm. kasvilisuuden edustavuus, puuston edustavuus, uhanalaisten ja huomionarvoisten lajien määrä, alueen koko sekä muut arvoon vaikuttavat erityistekijät (mm. kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot).

Perinnemaisematyyppien järjestyks kohdekuvauksissa on pinta-alan mukainen (suurin ensin). Biodiversiteetin kannalta merkittävimmät perin-

- C. området representerar en i Finland mycket sällsynt vegetationstyp

Regional

1. Traditionellt bete eller slätter har fortgått på området under lång tid och fortgår alltjämt. Litet övergödning. Representativ vegetation, eller
2. betat, tydligt övergött område, som dock uppvisar en ovanlig vegetationstyp eller en relativt god artsammansättning samt regionalt utrotningshotade eller flera beaktansvärda arter eller
3. hävden har upphört, men
  - A. vegetationen har ännu inte just hunnit förändras, eller
  - B. området är tydligt på väg att växa igen, men är till sin typ ovanligt eller uppvisar bestånd av regionalt utrotningshotade arter eller flera beaktansvärda arter

Lokal

1. Betat, men övergött område. Vegetationen är inte speciellt representativ men relativt representativ vegetation finns ännu kvar. Bland arterna påträffas ofta någon beaktansvärd art.
2. Hävden har upphört och vegetationen har förändrats. Det finns emellertid drag av vårdbiotopsvegetation kvar. Gärna förekomst av någon beaktansvärd art.
3. Vegetationen på en gammal åker har klart förändrats så att den blivit ängslik och på området förekommer någon beaktansvärd art.

Områden värdefulla på regional och lokal nivå indelas i tre värdeklasser (M+, M, M-, P+, P, P-) beroende på i vilken grad de uppfyller olika värdekriterier: bl.a. vegetationens representativitet, trädbeståndets representativitet, antalet hotade och beaktansvärda arter, områdets storlek samt andra på värdet inverkan faktorer (bl.a. kultuurhistoriska och landskapsmässiga värden).

nemaisematyyppit on alleviivattu. Mikäli rajauksen sisällä on perinnebiotoopin lisäksi muita biotooppeja (entistä peltoa ym.) se ilmoitetaan maininnalla "muu".

Metsätyypeistä käytetään seuraa- via lyhenteitä: OMT = lehtomainen kangas, MT = tuore kangas, VT = kivi- vahko kangas.

Niityille on tyypillistä ettei niillä ole selviä valtalajeja. Siksi valtalajit ovat vaikeasti määritettäviä, ja eri ajankoh- tina voidaan eri lajit helposti arvioida valtalajeiksi sekä painotetaan liikaa kauas näkyviä kasveja.

Tässä raportissa arvioidaan aluei- den arvoa perinnebiotooppeina. Eräät alueet ovat merkittävämpiä muissa suhteissa kuin perinnebiotooppeina. Esimerkiksi eräät perinnebiotooppeina maakunnallisesti tai jopa vain paikal- lisesti merkittäviksi luokitellut alueet ovat lehtoina, lintuvesinä, kallioina tai uhanalaisten lajien esiintymispaikkoi- na valtakunnallisesti merkittäviä. Pie- ni ja melko vähäarvoinen perinnebio- tooppi saattaa myös sisältyä osana laa- jempaan merkittävään luontokokonai- suuteen.

Vårdbiotoperna är presenterade i storleksordning. De för biodiversiteten mest betydelsefulla vårdbiotopstyper- na är understreckade. I de fall det inom området finns andra biotoper (gamla åkrar mm.) anges detta som "annan".

Skogstyperna förkortas på följän- de sätt: OMT = lundaktig moskog, MT = frisk moskog, VT = torr moskog.

För ängarna är det typiskt att de inte uppvisar klara dominerande arter. Därför är det svårt att avgöra vilken art som är dominerande, beroende på tid- punkt kan dessutom bedömningen av vilka växtarter som är dominerande variera och större uppmärksamhet fästs ofta vid växter som är synliga på långt håll.

I denna rapport bedöms område- nas värde som vårdbiotop. Vissa om- råden är betydelsefulla i andra hänse- enden. Således kan t.ex. vårdbiotoper som klassificerats som värdefulla på re- gional eller lokal nivå vara nationellt sett värdefulla som lund, fågelvatten, hållmark eller förekomstplats för utrot- ningshotade arter. En liten och i sig mindre värd vårdbiotop kan också vara en del av ett större betydande natur- område.

Taulukko 9. Uudenmaan arvokkaimmat perinnebiotoopit, niiden pinta-ala ja perinnemaisematyytit.

Tabell 9. Nylands mest värdefulla vårdbiotoper, deras areal och vårdbiotopstyper.

Valtakunnallisesti merkittävät / Nationellt värdefulla (V):	pinta-ala / areal
Inkoo / Ingå, Mellängårdin tammihaika / Mellängårds ekhage - haika / hage	4,1
Inkoo / Ingå, Östervikin laitumet / Österviks betesmarker - metsälaidun / skogsbete, merenrantaniitty / havssträndäng, niitty / äng, haika / hage	14,6
Inkoo / Ingå, Bastön niitty / Bastö ängar - kallioketo / hällmarkstorräng, niitty / äng, keto / torräng	3,5
Karjalohja, Nikun kallioketo - kallioketo / hällmarkstorräng, metsälaidun / skogsbete	0,5
Karkkila / Högfors, Kolmperänojan laitumet - metsälaidun / skogsbete, niitty / äng	25,8
Lohja / Lojo, Vainiolan niitty / Vainiolan äng - niitty / äng, metsälaidun / skogsbete, muu / annan, kallioketo / hällmarkstorräng	5,4
Lohja / Lojo, Kokkilan keto / Kockis torräng - kallioketo / hällmarkstorräng, niitty / äng	0,7
Lohja / Lojo, Paavolan kalliokedot / Paavola hällmarkstorrängar - kallioketo / hällmarkstorräng, muu / annan	1,2
Lohja / Lojo, Painiemen kallioketo / Painiemi hällmarkstorräng - haika / hage, kallioketo / hällmarkstorräng	1,3
Lohja / Lojo, Kytälän kalliokedot / Kytälä hällmarkstorrängar - kallioketo / hällmarkstorräng	0,8
Lohja / Lojo, Hermalan Pietilän kalliokedot / Pietiläs hällmarkstorrängar i Hermala - kallioketo / hällmarkstorräng	0,4
Lohja / Lojo, Marttilan kallioketo / Marttila kalkhällmarkstorräng - kallioketo / hällmarkstorräng	0,1
Nummi-Pusula, Yli-Rydön niitty - niitty / äng, haika / hage	0,6
Nummi-Pusula, Pöksän laitumet - metsälaidun / skogsbete, haika / hage, niitty / äng, muu / annan	8,6
Nummi-Pusula, Kumpulan laitumet - niitty / äng	0,9
Nurmijärvi, Linjalan hevoslaidun - muu / annan, niitty / äng, metsälaidun / skogsbete, keto / torräng, haika / hage	5,3
Pernaja / Pernå, Segersbyn haika / Segersby hage - haika / hage	4,2
Pernaja / Pernå, Malmgårdin laitumet / Malmgård betesmarker - niitty / äng, muu / annan, metsälaidun / skogsbete, haika / hage	31,7
Pohja / Pojo, Näsbyn niitty / Näsby ängar - merenrantaniitty / havsstrandsäng, niitty / äng, kallioketo / hällmarkstorräng	4,8
Porvoo / Borgå, Linnanmäki / Borgbacken - haika / hage, keto / torräng	1,9
Tammisaari / Ekenäs, Nabbenin laitumet / Nabbens betesmarker - metsälaidun / skogsbete, merenrantaniitty / havssträndäng, haika / hage, muu / annan, niitty / äng, keto / torräng	49,1
Tammisaari / Ekenäs, Lillön laitumet / Lillö beten - metsälaidun / skogsbete, merenrantaniitty / havssträndäng, muu / annan	25,7

Tammisaari / Ekenäs, Nothamnin Bylandetin laitumet / Nothamns betesmarker	2,9
- haka / hage, niitty / äng, kallioketo / hållmarkstorräng, merenrantaniitty / havsstrandäng, metsälaidun / skogsbete, keto / torräng	
Tammisaari / Ekenäs, Danskogin katajaniitty / Danskog enbevuxna äng	1,9
- keto / torräng, niitty / äng, kallioketo / hållmarkstorräng, muu / annan	
Tammisaari / Ekenäs, Nybodan rantalaitumet / Nybodas strandbeten	22,7
- merenrantaniitty / havssträndäng, metsälaidun / skogsbete	
Tammisaari / Ekenäs, Kesubölen katajaketo / Kesuböle enbevuxna äng	7,0
- keto / torräng, kallioketo / hållmarkstorräng, niitty / äng, metsälaidun / skogsbete	
Vihti, Ryönän laitumet	26,8
- metsälaidun / skogsbete, haka / hage, niitty / äng, kallioketo / hållmarkstorräng	
Parhaat maakunnalliset / Bästa regionalt värdefulla (M+):	
Hanko / Hangö, Storängsbergetin kallioketo / Storängsbergets hållmarkstorräng	1,0
- kallioketo / hållmarkstorräng	
Hanko / Hangö, Tvärminnen kylän kedot / Tvärminne bys torrängar	0,3
- keto / torräng, kallioketo / hållmarkstorräng	
Hyvinkää, Jaakkolan keto	0,5
- niitty / äng, keto / torräng	
Karjalohja, Pohjolan keto	3,4
- niitty / äng, keto / torräng	
Karjalohja, Katteluksen kallioketo	4,6
- metsälaidun / skogsbete, kallioketo / hållmarkstorräng, keto / torräng	
Karjalohja, Alminmäen kallioketo	0,2
- kallioketo / hållmarkstorräng	
Karkkila, Jouhtenan metsälaidun	5,6
- metsälaidun / skogsbete, muu / annan	
Kirkkonummi / Kyrkslätt, Abramsbyn laitumet / Abramsby betesmarker	46,2
- merenrantaniitty / havssträndäng, metsälaidun / skogsbete, haka / hage, niitty / äng, kallioketo / hållmarkstorräng	
Lohja / Lojo, Seppälänsaaren niityt / Seppälänsaari ängar	1,3
- järvenrantaniitty / sjöstrandäng, kallioketo / hållmarkstorräng, niitty / äng	
Lohja / Lojo, Hermalan ja Mailan rajan kallioketo / hållmarkstorrängen	
vid Hermala och Maila	0,5
- kallioketo / hållmarkstorräng, haka / hage	
Lohja / Lojo, Pietilänlahden rantaniitty / Pietilänlahti strandäng	2,1
- järvenrantaniitty / sjöstrandäng, haka / hage	
Nurmijärvi, Haapalan pihaniitty	0,2
- niitty / äng	
Nurmijärvi, Ojakkalan laitumet	7,6
- metsälaidun / skogsbete, niitty / äng, haka / hage	
Pohja / Pojo, Mörbyn laitumet / Mörby betesmarker	11,3
- metsälaidun / skogsbete, niitty / äng, merenrantaniitty / havssträndäng, keto / torräng, kallioketo / hållmarkstorräng	
Porvoo / Borgå, Koivuniemen pihaketo / Koivuniemi torräng	0,1
- keto / torräng	
Tammisaari / Ekenäs, Klemetsin rantalaitumet / Klemets strandbeten	4,9
- merenrantaniitty / havssträndäng, haka / hage, niitty / äng	
Tammisaari / Ekenäs, Flatholmenin laidun / Flatholmens betesmark	6,5
- haka / hage	

1 ASKOLA, Lassilan puronvarsilaidun

Peruskarttalehti: 302201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67103: 4193 akp:aki: 67102: 4189

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.3

Maanomistaja: yksityinen

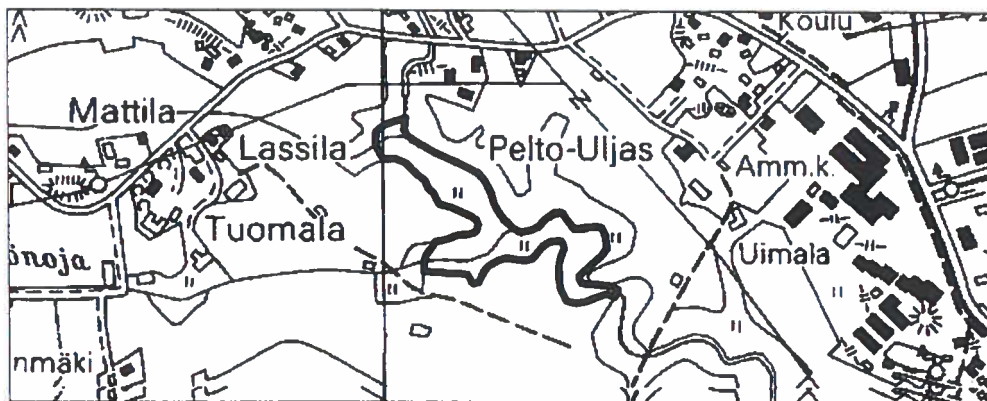
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, uhanalaiset lajit: ketokatkeron (V, aE), kesämaksaruoho (aSt), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppi: niitty, haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Monninkylässä sijaitsee Itä-Uudellemaalle aiemmin luonteenomainen, jyrkkärinteinen savimaan puronvarsilaidun. Monipuolinen ja laaja nautakarjan laidun on kasvistoltaan varsin merkittävä, mutta on viime aikoina selvästi rehevöitynyt. Alueen läpi virtaava Vähäjoki on tässä kohdassa erittäin kivikkoinen ja hyvin säilynyt. Laitumella on hakaa, tuoretta heinäniittyä, tuoretta pienruohoniittyä ja hieman kallioketoa. Pohjoisosan rinnenitty on lajistoltaan selvästi parhain, mutta voimakkaasti rehevöitymässä. Tuore niitty on jo muuttunut heinävaltaiseksi. Pienruohoisia kuvioita on enää pieniä laikkuja jäljellä. Niityn alareunan kallioketo on vielä edustava. Puronvarren kalliolla kasvaa Uudellamaalla silmälläpidettävä kesämaksaruoho ja avokallion reunassa niityllä tavattiin yksi yksilö valtakunnallisesti vaarantunutta ja Uudellamaalla erittäin uhanalaista ketokatkeron. Ketokatkeron rehevöitymisen takia häviämäisillään alueelta. Niityllä kasvaa useita huomionarvoisia kasveja: hakarasara, nurmitatar, keväthanhikki, ruusuruoho, hiirenhäntä ja hietalemmikki. Käenkaali- ja nurmilauhavaltainen harmaaleppähaka on melko edustava. Kevätkukkijoihin kuuluvat mm. pystykiurunkannus ja mukulaleinikki. Itäosan rinnenitty on suhteellisen edustava tuore pienruohoniitty, joka on lievästi rehevöitynyt. Valtalajeja ovat timotei ja puna-apila. Ahdekaunokki ja nurmitatar ovat melko runsaita. Rinteen alla on heinäniittyä (entistä peltoa?). Itäosaa ei ollut tutkimusvuonna laidunnettu.

Hoitotarve: Laidunnus erillään laidunnurmesta, jotta rehevöityminen estyisi ja luonnonarvot säilyisivät, on sopiva hoitotapa.

Lassilan puronvarsilaidun

1:10 000

2 ASKOLA, Knuuttilan laidun

Peruskarttalehti: 302204

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67186: 4319 akp:aki: 67185: 4317

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: peltorusojuuri (St, aE)

Perinnemaisematyypit: niitty, haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Juornankylän keskustassa, Knuuttilan tilan kaakkoispuolella tien tuntumassa on nautakarjan laiduntama kumpare. Kallion laelta avautuvat laajat näkymät peltomaiseman ylle länteen päin. Isolla kivisellä kumpareella on mäntyhakaa, tuoretta heinäniittyä ja karua kallioketoa sekä upeita pylväskatajia. Eläimille annetaan lisärehua, jonka takia kasvillisuus on rehevöitynyt. Mäntyhaassa valtalajeja ovat nurmirölli, siankärsämä ja valkoapila ja kalliokedolla ahosuolaheinä, keltamaksaruoho ja keltamatara. Huomionarvoisia ovat hakarasara ja hii-renhätä. Alueen erikoisuus on aidan vierellä kasvava valtakunnallisesti silmäläpidettävä ja Uudellamaalla erittäin uhanalainen peltorusojuuri.

Hoitotarve: Laidunnuksen jatkaminen lisärehun käytöstä luopumalla olisi tarpeen alueen luonnonarvojen säilyttämiseksi.

3 ASKOLA, Onkimaan rantaniitty

Peruskarttalehti: 302201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67165:4217 akp:aki: 67163: 4213

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.3

Maanomistaja: yksityinen ja yhteismaa

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: joenrantaniitty, niitty

Alueen kuvaus: Puhar-Onkimaalla, Porvoonjoen rannalla, Onkimaankosken alapuolella on niitty, jonka laidunnus on loppunut n. 15 vuotta sitten. Niitty sijaitsee Porvoonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Joen ja rinnepellon välillä on kosteaa ja tuoretta niittyä. Niittyä on toisinaan niitetty. Niityn viereiseltä pelloilta on löytynyt kivikautinen asuinpaikka.

Hoitotarve: Parhaat hoitotavat olisivat niitto ja laidunnus.

4 ASKOLA, Linnan katajaniitty

Peruskarttalehti: 302201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67143: 4226 akp:aki: 67141: 4224

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Askolan kirkonkylän ja Porvoonjoen välissä, Porvoonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sijaitsee entinen laidunkumpare kivikautisella asuinpaikalla. Peltojen ympäröimällä niityllä kasvaa harvaksen katajaa. Reunoilla on tiheämpi pihlaja- ja ruusukasvusto. Umpeutuvan niityn kenttäkerros on muuttunut korkeakasvuiseksi. Aluetta uhkaa rakentaminen.

Hoitotarve: Suositeltavia hoitotapoja ovat niitto tai laidunnus sekä pensaikon raivaus.

5 ASKOLA, Prestbackan lammaslaidun

Peruskarttalehti: 302201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67133: 4294 akp:aki: 67132: 4293

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: haka, kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Huuvarin ja Särkijärven kylien välimaastossa, Prestbackan kartanon pihapiirin itäosan kalliokumpareella on nurmilaitumen yhteydessä lampaiden laiduntamaa hakaa, kallioketoa ja entistä peltoa. Kumpareella on runsaasti suurikokoisia maakiviä. Pienellä kallioketo-osalla kasvillisuutta vallitsevat keltamatar, nurmirölli, poimulehdet ja kissankello. Muutoin valtalajeja ovat lähinnä typpikasvit nokkonen ja nurmipuntarpää.

Hoitotarve: Laidunkumparetta olisi tarpeen laiduntaa erikseen laidunnurmista. Nokkosia olisi hyvä säännöllisesti niittää.

6 ASKOLA, Hakkarin joenvarsilaidun

Peruskarttalehti: 302201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67118: 4221 akp:aki: 67116: 4220

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: niitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Monninkylässä, Porvoonjoen länsirannalla, Porvoonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on pieni nautakarjan laiduntama niitty ja metsä. Rajauksen ulkopuolella on eri aituksessa laidunnuttua metsää. Tuoreella heinäniityllä (entinen pelto?) valtalajeja ovat nurmilauha, valkoapila ja voikukka, rehevöityneellä kuusivaltaisella metsälaitumella niittyhumala ja kylänurmikka.

Hoitotarve: Laidunnusta olisi tarpeen muuttaa sellaiseksi, ettei alue rehevöityisi.

1 ESPOO, Purolan niitty

Peruskarttalehti: 204107

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66920: 3629 akp:aki: 66918: 3628

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: hirvenkello (St)

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Nuuksion kansallispuiston Nuuksionpäässä, Myllypuron laakson Purolassa on umpeenkasvava niitty metsän ja pakettipeltojen välissä. Niityllä on kuusen taimia ja reunoilta sille leviää leppiä ja pajuja. Kosteaa suurruohonniitty on mesiangervovaltainen. Osin on myös suurruohoista tuoretta niittyä. Niityllä on iso esiintymä uhanalaista hirvenkelloa sekä huomionarvoiset nurmitatar, mäkikaura, hirssisara ja lehtoleinikki. Niityn kunnostus on aloitettu kesällä 1997 niittämällä ja raivaamalla puustoa.

Hoitotarve: Niityn hoitoa tulee jatkaa niittämällä sekä poistamalla siltä puiden taimet ja lehtipuuvesaikko.

1 ESBO, Purola äng

Grundkartsblad: 204107

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66920: 3629 nhn:nhö 66918: 3628

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.7

Markägare: staten

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: skogsklocka (Hd)

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Området befinner sig i Noux nationalpark, närmare bestämt i Nouxändans Purola. Ängen som är belägen i Myllypurodalen mellan de angränsande skog- och åkerfigurerna håller på att växa igen. Således förekommer det granplantor, alar och videbuskar på och invid ängspartiet. Största delen av ängen är av fuktig högörsängs-typ med älggräs som dominerande art. Det förekommer även inslag av frisk högörsäng. På ängen finns ett stort bestånd av den utrotningshotade skogsklockan tillsammans med de beaktansvärda arterna ormröt, luddhavre, hirsstarr och lundranunkel. Restaurering av ängen inleddes sommaren 1997 (slätter och gallrande av trädbeståndet).

Skötselbehov: Ängen bör även i framtiden skötas med slätter och genom röjning av trädplantor samt busksly.

2 ESPOO, Lakiston laitumet

Peruskarttalehti: 204111

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66941: 3707 akp:aki 66937: 3705

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.6

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty, haka, metsälaidun, muu

Alueen kuvaus: Espoon pohjoisimmassa nurkassa, Lakiston ja Takkulan välimaastossa, Lullammen itäpuolella Lakistonjokivarressa sijaitsee tien vieressä laajahako entinen laidun. Laidunnus on loppunut noin 10 vuotta sitten. Umpeenkasvun myötä vallitseva kasvillisuustyyppi on vähälajinen tuore suuruuhoniitty, jossa valtalajeina ovat vuohenputki, koiranputki, metsäkurjenpolvi ja mesiangervo. Tuoreella pienruuhoniityllä valtalajeina ovat päivänkakkara, voikukka, nurmirölli ja niittynätkelmä. Lisäksi on tuoretta heinäniittyä, kuusivaltaista lehtomaista metsälaidunta sekä melko edustavaa koivuhakaa ja pieni haapahaka. Huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko ja kartioakankaali. Entinen laidun on kovaa vauhtia heinittymässä ja metsittymässä, mutta on vielä Espoon parhaita perinnebiotooppeja.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus sekä puiden taimien ja vesakoiden raivaus ovat tarpeellisia hoitotoimia.

2 ESBO, Lakisto betesmark

Grundkartsblad: 204111

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66941: 3707 nhn:nhö 66937: 3705

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 3.6

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: äng, hage, skogsbete, annan

Beskrivning av området: Området är beläget i Esbos nordligaste hörn mellan Lakisto och Tackskog, strax öster med Lullampi invid vägen i Lakistonjokidalen. Betesmarken som är relativt stor har inte betats de senaste 10 åren. På grund av igenväxning är den dominerande växttypen en icke-representativ frisk högört-säng, med arter ss. kirskaål, hundfloka, skogsnäva och älggräs. På den friska låg-örtsängen dominerar växtsamhället av prästkrage, maskros, rödven och ängsvial. Förutom dessa två ängstyper förekommer ytterligare ängar av typerna frisk gräsäng och grandominerat lundartat skogsbete. Även ängstyperna björkhage och asphage förekommer. Till områdets beaktansvärda växter hör låsbräken och blåsuga. Detta gamla skogsbete är med god fart på väg att växa igen med gräs och trädplantor, men hör trots det till Esbos bästa vårdbiotoper.

Skötselbehov: Bete med nötkreatur samt röjning av trädplantor och busksly är nödvändigt.

3 ESPOO, Moisön niitty

Peruskarttalehti: 203211
Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66696: 3723 akp:aki: 66694: 3721
Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu
Pinta-ala (ha): 0.6
Maanomistaja: yksityinen
Arvoluokka: P
Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Suvisaariston Moisön saarella, lähellä merenranta on pieni niitty, joka on kauan sitten ollut peltona. Sen jälkeen alue on ollut hevoslaitumena, mutta se oli pitkään laiduntamatta ja metsittyi. Puustoa on sittemmin vähitellen raivattu alueelta, ja se on vähitellen muuttumassa takaisin niityksi. Keskellä niittyä on suuri pähkinäpensas ja suuri kaksikaarainen koivu. Niitylle on istutettu lehtikuusi ja kirsikkapuu ja sillä on muutamia puutarhakarkulaisia. Nurmilauhavaltaisen tuore heinäniitty on paikoin runsasruohoinen. Huomionarvoinen kasvi on lehtomaitikka. Niittyä on niitetty n. 10 vuoden ajan kerran vuodessa heinäelokuun vaihteessa.

Hoitotarve: Nykyinen hoito on sopiva. Koristekasvien poistaminen niityltä olisi suotavaa.

3 ESBO, Moisö äng

Grundkartsblad: 203211
Enhetskoordinater: öhn:öhö 66696: 3723 nhn:nhö 66694: 3721
Landskapsprovins: Finska vikens kustregion
Areal (ha): 0.6
Markägare: privat
Värdeklass: P
Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: På Moisö, som är belägen i de inre delarna av Sommaröarkipelagen nära Esbo fastland, finns en liten äng, som för länge sedan varit åker. Efter det har området använts som betesmark för hästar, men har nu länge varit obetat och håller därmed på att beskogas. Trädbeståndet har sedermera gallrats, och området håller därför på att återfå sin ängskaraktär. Mitt på ängen finns en stor hasselbuske och en stor tvåstammad björk. På ängen har det planterats ett lärkträd och ett körsbärsträd, och dessutom växer där några förrymda trädgårdsväxter. Den tuvtäteldominerade friska gräsängen är ställvis rik på örter. Lundkovallen är beaktansvärd. Ängsväxtligheten har släppts en gång per år i månads-skiftet juli-augusti de senaste 10 åren.

Skötselbehov: Den nuvarande skötseln är lämplig, men prydnadsväxterna kunde avlägsnas ur ängens flora.

4 ESPOO, Lankelan laidun

Peruskarttalehti: 204111

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66959: 3731 akp:aki: 66957: 3729

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: muu, metsälaidun

Alueen kuvaus: Pohjois-Espoossa, lähellä kunnanrajaa Skogbyn kylästä itään on hiehojen laidunalue. Laidun on enimmäkseen vanhaa peltoa, joka on ollut laidunkäytössä parikymmentä vuotta. Neljännes alueesta on sekametsälaidunta valtalajeinaan nurmirölli, kangasmaitikka ja mustikka. Puustoa on harvennettu silloin tällöin.

Hoitotarve: Rehevöitymistä estävällä laidunkäytöllä alue muuttuu vähitellen edustavammaksi.

4 ESBO, Lankela bete

Grundkartsblad: 204111

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66959: 3731 nhn:nhö 66957: 3729

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 2.2

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Värdbiototyp: annan, skogsbete

Beskrivning av området: Detta betesområde för kvigor är beläget i norra Esbo, öster med Skogby invid kommungränsen till Nurmijärvi. Största delen av betesmarken utgörs av en före detta åker som har betats de senaste 20 åren. En fjärdedel av området är ett skogsbete med rödven, blåbär och ängskovall som dominerande arter. Trädbeståndet har gallrats med jämna mellanrum.

Skötselbehov: Genom ett betessätt som inte leder till övergödning, kommer området så småningom att bli mera representativt.

1 HANKO, Storängsbergetin kallioketo

Peruskarttalehti: 201111

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66428: 2896 akp:aki 66427: 2895

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.0

Maanomistaja: valtio

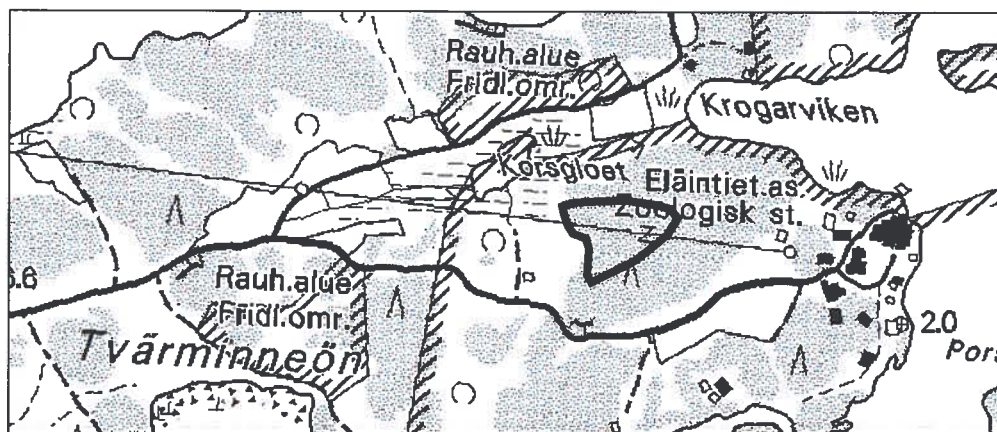
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, erikoisuus, uhanalaiset lajit: käärmeenlaukka (aV), mäkirikko (aV), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Hankoniemen kaakkoisosassa, Tvärminnen kylän itäpuolella luonnonsuojelualueella (rauhoitettu v. 1957) sijaitsee erittäin lajirikas ja kukkalöistoltaan upea kalkkipitoinen kallio. Laidunnuksen loppumisesta on pitkä aika, mutta kasvillisuus on säilynyt edustavana. Paras kasvillisuus on kallion uurteisissa ja painanteissa. Erikoisen kalkkivaikutteisen kalliokedon valtalajeja ovat kel-

Storängsbergetin kallioketo

1:10 000

tamaksaruoho, verikurjenpolvi, sikoangervo ja ketokäenminttu. Lajistoon kuuluu useita Uudellamaalla uhanalaisia tai harvinaisia kasveja, jotka ovat Tvärminnessä levinneisyysalueensa pohjoisrajalla. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla uhanalaiset käärmeenlaukka ja mäkirikko sekä papelorikko, verikurjenpolvi, sikoangervo, ruoholaukka, törösara, hietalemmikki, kangasajuruoho, lehtomaitikka, kevättädyke, mäkivirvilä ja ketokäenminttu.

Hoitotarve: Mäntyjä ja pensaita voisi varovaisesti harventaa. Ajoittainen niitto voisi olla tarpeen. Myös kevyt laidunnus voisi olla eduksi, mutta laidunnus on kielletty alueen rauhoitussäännöksissä.

1 HANGÖ, Storängsbergets hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201111

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66428: 2896 nhn:nhö 66427: 2895

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.0

Markägare: staten

Värdeklass: M+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, säregenhet, utrotningshotade arter: skogslök (rS), grusbräcka (rS), flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Detta kalkrika område som ligger på östligaste Hangöudd, öster om Tvärminne by på naturskyddsområdet (fredat 1957) är ytterst artrikt och i sin blomsterprakt exceptionellt. Trots att hällmarkstorrängen inte har betats på en lång tid har växtligheten bibehållit sin mångfald. Den bästa växtligheten påträffas i sprickor och i nedsänkningar i den klippa som täcker mer eller mindre hela värdbiotopen. Denna speciella kalkrika hällmarkstorräng har dominerande arter ss. gul fetknopp, blodnäva, brudbröd och harmynta. På området växer ett flertal i Nyland utrotningshotade eller sällsynta arter, vilka i Tvärminne förekommer vid utbredningsområdets nordgräns. Beaktansvärda växter är de i Nyland utrotningshotade arterna skogslök och grusbräcka samt mandelblomma, blodnäva, brudbröd, gräslök, snårstarr, vårförgätmigej, backtimjan, sparvvicker, lundkovall, vårveronika och harmynta.

Skötselbehov: Tallar och buskar kunde försiktigt gallras. Tidvis slåtter kunde nödvändigt. Även ett lätt betestryck skulle vara till fördel, men enligt fredningsbestämmelserna är bete förbjudet.

2 HANKO, Tvärminnen kylän kedot

Peruskarttalehti: 201111

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66430: 2877 akp:aki 66428: 2876

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

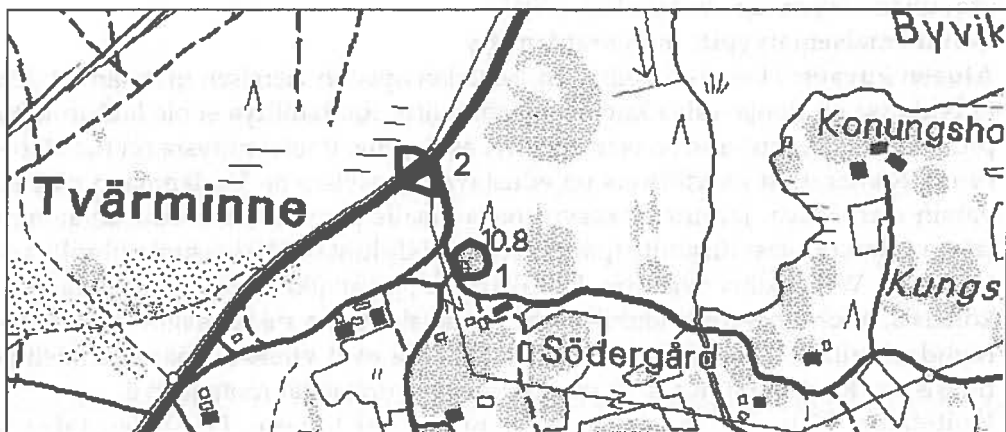
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen eläimistö, edustavuus

Perinnemaisematyypit: keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Hankoniemen kaakkoisosassa, Tvärminnen kylässä löytyy aivan tien tuntumasta muutama kallioketo ja hiekkainen keto. Kallioperä on kalkki-vaikutteinen ja kalliit ohutmultaisia, hiekkaluodot ovat karumpia. Pienellä kalliokumpareella sijaitsevaa kallioketoa ei ole laidunnettu pitkään aikaan. Sillä on hieman kalkkivaikutteista kallioketoa, jonka valtalajeina ovat keltamaksaruoho, papelorikko ja hopeahanhikki, edustavaa heinäketoa valtalajeina lampaannata ja nurmirölli, sekä kuivaa heinä- ja ruohonniittyä, valtalajeina mäkikaura ja nurmirölli. Huomionarvoisia kasveja ovat papelorikko, nurmilaukka, mäkikattara, mäkikaura ja mäkihärkki. Tien molemmilla puolilla on entisille pelloille muodostunut hiekkaisen maan ketoa. Lampaannata- ja nurmiröllivaltaiset kedot ovat kasvistoltaan melko yksitoikkoisia, mutta hyönteislajistoltaan sen sijaan erittäin merkittäviä. Niillä tavataan useita uhanalaisia lajeja. Hiekkaisen maan ketoja on viime vuosina hoidettu säännöllisesti niittämällä. Huomionarvoiset kasvilajit ovat ketonoidanlukko, kangasajuruoho, ketomaruna, kevättädyke, mäkivirvilä ja hietikkosara.

Hoitotarve: Vuosittaista niittoa tulisi jatkaa. Kallioketoaluetta voisi kevyesti laiduntaa.

Tvärminnen kylän kedot

1:10 000

2 HANGÖ, Tvärminne bys torrängar

Grundkartsblad: 201111

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66430: 2877 nhn:nhö 66428: 2876

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad fauna, representativitet

Värdbiotyyp: torräng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I de sydöstra delarna av Hangöudd i Tvärminne by, alldeles i närheten av vägen finns några hållmarkstorrängar och en sandig torräng. Berggrunden på området är kalkförande och jordtäcket tunt, de sanddominerade områdena är dock kargare. Hållmarkstorrängen som är belägen på en liten klippa har inte betats på lång tid. På hållmarkstorrängen syns kalkens inverkan tydligt i växtligheten, och till de dominerande arterna hör gul fetknopp, mandelblomma och silverfingerört. På klippan finns även en representativ grästorräng med fårsvingel och rödven, samt en torr gräs- och örtäng med mandelblomma, backlök, luddlost, luddhavre och vårarv. På de gamla åkrarna på båda sidorna av vägen har torrängar bildats tack vare den sandiga jordmånen. Dessa fårsvingel- och rödvendominerade torrängar är vad växtligheten beträffar ganska monotona. Torrängarnas insektsfauna är däremot av stor betydelse, och här påträffas flera utrotningshotade arter. Sandmarkstorrängarna har under de senaste åren hävdats regelbundet med slätter. Beaktansvärda växtarter på sandmarkstorrängarna är låsbräken, backtimjan, fältmalört, vårveronika, sparvvicker och sandstarr.

Skötselbehov: Den årliga slättern bör fortsätta. Hållmarkstorrängen kunde betas lätt.

3 HANKO, Santalan rantaniitty

Peruskarttalehti: 201109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66476: 2817 akp:aki 66475: 2814

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.5

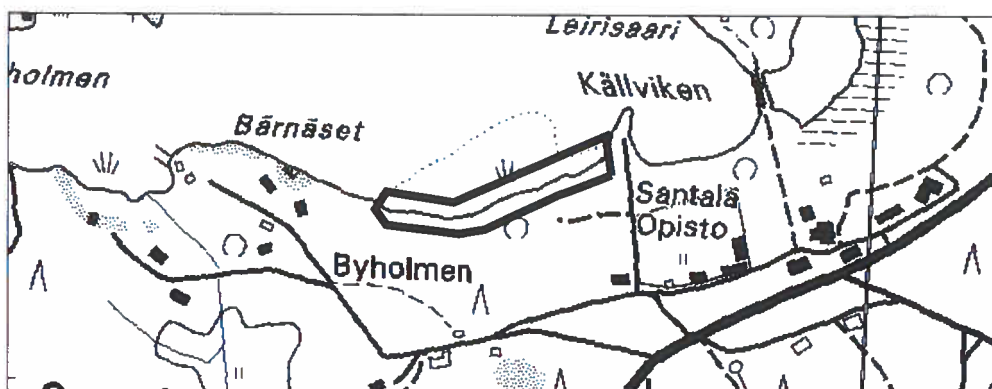
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Hangosta koilliseen, Santalan opiston viereisen matalan lahden pohjukassa on pohjavesivaikutteinen rantaniitty. Rantaniittyä ei ole laidunnettu pitkään aikaan, mutta se on osin säilynyt avoimena. Puolet niitystä on ruovikoitunut. Rantaniityn kasvillisuus on edustava ja kasvisto on Uudenmaan oloissa varsin merkittävä. Järviruokokasvustoista maalle päin tavataan edustavaa matalaa rantaniittykasvillisuutta (pääosin rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihvilärantaniittyä). Valtalajeina ovat mm. luhtakastikka, jokapaikansara, meriluikka, ruskokaisla, sirohernesara ja jouhiluikka. Pienialaisena on ruskokaisla- ja hernesarayhdyskuntaa. Muita huomionarvoisia kasveja ovat vilukko, käärmeenkieli ja hirssisara. Ruovikoituminen ja pensoittuminen uhkaavat rantaniittyä.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus tai niitto ovat tarpeen. Pensaiden raivaus tulisi aloittaa pikaisesti.

Santalan rantaniitty

1:10 000

3 HANGÖ, Sandö strandäng

Grundkartsblad: 201109

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66476: 2817 nhn:nhö 66475: 2814

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.5

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: tagelsäv (rHs)

Vårdbiotyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: Denna grundvattenspåverkade strandäng är belägen nordväst om Hangö stad i den grunda havsvik som ligger bredvid Sandö läroanstalt. Strandängen har varit obetad redan en längre tid, men har trots det delvis bibehållits öppen. Hälften av ängen har vuxit igen med vass. Strandängens växtlighet är representativ och floran är i nyländska förhållanden speciellt värdefull. Innanför vassruggen påträffas en representativ lågvuxen strandängsväxtlighet (i huvudsak krypven-madrör-salttågstrandäng). Till de dominerande arterna hör bl.a. madrör, hundstarr, agnsäv, rödsäv, liten ärtstarr och tagelsäv. På mindre ytor förekommer rödsäv- och ärtstarrsamhällen. Andra beaktansvärda arter är slätterblomma, ormtunga och hirsstarr. Igenväxning med vass och buskar hotar strandängens framtid.

Skötselbehov: Bete med nötkreatur eller slätter är nödvändigt. Röjning av buskar borde påbörjas med det snaraste.

4 HANKO, Skogsnäsetin kallioketo

Peruskarttalehti: 201108

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66438: 2727 akp:aki 66437: 2726

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Hankoniemen pohjoisrannan Hangonkylässä sijaitsee runsaspuustoinen kallioketo kallion loivalla etelärinteellä. Kasvillisuudessa näkyy kalkkivaikutusta, joskaan varsinaista kalkkikiveä ei ole näkyvissä. Runslajisella, paikoin karuhkolla kalliokedolla kasvaa useita kalkinsuosijakasveja. Runsaista ovat ahomansikka, verikurjenpolvi, siankärsämö, keto-orvokki, tuoksusumake, mäkitervakko ja metsälauha. Harvinaisen verikurjenpolven ohella muita huomionarvoisia kasveja ovat sikoangervo, nuokkukohokki ja kangasajuruoho. Aluetta ei ole laidunnettu yli 50 vuoteen. Se on kuitenkin pysynyt melko avoimena, vaikka ympäröivät laitumet ovat kasvaneet umpeen.

Hoitotarve: Puustoa ja pensaskerrosta olisi hyvä varovaisesti harventaa. Ajoittainen niitto kallion laiteilta olisi eduksi.

4 HANGÖ, Skogsnäsets hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201108

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66438: 2727 nhn:nhö 66437: 2726

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Markägare: staden

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Denna trädrika hällmarkstorräng ligger vid Hangöudds norra strand i Hangöby vid kanten av en sydsluttande klippa. I växtligheten märks spår av kalkpåverkan. På den artrika, ställvis något karga hällmarkstorrängen förekommer flera kalkälskande växtarter. Rikliga är smultron, blodnäva, rölleka, styvmorsviol, vårbrodd, tjärblomster och kruståtel. Förutom den sällsynta blodnävan hör brudbröd, backglim och backtimjan till de beaktningsvärda växtarterna. Trots att området inte har betats på över 50 år har det hållits relativt öppet. De omkringliggande betesmarkerna har vuxit igen.

Skötselbehov: Trädbeståndet och buskskiktet kunde gallras försiktigt. Tidvis slåtter längs klippans renar skulle vara till fördel.

5 HANKO, Kofverhagin rantaniitty

Peruskarttalehti: 201112

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66498: 2868 akp:aki 66498: 2867

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Hankoniemen pohjoisosassa, Blåbergsvikenistä 400 metriä kaakkoon, sijaitsee 150 metrin päässä rannasta laajan ruovikon keskellä pienehkö, avoimena säilynyt rantaniitty. Sitä lienee laidunnettu vielä kymmenkunta vuotta sitten. Melko edustava, matala kasvillisuus muodostuu luhtarölli-jokapaikan-sarayhdyskunnasta, jonka valtalajeja ovat jokapaikansara, suoputki, rantamatarra ja nurmirölli. Huomionarvoisia kasveja ovat hina, hentosuolake ja hirssisara. **Hoitotarve:** Laidunnus olisi tarpeen aloittaa pikaisesti uudelleen, ennenkuin ruovikko valtaa koko niityn.

5 HANGÖ, Kofverhags strandäng

Grundkartsblad: 201112

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66498: 2868 nhn:nhö 66498: 2867

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: Denna lilla men väl bevarade strandäng är belägen på Hangöudds norra sida, strax nordöst om Krogars. Strandängen som med all sannolikhet var betad för ännu tioalet år sedan ligger numera mitt i ett större sammanhängande vassområde ca. 400 meter sydöst om Blåbergsviken 150 meter från stranden. Den tämligen representativa, låga växtligheten utgörs av ett brunvenshundstarrssamhälle, vars dominerande arter är hundstarr, mossrot, vattenmåra och rödven. Beaktansvärda arter är knägräs, kärrsälting och hirsstarr.

Skötselbehov: Bete bör påbörjas möjligast snabbt förrän vassen erövrar hela ängen.

1 HELSINKI, Viikin Latokartanon niitty

Peruskarttalehti: 203406

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66801: 3905 akp:aki: 66798: 3902

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.5

Maanomistaja: kaupunki / yliopisto

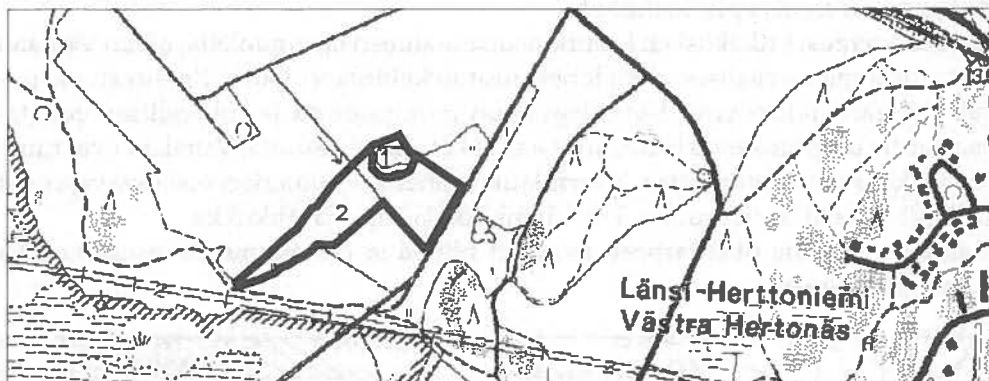
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: ojakurjenpolvi (aE), linnustollinen arvo

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Viikin luonnonsuojelualueen pohjoispuolella, Viikin koetilan mailla on pääkaupunkiseudun edustavin laidunniitty. Rantaniittyä ja hakaa laiduntaa nautakarja. Pohjoisosan loiva, kivikkoinen ja tiheäpuustoinen hakamäki on kasvillisuudeltaan melko edustava. Koivu- ja leppävaltaisen haan aluskasvillisuudessa vallitsevat nurmirölli, sananjalka ja kissankello. Haassa kasvaa keväthanhikkia, nurmitatarta ja hirssisaraa. Pääosa alueesta on luhtaista, melko matalakasvuista rantaniittyä. Rantaniityllä vallitsee luhtakastikkayhdyskunta, valtalajeina luhtakastikka, vesisara, rönsyrölli ja merisara. Niityllä kasvaa Uudellamaalla erittäin uhanalainen ojakurjenpolvi. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, hentosuolake ja merisara. Mikkola-Roos & Oesch (1998) ilmoittavat myös Uudellamaalla silmälläpidettävän jouhuluikan (aSt). Aluetta laidunnetaan yhdessä peltolaitumen kanssa, jonka takia se on haitallisesti rehevöitymässä. Rantaniitty on myös linnuston kannalta varsin merkittävä osa Vanhankaupunginlahden linnustoltaan kansainvälisesti merkittäväksi luokiteltua kosteikkoaluetta (Mikkola-Roos & Oesch 1998).

Hoitotarve: Aluetta tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista. Laidunalue tulisi palauttaa aiempaan laajuuteen Purolahden suuntaan, luonnonsuojelualueen rajalle asti.

Viikin Latokartanon niitty

1:15 000

1 HELSINGFORS, Ängen i Vik

Grundkartsblad: 203406

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66801: 3905 nhn:nhö 66798: 3902

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.5

Markägare: staden / universitetet

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: kärrnäva (rA), värdefullt för fågellivet

Värdbiotyptyp: havsstrandäng, hage

Beskrivning av området: Norr med Gammelstadsvikens naturskyddsområde, på Viks ladugårds marker ligger denna, huvudstadsregionens mest representativa betesäng. Strandängen och hagen betas av nötkreatur. Norra delens svagt slutande, steniga och tätt trädbevuxna hagbacke har en växtlighet som är ganska representativ. I den björk- och aldominerade hagens undervegetation dominerar rödven, örnbräken och liten blåklocka. I hagen påträffas vidare vårfingerört, ormröt och hirsstarr. Största delen av området utgörs av en madaktig, ganska lågvuxen strandäng. På strandängen dominerar ett madrörssamhälle, med madrör, norrlandsstarr, krypven och norskstarr. På strandängen växer den i Nyland ytterst utrotningshotade kärnävan. Beaktansvärda arter är hirsstarr, kärrsalting och norskstarr. Enligt Mikkola-Roos & Oesch (1998) förekommer även den i Nyland sällsynta och decimerade tagelsäven (rHd) på området. Området hålls betat i anslutning till de betade fälten, varifrån skadliga övergödningsämnen transporteras till naturängen. Strandängen är också av stor betydelse för fågellivet, och utgör en del av det internationellt sett värdefulla våtmarksområdet i Gammelstadsviken (Mikkola-Roos & Oesch 1998).

Skötselbehov: Området bör hållas avskilt från åkrarna. Dessutom bör betesområdet utvidgas till sin forna vidd mot Bäckviken ända in till gränsen av naturskyddsområdet.

2 HELSINKI, Pitkäkosken keto

Peruskarttalehti: 204304

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66859: 3840 akp:aki: 66858: 3839

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: kaupunki

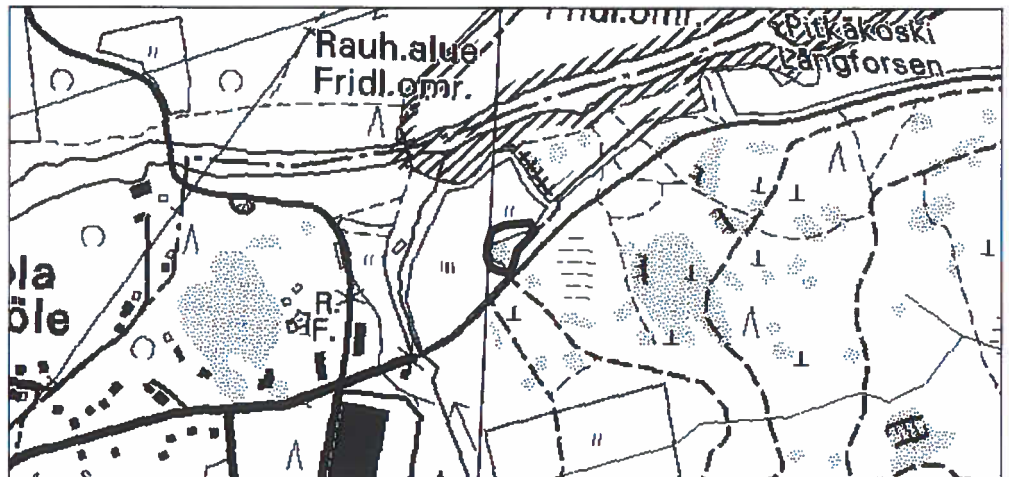
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Pitkäkosken luonnonsuojelualueen länsipuolella, aivan Vantaan rajan tuntumassa sijaitsee pieni lähes puuton kallioketo, jota ei ilmeisesti ole pitkään aikaan laidunnettu. Kasvillisuus on monipuolista ja suhteellisen edustavaa, mutta umpeenkasvu lienee supistanut ketokasvillisuutta. Valtalajit ovat tuokusimake ja nurmipuntarpää. Nurmilaukan ohella huomionarvoisia kasveja ovat kartioakankaali, ruusuruoho, keväthanhikki ja tummatulikukka.

Hoitotarve: Ketoa olisi tarpeen ajoittain niittää ja raivata nuorta puustoa sekä taimia pois alueelta.

Pitkäkosken keto

1:10 000

2 HELSINGFORS, Långforsens torräng

Grundkartsblad: 203404

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66859: 3840 nhn:nhö 66858: 3839

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.3

Markägare: staden

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: torräng

Beskrivning av området: Denna i det närmaste trädlösa lilla torräng ligger invid gränsen till Vanda, strax väster om Långforsens naturskyddsområde. Ängen har med all sannolikhet inte betats på en längre tid. Växtligheten är mångformig och ganska representativ, men igenväxningen har troligtvis minskat torrängsväxtlighetens areal. Dominerande arter är vårbrodd och ängskavle. Förutom backlöken är blåsugan, åkervädden, vårfingerörten och det mörka kungsljuset beaktansvärda arter.

Skötselbehov: Torrängen bör tidvis hävdas genom slåtter, och unga träd och plantor bör röjas bort.

3 HELSINKI, Heikinlaakson kalliokedot

Peruskarttalehti: 204304

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66862: 3935, akp:aki 66861: 3934

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalaiset lajit: ketokatkerö (V, aE), kirkiruoho (aE), harvinaisuus, useita huomionarvoisia kasvilajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo, metsälaidun

Alueen kuvaus: Puistolan ja Heikinlaakson välissä, aivan Vantaan rajan tuntumassa taajama-asutuksen ympäröimällä metsäisellä kallioalueella on kaksi pientä lähekkäistä kalkkikallioketoa. Alueella ei ole ollut pitkään aikaan karjatalouskäyttöä. Se onkin heinittynyt ja melko metsittynyt, mutta kasvistoltaan varsin merkittävä. Pienialaisesti on erikoislaatuista kalkkikallioketoa. Kalkkikalliokedolla runsaita ovat metsäkastikka, kielo, rätvänä, nuokkuhelmikkä, nurmiröllä, kalliokielo, ahomansikka ja kalvassara. Huomionarvoisia kasveja ovat vaaran-tunut ketokatkerö, Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho, kartioakan-kaali, vilukko ja ketonoidanlukko.

Hoitotarve: Kallioketojen ympäriltä tulisi harventaa puustoa sekä niittää alueita ajoittain.

Heikinlaakson kalliokedot

1:10 000

3 HELSINGFORS, Henriksdals hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 204304

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66862: 3935 nhn:nhö 66861: 3934

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotade arter: fältgentiana (S, rA), brudsporre (rA), sällsynthet, flera beaktansvärda växtarter

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng, skogsbyte

Beskrivning av området: Detta område ligger mellan Parkstad och Henriksdal nära gränsen till Vanda. Området består av två små hällmarkstorrängar som ligger insprängda mellan tätortsbebyggelsen i ett skogklätt område. Ängen har inte betats på länge. Detta faktum har lett till att området till stor del har vuxit igen med gräs och träd, men trots det är växtligheten betydelsefull. På mindre arealer finns en särartad torräng av kalkstenshällmark-typ. På kalkhällmarkstorrängen förekommer talrika bestånd av piprör, liljekonvalj, blodrot, slokgräs, rödven, getrams, smultron och blekstarr. Beaktansvärda arter är den sårbara fältgentianan, den i Nyland akut hotade brudsporren samt blåsuga, slätterblomma och låsbräken.

Skötselbehov: Trädbeståndet runt hällmarkstorrängarna bör gallras, och områdena kunde med jämna mellanrum hävdas genom slätter.

4 HELSINKI, Itäväylän niitty

Peruskarttalehti: 204306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66810: 3960 akp:aki: 66809: 3959

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppit: niitty, keto

Alueen kuvaus: Itäisessä Helsingissä, aivan Itäväylän pohjoispuolella, Vartioharjussa sijaitsee hiekkapohjainen kuiva niitty, joka oli vielä 1990-luvun alkupuolella hevoslaitumena. Umpeenkasjava alue on muuttunut kedon ja tuoreen niityn välimuodoksi. Pääosassa aluetta kasvilajistossa vallitsevat nurmirölli, hopeahanhikki ja niittynurmikka. Osa niitystä on lähinnä luokiteltavissa heinäkedoksi, valtalajeinaan nurmirölli, hopeahanhikki ja ketotädyke. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, ruusuruoho, hietalemmikki, kevättädyke, ketokarvaskallioinen, hiirenhäntä ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Niittyä on tarpeen niittää tai laiduntaa.

4 HELSINGFORS, Österledens äng

Grundkartsblad: 204306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66810: 3960 nhn:nhö 66809: 3959

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.6

Markägare: staden

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: äng, torräng

Beskrivning av området: Vid Botbyåsen i östra Helsingfors finner man en torr äng alldeles invid Österleden. Ängen som är belägen på sandmark var betad av hästar ännu i början av 1990-talet. Det numera igenväxande området har förändrats till en mellanform av torräng och frisk äng. På största delen av området dominerar rödven, silverfingerört och ängsgröe. En del av ängen kan närmast klassificeras som gräsäng och på denna domineras växtligheten av rödven, silverfingerört och fältveronika. Beaktansvärda arter är luddhavre, åkervädd, vår-förgätmigej, vårveronika, gråbinka, råttsvans och sparvvicker.

Skötselbehov: Ängen är i behov av slåtter eller bete.

5 HELSINKI, Porvarinlahden niitty

Peruskarttalehti: 204307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66815: 3982 akp:aki 66812: 3980

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.1

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Porvarinlahden perukan etelärannalla sijaitsee kaksiosainen niittyalue, jota on laidunnettu melko kauan sitten. Isompi niitty on Mustavuori-Porvarinlahden luonnonsuojelualueen (rauhoitettu 1987) itäosassa. Sillä on edustavaa tuoretta pienruohoniittyä ja melko tavanomaista tuoretta heinäniittyä. Kasvillisuuden valtalajit ovat ensinmainitussa siankärsämö, ahdekaunokki, pukinjuuri, pikkuaho-orvokki, poimulehti, päivänkakkara, nurmirölli ja puna-apila, sekä viimeksimainitussa nurmilauha, hiirenvirna, särmäkuisma, nurmitädyke ja siankärsämö. Iharuus on huomionarvoinen. Rajauksen ulkopuoliset umpeutuvat rantaniittyt olisivat myös kunnostuskelpoisia. Edellisestä 300 m etelälounaaseen, luonnonsuojelualueen eteläpuolella on pieni, kosteahko rinneniitty ulkoilutien varrella länsirinteessä. Kasvillisuus on tuoretta pien- ja suurruohoniittyä sekä kosteaa suurruohoniittyä. Valtalajeja ovat pienruohoniityllä nurmirölli, särmäkuisma, ojakärsämö, rätvänä ja ahdekaunokki, tuoreella suurruohoniityllä mesiangervo, siankärsämö ja nurmilauha sekä kostealla suurruohoniityllä ranta-alpi, korpikastikka ja mesiangervo. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, jakki ja hina.

Hoitotarve: Niityille levittäytyneen puuston ja pensaston poisto sekä niitto tai laidunnus tulisi aloittaa pikaisesti.

5 HELSINGFORS, Borgarstrandsvikens ängar

Grundkartsblad: 204307

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66815: 3982 nhn:nhö 66812: 3980

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.1

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Detta tudelade ängsområde ligger vid Borgarstrandsvikens vikbotten. Området har varit obetat en längre tid. Den större ängen ligger i östra delarna av Svarta backens-Borgarstrandsvikens naturskyddsområde (fredat 1987). På denna äng förekommer två olika ängstyper; en representativ lågortsäng och en mera vanlig frisk gräsäng. På lågortsängen dominerar rölleka, rödklint, bockrot, ängsviol, daggkåpor, prästkrage, rödven och rödklöver, medan tuvätel, kråkvicker, fyrkantig johannesört, teveronika och rölleka dominerar på

den friska gräsängen. Hartsros är beaktansvärd. De igenväxande strandängar som hamnar utanför gräsdragningen skulle också vara möjliga att restaurera. Omkring 300 m syd-sydväst om den större ängen invid motionsvägen finns en mindre mot väst sluttande något fuktig äng. Växtligheten är av frisk låg- och högörtängs-typ, och även fuktig högörtäng förekommer. På lågörtängen dominerar rödven, fyrkantig johannesört, nysört, blodrot och rödklint, medan den friska högörtängen domineras av älggräs, rölleka och tuvtåtel. På den fuktiga högörtängen dominerar strandlysing, brunrör och älggräs. Beaktansvärda arter är hirsstarr, stagg och knägräs.

Skötselbehov: De träd och buskar som spritt sig till ängen bör så snabbt som möjligt avlägsnas, och dessutom bör områdena hävdas genom slåtter eller bete.

6 HELSINKI, Skatan pihaketo

Peruskarttalehti: 203409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66778: 3992 akp:aki: 66778: 3992

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Vuosaaren Uutelassa Skatan talon kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa pihapiirissä on pieni keto, joka on osittain kasvanut umpeen. Paikoin, lähinnä pihalta etelään päin viettävän rinteiden alaosassa, on melko hyvin säilynyttä ketokasvillisuutta. Heinäisellä kedolla valtalajeja ovat nurmirölli, ketoneilikka ja ruusuruoho. Vadelma ja maitohorsma ovat osin vallanneet kedon. Huomionarvoisia ovat mäkikaura, ketomaruna, ruusuruoho, mäkivirvilä ja humalanvieras. Alue kuuluu Helsingin kaupungin ulkoilualueeseen. Skatan tilasta suunnitellaan elämysmaatilaa ja laiduneläimiksi suunnitellaan lampaita.

Hoitotarve: Keto olisi parhaiten hoidettavissa niittämällä. Pienialaisen kedon hoitaminen laiduntamalla on hankalampaa. Laidunnus yhdessä ympäröivien alueiden kanssa johtaa todennäköisesti kedon haitalliseen rehevöitymiseen.

6 HELSINGFORS, Skata torräng

Grundkartsblad: 203409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66778: 3992 nhn:nhö 66778: 3992

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Markägare: staden

Värdeklass: P

Vårdbiotyptyp: torräng

Beskrivning av området: I Nordsjö i Skata vid Nybondas kulturhistoriskt sett värdefulla gårdsområde finns en liten torräng som delvis vuxit igen. Ställvis har torrängsvegetationen trots det bevarats väl, närmast i de nedre delarna av den lilla sydslutning som finns invid gården. På den av gräs dominerade torrängen dominerar rödven, backnejlika och åkervädd. Hallon och duntrav har delvis tagit torrängen i besittning. Till torrängens beaktansvärda arter hör luddhavre, fältmalört, åkervädd, sparvvicker och nässelsnärja. Området är en del av Helsingfors stads friluftsområde. Vid Skata har planerats en upplevelselantgård med får som betesdjur.

Skötselbehov: Torrängen sköts bäst genom slätter. En torräng så liten som denna är nämligen svår att sköta med bete, t.ex. kommer torrängen att lida av övergödning ifall den betas i anslutning till omgivande områden.

7 HELSINKI, Linnavuorenpuiston keto

Peruskarttalehti: 203409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66808: 3962 akp:aki: 66807: 3961

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Vartiokylänlahden pohjukasta 1/2 km pohjoiseen on huomattavan iso puuton, umpeutuva keto. Alue on Helsingin seudun näyttävimpiä kukkaketoja. Kedolla kasvaa pari pylväskatajaa. Valtalajeja ovat kelta- ja ahomatar, nurmipuntarpää ja särmäkuisma. Huomionarvoisia ovat ruusuruoho ja mäki-virvilä.

Hoitotarve: Ketoa tulisi hoitaa niittämällä se vuosittain.

7 HELSINGFORS, Slottsbackaparkens torräng

Grundkartsblad: 203409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66808: 3962 nhn:nhö 66807: 3961

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.5

Värdeklass: P

Vårdbiotyytit: torräng

Beskrivning av området: En halv kilometer norr om Botbyvikens vikbotten finns en påfallande stor trädlös igenväxande torräng. Området är en av Helsingfors-traktens ståtligaste blomsterängar. På torrängen växer ett par pelarenar. Som dominerande arter finner man gul- och vitmåra, ängskavle och fyrkantig johannesört. Beaktansvärda arter är åkervädd och sparvvicker.

Skötselbehov: Torrängen bör skötas genom årlig slätter.

8 HELSINKI, Kellarinmäen keto

Peruskarttalehti: 204304

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66866: 3865 akp:aki: 66865: 3864

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.05

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Niskalassa, Vantaajoen eteläpuolella, Niskalan tilan läntisimmän talon länsipuolella sijaitsee hyvin pieni pihaketo ulkorakennuksen takana. Melko umpeenkasvaneen pienruohokedon valtalajeja ovat keltamatar, kissankello ja hopeahanhikki. Huomionarvoisia ovat ruusuruoho, litteänurmikka, tummatulikukka ja mäki-virvilä.

Hoitotarve: Ketoa olisi tarpeen niittää umpeenkasvun pysäyttämiseksi sekä raivata sen ympäriltä varjostavaa puustoa.

8 HELSINGFORS, Kellarimäki torräng

Grundkartsblad: 204304

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66866: 3865 nhn:nhö 66865: 3864

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.05

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: torräng

Beskrivning av området: Strax söder om Vanda å i Nackböle strax väster om Nackböle lantgårds västligaste byggnad finns denna mycket lilla torräng. Den relativt igenväxta lågortsängens växtlighet domineras av gulmåra, liten blåklocka och silverfingerört. Beaktansvärda arter är åkervädd, berggröe, mörkt kungsljus och sparvvicker.

Skötselbehov: Torrängen bör slås för att stoppa igenväxningen. Dessutom borde de omkringliggande skuggande träden avlägsnas.

1 HYVINKÄÄ, Jaakkolan keto

Peruskarttalehti: 204401

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67192: 3825 akp:aki: 67190: 3822

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

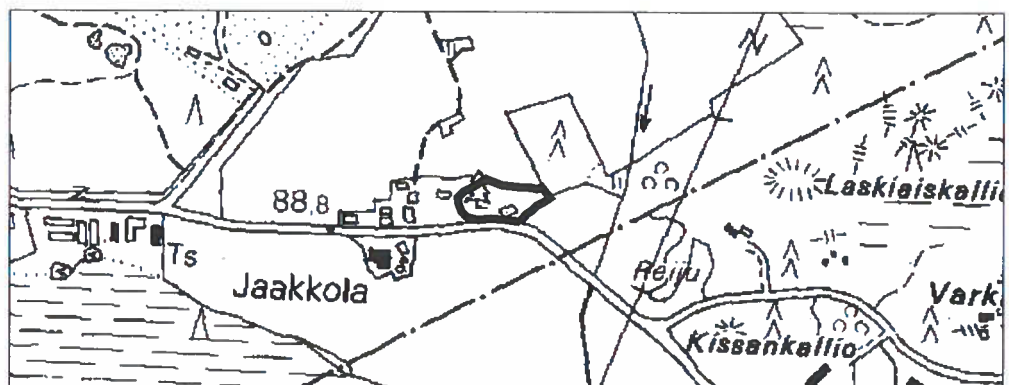
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, erikoisuus, uhanalainen laji: saunionoidanlukko (St, aV)

Perinnemaisematyytit: niitty, keto

Alueen kuvaus: Suomiehensuon pohjoispuolella Jaakkolan talon itäpuolella tien varrella on mäenkumpare, jolla on näyttävää, edustavaa ketokasvillisuutta. Aluetta on laidunnettu pitkään hevosilla. Vuosina 1994 ja 1995 se oli laiduntamatta. Kedolla on melko suuria katajia ja suuri maisemamänty. Kumpareelta on poistettu mäntyjä. Huopakeltano on valtalaji kasvillisuudeltaan varsin edustavalla pienruohokedolla. Runsaita ovat myös mm. ahosuolaheinä, nurmirölli, keltamata ja kissankello. Ketomaisella tuoreella pienruohoniityllä valtalajina on nurmirölli. Tuoreella niityllä on jonkin verran havaittavissa rehevöitymistä. Pohjois-

Jaakkolan keto

1:10 000

rinne on metsittymässä. Sillä on nuoria kuusia. Huomionarvoisia kasveja ovat uhanalainen saunionoidanlukko, ketonoidanlukko, ruusuruoho ja kevättädyke. Niitty on samalla laitumella länsipuolisen piha-alueen (osin entistä peltoa?) kanssa, ja hevosille on toisinaan annettu lisärehua.

Hoitotarve: Lisärehun antoa hevosille tulisi välttää niiden laiduntaessa alueella. Kuusien poisto pohjoisrinteestä olisi tarpeen.

2 HYVINKÄÄ, Hankutinmäen haka

Peruskarttalehti: 204402

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67246: 3782 akp:aki: 67244: 3780

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Petkelsuon koillispuolella, Kytäjätien varrella olevaa peltojen ja teiden ympäröimää pientä kumpareta laiduntaa nautakarja. Alue on nurmilaidunten yhteydessä. Pohjoinen puolisko alueesta on sekametsähakaa. Eteläosa on niittyä. Niittyosa on kasvillisuudeltaan parempi, vähemmän rehevöitynyt. Osittain kivikkoisella, melko edustavalla tuoreella pienruohoniityllä runsaita ovat mm. pukinjuuri, särmäkuisma, kissankello ja siiankärsämä. Pienellä ketolaikulla valtalajeina ovat mm. kissankäpälä ja huopakeltano. Huomionarvoinen kasvi on nurmitatar. Haka on pahoin rehevöitynyt, valtalajeinaan nokkonen, koiranputki, niittynurmikka ja nurmipuntarpää. Ruusuruoho sinnittelee vielä sillä.

Hoitotarve: Rehevöitymisen pysäyttämiseksi aluetta tulisi laiduntaa erillään nurmilaitumista.

3 HYVINKÄÄ, Haratan niitty

Peruskarttalehti: 204211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67238: 3670 akp:aki: 67236: 3669

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Kytäjällä sijaitseva Haratan talon eteläpuolinen Koirajokeen laskeva rinne on ilmeisesti ollut vielä aika äskettäin laidunkäytössä. Umpeenkasvun alussa oleva ylärinne on tuoretta suurruohoniittyä, valtalajeina metsäkurnjempolvi, poimulehti, huopaohdake ja nurmipuntarpää. Jokivarressa on tiheäpuustoinen harmaaleppävaltainen metsälaidun, jolla valtalajeina ovat mesiangervo, huopaohdake ja metsäkorte.

Hoitotarve: Alue kasvaa nopeasti umpeen, jos sitä ei laidunneta tai niitetä. Puuston harvennus on myös eduksi.

4 HYVINKÄÄ, Mätälammen niitty

Peruskarttalehti: 204402

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67259: 3775 akp:aki: 67258: 3774

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Usmissa, Mätälammesta 200 m pohjoiseen sijaitsee metsänreunassa, pienellä kumpareella hyvin pieni ketomainen niittylaikku. Umpeutuva niitty on yhä kasvillisuudeltaan mielenkiintoinen. Tuoreella pienruohoniitillä valtalajeja ovat kielo, poimulehti ja rätvänä. Hyvin pienialaisena laikkuna on jopa kangasketomaista kasvillisuutta, valtalajeinaan puolukka, kissankäpälä ja huopakeltano. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmitatar, häränsilmä ja niityn länsipuolisella polunvarrella kasvava musta-apila. Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho on nähty niitillä vielä vuonna 1982, jolloin sillä tavattiin myös soikkokaksikkoa (S. Tuominen). Niityn eteläpuolella on vanha kiviaita.

Hoitotarve: Niittyä olisi tarpeen niittää vuosittain sekä raivata puustoa sen ympäriltä. Myös kulotusta kannattaisi kokeilla. Hoitotoimien avulla kirkiruohosiintymä saattaisi vielä olla elvytettävissä.

5 HYVINKÄÄ, Jokirannan laitumet

Peruskarttalehti: 204211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67236: 3690 akp:aki: 67231: 3686

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 7.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, muu, niitty

Alueen kuvaus: Kytäjällä Jokirannan talon kaakkois- ja lounaispuolella on kaksi erillistä nautakarjan laidunta. Lehtomaiset metsälaitumet ovat yölaitumina. Karja laiduntaa päivisin nurmilaitumilla ja niiden yhteydessä olevilla niityillä ja entisillä pelloilla. Talon kaakkoispuolella on suhteellisen laaja kuusi- sekä harmaaleppä-kuusivaltainen metsälaidunalue sekä mesiangervovaltaista joenrantaniittyä ja entisiä pelloja. Talon lounaispuolella on joen ja pellon välissä pieni rehevöitynyt heinäniitty sekä havu- ja lehtipuuha (osin entinen pelto). Laidunnus lienee lopetettu inventointivuoden (1995) jälkeen.

Hoitotarve: Sopivin hoitotapa olisi karjan laidunnus päivälaitumena, erillään nurmilaitumista.

6 HYVINKÄÄ, Kittelän laitumet

Peruskarttalehti: 204405

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67256: 3916 akp:aki: 67250: 3910

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 6.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, joenrantaniitty

Alueen kuvaus: Ridasjärvellä, Keravanjoen varrella lihakarja laiduntaa rantaniittyä ja metsälaidunta. Alueella oli aiemmin (yli 10 vuotta sitten) hevosia. Niit-tyä ja metsälaidunta laidunnetaan yhdessä peltolaitumien kanssa ja metsälai- dunosa toimii karjan yölaitumena. Siksi alueet ovat selvästi rehevöityneet ja menettämässä arvonsa perinnemaisemana. Läntisin ja laajin osa koostuu kuusi- metsälaitumesta ja jokivarren kahdesta rantaniittyyläikusta. Rantaniityllä on hie- man nuoria puita. Kasvillisuustyyppinä ovat kostea heinäniitty, suursaraniitty, mesiangervovaltainen rantaniitty ja nurmilauhavaltainen rantaniitty. Metsälai- tumet ovat tiheäpuustoisia ja lajiköyhiä. Talon eteläpuolella jokivarressa on pel- tojen ympäröimä pieni nurmilauharantaniitty, joka on pieneltä osin suursara- rantaniittyä. Talon luoteispuolella on pieni kuusimetsälaidun.

Hoitotarve: Perinnebiotooppien laidunnus päivälaitumena omana lohkonaan erillään peltolaitumista olisi tarpeen rehevöitymisen pysäyttämiseksi.

1 INKOO, Mellangårdin tammihaka

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66563: 3277 akp:aki: 66561: 3274

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.1

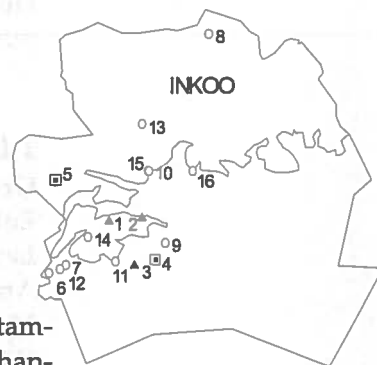
Maanomistaja: Helsingin kaupunki

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen perinnemaisematyyppi: tam- mihaka, vanhaa puustoa, edustava kasvillisuus, edustava hakarakenne, uhan- alaisia lajeja; hentokiurunkannus (aSh), ruskokirjovahakas (aV), hakamaatuhke- lo (St), härmähuhmarjäkäla (V), koururustojäkäla (Sp), useita huomionarvoisia lajeja, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyyppi: haka

Alueen kuvaus: Inkoon keskustasta lounaaseen, suuren Älgsjölandetin lounais- osassa sijaitsee Uudenmaan ainoa tammihaka. Erittäin komea, lampaiden lai- duntama alue on nykyään Helsingin kaupungin ulkoilualueutta ja luonnonsuoje- lualuetta (rauhoitettu 1994). Ennen vanhaan naudat ja hevoset laidunsivat haas- sa, tämän jälkeen laidunnuksessa lieene ollut taukoa. Keskellä hakamaata on pie- niä vanhoja peltolaikkuja ja aluetta reunustaa kaunis vanha riukuaita. Tammi on valtapuu. Alueella on monia hyvin vanhoja, järeitä tammia. Hakamaalla on myös kohtalaisesti haapoja. Lisäksi on aivan vähän koivuhakaa ja jonkin verran kata-

Mellangårdin tammihaka

1:10 000

jia ja muita pensaita. Tammihaan kenttäkerroksessa ovat valtalajeina nurmirölli, rätvänä, puna-apila ja nurmilauha. Alueen reunamilla on edustavaa pienruohoniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla silmälläpidettävä hento-kiurunkannus, nurmitatar, harmaapoimulehti, hina, jakki, tammi ja mäkikaura. Tammihaka on sienilajistoltaan arvokas. Siltä on löydetty kaksi uhanalaista niit-tysientä: silmälläpidettävä hakamaatuhkelo (*Lycoperdon caudatum*) ja Uudellamaal-la vaarantunut ruskokirjovahakas (*Hygrophorus persoonii*). Alue on potentiaali-nen elinympäristö monille uhanalaisille vanhojen tammien eliöille. Tammien la-jistoa on kuitenkin selvitetty melko vähän. Kahdelta tammelta on löydetty vaa-rantunut härmähuhmarjäkälä (*Sclerophora coniophaea*) ja yhdeltä tammelta harvi-nainen ruskoneulajäkälä (*Chaenotheca phaeocephala*). Haavalla kasvanee silmällä-pidettävä, puutteellisesti tunnettu koururustojäkälä (*Ramalina* cf. *calicaris*) sekä harvinaisehko nappirustojäkälä (*R. fastigiata*).

Hoitotarve: Elisaaren tammikoille on tehty hoitosuunnitelma (Helsingin kau-pungin kiinteistövirasto 1992).

1 INGÅ, Mellangårds ekhage

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66563: 3277 nhn:nhö 66561: 3274

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.1

Markägare: Helsingfors stad

Värdeklass: V

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): hotad vårdbiotopstyp: ek-hage, gammalt trädbestånd, representativ växtlighet, representativ hagstruktur, utrotningshotade arter: smånunneört (rHs), vitbrun vaxskivling (rS), kärr-röks-vamp (Hd), rödbrun blekspik (S), rännformig brosklav (Hb, rHb), flera beak-tansvärda arter, landskapsmässigt värde

Vårdbiotoptyp: hage

Beskrivning av området: Denna Nylands enda ekhage ligger sydväst om Ingå centrum på Älgsjölandets sydvästra sida. Det mycket ståtliga området betas numera av får och används samtidigt som friluftsområde för Helsingfors stad. Dessutom är området även naturskyddsområde (fredat 1994). Längre tillbaks i tiden betades hagen av nötdjur och hästar varefter området med all sannolikhet var obetat för en tid. Mitt på hagmarken finns det några gamla åkerplättar och områ-det omgärdas av en gammal och vacker slangärdesgård. Eken är det domineran-de trädslaget, och i hagen förekommer det flera mycket gamla ekar. Dessutom är även aspbeståndet relativt rikligt. Slutligen förekommer ännu delar med björk-hagskaraktär, och några enbuskar samt andra buskar. I ekhagens fältskikt domi-nerar rödven, blodrot, rödklöver och tuvtåtel. I områdets utkanter finns repre-sentativa lågörtsängar. Beaktansvärda växter är den i Nyland utrotningshotade smånunneörten (rHs), ormrot, sammetsdagdkåpa, knägräs, stagg, ek och ludd-havre. Ekhamen är viktig för svampfloran. I hagen har hittats två utrotningshota-de ängssvampar: den sällsynta och decimerade kärr-röksvampen (*Lycoperdon caudatum*) och den i Nyland sårbara vitbruna vaxskivlingen (*Hygrophorus persoonii*). Området utgör en potentiell livsmiljö för många utrotninghotade av gamla ekar beroende arter, men detta har undersökts ganska dåligt. På två ekar har den sår-bara rödbruna blekspiken (*Sclerophora coniophaea*) påträffats och på en ek har den sällsynta bruna nållaven (*Chaenotheca phaeocephala*) noterats. På asp växer troligen den hänsynskrävande rännformiga brosklaven (*Ramalina* cf. *calicaris*) och den relativt sällsynta rosettbrosklaven (*R. fastigiata*).

Skötselbehov: En skötselplan har uppgjorts för ekhamen (Helsingin kiinteistövi-rasto 1992).

2 INKOO, Östervikin laitumet

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66565: 3308 akp:aki: 66559: 3302

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 14.6

Maanomistaja: yksityinen

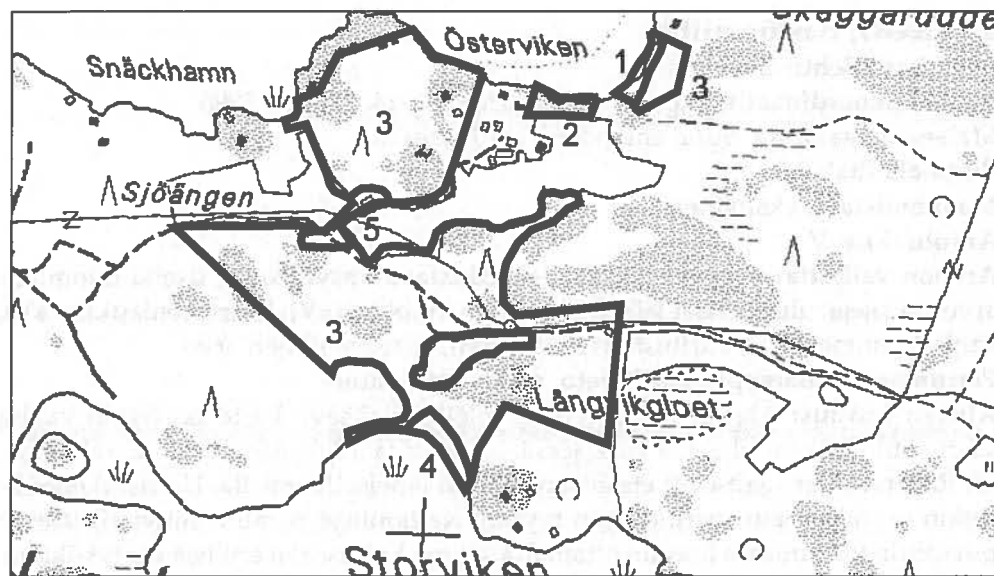
Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen maankäyttö, perinteinen saaristolila, edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppit: metsälaidun, merenrantaniitty, niitty, haka

Alueen kuvaus: Suuren Älgsjölandetin koillisosassa sijaitsee yksi Uudenmaan harvoista aivan perinteisistä laidunalueista. Kaksi lypsylehmää ja kaksi nuorta nautaa laiduntavat koko kesän luonnonlaitumilla. Monipuoliset, edustavat ja runsaslajiset laitumet koostuvat rantaniityistä, hakamaista, metsälaitumista ja avoimestakin niitystä. Pohjoisrannan rantaniityllä (osa-alue 1) on sinikaisla-, meriluikka-rönsyrölli-, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihvilä- ja punanatavaltaisia kasvillisuusvyöhykkeitä. Lajisto on tyyppillinen ja kasvillisuus edustava. Pohjoisrannan kapea mäntyhaka (osa-alue 2) sijaitsee rannanmyötäisenä kaistaleena. Haan aluskasvillisuus on tuoretta pienruohoniittyä, karua kallioketoa ja järjähinayhdyskuntaa, kaikki melko edustavia. Huomionarvoisia kasveja ovat järjähinayhdyskunta, kaikki melko edustavia. Huomionarvoisia kasveja ovat järjähinayhdyskunta ja hina. Rannan tuntumassa (osa-alue 3) on laaja, kolmiosainen metsälaidun. Tuoret ja lehtomaiset kankaat ovat enimmäkseen kuusikoita. Paikoin on hieman kalliomännikköä. Laidunnuspaine on tällä alueella liian alhainen. Etelärannan rantaniitty (osa-alue 4) sijaitsee kapean lahden pohjukassa. Järviruokoyhdyskunnat, sinikaislayhdyskunnat, meriluikka-rönsyrölli-yhdyskunnat, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityt, punanatayhdyskunnat, mesiangervoniitty ja nurmilauhaniitty muodostavat vyöhykkeitä tai mosaiikkimaisia kuvioita. Huomionarvoisia ovat rantanätkelmä, särmäputki ja hentosuolake. Kapean karjakujan molemmin puolin sijaitsee avoin niitty (osa-alue 5). Hyvin edustavan, lajirikkaan, hyvin matalaksi syödyn tuoreen pienruohoniityn valtalajeina ovat nurmirölli, päivänkakkara ja jänönsara. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmitar, ketonoidanlukko, harmaapöimulehti, heinäratamo, mäkikaura, hirssisara ja hina. Niityllä on pari katajaa.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta olisi hyvä hieman lisätä. Alueen hoito on muutoin erinomainen.

Östervikin laitumet

1:10 000

2 INGÅ, Österviks betesmarker

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66565: 3308 nhn:nhö 66559: 3302

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 14.6

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): traditionell markanvändning, traditionellt skärgårdshemman, representativitet, flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: skogsbete, havsstrandäng, äng, hage

Beskrivning av området: I de nordöstra delarna av Älgsjölandet finns ett av Nylands få kvarvarande helt traditionella betesområden. Två mjölkkor och 2 ungdjur betar på området hela sommaren. De mångsidiga, representativa och artrika betesmarkerna består av strandängar, hagmarker, skogsbeten och av öppna ängar. På nordstrandens strandäng (delområde 1) finns blåsäv-, agnsäv-krypven-, krypven-madrör-salttåg- och rödsvingeldominerade vegetationszoner. Art sammansättningen är typisk och vegetationen representativ. Nordstrandens smala tallhage (delområde 2) ligger som en remsa längs stranden. Hagens undervegetation utgörs av olika ängstyper: frisk lågörtsäng, karg torräng och stagg-knägrässhällen är alla tämligen representativa. Beaktansvärda arter är stagg och knägräs. I närheten av stranden finns också ett tredelat skogsbete (delområde 3). De friska och lundaktiga moarna är i första hand grandominerade. Ställvis förekommer även tallskog på klipporna. Betestrycket på detta område är för litet. Den södra strandens strandäng (delområde 4) är belägen i en smal havsviksbotten. Vassamhällen, blåsävssamhällen, agnsäv-krypvenssamhällen, krypven-madrör-salttågssamhällen, rödsvingelsamhällen samt en älggräsäng och en tuvtåteläng bildar bandlika eller mosaikformade figurer. Beaktansvärda arter på strandängen är kärrvial, krusfrö och kärrsälting. På var sin sida om den smala kostigen finns det en öppen äng (delområde 5). Denna mycket representativa, artrika, mycket lågt betade friska lågörtsäng har dominerande arter ss. rödven, prästkraige och harstarr. Ormrot, låsbräken, sammetsdaggekåpa, svartkämpar, luddhavre, hirsstarr och knägräs är beaktansvärda. På ängen finns ett par enar.

Skötselbehov: Betestrycket kunde ökas en aning. För övrigt är områdets skötsel utmärkt.

3 INKOO, Bastön niityt

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66529: 3302 akp:aki: 66522: 3296

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.5

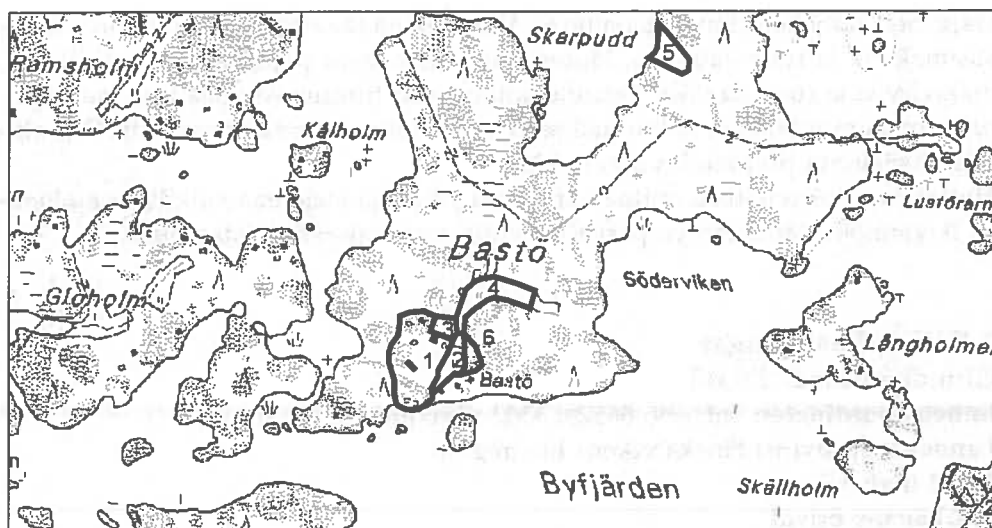
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustava kasvillisuus, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalaiset lajit: keihäsnuohennokka (aV), käärmeenlaukka (aV), vanhat tammet, kulttuurihistoriallinen arvo, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty, keto, muu

Alueen kuvaus: Älgsjölandetin eteläpuolella sijaitseva Bastö on hyvin vanha saaristotila Inkoon tiheässä keskisessä saaristossa. Nykyään tila on kesäkäytössä. Rakennukset sijaitsevat eteläosan rannan läheisellä mäellä. Uudisrakennuksetkin on rakennettu perinteiseen tyyliin. Kallioniityt ja muut niityt sijaitsevat pihapiirin tuntumassa lukuun ottamatta saaren koillisosan erillistä niittyalaikkua. Entiset pellot, jotka laidunnuksen ja niiton vaikutuksesta nykyään ovat niittymäisiä, sijaitsevat painanteissa pihapiirin välittömässä läheisyydessä. Bastölle

Bastön niityt

1:15 000

luonteenomaisia ovat komeat, ikivanhat tammets, jotka muodostavat tammilehtoreunuksen pohjoisen niityn ympärille. Vanha asutus muodostaa eheän, harmonisen kokonaisuuden. Merkittäviä maisemakohteita ovat mm. rannan venevaja, komea päärakennus, mahtavat tammets ja pylväskataja.

Saaren perinnebiotoopit on jaettu kuuteen osa-alueeseen. Kallioisessa pihapiirissä (osa-alue 1) on edustavaa ja lajirikasta karua kallioketoa, valtalajeina mm. punanata, keltamaksaruoho, metsälauha ja ahomansikka. Lisäksi on edustavaa pienruohoketoa valtalajeinaan heinäratamo ja keltamatara sekä melko tavanomaista tuoretta heinäniittyä. Niityillä kasvaa hieman koivuja ja koristepensaita. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla vaarantunut käärmeenlaukka, nurmilaukka, ruoholaukka, mäkikaura, hakarasara, mäkivirvilä, pihakurjenpolvi, mäkikattara, hullukaali, mäkilitukka, kevättädyke ja rantatädyke. Pienen laakson rinteillä ja pohjalla asutuksen keskellä on niittyä, joka on osittain vanhaa peltoa (osa-alue 2). Pienialaisia ketolaikkuja on mm. suuren kiven ympärillä. Kasvillisuus on tuoretta heinäniittyä ja karua kallioketoa, molemmat tyypillisiä. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkilemmikki, heinäratamo, mäkivirvilä ja mäkikaura. Aluetta on niitetty niittokoneella 1980-luvun lopusta lähtien. Pihapiirin pohjoisreunalla on hieman pohjoiseen viettävä keto (osa-alue 3). Keto on ohutmultainen, paljaita kalliopintojakin esiintyy. Kuivan heinä- ja ruohoniityn valtalajeja ovat mäkikaura, nurmipuntarpää, koiranheinä ja tuoksusimake. Kallioketolaikkujen valtalajeja ovat ruoholaukka ja keltamaksaruoho. Maininnanarvoisia ovat nurmilaukka, mäkikaura, sikoangervo, mäkilemmikki, heinäratamo, mäkivirvilä ja ruoholaukka. Osa-alue on kuitenkin vahvasti heinittynyt. Aluetta on niitetty vuosina 1991-1996. Pohjoinen niittykaistale (osa-alue 4) on kapea entinen pelto, jota ympäröivät komeat ikivanhat tammets. Keskellä niittyä on muutama oja sekä pieni kalliosaareke. Kasvillisuus on tuoretta heinä- ja suurruohoniittyä sekä karua kallioketoa. Reunoilla on tuoretta pienruohoniittyä. Kasvisto on tavanomainen. Maininnanarvoisia ovat tammi, heinäratamo ja mäkikaura. Niittyä ei ole viljelty 1950-luvun jälkeen mutta sitä on ajoittain laidunnettu 1970-luvulle asti. 1980-luvun lopulta lähtien niittyä on niitetty. Saaren koillisosan pienellä niityllä (osa-alue 5) on aikoinaan viljelty ainakin apilaa. Niityllä on yksinäinen komea tammi ja sen pohjoisella reunalla on muutama pähkinäpensas. Kasvillisuus on melko korkeakasvuista tuoretta suurruohoniittyä ja kuivaa heinäniittyä, joiden valtalajeina tavataan mm. nurmirölliä, lehtomaitikkaa ja nurmilauhaa. Kasvisto on edustava. Huomionarvoisia ovat keihäsvuohennokka, maa-rianverijuuri, tammi ja humalanvieras. Asutuksen itälaidalla on edustava run-

saslajinen kallioketorinne (osa-alue 6). Valtalajeina tavataan heinäratamoa, tuokusimaketta ja ruoholaukkaa. Huomionarvoisia ovat papelorikko, mäkikaura, mäkivirvilä ja ruoholaukka. Perinnebiotooppien tuntumassa sijaitsee mahdollisesti myös muutama valtakunnallisesti uhanalainen metsäomenapuu. Osa-alueella 4 sijainnut puu kuoli vuonna 1992.

Hoitotarve: Jokavuotista niittoa kannattaa jatkaa ja laajentaa kaikille osa-alueille. Ikivanhojen tammien ympäristöstä tulisi varovaisesti poistaa puita.

3 INGÅ, Bastö ängar

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: önh:öhö 66529: 3302 nhn:nhö 66522: 3296

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.5

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativ flora, flera beaktansvärda arter, utrotningshotade arter: toppfrossört (rS), skogslök (rS), gamla ekar, kulturhistoriskt värde, landskapsmässigt värde

Vårdbiotyp: hällmarkstorräng, äng, torräng, annan

Beskrivning av området: På Bastö i de centrala delarna av den täta skärgården söder om Älgsjölandet finns ett mycket gammalt skärgårdshemman. Gården är numera bebodd endast under sommaren. Gårdens byggnader ligger på en backe invid havet på den södra stranden, och nybyggnationer i anslutning till dessa har gjorts i traditionell stil. Hällmarkstorrängarna och de andra ängarna ligger alla kring gårdsplanen, bortsett från en ängsplätt på öns nordöstra del. Några gamla åkrar som finns i sänkor i gårdsplanens absoluta närhet har genom bete och slåtter fått en karaktär som gör att de numera är mycket ängslika. Typiskt för Bastö är gamla uråldriga ekar. En del av dessa ekar bildar en eklundskant norr om ängen. Den gamla bosättningen är enhetlig och harmonisk. Avsevärda landskapsobjekt utgör bl.a. strandens båthus, den ståtliga huvuvbyggnaden, de märkliga ekarna och pelarenen.

Öns vårdbiotoper har delats in i sex olika delområden. På den klippiga gårdsplanen (delområde 1) finns en representativ och artrik hällmarkstorräng, med dominerande arter ss. rödsvingel, gul fetknopp, kruståtel och smultron. Här finns också en representativ lågörtstorräng med svartkämpar och gulmåra som dominerande arter, samt en mera normal frisk gräsäng. På detta delområde växer det även några björkar och prydnadsbuskar. Beaktansvärda växter är den i Nyland sårbara skogslöken, backlök, gräslök, luddhavre, piggstarr, sparvvicker, sparvnäva, luddlosta, bolmört, skogsbräsa, vårveronika och strandveronika. På sluttningarna av en liten dal och i dalsänkan bland byggnaderna finns en äng som delvis är gammal åker (delområde 2). Små arealer av torrängar finns bl.a. runt en stor sten. Växtligheten utgörs dels av frisk gräsäng, dels av karg hällmarkstorräng, båda till sin karaktär ganska typiska. Beaktansvärda arter är backförgätmigej, svartkämpar, sparvvicker och luddhavre. Området har slagits med slåttermaskin sedan slutet av 1980-talet. I nordkanterna av gårdsplanen finns en torräng som vätter svagt mot norr (delområde 3). Torrängen är belägen på ett område med ett tunt jordskikt, och inslag av kala klippor förekommer. Den torra gräs- och örtängen domineras av luddhavre, ängskavle, hundäxing och vårbrodd. De små plättarna med hällmarkstorräng domineras av gräslök och gul fetknopp. Beaktansvärda arter är backlök, luddhavre, brudbröd, backförgätmigej, svartkäm-

par, sparvvicker och gräslök. Delområde 3 är emellertid kraftigt igenvuxet. Området har slagits åren 1991-1996. Den nordliga ängsremsan (delområde 4) utgörs av en smal före detta åker som omges av ett flertal ståtliga uråldriga ekar. Mitt på ängen finns några diken samt en liten klippö. Växtligheten karakteriseras av friska gräs- och högrörsängar, samt av hållmarksvegetation. I kanterna av figuren finns ängar av frisk lågrörsstyp. Växtligheten är typisk. Beaktansvärda arter är ek, svartkämpar och luddhavre. Ängen har inte brukats sedan 1950-talet, men den var tidvis betad ända in på 1970-talet. Sedan slutet av 1980-talet har ängen slagits. På den lilla äng som finns i öns nordöstra hörn (delområde 5) har det tidigare odlats åtminstone klöver. På ängen finns en ensam ståtlig ek och vid ängens nordkant finns några hasselbuskar. Växtligheten domineras av en ganska högväxt frisk högrörsäng och en torr gräsäng. Dominerande arter är bl.a. rödven, lundkovall och tuvtåtel. Växtligheten är representativ. Beaktansvärda arter är den i Nyland utrotningshotade toppfrossörten, småborre, ek och nässelsnärja. På östra sidan om bosättningen finns en representativ artrik hållmarkstorräng (delområde 6). Som dominerande arter påträffas svartkämpar, vårbrodd och gräslök. Mandelblomma, luddhavre, sparvvicker och gräslök är beaktansvärda. I närheten av vårdbiotopen växer eventuellt även några nationellt utrotningshotade vildaplar. En vildapel som fanns på delområde 4 dog 1992.

Skötselbehov: Den årliga slåttern bör fortsätta och utvidgas att omfatta alla delområden. I närheten av de uråldriga ekarna bör man försiktigt avlägsna träd.

4 INKOO, Stora Lövön rantaniitty

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66529: 3319 akp:aki: 66525: 3312

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.5

Maanomistaja: yhtiö

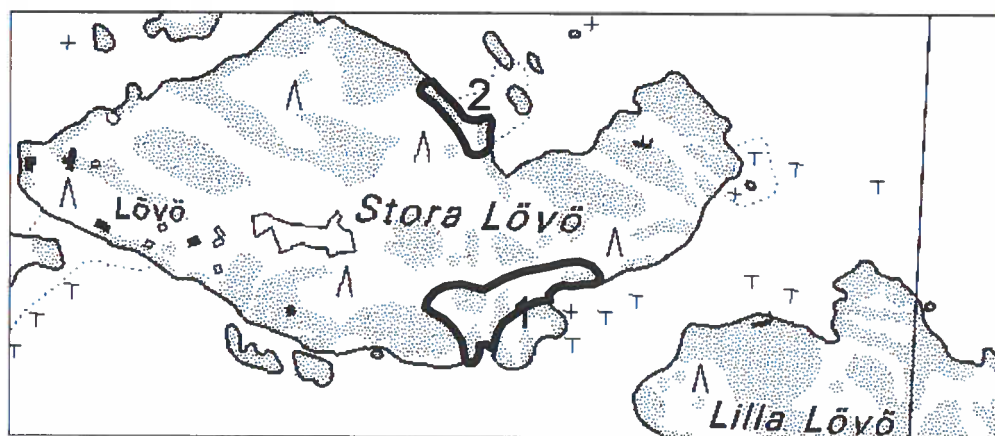
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, perinteinen maankäyttö, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Orslandetin itäpuolella, Bastön ja Gåsön välissä sijaitsee nautakarjan laiduntama saari, jonka itäpuoliskossa on pari kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan hyvää rantaniittyä. Eteläinen rantaniitty sijaitsee kallioiden välisissä painanteissa (osa-alue 1). Siltä löytyy sinikaisla-, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihvilä-, punanata- ja luhtarölli-jokapaikansaravaltaisia vyöhykkeitä. Pienialaisesti on hernesarayhdyskuntaa, ruskokaislayhdyskuntaa ja jakki-hinayhdyskuntaa. Erityisesti näiltä laikuilta löytyy huomionarvoisia lajeja: jouhiluikkaa, käärmeenkieltä, sirohernesaraa, jakkiä ja ruskokaislaa. Saaren pohjoisrannan kapeahkon laidunnetun rantaniityn (osa-alue 2) kasvillisuus on erittäin matalaksi syöty ja edustava sekä lajistoltaan hyvä. Huomionarvoinen kasvi on harmaakynsimö. Vuonna 1994 saarella laidunsi ainoastaan kaksi nautaa, mutta luonnonvaraiset hanhet laiduntavat myös rantaniityillä ja auttavat kasvillisuuden säilymistä monimuotoisena ja edustavana. Nautakarjan laidunnus lienee loppunut tutkimusvuoden jälkeen.

Hoitotarve: Laidunnusta tulisi jatkaa entiseen tapaan.

Stora Lövön rantaniityt

1:10 000

4 INGÅ, Stora Lövö strandängar

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66529: 3319 nhn:nhö 66525: 3312

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.5

Markägare: bolag

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, traditionell markanvändning, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: På Orslandets östra sida mellan Bastö och Gåsö finns en ö, Stora Lövö, som betas av nötboskap. På öns östra halva finns ett par fina strandängar vars växtlighet är intressant. Den södra strandängen (delområde 1) ligger i en sänka mellan klipporna. På denna finns det blåsävs-, krypven-madrör-salttågs-, rödsvingels- och brunven-hundstarrs dominerade växtzoner. På små arealer förekommer även ärtstarrsamhällen, rödsävsamhällen och stagg-knägräs-samhällen. I synnerhet på dessa områden finns beaktansvärda arter: den i Nyland utrotningshotade tagelsäven, ormtunga, liten ärtstarr, stagg och rödsäv. På öns norra strand finns en smal betad strandäng (delområde 2), vars växtlighet har betats mycket kort. Ängen är representativ och har en riklig flora. Grådraban är beaktansvärd. Sommaren 1994 betades ön endast av två nötdjur, men vildgäss betar också på ängen och hjälper därmed till att upprätthålla växtlighetens mångformighet och representativitet. Nötboskapens bete torde ha upphört efter inventeringsåret.

Skötselbehov: Betet bör fortsätta på samma sätt som tidigare.

5 INKOO, Backavikenin niityt

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66601: 3231 akp:aki: 66597: 3226

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 12.1

Maanomistaja: yksityinen

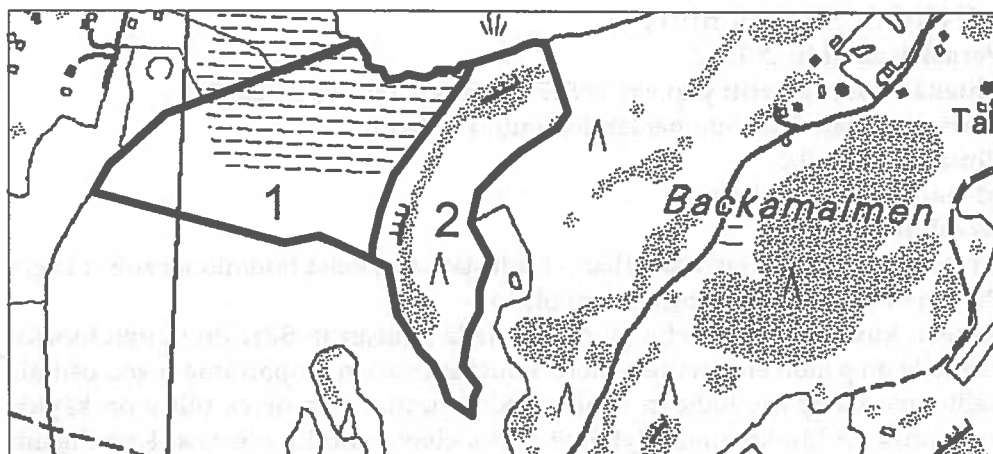
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, uhanalainen laji: ketopiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, niitty, kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Fagervikistä etelään, lahden perukan etelärannalla hallitsee maisemaa kallioinen entinen laidunmäki (osa-alue 2) sekä tämän alapuolinen näyttävä laaja rantaniitty (osa-alue 1). Rantaniitty on vielä avoin ja suhteellisen matalakasvuinen. Kallioisen mäen multaville osille on sen sijaan istutettu kuusta. Rantaniittyjen kasvillisuus on melko tavanomainen, pääosin nurmilauha-valtainen. Kallioinen mäki on korkea ja sen rinteet jyrkkiä. Tasainen laki on entistä laidunniittyä. Matalakasvuiset niittylaikut ovat melko edustavia ja niiden lajisto on monipuolinen. Laella on vanha talon paikka, mistä kertovat monet koriste-puut ja -pensaat, sekä pieniä puuryhmiä siellä täällä. Istutetut, jo melko korkeakasvuiset kuuset eivät sovi maisemakuvaan. Paikoin on melko runsaasti katajia, etenkin pienillä peltosaarekkeilla. Kasvillisuus on monipuolinen, koostuen umpeenkasvusukcession eri vaiheista. Monilajisilla kalliokedoilla valtalajeja ovat keltamaksaruoho ja ruoholaukka sekä lajirikkailla heinäkedoilla heinäratamo, tuoksusimake ja ketopiippo. Tuoreet heinäniityt ovat vielä paikoin runsaslajisia. Jyrkillä rinteillä tavataan mäkikauraniittyä ja tuoretta pienruohoniittyä. Entisen laidunmäen huomionarvoisia kasveja ovat ketopiippo, kesämaitiainen, nurmitatar (1988 A. Kurto), mäkikaura, mäkikattara, mäkilemmikki, hietalemmikki, heinäratamo, tummatulikukka, mäkivirvilä, pystykiurunkannus ja ruoholaukka.

Hoitotarve: Laidunnus tulisi kiireellisesti aloittaa uudelleen. Kuusien poisto olisi tarpeen.

Backavikenin niitty

1:10 000

5 INGÅ, Backavikens ängar

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66601: 3231 nhn:nhö 66597: 3226

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 12.1

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, utrotningshotad art: knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter, landskapsmässigt värde

Värdbiototyp: havsstrandäng, äng, hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: Strax söder om Fagervik på Backasvikens södra strand domineras landskapet av en klippig före detta betesbacke (delområde 2) och den nedanför liggande representativa och vida strandängen (delområde 1). Strandängen är ännu öppen och relativt lågvuxen. På den klippiga backens mera jord-

förande delar har planterats gran. Strandängens växtlighet är ganska vanlig, och domineras i huvudsak av tuvtåtel. Den klippiga backen är hög och dess sluttningar branta. Kullens översta del har tidigare varit betad, och de kvarvarande lågvuxna ängsplättarna är ganska representativa och deras växtlighet är mångformig. De många prydnadsträden och prydnadsbuskarna, samt de små spridda trädgrupper som finns uppe på backen är märken från den tid då backkrönet varit bosatt. Ännu syns spår av den gamla husgrunden. De planterade numera redan ganska höga granarna passar inte in i landskapsbilden. Ställvis förekommer det mycket enar, speciellt på de små åkerholmarna. Växtligheten är mångformig, och består av den sekundära successionens olika stadier. På de artrika hållmarkstorrängarna dominerar gul fetknopp och gräslök florant, och på de artrika grästorrängarna dominerar svartkämpar, våbrodd och knippfryle. De friska gräsängarna är ställvis ännu artrika. På de branta sluttningarna påträffas luddhavreängar och friska lågörsängar. Beaktansvärda arter på den gamla betesbacken är den i Nyland utrotningshotade knippfrylen, sommarfibbla, ormrot (1988 A. Kurtto), luddhavre, luddlosta, backförgätmigej, svartkämpar, mörkt kungsljus, sparvvicker, stor nunneört och gräslök.

Skötselbehov: Betet bör med det snaraste återupptas. Granarna borde avlägsnas.

6 INKOO, Svartön niitty

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66517: 3225 akp:aki: 66516: 3224

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Orslandetin lounaispuolella sijaitsevan Svartön saaren luoteisrannalla on pellon eteläreunan luona kuusi-istutusten ympäröimä pieni, osittain kallioinen kumpare. Kahden vanhan ladon tuntumassa oleva niitty on käytön loppumisesta huolimatta säilyttänyt perinnebiotoopin luonteensa. Kasvillisuus on vielä matalaa ja runsaslajista, mutta voimakkaasti vesakoitumassa. Niitty on hyvin ohutmultainen ja osittain hiekkainen ja kivikkoinen. Vallitseva tuore pienruohoniitty on vielä edustava. Valtalajeina ovat nurmirölli, heinäratamo, tuoksusimake ja ahomansikka. Alueella on myös karua kallioketoa, valtalajeinaan isomaksaruoho, rohtotädyke ja tuoksusimake. Pienruohoniityn huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, heinäratamo, kevätesikko, mäkikaura ja mäkivirvilä. Kuuset estävät näkyvyyden ja sulkevat perinteisen avoimen viljelymaiseman. Aluetta uhkaa yhä paheneva umpeenkasvu ja varjostus.

Hoitotarve: Ympäröivää jo melko korkeakasvuista kuusi-istutusta tulisi harventaa voimakkaasti niityn kohdalta. Sen jälkeen tarvittaisiin säännöllistä niittoa tai laidunnusta.

6 INGÅ, Svartö äng

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66517: 3225 nhn:nhö 66516: 3224

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktningsvärda arter

Vårdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Sydväst om Orsö, i Svartös sydvästra delar strax söder om en åker finns det en liten, delvis ganska klippig kulle som omges av en granplantering. Ängen som finns i närheten av två gamla lador har bibehållit sin vårdbiotopskaraktär trots att skötseln har upphört. Växtligheten är fortfarande lågvuxen och artrik, men ängen håller på att växa igen med sly. Jordtäcket är ytterst tunt och sand samt stenar förekommer. Den dominerande friska lågortsängen är ännu representativ. Rödven, svartkämpar, vårbrodd och smultron dominerar i växtligheten. På området finns det även en karg hållmarkstorräng, med dominerande arter ss. käringkål, ärenpris och vårbrodd. Till lågortsängens beaktansvärda arter hör låsbräken, svartkämpar, gullviva, luddhavre och sparvvickler. Granarna skymmer sikten totalt, och leder till att det traditionella odlingslandskapet mister sin öppna karaktär. Området hotas av ytterligare igenväxning och beskuggning.

Skötselbehov: Den omgivande redan ganska högvuxna granplanteringen bör kraftigt gallras i närheten av ängen. Dessutom bör ängen därefter regelbundet hävdas genom bete eller slåtter.

7 INKOO, Tostholmin niitty

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66524: 3239 akp:aki: 66523: 3238

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: ketopiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppi: niitty

Alueen kuvaus: Orslandetin lounaispuolella, aivan laivaväylän vieressä sijaitsevilla Tostholmin lehtosaarella on pari pienialaista ja edustavaa, mutta umpeenkasvavaa niittyä. Niityt sijaitsevat lähekkäin saaren keskiosassa entisen pellon reunalla. Niitykasvillisuus on varsin edustava, ja hyvä lajisto sisältää muutamman paikallisen harvinaisuuden. Toinen niitty on pieni ja kivikkoinen, ja puusto varjostaa sitä melko pahasti. Kasvillisuus on paikoin kuivahkoa tuoretta pienruohoniittyä. Valtalajeja ovat tuoksusumake, mustikka, rohtotädyke ja huopakeltano. Lisäksi niityllä kasvavat mm. Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo ja huomionarvoinen hirssisara. Lähistöllä on muinoin lehdestettyjä koivuja. Toinen niitylaikku on pienialaista tuoretta polunvarsiniittyä. Kasvillisuus on vielä varsin edustavaa, melko matalaa ja runsaslajista tuoretta pienruohoniittyä. Runsaista ovat nurmitädyke, kalvassara, metsälauha ja kevätesikko. Lisäksi niityllä kasvavat mm. huomionarvoiset nurmitatar ja hirssisara. Muita huomionarvoisia lajeja ovat mäkikaura, hina, heinäratamo, ruusuruoho, jäkki, lehtomaitikka ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Niitto tai laidunnus tulisi pikaisesti aloittaa uudelleen. Nuoren puuston raivaus niittyjen reunoilta on suositeltavaa.

7 INGÅ, Tostholms ängar

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66524: 3239 nhn:nhö 66523: 3238

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter

Värdebiototyp: äng

Beskrivning av området: Alldeles invid båtfarleden sydväst om Orslandet på den lundaktiga Tostholm finns det ett par små representativa men igenväxande ängar. Ängarna ligger nära varandra vid kanten av en gammal åker i öns inre delar. Ängsväxtligheten är synnerligen representativ och några lokala sällsynta arter hittas i florin. Den ena ängen är liten och stenig, och trädbeståndet beskuggar den ganska mycket. Vegetationen dominerar ställvis av en något torr frisk lågörsäng. Dominerande arter är vårbrodd, blåbär, ärenpris och gråfibbla. Därutöver påträffas bl.a. knippfryle och den beaktansvärda hirsstarren. I närheten finns några björkar med fordom hamlade björkar. Den andra ängsplätten är en till sin areal liten frisk äng och är belägen invid en stig. Växtligheten utgörs av en mycket representativ, ganska låg och artrik frisk lågörsäng. Teveronika, blekstarr, kruståtel och gullviva är talrika. Dessutom växer de beaktansvärda arterna ormrot och hirsstarr på ängen. Andra beaktansvärda arter är luddhavre, knägräs, svartkämpar, åkervädd, stagg, lundkovall och sparvvicker.

Skötselbehov: Bete eller slåtter bör med det snaraste återupptas. Rönning av det unga trädbeståndet kring ängarnas kanter bör även utföras.

8 INKOO, Vassbölen laitumet

Peruskarttalehti: 203202

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66727: 3365 akp:aki: 66723: 3361

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty, haka, kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Inkoon Degerbystä luoteeseen sijaitsee maisemallisesti arvokas Vassbölen kyläkeskus. Kylän koillispuolella sijaitsevat Lassen tilan lypsykarjan laitumet. Osittain hajanaisilla laitumilla on avointa niittyä, metsälaidunta ja hieman hakaa harmonisena kokonaisuutena. Kasvillisuus ei lannoituksen takia yleensä ole edustava. Lisäksi alue on peltolaitumien yhteydessä. Laitumet voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen. Pihan pohjoispuolisen avoimen, suurimmaksi osaksi ajoittain lannoitetun laidunniityn kasvillisuus on vaatimatonta kosteaa heinäniittyä. Arvokkainta kasvillisuutta edustaa varpuniityn tapainen pieni niityreunus, jonka valtalajeja ovat mustikka, huopakeltano ja ahosuolaheinä. Lisäksi on hieman tavanomaista karua kallioketoa. Ruoholaukka on huomionarvoinen. Edellisen länsipuolella on kuusivaltainen metsälaidun samassa aitauksessa laidunniityn kanssa. Valtalajit ovat käenkaali ja mustikka. Kasvillisuus on paikoin melko edustavaa. Tilasta 300 m pohjoiskoilliseen tien tuntumassa sijaitsee avoin laidunniitty, jonka yli on vedetty sähköjohdot. Kasvillisuus on vaatimatonta kosteaa heinäniittyä. Samassa aitauksessa on pieni, runsaspuustoinen melko edustava havu- ja lehtipuuhaka sekä kuusivaltainen metsälaidun (OMT).

Hoitotarve: Perinnebiotooppien lannoituksesta on tarpeen pidättäytyä ja laiduntaa niitä omina lohkoina erillään peltolaitumista.

8 INKOO, Vassbölen laitumet

Peruskarttalehti: 203202

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66727: 3365 akp:aki: 66723: 3361

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty, haka, kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Inkoon Degerbystä luoteeseen sijaitsee maisemallisesti arvokas Vassbölen kyläkeskus. Kylän koillispuolella sijaitsevat Lassan tilan lypsykarjan laitumet. Osittain hajanaisilla laitumilla on avointa niittyä, metsälaidunta ja hie-
man hakaa harmonisena kokonaisuutena. Kasvillisuus ei lannoituksen takia yleensä ole edustava. Lisäksi alue on peltolaitumien yhteydessä. Laitumet voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen. Pihan pohjoispuolisen avoimen, suurimmaksi osaksi ajoittain lannoitetun laidunniityn kasvillisuus on vaatimatonta kosteaa heinäniittyä. Arvokkainta kasvillisuutta edustaa varpuniityn tapainen pieni niityreunus, jonka valtalajeja ovat mustikka, huopakeltano ja ahosuolaheinä. Lisäksi on hieman tavanomaista karua kallioketoa. Ruoholaukka on huomionarvoinen. Edellisen länsipuolella on kuusivaltainen metsälaidun samassa aitauksessa laidunniityn kanssa. Valtalajit ovat käenkaali ja mustikka. Kasvillisuus on paikoin melko edustavaa. Tilasta 300 m pohjoiskoilliseen tien tuntumassa sijaitsee avoin laidunniitty, jonka yli on vedetty sähköjohdot. Kasvillisuus on vaatimatonta kosteaa heinäniittyä. Samassa aitauksessa on pieni, runsaspuustoinen melko edustava havu- ja lehtipuuhaka sekä kuusivaltainen metsälaidun (OMT).
Hoitotarve: Perinnebiotooppien lannoituksesta on tarpeen pidättäytyä ja laiduntaa niitä omina lohkoina erillään peltolaitumista.

8 INGÅ, Vassböle betesmarker

Grundkartsblad: 203202

Enhetskoordinator: öhn:öhö 66727: 3365 nhn:nhö 66723: 3361

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 2.7

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): landskapsmässigt värde

Värdbiotyptyp: skogsbete, äng, hage, hållmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: Nordväst om Degerby i Ingå ligger Vassböle landskapsmässigt värdefulla bycentrum. Nordöst om byn finns Lassas betesmarker för mjölkboskap. De delvis spridda betesmarkerna är av olika typ: öppen äng, skogsbete och en liten hagmark bildar ett harmoniskt område. Vegetationen är för det mesta inte speciellt representativ p.g.a. övergödning. Området är dessutom i kontakt med ett åkerbete. Betesmarken kan delas in i fem delområden. Norr om gården finns en betesäng av fuktig gräsängs-typ vars växtlighet är relativt anspråkslös p.g.a. tidvis gödsling. Den mest värdefulla vegetationen representeras av en liten ängkant med drag av risäng. Dominerande arter är blåbär, gråfibbla och bergsyra. Här finns också en litet mera vanlig och karg hållmarkstorräng. Gräs-

löken är beaktansvärd. Väster om det första objektet finns ett grandominerat skogsbete som är i kontakt med betesängen. På skogsbetet dominerar harsyra och blåbär. Växtligheten är ställvis ganska representativ. Ca 300 m nord-nordöst om gården i närheten av vägen ligger en öppen betesäng över vilken en el-ledning är dragen. Vegetationen utgörs av en anspråkslös fuktig gräsäng. I samma inhägnad finns en liten, trädrik relativt representativ barr- och lövträdshage tillsammans med ett grandominerat skogsbete (OMT).

Skötselbehov: Vårdbiotoperna bör besparas från gödning och betas avskilt från åkerbetesmarken.

9 INKOO, Gammelbylandetin niityt

Peruskarttalehti: 203201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66543: 3329 akp:aki: 66542: 3327

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: keihäsvuohennokka (aV)

Perinnemaisematyypit: keto, muu

Alueen kuvaus: Älgsjölandet kaakkoispuolella, Porkkalanselän läntisellä reunalla sijaitsee Gammelbylandetin saari, jonka vanhan saaristotilan pihapiirin kuivahkoja niittyjä sekä läntisen osan entisen pellon kuivaa yläreunaa ja pienarta niitetään vuosittain. Perinnebiotoopit ovat pienialaisia polunvarsiketoja, joiden lajisto on melko hyvä. Itäinen keto sijaitsee talon ja puutarhan tuntumassa ja sen alaosa on entistä peltoa. Kasvillisuus on melko edustavaa pienruohoketoa. Runsaita ovat mm. rohtotädyke, nurmipiippo ja heinäratamo. Muista lajeista mainittakoon pihakurjenpolvi, mäkilitukka, mäkikaura, kevättädyke ja mäkikattara. Läntinen polunvarsi- ja piennarketo sijaitsee vanhan pellon pohjoislaidalla. Kapean, pitkänomaisen pienruohokedon valtalajeina ovat mm. hietakastikka, heinäratamo ja siiankärsä. Muista kasveista mainittakoon Uudellamaalla vaarantunut keihäsvuohennokka.

Hoitotarve: Kedot säilyvät jatkamalla vuosittaista niittoa nykyiseen tapaan.

9 INGÅ, Gammelbylandets ängar

Grundkartsblad: 203201

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66543: 3329 nhn:nhö 66542: 3327

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: toppfrossört (rS)

Vårdbiotoptyp: torräng, annan

Beskrivning av området: Sydöst om Älgsjölandet vid Porkkalafjärdens västra kant ligger ön Gammelbylandet. På ön finns ett gammalt skärgårdshemman i vars anslutning det finns några torra ängar som slås varje år. I samband med slåttern hävdas också övre delen av en gammal åker och dess renar. Vårdbiotoperna utgörs av småskaliga torrängar som är belägna invid stigar. Torrängarnas artsammansättning är ganska rik. Den östliga torrängen finns i anslutning

till skärgårdshemmanets hus och trädgård och dess nedre del utgörs av en gammal åker. Vegetationen är ganska representativ äng av lågörts-typ. Ärenpris, ängsfryle och svartkämpar förekommer rikligt. Av andra arter kan nämnas sparvnäva, bergbräsmå, luddhavre, vårveronika och luddlosta. Den västra stig- och åkerrenstorrängen ligger vid norra kanten av den gamla åkern. Den smala, långa lågörtstorrängen domineras av bl.a. berggrör, svartkämpar och rölleka. Bland de övriga växterna bör den i Nyland hotade toppfrossörten (rS) nämnas.

Skötselbehov: Torrängarna bibehåller sin nuvarande status om den årliga slåtern fortsätter enligt rådande modell.

10 INKOO, Bastubackavikenin rinnenii

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66606: 3312 akp:aki: 66606: 3311

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: karvasara (aV), paikoin edustava kasvillisuus

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Inkoon kirkonkylän lounaispuolella on kuivahko rinnenii Bastubackavikenin merenrannan tuntumassa. Se sijaitsee aidatulla valtion polttoainevarastoalueella ja liittyy läheisesti aidan toisella puolella olevaan yksityisessä omistuksessa olevaan saman rinneniiyn osaan (Bastubackan rinnenii). Niitty on kovaa vauhtia metsittymässä. Reunoilla on suuria puita, muuten niityllä on runsaasti taimia. Kuivahkon tuoreen pienruohoniiyn valtalajeja ovat mm. mäkikaura, metsäapila, kangasmaitikka ja Uudellamaalla vaarantunut karvasara. Lähistöllä on vanhoja, muinoin lehdestettyjä rauduskoivuja.

Hoitotarve: Raivaus ja niitto tulisi kiireellisesti aloittaa. Ainakin puolet puustosta ja kaikki puun taimet tulisi poistaa.

10 INGÅ, Bastubackavikens äng

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66606: 3312 nhn:nhö 66606: 3311

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: staten

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: grusstarr (rS), ställvis representativ växtlighet

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Sydväst om Ingå kyrkoby ligger en torr äng i närheten av Bastubackavikens havsstrand. Ängen är belägen innanför ett stängsel som avgränsar ett statligt bränslefförråd mot en omgivande del av samma äng som är i privat ägo (Bastubackas äng). Ängen håller med god fart på att växa igen. Längs kanterna växer det stora träd, och i övrigt finns det många trädplantor på själva ängen. Den något torra friska lågörtängen domineras av arter ss. luddhavre, skogsklöver, ängskovall och den i Nyland sårbara grusstarren. I närheten påträffas gamla, för länge sedan hamlade vårtbjörkar.

Skötselbehov: Röjning och slätter borde genomföras enligt möjligast snabba tidschema. Åtminstone hälften av trädbeståndet och alla trädplantor bör avlägsnas.

11 INKOO, Gölesuddenin kalliokedot

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66526: 3283 akp:aki 66525: 3282

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.9

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Inkoon sisäsaaristossa Gölesuddenin niemen keskellä on kallioketoa luultavasti vanhalla talon paikalla. Kalliolla on havaittavissa melko heikko kalkkivaikutus. Kasvillisuus on mosaiikkimainen. Monilajiset kallioketolai-
kut vuorottelevat pensaikkojen ja paljaitten kalliopintojen kanssa. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, hakarasara, ruoholaukka, mäkivirvilä, mäki-
lemmikki, mäkikaura ja mäkikattara. Alue on vähitellen metsittymässä ja pen-
soittumassa.

Hoitotarve: Nuoren puuston raivaus ja katajien harvennus tulisi suorittaa pikai-
sesti. Laidunnus olisi sopiva hoitomuoto.

11 INGÅ, Gölesuddens hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66526: 3283 nhn:nhö 66525: 3582

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.9

Värdeklass: P+

Vårdbiotyyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Ingå inre skärgård mitt på Gölesudden ligger en häll-
markstorräng på vad som sannolikt varit en gammal hustomt. På hällmarkstorr-
ängen syns det spår av en svag kalkpåverkan. Vegetationen är mosaikartad. På
de artrika hällmarkstorrängsplättarna förekommer buskar omväxlande med kala
klippor. Beaktansvärda växter är svartkämpar, piggstarr, gräslök, sparvvicker,
backförgätmigej, luddhavre och luddlosta. Området håller så småningom på att
växa igen med träd och buskar.

Skötselbehov: Det unga trädbeståndet och enbeståndet bör gallras så snabbt som
möjligt. Bete skulle vara lämplig skötselform.

12 INKOO, Sillsundbergetin kallioketo

Peruskarttalehti: 201312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66521: 3234 akp:aki 66519: 3233

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustava kasvillisuus, uhanalainen laji:
hentokiurunkannus (aSh), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Svartön saarella, Tostholmia vastapäätä, sijaitsee kalkkivaikut-
teinen kallio pienen, muinoin viljellyn painanteen reunalla lähellä merenrantaa.
Kalliolla on muutamia ketolaikkuja tiheiden pensaikkojen keskellä paahteisessa

lounaisrinteessä. Lakiosa on karuhko. Kasvillisuus on edustava ja kasvisto lajirikas. Valtalajeja ovat ruoholaukka, keltamaksaruoho, keto-orvokki ja heinäratamo. Muita huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla silmälläpidettävä hentokiurunkannus, heinäratamo, jänönapila, mäkilemmikki, mäkivirvilä, lehtomaitikka, ruusuruoho, kevättädyke ja ruoholaukka. Kallioketoa uhkaa pensoittuminen.

Hoitotarve: Puuston ja pensaston raivaus on tarpeen.

12 INGÅ, Sillsundbergets hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66521: 3234 nhn:nhö 66519: 3282

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativ växtlighet, utrotningshotad art: smånunneört (rHd), flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På Svartö, mitt emot Tostholm, finns vid havsstranden en liten kalkpåverkad klippställ. Vid kanten av ställen finns en sänka som för länge sedan varit odlad. På berghällen finns några torrängsplättar mitt i den täta buskvegetationen på klippans sydvästsluttning. Berghällens krön är kargt. Vegetationen är representativ och floran artrik. Dominerande arter är gräslök, gul fetknopp, styvmorsviol och svartkämpar. Andra beaktansvärda arter är den i Nyland hänsynskrävande smånunneörten, svartkämpar, harklöver, backförgätmigej, sparvvicker, lundkovall, åkervädd, vårveronika och gräslök. Hällmarkstorrängen hotas av igenväxning.

Skötselbehov: Träd- och buskbeståndet är i behov av gallring.

13 INKOO, Jutansin kedot

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66548: 3258 akp:aki: 66547:3257

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyytit: keto, kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Orslandetin länsiosassa, Jutansin tilan pihapiirissä sijaitsevat kuivat niityt ja kalliokedot, joista osaa (piha) hoidetaan niittämällä. Etelärinteen kedot ovat olennainen osa Jutansin kulttuurihistoriallisesti arvokasta tilakokaisuutta. Reunoilla on melko runsaasti puita. Vallitsevan pienruohokedon valtalajeina ovat mm. heinäratamo, siankärsämä ja tuoksusimake. Lisäksi on hieman monilajista kallioketoa, valtalajeina keltamaksaruoho ja heinäratamo, sekä hieman mäkikauranniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat pihakurjenpolvi, hakarasara, heinäratamo, mäkikaura, mäkikattara, mäkilemmikki, hietalemmikki, litteänurmikka, lehtomaitikka, pystykiurunkannus, ruoholaukka, kevättädyke ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Suositeltavaa olisi niittää koko ketoaluetta vuosittain.

13 INGÅ, Jutans torrängar

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66548: 3258 nhn:nhö 66547: 3257

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktningsvärda arter, kulturhistoriskt värde

Värdbiotoptyp: torräng, hållmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: På Orslandets västra delar, invid Jutans hemmans gård finns det några torra ängar och torrängar. En del av ängarna (gården) sköts genom slåtter. Sydsluttningens torrängar utgör en väsentlig del av Jutans kulturhistoriskt värdefulla gårdsområde. Längs områdets kanter finns rikligt med träd. På den större lågörtstorrängen förekommer bl.a. svartkämpar, rölleka och vårbrodd bland de dominerande arterna. Dessutom påträffas här en ganska artrik hållmarkstorräng med dominerande arter som gul fetknopp och svartkämpar. Slutligen förekommer även en liten luddhavreäng. Beaktansvärda arter är sparvnäva, piggstarr, svartkämpar, luddhavre, luddlosta, backförgätmigej, vårförgätmigej, berggröe, lundkovall, stor nunneört, gräslök, vårveronika och sparvvicker.

Skötselbehov: Hela torrängsområdet bör slås årligen.

14 INKOO, Brännbollstadin laidunkumpare

Peruskarttalehti: 201411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66646: 3306 akp:aki: 66645: 3305

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Saloon vievän tien itäpuolella, Inkoonjoen varrella on nautakarian laidunkumpare Brännbollstadin tilan luona. Kumpareen laella on lannoitettu laidunnurmea. Länsiosan kuivahkot ja tuoreet rinneniityt edustavat arvokkaampaa kasvillisuutta. Laitumella on muutama maisemallisesti näyttävä puuryhmä ja pieniä kalliopaljastumia. Niityt ovat enimmäkseen tuoreita, ketoa tavataan hieman kalliopaljastumien yhteydessä. Vallitseva tuore pienruohoniitty on paikoin edustava ja kaunis. Runsaina tavataan mm. nurmipiippoa, valkoapilaa, siankärsämöä ja niittysuolaheinää. Lisäksi on hieman karua kallioketoa ja kosteaa suurruohoniittyä. Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti ja hietalemmikki.

Hoitotarve: Laidunnurmen lannoitusta perinnebiotoopin yläpuolella tulisi välttää, jotta lannoitteet eivät valuisi rinnettä alas niitylle. Ainakin ajoittainen niitto on tarpeen.

14 INGÅ, Brännbollstad betesbacke

Grundkartsblad: 201411

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66646: 3306 nhn:nhö: 66645: 3305

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Öster om vägen som leder till Salo, invid Ingå å, finns en betad kulle tillhörande Brännbollstad gård. Kullens krön utgörs av en göds-lad betesvall. Den västra delens torra och friska ängar representerar en mera vär-defull vegetation. På betesmarken finns några landskapsmässigt ståtliga träd-grupper och små bara klipphällar. Ängarna är till största delen friska, torräng påträffas i viss mån i anslutning till berghällarna. Den dominerande friska låg-örtsängen är på sina ställen representativ och vacker. Vanliga växter är bl.a. ängs-fryle, vitklöver, rölleka och ängssyra. Dessutom finns det på området inslag av karg hållmarkstorräng och fuktig högrötsäng. Beaktansvärda arter är sammets-daggekåpa och vårförgetmigej.

Skötselbehov: Gödsling av betesvallen ovanför vårdbiotopen bör undvikas. Åt-minstone tillfällig slåtter är nödvändig.

15 INKOO, Bastubackan rinnenii

Peruskarttalehti: 201410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66603: 3313 akp:aki: 66602: 3312

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.05

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyyppi: niitty

Alueen kuvaus: Inkoon kirkonkylästä lounaaseen sijaitsee kuivahko rinnenii merenrannan tuntumassa. Pihapiirissä vihannesmaan vieressä oleva niitty on metsittymässä ja siinä on jo hakamaisia piirteitä. Niityllä on runsaasti nuorta haapaa ja vaahteraa. Kasvillisuus on kuivahkoa tuoretta pienruohonii, valta-lajeina metsäapila, mäkikaura ja kangasmaitikka. Lähistöllä on vanhoja, mui-noin lehdestettyjä koivuja. Huomionarvoinen kasvi on mäkikaura. Parinsadan metrin päässä niityltä Telegrafbergetin etelärinteellä on muinaisjäänös.

Hoitotarve: Niityn pelastaminen edellyttäisi pikaista puuston ja puiden taimien poistoa sekä niittämistä. Nuorten koivujen lehdestys latvomalla on suositeltavaa.

15 INGÅ, Bastubackas äng

Grundkartsblad: 201410

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66603: 3313 nhn:nhö 66602: 3312

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.05

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: Sydväst om Ingå kyrkoby finns en relativt torr äng i närheten av havsstranden. På gårdsplanen invid trädgårdslandet finns en äng som håller på att beskogas och den innehåller redan många haglika element. Unga aspar och lönnar förekommer rikligt på ängen. Vegetationen utgörs av en något torr frisk lågrötsäng, med dominerande arter ss. skogsklöver, luddhavre och ängskovall. I närheten finns det några gamla, för länge sedan hamlade björkar. Luddhavren är beaktansvärd.

Skötselbehov: För att rädda ängen bör träd och trädplantor avlägsnas och ängs-växtligheten bör slås. Hamling av de unga björkarna rekommenderas.

16 INKOO, Västerbyn rantaniitty

Peruskarttalehti: 203201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66609: 3351 akp:aki: 66605: 3349

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Lågnäsissä, Prästholmenin eteläpuolisella alavalla niemellä on avointa rantaniittyä. Lypsykarja laidunsi sitä vielä 10-20 vuotta sitten. Kasvillisuus on melko matalaa, mutta lajisto on köyhtynyt. Kasvillisuudessa on melko edustavaa rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä, valtalajeina ketohanhikki, jokapaikansara, meriratamo ja punanata. Lisäksi tavataan hieman punanatayhdyksuntaa. Huomionarvoisia kasveja ovat hina, hentosuolake, isolaukku ja käärmekieli. Nykyään rantaniittyä ovat osittain parin kesämökin pihapiiriä.

Hoitotarve: Laidunnus olisi suotavaa aloittaa uudelleen tai hoitaa rantaniittyä niittämällä.

16 INGÅ, Västerby strandäng

Grundkartsblad: 203201

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66609: 3351 nhn:nhö 66605: 3349

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.7

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: I Lågnäs på den låga uddspets som ligger söder med Prästholmen finns en öppen strandäng, som betades av mjölkboskap ännu för 10-20 år sedan. Växtligheten är ganska låg, men artsammansättningen har utarmats. Bland vegetationen påträffas något så när representativa krypven-madrör-salttågssamhällen med gåsört, hundstarr, gulkämpar och rödsäv som dominerande arter. Här påträffas även mindre rödsvingelsamhällen. Beaktansvärda arter är knägräs, kärrsälting, höskallra och ormtunga. Numera är strandängen delvis anknuten till två sommarstugor.

Skötselbehov: Betet borde återupptas eller alternativt kunde ängen skötas genom slåtter.

1 JÄRVENPÄÄ, Lemmenlaakson laitumet

Peruskarttalehti: 204309

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67082: 3983 akp:aki: 67078: 3982

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 5.4

Maanomistaja: kaupunki ja yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: muu, niitty

Alueen kuvaus: Lemmenlaakson eteläosassa, Lahdentien ja Keravanjoen välissä sijaitsee Pornaiseen johtavan tien molemmiin puolin laajahko joenvarsilaidun. Keskiosassa on niittyä ja etelä- ja pohjoisosassa entistä peltoa. Tien pohjoispuolella laidun on suurelta osin pensoittunut. Sipoontien pohjoispuolinen osa on niukkalajista, rehevöitynyttä tuoretta heinäniittyä. Eteläpuolinen osa on samankaltainen. Nykyään alue on hevoslaitumena, ja hevosille annetaan lisärehua. Huo-

mionarvoinen on keltavuokko. Tiedot alueesta ovat puutteelliset. Alue rajautuu Lemmenlaakson valtakunnallisesti merkittävään lehtoalueeseen.

Hoitotarve: Alueen luonnonarvojen säilyttämiseksi laiduntapaa on tarpeen muuttaa. Eläimille ei tulisi antaa lisärehua silloin kun ne laiduntavat aluetta. Pohjoisosassa pensaiden poisto on tarpeen.

1 KARJAA, Långuddin kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66766: 3249 akp:aki: 66765: 3248

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

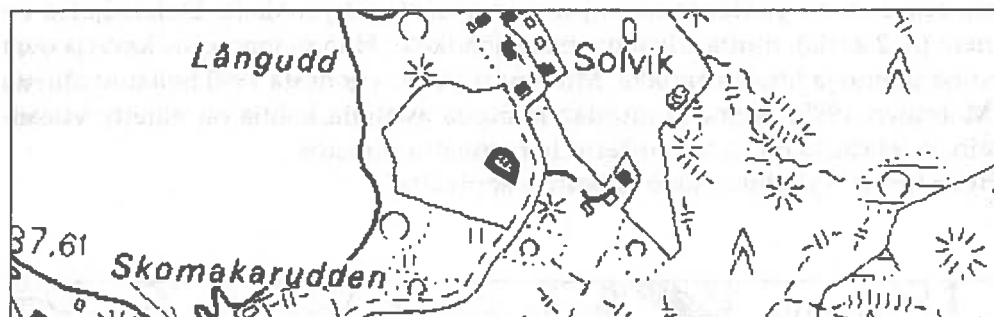
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, erikoisuus, edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Mustiosta Solvikiin vievän tien länsipuolella keskellä peltoa on pieni paahteinen kalkkikallioketo. Reunoilla on tapahtunut umpeenkasvua: etelä- ja itälaidalla on lehtipuuvesakkoa sekä nurmipuntarpää-valtaista niittyä. Kalkkikallioketo on kasvillisuudeltaan näyttävä ja monilajinen. Huomionarvoisia kasveja ovat pihakurjenpolvi, ketokäenminttu, harmaapoimulehti, törrosara ja mäkivirvilä. Pohjakerros on kalkkikarvasammalvaltainen. Kalliolla on myös hyvä kalkinvaatijäkälälajisto: mm. ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*) ja liuska-hyytelöjäkälä (*C. cristatum*).

Hoitotarve: Lehtipuupusikkaa tulisi raivata pois kallion luota. Pähkinäpensaat kannattaa säästää. Ajoittainen niitto tai kevyt laidunnus saattaisivat olla eduksi.

Långuddin kallioketo

1:8000

1 KARIS, Långudds hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66766: 3249 nhn:nhö 66765: 3248

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: kalkhällmarkstorräng, säregenhet, representabilitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På en åker väster om vägen som leder till Solvik från Svartå finns en öppen liten hällmarkstorräng. Den är delvis igenväxande från kanterna, och på öst- och sydsidan finns lövsly och ängskavledominerad ängsväxtlighet. Torrängens växtlighet är både representativ och artrik. Beaktansvär-

da är sparvnäva, harmynta, sammetsdaggekåpa, snårstarr, och sparvvicker. Botenskiktet domineras av plyschmossa. På klippan förekommer också en kalkkrävande lavvegetation: bl.a. kalkgelélav (*Collema fuscovirens*) och kamgelélav (*C. cristatum*).

Skötselbehov: Lövslyet bör röjas bort från klippåhlen. Hasselbuskarna bör dock sparas. Tidvis slåtter eller lätt bete kunde vara till fördel.

2 KARJAA, Brobackan keto

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66643: 3132 akp:aki: 66637: 3129

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuutu

Pinta-ala (ha): 4.6

Maanomistaja: yksityinen ja kaupunki

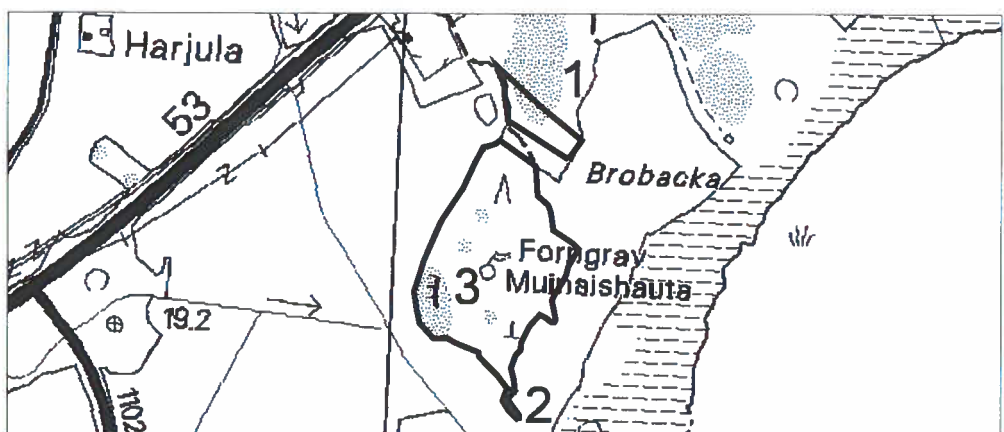
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, muinaisjäännös

Perinnemaisematyyppit: metsälaidun, keto, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Degerbyssä, Lämpträsketin länsipuolella on peltojen ympäröimä lehto- ja niittyalue, joka on Uudenmaan merkittävimpiä muinaisjäännösalueita. Se sijaitsee Snappertunan-Fagervikin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Rautakautinen kalmistoalue sisältää historiallisesti monikerroksisesti ihmistoiminnan jälkiä (Moisanen 1995). Pohjoisosassa on tavanomaiseen kallioketoon rajautuva pienehkö keto. Se on Uudellamaalla harvinaista mäkikauraketoa, joka on umpeenkasvusta huolimatta melko edustavaa. Valtalajeja ovat mäkikaura ja keltamatara. Pohjoisosan huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, jänönäpila, hakarasara, mäkivirvilä, harmaapoimulehti ja litteänurmikka. Pääosa alueesta on pähkinälehtoa, jossa on pieniä niittyaukkoja. Eteläkärjessä on pieni (n. 2 aaria), mutta edustava pienruohoketo. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo ja litteänurmikka. Museovirasto on vuodesta 1990 hoitanut aluetta (Moisanen 1995). Ketoa ja muutamia muita avoimia kohtia on niitetty vuosittain, ja lehdosta on jossain määrin harvennettu puustoa.

Hoitotarve: Nykyinen hoito vaikuttaa sopivalta.

Brobackan keto

1:10 000

2 KARIS, Brobacka torräng

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66643: 3132 nhn:nhö 66637: 3129

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 4.6

Markägare: privat och stad

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representabilitet, flera beaktansvärda arter, fornlämning

Vårdbiotyptyp: skogsbete, torräng, äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I Degerby väster om Läppträsket finns ett lund- och ängsområde som omges av åkrar. Området utgör ett av Nylands mest betydande fornlämningsområden och ligger innanför gränserna till det nationellt värdefulla landskapsområdet Raseborgs å - Fagervik. På området, som är en begravningsplats från järnåldern, finns spår av mänsklig verksamhet i flera jordskikt (Moisanen 1995). I de norra delarna finns en normal hållmarkstorräng som gränsar till en torräng. Ängen är av den i Nyland ovanliga luddhavre-typen, som trots att den är igenväxande är relativt representativ. Torrängen domineras av luddhavre och gulmåra, beaktansvärda är svartkämpar, harklöver, piggstarr, sparvvicker, sammetsdagglåpa och berggröe. Största delen av området är emellertid en hassellund med små ängsöppningar. I områdets södra delar finns en liten (ca. 2 ar) men representativ lågörtstorräng. Beaktansvärda växter är svartkämpar och berggröe. Museieverket har skött området sedan 1990 (Moisanen 1995). Torrängen och några andra öppna objekt har slagits årligen, och dessutom har lundens trädbestånd delvis utglesats.

Skötselbehov: Den nutida skötseln verkar ändamålsenlig.

3 KARJAA, Storgårdsin metsälaitumet

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66740: 3181 akp:aki 66735: 3173

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 23.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

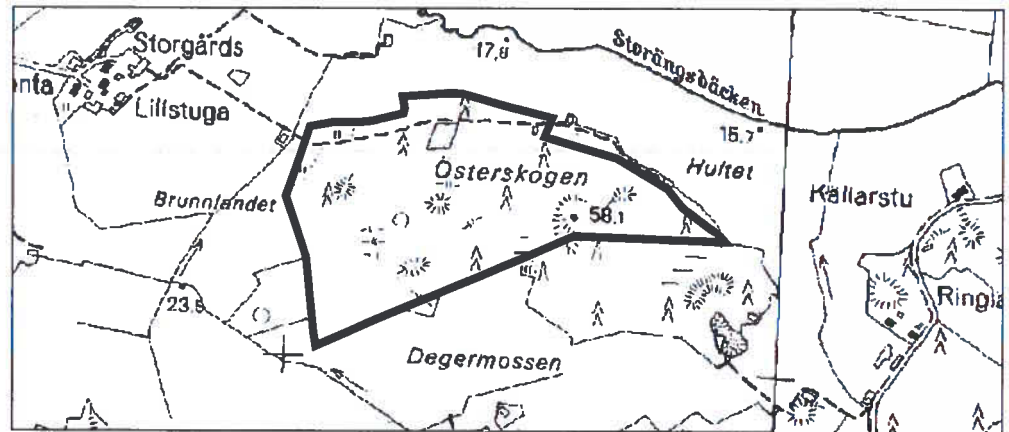
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, osa laajempaa kokonaisuutta

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, muu

Alueen kuvaus: Mustionjoen pohjoispuolella, Österskogenin alueella on laaja hiehojen laiduntama metsä keskellä peltola. Seudulla on useita melko perinteisiä laidunalueita. Vaihtelevalla metsäalueella löytyy hieman niittykasvillisuuttakin. Laidunnuspaine ilmeisesti vaihtelee jonkin verran vuosittain. Hiehot laiduntavat metsää yleensä juhannuksesta lokakuun loppupuolelle. Loppukesällä ja syksyllä eläimille annetaan lisärehua. Laidun rajautuu Ringlabron laajoihin laitumiin ja muodostaa näiden kanssa arvokkaan kokonaisuuden. Alue on suurimmaksi osaksi kuusivaltaista metsälaidunta, joka on melko edustavaa ja osin kosteaa, pohjavesivaikutteista. Valtalajeja ovat käenkaali, metsäkorte, hiirenporras, mesiangervo, valkovuokko, mustikka, metsäimarre ja vuohenputki. Lisäksi löytyy harmaaleppävaltaista metsälaidunta ja melko edustavaa kuusihakaa (met-

sittyvää niittyä), jolla ovat runsaita mm. ahomansikka, rätvänä, siankärsämo, niittyhumala, nurmitädyke, lampaannata, jokapaikansara, rönsyleinikki ja valkoapila. Kuusihaassa tavataan huomionarvoiset nurmitatar, hirssisara ja niittyliukka. Kuusihaan yhteydessä on hieman vanhaa peltoa.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus on muutoin sopiva, mutta lisärehun antamista eläimille tulisi välttää. Kuusien harvennus olisi eduksi.

Storgårdsin metsälaitumet

1:15 000

3 KARIS, Storgårds skogsbeten

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66740: 3181 nhn:nhö 66735: 3173

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 23.6

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, del av större helhet

Värdbiotoptyp: skogsbete, hage, annan

Beskrivning av området: Norr om Svartå å i Österskog finns en skogsholme som betas av kvigor. I trakten finns flera ganska traditionella betesområden. I det varierande skogsområdet finns det även litet ängsvegetation. Betestrycket verkar att variera litet från år till år. Kvigorna betar i skogen normalt från midsommar till slutet av oktober. Under sensommaren och hösten får djuren tilläggsfoder. Betesområdet gränsar till Ringlabros vida betesmarker och bildar tillsammans med dessa en värdefull helhet. Området är till största delen ett grandominerat skogsbete, som är ganska representativt och delvis fuktigt och grundvattenspåverkat. Harsyra, skogsfräken, majbräken, älggräs, vitsippa, blåbär, ekbräken och kirskaal dominerar växtligheten. Förutom det grandominerade skogsbetet finns även ett gråalsdominerat skogsbete och en ganska representativ granhage (en beskogad äng). På dessa växer rikligt med bl.a. smultron, blodrot, rölleka, brunört, teveronika, fårsvingel, hundstarr, revranunkel och vitklöver. I granhagen påträffas de beaktansvärda arterna ormrot, hirsstarr och ängsbrämma. I anslutning till granhagen finns det litet gammal åker.

Skötselbehov: Den rådande betesformen är lämplig, men tilläggsfoder borde ej ges. Gallring av granbeståndet skulle vara till fördel.

4 KARJAA, Klappanbergetin laidun

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66741: 3191 akp:aki 66738: 3190

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järviseltu

Pinta-ala (ha): 4.0

Maanomistaja: yksityinen

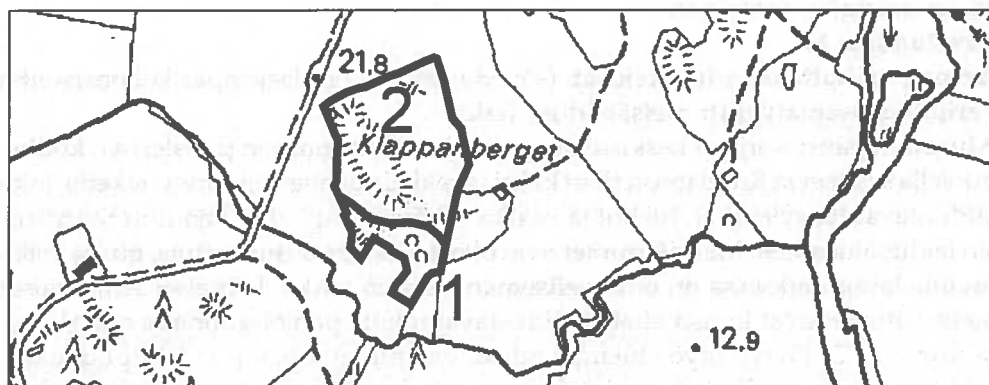
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, maisemallinen arvo, osa laajempaa kokonaisuutta

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty, haka, keto

Alueen kuvaus: Karjaan keskustan pohjoispuolella, Brasbyn kylästä etelään kohtaa alavasta peltomaisemasta metsäinen laidunkumpare tien tuntumassa. Paikoin jyrkkärinteinen laidunkumpare rajautuu ja on osittain yhteydessä viereiseen laidunnurmeen. Kumpareen maisemallisestikin hieno eteläosa (osa-alue 1) on värikästä tuoretta tai kuivaa laidunniittyä, joka on kuitenkin uhkaavasti pensoittumassa ja vesoittumassa. Edustavalla tuoreella pienruohoniityllä runsaita ovat pukinjuuri, heinätähtimö, ahomansikka, huopakeltano, valkovuokko, särmäkuisma, metsäapila, niittysuolaheinä, kissankello ja siankärsämö. Lisäksi on hieman karua kuivaa pienruohoniittyä ja kallioketoa. Suurin osa koko alueesta on hieman alilaidunnettua metsälaidunta tai hakaa (osa-alue 2). Korkean mäen rinteillä ja laella on havu-lehtipuumetsälaidunta, kalliolla mäntyvaltaista metsälaidunta sekä koillisosassa pieni havu-lehtipuuhakalaikku, jolla runsaita ovat mm. valkovuokko, nurmitädyke, nuokkuhelmikkä ja niittysuolaheinä. Metsät ovat lähinnä lehtomaista sekametsää ja kalliomännikköä. Huomionarvoisia ovat häränsilmä ja syyälinnunherne.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta voisi lisätä hieman ja aluetta tulisi laiduntaa erillään viereisestä laidunnurmesta rehevöitymisen estämiseksi. Niitty- ja hakaosalta olisi hyvä poistaa lehtipuuvesaikkoa.

Klappanbergetin laidun

1:10 000

4 KARIS, Klappanbergets bete

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66741: 3191 nhn:nhö 66738: 3190

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 4.0

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, landskapsmässigt värde, del av större helhet

Vårdbiototyp: skogsbete, äng, hage, torräng

Beskrivning av området: Söder om Brasby, norr om Karis centrum, finns en brant beteskulle intill vägen i det annars låga odlingslandskapet. Ställvis gränsar beteskullen till den bredvidliggande betesvallen, som den också delvis är i kontakt med. I kullens landskapsmässigt vackra södra del (delområde 1) finns en färggrann frisk och torr betesäng, som dock är på väg att växa igen med sly och buskar. På den representativa friska lågörtsängen är bockrot, grässtjärnblomma, smultron, gråfibbla, vitsippa, fyrkantig johannesört, skogsklöver, ängssyra, liten blåklocka och rölleka vanliga. Därutöver finns här också inslag av en något karg och torr lågörtsäng och en hållmarkstorräng. Största delen av beteskullen utgörs emellertid av skogsbete eller hagmark (delområde 2). Detta delområde har ett för lågt betestryck. På krönet och längs sluttningarna av den höga backen är betesmarken av typen skogsbete med barrträdsdominans. Uppe på klippan representeras detta av ett talldominerat skogsbete och i nordöst av en liten barr-lövträdshagplätt. Här finns rikligt med bl.a. vitsippa, teveronika, slokgräs och ängssyra. Skogen är i det närmaste av lundartad blandskogs- och hållmarkstallskogstyp. Beaktansvärda arter är slätterfibbla och gökärt.

Skötselbehov: Betestrycket kunde något öka och området bör betas avskilt från den intilliggande betesvallen, för förhindrande av övergödning. Från ängarna och hagmarkerna skulle det vara bra att avlägsna lövslyet.

5 KARJAA, Ringlabron laitumet

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66737: 3183 akp:aki 66731: 3179

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 12.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

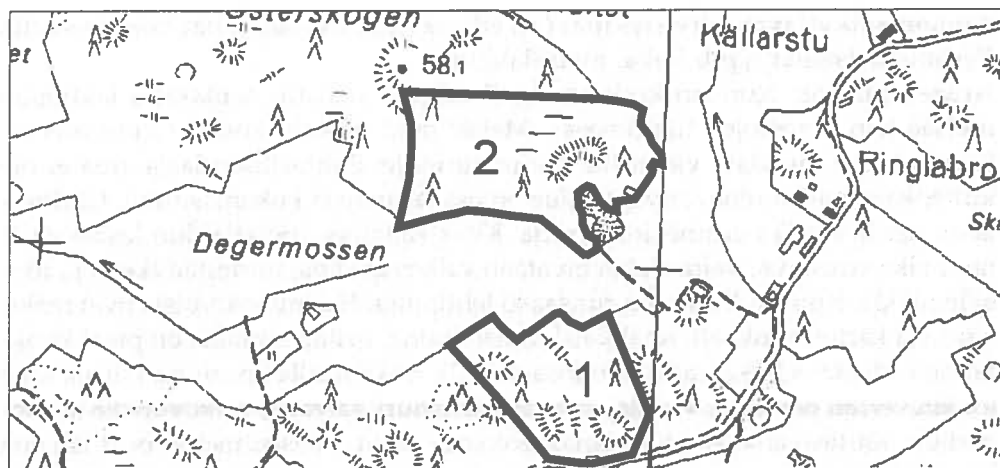
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, osa laajempaa kokonaisuutta

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, haka

Alueen kuvaus: Karjaan keskustasta pohjoiseen, Heimoksen ja Österbyn koillispuolella sijaitsevat Ringlabron tilan kaksi lähekkäistä metsälaidunsaarekettä, joita laiduntavat lypsylehmät, hiehot ja vasikat. Pohjoisempi alue rajautuu Storgårdsin laidunalueeseen. Metsälaitumet ovat olleet pitkään laidunnettuja, mutta 1980-luvulla laidunnuksessa on ollut seitsemän vuoden tauko. Lähteiset lehtomaiset metsälaitumet ovat kuusivaltaisia. Edustavammalta pohjoisemmalla osa-alueella (osa-alue 2) löytyy myös hieman edustavaa tuoretta havu- ja lehtipuuhaakaa, jonka laidunnus vaikuttaa perinteisen kaltaiselta. Kenttäkerros on pienruohoinen. Haan kasvillisuus on edustavaa, paikoin jopa hyvin edustavaa. Valtalajeja ovat siankärsämö, pukinjuuri, ahomatara, ahomansikka, lampaannata, päivänkakkara, purtojuuri ja aholeinikki. Huomionarvoisia kasveja ovat keväthanhikki, iharuusu, jäkki ja harmaapöimulehti. Eteläisempi kuusimetsälaidun (osa-alue 1) on kasvillisuudeltaan vaatimaton.

Hoitotarve: Nykyisen kaltainen laidunnus on melko hyvä. Laidunnuspaineen lisääminen voisi olla eduksi.

Ringlabron laitumet

1:12 000

5 KARIS, Ringlabros beten

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66737: 3183 nhn:nhö 66731: 3179

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 12.2

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, del av större helhet

Vårdbiototyp: skogsbete, hage

Beskrivning av området: Strax nordöst om Heimos och Österby, norr om Karis centrum, ligger två skogsbetesöar tillhörande Ringlabro gård. De två intill varandra liggande skogsbetesöarna betas av mjölkkor, kvigor och kalvar. De nordliga delarna gränsar mot Storgårds betesområde. Skogsbetesmarkerna har redan länge varit betade, men på 1980-talet var området obetat under en period på sju år. De lundaktiga och grundvattenpåverkade skogsbetena är grandominerade. I det mera representativa norra delområdet (delområde 2) finns även inslag av representativ barr- och lövskogshagmark, på vilka bete verkar ske enligt traditionell stil. Fältskiktet domineras här av frisk lågörtsängsvegetation. Hagens vegetation är representativ, ställvis till och med mycket representativ. Dominerande arter är rölleka, bockrot, vitmåra, smultron, fårsvingel, prästkrage, ängsvädd och backranunkel. Till områdets beaktansvärda växter hör vårfingerört, hartsros, stagg och sammetsdaggekåpa. Det södra grandominerade skogsbetet (delområde 1) uppvisar en anspråkslös flora.

Skötselbehov: Den nutida betesformen är ganska bra, eventuellt kunde betetrycket ökas något.

6 KARJAA, Tolvmansin laitumet

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66735: 3189 akp:aki 66732: 3185

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 5.6

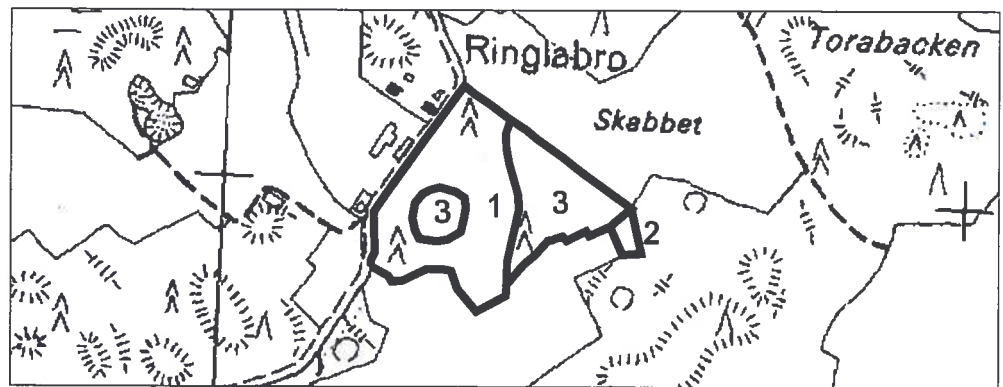
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, osa laajempaa kokonaisuutta

Perinnemaisematyytit: haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Kunnan keskiosassa, Brasbystä etelään, nautakarja laiduntaa metsää tien ja peltojen tuntumassa. Metsät ovat paikoin kosteita kuusimetsiä. Karja pääsee metsästä viereisille laidunnurmille. Suhteellisen laaja alue ei ole kuitenkaan paljoa rehevöitynyt. Alue on osa laajempaa kokonaisuutta. Lähistöllä on useita hyviä perinnebiotooppeja. Kuusivaltainen metsälaidun (osa-alue 1) on melko edustava, valtalajeina tavataan valkovuokkoa, nurmitädykettä ja rön-syleinikkiä. Kuusen lisäksi on runsaasti lehtipuita. Huomionarvoisia ovat mäki-kaura ja kartioakankaali. Kaakkoiskulman luona, pellon laidalla, on pieni kivik-koinen edustava hakamaalaikku (osa-alue 2). Hakamaalla on suuria kuusia sekä jonkin verran pensaita. Valtalajeja ovat purtojuuri, rätvänä, valkovuokko ja aho-matara. Kartioakankaali on huomionarvoinen kasvi. Itäosan metsät ovat lähinnä kuusivaltaista hakaa, lisäksi on erillinen hakamaalaikku lännempänä vanhalla hak-kuualueella (osa-alue 3). Täällä tavataan kartioakankaalia ja syyäläinnunhemettä. **Hoitotarve:** Perinnebiotoopit on tarpeen erottaa laidunnurmista omiksi laidun-lohkoikseen rehevöitymisen estämiseksi. Hakaosien puustoa voisi varovaisesti harventaa.

Tolvmansin laiturmet

1:10 000

6 KARIS, Tolvmans beten

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66735: 3189 nhn:nhö 66732: 3185

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 5.6

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, del av större helhet

Värdbiototyp: hage, skogsbeten

Beskrivning av området: I de mellersta delarna av kommunen, söder om Brasby, betar nötboskap ett skogsområde i närheten av vägen och åkrarna. Skogarna är ställvis fuktiga och grandominerade. Boskapen har möjlighet att röra sig på den angränsande betesvallen. Det relativt vida området visar trots det just inga spår av övergödning. Området är en del av en större helhet. I närheten finns flera goda värdbiotoper. Det grandominerade skogsbetet (delområde 1) är ganska representativt, med dominerande arter som vitsippa, teveronika och revranunkel.

Förutom granar förekommer här även rikligt med lövträd. Luddhavre och blåsuga är beaktansvärda. I områdets sydöstra hörn invid åkern finns en liten men representativ hage (delområde 2). På hagmarken väser det stora granar samt några buskar. Bockrot, blodrot, vitsippa och vitmåra dominerar växtligheten. Blåsugan är beaktansvärd. Skogen i östra delen utgörs närmast av grandominerade hagar. Dessutom finns här en hagmarksplätt längre västerut på den gamla hagmarken (delområde 3). Här påträffas blåsuga och gökärt.

Skötselbehov: Vårdbiotopen bör avskiljas från betesvallen för att förhindra övergödning. Hagarnas trädbestånd kunde försiktigt gallras.

7 KARJAA, Visanbackan laitumet

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66653: 3157 akp:aki: 66649: 3152

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 11.0

Maanomistaja: yksityinen

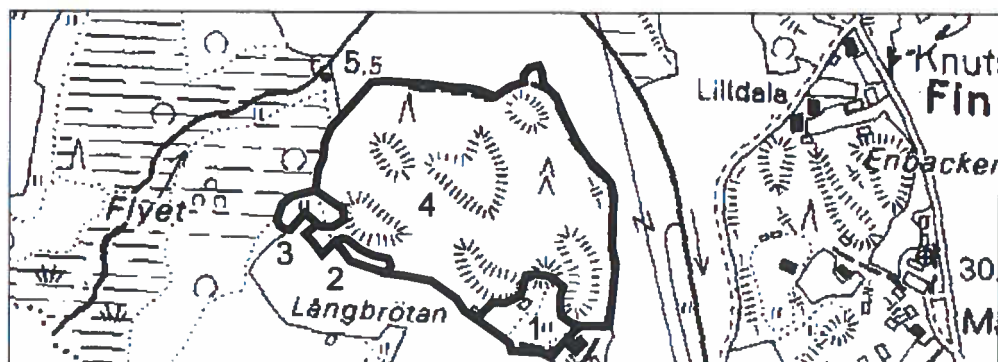
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, kulttuurihistoriallinen arvo, maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty, keto

Alueen kuvaus: Lepinjärven koillisrannalla sijaitsee laaja, melko monipuolinen nautakarjan laidunalue Visanbackan talon luoteispuolella. Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Snappertunanjoki - Fagervik. Laidun koostuu muutama avoimesta laidunniitystä ja laajasta metsälaitumesta. Niittykasvillisuus on edustava, mutta vesakoitumisen uhkaama. Yhdessä kalliojyrkänteessä kasvaa lehmusta ja pähkinäpensasta. Laidun on tässä jaettu neljään osa-alueeseen. Talon vieressä on erikseen aidattu, paikoin kivikkoinen ja kallioinen laidunniitty (osa-alue 1). Sillä on yksi valtava, melko hyväkuntoinen tammi, jonka ympärysmitta on rinnankorkeudella 460 cm. Melko tavanomainen kasvillisuus on kuivaa ja kosteaa heinäniittyä, paikoin on kuitenkin edustavampaa kasvillisuutta. Huomionarvoisia kasveja ovat jänönapila, mäkilemmikki ja harmaapoimulehti. Pellonreunassa on kapea niittykaistale (osa-alue 2). Kukkalointo on upea, mutta niityllä on melko runsaasti nuorta vesakkoa. Tuoreella pienruhoniityllä valtalajeina ovat ahomatara, keltamatara, ahdekaunokki ja metsäapila. Huomionarvoiset kasvit ovat mäkikaura ja harmaapoimulehti. Kallion alla on tuoretta-kosteaa niittyä (osa-alue 3). Tämä on alueen edustavin ja runsaslajisin niitty, mutta koivuvesakko valitettavasti valtaa alaa. Kosteahkolla tuoreella pien- ja suurruhoniityllä runsaita ovat mm. ahomatara, hiirenvirna, jäkki, nurmirölli, nurmilauha ja ojakellukka. Huomionarvoisia ovat nurmitatar, hirssisara ja niittylitukka. Lisäksi on suureksi osaksi peltojen ympäröimä laaja kuusivaltainen metsälaidun (osa-alue 4). Metsät ovat tuoreenpuoleisia ja lehtomaisia. Maininnanarvoinen on kartioakankaali. Laidunnuspaine on ollut liian alhainen minkä johdosta vesakko leviää. Laidunnuksessa on mahdollisesti ollut taukoa. Läheisellä Etterkilenin alueella on rautakautisia muinaisjäännöksiä. Varmistamattomien lähteiden mukaan Karjaan ensimmäisen kirkon paikka olisi ollut Visanbackan alueella.

Hoitotarve: Laidunnuspaineen lisääminen olisi tarpeen, samoin vesaikon raivaus. Osa-alueen 3 niityn voisi aidata erikseen, jotta sen laidunnus olisi tehokkaampaa.

Visanbackan laitumet

1:10 000

7 KARIS, Visanbackas beten

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66653: 3157 nhn:nhö 66649: 3152

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 11.0

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, kulturhistoriskt värde, landskapsmässigt värde, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: skogsbete, äng, torräng

Beskrivning av området: Vid Läppträskets nordöstra strand alldeles nordväst om Visanbacka gård, ligger ett stort, ganska mångsidigt område, som betas av nötboskap. Området hör till det nationellt värdefulla landskapsområdet Raseborgs å - Fagervik. Betesmarken består av några öppna betesängar och av ett vidsträckt skogsbete. Ängsväxtligheten är representativ, men igenväxning med sly hotar. I en klippbrant växer lönnar och hasselbuskar. Betesmarken är indelad i fyra delområden. Invid huset finns en separat ingärdad, ställvis stenig och klippig betesäng (delområde 1). Här finns en jättelik ek i ganska bra skick, omkretsen är 460 cm i brösthöjd. Den ganska normala växtligheten domineras av torra och fuktiga gräsängar, ställvis finns mer representativ vegetation. Beaktansvärda växter är harklöver, backförgätmigej och sammetsdaggekåpa. Invid åkerkanten finns en smal ängrensa (delområde 2), vars blomsterprakt är stor. Ängen håller emellertid på att växa igen med sly. På denna friska lågörteräng domineras växtligheten av vitmåra, gulmåra, rödklint och skogsklöver. Luddhavre och sammetsdaggekåpa är beaktansvärda. Nedanför klippan finns en frisk-fuktig äng (delområde 3). Detta delområde är det mest representativa och mest artrika, men björksly håller tyvärr snabbt på att invadera. På denna något fuktiga låg- och högörteräng förekommer rikligt med bl.a. vitmåra, kråkvicker, stagg, rödven, tuvtätel och humleblomster. Beaktansvärda är ormrot, hirsstarr och ängsbräsma. Förutom dessa delområden finns ett vidsträckt av åkrar omgivet grandominerat skogsbete (delområde 4), där skogen är ganska frisk och lundartad. Blåsugan är beaktansvärd. Betetrycket har emellertid varit för lågt och området håller därför på att växa igen med sly. Eventuellt har det varit en paus i betet. Nära vårdbiotopen, i Etterkilen, finns fornlämningar från järnåldern. Enligt osäkra uppgifter har den första kyrkan i Karis funnits på Visanbacka.

Skötselbehov: Betetrycket bör ökas samtidigt som slyet bör avlägsnas. Ängen i delområde 3 kunde ingärdas för att erhålla ett effektivare bete.

8 KARJAA, Enbackenin kalliokedot

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66726: 3170 akp:aki 66724: 3168

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järviseltu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: ketoppiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Enbackenin etelärinteellä, tien varressa on kalkkivaikutteista kalliorinnettä, joka ei kuitenkaan ole varsinaista kalkkikallioketoa. Loivalta, melko paahteiselta etelärinteeltä on mahtavat näkymät viereisen Mustionjoen viljelymaiseman ylle. Ohutmultaiset kalliokedot ovat lajistoltaan rikkaita. Rinnettä ei ole kuitenkaan laidunnettu pitkään aikaan. Runsaita ovat mm. mäkivirvilä, keltamaksaruoho, ahomansikka, mäkilemmikki ja mäkikattara. Muita huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla vaarantunut ketoppiippo, mäkikaura, hietalemmikki, jänönapila, ruusuruoho ja harmaapoimulehti. Vuonna 1982 kalliolla havaittiin harvinainen ahopellava (Kurtto 1982). Viereisen metsän hakkuiden jälkeen kalliolle on jäänyt runsaasti oksia ja risuja.

Hoitotarve: Nuoria mäntyjä olisi tarpeen harventaa ja metsittyminen muutenkin estää. Laidunnus tai ajoittainen niitto olisivat eduksi.

Enbackenin kalliokedot

1:10 000

8 KARIS, Enbackens hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66726: 3170 nhn:nhö 66724: 3168

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.9

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter, landskapsmässigt värde

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På Enbackens sydsluttning invid vägen finns en kalkpåverkad hällmarkssluttning, som dock inte är en egentlig kalkhällmarkstorräng. Från den svagt sluttande ganska solexponerade sydsluttningen är vyerna mäkti-

ga över det intilliggande odlingslandskapet kring Svartå. Hällmarkstorrängarna, som karakteriseras av ett tunt jordtäckje, är artrika. Sluttningen har emellertid inte betats på en lång tid. Bland annat sparvvicker, gul fetknopp, smultron, backförgätmigej och luddlosta förekommer rikligt. Andra beaktansvärda arter är den i Nyland utrotningshotade knippfrylen, luddhavre, vårförgätmigej, harklöver, åkervädd och sammetsdaggekåpa. År 1982 hittades även det sällsynta vildlinnet på klippan (Kurtto 1982). Efter att den närbelägna skogen avverkats har mycket kvistar och ris blivit liggande på ängen.

Skötselbehov: Beståndet med unga tallar bör gallras och beskogningen bör i övrigt också stoppas. Bete eller tidvis slåtter skulle vara till fördel.

9 KARJAA, Rantalán rantalaidun

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66754: 3215 akp:aki 66753: 3211

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

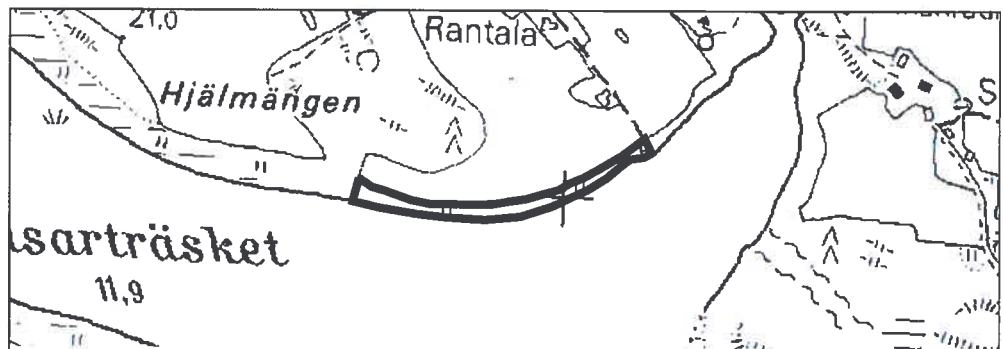
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät (+): edustavuus

Perinnemaisematyytit: järvenrantaniitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Mustiosta länteen, Päsärträsketin pohjoisrannalla sijaitsee pelton ja järven välissä hyvin kapea nautakarjan rantalaidun. Järvenrantalaitumet ovat nykyään harvinaisia Uudellamaalla. Kasvillisuus on melko edustava. Laitumen yläosassa on lähde. Alueella on järvikaislayhdyskuntaa, järviruokoyhdyskuntaa, viiltosarayhdyskuntaa, rönsyrölliyyhdyskuntaa ja tervaleppävaltaista kosteaa metsälaidunta. Valtalajeja ovat mm. järvikaisla, järviruoko, viiltosara, rönsyrölli, kurjenjalka, nurmilauha, ranta-alpi ja mesiangervo. Huomionarvoisia kasveja ovat mietotatar ja iharuusu.

Hoitotarve: Laidunnus erillään yläpuolisesta laidunnurmesta on sopiva hoitotapa.

Rantalán rantalaidun

1:10 000

9 KARIS, Rantalás strandbete

Grundkartsblad: 201409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66754: 3215 nhn:nhö 66753: 3211

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.8

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Vårdbiotoptyp: sjöstrandäng, skogsbete

Beskrivning av området: Väster om Svartå, på Päsarträskets norra strand, finns en mycket smal av nötboskap betad äng mellan åkrarna och sjön. Sjöstrandängar är numera ovanliga i Nyland. Vegetationen är relativt representativ. På betesmarkens övre delar finns en källa. På strandängen finns det sävsamhällen, vasssamhällen, vassstarrsamhällen, krypvensamhällen och ett klubbalsdominerat fuktigt skogsbete. Dominerande arter är bl. a. sjösäv, vass, vassstarr, krypven, kråklöver, tuvtåtel, strandlysing och älggräs. Rosenpilörten och hartsros är beaktansvärda.

Skötselbehov: Naturbetesmarken borde betas avskilt från den ovanliggande betesvallen.

10 KARJAA, Bondbyn metsälaidun

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66772: 3137 akp:aki 66768: 3135

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 2.4

Maanomistaja: yksityinen

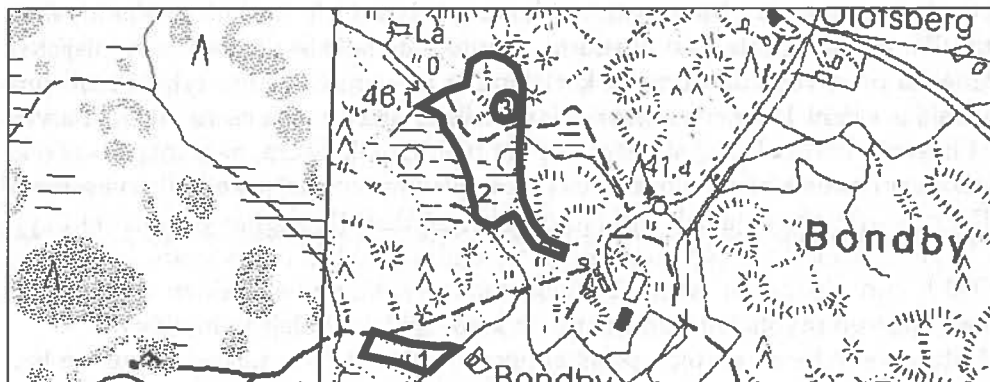
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Kunnan luoteisosassa Bondbyn talon länsi- ja luoteispuolella sijaitsee kylvönurmien yhteydessä laaja lihakarjan laidun, joka koostuu melko edustavista metsälaitumista ja tuoreista niityistä. Metsät ovat lehtomaisia, myös korpimaisia kohtia on siellä täällä. Tilasta 300 m länteen on pieni heinittynyt rinnenäitty (osa-alue 1), mahdollisesti osittain vanha nurmi, joka on yläosastaan vielä melko avoin ja kasvistoltaan edustava. Valtalajeja ovat nurmirölli, timotei, puna-apila, siankärsämö ja heinätahtimö. Huomionarvoisia kasveja ovat törörsara ja hakarasara. Talon luoteispuolella on melko edustavaa kuusivaltaista metsälaidunta sekä kosteaa harmaaleppävaltaista metsälaidunta (osa-alue 2). Parisa kohdassa on korpimaisia kohtia. Paikoin kasvaa pähkinäpensaita. Metsälaitumen keskellä on pieni, metsän ympäröimä niittylaikku (osa-alue 3), jonka kasvillisuus on matalaksi syötyä, edustavaa tuoretta pienruohonäittyä, valtalajeinaan nurmirölli, särmäkuisma, siankärsämö, rätvänä ja päivänkakkara. Niityllä on vanhan talon perustukset. Lisäksi on hieman tuoretta heinäniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat jäkki ja hyvin niukka nurmitatar.

Hoitotarve: Alueen arvojen säilyttämiseksi sitä tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista. Ajoittainen puiden raivaus on eduksi.

Bondbyn metsälaidun

1:10 000

10 KARIS, Bondby skogsbete

Grundkartsblad: 201409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66772: 3137 nhn:nhö 66768: 3135

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 2.4

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Värdebiotoptyp: skogsbete, äng

Beskrivning av området: I Karis kommuns nordvästra del, väster och sydväst om Bondby gårds huvudbyggnad, finns i anslutning till slätter vallen en av köttboskap betad betesmark. Denna består av flera ganska representativa skogsbetesplättar och friska ängar. Skogen är lundaktig, och sumpskogspartier finns här och där. En liten gräsdominerad äng (delområde 1) ligger 300 m väster om gården. Denna äng, som eventuellt delvis utgörs av en gammal betesvall, är ännu ganska öppen i sin övre del och dess flora är artrik. Dominerande arter är rödven, timotej, rödklöver, rölleka och grässtjärnblomma. Piggstarr och snårstarr är beaktansvärda. Nordväst om huset finns ett ganska representativt grandominerat skogsbete samt ett gräsdominerat fuktigt skogsbete (delområde 2). På ett par ställen är området sumpskogssaktigt. Här och där växer hasselbuskar. Mitt i skogsbetet finns en liten av skog omgiven ängsplätt (delområde 3). Växtligheten är lågt avbetad och domineras av en representativ frisk lågörsäng, med dominerande arter ss. rödven, fyrkantig johannesört, rölleka, blodrot och prästkrage. På ängen finns en gammal husgrund. Här finns även inslag av frisk gräsäng. Stagen och den på området mycket fåtaliga ormroten är beaktansvärda.

Skötselbehov: För att bevara områdets karaktär bör det betas avskilt från betesvallen. Tidvis röjning av trädbeståndet är till fördel.

11 KARJAA, Oxhagenin kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66760: 3254 akp:aki: 66759: 3252

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinaisuus, uhanalainen laji: niittyräpelö (aE)

Perinnemaisematyytit: kallioketo, metsälaidun

Alueen kuvaus: Svartåsta etelään, Kråkbackaan vevän tien pohjoispuolella on loivalla lounaisrinteellä mäntytaimikon vallitsema laakea kalkkikallio. Alueella on pieniä, vanhoja kalkkilouhoskuoppia. Kalkkikallioketo on aika pahoin metsitetty ja umpeutunut. Männyntaimikko on yli 10 metrin korkuista. Kalliopaljastumilla on ketomaista kasvillisuutta, muutoin on sekaisin niitty- ja ketolajistoa. Alueella on myös villiintyneitä koristepuita ja -pensaita, mm. tylppäliuskaorapihlaja ja saarni. Pääosin metsittyneellä alueella sinnittelee vielä useita huomionarvoisia kasveja: kartioakankaali, harmaapöimulehti, mäkikaura, pähkinäpensas sekä kalkkisammalista kielikkelosammal (*Encalypta streptocarpa*) ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*) ja kalkkijäkälästä ruskokesijäkälä (*Leptogium gelatinosum*), ryy-nihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*) ja suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*). 1980-luvun alussa on nähty Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö. Metsäkasvun myötä keto umpeutuu ja keto- sekä kalliolajisto häviävät.

Hoitotarve: Alueen arvojen pelastaminen edellyttäisi voimakasta puuston harvennusta. Niitto tai laidunnus olisivat myös tarpeen.

11 KARIS, Oxhagens hållmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66760: 3254 nhn:nhö 66759: 3252

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.8

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): ovanlighet, utrotningshotad art: darrgräs (rA)

Vårdbiototyp: hållmarkstorräng, skogsbete

Beskrivning av området: På norra sidan om vägen som leder till Kråkbacka, söder om Svartå, finns en sydvästslutning som domineras av tallskog på kalkklippan. På området förekommer små, gamla kalkbrottsgröpar. Kalkhållmarkstorrängen är ställvis ganska illa igenvuxen och beskogad. Tallplantorna är redan över 10 m höga. På de kala klipporna finns torrängslik växtlighet, men annars påträffas blandade förekomster av ängs- och torrängsarter. På området finns även förvildade prydnadsträd och -buskar, bl.a. trubbhagtorn och ask. På det i huvudsak numera redan beskogade området finns ännu flera beaktansvärda växter: blåsuga, sammetsdaggekåpa, hassel, luddhavre. Härutöver finns kalkmossor ss. stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*) och plyshmossa (*Ditrichum flexicaule*) och kalkklavar ss. flikig skinnlav (*Leptogium gelatinosum*), kalkgelélav (*Collema fuscovirens*) och fjällig gytterlav (*Fuscopannaria leucophaea*). I början av 1980-talet har det i Nyland akut utrotningshotade darrgräset noterats på området. Allt eftersom skogen blir äldre växer torrängen igen och torrängs- och hållmarksfloran försvinner. Skötselbehov: För att rädda områdets värde måste trädbeståndet gallras kraftigt. Slätter eller bete skulle också vara nödvändigt.

12 KARJAA, Mustion kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66763: 3247 akp:aki: 66762: 3246

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: sinikesijäkälä (St, aE)

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Mustion sillan pohjoispuolella ja Mustionjoen länsipuolella sijaitsee pieni kallio-, niitty- ja jalopuumetsäalue, joka ilmeisesti ei ole ollut pitkään aikaan karjatalouskäytössä. Se lienee ollut puistokäytössä ja paikalla on myös koristekasveja. Paikalla ei näy suoranaista kalkkivaikutusta, mutta lajisto viittaa parempaan kivilajiin. Kallioketo on kohtalaisen runsaslajinen mm. mäkivirvilä. 1980-luvulla kalliokedolla on nähty pihakurjenpolvi. Tuore niitty on heinittynyt ja nurmipuntarpää- ja koiranputkivaltaista. Ympärillä on istutettuja ja villiintyneitä vaahteroita, tammia ja saarnia. Erikoisuus on yhdellä kohtaa kalliolla niukkana kasvava uhanalainen sinikesijäkälä (*Leptogium cyanescens*).

Hoitotarve: Puuston varovainen raivaus on eduksi kallion luota. Kohteen laidunnus olisi eduksi.

12 KARIS, Svartå hållmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66763: 3247 nhn:nhö 66762: 3246

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.8

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: gråblå skinnlav (Hd, rA)

Vårdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Norr om Svartå och väster om Svartån finns ett litet hållmarks-, ängs-, och ädellövträdsområde som högst antagligen inte varit betat under en lång tid. Området har med all sannolikhet använts som park och här hittas också prydnadsväxter. Området uppvisar inte direkt spår av kalkpåverkan, men artsammansättningen vittnar om en rikare bergart. Hållmarkstorrängen är relativt artrik med bl.a. backförgätmigej. På 1980-talet har sparvnäva hittats bland torrängsväxtligheten. Det friska ängspartiet är till stor del gräsdominerat och tuvtåtel och hundflocka dominerar växtligheten. Här och där finns planterade och förvildade lönnar, ekar och askar. En specialitet är den utrotningshotade gråblåa skinnlaven (*Leptogium cyanescens*) som förekommer sparsamt på en del av klippan.

Skötselbehov: Trädbeståndet bör gallras invid hållmarken. Ett måttligt betestryck skulle vara till fördel.

13 KARJAA, Storgårdin haka

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66618: 3142 akp:aki: 66615: 3140

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalaiset lajit: karvasara (aV), ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyypit: haka, niitty

Alueen kuvaus: Snappertunanjoen-Fagervikin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella Kudibyssä Storgårdin kaakkoispuolella on tien molemmen puolin umpeutuvaa entistä laidunaluetta. Alue on kasvistoltaan merkittävä. Tien eteläpuolella on pienehkö mäki, jonka keskellä on karu kalliopaljastuma. Se on suurimmaksi osaksi harvaa havupuustoa, jonka alla niittylajisto vallitsee. Valtalajeja ovat nurmirölli ja metsälauha. Reunoilla on niittyä. Kaakkoisrinteellä on melko runsaana Uudellamaalla harvinaista sikoangervoa. Lisäksi alueella kasvaa mm. mäkikauraa. Vuonna 1988 on tavattu Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo (Kurtto 1992), joka saattaa hyvinkin yhä kasvaa alueella. Tien pohjoispuolella on tuoretta heinäniittyä ja osin kallioketoa, jolla kasvavat mm. mäkikaura, mäkivirvilä ja mali. Heinäniitty on niukkalajinen ja aika umpeenkasvanut. Aivan tien varressa kasvaa niukkana Uudellamaalla vaarantunut karvasara.

Hoitotarve: Aluetta on tarpeen niittää tai laiduntaa. Puuston harvennus on eduksi.

13 KARIS, Storgårds hage

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66618: 3142 nhn:nhö 66615: 3140

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotade arter: grusstarr (rS), knippfryle (rS)

Vårdbiotoptyp: hage, äng

Beskrivning av området: I Kudiby sydöst om Storgård finns det ett igenväxande före detta betesområde på båda sidorna av vägen, innanför gränserna till Raseborgs å - Fagerviks nationellt värdefulla landskapsområde. Området uppvisar en betydande flora. På södra sidan om vägen finns en liten backe, på vars mitt finns en karg, kal klippställ. Området karakteriseras av en glest trädbestånd under vilket ängsvegetation dominerar. Rödven och kruståtel dominerar växtligheten. Längs kanterna förekommer ängar. På den sydöstra sluttningen finns det relativt mycket av det i Nyland ovanliga budbrödet. Härutöver förekommer bl.a. luddhavre på området. År 1988 har den i Nyland utrotningshotade knippfrylen påträffats (Kurtto 1992), och arten kan mycket väl ännu finnas kvar. Norr om vägen finns en frisk gräsäng och delvis också hållmarkstorräng, på vilken det växer bl.a. luddhavre, sparvvicker och malört. Gräsängen är artfattig och ganska igenväxt. Alldeles invid vägen växer den i Nyland sårbara grusstarren.

Skötselbehov: Området är i behov av slåtter eller bete. Gallring av trädbeståndet är till fördel.

14 KARJAA, Björnbollstadin niitty

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66768: 3166 akp:aki 66767: 3165

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Björnbollstadin kylässä Karjaan pohjoisosassa on Karjalohjan rajalle vievän vanhan hiekkatien varrella vanha talon paikka loivassa etelärinteessä. Ohutmultaisessa, karuhkossa rinteessä on lajirikasta kukkaniittyä ja hieman kallioketoa. Niityn kukkaloisto on näyttävä ja hyönteiskanta on runsas. Niitty on suurimmaksi osaksi kuivahkoa tuoretta pienruohonniittyä. Runsaita ovat mm. nurmirölli, nurmikaunokki, ahdekaunokki, ketoneilikka, siänkärsämö, särmäkuisma, pukinjuuri, nurmipuntarpää ja heinätähtimö. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, mäkikaura, mäkiminttu, häränsilmä, hakarasara ja mäkivirvilä. Niitty on kasvamassa umpeen. Heinät ja pensaatt valtaavat jatkuvasti lisää alaa.

Hoitotarve: Umpeenkasvun estämiseksi niittyä olisi tarpeen niittää ja/tai laidunnaa ja raivata pensaatt ja puita siltä.

14 KARIS, Björnbollstads äng

Grundkartsblad: 201409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66768: 3166 nhn:nhö 66767: 3165

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen (+): representativitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: På gränsen till Karislojo i byn Björnbollstad i de norra delarna av Karis finns en gammal sandväg som leder till ett gammalt hus i en svagt sluttande sydsluttning. På den av ett tunt jordtäckte karakteriserade något karga sluttningen finns en artrik blomsteräng med inslag av hållmarkstorräng.

Ängens blomsterprakt är tilltalande och insektfaunan är rik. Ängen är till största delen av en ganska torr frisk lågörtsängstyp. Allmänna arter är bl.a. rödven, ängsklint, rödklint, backnejlika, rölleka, fyrkantig johannesört, bockrot, ängskavle och grässtjärnblomma. Beaktansvärda är svartkämpar, luddhavre, bergmynta, slätterfibbla, piggstarr och sparvvicker. Ängen håller på att växa igen. Gräs och buskar erövrar ständigt ny areal.

Skötselbehov: För att stoppa igenväxningen av ängen skulle slåtter och/eller bete, samt röjning av buskar och träd vara nödvändigt.

15 KARJAA, Skogbyn haka

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66762: 3215 akp:aki 66761: 3214

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): muinaisjäänös

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Mustiosta koilliseen, Päsarträsketin pohjoispuolella Skogbyn talon luoteispuolella on peltojen ympäröimä hakasaareke, joka toimii lypsykarjan ja vasikoiden laitumena. Eläimille annetaan lisärehua, ja loppukesällä sekä syksyllä hakaa laidunnetaan yhdessä peltolaitumien kanssa. Kuusi-harmaaleppä-valtaisen haan kenttäkerros on rehevöitymisestä johtuen heinävaltainen ja lajikoöhyä. Valtalajit ovat nurmirölly, nurmilauha, siankärsämö ja niittynurmikka. Pienialaisesti on huopakeltano-valtaisia ketomaisia laikkuja. Huomionarvoinen kasvi on hakarasara. Laitumella on paikoin harmaaleppävesakkoa. Puustoa on harvennettu niin, että alue on puustoltaan harva, hakarakenteeltaan edustava. Haassa on muinaismuisto (rautakautisia röykkiöitä), jolla suoritettiin kaivauksia vuonna 1994.

Hoitotarve: Lisärehun antoa hakaan tulisi välttää ja laiduntaa aluetta erillään peltolaitumista. Harmaaleppiä voisi harventaa.

15 KARIS, Skogby hagmark

Grundkartsblad: 201409

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66762: 3215 nhn:nhö 66761: 3214

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): fornlämning

Vårdbiotyyp: hage

Beskrivning av området: Nordöst om Svartå, norr om Päsarträsket, strax nordväst om Skogby gård, finns en hage som omges av åkrar. Hagen utgör betesområde för mjölkkor och kalvar. Djuren förses med tilläggsfoder, och under sensommaren och hösten betas hagen i anslutning till en betesvall. Den gran-gråalsdominerade hagens fältskikt är på grund av övergödningen gräsdominerad och artfattig. Rödven, tuvtätel, rölleka och ängsgröe dominerar. På små arealer finns plättar dominerade av gråfibbla. Piggstarren är beaktansvärd. På betesmarken förekommer ställvis gråalssly. Områdets trädbestånd har gallrats, vilket gör att området har fått en representativ hagkaraktär. I hagen finns det en fornlämning som grävdes ut år 1994.

Skötselbehov: Tilläggsfoder bör inte tillföras hagen och området bör betas avskiljt från åkervallen. Gråalarna kunde minskas.

16 KARJAA, Skällnäsetin niitty

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66736: 3200 akp:aki 66734: 3199

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Mustionjoen itärannan luona Päsärträsketin eteläpuolisen Skällnäsetin kalliomäen lounaisrinteen tyvellä on entisen laidunalueen reunassa säilynyt näyttävä, pieni niitty pellon reunalla. Paahteisella rinnenäityllä on melko runsaasti kauniita katajia, mutta osalle niittyä on istutettu kuusen taimia. Tuoreella pienruohonäityllä valtalajeina ovat metsäapila, ahdekaunokki, nurmirölli, ahomatar, mäkikaura ja keltamatar. Huomionarvoinen kasvi on häränsilmä. Aivan vieressä entisellä laidunalueella on pronssikautinen muinaisjäänös.

Hoitotarve: Kuusien kasvaessa niitty muuttuu metsäksi. Alueen säilyttäminen edellyttäisi kuusen taimien poistoa. Laidunnus tai niitto estäisivät umpeenkasvun.

16 KARIS, Skällnäsets äng

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66736: 3200 nhn:nhö 66734: 3199

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotyytit: äng

Beskrivning av området: På östra sidan av Svartån, söder om Päsärträsket vid basen av en sydvästslutning vid Skällnäsets före detta betesområde har bevarats en representativ, liten äng alldeles invid åkerkanten. På den solexponerade ängsslutningen finns relativt rikligt med enar, men en del av ängen har planterats med granar. På ängen som domineras av en äng av frisk lågörter-typ finns skogsklöver, rödklint, rödven, vitmåra, luddhavre och gulmåra bland de dominerande arterna. Slätterfibblan är beaktansvärd. Alldeles i närheten på en gammal betesmark finns en fornlämning.

Skötselbehov: Allt eftersom granarna växer förändras ängen till skog. För att området skall behålla sin karaktär fordras det att granarna avlägsnas. Bete eller slätter hejdar igenväxningen.

17 KARJAA, Källsvedjan haka

Peruskarttalehti: 201408

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66724: 3184 akp:aki 66723: 3182

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: haka

Alueen kuvaus: Karjaan keskustan koillispuolella, Österbyn kylässä on Källsvedjan tilalla pieni sonnien laiduntama havu- ja lehtipuuhaika loivassa, kivikkoisessa etelärinteessä. Haka on yhteydessä peltolaitumiin ja eläimille annetaan lisärehua. Kasvillisuus onkin vahvasti rehevöitynyt, ylläidunnettu ja lajikoöhä. Alueella on enää lähinnä maisemallisia arvoja. Haka on lähes menettänyt arvonsa perinnemaisemana. Huomionarvoinen kasvi on kevättädyke.

Hoitotarve: Hakaa tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista eikä antaa eläimille lisärehua, silloin kun ne ovat haassa.

17 KARIS, Källsvedja hage

Grundkartsblad: 201408

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66724: 3184 nhn:nhö 66723: 3182

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hage

Beskrivning av området: Nordöst om Karis centrum, i Österby vid Källsvedja gård, finns en liten barr- och lövträdshage som betas av oxar. Hagen ligger i en svagt sluttande sydsluttning. Området är i kontakt med en åkervall och djuren förses med tilläggsfoder. Växtligheten uppvisar därmed tydliga spår av övergödning, och dessutom är betesmarken överbetad och artfattig. Området har numera endast landskapsmässigt värde och har nästan helt mist sin betydelse som vårdbiotop. Vårveronikan är beaktansvärd.

Skötselbehov: Hagen bör betas skilt från åkervallen och djuren bör ej förses med tilläggsfoder när de befinner sig i hagen.

1 KARJALOHJA, Nikun kallioketo

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66816:3236 akp:aki: 66814:3235

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, edustavuus, uhanalaiset lajit: kalkkihiyytelöjäkälä (Sp, aSp), etelänhiippasammal (Sh, aV), korallikesijäkälä (aSh), monia huomionarvoisia lajeja

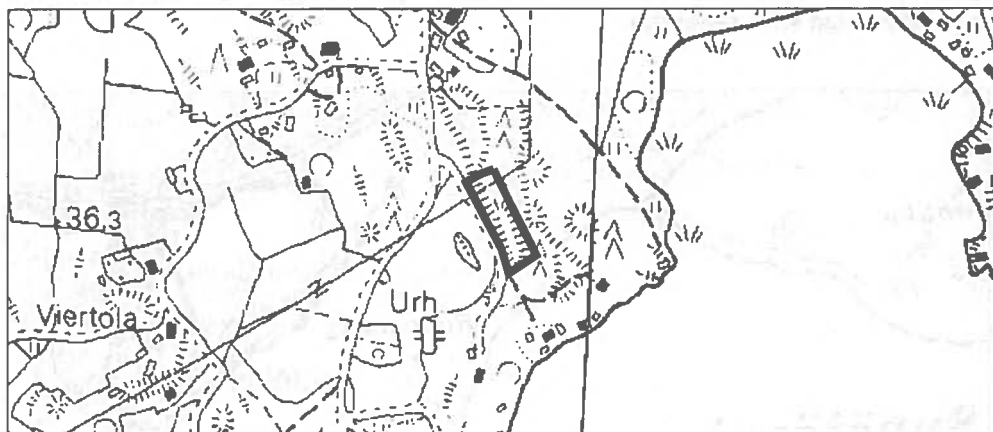
Perinnemaisematyyppit: kallioketo, metsälaidun, keto

Alueen kuvaus: Lohjansaaren Pyölissä sijaitsee metsänreunassa kalliomaen luode- kaakkoissuuntaisella lounaisrinteellä kalkkikallioketoa, joka vaihtuu kalliometsäksi. Aiemmasta laidunnuksesta kertovat piikkilanka-aidan jäänteet. Alueella on hyvin edustavaa paisteisen kalkkikalliokedon kasvillisuutta. Rinteellä on kohtalaisen paljon puustoa ja paras kasvillisuus on puuttomissa aukkokohdissa. Kasvillisuus on mosaiikkimaista kalkkikalliopintojen, karumpien gneissikalliopintojen, niittypainanteiden ja metsäisten kohtien vuorottelua. Alueella on pieni vanha kalkkilouhoskuoppa. Kalkkikalliokedon valtalajeja ovat ketokäenminttu, huopakeltano ja hietakastikka. Nikun kalliokedolla on uhanalaisten kalkkihiyytelöjäkälän (*Collema bachmanianum*) ja etelänhiippasammalen (*Orthotrichum cupulatum*) ainoat nykyesiintymät Uudellamaalla. Kalliolla on runsaasti harvinaisia ja huomionarvoisia lajeja. Maarianverijuuriesiintymä on Uudenmaan runsain. Huomionarvoisia ovat edellämäinittujen lisäksi kalkkitummarauioinen,

kartioakankaali, harmaapoimulehti, törösara, hakarasara, mäkilemmikki, litteänurmikka, mäkiminttu, jänönapila, kelta-apila, mäkivirvilä, ketokarvaskallioinen, Uudellamaalla silmälläpidettävä korallikesijäkälä (*Leptogium tenuissimum*) (aSh), kalliohyytelöjäkälä (*Collema flaccidum*), ryynihyytelöjäkälä (*C. fuscovirens*), ruskokesijäkälä (*Leptogium gelatinosum*), risakesijäkälä (*L. lichenoides*), sammallimajäkälä (*Lempholemma polyanthes*), kalkkikuoppajäkälä (*Acarospora glaucocarpa*), *Bacidia sabuletorum*-jäkälä, pikkuruostesammal (*Anomodon longifolius*), isoruostesammal (*A. viticulosus*), kalkkikynsisammal (*Dicranum brevifolium*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kielikello sammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkihiippasammal (*Orthotrichum anomalum*), kimmelsammal (*Taxiphyllum wissgrillii*), isoriippusammal (*Neckera crispa*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*) ja kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*).

Hoitotarve: Alue on vähitellen kasvamassa umpeen ja metsittymässä. Puustoa ja pensastoa olisi tarpeen harventaa. Muutama pensas on kalliolta kaadettu, mutta hakkuutähteet on jätetty kedon päälle. Kevyt nautakarjan laidunnus tai ajoittainen niitto olisivat tarpeen.

Nikun kallioketo

1:10 000

2 KARJALOHJA, Katteluksen kallioketo

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66801:3187 akp:aki: 66798:3180

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 4.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, kalkkivaikutteinen laidunnettu kalkkiketo, uhanalainen laji: niityräpelö (aE), useita huomionarvoisia lajeja
Perinnemaisematyytit: metsälaidun, kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Katteluksen talon länsipuolinen kallio- ja metsäalue on ollut hyvin pitkään hevosten laitumena. Lounaisreunassa on hieman kalkkipitoista kalliota. Katteluksen kallioketo on Uudenmaan ainoa edelleen laidunnettu kalkkipitoinen kallioketo. Alue on ollut hyvin edustava, perinteisesti laidunnettu ja erikoislaatuinen, mutta vuoden 1990 jälkeen alueen laiduntapaa on muutettu (mm. laidunalue pienentynyt) ja viime vuosina laidun on selvästi rehevöitynyt. Hevosille annetaan lisärehua. Kaakkoisosa on paikoin pahoin rehevöitynyt ja tallattu mullokselle ja pohjoisosa on ollut alilaidunnettu. Luoteisreunan niitty on vuoden 1990 jälkeen aidattu laitumen ulkopuolelle (aitaa siirretty 10-20 m), ja on pahoin vesakoitumassa.

Alueen lounaisosa on kallioketoa, joka vaihettuu metsälaitumeksi. Pohjoisrinne on kuusimetsälaidunta (OMT, osin MT), jota ei viime vuosina ole laidunnettu juuri lainkaan. Kallioketo on alareunastaan kalkkipitoista, muutoin tyypillistä gneissikallioketoa. Kallioketo on vielä pääosin hyvin säilynyt, mutta on rehevöitymässä nopeasti. Kalkkipitoisella kalliokedolla valtalajeja ovat nurmirölli ja harmaapoimulehti. Karulla kalliokedolla valtalajeja ovat tuoksusumake, ahosuolaheinä ja nurmirölli. Kalliokedon huomionarvoisia kasveja ovat harmaapoimulehti, hirssisara, jäkki, keväthanhikki, ketokäenminttu, mäkiminttu, nurmitatar, mäkivirvilä, mäkilemmikki, syylälinnunherne, pähkinäpensas, kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*) ja suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*).

Aidan ulkopuolelle jätetyllä lepikoituvalla, suurruohoisella tuoreella niityllä valtalajeja ovat nurmirölli ja purtojuuri. Niityllä on havaittu vielä vuonna 1990 Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö. Kasvi saattaa jo olla hävinnyt umpeenkasvun takia.

Hoitotarve: Nykyisin laidunnus alueella on hyvin epätasaista. Laidunnusta olisi tarpeen ohjata siten, että koko aluetta laidunnettaisiin. Eläimille ei annettaisi lisärehua niiden ollessa alueella. Niitty on tarpeen ottaa uudelleen laidunnukseen ja poistaa siltä vesaikko.

Katteluksen kallioketo

1:10 000

3 KARJALOHJA, Alminmäen kallioketo

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66837:3231 akp:aki: 66835:3230

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalaiset lajit: kalliorikko (Sh, aSh), lastusammal (Sh, aSh), nahkahyytelöjäkälä (Sh, aSh)

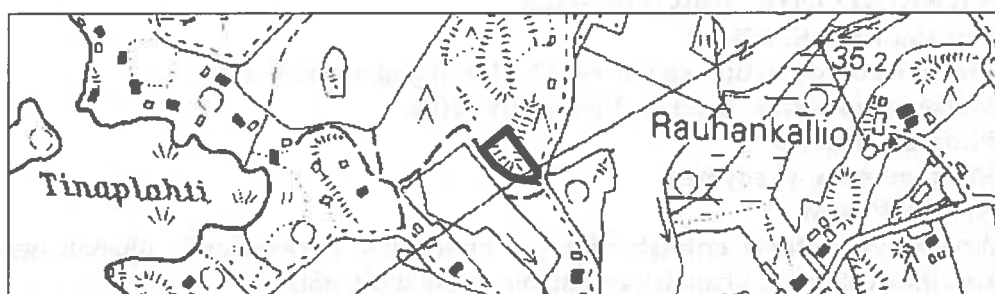
Perinnemaisematyyppit: kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaren Saarenpäässä sijaitsee metsän laidassa pieni kalkkikallioketo. Lounaisrinteessä sijaitsevan keldon reunaan rakennettiin 1980-luvun lopulla kesähuvila. Kallio on kuitenkin lähes kokonaan säästynyt rakentamiselta, ja omistajat ovat varjelleet upeaa kukkaketoa. Kalkkikallioketo on kasvillisuudeltaan hyvin edustava, kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*) - valtainen. Kallion alapuolella on vähäinen tuore niittykaistale. Kalliokedolla on ri-

kas valikoima ketokasveja ja monia harvinaisia kalkinvaatijalajeja. Valtalajeja ovat keltamaksaruoho, ketokäenminttu ja mäkivirvilä. Kalliolla kasvavat uhanalaiset kalliorikko (Sh), lastusammal (*Reboulia hemisphaerica*) (Sh) ja nahkahyytelöjäkälä (*Collema tenax*) (Sh). Huomionarvoisia ovat maarianverijuuri, harmaapoimulehti, kalkkitummaraunioinen, törrosara, hakarasara, pihakurjenpolvi, mäkilemmikki, ketokäenminttu, jänönapila, mäkivirvilä, kartioakankaali, litteänurmikka, keväthanhikki, ketokarvaskallioinen, kevättädyke, kalkkikynsisammal (*Dicranum brevifolium*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*), kalkkiväkäsammal (*Campylium calcareum*), *Agonimia tristicula*-jäkälä, ruskokilpinen (*Catapyrenium rufescens*), *Bacidia bagliettoana*-kuprujäkälä, kalkkitorvijäkälä (*Cladonia symphycarpa*), ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*) ja isomustejäkälä (*Placynthium nigrum*).

Hoitotarve: Ajoittainen niitto ja nuorien puiden ja puun taimien poisto olisivat eduksi.

Alminmäen kallioketo

1:10 000

4 KARJALOHJA, Pohjolan keto

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66842: 3174 akp:aki: 66839: 3172

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisuutu

Pinta-ala (ha): 3.4

Maanomistaja: yksityinen

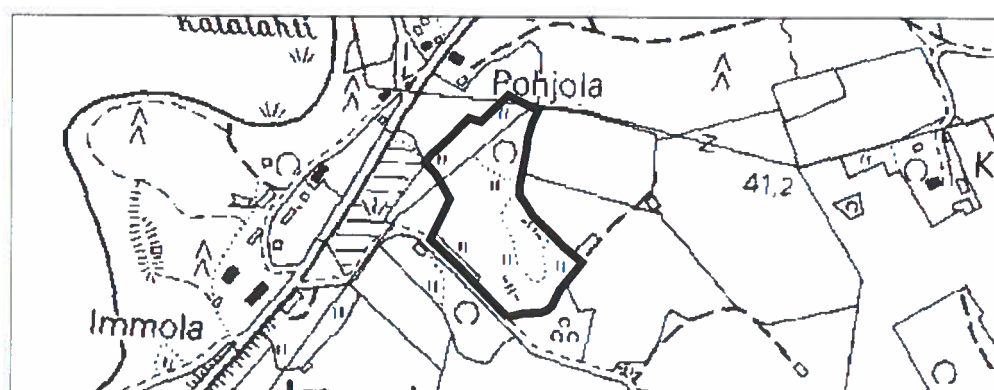
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, harvinaisuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: keto, niitty

Alueen kuvaus: Pohjolan talosta kaakkoon, pellon keskellä sijaitsee maisemallisesti hieno keto- ja niittyalue, jonka laidunnus lienee loppunut 1980-luvulla. Se on Karjalohjan laajin keto. Rinteen lounaisosassa on puutonta ja pensaattontaa kettoa. Koillisosastaan alue on jo pensoittunut ja ketolajisto pääosin kadonnut. Ketokasvillisuus on osittain varsin monipuolista ja edustavaa ja todennäköisesti kalkki-vaikutteista. Suurimmaksi osaksi niitty on kuitenkin korkeamman ruohoston peitossa, valtalajeina koiranputki ja nurmipuntarpää. Huomionarvoisia kasveja ovat harmaapoimulehti, törrosara, keltanokitkerö, heinäratamo, iharuusu, jänönapila ja tummatulikukka. SLL:n ketoprojekti niitti 0.4 hehtaaria niitystä vuosina 1993-1995.

Hoitotarve: Kedon umpeutumisen estämiseksi sitä tulisi niittää ja/tai laiduntaa sekä poistaa puiden alut ja vesaikko.

Pohjolan keto

1:10 000

5 KARJALOHJA, Koivikon haka

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66812: 3148 akp:aki: 66808: 3144

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 5.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, harvinaisuus, uhanalainen kasvillisuustyyppi, uhanalainen laji: hirvenkello (St, aSt)

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, niitty

Alueen kuvaus: Koiviston tilalla talon itä- ja pohjoispuolella on edustava nautakarjan laidunalue. Pääosin se on metsälaidunta, keskeltä läpi virtaavan ojan varressa on niittyä ja mäntyhakaa. Koillisosassa on pieni sekapuuhaka, joka on jonkin verran kasvamassa umpeen. Ojan länsipuoli on karunpuoleinen. Itäpuolen kallion laki on karu, mutta alarinteet ovat lehtomaiset. Oja ruopattiin 1990-luvun alussa. Metsälaitumet ovat kuusivaltaisia, aika tiheäpuustoisia. Lounaisosassa metsälaidun on osin soistunut ja ojitettu, länsiosan metsälaidun on aika niukkalajinen. Ojan varressa on kasvillisuudeltaan erikoisin ja paras alue. Muutaman aarin alueella on erikoista hina-valtaista niittyä (hina-jäkki-niittyä) ja mäntyhakamaata. Niukkaravinteisen ja happaman maan niitty on kasvillisuudeltaan hyvin harvinainen, mutta metsittymässä. Hina-valtaisia niittyjä on Uudellamaalla ilmeisesti muutoin vain saaristossa, ja Koivikon niitty on ainoa säilynyt sisämaan hinaniitty. Aivan ojan varrella on entistä suoniittyä, joka ilmeisesti kuivuu ojituksen takia. Itäreunan puron varren aluskasvillisuus on hiirenporraslehtoa.

Koivikon haka

1:10 000

Uhanalainen hirvenkello (St) havaittiin vuonna 1990 itäreunan niittyreunuksella. Huomionarvoisia kasveja ovat kartioakankaali, tylppähammaspoimulehti, hirssisara, hina, jäkki, häränsilmä, pähkinäpensas ja syylälinnunherne.

Hoitotarve: Puuston harvennus ainakin hinaniityn ympäriltä ja hakamaaosalta olisi tarpeen.

6 KARJALOHJA, Ali-Alhan niitty

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66835:3196 akp:aki: 66832:3193

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.6

Maanomistaja: yksityinen

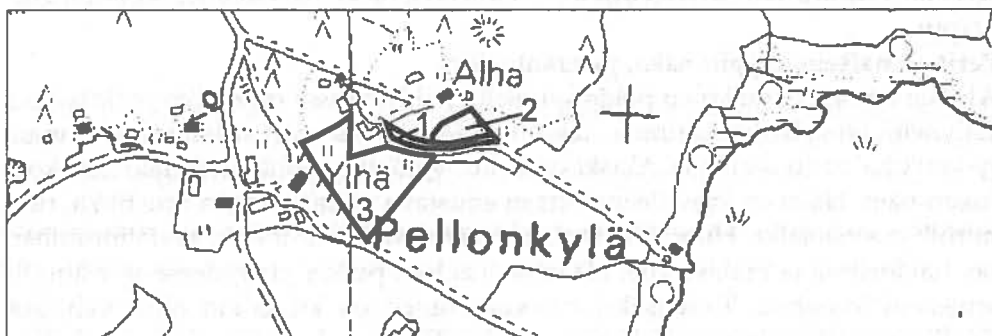
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustava keto, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: niitty, haka, keto

Alueen kuvaus: Tallaanniemen pohjoispuolella Pellonkylässä on kaakkoisrinteellä pihan ja pellon välissä niitty, jonka laidunnus nautakarjalla loppui n. 20 vuotta sitten. Pääosin alue on korkearuohostoinen, selvästi umpeenkasvanut, mutta on paikoin yllättävän hyvin säilynyt. Paras osa on kapea ketorinne (osa-alue 1), joka on itäosastaan edustavaa ketoa ja länsiosasta tuoretta niittyä. Keto on harvinaisen näyttävää pienruohokettoa, jossa valtalajeja ovat heinäratamo, huopakeltano, punanata ja harmaapoimulehti. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamon lisäksi maarianverijuuri, mäkikaura, harmaapoimulehti, hakarasara, hietalemmikki, litteänurmikka, ketokäenminttu, jänönapila, kelta-apila ja tummatulikukka. Kedon yläpuolella on kuusivaltainen entinen haka (osa-alue 2). Puustorakenne on harva, edustava, ja valtalajina on nurmirölli. Huomionarvoisia ovat maarianverijuuri, harmaapoimulehti, mäkikaura ja tummatulikukka. Pääosa alueesta on korkeakasvuiseksi muuttunutta tuoretta niittyä (mahdollisesti aikoinaan osin viljeltyä) (osa-alue 3), jolla valtalajeina ovat nurmipuntarpää, metsäapila, juolavehna ja koiranputki. Paikoin vadelma ja nokkonen ovat vallanneet niityn. Niityllä on pieniä matalakasvuisempia laikkuja, joilla on hyvää ketolajistoa. Alueen yläosa on aidattu lammaslaitumeksi, joka on kasvillisuudeltaan samanlaista ja laidunnuspaine on sillä ollut alhainen. Huomionarvoisia kasveja ovat maarianverijuuri, heinäratamo, harmaapoimulehti, mäkikaura, hakarasara, tummatulikukka ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Kedon ajoittainen niitto ja nuorten puiden ja puun taimien poisto on suositeltavaa. Tuoreella niityllä laidunnus olisi tarpeen.

Ali-Alhan niitty

1:10 000

7 KARJALOHJA, Karkalin niitty

Peruskarttalehti: 20

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 668 akp:aki: 668

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Karkalin luonnonpuistossa sijaitsee pieni niitty, jota on lähes kymmenen vuoden ajan niitetty. Alue on lähinnä tuoretta suurruohoniittyä, jossa runsaita ovat mm. hietakastikka, metsäkurjenpolvi, huopakeltano ja nurmirölli. Reunaosat ovat osin pienruohoisia, ja kasvillisuus on muutoinkin edustavampaa reunaosissa. Kasvillisuuden rakenne muistuttaa pieniltä osin aitoa niittoniittyä. Parhaimmillaan neliometrillä on yli 30 kasvilajia (lounaisosasta laskettu 32 kasvia neliometriltä). Huomionarvoisia ovat heinäratamo, törrösara, harmaapoimulehti ja mäkiminttu.

Hoitotarve: Vuosittaisen niiton jatkaminen on soveliaista hoitoa.

Karkalin niitty

1:10 000

8 KARJALOHJA, Rahikkalan laitumet

Peruskarttalehti: 202307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66890:3180 akp:aki: 66885:3175

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 3.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustava haka, harvinainen kasvillisuustyyppi

Perinnemaisematyypit: haka, joenrantaniitty

Alueen kuvaus: Puujärven pohjoispuolella Rahikkalassa on melko perinteisenä säilyneitä lypsykarjan laitumia. Talon luoteispuolella vasikat laiduntavat mänty-koivuhakaa (osa-alue 1). Aluskasvillisuus vaihtuu kohti metsälaidunta koilliseen päin. Haka on kasvillisuudeltaan edustava valtalajeinaan mustikka, nurmirölli ja sananjalka. Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti, syylälinnunherne, häränsilmä ja mäkivirvilä. Haka on vanhan pellon yhteydessä ja eläimille annetaan lisärehua. Toistaiseksi rehevöityminen on kuitenkin ollut vähäistä. Edellisen eteläpuolella peltolaitumien keskellä ja niiden yhteydessä on kallio-kumpare, jolla on mänty-koivuhakaa (osa-alue 2). Aluskasvillisuus on heinävaltainen ja melko rehevöitynyt. Huomionarvoisia ovat keltasauramo ja syylälinnun-

nunherne. Pajuojan pohjoispuolella on kosteaa niittyä, osin suoniittyä (osa-alue 3). Alue on ollut viime vuosina alilaidunnettu ja on melko korkeakasvuinen, mutta kasvillisuudeltaan erikoinen ja merkittävä. Melko edustavalla kostealla heinäniityllä on valtalajina nurmilauha ja kostealla suurruohoniityllä mesiangervo ja nurmilauha. Edustavalla suursaraniityllä ovat valtalajeja pullo- ja tähtisara. Kasvillisuudeltaan merkittävin on pohjoisosassa oleva muutaman aarin kuvio, jolla purtojuuri on runsas. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, hernesara sekä pullo- ja luhtasaran risteymä.

Hoitotarve: Laiduntaminen erillään peltolaitumista ja lisärehun annon välttäminen säilyttäisivät alueiden arvon.

Rahikkalan laitumet

1:10 000

9 KARJALOHJA, Ketunkorven laitumet

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66784:3186 akp:aki: 66779:3180

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 4.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

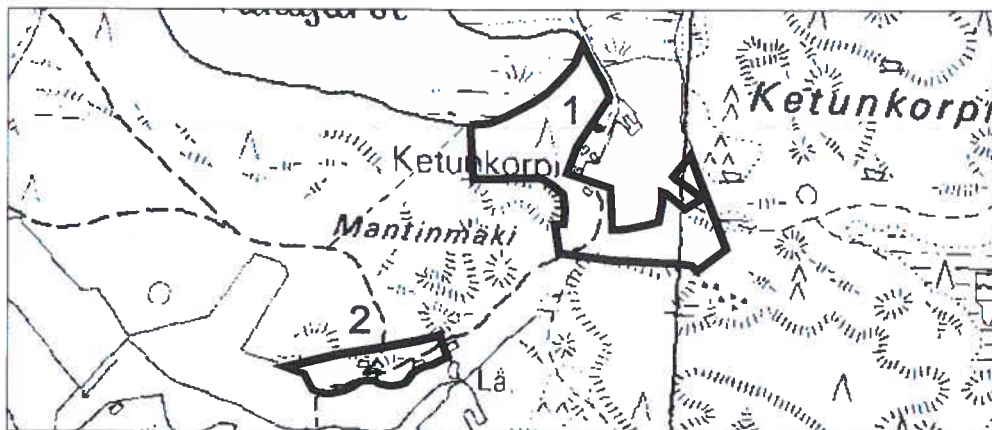
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen pienkarjatalo, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyyppit: metsälaidun, haka, järvenrantaniitty, (muu)

Alueen kuvaus: Katteluksessa, Vähäjärven etelä- ja kaakkoispuolella Ketunkorven tilalla on harvinaisen hyvin perinteiset piirteensä säilyttänyt pientilaympäristö. Kokonaisuus on kulttuurihistoriallisesti arvokas. Lypsykarjan laiduntamalla alueella on perinteisen metsälaidunnuksen piirteitä ja tilan rakennuskanta on arvokas. Ketunkorven talon ympärillä on pääasiassa pohjoisrinteellä metsälaitumia (osa-alue 1). Talon länsipuolella on lehtomainen kuusimetsälaidun. Pohjoisjyrkänteiden alla on myös tuoretta lehtoa. Itäosassa on pieniä niittyaukkoja, joilla on melko edustavaa kasvillisuutta. Hetteiseltä rannalta suursararantaniitty on hyvin syöty, mutta kapealehtiosmankäämivyöhyke on jätetty syömättä. Talon eteläpuolella on kuusivaltaista metsälaidunta (MT, OMT). Huomionarvoisia kasveja ovat iharuusu, jäkki, syyllälinnunherne, pähkinäpensas ja harmaapaimulehti. Autiotalon piha ja sen lähiympäristö (osa-alue 2) on vaihteleva. Pihalla on pääosin tavanomaista niittykasvillisuutta ja jonkin verran rehevöitynyttä kallioke- toa, mutta pienialaisesti on myös edustavaa niittyä. Noin puolen aarin alalla on

jäkkivaltaista niittyä. Pihan ympärillä on edustava sekapuuhaka. Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti, hirssisara, jäkki, kelta-apila, häränsilmä ja syyllälinnunherne. Alueella on myös kolme vanhaa, osin hirsistä tehtyä rakennusta, joista läntisin on jäkälälajistoltaan merkittävä. Seinällä kasvaa mm. harvinaistunut harmaanokijäkälä (*Cyphelium inquinans*).

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus vaikuttaa sopivalta. Kuusien harvennus osaluueen 1 luoteisosasta olisi eduksi.

Ketunkorven laitumet

1:10 000

10 KARJALOHJA, Mailan kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66843:3242 akp:aki: 66842:3241

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järwiseutu

Pinta-ala (ha): 0.05

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuustyyppi, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaressa, Mailan kylän keskustassa sijaitsee pieni kallioketo. Pienestä koosta huolimatta kalkkikalliokedolla on rikas kasvisto. Laidunnuksen loppumisesta lienee pitkä aika, ja alue on nykyään kesähuvilan pihaa. Kallion päällä on rakennuksen rauniot. Kallioketo on selvästi umpeenkasvanut ja osin rehevöitynyt, valtalajeinaan juolavehnä ja keltamaksaruoho. Kalliolla on kuitenkin säilynyt kasvillisuudeltaan edustavia kohtia, ja niillä on rikas ketolajisto: ketotähkiö, maarianverijuuri, hakarasara, harmaapoimulehti, ketokäenminttu, jänönapila, kelta-apila, mäkivirvilä, pihakurjenpolvi, ketolemmikki, kalkkihiippasammal (*Orthotrichum anomalum*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*) ja loistokeltajäkälä (*Xanthoria elegans*). Loistokeltajäkäläesiintymä lienee jäänyt satunnaiseksi, eikä sitä ole löytövuoden (1989) jälkeen havaittu. Viime vuosina aluetta on ainakin kaksi kertaa niitetty. Paikalle on istutettu eräitä koriste- ja luonnonkasveja.

Hoitotarve: Aluetta olisi hyvä niittää ajoittain. Kasvien istutusta kalliokedolle tulisi välttää.

11 KARJALOHJA, Kellingin kallioketo

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66797:3201 akp:aki: 66795:3200

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Etelä-Karjalohjalla Pitkälähdessä on peltojen keskellä olevan metsäalueen luoteisosassa Kellingin pellon pohjoispuolella pieni kallioniemeke, jonka laidunnuksen loppumisesta lienee melko pitkä aika. Kalliomäellä on jonkin verran avokalliota, mutta pääasiassa se on harvahkopuustoinen, ohuen maa-kerroksen peittämä ja luokiteltu lehtipuuhaaksi. Kallion alus on korkearuohostoista ja puustoltaan hakamaista. Kallion etelärinteellä kulkee kalkkisuoni. Pienialaisesti on kalkkikallioketoa, jolla vallitsevat kalliokieli, hietakastikka, mäki-virvilä, keltamaksaruoho ja jänönapila. Jänönapilan ja mäki-virvilän ohella huomionarvoisia ovat törrosara, mäkilemmikki, litteänurmikka, ketokäenminttu, pähkinäpensas, kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*), kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*), *Bacidia bagliettoana*-kuprujäkäälä, sammalmaljäkäälä (*Diploschistes muscorum*), kalkkitorvijäkäälä (*Cladonia symphyocarpa*) ja isomustejäkäälä (*Placynthium nigrum*). Pääosa alueesta on kasvanut umpeen laidunnuksen loputtua eikä sillä ole merkittäviä niittylajeja. Lehtipuupusikkoa on ajoittain kaadettu kallion luota, mutta hakkuutähteitä on osin jätetty kallion päälle.

Hoitotarve: Lehtipuuvesaikko olisi tarpeen kaataa n. 5 vuoden välein. Ajoittainen niitto tai laidunnus olisi eduksi.

12 KARJALOHJA, Sakkolan laitumet

Peruskarttalehti: 202307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66910:3188 akp:aki: 66905:3183

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 2.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: muu, haka, niitty, keto

Alueen kuvaus: Pohjois-Karjalohjalla, Sakkolan kylätien varressa on rinnepeltojen keskellä ja laidoilla moniosainen, maisemallisesti näyttävä hevosten ja lampaiden laidunalueiden kokonaisuus. Alue on ollut välillä laiduntamatta. Perinnebiotoopit ovat peltolaitumien yhteydessä rehevöityneet ja edelleen rehevöitymässä. Sakkolan talosta 400 m kaakkoon on pieni lampaiden laiduntama ketorinne, joka on yläosastaan edustava ja alaosasta selvästi rehevöitynyt. Tämä on kasvillisuudeltaan paras osa-alue, mutta ilmeisesti peltolaitumien yhteydessä nopeasti rehevöitymässä. Heinäkedon valtalajeja ovat nurmiröllä ja pukinjuuri. Huomionarvoisia ovat hietalemmikki ja häränsilmä. Kedolla on runsaasti sirkkoja. Sakkolan pihan eteläpuolella on selvästi rehevöitynyt, osin kallioinen mäki, joka on hevoslaitumena. Laki on puuton (kallioketoa ja tuoretta heinäniittyä) ja laidoilla on mänty-kuusihakaa. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, hietalemmikki ja mäki-virvilä. Edellisestä 250 m länteen, tien varrella on heinävaltainen (nurmioröllä) koivu-haapahaka, joka on lammaslaitumena. Alueista laajin on talon luoteispuolinen rinne. Se on maisemallisesti näyttävä, kivinen hevoslai-

dunrinne (lounaisosa lammaslaitumena), joka on kuitenkin aika pahoin rehevöitynyt ja kivisiä laikkuja lukuunottamatta entistä peltoa sekä mänty- ja sekametsähakaa. Sakkolan pellolta on tehty kivikautinen irtolöydös.

Hoitotarve: Rehevöittävä laidunnustapa johtaa alueen perinnemaisema-arvojen menetykseen. Perinnebiotooppeja olisi suositeltavaa laiduntaa erillään peltolaitumista.

13 KARJALOHJA, Kotojärven laidun

Peruskarttalehti: 201409

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66791: 3183 akp:aki: 66790: 3181

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 1.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, järvenrantaniitty, niitty

Alueen kuvaus: Kotojärven etelärannalla on hevoslaidun. Kotojärvi kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Alueella on metsälaidunta, hyvin kapea niitty ja Kotojärven rantaluhta. Metsälaidun on tyypillinen, kuusivaltainen. Metsän ja niityn välillä on hyvin kapealti harvapuista hakamaata. Osalta aluetta on puustoa ja pensaikkoa raivattu. Pienialaisesti on kosteaa tuoksusimake-nurmilauha-niittyä. Metsälaitumella kasvaa mm. pähkinäpensasta. Hirssisara ja nurmitatar ovat huomionarvoisia kasveja.

Hoitotarve: Sopiva hoitotapa on laidunnus yhdistettynä ajoittaiseen vesakon raivaukseen.

1 KARKKILA, Kolmperänojan laitumet

Peruskarttalehti: 204207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67137:3576 akp:aki: 67128:3566

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 25.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen maankäyttö, edustavuus, laajuus, uhanalaiset lajit: ahonoidanlukko (aE), kalliopunossammal (V, aE), koski-siipisammal (St, aE), rosopurosammal (aE), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Haaviston Kolmperänojan laitumet ovat Uudenmaan harvoja lähes perinteiset piirteensä säilyttäneitä laidunnettuja alueita. Varsin monipuolinen alue on Uudenmaan perinnemaisemien parhaimmistoa. Lypsykarja laiduntaa erillään peltolaitumista olevaa aluetta.

Kolmperänojan varren niitty (osa-alue 1) on Uudenmaan merkittävimpiä tuoreita niittyjä.

Puroon laskevan rinteiden tuore pienruohoniitty on varsin edustava ja monilajinen. Niitty on poimulehtivaltainen. Parhailla kohdilla on n. 30 kasvilajia neliömetrillä. Puroon varrella on edustavaa tuoretta suurruohoniittyä valtalajeinaan poimulehdet, mesiangervo ja nurmikaunokki sekä kosteaa suurruohoniittyä valtalajeinaan korpikaisla ja mesiangervo. Osin ja etenkin yläreunassa kasvillisuus on vähemmän edustavaa, jossain määrin rehevöitynyttä tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan nurmirölli ja valkoapila. Niitylle on vähitellen kasvamassa puustoa. Osa-alueeseen kuuluu puroon varren kapea harmaalepikko ja eteläosassa oleva pieni havumetsälaidun. Niityllä kasvaa Uudellamaalla erittäin uhanalainen aho-

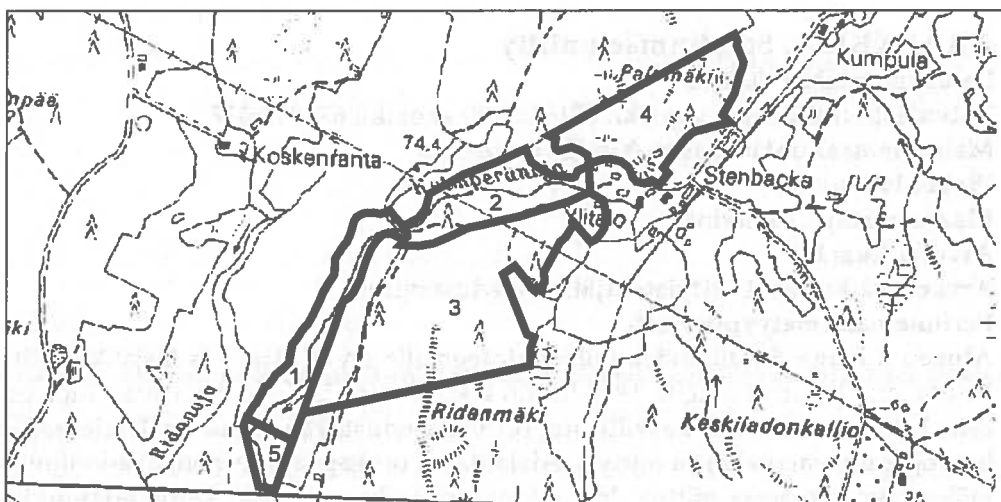
noidanlukko sekä useita huomionarvoisia kasveja: ketonoidanlukko, kelta-apila, hirssisara, musta-apila, kartioakankaali, laskospoimulehti, jäkki, nurmitatar, ruusuruoho, tylppähammaspoimulehti ja pohjannurmikka, josta on Uudeltamaalta vain muutamia havaintoja. Yhdellä purokivellä kasvaa uhanalaista kalliopunossammalta (*Porella cordaeana*), jota on enemmän muualla puronvarsilaitumella.

Pääosa Kolmperänojan laitumista on metsäistä laidunta. Se voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Niityn ja talon välillä Kolmperänojan varrella on laidunnettua puronvarsilehtoa (osa-alue 2). Kuusivaltaisessa puronvarsilehdossa kasvavat mm. lehtoleinikki ja lehtopalsami. Voimalinjan alla on hakattu, pusikoitunut alue. Hieno purokivikko on osin ruopattu. Purokivillä on Uudellamaalla hyvin harvinaista, niukalti happamien kivien purossammalkasvillisuutta. Kivillä kasvaa uhanalaisia purossammalia: kalliopunossammal (*Porella cordaeana*) (V), koskisiipisammal (*Fissidens pusillus*) (St) ja rosopurossammal (*Hygrohypnum duriusculum*) (aE) (vain kaksi säilyneeksi tunnettua esiintymää Uudellamaalla). Niityn (osa-alue 1) eteläpuolella, laitumen ulkopuolella (osa-alue 5) Kolmperänojan varrella on myös hieno purokivikko. Kivillä kasvaa uhanalaisia purossammalia: kalliopunossammal (V), koskisiipisammal (St) ja pohjankoukerosammal (*Pseudoleskea radicata*) (kolmas löytöpaikka Uudeltamaalta).

Puron itäpuolella Ridanmäen pohjois-luoteispuolella on laaja metsälaidun (osa-alue 3). Se on pääosin kuusi-mäntyvaltainen lehtomainen kangas, osin tuore lehto. Muutamain paikoin on harvapuiseampia hakamaisia kohtia. Pohjoisosassa on edustava koivumetsälaidunkuvio. Metsälaitumella kasvaa mm. kartioakankaalta. Ridanmäen pohjoisosan kalliojyrkänne kuuluu laitumeen. Kallioseinämällä kasvaa vaateliata kalliosammalia: taljaruostesammal (*Anomodon attenuatus*), pikkuruostesammal (*A. longifolius*), kielikkellosammal (*Encalypta streptocarpa*) ja härmasammal (*Saelania glaucescens*). Jyrkanteen alla lehdossa kasvavat mm. lehto-orvokki, jänönsalaatti, näsiä, imikkä ja mustakonnanmarja.

Talon pohjoispuolella Palomäen rinteellä sijaitseva metsälaidun (osa-alue 4) on pääosin varttunutta lehtomaista kuusikkoa, jossa on pieniä niittyaukkoja reunoilla. Alue on metsälaitumena edustava, vaikkakin turhan kuusivaltainen. Vaateliasta lehtolajistoa edustavat jänönsalaatti ja lehmus. Huomionarvoisia niittykasveja ovat kartioakankaali, laskospoimulehti ja jäkki.

Hoitotarve: Alueen perinteisen laidunnuksen jatkaminen on ensiarvoista. Puuston harvennus niityltä on tarpeen, koska puut kasvaessaan alkavat monin paikoin varjostaa niittykasvillisuutta.

Kolmperänojan laitumet

1:15 000

2 KARKKILA, Jouhtenan metsälaidun

Peruskarttalehti: 204201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67231: 3408 akp:aki: 67226: 3407

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 5.6

Maanomistaja: yksityinen

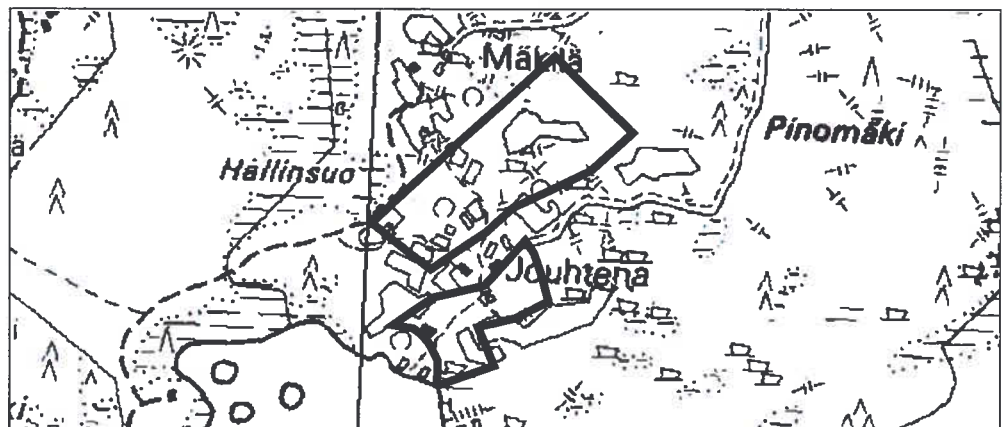
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, (muu)

Alueen kuvaus: Vuotinaisissa, Jouhtenanjärven pohjoispuolella sijaitsee kaksiosainen metsälaidun. Alue on edustava ja säilyttänyt hyvin perinteiset piirteensä. Metsää laidunsi 1980-luvun alkuun nautakarja, sen jälkeen lampaat. Alueeseen sisältyy myös useita pieniä entisiä pelloja. Kuusi-koivuvaltainen metsälaidun on kasvillisuudeltaan edustava, vaikkakin ollut viime vuosina alilaidunnettu ja siksi osin pensoittumassa. Kasvillisuuden valtalajit ovat mustikka, metsäkastikka, nurmirölli ja jäkki. Perinteiselle metsälaitumelle ominaisesti alueella on paljon muurahaispesiä. Huomionarvoisia ovat jäkin ohella nurmitatar, isolaukku ja korpialvejuuri. Tilalla on edustavaa vanhaa rakennuskantaa.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta olisi tarpeen lisätä ja kuusien harvennus olisi eduksi.

Jouhtenan metsälaidun

1:10 000

3 KARKKILA, Satulinmäen niitty

Peruskarttalehti: 204201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67191:3450 akp:aki: 67189:3447

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 1.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Satulinmäen pohjoisrinteen alla on edustava ja laajahko niitty. Nautakarja laidunsi aluetta 1990-luvun alkuun asti. Umpeenkasvavan tuoreen, osin ketomaisen niityn kasvillisuus on vielä edustavaa. Alue on Uudenmaan harvoja punanatavaltaisia niittyjä. Alalaidassa on kapealti kurjenjalka-jouhivihvilä-valtaista kosteaa niittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, nurmitatar, laskospoimulehti ja rantatädyke.

Satulinmäen niitty

1:10 000

Hoitotarve: Ilman hoitotoimia hieno niitty menetetään nopeasti. Niittyä on tarpeen joko laiduntaa tai niittää. Puiden taimien poisto on suositeltavaa.

4 KARKKILA, Harjun länsipuolinen niitty

Peruskarttalehti: 204201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67193:3446 akp:aki: 67191:3445

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Järvenpään kylässä, metsänlaiteella sijaitsee umpeutuva ja metsittyvä tuore niitty. Koillisrinteen niitty on jo aika pitkälle umpeenkasvanut, vain pienialaisesti on matalakasvuisempaa, kohtalaisen edustavaa niittykasvillisuutta. Alue on kuitenkin yhä kunnostuskelpoinen. Puolet niitystä on suurruohottuvaa tuoretta pienruohoniittyä valtalajeinaan nurmirölli, punanata ja ahomatara ja puolet tuoretta suurruohoniittyä valtalajeinaan mesiangervo, maitohorsma ja huopaohtake. Huomionarvoisia ovat nurmitatar, ruusuruoho ja laskospoimu-lehti.

Hoitotarve: Niityn säilyttäminen edellyttäisi puuston poistoa ja laidunnuksen uudelleenaloittamista tai niittoa. Alkuvaiheessa niitto kaksi kertaa kesässä olisi eduksi.

5 KARKKILA, Niinimäen laidunmäki

Peruskarttalehti: 204201

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67231: 3436 akp:aki: 67231: 3436

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

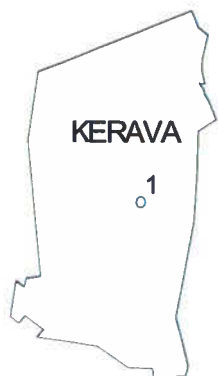
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, kallioketo, (muu)

Alueen kuvaus: Rautamäen kylässä Niinimäen talon länsipuolella on pieni metsälaidun- kallioketokumpare keskellä nurmilaidunta. Hiehojen laiduntama alue on laidunnurmien yhteydessä ja eläimille annetaan lisärehua. Alue on maisemallisesti kaunis, mutta rehevöitymisen takia kasvisto on köyhä. Mäntyvaltainen metsälaidun on puustoltaan tiheä ja lajiköyhä.

Hoitotarve: Metsälaidunta tulisi laiduntaa erillään nurmilaitumista ja välttää lisärehun antamista.

1 KERAVALA, Nissilän kallioketo

Peruskarttalehti: 204308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66999: 3970 akp:aki: 66998: 3969

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

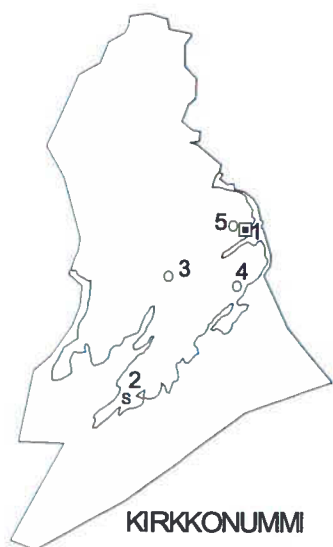
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Ali-Keravalla, Lahdentien kupeessa olevan asutuksen luona on pieni kallioketo ja sen alapuolella etelään viettävä jyrkkä rinne. Alue on aikoinaan ollut osa yhteislaidunta. Rinne on pahasti umpeenkasvanut ja tuoreella heinäniityllä on runsaasti typensuosijakasveja. Alueella on koivuntaimia. Kalliokedolla ovat valtalajeina keltano, lampaannata ja viherjäsenruoho. Kallion luona oleva pienen umpeutuvan kedon valtalajeina ovat siiankärsämä, ahomatara ja timotei. Huomionarvoinen kasvi on hakarasara.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen niittää vuosittain ja poistaa siltä puiden taimet.

1 KIRKKONUMMI, Abramsbyn laitumet

Peruskarttalehti: 203211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66716: 3677 akp:aki: 66698: 3649

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 46.2

Maanomistaja: yksityinen

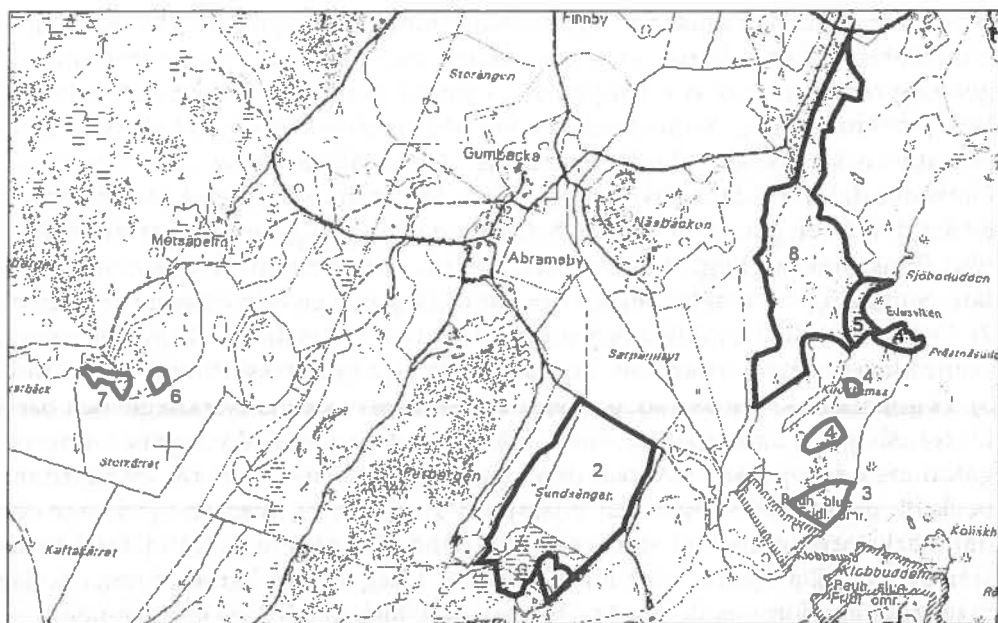
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, monipuolisuus, vanha puusto, maisemallinen arvo, uhanalainen laji: liito-orava (St)

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, metsälaidun, haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Kirkkonummen itäosassa, Finnträskin ja Långvikenin välissä on harvinaisen laaja ja monipuolinen lihakarjan laidunalue. Alueella on laajalti rantaniittyä ja laidunnuttua metsää sekä pienialaisemmin hakaa ja niittyä. Luonnonlaitumien välissä on laajoja laidunnurmia. Moniosaisen alueen arvokkainta kasvillisuutta edustavat avoin niitty alueen lounaiskulmassa ja Edesvikenin merenrantaniitty. Myös metsälaitumet ovat paikoin puustoltaan edustavia. Metsäiset kumpareet vaihtuvat alaviin laidunnurmiin ja rantaniittyihin. Alue jaetaan kahdeksaan osa-alueeseen. Eteläosan metsälaidun (osa-alue 1) on osittain kuusikkolehtoa, osittain kalliomännikköä. Maapuita ja kuollutta pystypuuta on melko runsaasti. Täällä asustaa myös uhanalainen liito-orava. Sundsängen on rantaniittyä ja suurruohoniittyä (osa-alue 2). Karja laiduntaa ajoittain laajaa, kosteaa ja upottavaa tulvaniittyä. Kaakkoisosan hakarinne (osa-alue 3) on paikoin kivikkoinen sekametsärinne, jossa on valoisaa mutta melko tiheää koivuhakaa ja havu- ja lehtipuuhakaa. Sillä on vanha juoksuhauta. Aluskasvillisuus on edustavaa, pienruohoista valtalajeinaan ahomansikka, pukinjuuri, nurmitädyke ja valkovuokko. Kaakkoisosan runsaskatajikkoinen koivuhaka ja kallioketo (osa-alue 4) koostuvat kolmesta erillisestä alueesta keskellä metsää. Pienruohoisessa haassa valtalajeja ovat ahomatara, hietakastikka ja kieli. Huomionarvoinen on pystykiurunkannus. Karun kalliokedon valtalajeja ovat keltamaksaruoho, isomaksaruoho, tuoksusimake ja kivikkoalvejuuri. Itäosan Edesvikenin rantaniitty (osa-alue 5) on upottava ja laajahko merenrantaniitty pienen lahden pohjukassa. Kasvillisuudessa on mm. meriluikka-rönsyrölliyhdyskuntaa ja merisarayhdyskuntaa. Merisara on huomionarvoinen laji. Kasvillisuus on vaikeasti tyypiteltävä, mosaiikkimainen. Länsiosan kivikkoinen ja kalliainen niitty (osa-alue 6) on kuivahko laidunkumpare laajan viljelyaukean laidalla. Niityn yläosassa on vanhat talon perustukset ja kärrytie. Puita ja runsaasti katajapensaita on enimmäkseen

Abramsbyn laitumet

1:25 000

reunoilla. Kaunis ja runsaskukkainen niitty on rehevöitymässä. Melko edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat mm. valkoapila, siankärsämö, punanata ja tuoksusumake. Lisäksi on hieman karua kalliokettoa ja kangaskedon tapaista kasvillisuutta, valtalajeina kissankäpälä ja huopakeltano. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, jäkki ja mäkikaura. Länsiosan osittain kivikkoinen, äskettäin harvennettu koivuhaka on pienruohoinen. Haka on ehkä osittain vanhaa peltoa. Koillisosan laaja laidunnettu metsäalue (osa-alue 8) on lehtomaista sekametsää, valtalajeina mm. oravanmarja, metsälauha, mustikka ja valkovuokko. Koko alueen metsät ovat viime aikoina enimmäkseen säästyneet hakkuilta, joten pystyyyn kuolleita puita, kolopuita ja jopa maapuita on melko runsaastikin. Kaakkoisosaa sisältyy osittain lehtojensuojeluohjelman kohteeseen. Karja käy laitumella suurimman osan vuodesta. Thorsby - Abramsby on maisemallisesti arvokas kokonaisuus.

Hoitotarve: Alueen hienojen arvojen säilyttämiseksi sitä tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista.

Vanha puusto ja lahoppuusto tulisi säästää.

1 KYRKSLÄTT, Abramsby betesmarker

Grundkartsblad: 203211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66716: 3677 nhn:nhö 66698: 3649

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 46.2

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, mångformighet, gammalt trädbestånd, landskapsmässigt värde, utrotningshotad art: flygekorre (Hd)

Värdbiotoptyp: havsstrandäng, skogsbete, hage, äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I de östra delarna av Kyrkslätt, mellan Finnträsk och Långviken, finns en ovanligt vidsträckt och mångsidig betesmark. Området betas av köttboskap. På området förekommer vida strandängar och stora betade

skogsområden, men i mindre utsträckning finns även hagmark och äng. Mellan naturbetesmarkerna finns vidsträckta betesvallar. Områdets mest värdefulla vegetation representeras av en öppen äng i områdets nordöstra hörn och av Edsvikens havsstrandäng. Även skogbetena är ifråga om trädbeståndet ställvis representativa och beskogade kullar växlar med låglänta betesvallar och strandängar. Området delas in i åtta olika delområden. Det södra skogsbetet (delområde 1) bildas dels av en gränlund, dels av hållmarkstallskog. Liggande och stående döda träd finns ganska rikligt. Här har även den utrotningshotade flygekorren påträffats. Sundsängen karakteriseras av en strandäng och en högrötsäng (delområde 2). Detta vidsträckta, fuktiga och sumpiga område betas då och då av nötboskap. I områdets sydöstra delar finns en ställvis stenig hagmarkssluttning (delområde 3). Hagmarken är ganska solig, men trädbeståndet i denna björkhage- och barrlövträdshage är ändå ganska slutet. Här finns en gammal skyttegrav. Undervegetationen är representativ, och den låga vegetationen domineras av smultron, bockrot, grässtjärnblomma och vitsippa. I sydöst finns även en björkhage och hållmarkstorräng med ett stort enbuskbestånd (delområde 4). Detta område består av tre olika figurer mitt inne i skogen. I hagen som karakteriseras av låg örtvegetation dominerar vitmåra, bergrör och liljekonvalj. Den stora nunneörten är beaktansvärd. På den karga hållmarkstorrängen dominerar gul fetknopp, käringkål, vårbrodd och träjon. Strandängen vid Edsviken (delområde 5) är till sin karaktär mycket sumpig och ganska vidsträckt. Strandängen är belägen i en liten vikbotten. Bland strandängens vegetation hittas bl.a. agnsäv-krypvensamhällen och norskstarrsamhällen. Norskstarren är beaktansvärd. Vegetationen är mosaikartad och svår att klassificera. I områdets västra del finns en stenig och klippig äng (delområde 6) på en något torr beteskulle invid odlingslätten. I ängens övre delar finns en gammal husgrund och en kärrväg. Träd och enbuskar förekommer främst längs områdets kanter. Denna vackra och blomrika äng lider tyvärr av övergödning. Den ganska representativa friska lågrötsängsvegetationen domineras av bl.a. vitklöver, rölleka, rödsvingel och vårbrodd. Här finns också inslag av karg hållmarkstorrängsväxtlighet och av hedartad växtlighet, med dominerande arter ss. kattfot och gråfibbla. Hirsstarr, stagg och luddhavre är beaktansvärda. Den steniga nyligen gallrade björkhagen har frisk lågrötsvegetation. En del av hagen ligger eventuellt på en gammal före detta åker. På det vida betade skogsområde (delområde 8) som finns i områdets nordöstra hörn växer en lundartad blandskog med dominerande arter ss. ekorrbär, kruståtel, blåbär och vitsippa. Hela områdets skogar har i de flesta fall undgått hyggesverksamhet, vilket lett till att stående döda träd, ihåliga träd och t.o.m. liggande döda träd är ganska rikligt förekommande. Områdets sydöstra del är delvis inkluderat i lundskyddsprogrammet. Djur hålls på området under största delen av året. Thorsby - Abramsby bildar ett värdefullt landskapsområde.

Skötselbehov: För att bevara områdets höga status bör det betas avskilt från åkervallen. Det gamla trädbeståndet och de murkna träden bör sparas.

2 KIRKKONUMMI, Sundsin kalliokumpareet

Peruskarttalehti: 203207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66560: 3572 akp:aki: 66558: 3571

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.5

Maanomistaja: yksityinen ja kunta

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+) useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Lähellä Porkkalanniemen kärkeä, Dragesvikenin koillispuolella, niemen kärkeen ja Källvikiin vievien teiden risteyksessä sijaitsee laaja, kalliainen alue, jota ilmeisesti ei ole pitkään aikaan laidunnettu. Pohjoisosassa on aiemmin ollut taloja, ja kalliolla on vielä näkyvissä vanhan talon perustukset ja muutaman vanhan ladon jäännökset. Eteläosassa on pieni entinen pelto. Alue on ketokasvistoltaan merkittävä. Kalliokumpareiden välissä on tuoreita heinäniittyjä. Kasvillisuus on tavanomaista tuoretta heinäniittyä ja melko pienellä alalla on edustavaa mäkikauraniittyä. Kalliokedot ovat lajistoltaan edustavia valtaajinaan mm. keltamaksaruoho, mahdollisesti istutusperäinen valkomaksaruoho sekä ruoholaukka. Huomionarvoisia kasveja ovat papelorikko, heinäratamo, mäkivirvilä, hietalemmikki, pihakurjenpolvi, syylälinnunherne, iharuusu ja mäkikattara.

Hoitotarve: Niitto tai laidunnus tulisi kiireellisesti aloittaa.

2 KYRKSLÄTT, Sunds klipphöllar

Grundkartsblad: 203207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66560: 3572 nhn:nhö 66558: 3571

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.5

Markägare: privat och kommunen

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng, annan

Beskrivning av området: Nära Porkkala udds sydspets, nordöst om Dragesviken i korsningen av vägarna som leder till uddspetsen och Källvik, finns ett vidsträckt, klippigt område. Området har med all sannolikhet varit obetat under en lång tid. I områdets norra del har det tidigare funnits hus, och på klipphöllan finns ännu en gammal husgrund, samt rester av några gamla lador. I söder finns en liten gammal åker. Området uppvisar en anmärkningsvärd torrängsväxtlighet. Mellan klipphöllarna finns det frisk gräsängsvegetation och på ett ganska litet område påträffas även en representativ luddhavreäng. Hållmarkstorrängarna är representativa och har dominerande arter ss. gul fetknopp, vit fetknopp som möjligen har mänskligt ursprung, samt gräslök. Mandelblomma, svartkämpar, sparvvicker, vårförgätmigej, sparvnäva, gökärt, hartsros och luddlosta är beaktansvärda.

Skötselbehov: Slätter eller bete borde inledas så snabbt som möjligt.

3 KIRKKONUMMI, Saltfjärdenin rantaniitty

Peruskarttalehti: 203208

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66672: 3611 akp:aki 66663: 3604

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 38.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): linnustollinen arvo

Perinnemaisematyyppit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Kirkkonummen keskustan kaakkoispuolella, Gunnarskullan kohdalla Porkkalantien länsipuolella on erittäin laaja, umpeenkasvanut lahti, joka nykyään on ruovikon peittämä. Osa lahdesta on otettu lihakarjan laidunkäyttöön muutama vuosi sitten. Alue on linnustoltaan erittäin merkittävä, mutta umpeenkasvun takia perinnebiotooppina vähemmän arvokas. Ruovikot vallit-

sevat edelleen, ainoastaan rannan tuntumassa on matalakasvuisempaa rantaniittyä, joka on paikoin hyvinkin upottava. Laitumen pohjoisrajalla on läjitysmassoista muodostunut valli, jolla eläimet viihtyvät hyvin. Laidunalue rajautuu pohjoisessa luonnonsuojelualueeseen. Ruovikon lisäksi on hieman vesisarayhdyskuntaa ja maavallin puustoista kasvillisuutta. Porkkalantieltä on hienot näkymät ja alue onkin linnuston tarkkailun kannalta erittäin hyvä ja tunnettu. Ainakin tutkimusvuonna rantaniitty oli selvästi alilaidunnettu.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta on tarpeen lisätä huomattavasti.

3 KYRKSLÄTT, Saltfjärdens strandäng

Grundkartsblad: 203208

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66672: 3611 nhn:nhö 66663: 3604

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 38.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): värdefullt för fågellivet

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: Sydöst om Kyrkslätt centrum, väster om Porkkalavägen i Gunnarskulla finns en mycket vidsträckt, igenväxt vik som numera täcks av vass. En del av viken togs för några år sedan i bruk som betesmark för köttboskap. Området är ornitologiskt sett mycket värdefullt, men igenväxningen minskar vårdbiotopens värde. Vassen är fortfarande dominerande, och i närheten av stranden finns mer lågvuxen strandängsväxtlighet. Ställvis är området mycket sumpigt. Längs områdets nordgräns finns en av muddringsmassor bildad vall på vilken djuren trivs bra. Betesområdet gränsar i norr till ett naturskyddsområde. Förutom vass påträffas även mindre arealer med norrlandsstarrsamhällen och trädartad vegetation på jordvallen. Från Porkkalavägen är utsikten över området god, och området är ur fågelskådarperspektiv mycket värdefullt och välkänt. Under inventeringsåret hade strandängen klart ett för lågt betestryck.

Skötselbehov: Betestrycket bör ökas betydligt.

4 KIRKKONUMMI, Dävitsein entiset laitumet

Peruskarttalehti: 203211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66662: 3672 akp:aki: 66655: 3666

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 9.6

Maanomistaja: säätiö

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: liito-orava (St)

Perinnemaisematyyppit: haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Dävitsein on entistä laidunmaata ja pihakalliota umpeenkasvaneen merenlahden rannoilla. Moni-osainen alue on umpeenkasvusta huolimatta vielä melko näyttävä ja vaihteleva. Dävitseikenin itäpuolella entisellä pihakalliolla on melko edustavaa kallioketoa. Valtalajeja ovat ruoholaukka, mäkikattara ja keltamaksaruoho. Muita huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, mäkivirvilä, humala, ruusuruoho ja pihakurjenpolvi. Pihakallion itäpuolella on osin kalliainen entinen mäntyhaka, jossa metsäkasvillisuus on vallannut alaa. Haka on vielä avoin ja valoisa. Männyt ovat kookkaita. Kenttäkerroksessa run-

saita ovat mm. metsälauha, kangasmaitikka, mustikka, puolukka, mäkikaura ja nurmitädyke. Pihakallion alapuolella (länsipuolella), kallion ja entisten peltujen välisessä rinteessä, on entistä laidunniittyä. Melko umpeenkasvanut niitty on enimmäkseen tuoretta heinäniittyä. Lisäksi on kosteaa suurruohoniittyä ja kallioketoa. Siellä täällä on pieniä puuryhmiä, joiden puut ovat kookkaita. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, ruoholaukka, kevättädyke, litteänurmikka ja humala. Umpeenkasvaneen Dåvitsvikenin lahden pohjoispuolella on laaja, valoisa ja melko edustava koivuhaka, vaikka laidunnuksen loppumisesta on jo pitkä aika. Valtalajeja ovat mm. kielo, valkovuokko ja hietakastikka. Lisäksi on hieman kallioketoa, valtalajeina keltamaksaruoho ja ruoholaukka. Huomionarvoisia ovat heinäratamo, iharuusu ja ruoholaukka. Tämä osa-alue sisältyy valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan, ja sillä asustaa silmälläpidettävä liito-orava. Lahden kaakkoisreunalla on pieni koivuhaka.

Hoitotarve: Puuston poisto niityltä ja kalliokedolta sekä laidunnus olisivat tarpeen.

4 KYRKSLÄTT, Dåvits gamla betesmarker

Grundkartsblad: 203211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66662:3672 nhn:nhö 66655:3666

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 9.6

Markägare: stiftelse

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: flygekorre (Hd)

Värdebiodotyt: hage, äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Dåvits finns en före detta betesmark och ett hällmarksparti längs stranden av den igenväxande havsviken. Det flerdelade området är trots igenväxningen ganska representativt och omväxlande. På hällmarken på Dåvitsvikens östra strand finns en ganska representativ hällmarkstorräng. Gräslök, luddlost och gul fetknopp dominerar. Andra beaktansvärda växter är luddhavre, sparvvicker, humle, åkervädd, berggröe och sparvnäva. Öster om hällmarken finns en gammal tallhage, där skogsvegetationen numera dock erövrat stora arealer. Hagen är trots det öppen med storvuxna tallar. I fältskiktet påträffas rikligt med kruståtel, ängskovall, blåbär, lingon, luddhavre och grässtjärnblomma. Nedan om hällmarken (på västra sidan), i slutningen mellan klippan och de gamla åkrarna, finns en gammal betesäng. Den ganska igenväxta ängen domineras av frisk gräsängsvegetation, men därutöver påträffas även fuktig högrötsvegetation och hällmarkstorräng. Här och där finns det små trädgrupper, vars träd är storväxta. Svartkämpar, vårveronika gräslök och humle är beaktansvärda. Norr om den igenväxta Dåvitsviken finns en vidsträckt solbelyst och ganska representativ björkhage. Detta trots att betet även här har upphört för länge sedan. Här dominerar bl.a. liljekonvalj, vitsippa och bergrör. På hällmarkstorrängen dominerar gul fetknopp och gräslök. Svartkämpar, hartsros och gräslök är beaktansvärda. Detta delområde är inkluderat i det nationella lundskyddsprogrammet, och här påträffas den hänsynskrävande flygekorren. Vid vikens sydöstra kant finns en liten björkhage.

Skötselbehov: Gallring av träd på ängen och på hällmarkstorrängen samt bete är nödvändigt.

5 KIRKKONUMMI, Gumbäckan lammaslaidun

Peruskarttalehti: 203211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66713: 3665 akp:aki: 66711: 3664

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Gumbäckan tilalla, pihan itäpuolella sijaitsee kivikkoinen lammaslaidunkumpare. Niityn pohjoisosassa on hieman puustoa, lähinnä koivuja. Alue rajautuu Abramsbyn laitumiin. Kasvillisuus on tavanomaista tuoretta heinäniittyä ja pieneltä osin kallioketoa. Niittyä on jossain vaiheessa lannoitettu, ja se on muutoinkin rehevöitynyt. Huomionarvoisia kasveja ovat hietalemmikki, kevättädyke ja hiirenhäntä. Laitumella on lampola ja pari vajaa ja siltä on hienot näkymät.

Hoitotarve: Laidunkäyttö tulisi muuttaa ei-rehevöittäväksi.

5 KYRKSLÄTT, Gumbäcka fårbeta

Grundkartsblad: 203211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66713:3665 nhn:nhö 66711:3664

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.4

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Värdbiotyypit: äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Öster om Gumbäcka gård ligger ett stenigt fårbeta. I ängens norra del finns några träd, huvudsakligen björkar. Området gränsar mot Abramsby betesmarker. Växtligheten uppvisar inget utöver det normala, och karakteriseras av en frisk gräsäng och till en liten del också av hällmarkstorräng. Ängen har i något skede gödslats, och den är också i övrigt övergödd. Vårförgätmigej, vårveronika och råttsvans är beaktansvärda. På området finns ett fårhus och ett par skjul, och vyerna är vackra.

Skötselbehov: Betesformen bör ändras för att undvika övergödning av området.

1 LAPINJÄRVI, Nybondaksen hevoslaidun

Peruskarttalehti: 302210

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67141: 4580 akp:aki 67139: 4578

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Harsbölen ja Rosaksen välissä, Brännäkernin pellon eteläpuolella, on peltojen ympäröimä saareke, joka on puolittain hakaa ja puolittain metsälaidunta. Nautakarja laidunsi alueella 1960-luvulle. Sen jälkeen se on ollut hevoslaidumena. Laidunnuksessa on ollut lyhyitä taukoja. Kasvillisuus ei ole erityisen edustava, koska alue on yhteydessä peltolaitumeen. Hakamaan aukko-kohdissa on vanhoja peltolaikkuja. Maisemalliset arvot ovat melko suuria. Rehevöityneen tuoreen havu- ja lehtipuuhakamaan kenttäkerros on osin heinäinen ja osin pienruohoinen. Runsaita ovat nurmipuntarpää, timotei, kumina, ahoman-

sikka, nurmirölli, siankärsämö, särmäkuisma, nurmitädyke, pukinjuuri, metsä-apila ja valkoapila. Kuusimetsälaitumella (MT- tai OMT) valtalajeina ovat mustikka, käenkaali, metsäorvokki ja ahomansikka. Huomionarvoinen on hakarasara.

Hoitotarve: Rehevöitymisen pysäyttäminen edellyttäisi alueen laiduntamista erillään peltolaitumista. Kuusien harventaminen on eduksi.

1 LAPPTRÄSK, Nybondas hästbete

Grundkartsblad: 302210

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67141:4580 nhn:nhö 67139:4578

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 2.9

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: hage, skogsbete

Beskrivning av området: Mellan Harsböle och Rosas, söder om Brännå kern, finns en åkerholme. Ena hälften av åkerholmrn är en hagmark, andra delen ett skogsbete. Nötboskap betade området på 1960-talet, efter det hästar. Det har funnits korta pauser i betsperioden. Vegetationen är inte speciellt representativ eftersom hela området är i kontakt med en betesvall. I hagen finns öppningar, som är gamla åkrar. Områdets landskapsmässiga värde är ganska stort. Fältskiktet i den övergödda barr- och lövträdshagen är delvis gräsdominerat och delvis dominerat av låga örter. Ängskavle, timotej, kummin, smultron, rödven, rölleka, fyrkantig johannesört, grässtjärnblomma, bockrot, skogsklöver och vitklöver är rikliga. På skogsbetet som domineras av gran (MT- eller OMT), är blåbär, harsyra, skogsviol och smultron dominerande. Piggstarren är beaktansvärd.

Skötselbehov: För att stoppa övergödningen måste vårdbiotopen betas avskilt från åkervallen. En gallring av granbeståndet skulle vara till fördel.

1 LILJENDAL, Eskilomin niitty

Peruskarttalehti: 302208

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67212: 4489 akp:aki 67211: 4487

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.8

Maanomistaja: yksityinen

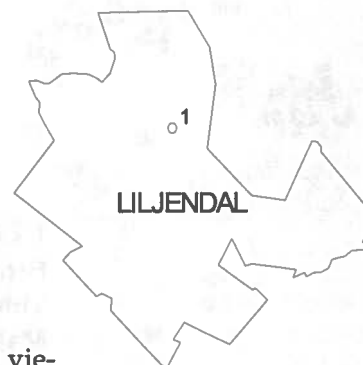
Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Liljendalin kirkonkylästä pohjoiseen, Eskilomissa Rutumiin vievän tien risteyksen kohdalla on laaja, erittäin kivikkoinen nykyään hevosten laiduntama niitty. Maisemallisesti näyttävä niitty sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella "Pernajanlahden ympäristö ja Koskenkylänjokilaakso". Niityllä on yksittäisiä, matalia puita ja osaa siitä ei laidunneta. Laidurnettu osa on melko rehevöitynyt. Kasvillisuus on tuoretta heinäniittyä. Vähemmän on tuoretta suurruohoniittyä. Runsaita ovat ensinmainitussa mm. keltamatara ja nurmipuntarpää, jälkimmäisessä metsäapila, ahdekaunokki, keltamatara, ahomatar, peurankello, heinätähtimö, sarjakeltano ja mesiangervo. Huomionarvoinen kasvi on hakarasara.

Hoitotarve: Laidunkäyttöä olisi tarpeen muuttaa ei-rehevöittäväksi ja laiduntaa koko aluetta.

1 LILJENDAL, Eskiloms äng

Grundkartsblad: 302208

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67212:4489 nhn:nhö 67211:4487

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 1.8

Markägare: privat

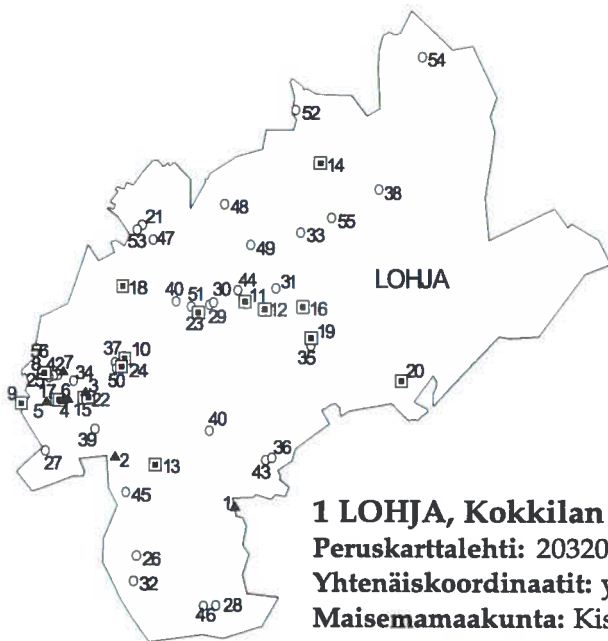
Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): landskapsmässigt värde

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: Norr om Liljendal kyrkoby, i Eskilom i korsningen av vägen som leder till Rudom, finns en vidsträckt och stenig äng. Ängen betas numera av hästar. Den landskapsmässigt sett vackra ängen ligger inom gränserna för det nationellt värdefulla landskapsområdet Pernåvikens miljö - Forsby ådal. På ängen finns enstaka låga träd, en del av ängen betas inte. Den betade delen är ganska övergödd. Vegetationen domineras av en frisk gräsäng, som domineras av bl.a. gulmåra och ängskavle. I mindre utsträckning förekommer även inslag av en igenväxande frisk högrötsäng, med dominerande arter ss. skogsklöver, rödklint, gulmåra, vitmåra, toppklocka, grässtjärnblomma, flockfibbla och älggräs. Piggstarren är beaktansvärd.

Skötselbehov: Betsformen borde ändras för att undvika ytterligare övergödning, och betet borde utökas att omfatta hela området.

1 LOHJA, Kokkilan keto

Peruskarttalehti: 203203

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66787: 3343 akp:aki: 66785: 3341

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: kaupunki

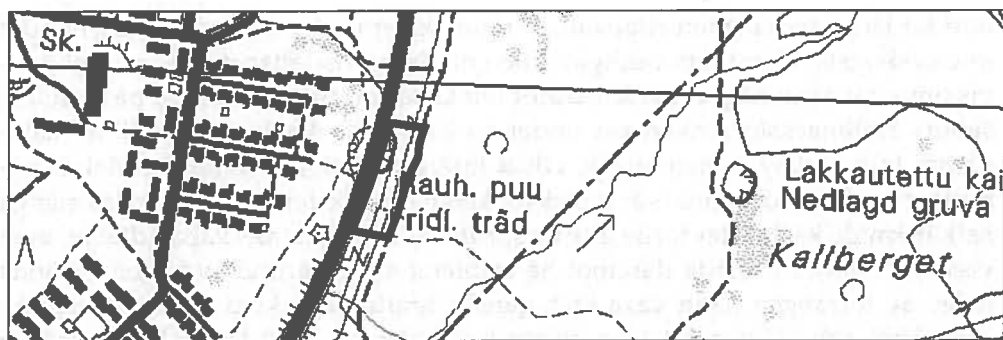
Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, harvinaisuus, erikoisuus, uhanalaiset lajit: horkkakatkero (St,aE), nokkalehväsammal (aSh), useita huomi-onarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Hanko-Hyvinkäätien itäpuolella, tien ja pururadan välissä sijaitsee melko laaja- alainen kallioketo. Laidunkäytön loppumisesta lienee huomattavasti aikaa, mutta koska alue on voimalinjan alla, sitä ei ole metsitetty. Kallioperä on kvartsi-maasälpägneissiä ja mahdollisesti alueella kulkee pieniä kalkkisuoniakin (lähellä Siuntion puolella kalkkilouhos). Kalliolle satoi pitkään Virkkalan sementtitehtaasta kalkkipölyä, mikä muutti kasvillisuuden osin kalkkikal-

Kokkilan keto

1:10 000

lioketojen kasvillisuutta muistuttavaksi. Putkilokasveja ei liene montakaan levinnyt paikalle kalkkipölyn takia, sen sijaan eräät sammalet lienevät paikalla kalkkipölytulokkaita. Pääosa kedosta ehti kasvaa melko umpeen ja muuttui sananjalkavaltaiseksi ja suurelta osin vesaikon vallitsemaksi. Avokalliopaljastumilla ja niiden reunamilla säilyi kuitenkin hyvin rikas ketokasvisto. Alueen merkittävien kasvi on koko Suomessa uhanalainen horkkakatkero, jolla on Uudellamaalla enää kaksi kasvupaikkaa. Muita huomionarvoisia kasveja ovat: ahopellava, ketonoidanlukko, soikkokaksikko, hietaorvokki, törrösara, hakarasara, hirssisara, nurmitatar, keväthanhikki, jänönapila, ketokäenminttu, mäkilemmikki, keltanokitkerö, harmaapoimulehti, laskospoimulehti, kartioakankaali, karvaskallioinen, pähkinäpensas, hernesara (kosteassa painanteessa) ja mäkivirvilä. Alueelta on tavattu 166 putkilokasvilajia. Kalkkisammalista kalliokedolla kasvavat nokkalehväsammas (*Plagiomnium rostratum*) (aSh), höyhensammas (*Ctenidium molluscum*), isotumpurasammas (*Didymodon fallax*), kalkkikarvasammas (*Ditrichum flexicaule*), kielikellosammas (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikiertosammas (*Tortella tortuosa*), punatyvisammas (*Bryoerythrophyllum recurvirostre*), ruusukehankasammas (*Riccia sorocarpa*) ja jäkälistä risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*). Perhosista tavataan mm. huomionarvoista mansikkakirjosiipeä. Harvinainen ketosieni tahmamaakieli (*Geoglossum glutinosum*) kasvaa alueella. Ketoalue ehti pusikoitua melko lailla, ennen kuin sitä alettiin kunnostaa vuonna 1993. Lohjan ympäristöyhdistys on vuosittain raivannut pusikkoa alueelta ja niittänyt sitä. Hoitotoimien vaikutus on jo havaittavissa useiden niitty- ja ketokasvien runsastumisena.

Hoitotarve: Alueen vuosittaista niittoa ja vesaikon raivausta tulee jatkaa. Sananjalkavaltaisia osia olisi hyvä niittää kaksi kertaa kesässä tai kepittää sananjalkoja useasti. Horkkakatkerolle tulisi tehdä oma hoitosuunnitelma, jonka mukaisesti katkerokohtaa hoidettaisiin.

1 LOJO, Kockis torräng

Grundkartsblad: 203203

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66787:3343 nhn:nhö 66785:3341

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.7

Markägare: staden

Värdeklass: V

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, ovanlighet, säregenhet, utrotningshotade arter: ängsgentiana (Hd, rA), kalkpraktmossa (rHs), flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Öster om Hango-Hyvinge vägen, mellan vägen och motionsbanan, finns en ganska vidsträckt hällmarkstorräng. Betet torde ha upp-

hört för länge sedan, men eftersom området ligger under en kraftledning har det inte beskogsats. Områdets vanligaste bergart är kvarts-fältspatgnejs och möjligtvis finns här även några små kalkådror (ett kalkbrott finns nära intill på Sjundeås-sidan). Hällmarkstorrängen var under en längre tid utsatt för nedfall av kalkdamm från Virkby cementfabrik, vilket förändrade floran så att den delvis påminner om flora som annars är typisk för kalkhällmarkstorrängar. Särledes många kalkälskande kärlväxter torde inte ha spritts till området trots kalknedfallet, men vissa av mossorna torde däremot ha etablerat sig på grund av kalken. Största delen av torrängen hann växa igen ganska kraftigt och kom att domineras av örnbräken och till stor del även av sly. I närheten av områdets kala klipphällar bevarades dock en mycket rik torrängsvegetation. Områdets mest betydelsefulla växt är den i hela Finland utrotningshotade ängsgentianan. Ängsgentianan påträffas numera endast på två växtplatser i hela Nyland. Andra beaktansvärda växter är vildlin, låsbräken, tvåblad, sandviol, snärstarr, piggstarr, hirsstarr, ormröt, vårfingerört, harklöver, harmynta, backförgätmigej, bitterfibbla, sammetsdagdkåpa, trubbdagdkåpa, blåsuga, gråbinka, hassel, ärtstarr (i en fuktig sänka) och sparvvicker. På området har sammanlagt 166 växtarter påträffats. Av olika kalkmossor hyser området bestånd av kalkpraktmossa (*Plagiomnium rostratum*) (rHs), kalkkammossa (*Ctenidium molluscum*), kalklansmossa (*Didymodon fallax*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*), rödfotsmossa (*Bryoerythrophyllum recurvirostre*), vanlig rosettmossa (*Riccia sorocarpa*) och av kalkälskande lavar påträffas traslav (*Leptogium lichenoides*). Den sällsynta slemjordtungan (*Geoglossum glutinosum*) växer på området. Av de på området påträffade fjärlarna kan t.ex. omnämnas den beaktansvärda kattostvisslaren (*Pyrgus malvae*). Torrängsområdet hann växa igen ganska kraftigt innan hävden återupptogs våren 1993. Lojo miljöförening röjer årligen områdets buskar samt bedriver slåtter. Skötselåtgärdernas postiva effekt ses redan i att flera ängs- och torrängsväxter har blivit rikligare.

Skötselbehov: De årliga skötselåtgärderna bör fortsätta. Delar som domineras av örnbräken kunde slås två gånger per sommar eller alternativt slås med käppar. För ängsgentianans del bör en särskild skötselplan uppgöras.

2 LOHJA, Vainiolan niitty

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66810:3289 akp:aki: 66806:3284

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 5.4

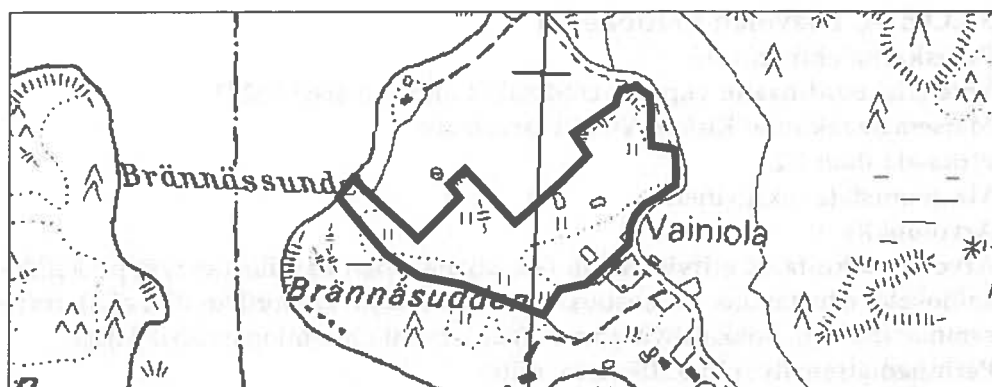
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): ainutlaatuisuus, Uudenmaan hienoimpia tuoreita niittyjä, laajuus, edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: niitty, metsälaidun, kallioketo

Alueen kuvaus: Osuniemessä sijaitseva Vainiolan niitty on Uudenmaan laajimpia ja edustavimpia tuoreita niittyjä. Erityisen hieno on alueen koillisosa (n. puolet niitystä), joka on erittäin edustavaa tuoretta pienruohoniittyä. Valtalajeja ovat lähinnä nurmirölli ja laidunpoimulehti. Perinteistä laidunkäyttöä kuvastaa mm. harmaapoimulehden, nurmipiipon, tuoksusimakkeen ja rätvänän runsaus. Niityllä on jopa muutamia pieniä hirssisaravaltaisia kuvioita. Pienialaisesti on kallioketoa, jolla mm. mäkivirvilä on runsas. Niityn länsiosa on keinolannoituksen takia selvästi rehevöitynyt ja köyhälajisempi. Voikukka on runsas. Hyviä niittylajeja on tälläkin osalla vielä niukkoina jäljellä ja reunaosissa on pienialaisena edustavaa niittykasvillisuutta. Niityn huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, harmaapoimulehti, laskospoimulehti, hakarasara, törrosara, mäkilemmik-

Vainiolan niitty

1:10 000

ki, litteänurmikka, kartioakankaali, hirssisara, nurmitatar, keväthanhikki, kelta-apila, kevättädyke, jäkki ja mäkivirvilä. Niityn kaakkoispuolinen metsälaidun-osa on laidunnuttua lehtoa, ja se on rehevöitynyt. Nautakarjan laidunnus niityllä loppui inventointivuoden (1995) jälkeen. Niitty on nopeasti heinittymässä ja osin myös vesakoitumassa. Jo muutamassa vuodessa kukkaloisto on suuresti himmentynyt.

Hoitotarve: Niityn niittäminen tai nautakarjan laidunnuksen uudelleenaloittaminen olisi kiireellistä. Puiden taimien ja vesojen poisto niityltä on tarpeen.

2 LOJO, Vainiolas äng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66810:3289 nhn:nhö 66806:3284

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 5.4

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): unik, en av Nylands vackraste friska ängar, vidd, representativitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: äng, skogsbete, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Vainiolas äng i Orsnäs är en av Nylands mest vidsträckta och mest representativa friska ängar. Speciellt vackert är områdets nordöstra hörn (ca hälften av ängen) där en mycket representativ frisk lågörsängsvegetation dominerar. Rödven och betesdaggekåpa är dominerande arter. Att området hävdats traditionellt framgår klart genom rikligheten av bl.a. sammetsdaggekåpa, ängsfryle, vårbrodd och blodrot. På ängen påträffas t.o.m. några figurer som domineras av hirsstarr. På mindre arealer påträffas hållmarkstorrängsvegetation med rikliga bestånd av bl.a. sparvvicker. Ängens västra delar är klart övergödda och artfattigare. Maskrosen är riklig. Goda ängsarter finns emellertid sparsamt kvar och längs kanterna finns en representativ ängsvegetation. Ängen uppvisar en mängd beaktansvärda arter: låsbräken, sammetsdaggekåpa, trubbdaggekåpa, piggstarr, snårstarr, backförgätmigej, berggröe, blåsuga, hirsstarr, ormröt, vårfingerört, gullklöver, vårveronika, stagg och sparvvicker. Skogsbetet i sydöst är lunddominerat och påverkat av övergödning. Området som under inventeringsåret (1995) ännu betades av kor har sedan dess varit obetat. Ängen håller därför snabbt på att invaderas av gräs och sly. Redan om några år kommer områdets blomsterprakt att klart minska.

Skötselbehov: Ängen bör hävdas genom slåtter, alternativt bör bete med nötkäp skap återupptas så snabbt som möjligt. Trädplantor och sly måste avlägsnas.

3 LOHJA, Paavolan kalliokedot

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66840:3274 akp:aki: 66839:3273

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 1.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

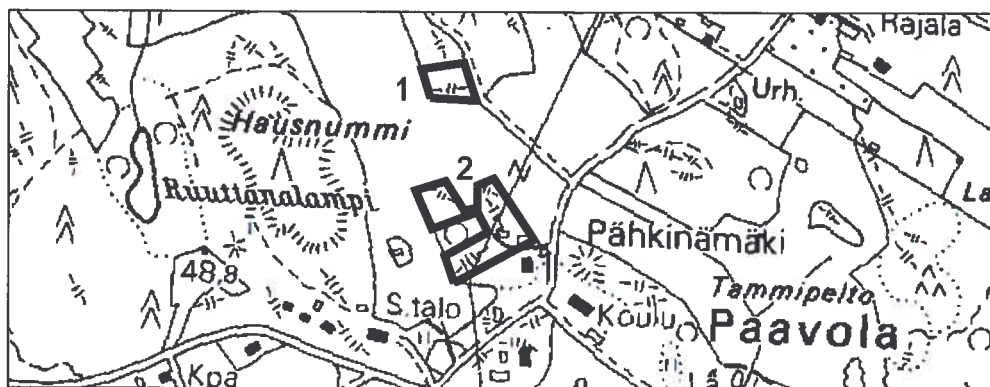
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, edustavuus, erikoisuus, uhanalaiset lajit: kalliorikko (Sh, aSh), turrisammal (St, aSt), nokkalehväsammal (aSh), monia huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kalkkikallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Lohjanjärven maakunnallisesti merkittävällä maisema-alueella, lähellä Paavolan kylän keskustaa, sijaitsee umpeenkasvava rikaslajinen kalkkikallioketo ja niittyalue. Paras osa on pellon reunassa oleva kalkkikallioketo (osa-alue 1). Se on pienialainen, mutta kasvillisuudeltaan ja lajistoltaan hieno. Paikka on ollut hevoslaitumena 1960-luvun lopulle asti. Lajisto on rikas, ja kalkkikallioedon valtalajisto vaihtelee kesän sääolojen mukaan. Runsaita ovat mm. keltamaksaruoho, keltamatara, jänönapila, nurmirölli, ketokäenminttu ja koiranheinä. Kalkkikallioedolla on hämmästyttävän laaja valikoima huomionarvoisia keto- ja kalkkikalliokasveja: kalliorikko (Sh), jäykkäpitkäpalko, maarianverijuuri, himmeätädyke, pihakurjenpolvi, jänönapila, harmaapaimulehti, törrosara, keltasauramo, mäkilemmikki, hietalemmikki, kevätanhiikki, ketokäenminttu, mäkivirvilä, kevättädyke, litteänurmikka, kalkkinahkajäkälä (*Peltigera lepidophora*), ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), kilpislaji (*Catapyrenium* sp.), kalkkitorvijäkälä (*Cladonia symphyocarpa*), turrisammal (*Oxystegus tenuirostris*) (St, aSt), nokkalehväsammal (*Plagiomnium rostratum*) (aSh), kimmelsammal (*Taxiphyllum wissgrillii*), kalkkikynsisammal (*Dicranum brevifolium*), kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*), ruusukehankasammal (*Riccia sorocarpa*) ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*). Kalkkikallioedon luota raivattiin pensaita ja puiden alkua vuonna 1996.

Laajempi osa (osa-alue 2) koostuu umpeutuvista gneissikallioedodoista ja niiden välisistä niityistä. Myös tällä alueella on monia huomionarvoisia kasveja: pihakurjenpolvi, törrosara, hakarasara, mäkilemmikki, mäkivirvilä, kevätanhiikki, harmaapaimulehti, mäkikaura, mäkikattara, ketokäenminttu, kangasajuruoho, jänönapila, pähkinäpensas ja heinäratamo. Alue oli nautakarjan ja hevosen laitumena 1970-luvun alkuun asti.

Hoitotarve: Kedoille soveliaita hoitotapoja ovat nautakarjan tai hevosten laidunnus tai ajoittainen niitto. Puun taimien poisto on myös tarpeen.

Paavolan kalliokedot

1:10 000

3 LOJO, Paavola hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66840:3274 nhn:nhö 66839:3273

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko - Vichtis

Areal (ha): 1.2

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, representativitet, säregenhet, utrotningshotade arter: klippbräcka (Hs, aHs), vridmossa (Hd, aHd), kalkpraktmossa (rHs), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Innanför gränserna till Lojo landskapsområde (värdefullt på regionnivå), nära Paavola bycentrum, finns en igenväxande artrik hällmarkstorräng och ett ängsområde. Det bästa delområdet (delområde 1) ligger invid åkerrenen. Delområdet är litet, men dess vegetation och artsammansättning är god. Området betades av hästar ännu i slutet av 1960-talet. Floran är artrik och hällmarkstorrängen domineras av olika arter från år till år beroende på sommarens väderförhållanden. Bl.a. gul fetknopp, gulmåra, harklöver, rödven, harsyra och hundäxing är rikliga. På hällmarkstorrängen finns ett förvånansvärt stort urval av beaktansvärda växter: klippbräcka (Hs), lundtrav, småborre, luddveronika, berggröe, sparvnäva, harklöver, sammetsdaggekåpa, snårstarr, färgkulla, backförgätmigej, vårförgätmigej, vårfingerört, harmynta, sparvvicker, vårveronika, kornig filtlav (*Peltigera lepidophora*), kalkgelélav (*Collema fuscovirens*), traslav (*Leptogium lichenoides*), en jordlavsart (*Catapyrenium* sp.), kalkhedslav (*Cladonia symphylicarpa*), vridmossa (*Oxystegus tenuirostris*) (Hd, rHd), kalkpraktmossa (*Plagiomnium rostratum*) (rHs), kalksidenmossa (*Taxiphyllum wissgrillii*), kalkkvastmossa (*Dicranum brevifolium*), liten skägglundmossa (*Asterella gracilis*), vanlig rosettmossa (*Riccia sorocarpa*) och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). Buskar och trädplanter avlägsnades från kalktorrnägen under 1996.

Det mera vidsträckt delområdet (delområde 2) karakteriseras av igenväxande gnejshällmarkstorrängar mellan vilka det finns ängsvegetation. Även på detta delområde påträffas det flera beaktansvärda arter: sparvnäva, snårstarr, backförgätmigej, sparvvicker, vårfingerört, sammetsdaggekåpa, luddhavre, luddlosta, harmynta, backtimjan, harklöver, hassel och svartkämpar. Området betades av nötboskap och hästar ännu i början av 1970-talet.

Skötselbehov: Torrängen hävdas lämpligen genom bete med nötboskap eller hästar eller alternativt tidvis slåtter. Trädplanter bör också avlägsnas.

4 LOHJA, Painiemen kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66835:3266 akp:aki: 66833:3263

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

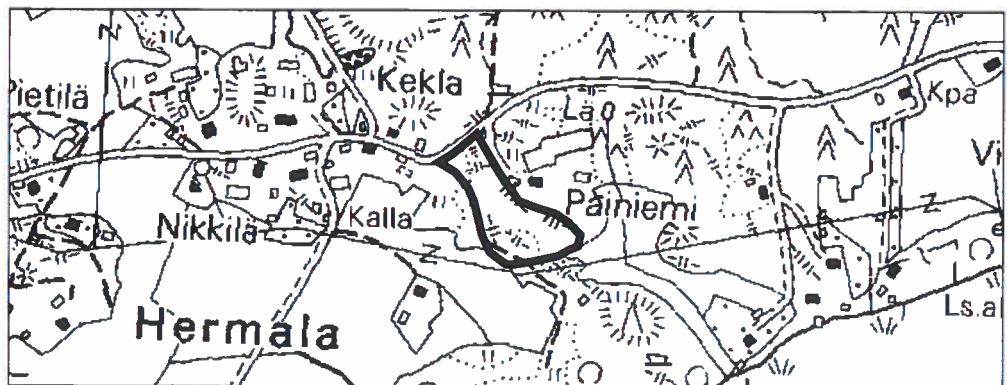
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalaiset lajit: seinärauniainen (Sh, aV), ketopiippo (aV), runsaasti huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaren Hermalassa, kylätien eteläpuolella sijaitseva Painiemen kallioketo on jatke Hermalan Kalkkimäelle yhdelle Uudenmaan merkitävimmistä kalkkikallioista (Pykälä 1992a). Lounaisrinne on hakamainen, ja kal-

liopaljastumat ovat osin kalkkipitoisia. Nautakarjan laidunnus lopetettiin 1970-luvulla. Alue on suurimmaksi osaksi aika pahoin metsittynyt (kuusettunutta hakaa, osin harmaaleppähakaa), ja niittyosat ovat heinittyneet. Huomionarvoisten kasvien lukumäärä on kuitenkin korkeampi (24), kuin millään muulla Uudenmaan kedolla. Kalliokedolla kasvavat uhanalaiset seinäraunioinen (Sh) ja ketopiippo (aV). Huomionarvoisia kasveja ovat jäykkäpitkäpalko, maarianverijuuri, ketotähkiö, heinäratamo, kangasajuruoho, harmaapoimulehti, törrosara, hakarasara, mäkিমinttu, jänönapila, kelta-apila, tummatulikukka, mäkivirvilä, ketokäenminttu, ruusuruoho, kevättädyke, mäkilemmikki, keväthanhikki, kartio-akankaali, häränsilmä, pähkinäpensas, pikkuruostesammal (*Anomodon longifolius*), kielikello-sammal (*Encalypta streptocarpa*) ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*). Alueella on myös luontaisia tammia. Kedon eteläpuoliselta pellolta on löytynyt kivikautinen asuinpaikka.

Hoitotarve: Hienon niityn elvyttämiseksi olisi tarpeen vähitellen harventaa puustoa ja poistaa puiden taimia sekä niittää aluetta tai laiduntaa sitä nautakarjalla. Mikäli alueen laidunnus saataisiin järjestettyä laitumen rajaus voisi olla tässä esitettyä laajempikin. Myös aika umpeutunut, mutta pieniltä osin hakamaisena säilynyt alue niityn ja Lohjanjärven rannan välissä olisi hyvä entisöidä.

Painiemen kallioketo

1:10 000

4 LOJO, Painiemi hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66835:3266 nhn:nhö 66833:3263

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.3

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotade arter: murruta (Hs, rS), knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: hage, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Painiemi hällmarkstorräng, söder om byvägen i Hermala på Lohjansaari, är en fortsättning kalkklippan Kalkkimäki, som är ett av Nylands mest betydelsefulla kalkstensområden (Pykälä 1992a). Områdets sydvästslutning är hagartad och de kala klipphällarna är delvis kalkförande. Området betades tidigare av nötboskap men betet upphörde redan på 1970-talet. Därför är området numera till största delen ganska igenvuxet (hage som invaderats av gran, delvis även gråalshagmark) och ängspartierna är gräsbevuxna. Antalet be-

aktansvärda växtarter (24) är trots det högre än på någon annan nyländsk torräng. På hällmarkstorrängen påträffas bl.a. de utrotningshotade arterna murruta (Hs) och knippfryle (aS). Övriga beaktansvärda växtarter är: lundtrav, småborre, vildtimotej, svartkämpar, backtimjan, sammetsdaggekåpa, snårstarr, piggstarr, bergmynta, harklöver, gullklöver, mörkt kungsljus, sparvvicker, harmynta, åkervädd, vårveronika, backförgätmigej, vårfingerört, blåsuga, slätterfibbla, hassel, liten baronmossa (*Anomodon longifolius*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*) och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). På området växer även ett naturligt ekbestånd. Söder om torrängen har en stenåldersboplats påträffats.

Skötselbehov: För att restaurera den vackra ängen bör trädbeståndet småningom gallras och unga trädplantor bör samtidigt avlägsnas. Området bör ytterligare hävdas genom slätter eller betas med nötboskap. Om bete går att ordna kunde det betade området även utsträckas utöver den nu föreslagna gränsdragningen. Även det numera ganska igenvuxna haglika område mellan ängen och Lojo sjö skulle gynnas av en restaurering.

5 LOHJA, Hermalan Pietilän kalliokedot

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66835:3257 akp:aki: 66883:3256

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalaiset lajit: kalliorikko (Sh, aSh), ketopiippo (aV), turrisammal (St, aSt), sammalkultajakälä (aV), monia huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kalkkiketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaressa Mailaan vievän tien varrella, tien molemmin puolin on umpeutuvaa ja melko puustoista kalkkikallioketoa, jonka laidunnus lienee loppunut 1960-luvulla. Tien pohjoispuolella on puustoltaan hakamaista kasvillisuudeltaan edustavaa kalkkikallioketoa, jolla on varsin hyvä lajisto (ks. myös Pykälä 1992b): uhanalainen kalliorikko (Sh), Uudellamaalla vaarantunut (vain kaksi esiintymää) sammalkultajakälä (*Caloplaca sinapisperma*) (aV), maarianverijuuri, ketokäenminttu, kangasajuruoho, ketonoidanlukko, kelta-apila, keväthanhikki, harmaapoimulehti, kalkkipalmikkosammal (*Hypnum recurvatum*), kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*), suippuväkäsammal (*Campylium chrysophyllum*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kielikellosammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikyngsisammal (*Dicranum brevifolium*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*), kalkkikuoppajakälä (*Acarospora glaucocarpa*), kalkkitorvijäkälä (*Cladonia symphyocarpa*), liuskahyytelöjakälä (*Collema cristatum*), ryynihyytelöjakälä (*C. fuscovirens*), suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*), ruskokesijäkälä (*Leptogium gelatinosum*) ja risakesijäkälä (*L. lichenoides*). Tien eteläpuolella kalkkikallioketoa on vain hyvin kapea melko metsittynyt juonne (0-10 m leveä) aivan tien reunassa. Sillä kasvavat kuitenkin uhanalainen kalliorikko, Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo (aV), jäykkäpitiäpalkko (tien penkassa), keväthanhikki, kangasajuruoho, harmaapoimulehti, mäkikattara, mäkivirvilä, turrisammal (*Oxystegus tenuirostris*) (St), suippuväkäsammal, kalkkikarvasammal ja kalkkinahkajakälä (*Peltigera lepidophora*).
Hoitotarve: Kallioketojen ympäriltä olisi tarpeen harventaa puustoa. Alueen hoito laiduntamalla nautakarjalla tai hevosilla tai niittämällä olisi tarpeen umpeenkasvun pysäyttämiseksi.

Hermalan Pietilän kalliokedot

1:10 000

5 LOJO, Pietilä hällmarkstorrängar i Hermala

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66835:3257 nhn:nhö 66883:3256

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotade arter: klippbräcka (Hs, rHs), knippfryle (rS), vridmossa (Hd, rHd), laven *Caloplaca sinapisperma* (rS), flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På var sin sida av vägen som leder till Maila (på Lohjansaari) finns en igenväxande och ganska träddominerad haglik men representativ kalkhällmarkstorräng. Ängen uppvisar en förträfflig flora (se också Pykälä 1992b): den utrotningshotade klippbräckan (Hs), den i Nyland sårbara (endast två förekomstplatser) orangelavsarten *Caloplaca sinapisperma*, småborre, harmynna, backtimjan, låsbräken, gullklöver, vårfingerört, sammetsdaggekåpa, kalkfläta (*Hypnum recurvatum*), jordspärrmossa (*Campylium chrysophyllum*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), kalkkvastmossa (*Dicranum brevifolium*), kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*), kalkpricksrav (*Acarospora glaucocarpa*), kalkhedslav (*Cladonia symphyocarpa*), kamgelélav (*Collema cristatum*), gytterlav (*Fuscopannaria leucophaea*), flikig skinnlav (*Leptogium gelatinosum*) och traslav (*L. lichenoides*). Den del av kalkhällmarkstorrängen som finns söder om vägen utgörs av ett smalt stråk (0-10 brett) alldeles invid vägen. Här förekommer emellertid den utrotningshotade klippbräckan, den i Nyland sårbara knippfrylen, lundtrav (på vägbanken), vårfingerört, backtimjan, sammetsdaggekåpa, luddlosa, sparvvicker, vridmossa (*Oxystegus tenuirostris*) (Hd, rHd), jordspärrmossa, plyschgulmossa och kornig filtav (*Peltigera lepidophora*).

Skötselbehov: Trädbeståndet runt hällmarkstorrängarna bör gallras. För att hindra igenväxningen bör området betas med nötboskap eller hästar eller alternativt slås.

6 LOHJA, Kyttälän kalliokedot

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66836:3262 akp:aki: 66834:3260

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: kalliorikko (Sh, aSh)

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Hermalan kylän keskustassa, pihan luona sijaitsee edustava laajahko kalkkikallioketoalue. Laidunnus alueella loppui 1970-luvulla (länsireunassa 1980-luvulla). Kasvillisuus on vaihtelevaa. Kalliopinnoilla on edustavaa kalkkikallioketokasvillisuutta. Painanteet ovat selvästi heinittyneet, ja myös puuston määrä alueella on lisääntymässä. Runsaita ovat mm. nurmirölli, keltamatar, mäkivirvilä ja pelto-orvokki. Alueella on Lohjansaaren parhaille kalkkikallioketoille tyypillisesti monia harvinaisia ja huomionarvoisia kasveja: kalliorikko (Sh), jäykkäpitkäpalko, maarianverijuuri, himmeätädyke, harmaapoimulehti, hakarsara, pihakurjenpolvi, mäkilemmikki, keväthanhikki, ketokäenminttu, mäkiminttu, jänönäpila, kelta-apila, mäkivirvilä, mäkikattara, heinäratamo, kangasajuruoho, kevättädyke, ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*) ja kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*). Kedon luona pihalla vanhalla vaahteralla kasvaa uhanalainen koivunhuhmarjäkälä (*Sclerophora peronella*) (V).

Hoitotarve: Kallioketoa olisi suositeltavaa hoitaa laiduntamalla tai niittämällä sekä poistamalla pensaiden ja puiden alkuja.

Kyttälän kalliokedot

1:10 000

6 LOJO, Kyttälä hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66836:3262 nhn:nhö 66834:3260

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.8

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: klippbräcka (Hs, rHs)

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Invid en gårdsplan i Hermala bycentrum finns en relativt vidsträckt och representativ kalkhällmarkstorräng med en omväxlande vegetation. Området som betades ännu på 1970-talet (i de västra delarna först på

1980-talet) uppvisar en representativ vegetation av kalkhällmarkstorrängs-typ på de bara klippställarna. Fuktigare sänkor är numera gräsdominerade och även träden blir allt vanligare. Bl.a. rödven, gulmåra, sparvvicker och åkerviol förekommer rikligt. Liksom de andra fina kalkhällmarkstorrängarna i Lojo hyser området ett stort antal ovanliga och beaktansvärda växter: klippbräcka (Hs), lundtrav, småborre, luddveronika, sammetsdagglåpa, piggstarr, sparvnäva, backföretmigej, vårfingerört, harmynta, bergmynta, harklöver, gullklöver, sparvvicker, luddlosta, svartkämpar, backtimjan, vårveronika, kalkgelélav (*Collema fuscovirens*), traslav (*Leptogium lichenoides*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*). På en gammal lönn som växer på gårdspalen invid torrängen växer den nationellt utrotningshotade laven liten blekspik (*Sclerophora peronella*) (S).

Skötselbehov: Hällmarkstorrängen bör hävdas genom bete eller slåtter. Dessutom bör buskar och unga trädplantor avlägsnas.

7 LOHJA, Marttilan kalkkikallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66848:3264 akp:aki: 66847:3263

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

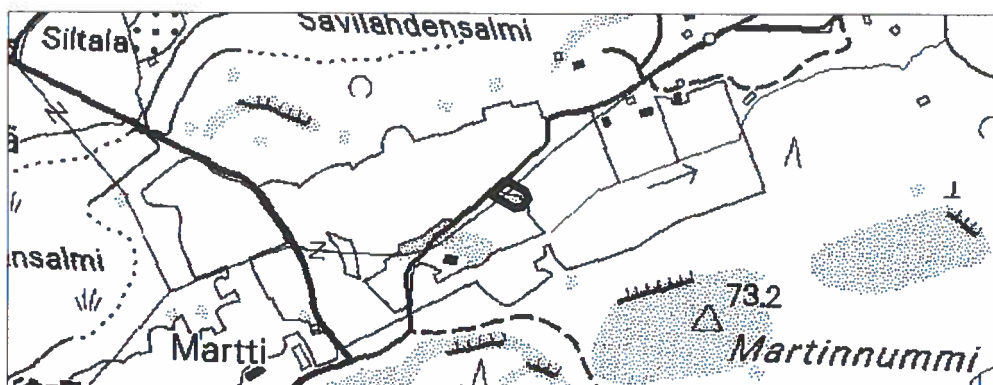
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalaiset lajit: kalliorikko (Sh, aSh), peltorusojuuri (St, aE), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kalkkikallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaren Marttilassa, pikkutien varressa sijaitsevan pellon keskellä, on varsin pienikokoinen, mutta runsaslajinen ja edustava kalkkikallioketo. Runslajisuutta ja edustavuutta kuvastaa, että paikalta on laskettu peräti 33 kasvilajia neliömetriltä. Keskellä on pieni, hyvin matala kalkkilouhoskuoppa. Kasvillisuus on säilynyt melko avoimena ja matalana, vaikka laidunnuksen loppumisesta on huomattavasti aikaa. Valtalajeja ovat mm. nurmirölli ja harmaapöimulehti. Kalliokedolla kasvavat uhanalaiset peltorusojuuri (St) ja kalliorikko (Sh). Huomionarvoisia kasveja ovat ahopellava, keväthanhikki, ketonoidanlukko, ketotähkiö (H. Harmaja; suull.), harmaapöimulehti, ketokäenminttu, jänönäpila, kelta-apila, mäkikattara, mäkivirvilä ja litteänurmikka. Kalkkijäkälästä ja sammalista kalliokedolta löytyvät risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), etelänkellosammal (*Encalypta vulgaris*), kalkkikynsisammal (*Dicranum brevifolium*), kielkellosammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*),

Marttilan kalkkikallioketo

1:10 000

kalkkinuppujäkäli (*Protoblastenia rupestris*), kalkkitorvijäkälä (*Cladonia symphylicarpa*) ja *Bacidia bagliettoana*-kuprujäkäli. Alue on kaavoitettu tontiksi.

Hoitotarve: Kallioketo tulee säästää rakentamiselta. Puiden ja pensaiden taimien raivaus on tarpeen. Niitto on suositeltavaa.

7 LOJO, Marttila kalkhällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66848:3264 nhn:nhö 66847:3263

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotade arter: klippbräcka (Hs, rHs), sminkrot (Hd, rA), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På en åker i byn Marttila på Lohjansaari finns en liten, men artrik och representativ kalkhällmarkstorräng. Artrikedomen beskrivs väl av det faktum att området hyser upp till 33 olika växtarter per kvadratmeter. I områdets mitt finns en liten mycket grund grop som minner om att kalk har brutits. Vegetationen har bibehållits relativt öppen och låg, trots att området inte har betats på långa tider. Som dominerande arter påträffas bl.a. rödven och sammetsdaggekåpa. Hällmarkstorrängen hyser även bestånd av de hotade arterna sminkrot (Hd) och klippbräcka (Hs). Områdets beaktansvärda växter utgörs av vildlin, vårförgätmigej, låsbräken, vildtimotej (H. Harmaja, muntl.), sammetsdaggekåpa, harmynta, harkklöver, gullklöver, luddlosta, sparvvicker och berggröe. Av kalklavar- och kalkmossor påträffas traslav (*Leptogium lichenoides*), slät klockmossa (*Encalypta vulgaris*), kalkkvastmossa (*Dicranum brevifolium*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), guldskiqlav (*Protoblastenia rupestris*), kalkhedslav (*Cladonia symphylicarpa*), och lundlavsarten *Bacidia bagliettoana*. Området är planerat som tomtmark.

Skötselbehov: Hällmarkstorrängen bör besparas från byggande. Träd och buskar bör gallras och slåtter är att rekommendera.

8 LOHJA, Seppälänsaaren niitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66853:3256 akp:aki: 66846:3254

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.3

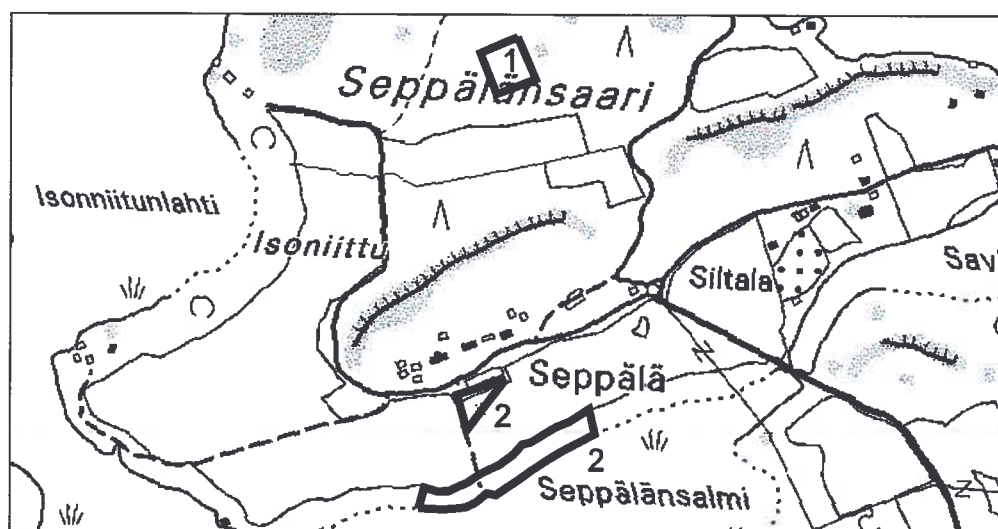
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, erikaisuus, uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalaiset lajit: kalliorikko (Sh), jäykkäpitkähalko (aSh), monia huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: järvenrantaniitty, kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Lohjansaaren ja Karkalinniemen välissä sijaitseva Seppälänsaari on yksi Lohjan seudun luonnoltaan arvokkaimpia alueita (Pykälä 1992b, c). Seppälänsaarella on ollut nautakarjaa 1980-luvun puoliväliin asti. Tämän jälkeen niityt olivat pari vuotta laiduntamatta, kunnes lammaslaidunnus alkoi osalla aluetta. Kohde koostuu kolmesta toisistaan erillään olevasta osa-alueesta. Myös muualla saarella on umpeutuvia pieniä, mutta lajistoltaan vielä merkittäviä kallioketo-, keto- ja niitty laikkuja.

Seppälänsaaren niityt

1:10 000

Saaren pohjoisosassa on kalkkipitoista kalliota, jonka länsireunassa on säilynyt edustava kalkkikalliokedon kasvillisuus (osa-alue 1). Alueella on mäntytaimikkoa. Monilajisella kalliokedolla valtalajeja ovat keltamaksaruoho, mäkivirvilä, nurmirölli ja hietakastikka. Kalliokedolla kasvavat uhanalainen kalliorikko (Sh), jäykkäpitkäpalko, ketonoidanlukko, kartioakankaali, harmaapoimulehti, hietarvokki, ketokäenminttu, mäkiminttu, mäkivirvilä, jänönapila ja kalkkikarvasammal. Taimikon kasvaessa se alkaa varjostaa kallioketoa. Kallioketoa ei ole pitkään aikaan laidunnuttu. Talon eteläpuolella on peltoon rajoittuva kallioketo (osa-alue 2). Kallioketo on jonkin verran rehevöitynyt ja heinittynyt. Sillä kasvaa kuitenkin useita huomionarvoisia kasveja: pihakurjenpolvi, maarianverijuuri, jänönapila, mäkilemmikki, törösara ja mäkivirvilä. Lampaat ovat ajoittain laidunneet aluetta. Saaren etelärannalla on tuoretta niittyä ja rantaniittyä (osa-alue 3), joka on lammaslaitumena. Tuoreen niityn kasvillisuus on melko edustavaa, mutta etenkin länsiosastaan niitty on rehevöitynyt ja melko niukkalajinen. Esimerkiksi voikukka on runsas niityllä. Rinteellä on paikoin edustavaa monilajista pienruohonniittyä, joka on kuitenkin suurelta osin heinittynyt. Niityllä kasvavat huomionarvoiset maarianverijuuri, keväthanhikki, heinäratamo, harmaapoimulehti, törösara, hirssisara ja nurmitatar.

Hoitotarve: Kalkkikalliokedon metsittyminen tulisi estää poistamalla varjostavat männyntaimet. Ajoittainen laidunnus tai niitto on sillä eduksi. Saaren etelärannan niitylle lammaslaidunnus on sovelias. Nautakarja olisi alueelle parempi laiduneläin, koska sen avulla ruovikoitunutta rantaniittyä saataisiin kunnostettua.

8 LOJO, Seppälänsaari ängar

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66853:3256 nhn:nhö 66846:3254

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.3

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, säregenhet, hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotade arter: klippbräcka (Hs), lundtrav (rHs), flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: sjöstrandäng, hållmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Seppälänsaari, som ligger mellan Lohjansaari och Karkali udde, utgör ett av de områden som uppvisar de högsta naturvärdena i Lojotrakten (Pykälä 1992b, c). På Seppälänsaari fanns nötboskap ännu i medlet av 1980-talet. Efter detta var ängarna obetade i ett par år förrän bete med får inleddes på en del av området. Området består av tre från varandra avskilda delområden. Också annanstans på ön finns små igenväxande men ännu artrika plättar med hållmarkstorrängs-, torrängs- och ängsvegetation.

I norra delen av ön finns en kalkförande klippa i vars västra del har bevarats en representativ vegetation karakteristisk för kalkhållmarkstorrängar (delområde 1). Området är bevuxet med tallplantor. Den artrika hållmarkstorrängen domineras av gul fetknopp, sparvvicker, rödven och bergrör. Här förekommer även den utrotningshotade klippbräcken (Hs), grustrav, låsbräken, blåsuga, sammetsdaggekåpa, sandviol, harmynta, bergmynta, sparvvicker, harklöver och plyschgulfmossa (*Ditrichum flexicaule*). Allt eftersom tallplantorna växer kommer de att beskugga ängsvegetationen i allt större grad. Hållmarkstorrängen har inte betats på lång tid.

Söder om huvudbyggnaden finns en hållmarkstorräng som gränsar mot en åker (delområde 2). Hållmarkstorrängen är aningen övergödd och igenväxt med gräs. Här finns ändå ett stort antal beaktansvärda arter: sparvnäva, småborre, harklöver, backförgätmigej, snårstarr och sparvvicker. Området har tidvis betats av får. På öns södra strand finns en frisk äng och en strandäng (delområde 3) som betas av får. Den friska ängens vegetation är relativt representativ, men speciellt i väster uppvisar den spår av övergödning och här är ängen ganska artfattig. I stället förekommer t.ex. maskros rikligt. Längs slutningen påträffas här och där en representativ och artrik lågörterängsvegetation som till största delen har vuxit igen med gräs. På ängen växer trots det flera beaktansvärda växtarter: småborre, vårfingerört, svartkämpar, sammetsdaggekåpa, piggstarr, hirsstarr och ormröt.

Skötselbehov: Kalkhållmarkstorrängens igenväxning skulle mest effektivt hindras ifall tallplantorna avlägsnades. Tidvis slåtter eller bete skulle vara till fördel. Fårbetet vid öns södra strand är lämpligt. Nötboskap skulle vara ett ännu bättre alternativ, eftersom den även skulle beta vassen som nu har invaderat strandängen.

9 LOHJA - KARJALOHJA, Hermalan ja Mailan rajan kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66834:3245 akp:aki: 66833:3244

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

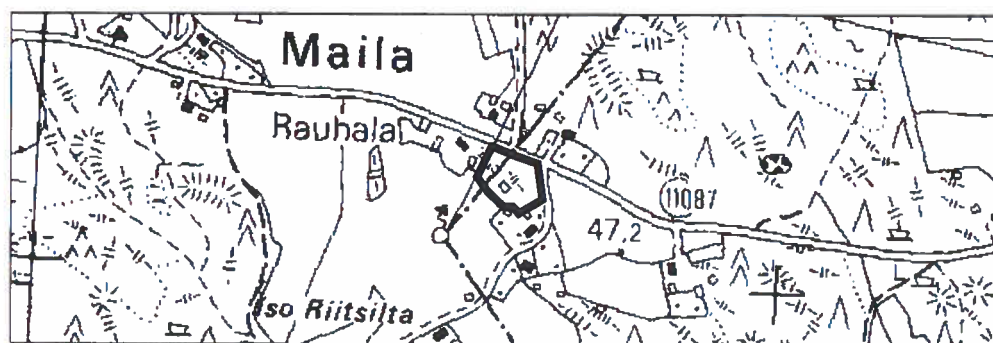
Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalainen laji: kalliorikko (Sh, aSh), monia huomionarvoisia lajeja
Perinnemaisematyypit: kallioketo, haka

Alueen kuvaus: Lohjan ja Karjalohjan rajalla, Lohjansaaren Hermalassa, sijaitsee kylätien eteläpuolella pienehkö kalkkikallioketo. Pääosin se on Lohjan puolella, mutta osin myös Karjalohjan puolella. Alue on hakamainen ja melko runsaspuustoinen, mutta itse kalliopaljastuman kohdalta puustoa on harvennettu, ja se on kohtalaisen avoin. Avokalliopintojen ympäriltä kasvillisuus on selvästi umpeen kasvanut. Sen sijaan avokalliot ovat näyttävää, runsaslajista kalkkikallioketoa. Kalliokedolla kasvavat mm. uhanalainen kalliorikko (Sh) sekä huomionarvoiset maarianverijuuri, keltasauramo, pihakurjenpolvi, keväthanhikki, heinäratamo, törrösara, hietalemmikki, ketokäenminttu, mäkiminttu, jänönapila,

Hermalan ja Mailan rajan kallioketo

1:10 000

kelta-apila, harmaapoimulehti, mäkivirvilä, litteänurmikka, kevättädyke, häränsilmä, mäkilemmikki, kalkkikynsisammal (*Dicranum brevifolium*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kielikellossammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*) ja suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*). Umpeenkasvun takia kalliorikkoa ei ole näkynyt paikalla vuoden 1993 jälkeen.

Hoitotarve: Puiden taimien poisto kalliolta, niitto tai nautakarjan laidunnus sekä puuston harvennus olisivat tarpeellisia hoitotoimia.

9 LOJO - KARISLOJO, Hällmarkstorrängen vid Hermala och Maila

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66834:3245 nhn:nhö 66833:3244

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotad art: klippbräcka (Hs, rHd), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, hage

Beskrivning av området: På Lohjansaari i Hermala by, på gränsen mellan Lojo och Karislojo, finns en liten kalkhällmarkstorräng söder om byvägen. Största delen av det avgränsade området ligger på Lojosidan. Området uppvisar hagmarksdrag och hyser ett ganska stort trädbestånd. Trädbeståndet har gallrats kring de kala klippställarna. Området kring klippställarna är igenvuxet, medan vegetationen av kalkhällmarkstyp på de kala klippställarna är mycket ståtlig och artrik. På hällmarkstorrängen växer bl.a. den utrotningshotade klippbräckan (Hd) samt ett stort antal beaktansvärda arter: småborre, färgkulla, sparvnäva, vârfingerört, svartkämpar, snârstarr, vârförgätmigej, harsyra, bergsyra, harklöver, gullklöver, sammetsdaggekåpa, sparvvicker, berggröe, vârveronika, slâtterfibbla, backförgätmigej, kalkkvastmossa (*Dicranum brevifolium*), plyschgulmossa (*Ditrichum flexicaule*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*) och gyttelav (*Fuscopannaria leucophaea*). På grund av igenväxningen har klippbräckan inte noterats sedan 1993.

Skötselbehov: För att bevara områdes värde som vårdbiotop måste trädplantorna på klippställarna avlägsnas. Slâtter eller bete med nötboskap är nödvändigt, liksom även gallrande av trädbeståndet.

10 LOHJA, Pietilänlahden rantaniitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66853:3292 akp:aki: 66850:3289

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 2.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavin kalkkialueen järvenrantaniitty Uudellamaalla, uhanalaiset lajit: rantaorvokki (St, aE), käyrälehtirahkasammal (aSt)

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Lohjanjärven rannalla ei ole enää yhtään laidunnettua rantaniittyä. Ennen avoimet rannat ovat järjestään pahoin umpeutuneet. Parhaiten rantaniittyluonteensa on säilyttänyt Pietilänlahden ranta, jota laidunnettiin nautakarjalla 1970-luvulle asti. Alue on ainoa Uudellamaalla edes kohtalaisessa kunnossa säilynyt kalkkialueen järvenrantaniitty. Pääosa rannasta on suursaravaltaista rantaniittyä. Valtalaji on viiltosara. Osin rantaniitty on voimakkaasti pajukoitunut ja osin ruovikoitunut. Kasvillisuudeltaan edustavan näköistä rantaniittyä on enää pienellä osalla aluetta. Länsiosassa on entistä koivuhakaa. Uhanalainen ranta-orvokki sinnittelee erittäin niukkana rantaniityllä. Merenrantaniityille tyypillisellä käärmekielellä on paikalla ainoa Uudellamaalla säilynyt sisämaaeesiintymä. Myös kulleroa, joka on muualta Lohjalta hävinnyt, kasvaa alueella. Muita huomionarvoisia kasveja ovat nurmitatar, hirssisara ja käyrälehtirahkasammal (*Sphagnum contortum*) (aSt).

Hoitotarve: Rantaniittyä on tarpeen niittää tai laiduntaa nautakarjalla ja raivata pajupensaikkoja.

Pietilänlahden rantaniitty

1:10 000

10 LOJO, Pietilänlahti strandäng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66853:3292 nhn:nhö 66850:3289

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 2.1

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): mest representativa sjöstrandängen på kalkmark i Nyland, utrotningshotade arter: strandviol (Hs, aHs), lockvitmossa (rHd)

Värdbiotoyp: sjostrandäng, hage

Beskrivning av området: Vid stränderna av Lojo sjö finns numera inga betade strandängar. De tidigare öppna stränderna är numera kraftigt igenvuxna. Strandängskaraktären är bäst bevarad vid Pietilänlahti strandäng, och här betade nötboskap ännu på 1970-talet. Det avgränsade området utgör den enda i något så när bra skick bevarade sjostrandängen på kalkmark i hela Nyland. Största delen av stranden karakteriseras av en strandäng med högväxta starrarter - vassstarr dominerar. Strandängen är ställvis kraftigt bevuxen med videbuskar och delvis även vassbevuxen. Arealer med representativ vegetation finns numera endast rudimentärt. I väster finns en björkhage. Den utrotningshotade strandviolen finns kvar med ett litet bestånd, och den för havsstrandängar typiska arten ormtunga har här sin enda bevarade inlandsförekomst i hela Nyland. Även smörbollar som har försvunnit från andra platser i Lojo påträffas. Andra beaktansvärda växter är ormrot, hirsstarr och lockvitmossa (*Spagnum contortum*) (rHd).

Skötselbehov: Strandängen är i behov av slätter eller bete med nötboskap. Även videbeståndet bör röjas.

11 LOHJA, Paloniemen kalliokedot

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66881:3448 akp:aki: 66878:3444

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 4.0

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, laajuus, uhanalainen laji: etelanhankasammal (Sh, aV), monia huomionarvoisia lajeja

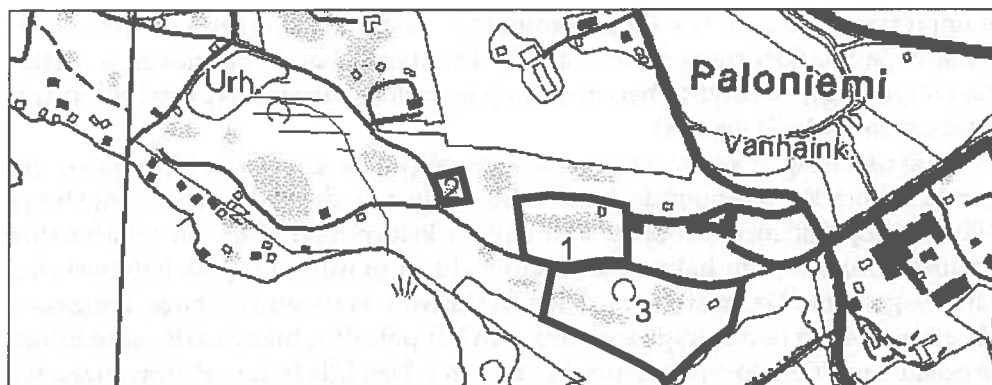
Perinnemaisematyytit: haka, kallioketo, niitty, muu

Alueen kuvaus: Entisen Paloniemen kartanon luona on umpeutuvia niittyjä ja hakamaita. Alueen karjatalouskäytön loppumisesta on pitkä aika, mutta sillä on säilynyt varsin monimuotoinen niittylajisto. Lisäksi kulttuurihistoriallisena erikoisuutena ovat monet ns. venäläistulokkaat, Suomeen idästä ihmisen mukana levinneet kasvilajit. Lohjan seudulla ei ole muita alueita, joilla olisi vakiintuneena näin monia venäläistulokkaita (osa rajauksen ulkopuolella).

Tien pohjoispuolella on kallioketoa ja metsittyntä entistä hakaa (osa-alue 1). Itäosassa on kaunis pieni koivuhaka, joka on puustorakenteeltaan ja kasvillisuudeltaan edustava. Kallioketo on Lohjan seudulle tyypillinen monilajinen gneissikallioketo, jolla on paikoin hieman kalkkivaikutusta. Valtalajeja ovat keltamatara ja haisukurjenpolvi. Kalliolla kasvaa hyvin niukkana uhanalainen etelanhankasammal (*Riccia beyrichiana*). Huomionarvoisia ovat jänöapila, törrösara, mäkilemmikki, ketokäenminttu, mäkivirvilä ja kevättädyke sekä venäläistulokkaista harvinainen harsulemmikki. Maarianverijuurikasvusto (v. 1985) näyttää hävinneen tien reunalta. Metsittyneen alueen länsipuolella on edustava pieni kallioketo (osa-alue 2). Huomionarvoisia ovat jänöapila, törrösara, mäkilemmikki, ketokäenminttu, mäkiminttu, mäkivirvilä, kevättädyke ja kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*).

Tien eteläpuolella on etelärinteellä metsittyneitä kallioita ja entisiä hakamaita (osa-alue 3). Niiden luokittelu on tulkinnanvaraista. Tässä kalliot on luokiteltu kalliokedoiksi, vaikka niillä on melko paljon puustoa, koska niiden kasvillisuus on tyypillistä kallioketokasvillisuutta. Muu osa on luokiteltu mäntyhakamaaksi. Itälaidalla on entinen talon paikka, jonka luona on monia viljelyjäänteitä ja viliintyneitä koristekasveja. Kasvillisuudeltaan vaihtelevilla, pienipiirteisillä kalliokedoilla on hyvin monipuolinen ketolajisto. Huomionarvoisia kasveja ovat kalliotuhkapensas, maarianverijuuri, mäkikaura, mäkikattara, törrösara, haka-

Paloniemen kalliokedot

1:10 000

rasara, ketokaunokki, mäkilemmikki, litteänurmikka, harmaapoimulehti, kevät-hanhikki, ketokäenminttu, jänönapila, kelta-apila, tummatulikukka ja mäkivir-vilä. Pihakurjenpolvi- ja himmeätädyke-esiintymät tuhoutuivat, kun niiden kas-vukallion päälle kasattiin maata. Sammallajistoon kuuluu mm. harvinaisehko ripsikkelosammal (*Encalypta ciliata*). Alueelta on lisäksi tavattu seuraavia venä-läistulokkaita: harsulemmikki, idänkattara, idänukonputki, harmio, valkoailak-ki ja sen lounaisreunalla olevalta pakettipelloilta peltokierto ja huhtahanhikki.

Hoitotarve: Alueita tulisi hoitaa puustoa harventamalla ja raivaamalla alikas-vosta kallioketojen ympäriltä. Isot koivut ja männyt tulisi säästää. Pensaikkoa tulisi raivata. Raivauksen jälkeen niitto tai nautakarjan laidunnus olisi tarpeen. Myös kulotusta voisi kokeilla.

11 LOJO, Paloniemi hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66881:3448 nhn:nhö 66878:3444

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 4.0

Markägare: staden

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, vidd, utrotnings-hotad art: stor rosett (Hs, aS), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hage, hällmarkstorräng, äng, annan

Beskrivning av området: Runt gamla Paloniemi herrgård finns ett antal igen-växande ängar och hagmarker. Området har inte betats av nötboskap på långa tider, men trots det har ängsflorans synnerligen stora mångformighet bevarats. Som kulturhistoriskt specialitet påträffas mångs sk. ryssnykomlingar bland växt-arterna, d.v.s. växter som spridits till Finland österifrån med människans hjälp. I Lojotrakten finns inga andra områden som skulle kunna uppvisa ett lika stort antal ryssnykomlingar (en del utanför det avgränsade området).

Norr om vägen finns en hällmarkstorräng och en numera kraftigt trädbe-vuxen gammal hagmark (delområde 1). I öster finns en liten och vacker björkha-ge med en representativ trädstruktur och representativ vegetation. Hällmarks-torrängen är till sin natur artrik och är belkågen på en för Lojotrakten typisk gnejshällmark, som även uppvisar viss kalkpåverkan. Gulmåra och stinknäva dominerar. På klipphällen växer det sparsamt av den utrotningshotade mossan stor rosett (*Riccia beyrichiana*). Beaktansvärda är harklöver, snårstarr, backförget-migej, harmynta, sparvvicker och vårveronika. Av de ryska nykomlingarna på-träffas fåblommig förgätmigej. Småborrebeståndet (noterats 1985) verkar ha för-

svunnit från vägrenen. I de skogsdominerade västra delarna finns en liten representativ hållmarkstorräng (delområde 2). Beaktansvärda är harklöver, snårstarr, backförgätmigej, harmynta, bergmynta, sparvvicker, vårveronika och liten skägg-lundmossa (*Astrella gracilis*)

I sydslutningen söder om vägen finns några skogbevuxna klipphällar och gamla hagmarker (delområde 3). Klassificeringen av dessa är en tolkningsfråga. Här har klipphällarna bedömts som hållmarkstorrängar (trots ett relativt stort trädbestånd) eftersom hållmarkerna trots allt uppvisar en typisk hållmarkstorrängsvegetation. Den resterande delen har klassificerats som tallhage. Längs områdets östra kant fanns tidigare ett hus, och här påträffas många arter som tidigare odlats samt flera förvildade prydnadsväxter. Den lilla hållmarkstorrängen har en varierande vegetation innehållande ett stort antal torrängsväxter. Beaktansvärda är oxbär, småborre, luddhavre, luddlosta, snårstarr, piggstarr, vädcklint, backförgätmigej, berggröe, sammetsdaggekåpa, vårfingerört, harmynta, gulklöver, harklöver, mörkt kungsljus och sparvvicker. Förekomsterna av sparvnäva och luddveronika förstördes då jordmassor dumpades på deras växtplats. Till mossfloran hör bl.a. den ganska ovanliga flicklockmossan (*Encalypta ciliata*). Dessutom har följande ryssnykomlingar påträffats på området: fåblommig förgätmigej, foderlosta, sibirisk björnfloka, sandvita, vitblåra. På den intilliggande paketåkern har dessutom åkervinda och finsk fingerört påträffats.

Skötselbehov: Området bör skötas genom gallring av trädbeståndet och dessutom bör undervegetationen röjas i hållmarkstorrängarnas närhet. Stora björkar och tallar bör emellertid sparas. Buskvegetationen röjs bort, varefter slåtter eller bete med nötboskap är följande nödvändiga skötselåtgärder. Även bränning kunde provas.

12 LOHJA, Luhtalahden kalliokedot

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66878:3357 akp:aki: 66875:3354

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuutu

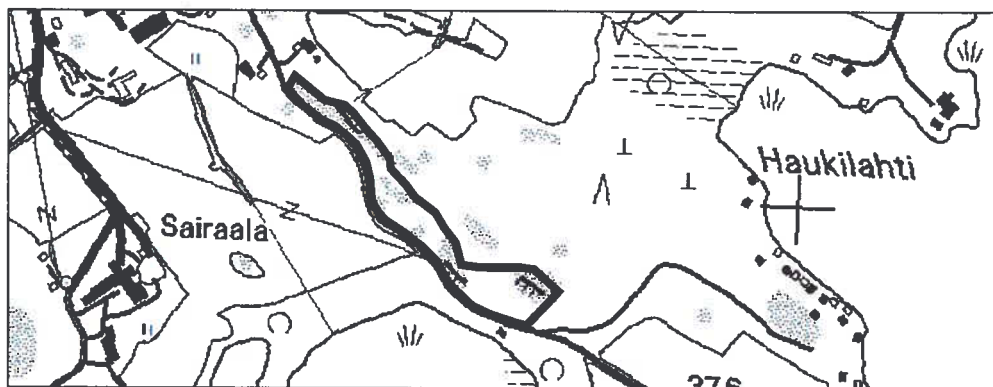
Pinta-ala (ha): 1.9

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, kansainvälisesti harvinainen laji, uhanalaiset lajit: korallikesijäkälä (aSh), ojasykerösammal (aSh), savikkosii-pisammal (aSh), luutasammal (Sh, aSh), turrisammal (St, aSt), kalliouurresammal (aSh), monia huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo, metsälaidun

Luhtalahden kalliokedot

1:10 000

Alueen kuvaus: Paloniemen kylässä, Luhtalahden pohjoispuolisen, Muutettavanniemeen vievän tien varrella, sijaitsee pitkä, kapea kallioketoalue. Melko metsittyneellä alueella on useita, osin kalkkipitoisia kalliopaljastumia. Kallioke-doilla on rikas, näyttävä ja värikäs ketolajisto. Kasvillisuudessa on pieneltä osin kalkkikalliokedon piirteitä, pääasiassa se on monilajista gneissikallioketoa. Run-saita ovat mm. keltamaksaruoho, mäkitervakko ja haisukurjenpolvi. Kallioiden ympärillä metsä on mäntyvaltaista. Huomionarvoisia kasveja ovat kartioakan-kaali, harmaapويمulehti, ketokaunokki, mäkilemmikki, ketokäenminttu, mäki-minttu, nuokkukohokki, tummatulikukka, kalliotuhkapensas, törrösara, jänöna-pila, kelta-apila, mäkivirvilä, kevättädyke ja pähkinäpensas. Vaateliaita samma-lia ja jäkäliä edustavat etelänkellosammal (*Encalypta vulgaris*), isoruostesammal (*Anomodon viticulosus*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kalliohyytelö-jäkälä (*Collema flaccidum*), suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*), korallike-sijäkälä (*Leptogium tenuissimum*) (aSh) ja limajäkälä (*Lempholemma* sp.). Kallioke-dolta löytyi Suomelle uutena lännenkesijäkälä (*Leptogium magnussonii*). Tämä kan-sainvälinen harvinaisuus on aiemmin tunnettu vain Norjasta ja Länsi-Ruotsista. Tien penkalla kasvavat lisäksi ojasykerösammal (*Weissia controversa*) (aSh) ja sa-vikkosiipisammal (*Fissidens viridulus*) (aSh). Rajauksen itäreunalla on myös pie-nehkö kalliojyrkänne, jolla on edustavaa kalliokasvillisuutta. Sammallajistoon kuuluvat mm. luutasammal (*Thamnobryum alopecurum*) (Sh, aSh), turrisammal (*Oxystegus tenuirostris*) (St, aSt), kalliouurresammal (*Zygodon rupestris*) (aSh), talja-ruostesammal (*Anomodon attenuatus*), kalkkikahtaissammal (*Distichium capillaceum*), runkokarvesammal (*Frullania dilatata*) ja oravisammal (*Leucodon sciuroides*).
Hoitotarve: Puustoa tulisi poistaa kallioketojen ympäriltä ja niittää korkeakas-vuisempaa ketokasvillisuutta.

12 LOJO, Luhtalahti hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201401

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66878:3357 nhn:nhö 66875:3354

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.9

Markägare: staden

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, internationellt sällsynt art, utrotningshotade arter: laven *Leptogium tenuissimum* (rHs), jordkrus-mossa (rHs), dvärgfickmossa (rHs), räsvansmossa (Hs, rHs), vridmossa (Hd, rHd), stor ärgmossa (rHd), flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng, skogsbete

Beskrivning av området: I Paloniemi, norr om Luhtalahti, finns en långsträckt hällmarkstorräng, öster om vägen som leder till Muutettavanniemi. I området, som numera är ganska igenvuxet, finns ett flertal kala klipphällar, som till vissa delar är kalkförande. Hällmarkstorrängen uppvisar en rik, ståtlig och färggrann torrängsvegetation. Vegetationen uppvisar ställvis drag av kalkhällmark, men domineras i huvudsak av en gnejshäll. Bland annat gul fetknopp, tjärblomster och stinknäva förekommer rikligt. Skogen runtom hällarna är talldominerad. Beaktansvärda är blåsuga, sammetsdaggekåpa, vädsklint, backförgätmigej, har-mynta, bergmynta, backglim, mörkt kungsljus, oxbär, snårstarr, harklöver, gull-klöver, sparvvicker, vårveronika och hassel. Mera krävande moss- och lavarter representeras av slät klockmossa (*Encalypta vulgaris*), grov baronmossa (*Anomodon viticulosus*), plyschgulmossa (*Ditrichum flexicaule*), slanklav (*Collema flaccidum*), gytterlav (*Fuscopannaria leucophaea*), skinnlavsarten *Leptogium tenuissimum* (rHs), och en lavart tillhörande släktet *Lempholemma*. Som nya art för Finland hittades kustskinnlaven (*Leptogium magnussonii*). Denna internationella sällsynthet har

tidigare endast påträffats i Norge och i västra Sverige. På vägbanken växer dessutom jordkrusmossa (*Weissia controversa*) (rHs) och dvärgfickmossa (*Fissidens viridulus*) (rHs). Längs det avgränsade områdest östra kant finns en liten klippbrant, som även den uppvisar en representativ hållmarkstorrängsvegetation. Till mossfloran hör bl.a. räsvansmossa (*Thamnobryum alopecurum*) (Hs, rHs), vridmossa (*Oxystegus tenuirostris*) (Hd, aHd), stor ärgmossa (*Zygodon rupestris*) (rHd), piskbaronmossa (*Anomodon attentatus*), mjuk planmossa (*Distichium capillaceum*), hjälmfrullania (*Frullania dilatata*) och allémossa (*Leucodon sciuroides*).

Skötselbehov: Träd bör avlägsnas runt om hållmarkstorrängarna och den högvuxna torrängsvegetationen bör slås.

13 LOHJA, Pensaaren haka

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66807:3307 akp:aki: 66805:3305

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.1

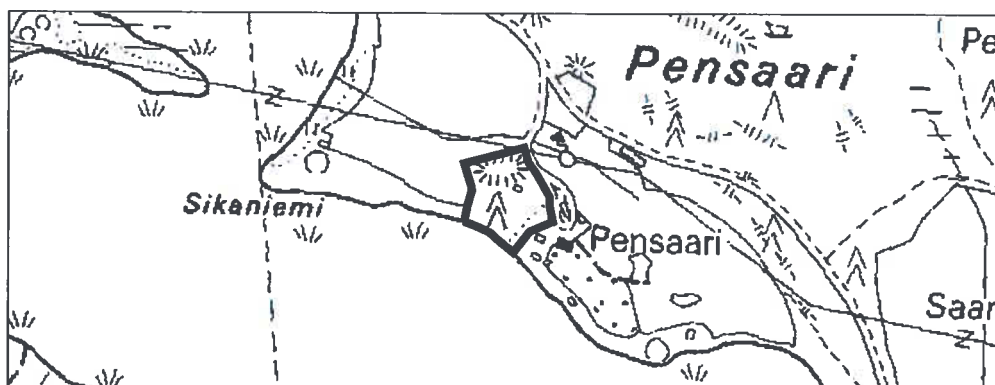
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, edustava haka, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: haka, kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Virkkalan länsipuolella, Pensaaren talon länsipuolella on kallioinen mäki, joka on ollut pitkään nautakarjan laitumena. Laidunnus loppui 1990-luvun alkupuolella, ja monimuotoinen ja edustava alue on umpeenkasvun alkuvaiheessa. Pääosa alueesta on kuusivaltaista hakaa, joka vaihtuu kaakkoisosassa kuusimetsälaitumeksi. Kuusihaka on puustorakenteeltaan edustava: puusto on melko harvassa. Kasvillisuus on varsin edustavaa alarinteellä. Nurmioröllivaltaisessa kasvillisuudessa mm. pukinjuuri on runsas. Haan yläosa on rehevöitynyt valtalajeinaan koiranputki ja nokkonen. Pohjoisosassa on kallioketoa. Kalkkipölyvaikutteisella kalliolla ovat valtalajeina keltamaksaruoho, haisukurjenpolvi, ahosuolaheinä ja nurmiorölli. Reunaosissa on kolme pientä, mutta edustavaa niittyä. Umpeenkasvun alkuvaiheessa olevat niityt ovat näyttäviä kukkaniittyjä. Kallion alla on pieni nurmioröllivaltainen tuore pienruohonniitty, joka on monilajinen ja edustava. Itäreunalla oleva niittykuvio on vaikeasti luokiteltavissa ja kasvillisuudeltaan erikoinen. Pukinjuuri- ja ahdekaunokki-valtainen alue on kuivan ja tuoreen niityn välimuoto (rehevöitynyt keto tai ollut kauan sitten viljelykäytössä). Pensaaren haan huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, lehtoneidonvaippa, mali, kartioakankaali, harmaapöimulehti, törösara, hakarasa-

Pensaaren haka

1:10 000

ra, mäkilemmikki, hietalemmikki, ketokäenminttu, kevättädyke, mäkivirvilä, karvaskallioinen ja hietaoorvokki. Kalkkikarvasammal ja kalkkikiertosammal kalkliokedolla ovat kalkkipölytulokkaita. Haan länsipuoliselta pellolta on löydetty kivikautinen muinaisjäänös.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnuksen uudelleenaloittaminen olisi tarpeen hie-non alueen säilyttämiseksi.

13 LOJO, Pensaari hagmark

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66807:3307 nhn:nhö 66805:3305

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, representativ hage, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: hage, hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Väster om Virkby finns en klippig backe väster om Pensaari hemman. Området har under en längre tid betats av nötboskap, men betet upphörde i början av 1990-talet, varför detta mångformiga och representativa område numera har börjat växa igen. Huvuddelen av området karakteriseras av en grandominerad hage som i sydöst närmast förändras till ett skogsbete. Granhagen är till sin trädstruktur representativ: trädbeståndet är ganska glest. På nedre delen av slutningen är vegetationen speciellt representativ. Vegetationen domineras av rödven, och bl.a. bockroten är riklig. De delar av hagen som är belägna längre upp i slutningen visar spår av övergödning; hundfloka och brännässla dominerar. I norr finns en hällmarkstorräng. På området som har varit under påverkan av kalkdamm dominerar gul fetknopp, stinknäva, bergsyra och rödven. Längs kanten finns tre små, men representativa ängar. Ängarna, som är i början av sin igenväxningsfas, är till sin karaktär mycket ståtliga och uppvisar stor blomsterprakt. Nedanför klippan finns en liten rödvensdominerad frisk låg-örtsäng som både är mångfacetterad och representativ. I öster finns en ängsplätt som är svår att klassificera och som uppvisar en rätt speciell vegetation. Området domineras av bockrot och rödklint och utgör snarast en mellanform av en torr och frisk äng (en övergödd torräng eller har alternativt varit i odlingsbruk för en längre tid sedan). Pensaari hage uppvisar flera beaktansvärda växtarter: låsbräken, skogsknipprot, malört, blåsuga, sammettsdaggekåpa, snårstarr, piggstarr, backförgätmigej, vårförgätmigej, harmynta, vårveronika, sparvvicker, gråbinka och sandviol. Plyschgulmossan och kruskalkmossan torde vara nykomlingar som etablerats tack vare kalkdammet. I en åker väster om hagmarken har man hittat en fornlämning från stenåldern.

Skötselbehov: För att bevara det vackra området bör bete med nötboskap åter påbörjas.

14 LOHJA, Suittilan kallioketo

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66944:3382 akp:aki: 66941:3380

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 1.8

Maanomistaja: yksityinen

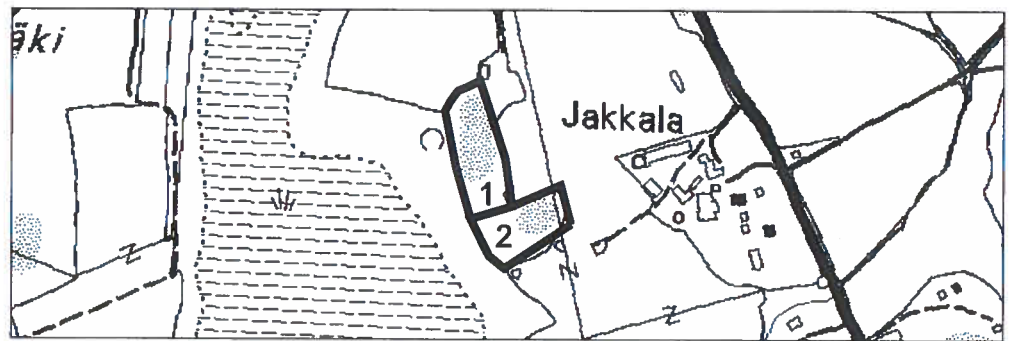
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laaja kallioketo, edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Lohjanjärven Kutsilanselän itärannalla sijaitsee kaksi vierekkäistä kalliokumpareta. Kallioilta on upeat näkymät Lohjanjärvelle. Laidunnuksen loputtua 1970-luvulla kalliokedot ovat vähitellen kasvamassa umpeen. Pohjoisempi kallio on laajempi ja runsaslajisempi (osa-alue 1). Paras lajisto on jyrkällä länsirinteellä. Edustavalla, mutta osin heinittyneellä, kalliokedolla valtalajeja ovat nurmirölli, keltamaksaruoho ja ahosuolaheinä. Huomionarvoisia kasveja ovat ketokäenminttu, harmaapaimulehti, hakarasara, hietalemmikki, keväthanhikki, mäkilemmikki, hirssisara, törrösara, litteänurmikka, mäkikattara, jänönapila, kevättädyke, mäkivirvilä, ruoholaukka ja kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*). Kallion ympärillä oleva niitty on muuttunut korkeakasvuiseksi nurmipuntarpää-valtaiseksi heinäniityksi. Alue on aiemmin ollut hevoslaitumena ja laidunus on päättynyt n. 20 vuotta sitten. Kallion alla on harmaalepikkoa, jossa vadelma on valtalajina. Eteläisempi kalliokumpare (osa-alue 2) rajoittuu peltoihin ja 2-3 metriseen koivuntaimikkoon. Alue oli nautakarjan laitumena n. vuoteen 1970 asti, ja 1970-luvulla sillä laidunnettiin hevosia. Kalliokedon valtalajeja ovat ahosuolaheinä, keltamaksaruoho ja ruoholaukka (alkuperäisesiintymä). Muita huomionarvoisia kasveja ovat harmaapaimulehti, mäkikattara, mäkivirvilä ja hakarasara. Ympäriällä on tuoretta heinäniittyä, joka on korkeakasvuista, nurmipuntarpäävaltaista, ja typensuosijakasvit ovat runsastuneet. Muutamien kohdin niityllä on kasvillisuudeltaan hyvännäköisiä kohtia, joilla mm. keltamatara on runsas. Ympäriällä on istutettua matalaa rauduskoivu- ja mäntytaimikkoa.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen niittää ja/tai laiduntaa. Puuston kasvaessa sen raivaus kallioketojen ympäriltä saattaa olla tarpeen. Alueen hoito aloitettiin vuonna 1997 niittämällä eteläosaa niittokoneella ja viikatteella sekä laiduntamalla mullikoita pohjoisosassa. Vuonna 1998 molempia osia niitettiin.

Suittilan kallioketo

1:10 000

14 LOJO, Suittila hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66944:3382 nhn:nhö 66941:3380

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.8

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): vidsträckt hällmarkstorräng, representativitet, flera beaktansvärda arter, landskapsmässigt värde

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng, äng, skogsbete

Beskrivning av området: På östra stranden av Kutsilanselkä vid Lojo sjö finns två intill varandra liggande klipphöllar. Utsikten från klipporna över Lojosjön är mycket vacker. Sedan betet upphörde i slutet av 1970-talet har området börjat växa igen.

Den nordligare klipphöllen (delområde 1) är mera vidsträckt och artrikare än den andra klipphöllen. Den bästa floran hittas på den branta västslutningen. Den representativa, men delvis igenvuxna, hällmarkstorrängen domineras av rödven, gul fetknopp och bergsyra. Området uppvisar flera beaktansvärda växtarter: harmynta, sammetsdagglåpa, piggstarr, harklöver, vårveronika, sparvvickler, vårförgätmigej, vårfingerört, backförgätmigej, hirsstarr, snårstarr, berggröe, luddlosta, gräslök och liten skägglundmossa (*Asterella gracilis*). Kring klipphöllen har ängen förändrats och karakteriseras av en högvuxen ängskavle-dominerad gräsäng. Området användes tidigare som bete för hästar, men betet hupphörde för ca 20 år sedan. Nedanför klipphöllen finns ett gråalsbestånd, i vilket hallon dominerar bland undervegetationen.

Det södra delområdet (delområde 2) gränsar mot åkrar och en 2-3 meter hög björkplantering. Området betades av nötboskap till ca år 1970, varefter det betades av hästar under resten av 1970-talet. Hällmarkstorrängen domineras av bergsyra, gul fetknopp och gräslök (ursprunglig förekomst). Andra beaktansvärda växter är sammetsdagglåpa, luddlosta, sparvvickler och piggstarr. Runt klipphöllen finns en frisk gräsäng med en högvuxen ängskavle-dominerad vegetation. De kväveälskande växterna har ökat. Ställvis uppvisar ängen bättre drag med t.ex. gulmåra. Området omges av en vårtbjörk- och tallplantering.

Skötselbehov: Området är i behov av slåtter och/eller bete. I takt med att träden växer kan en röjning av träden närmast klipphöllarna bli nödvändigt. År 1997 återupptogs slåttern (med slåtermaskin) i det södra området. Det norra området slogs med lie och betades av tjurkalvar. År 1998 hävdades båda områdena genom slåtter.

15 LOHJA, Paavolan seuraintalon keto

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66836:3273 akp:aki: 66835:3272

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: säätiö

Arvoluokka: M

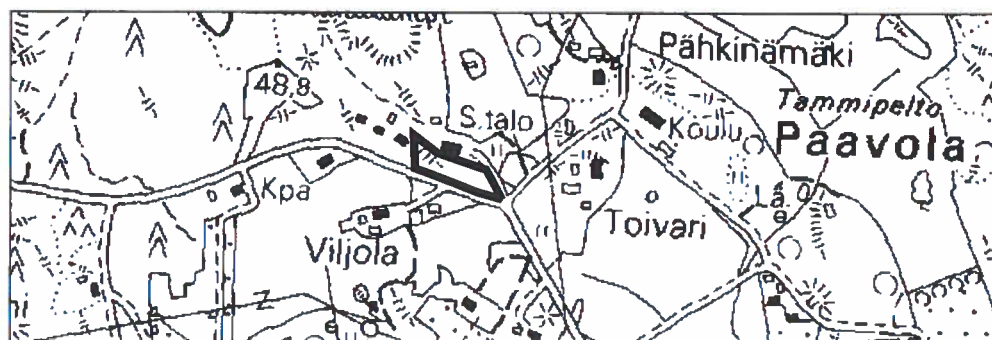
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: peltorusojuuri (St, aE), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Paavolan seuraintalon alapuolinen ketorinne on umpeutuva entinen laidunalue.

Kuivan rinteiden umpeenkasvu on ollut suhteellisen hidasta. Tosin rinteelle kertyneet puut (etenkin vaahtera) ovat nopeuttaneet sitä. Monilajinen gneissikallioketo on osin ketokasvillisuudeltaan hyvin edustava, osin aika umpeenkasvanut. Merkittävin kasvi on uhanalainen peltorusojuuri, jolla on kaksi pientä erillistä kasvustoa alueella. Muita huomionarvoisia kasveja ovat maarianverijuuri, piha-kurjenpolvi, jänönäpila, tummatulikukka, törrösara, hakarasara, mäkilemmikki, ketokäenminttu, mäkivirvilä, kangasajuruoho, pähkinäpensas ja mäkikaura. Alue on pääosin (0.3 ha) rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi vuonna 1994. Tosin parhaat kallioketokuviot jatkuvat hieman luonnonsuojelualueen ulkopuolelle.

Hoitotarve: Vuosittainen niitto on suositeltava hoitotapa. Aluetta on hoidettu harventamalla puustoa ja pensastoa vuonna 1996.

Paavolan seuraintalon keto

1:10 000

15 LOJO, Paavola torräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66836:3273 nhn:nhö 66835:3272

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: stiftelse

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: sminkrot (Hd, rA), flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: I torrängssluttningen nedanför Paavola föreningshus ligger ett igenväxande gammalt betesområde. Igenväxningen av den torra sluttningen har framskridit relativt långsamt, men å andra sidan har de träd (speciellt lönn) som slagit rot på ängen påskyndat igenväxningen. Ställvis är torrängsvegetationen, som ligger på gnejsberggrund, mycket representativ, annanstans igen ganska igenvuxen. Platsens mest betydelsefulla växt, den utrotningshotade sminkroten, har två små skilda förekomster innanför områdets gränser. Andra beaktansvärda växter är småborre, sparvnäva, harklöver, mörkt kungsljus, snårstarr, piggstarr, backförgätmigej, harmynta, sparvvicker, backtimjan, hassel och luddhavre. Området har delvis (0.3 ha) skyddats som naturskyddsområde år 1994. De bästa torrängsfigurerna sträcker sig emellertid några meter utanför naturskyddsområdets gräns.

Skötselbehov: Årlig slåtter skulle vara den bästa skötselformen. Buskar och träd har gallrats på området 1996.

16 LOHJA, Hiidensalmen kallioketo

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66879:3371 akp:aki: 66878:3370

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järwiseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

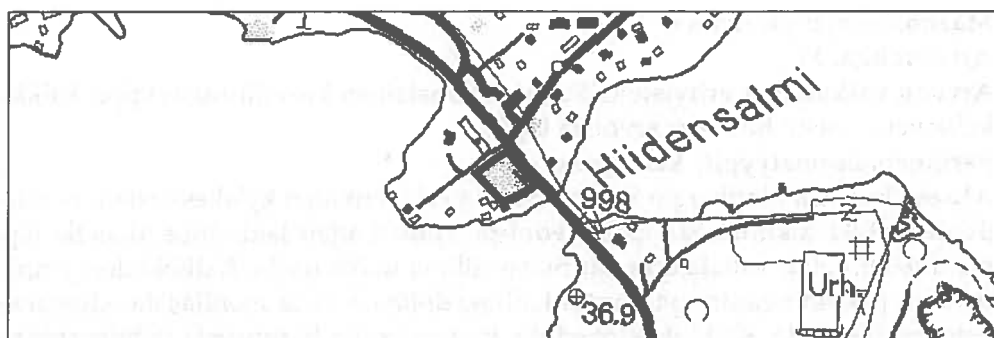
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, uhanalainen laji: niittyräpelö (aE), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Hiidensalmen sillan kupeessa asuintontilla sijaitsee kalkkikalliomäki. Kalliokedolla on näyttävää monilajista ketokasvillisuutta. Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö on kalliolla hyvin niukka. Huomionarvoisia kasveja ovat jänönapila, kalkkitummaraunioinen, ketokäenminttu, mäkilemmikki, mä-

Hiidensalmen kallioketo

1:10 000

kikaura, hakarasara, harmaapöimulehti, mäkivirvilä, ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), isoruostesammal (*Anomodon viticulosus*), punatyvisammal (*Bryoerythrophyllum recurvirostre*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kielikellosammal (*Encalypta streptocarpa*), haprakiertosammal (*Tortella fragilis*) ja kalkkikiertosammal (*T. tortuosa*).

Hoitotarve: Kalliokedon ympäristön puusto (haavat) alkaa vähitellen varjostaa haitallisesti kallioketoa ja sen raivaus olisi tarpeen. Ajoittainen niitto olisi eduksi. Ainakin vuonna 1997 ketoa on hoidettu raivaamalla pensastoa ja niittämällä.

16 LOJO, Hiidensalmi hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201401

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66879:3371 nhn:nhö 66878:3370

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, utrotningshotad art: darrgräs (rA), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Vid sidan av Hiidensalmi bro finns en kalkklippa på en bostadstomt. Hällmarkstorrängen uppvisar en artrik torrängsflora. På klippan växer det i Nyland akut utrotningshotade darrgräset mycket sparsamt. Området uppvisar ett stort antal beaktansvärda arter: harklöver, kalksvartbräken, harmynta, backförgätnigej, luddhavre, piggstarr, sammetsdagdkåpa, sparvvickler, kalkgelélav (*Collema fuscovirens*), traslav (*Leptogium lichenoides*), grov baronmossa (*Anomodon viticulosus*), rödfotsmossa (*Bryoerythrophyllum recurvirostre*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), skör kalkmossa (*Tortella fragilis*) och kruskalkmossa (*T. tortuosa*).

Skötselbehov: Träden (aspar) som omger hällmarkstorrängen börjar småningom beskugga området på ett skadligt sätt och därför skulle en röjning av dessa vara nödvändig. Åtminstone år 1997 gallrades områdets buskar och slåtter utfördes.

17 LOHJA, Lindbergin kallioketo

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66837:3261 akp:aki: 66836:3260

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

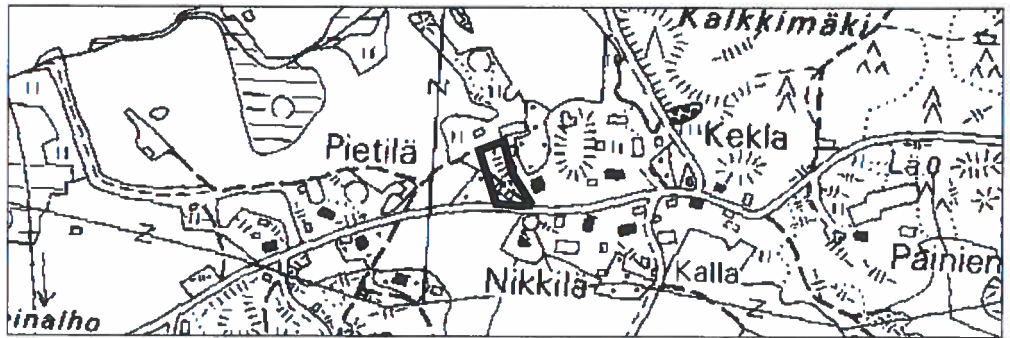
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppit: kalkkiketo

Alueen kuvaus: Lindbergin kalkkiketo on yksi Hermalan kyläkeskustan monilajisista, kalkkivaikutteisista kalkkikedoista. Nautakarjan laidunnus alueella lopui 1980-luvulla. Valtalajeja ovat nurmirölli ja mäkivirvilä. Kalkkikedon ympäristö on pahoin heinittynyt, mutta kalkkikedolla on vielä monilajista edustavaa ketokasvillisuutta. Kalkkikalkkikedolla kasvaa useita harvinaisia ja huomionarvoisia kasvilajeja: jäykkäpitkäpalko, maarianverijuuri, ketotähkiö, heinäratamo, harmaapoimulehti, pihakurjenpolvi, hakarasara, mäkilemmikki, ketokäenminttu, jänönapila, kelta-apila, keväthanhikki, mäkikattara, kevättädyke, tummatulikukka, mäkivirvilä, kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*) ja risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*).

Hoitotarve: Ajoittainen niitto sekä puiden ja pensaiden alkujen poisto ovat tarpeen umpeenkasvun estämiseksi.

Lindbergin kalkkiketo

1:10 000

17 LOJO, Lindbergs hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66837:3261 nhn:nhö 66836: 3260

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, flera beaktansvärda arter

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Lindbergs hällmarkstorräng utgör ett exempel på Hermala bycentras många kalkpåverkade hällmarkstorrängar. Området betades tidigare av nötboskap, men betet upphörde i slutet av 1980-talet. Som dominerande arter påträffas rödven och sparvvicker. Miljön runtom hällmarkstorrängen är starkt igenvuxen av gräs, men på själva hällmarkstorrängen påträffas ännu en artrik och representativ torrängsvegetation. På den på kalkberg belägna hällmarkstorrängen växer flera ovanliga och beaktansvärda växtarter: lundtrav, småborre, vildtimotej, svartkämpar, sammetsdagglåpa, sparvnäva, piggstarr, backförgätmigej, harmynta, harklöver, gullklöver, vårfingerört, luddlosta, vårveronika, mörkt kungsljus, sparvvicker, plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*), kalkgelélav (*Collema fuscovirens*) och traslav (*Leptogium lichenoides*).

Skötselbehov: För att stoppa igenväxningen bör området skötas genom tidvis slåtter och genom röjning av träd och buskar.

18 LOHJA, Varolan kalliokedot

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66887:3292 akp:aki: 66881:3288

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 2.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Karkalinniemen Varolassa on useita kasvistoltaan merkittäviä gneissikallioketoja. Laajin niistä on Karkaliin vievän tien varrella (osa-alue 1). Näyttävää kallioketoa laidunsi nautakarja 1960-luvun alkuun, ja 1970-80-luvuilla sitä on ajoittain laidunnettu lampailla. Alueelle on istutettu mäntyjä. Kallioketo on säilynyt edustavana ja monilajisena. Huomionarvoisia kasveja ovat ketokäenminttu, harmaapoimulehti, törrösara, jänönapila, kelta-apila, mäkivirvilä, kalliotuhkapensas ja mäkikattara. Alueella tavataan myös harvinaisia hyönteislajeja.

Varolan talosta 300-400 m luoteeseen pellon laidalla on näyttävä kallioketo-alue (osa-alue 2). Vaikka kallioketo on jonkin verran heinittynyt, se on kasvillisuudeltaan edustava ja komea kukkaketo.

Huomionarvoisia kasveja ovat mäkilemmikki, törrösara, harmaapoimulehti, mäkivirvilä, mali ja kevättädyke. Kallio on perhoslajistoltaan merkittävä. Kalliolle on leviämässä puiden taimia.

Varolan talosta 400 m länteen pellon laidalla sijaitseva kallioketo (osa-alue 3) on Varolan kalliokedoista eniten umpeenkasvanut ja heinittynyt. Se on pääosin melko umpeenkasvanut ja selvästi rehevöitynyt. Matalakasvuisilla kohdilla on säilynyt hyvää ketolajistoa. Huomionarvoisia ovat jänönapila, kelta-apila, mäkivirvilä, kevättädyke, hiirenhäntä, mäkilemmikki ja ketokäenminttu.

Hoitotarve: Niittäminen tai laiduntaminen ovat sopivia hoitotapoja. Lisäksi puiden taimien poisto on tarpeen.

Varolan kalliokedot

1:10 000

18 LOJO, Varola hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66887:3292 nhn:nhö 66881:3288

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 2.1

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Vårdbiotyyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Varola på Karkalinniemi finns flera vegetationsmässigt betydelsefulla hällmarkstorrängar på gnejsberg. Den mest vidsträckt av dessa (delområde 1) ligger invid vägen som leder till Karkali. Denna ståtliga hällmarkstorräng betades av nötboskap till början av 1960-talet, varefter den tidvis betades med får under 1970- och 1980-talen. Man har planterat tallar i området. Hällmarkstorrängen har bibehållit sin representativitet och artrikedom. Beaktansvärda är harmynta, sammetsdaggekåpa, snårstarr, harklöver, gullklöver, sparvvicker, oxbär och luddlosta. På området förekommer även många ovanliga insekter.

Invid åkerkanten 300–400 m nordväst om Varola hemman finns en vacker hällmarkstorräng (delområde 2). Trots att hällmarkstorrängen delvis börjar vara igenvuxen med gräs, uppvisar den ännu en representativ vegetation och en massiv blomsterprakt. Av de beaktansvärda växterna påträffas backförgätmigej, snårstarr, sammetsdaggekåpa, sparvvicker, malört och vårveronika. Här finns även en riklig fjärilsfauna. Träd håller på att sprida sig till berghällen.

Invid åkerkanten 400 m väster om Varola hemman finns en hällmarkstorräng (delområde 3) som emellertid är den mest igenvuxna. Största delen av området är mer eller mindre igenvuxet och uppvisar tydliga spår av övergödning. På de mera lågvuxna platserna har dock en god torrängsvegetation bevarats. Harklöver, gullklöver, sparvvicker, vårveronika, råttsvans, backförgätmigej och harmynta är beaktansvärda.

Skötselbehov: Slätter eller bete är lämpliga slötselformer. Dessutom skulle det vara nödvändigt att avlägsna trädplantor.

19 LOHJA, Lindkullanmäki

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66864:3375 akp:aki: 66863:3374

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisoutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen kasvillisuustyyppi: kalkkikallioketo, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: silkkikutrisammal (aSh)

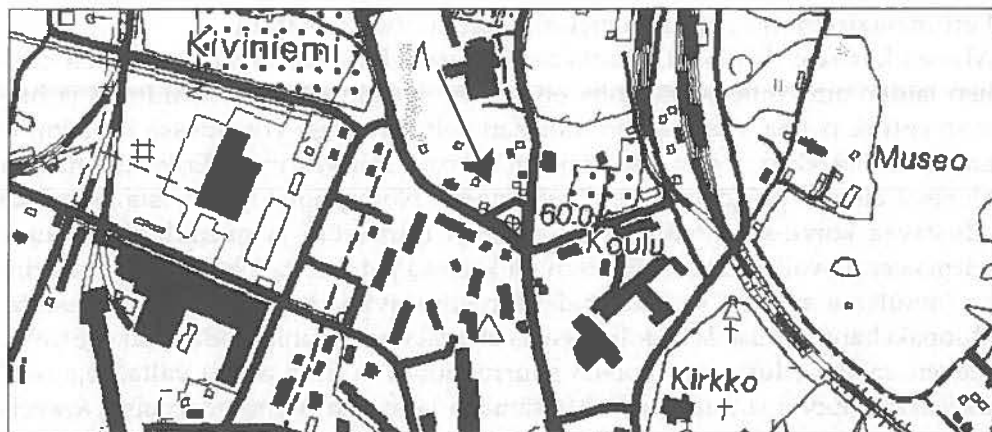
Perinnemaisematyypit: kalkkiketo, niitty

Alueen kuvaus: Lohjan keskustassa, Tytyriin vievän tien haarassa sijaitsee tontin eteläreunassa pienehkö kalkkipitoinen kalliopaljastuma, jonka karjatalouskäytöstä on hyvin pitkä aika. Osalla aluetta on vanha puutarha ja villiintyneitä koristekasveja. Melko pahoin metsittyneen kalkkiketedon avoimilla kohdilla on edustavaa kasvillisuutta. Osin koristekasvit ovat vallanneet kalliota. Valtalajeina ovat keltamaksaruoho, harmio ja mäkivirvilä. Kallion ympärillä on puustottunut ja ei-edustavaa tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan koiranheinä ja juola-vehnä. Kalkkikalliokedolla tavataan Uudellamaalla silmälläpidettävä silkkikutrisammal (*Homalothecium lutescens*) sekä useita huomionarvoisia lajeja: törörsara, hakarasara, harmaapöimulehti, mäkivirvilä, pihakurjenpolvi, mäkikaura, rus-

kokesijäkälä (*Leptogium gelatinosum*), risakesijäkälä (*L. lichenoides*), ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), isotumpurasammal (*Didymodon fallax*), kielikkelosammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), lehtolukinsammal (*Serpoleskea subtilis*) ja kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*).

Hoitotarve: Puustoa ja pensaikkoo tulisi raivata kallion ympäriltä. Ajoittainen niittäminen olisi tarpeen.

Lindkullanmäki

1:10 000

19 LOJO, Lindkullanmäki

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66864:3375 nhn:nhö 66863:3374

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.2

Markägare: staden

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): hotad vegetationstyp: torräng på kalkberg, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: kalkklockmossa (rHs)

Värdbiotoptyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: I Lojo centrum invid skiljevägen till Tytyri finns på en övergiven tomt en liten kalkhaltig hällmark som håller på att växa igen. I området förekommer också en gammal trädgård och förvildade prydnadsväxter. På öppna delar av en i övrigt ganska beskogad hällmark finns representativ växtlighet. Gul fetknopp, sandvita och sparvvicker dominerar området. Prydnadsväxter har spridats till hällmarken. Omkring hällmarken finns en beskogad och icke representativ frisk gräsäng som domineras av hundäxing och kvickrot. På hällmarkstorräng finns i Nyland hänsynskrävande kalkklockmossa (*Homalothecium lutescens*) och flera beaktansvärda växter: snårstarr, piggstarr, sammetsdaggkäpa, sparvvicker, sparvnäva, luddhavre, flikig skinnlav (*Leptogium gelatinosum*), traslav (*L. lichenoides*), kalkgelélav (*Collema fuscovirens*), kalklansmossa (*Didymodon fallax*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*) och kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*).

Skötselbehov: Området bör skötas genom röjning av trädplantor och buskfly och tidvis slåtter.

20 LOHJA, Metsämäen laidun

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66846:3420 akp:aki: 66841:3418

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.7

Maanomistaja: yksityinen

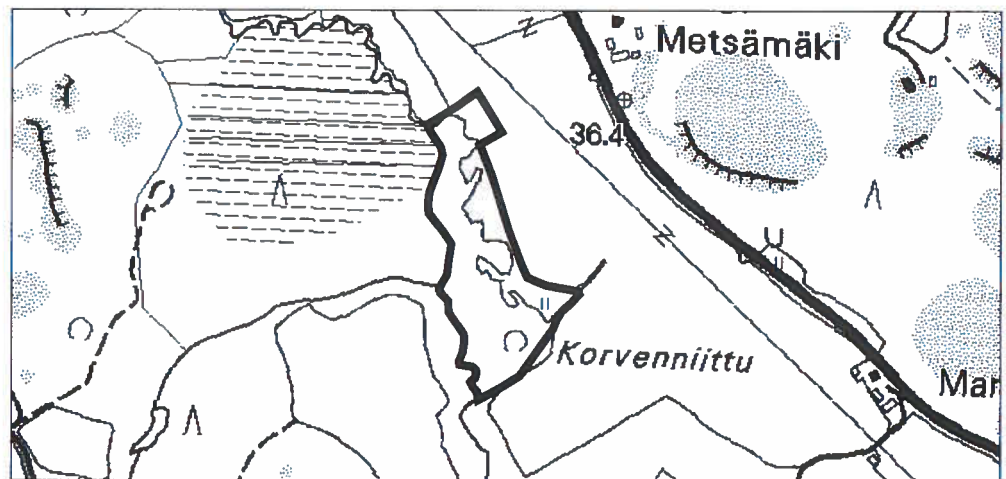
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: saunionoidanlukko (St, aV)

Perinnemaisematyypit: haka, metsälaidun, niitty, keto, muu

Alueen kuvaus: Veijolassa, Munkkaanojan varrella sijaitsee monipuolinen mullien laiduntama puronvarsi, jolla on niittyä, hakamaata, metsälaidunta ja hie-man entistä peltoa. Aluetta laidunnetaan peltolaitumen yhteydessä ja eläimille annetaan lisärehua, jonka takia laidun on osin rehevöitynyt. Erikseen muusta alueesta aidattu pohjoisosa on rehevöitynein. Noin puolet laitumesta on melko edustavaa koivu-kuusihakaa valtalajeinaan nurmirölli ja nurmilauha. Kuusi-harmaaleppä-valtainen metsälaidun on kosteaa ja tuoretta lehtoa. Pieni ketorinne (muutama aari) on kasvillisuudeltaan edustava ja merkittävin osa alueesta. Huopakeltanovaltaisella kedolla kasvaa uhanalainen saunionoidanlukko (St, aV). Pienen, melko edustavan tuoreen suurruohoniityn (n. 5 aaria) valtalajeja ovat metsäkurjenpolvi ja nurmirölli. Metsämäen laitumen huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, tylppähammaspoimulehti, jäkki ja poimulehväsammal (*Plagiomnium undulatum*). Puronvarrella kasvanee lehtojen huomionarvoisia ke-vätkukkijoita.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumesta ja välttää li-särehun antoa. Kuusen taimien poisto kedolta on tarpeen. Alikasvoskuusten poisto koko alueella on suositeltavaa.

Metsämäen laidun

1:10 000

20 LOJO, Metsämäki betesmark

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66846:3420 nhn:nhö 66841:3418

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 3.7

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: rutlåsbräken (Hd, rS)

Vårdbiototyp: hage, skogsbete, äng, torräng, annan

Beskrivning av området: I Veijola invid Munkkaanoja ligger en mångsidig betesmark bestående av ängar, hagmarker, skogsbeten och även en del gamla åkrar. Eftersom området som betas av tjurkalvar är i förbindelse med åkervallar och då djuren förses med tilläggsfoder lider området av övergödning. Ungefär hälften av betesmarken utgörs av en ganska representativ björkhage med rödven och tuvtätel som dominerande arter. Det gran-gråal-dominerade skogsbetet bildar närmast en fuktig och frisk lund. En liten torrängssluttning (några ar) uppvisar en representativ vegetation och utgör den mest betydelsefulla delen av området. På torrängen som domineras av gråfibbla förekommer den utrotningshotade ormbunken rutlåsbräken (Hd, rS). Områdets lilla och ganska representativa friska hägörsäng (ca. 5 ar) domineras av skogsnäva och rödven. Till de beaktansvärda växterna på Metsämäki betesmark hör rutlåsbräken, stubbdaggkåpa, stagg och vågig praktmossa (*Plagiomnium undulatum*). Invid bäcken torde det växa beaktansvärda lundvårannueller.

Skötselbehov: Området bör betas avskilt från åkervallen och tilläggsfoder bör inte ges. Unga granplantor bör avlägsnas från torrängen. Hela området bör liksom röjas från unga granar.

21 LOHJA, Mikkolan kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66912:3301 akp:aki: 66911:3299

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 1.2

Maanomistaja: yksityinen

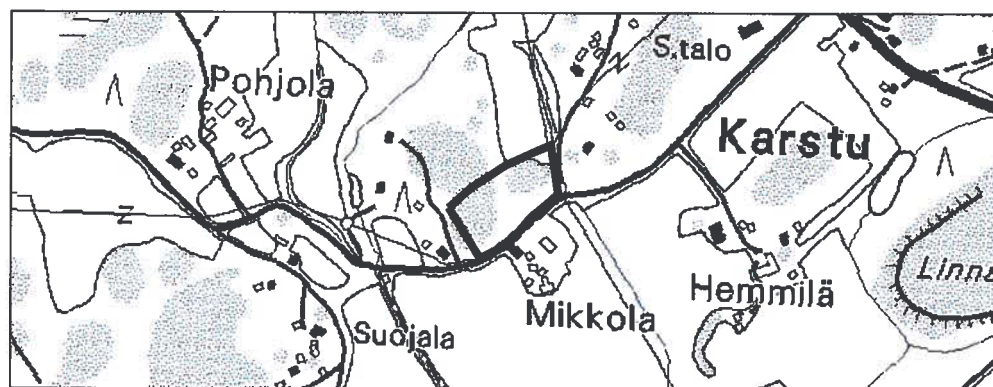
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyytit: kallioketo, haka, metsälaidun, keto

Alueen kuvaus: Karstun maakunnallisesti arvokkaalla kulttuurimaisema-alueella perinteinen karjatalous jatkuu pisimpään Mikkolan kalliokedolla. Havupuustoisella kalliomaellä lehmien ja nuoren karjan laidunnus on loppunut vuoden 1993 jälkeen. Osa alueesta lienee ollut jonkin verran kauemmin laiduntamatta. Kalliokedon lisäksi on mäntyhakaa ja kuusi-mäntymetsälaidunta. Umpeenkasvun alkuvaiheessa oleva kallioketo ja haka-alue on kasvillisuudeltaan edustavaa. Rehevöitymisen merkkejä ei juurikaan ole. Rinteen alareunalla on myös pieniä edustavia ketokuvioita. Huomionarvoisia kasveja ovat ketokäenminttu, mäkilemmikki, mäkivirvilä, kevättädyke, hietalemmikki ja jäkki.

Hoitotarve: Laidunnuksen uudelleenaloittaminen olisi tarpeen, jotta alueen luonnonarvot säilyisivät. Kuusentaimien poisto olisi eduksi.

Mikkolan kallioketo

1:10 000

21 LOJO, Mikkola hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66912:3301 nhn:nhö 66911:3299

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.2

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, hage, skogsbete, torräng

Beskrivning av området: Innanför gränserna till Karstus, på regionnivå värdefulla, kulturlandskapsområde har traditionell boskapsskötsel bedrivits längst på Mikkolas hällmarkstorräng. Betet på backen som är bevuxen med barrträd upphörde efter år 1993. En del av området torde emellertid ha varit obetat än ännu längre tid. Förutom hällmarkstorräng påträffas även inslag av tallhage och gran-tallskogsbete. Hällmarkstorrängen och hagmarken som är i början av sitt igenväxningsstadium uppvisar ännu en representativ vegetation. Spår av övergödning märks inte. Nedanför sluttningen finns några små representativa torrängsfigurer. Områdets beaktansvärda växter representeras av harmynta, backförgätmigej, sparvvicker, vårveronika, vårförgätmigej och stagg.

Skötselbehov: För att bevara områdets värde borde betet återupptas. Granplanter kunde gärna avlägsnas.

22 LOHJA, Toivarin kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66836:3275 akp:aki: 66835:3274

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

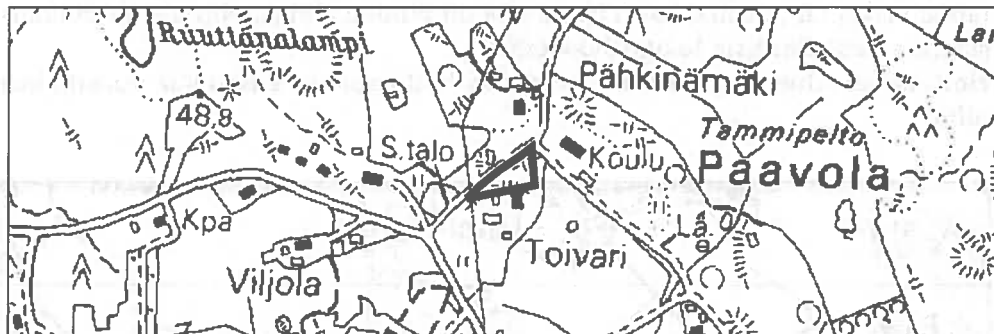
Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Paavolan kyläkeskustan näyttävistä kalliokedoista Toivarin kallioketo on maisemallisesti keskeisellä paikalla aivan kylän keskustassa. Alue on Lohjanjärven saaristolle tyypillinen rikaslajinen gneissikallioketo. Se oli hevoslaitumena 1980-luvun alkuun. Edustavalla kalliokedolla on rikas ketokasvisto. Huomionarvoisia kasveja ovat pihakurjenpolvi, jänönapila, maarianverijuuri, törrösara, hakarasara, mäkilemmikki, mäkivirvilä, mäkikaura, mäkikattara ja

kevättädyke. Kallio on säilynyt avoimena. Kallioiden väliin on kuitenkin istutettu puiden taimia, jotka kasvaessaan alkavat varjostaa kalliokedon tulevaisuutta. Myös koristekasveja levittäytyy kalliokedolle.

Hoitotarve: Suositeltavia hoitotapoja ovat laidunnus tai ajoittainen niitto sekä puiden taimien poisto.

Toivarin kallioketo

1:10 000

22 LOJO, Toivari hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66836:3275 nhn:nhö 66835:3274

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Bland Paavola bycentrums vackra hällmarkstorrängar har Toivari hällmarkstorräng en landskapsmässigt central placering precis mitt i byn. Hällmarken utgörs av ett för Lojo skärgård typiskt artrikt gnejsbergsområde. Området betades av hästar ännu i början av 1980-talet. Den representativa hällmarkstorrängen uppvisar en rik torrängsflora. Området har flera beaktansvärda växtarter: sparvnäva, harklöver, småborre, piggstarr, backförgetmigej, sparvvicker, luddhavre, luddlost och vårveronika. Klipphöllan har bevarats öppen. Mellan klipporna har det emellertid planterats trädplantor, som alltefter som de växer kommer att beskugga hällmarkstorrängen. Även prydnadsväxter sprider sig till området.

Skötselbehov: Området borde hävdas genom slåtter eller bete. Trädplantorna bör avlägsnas.

23 LOHJA, Ranta-Sepän niitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66875:3325 akp:aki: 66874:3324

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järwiseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

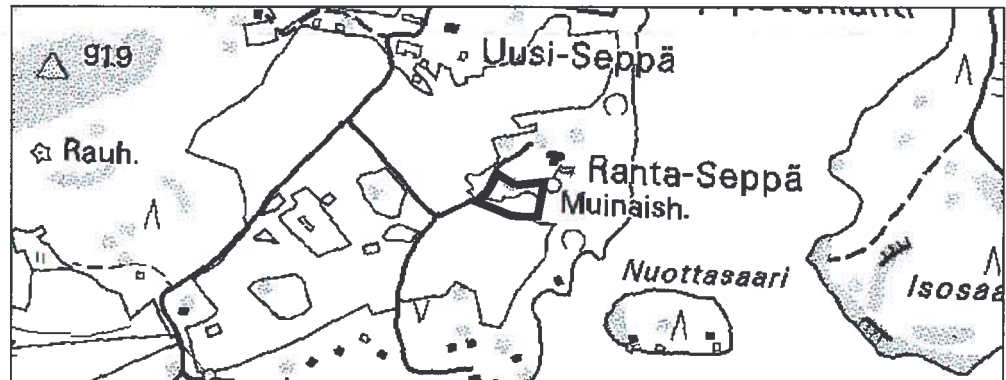
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, muinaisjäänös

Perinnemaisematyyppi: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Lylyistenniemen itäosassa, Ranta-Sepän talon luona, pellon ja pihan välissä sijaitsee kuivahko heinäniitty valtalajeinaan heinäkaura ja koiranheinä. Pieni osa aluetta on kallioketoa. Huomionarvoisia kasveja ovat lisäksi heinäratamo, ketokäenminttu, jänönapila, kelta-apila ja mäkivirvilä. 1960-luvulle asti niitty oli nautakarjan laitumena. Lammaslaidunnus on lopetettu vuonna 1990. Niittyä on kulotettu silloin tällöin. Niitty on supistunut jatkuvasti pelloksi, puutarhamaaksi tai nurmikoksi. Yläreunalla on puiden alkuja. Niityllä on muinaisjäännos (rautakautisia hautaröykkiöitä?).

Hoitotarve: Alueelle parhaiten soveltuva hoitotapa on kulotus ja vuosittainen niitto.

Ranta-Sepän niitty

1:10 000

23 LOJO, Ranta-Seppä äng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66875:3325 nhn:nhö 66874:3324

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, fornlämning

Värdbiototyp: äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I östra delarna av Lylyistenniemi, invid Ranta-Seppä hemman, finns en något torr gräsäng mellan huset och åkrarna. Floran domineras av knylhavre och hundäxing. En liten del av området utgörs av en hällmarkstorräng. Ytterligare beaktansvärda växter som påträffas är svartkämpar, harmynta, harklöver, gullköver och sparvvicker. Till och med 1960-talet betades området av nötboskap. Fårbetet upphörde 1990. Ängen bränns då och då. Ängen har i jämn takt krympt till förmån för åker, trädgårdsland och gräsmatta. Längs kanten finns unga trädplantor. På ängen finns en fornlämning från järnåldern.

Skötselbehov: Området hävdas lämpligen genom svedjning och årlig slåtter.

24 LOHJA, Lentoön keto

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66852:3300 akp:aki: 66851:3299

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: niittyräpelö (aE), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Pietilän Lentoon talon luona, sen länsipuolella tienvarressa sijaitsee pieni kallioketo, joka on osin kalkkipitoinen. Osa alueesta on ketoa. Vaikka alue on ollut pitkään hoitamatta, sillä on säilynyt hyvä kasvilajisto. Uudella maalla erittäin uhanalainen niittyräpelö on merkittävin laji. Muita mainittavia kasveja ovat pihakurjenpolvi, mäkilemmikki, jänönapila, törösara, harmaapöimulehti, ketokäenminttu, mäkivirvilä ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*). Kirsikkavesaikko on levittäytymässä kedolle.

Hoitotarve: Ketoa olisi tarpeen niittää ja poistaa siltä kirsikkapuiden alut.

Lentoon keto

1:10 000

24 LOJO, Lentoo torräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66852:3300 nhn:nhö 66851:3299

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: darrgräs (rA), flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: Invid Lentoo hemman i Pietilä, närmare bestämt på dess västra sida invid vägen, finns en liten hällmarkstorräng som delvis har kalkpåverkan. En del av området är en torräng. Fastän området under en längre tid har varit oskött, har det ändå bevarat en god artsammansättning. Det i Nyland akut utrotningshotade darrgräset är ängens största specialitet. Andra beaktansvärda växter är sparvnäva, backförgätmigej, harklöver, snårstarr, sammetsdaggkåpa, harmynta, sparvvicker och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). Körsbärssly håller på att sprida sig till området.

Skötselbehov: Körsbärsslyet bör avlägsnas och ängen bör hävdas genom slåtter.

25 LOHJA, Tervan kalliokedot

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66846:3258 akp:aki: 66843:3256

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

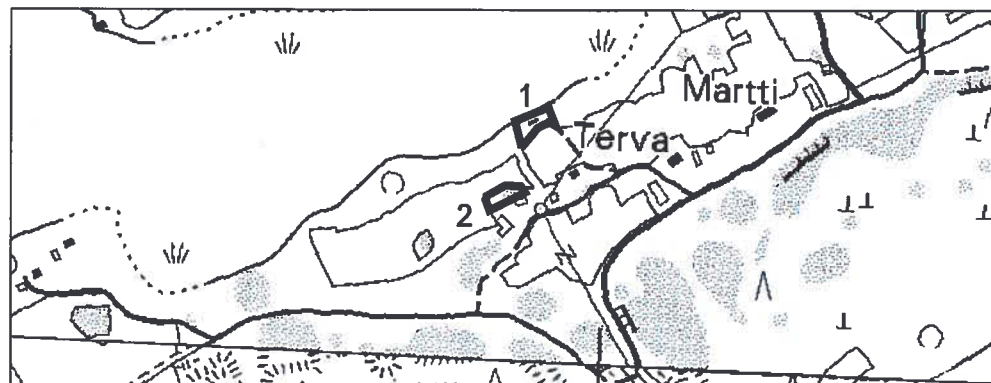
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalaiset lajit: poimukesijäkälä (Sh, aSh), sirohuurresammal (aSt)

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Marttilassa Lohjansaaren pohjoisrannan lähellä, sijaitsee umpeutuvia kallioketoja. Alueella on laidunnettu nautakarjaa 1970-luvun alkuun asti. Tervan talosta 150 m luoteeseen Lohjanjärven rannalla on heinittynyt tuore niitty ja pieni kalkkikallioketo (osa-alue 1). Keltamaksaruohovaltaisella kalliokehdolla kasvavat uhanalaiset poimukesijäkälä (*Leptogium plicatile*) (Sh, aSh) ja sirohuurresammal (*Cratoneuron filicinum*) (aSh). Huomionarvoisia ovat keväthanhikki, hirssisara, harmaapoimulehti, mäkivirvilä, isomustejäkälä (*Placynthium nigrum*) ja kalkkikarvasammal (*Ditrichium flexicaule*). Tuore niitty on melko pahoin heinittynyt. Juolavehnä on levittäytymässä kalliokehdolle. Muutama neliometri kalliokasvillisuutta on jäänyt nuotiopaikan alle. Tervasta 100 m länteen on pieni kallioketo, joka on pahoin umpeutumassa ja puusto varjostaa sitä (osa-alue 2). Huomionarvoisia ovat keväthanhikki ja harmaapoimulehti. Alueet sisältyvät rantojensuojeluohjelmaan. Rajauksen itäpuolella on umpeutuvaa Lohjanjärven rantaniittyä, joka olisi hyvä saada hoidon piiriin.

Hoitotarve: Sopivia hoitotapoja olisivat niitto ja laidunnus.

Tervan kalliokedot

1:10 000

25 LOJO, Terva hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66846:3258 nhn:nhö 66843:3256

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotade arter: skinnlavsarten *Leptogium plicatile* (Hs, rHs), källtuffmossa (rHd)

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Marttila nära Lohjansaaris norra strand finns några igenväxande hällmarkstorrängar. Området betades av nötboskap ända till början av 1970-talet. Ca 150 m nordväst om Terva hemman finns en av gräs igenvuxen frisk äng och en liten torräng på kalkberg (delområde 1), alldeles invid stranden av Lojo sjö. På torrängen som domineras av gul fetknopp växer den utrotningshotade skinnlavsarten *Leptogium plicatile* (Hs, rHs) och källtuffmossa (*Cratoneuron filicinum*) (rHd). Beaktansvärda är även vārfingerört, hirsstarr, sammetsdaggkāpa, sparvvick-

er, bläcklav (*Placynthium nigrum*) och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). Den friska ängen är ganska kraftigt igenvuxen. Kvikrot håller på att sprida sig till hållmarkstorrängen. Någon kvadratmeter av torrängsvegetationen har hamnat under en eldstad. Omkring 100 m väster om Terva hemman finns en liten hållmarkstorräng (delområde 2) som är illa igenvuxen och beskuggas av träd. Beaktansvärda är vårfingerört och sammetsdaggekåpa. Områdena är inkluderade i strandskyddsprogrammet. Öster om gränsdragningen finns en igenväxande strandäng som borde hävdas.

Skötselbehov: Slätter och bete är lämpliga skötselmetoder.

26 LOHJA, Kivelän niitty

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66763:3297 akp:aki: 66762:3295

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Kirkniemessä, Lohjanharjun tyvellä sijaitsee umpeenkasvava niitty. Nautakarjan laidunnus on lopetettu vuonna 1988. Varsinkin rinteiden yläosassa on yhä nähtävissä hyvännäköistä niittykasvillisuutta. Niitty on luokiteltu tuoreeksi niityksi. Yläreuna on kuitenkin osin ketomainen ja alalaidassa on kosteaa niittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat iharuusu, harmaapoimulehti, törrösara, kevättädyke, kartioakankaali, hakarasara, nurmitatar ja laskospoimulehti. Sananjalka on vallannut suuren osan niitystä ja puiden taimia on siellä täällä.

Hoitotarve: Kunnostamalla alueesta saisi upean niityn. Puiden ja pensaiden alkuksen raivaus (ruusuja lukuunottamatta) olisi tarpeen. Vuosittainen niitto olisi paras hoitotapa. Myös nautakarjan tai hevosten laidunnus soveltuisi hyvin niitylle.

26 LOJO, Kivelä äng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66763:3297 nhn:nhö 66762:3295

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: I Gerknäs, vid basen av åsen Lohjanharju, ligger en igenväxande äng, där betet med nötboskap upphörde 1988. Speciellt i slutningens övre delar finns ännu fin vegetation. Ängen har klassificerats som frisk. Högst upp på sluttingen är den emellertid mycket torrängslik och längst ner påminner den närmast om en fuktig äng. Beaktansvärda växter är hartsros, sammetsdaggekåpa, snårstarr, vårveronika, blåsuga, piggstarr, ormrot och trubbdaggekåpa. Örnbräken har spritt sig över en stor del av ängen och trädplantor finns här och där.

Skötselbehov: Med skötselåtgärder skulle ängen kunna mycket vackert. Buskar och trädplantor bör röjas (ej rosbussar), och årlig slätter bör också bedrivas. Även bete med nötboskap eller hästar lämpar sig för området.

27 LOHJA, Biskopsnäsin keto

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66812:3257 akp:aki: 66810:3254

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyypit: niitty, keto

Alueen kuvaus: Piispalassa lähellä Lohjanjärven rantaa sijaitsee umpeenkasva-va entinen keto- ja niittyalue. Piikkilanka-aidan jäänteet kertovat vielä aiemmas-ta laidunkäytöstä. Niittykasvillisuutta on säilynyt suhteellisen kapealla peltoon rajoittuvalla kaistaleella. Kasvillisuus on säilynyt vähäpuustoisilla kohdilla edus-tavana. Keto-osalla valtalajeina ovat nurmirölli, hietakastikka ja keltamatar. Tuoreella heinäniityllä, jolla on pieniä edustavia pienruohoisia laikkuja, valtalajina on nurmirölli. Kedolla ja niityllä tavataan useita huomionarvoisia ketokas-veja kuten heinäratamo, hirssisara, hakarasara, harmaapaimulehti, tylppäham-maspoimulehti, nurmitatar, jänönapila, kelta-apila ja mäkivirvilä. Kedolta aiem-min löydetty Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo (1989 A. Kurtto) kasvanee yhä alueella. Kedon pohjoispuolella Keinumäellä on pellon laidalla erillinen pieni n. kahden aarin huopakeltano-valtainen ketokaistale. Niityn luona Keinumäellä on muinaisjäännös (rautakautiset? rökkiöt).

Hoitotarve: Niittyä olisi tarpeen hoitaa niittämällä tai laiduntamalla nautakarjaa sekä poistamalla puiden taimet.

27 LOJO, Biskopsnäs torräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66812:3257 nhn:nhö 66810:3254

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter, utrottningshotad art: knippfryle (rS)

Värdbiototyp: äng, torräng

Beskrivning av området: I Piisala, nära stranden av Lojo sjö finns ett igenväx-ande gammalt torrängs- och ängsområde. Resterna av ett taggtrådsstängsel be-rättar om områdets tidigare betydelse som betesmark. Ängsvegetation finns kvar på ett relativt smalt remsa längs åkerrenen. På trädfattiga avsnitt har ängsvegeta-tionen bevarats relativt representativ. På torrängen dominerar rödven, bergör och gulmåra floran. På den friska ängen, på vilken det finns små representativa lågvuxna fläckar, dominerar rödven. På torrängen och ängen påträffas flera be-aktansvärda torrängsväxter så som svartkämpar, hirsstarr, piggstarr, sammets-daggkåpa, stubbdaggkåpa, ormrot, harklöver, gullköver och sparvvicker. Den utrottningshotade knippfrylen som tidigare påträffats på torrängen (1989 A. Kurtto) torde ännu finnas kvar. Norr om torrängen på Keinumäki finns en isolerad liten ca 2 ar stor gråfibble-dominerad torrängsremsa vid åkerkanten. Närä ängen på Keinumäki har fornlämning från järnåldern.

Skötselbehov: Ängen borde skötas genom slåtter eller bete med nötboskap. Det är även skäl att avlägsna trädplantorna.

28 LOHJA, Smedsin laidun

Peruskarttalehti: 203203 ja 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66745:3336 akp:aki: 66742:3332

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: haka, niitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Smedsin talon itäpuolinen metsäinen alue on ollut jatkuvasti nautakarjan laitumena. Pääosin alue on hakaa ja metsälaidunta, mutta sillä on myös niittykuvioita. Itäosa on kasvillisuudeltaan melko edustava. Länsiosa on voimakkaasti rehevöitynyt. Itäosassa voimalinjan alta on raivattu puusto pois ja sille on syntynyt nurmiröllivaltainen niittyaukko, joka on melko rehevöitynyt. Voimalinjan länsipuolella on harmaalepikon ja kuusikon ympäröimä pieni niittyaukko, jolla on n. aarin alalla hyvin edustavaa niittykasvillisuutta. Hina on sillä melko runsas, ja sillä tavataan jäkkiä, hirssisaraa ja purtojuurta. Kaakkoisosan kostealla niityllä kasvillisuus on melko edustavaa. Kostealla niityllä on nurmilauha-, pullosara- ja luhtasaravaltaisia kuvioita. Parhailla kohdilla mm. hirssisara on melko runsas. Niitylle on kaivettu lammikko, joka on ojasorsimovaltainen. Pääosa alueesta on puustoista kuusihakaa, harmaaleppähakaa ja tiheää kuusimetsälaidunta. Talon läheinen hakamainen osa on rehevöitynyt valtalinjanaan niittynurmikka. Erikoisuutena laitumella kasvaa käärmekeuusi. Smedsin laitumen huomionarvoisia lajeja ovat kartioakankaali, hina, hirssisara, jäkki, pähkinäpensas ja karhunkääpä (*Phaeolus schweinitzii*).

Hoitotarve: Laidunkiertoa olisi tarpeen muuttaa sellaiseksi, etteivät perinnebiotoopit rehevöidy. Puuston poisto niittykohdilta ja lievä harvennus hakaosilla olisi eduksi.

28 LOJO, Smeds betesmark

Grundkartsblad: 203203 och 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66745:3336 nhn:nhö 66742:3332

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 3.4

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Vårdbiototyp: hage, äng, skogsbete

Beskrivning av området: Det skogsbeklädda område som ligger öster om Smeds hemman har oavbrutet betats av nötboskap. Största delen av området består av en hage och ett skogsbete, men det finns även inslag av äng. Områdets östra delar uppvisar en ganska representativ vegetation. Områdets västra delar är däremot kraftigt övergödda. I öster har träd gallrats bort under kraftledning och här har bildats en rödvensdominerad ängsöppning, som emellertid är ganska övergödd. Väster om kraftledningen finns en ängsöppning som omges av ett gråals- och granbestånd, men som på ca en ar ändå uppvisar en mycket representativ ängsvegetation. Knägräs förekommer här ganska rikligt, och här påträffas också stagg, hirsstarr och ängsvädd. På en fuktig äng i sydöst finns en ganska representativ vegetation. Här dominerar tuvtätel, flaskstarr och blåsstarr vegetationen. På de bästa platserna påträffas bl.a. ganska rikligt med hirsstarr. På ängen finns en grävd damm vars vegetation domineras av mannagräs. Största delen av området karakteriseras av en trädrik granhagmark, en gråalshage och av en tät granskogsbetesmark. Den haglika del som ligger närmast huset är relativt övergödd och domineras av ängsgröe. Som säregenhet kan ängen uppvisa en sk.

ormgran. Smeds betesmarks beaktansvärda växter är: blåsuga, knägräs, stagg, hassel och grovticka (*Phaeolus schweinitzii*).

Skötselbehov: Betet bör ändras så att det inte leder till ytterligare övergödning av området. Träd kunde avlägsnas från ängsfigurerna och en försiktig gallring av hagmarkernas trädbestånd skulle även vara till fördel.

29 LOHJA, Ruolahden kalliokedot

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66880:3333 akp:aki: 66877:3330

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseuutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppit: kallioketo

Alueen kuvaus: Lylyisten Ruolahden pohjoisrannan tuntumassa sijaitsee useita pieniä kallioketoja. Ne ovat heinittyneet laidunnuksen loputtua, mutta kasvillisuus on yhä merkittävää. Eteläisin kalliokedoista on säilynyt melko matalakasvuisena. Valtalajeja ovat tuoksusimake ja keltamaksaruoho. Huomionarvoisia ovat kangasajuruoho, harmaapaimulehti, mäkilemmikki ja ketokäenminttu. Sen pohjoispuolella on pieni, edellistä umpeutuneempi kallioketo, jolla kasvavat huomionarvoiset harmaapaimulehti, mäkikaura ja mäkivirvilä. Edellisen itäpuolella on iso, avoin kallioketo, jossa kasvillisuus on säilynyt matalana ja edustavana. Valtalajeja ovat tuoksusimake ja keltamaksaruoho. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, jänönapila, kevättädyke, mäkilemmikki ja mäkivirvilä. Osa-alueista pohjoisin on umpeutuva metsänreunan kallioketo ja niitty. Tämä alue on jo aika pahoin pensoittunut. Sillä kasvavat mm. hakarasara, mäkilemmikki ja mäkiminttu. Jänönapila, tummatulikukka, kevättädyke ja mäkivirvilä havaittiin vuonna 1986.

Hoitotarve: Puiden alkujen poisto olisi tarpeen. Ajoittainen niitto tai laidunnus olisi suositeltavaa umpeenkasvun pysäyttämiseksi.

29 LOJO, Ruolahti hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66880:3333 nhn:nhö 66877:3330

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I närheten av Ruoholahtis norra strand i Lylyinen ligger ett flertal hällmarkstorrängar utspridda. De har alla börjat växa igen med gräs allt eftersom betet upphört, men de uppvisar ännu ändå en betydelsefull vegetation. Den hällmarkstorräng som ligger längst i söder har bevarats ganska lågvuxen. Gul fetknopp och vårbrodd dominerar. Beaktansvärda är backtimjan, sammetsdaggekåpa, backförgättnigej och harmynta. Norr om detta område finns en liten ännu mera igenvuxen hällmarkstorräng med de beaktansvärda arterna sammetsdaggekåpa, luddhavre och sparvvicker. Öster om denna finns igen en stor, öppen hällmarkstorräng, vars vegetation har bevarats lågvuxen och representativ. Vårbrodd och gul fetknopp dominerar och luddhavre, harklöver, vår-

veronika, backförgätmigej och sparvvicker är beaktansvärda. Det nordligaste av delområdena utgörs av en igenväxande hållmarkstorräng och en äng invid skogskanten. Detta område är ganska kraftigt förbuskat. Här växer bl.a. piggstarr, backförgätmigej och bergmynta. Harklöver, mörkt kungsljus, vårveronika och sparvvicker påträffades år 1986.

Skötselbehov: Trädplantor bör avlägsnas. Tidvis slåtter eller bete är att rekommendera för att förhindra igenväxningen.

30 LOHJA, Ruolahden kalliokedot II

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66879:3330 akp:aki: 66878:3331

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Tämä kohde liittyy suoraan Ruolahden muihin kallioketoihin, mutta käsitellään tässä erikseen, koska sillä on eri maanomistaja. Vähitellen umpeenkasvavalla kalliokedolla vallitsevat nurmipuntarpää, koiranheinä ja keltamaksaruoho. Huomionarvoisia ovat harmaapaimulehti, jänönapila, kevättädyke ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Niittäminen ja puiden sekä pensaiden taimien raivaaminen ovat tarpeen.

30 LOJO, Ruolahti hållmarkstorrångar II

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66879:3330 nhn:nhö 66878:3331

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Vårdbiotyptyp: hållmarkstorrång

Beskrivning av området: Detta område är i direkt anknytning till de övriga områdena vid Ruolahti, men behandlas här som en egen helhet, eftersom markägaren är en annan. Den så småningom igenväxande hållmarkstorrängen domineras av ängskavle, hundäxing och gul fetknopp. Sammetsdaggekåpa, harklöver, vårveronika och sparvvicker är beaktansvärda.

Skötselbehov: Slåtter och röjning av buskar skulle vara nödvändigt.

31 LOHJA, Hiittisen niitty

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66886:3361 akp:aki: 66884:3358

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo, muu, niitty

Alueen kuvaus: Hiittisissä, Hiidenlahden eteläpuolella on umpeutuvaa perinnemaisemaa. Tien pohjoispuolella on vanha talon paikka. Entisellä pihalla on Lohjan seudulle tyypillinen monilajinen kallioketo, jolla on hyvä valikoima ke- tokasveja sekä eräitä koristekasveja viljelyjäänteinä. Kallion ympärys on heinit- tynyt, nurmipuntarpäävaltainen. Kalliokedolla on valtalajina keltamaksaruoho. Huomionarvoisia kasveja ovat törrösara, hakarasara, mäkilemmikki, kelta-apila, litteänurmikka, mäkivirvilä ja kevättädyke. Paikalla on ajoittain laidunnettu he- vosia. Tien eteläpuolinen alue on aika umpeutunut. Sillä on entistä peltoa, van- ha talon paikka ja luoteislaidassa vähäinen kallioketo ja pieniä umpeutuvia niit- tylaikkuja. Huomionarvoisia ovat törrösara, hakarasara, mäkikaura, jänönapila, mäkivirvilä ja tummatulikukka.

Hoitotarve: Sopivia hoitotapoja olisivat niitto tai laidunnus sekä puiden taimien poisto.

31 LOJO, Hiittis äng

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinator: öhn:öhö 66886:3361 nhn:nhö 66884:3358

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.9

Markägare: staden

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, annan, äng

Beskrivning av området: I Hiitti söder om Hiidenlahti finns en igenväxande vårdbiotop. Norr om vägen finns en gammal husgrund. På den gamla gårdspla- nen finns en för Lojotrakten typisk artrik hällmarkstorräng med ett bra urval av torrängsväxter. Dessutom påträffas några prydnadsväxter som odlingsrelikter. Miljön kring klipphällen är igenvuxen och domineras av ängskavle. På hällmarks- torrängen dominerar gul fetknopp. Beaktansvärda är snårstarr, piggstarr, back- förgätmigej, gullklöver, berggröe, sparvvicker och vårförgätmigej. Området har tidvis betats av hästar. Ett område som ligger söder om vägen är ganska långt igenvuxet. Här finns en gammal åker, en gammal husgrund och i nordvästra kanten dessutom en liten hällmarkstorräng samt några små igenväxande ängs- plättar. Snårstarr, piggstarr, luddhavre, sparvvicker, harklöver och mörkt kungs- ljus är beaktansvärda.

Skötselbehov: Området skötes lämpligen genom slåtter eller bete samt röjning.

32 LOHJA, Kirkniemen Mäntymäen niitty

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66751:3296 akp:aki: 66750:3295

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järwiseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Kirkniemen laajan metsäalueen ja Mäntymäen peltoaukean ra- jalla sijaitsee pieni metsälaidun ja niittyalue (laidunnettua metsää ollut myös ra- jauksen ulkopuolella). Alue on nautakarjan laitumena ja aiemmin sillä on ollut myös hevosia. Eläimille on tuotu lisärehua, mikä näkyy kasvillisuuden rehevöi- tymisenä. Pääosa alueesta on tavanomaista kuusimetsälaidunta. Länsiosan niit- ty on Lohjan viimeisiä laidunniittyjä. Pieni tuore pienruohoniitty on kasvillisuu-

deltaan melko edustava, vaikkakin jossain määrin rehevöitynyt. Valtalajeja ovat nurmirölli ja tuoksusumake. Huomionarvoisia kasveja ovat kartioakankaali, hakarasara, nurmitarar, harmaapoimulehti ja iharuusu. Alueen laidunnus uhkaa loppua lähitulevaisuudessa.

Hoitotarve: Suositeltavaa olisi laidunnuksen jatkaminen ja laiduntavan muuttaminen ei-rehevöittäväksi.

32 LOJO, Mäntymäki äng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66751:3296 nhn:nhö 66750:3295

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Vårdbiotoptyp: skogsbete, äng

Beskrivning av området: På gränsen mellan Gerknäs vidsträckta skogsområde och Mäntymäki åkerslätt finns ett litet skogsbete och ängsområde (betad skog påträffas också utanför gränsdragningen). Området betas av nötboskap och tidigare betades det även av hästar. Djuren har försetts med tilläggsfoder, vilket märks som övergödning av områdets vegetation. Huvuddelen av området utgörs av ett vanligt granskogsbete. Ängen i områdets västra del är en av Lojos numera fåtali- ga betade ängar. Vegetationen som karakteriseras av en frisk lågörtsäng är ganska representativ trots att den delvis lider av övergödning. Rödven och vårbrodd dominerar, medan blåsuga, piggstarr, ormrot, sammetsdagghäp och hartsros är beaktansvärda. Betet kommer sannolikt att upphöra på området inom en nära framtid.

Skötselbehov: Området bör fortsättningsvis betas och dessutom bör betet förändras så att det inte leder till fortsatt övergödning.

33 LOHJA, Setolan kedot

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66912:3372 akp:aki: 66909:3371

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuustyyppi: mäkikauraniitty, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyyppi: niitty, kallioketo, haka

Alueen kuvaus: Karnaisten Setolassa, Karnaistentien länsipuolella entisen talon luona on umpeutuvaa niittyä. Kesähuviloille vievän tien pohjoispuolella on tuoretta heinäniittyä valtalajinaan nurmipuntarpää ja mäkikauraniittyä valtalajeinaan mäkikaura, keltamatara ja nurmirölli. Muu osa alueesta on entistä pihaa ja koriste- ja viljelykasvien muodostamaa pensaikkaa. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, mäkikaura, harmaapoimulehti, ruusuruoho ja mäkiminttu. Edellisestä runsaat 100 m etelään on metsän ympäröimä kallioketo. Alueelta avautuu kaunis näköala Lohjanjärvelle. Lampaannata-, haurasloikko- ja tuoksusumakevaltaisella kalliokedolla sinnittelee useita huomionarvoisia kasveja: hakarasara, jänönapila, mäkivirvilä, mäkikaura, harmaapoimulehti, kevättädyke ja Vuorisen (1993) mukaan kelta-apila.

Hoitotarve: Kedolta ja niityltä sekä niiden luota olisi hyvä raivata puustoa ja pensaikkoa. Niitto olisi tarpeen umpeenkasvun pysäyttämiseksi.

33 LOJO, Setola torrängar

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66912:3372 nhn:nhö 66909:3371

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.9

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): ovanlig vegetationstyp: luddhavreäng, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: äng, hållmarkstorräng, hage

Beskrivning av området: I Setola i Karnainen väster om Karnaistentie finns en igenväxande äng i närheten av platsen för ett gammalt hus. Norr om vägen som leder till sommarstugorna finns en frisk gräsäng som domineras av ängskavle och en luddhavreäng som domineras av luddhavre, åkervädd och bergmynta. Omkring 100 m söder om den föregående finns en hållmarkstorräng som omges av skog och ifrån vilken det är fin utsikt över Lojo sjö. På hållmarkstorrängen, som domineras av fårsvingel, stenbräken och vårbrodd, finns även ett flertal beaktansvärda växter: piggstarr, harklöver, sparvvicker, luddhavre, sammetsdaggkäpa, vårveronika och enligt Vuorinen (1993) även gullklöver.

Skötselbehov: På och i närheten av ängarna skulle det vara bra att röja och gallra träden och buskarna. Slätter behövs för att stoppa igenväxningen.

34 LOHJA, Hermalan koilliskulman kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66844:3269 akp:aki: 66843:3268

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisoutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia kasveja

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Hermalan kylän koilliskulmassa, peltoaukean keskellä sijaitsee kallioketo ilmeisesti vanhalla talonpaikalla. Kalliokedon pohjoisreunalla kulkee pieni kalkkisuoni. Laidunnuksen loppumisesta on yli 20 vuotta. Kallion reunoilla on tuoretta niittyä, joka on heinittynyt ja korkeakasvuinen. Kallion länsi- ja eteläreunassa on hieman puustoa. Huomionarvoisia kasveja ovat maarianverijuuri, pihakurjenpolvi, ketokäenminttu, jänönäpila, kevättädyke, mäkilemmikki, mäkivirvilä ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*). Erikoista on ruiskaunkin kasvaminen kalliokedolla.

Hoitotarve: Ajoittainen niitto tai laidunnus olisivat eduksi.

34 LOJO, Hermala nordöstra hörns hållmarkstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66844:3269 nhn:nhö 66843:3268

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I det nordöstra hörnet av Hermala by finns en liten hållmarkstorräng mitt ute i en åker på en ställe som sannolikt tidigare var platsen för en gammal husgrund. I hållmarkstorrängens norra kant går en liten kalkåder. Området har inte betats på över 20 år. Längs klippställens kanter finns en frisk äng som är högvuxen och igenvuxen med gräs. Söder och väster om klippstället finns litet träd. Området uppvisar flera beaktansvärda växtarter: småborre, sparvnäva, harmynta, harklöver, vårveronika, backförgätmigej, sparvvicker och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). Ett intressant särdrag är att blåklinthen förekommer på hållmarkstorrängen.

Skötselbehov: Tidvis slåtter eller bete skulle vara till fördel.

35 LOHJA, Pohjolanmäki

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66860:3377 akp:aki: 66859:3376

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.03

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: silkkikutrisammal (aSh)

Perinnemaisematyyppit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjan keskustassa, Lohjan lukion pihan eteläreunalla on säilynyt erittäin pieni kalkkikallioketolaikku. Se on jäänne paikalla aiemmin sijainneesta kalkkikalliosta, joka on jäänyt Lohjan lukion alle. Lukion pihanurmikon ja parkkipaikan välissä on n. 25 m pitkä ja 5-10 metriä leveä alue, jolla on hyvin pieni kalkkikalliopaljastuma (n. 1/4 aaria) ja sen ympärillä oleva tuore niitty, jolle on kasvanut puustoa. Vuoden 1990 jälkeen kalliokedon päälle tehtiin koululaisten oleskelupaikka. Kallio tallattiin suurelta osin kasvittomaksi, ja osa harvinaisista lajeista hävisi. Kalliolla on Lohjan seudun ainoa nurmilaukkaesiintymä. Uudellamaalla silmälläpidettävä silkkikutrisammal (*Homalothecium lutescens*) (niukka vuonna 1991) lieene kokonaan hävinnyt tallauksen takia. Muita huomionarvoisia lajeja ovat jäykkäpitkäpalko, ketokäenminttu, kangasajuruoho, ryynihyytelöjäkälä (*Collema fuscovirens*), risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*), isomustejäkälä (*Placynthium nigrum*) (v. 1991), kalkkipalmikkosammal (*Hypnum recurvatum*) (v. 1991) ja kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*). Koululaisten oleskelupaikka on siirretty vuonna 1997 pois kallion päältä. Puustoisesta tuoreen niityn kasvilaisuus ei ole edustavaa. Valtalajina on metsäapila. Rinteellä kasvoi vuonna 1991 jäykkäpitkäpalko. Kasvi on saattanut hävitä umpeenkasvun takia. Jäykkäpitkäpalko on esiintymisessään jossain määrin oikullinen, joten se saattaa ilmaantua jälleen maan pinnalle. Osa rinteestä on ruderaattikasvillisuuden valtaamaa valtalajeinaan koiranheinä, juolavehnä, vadelma ja koiranputki.

Hoitotarve: Puiden taimet tulisi poistaa alueelta ja puustoa muutenkin harventaa sekä ajoittain niittää rinnettä (etenkin raivausten jälkeen).

35 LOJO, Pohjolanmäki

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66860:3377 nhn:nhö 66859:3376

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.03

Markägare: staden

Värdeklass: P

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: kalkklockmossa (rHs)

Värdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I Lojo centrum, söder om Lojo gymnasium finns en mycket liten men välbevarad hållmarkstorräng på kalkberg. Klippan är en rest av den kalkklippa som sedermera kommit att ligga under Lojo gymnasium. Mellan gymnasiets gräsmatta och parkeringsplatsen finns en ca 25 m lång och 5-10 m bred remsa där det finns en mycket liten kalkklippa (ca. 1/4 ar) och en frisk äng som har varit trädbevuxen. Efter år 1990 kom klippan att användas som rastplats av skoleleverna, varvid vegetationen nertrampades och en del av de ovanliga växterna försvann. På klippan finns Lojos enda backlöksförekomst. Den i Nyland hänsynskrävande kalkklockmossan (*Homalotichium lutescens*) (fåtalig 1991) torde helt ha försvunnit som ett resultat av trampet. Andra beaktansvärda arter är lundtrav, harmynta, backtimjan, klakgelélav (*Collema fuscovirens*), traslav (*Leptogium lichenoides*), bläcklav (*Placynthium nigrum*) (år 1991), kalkfläta (*Hypnum recurvatum*) (år 1991) och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*). År 1997 flyttades skolelevernas rastplats bort från området.

Den trädbevuxna friska ängens vegetation är inte representativ. Skogsklöver dominerar, på sluttningen växte dock 1991 lundtrav. Den har numera kanske försvunnit på grund av den fortsatta igenväxningen. Lundtraven är till sitt uppträdande aningen nyckfull, varför den mycket väl kan dyka upp igen. En del av sluttningen domineras av ruderalvegetation med dominerande arter ss. hundäxing, kvickrot, hallon och hundfloka.

Skötselbehov: Trädplantor bör avlägsnas från området och trädbeståndet bör även annars gallras.

36 LOHJA, Maksjoen niitty

Peruskarttalehti: 203203

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66810:3360 akp:aki: 66808:3358

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järwiseutu

Pinta-ala (ha): 1.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: niitty

Alueen kuvaus: Yli-Pailasta noin 300 metriä koilliseen tien varrella on voimalinjan alla kaakkoisrinne, jolla on vähäisiä kalliopaljastumia ja keto- sekä niittymäistä kasvillisuutta. Nautakarjan laidunnus loppui jo 1950-luvulla, mutta voimalinjan ansiosta alue ei ole metsittynyt. Suurelta osin metsäkasvillisuus on valitsevaa, pääosa alueesta on sananjalka- ja hietakastikka-valtaista. Lehtipuuvessaikko ja katajat ovat runsaita. Mäkiminttu on yllättävän runsas rinteellä. Pienillä matalakasvuisimmalla laikuilla on paras niittylajisto: mm. hina, ketonoidanlukko, keltanokitkerö ja isolaukku. Muita huomionarvoisia kasveja ovat kartioakan-kaali, rantatädyke, karvaskallioinen ja mäkivirvilä. SLL:n ketoprojekti hoiti aluetta (0.5 ha) vuosina 1993-1995 (Heikkilä ym. 1996). Alueelta raivattiin vesaikkoo, kepitettiin sananjalat ja niitettiin. Tämän jälkeen Lohjan ympäristöyhdistys on vuosittain niittänyt aluetta.

Hoitotarve: Vuosittaisen niiton jatkaminen on sopiva hoitotapa.

36 LOJO, Maksjoki äng

Grundkartsblad: 203203

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66810:3360 nhn:nhö 66808:3358

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.0

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Omkring 300 m nordöst om Yli-Paila finns en sydöst-sluttning invid vägen under en högspänningslinje. Området karakteriseras av små bara klipphöllar och av torrängs- och ängslik vegetation. Betet med nötkodskap upphörde redan under 1950-talet, men tack vare kraftledningen har området inte beskogsats. Till stor del är skogsvegetation dominerande och örnbräken samt berggräs dominerar. Lövsly och enar förekommer rikligt. Bergmyntan är oväntat riklig. På de mest lågvuxna plättarna är ängsvegetationen som bäst: bl.a. förekommer knägräs, låsbräken, bitterfibbla och höskallra. Andra beaktansvärda växter är blåsuga, strandveronika, gråbinka och sparvvicker. Finlands naturskyddsförbunds torrängsprojekt vårdade området (0,5 ha) åren 1993-1995 (Heikkilä m fl 1996). Områdets sly gallrades, örnbräken och annan vegetation slogs. Efter detta har Lojo miljöförening årligen slagit områdets vegetation.

Skötselbehov: Årlig slåtter är en lämplig skötselform.

37 LOHJA, Levomaaritin kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66852:3288 akp:aki: 66851:3287

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaressa, Lohjanjärven Pietilänlahden lounaispuolella sijaitsee peltoon rajoittuva kalliokumpare. Melko heinittyneellä ja umpeenkasvaneella gneissikalliokedolla on säilynyt hyvä ketolajisto. Huomionarvoisia kasveja ovat ketokäenminttu, törösara, ruusuruoho, jänönapila, kevättädyke, harmaapöimulehti, mäkilemmikki, mäkivirvilä ja mäkiminttu.

Hoitotarve: Niitto avokalliopintojen ympäriltä ja puun taimien poisto olisivat suositeltavia.

37 LOJO, Levomaarits hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66852:3288 nhn:nhö 66851:3287

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: På Lohjansaari sydväst om Pietilänlahti finns en liten, av hållmarker dominerad kulle, som gränsar mot åkrarna. Hållmarkerna består av gnejs, och trots att hållmarkstorrängen är ganska igenvuxen av gräs har den bevarat en god torrängsvegetation. Området uppvisar flera beaktansvärda arter: harmynta, snårstarr, åkervädd, harklöver, vårveronika, sammetsdagglåpa, backförgätmigej, sparvvicker och bergmynta.

Skötselbehov: Det skulle vara bra att slå vegetationen kring de kala klipphällarna, och även trädplantorna bör avlägsnas.

38 LOHJA, Peltolan haka

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66931:3408 akp:aki: 66929:3406

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Hiidenveden Vasarlanlahden luoteispuolella, peltoaukean keskellä sijaitsee pieni laidunmäki. Lypsykarjan laiduntamalla mäellä on mäntyhaka, haapahaka ja kallioketo. Haka on yhteydessä peltolaitumiin (aidattu erikseen, mutta porttia pidetään auki) ja on viime vuosina voimakkaasti rehevöitynyt etenkin pohjois- ja länsiosastaan. Osittain alueella on vielä melko edustavaa niitty- ja hakakasvillisuutta. Itärinteen haapahaka on parhaiten säilyttänyt perinteisen luonteensa. Valtalajina on hoikkanurmikka ja erityispiirteensä on huomionarvoisen harmaapoimulehden runsaus. Länsirinteen mäntyhakakuvio on selvästi rehevöitynyt ja melko niukkalajinen valtalajeinaan niittynurmikka, nurmirölli ja harmaapoimulehti. Myös kallioketo on voimakkaasti rehevöitynyt ja valtalajiksi on levinnyt niittynurmikka. Alueella sinnittelee harmaapoimulehden lisäksi useita huomionarvoisia kasveja (etenkin itärinteessä): keväthanhikki (yksi yksilö), hietarvokka, nurmitatar, hakarasara, hietalemmikki, hiirenhäntä ja litteänurmikka.

Hoitotarve: Nykyisenkaltainen käyttö hävittää alueelta niittykasvillisuuden. Hakaa olisi tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumista eikä tuoda alueelle lisäravinteita. Koska useimmat niittykasvit ovat vielä säilyneet alueella, hoidon muuttamisen jälkeen saataisiin palautettua alueelle perinteinen edustava niitty- ja hakakasvillisuus.

38 LOJO, Peltolas hage

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66931:3408 nhn:nhö 66929:3406

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotoptyp: hage, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Nordväst om Vasarlanlahti i Hiidenvesi finns en liten beteskulle ute på en åker. Området som betas av mjölkboskap uppvisar inslag av tallhage, asphage och hållmarkstorräng. Hagen är i kontakt med en åkervall (skilt ingärdad, men porten hålls öppen) och har under de senaste åren kraftigt övergötts, speciellt i nord och väst. Ställvis uppvisar området ännu en ganska representativ ängs- och hagmarksvegetation. Asphagen längs områdets östsluttning

har bäst bevarat sin karaktär. Som dominerande art påträffas smalgröe och som specialitet finns rikligt av ett flertal beaktansvärda daggkåpsarter. Den tallbevuxna hagen i den västra sluttningen är klart övergödd och ganska artfattig. Tallhagen domineras av ängsgröe, rödven och sammetsdagdkåpa. Förutom sammetsdagdkåpan finns ännu några andra beaktansvärda arter på området (speciellt på östsluttningen): vårfingerört (en individ), sandviol, ormrot, piggstarr, vårförgätmigej, råttsvans och berggröe.

Skötselbehov: Den nuvarande betesmetoden leder till att ängsvegetationen försvinner från området. Hagen bör betas avskilt från åkervallen och tilläggsfoder bör undvikas. Då de flesta ängsväxter ännu har bevarats, bör det vara möjligt att återfå en traditionell och representativ ängs- och hagmarksvegetation efter att skötseln ändrats.

39 LOHJA, Arorinteen kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66822:3279 akp:aki: 66821:3278

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: säätiö

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): muinaisjäänös

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Arorinteen rautakautinen kalmisto on Lohjan merkittävimpiä muinaisjäänöksiä. Nautakarjan laidunnus on loppunut jo 1960-luvulla. Kallioketo on karumman oloinen kuin mitä Lohjanjärven saaristossa yleensä (kallio-perä graniittia). Osin kohtalaisen edustavassa kallioketokasvillisuudessa vallitsevat tuoksusumake, metsälauha, nurmirölli ja peltorvokka. Huomionarvoisia kasveja ovat iharuusu, mäkilemmikki, mäkivirvilä ja pähkinäpensas. Pihakurjenpolvi on havaittu alueella 1970-luvulla (P. Hirsjärvi, suull.). Museovirasto on hoitanut aluetta raivaamalla ja niittämällä.

Hoitotarve: Alueen vuosittainen niitto sekä pihlajien ja mäntyjen harvennus olivat tarpeen.

39 LOJO, Arorinnes hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66822:3279 nhn:nhö 66821:3278

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.7

Markägare: stiftelse

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): fornlämning

Värdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Arorinne begravningsplats från järnåldern är en av Lojos mest betydelsefulla fornlämningar. Betet med nötboskap upphörde redan på 1960-talet. Hällmarkstorrängen är kargare än vanligt i motsvarande områden i Lojo skärgård (berggrunden är granit). Den till vissa delar representativa hällmarkstorrängsvegetationen domineras av vårbrodd, kruståtel, rödven och åkerviol. Beaktansvärda är hartsros, backförgätmigej, sparvvicker och hassel. Sparvnäva har noterats på området på 1970-talet (muntl. P. Hirsjärvi). Museiverket har skött området genom röjning och slåtter.

Skötselbehov: På området bör utföras en årlig slåtter och dessutom bör rönn- och tallbeståndet gallras.

40 LOHJA, Salmenpellon niitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66800:3316 akp:aki: 66879:3314

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: HYKS

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Lylyistenniemen länsiosassa, Salmenpellon pohjoisreunan luona entisellä asuintontilla sijaitsee umpeenkasvava niitty. Pääosin alue on aika umpeenkasvanut, mutta pellon ketoreunus ja kallioketo ovat vielä säilyneet kapealti hyvännäköisinä. Puusto levittäytyy reunoilta niitylle. Alueella kasvaa useita huomionarvoisia kasveja: jänönapila, nuokkukohokki, hakarasara, keväthanhikki, mäkikaura, mäkilemmikki, harmaapaimulehti, litteänurmikka, kevättädyke ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Niittyä tulisi niittää ja raivata puusto siltä pois.

40 LOJO, Salmenpelto äng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66880:3316 nhn:nhö 66879:3314

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: HUUS

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Värdbiotyyp: äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Lylyistenniemis västra delar längs Salmenpeltos norra kant finns en igenväxande äng på en gammal bostadstomt. I huvudsak är området kraftigt igenvuxet, men vegetationen närmast åkern och på hällmarken har ännu bevarats relativt väl. Träd håller på att etablera sig på ängen från kanten. På området växer ett flertal beaktansvärda växter: harklöver, backglim, piggstarr, vårfingerört, luddhavre, backförgätmigej, sammetsdagdkåpa, berggröe, vårveronika och sparvvicker.

Skötselbehov: Ängen bör hävdas genom slåtter och trädbeståndet bör gallras.

41 LOHJA, Jusolan kallioketo

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66821:3331 akp:aki: 66819:3333

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Vappulan Jusolan talon ympärillä on laaja ja näyttävä, mutta umpeenkasvava kallioketoalue. Monilajinen kallioketo on melko umpeenkasvanut ja osin selvästi rehevöitynyt.

Kalliokedolla on edustava valikoima ketokasveja. Merkittävimpiä ovat heinäratamo, mäkikaura, harmaapöimulehti, ketokäenminttu, ketotuulenlento, hakarasara, litteänurmikka, kevättädyke ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Kallion luota olisi tarpeen raivata puustoa. Niittäminen tai karjan laidunnus olisi suositeltavaa.

41 LOJO, Jusola hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66821:3331 nhn:nhö 66819:3333

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Runt Jusola hemman i Vappula finns ett vidsträckt, men igenväxande hällmarkstorrängsområde. Områdets artrika hällmarkstorräng är ganska igenvuxen och klart övergödd. På hällmarken finns ett representativ urval av torrängsväxter. Mest anmärkningsvärda är svartkämpar, luddhavre, sammetsdaggekåpa, harmynta, ullört, piggstarr, berggröe, vårveronika och sparv-vicker.

Skötselbehov: Träd bör gallras i klipphällens närhet. Slätter eller bete med nötboskap är att föredra.

42 LOHJA, Martin tienvarsiketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66847:3262 akp:aki: 66845:3260

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaren Marttilassa, Seppälänsaaren vievän tien alkupään varrella on pieni kallioketo, jonka ympärillä on heinittynyttä niittyä. Gneissikallioketo on lajistoltaan hyvä, vaikkakin muuttunut pääosin melko korkeakasvuiseksi. Huomionarvoisia kasveja ovat ketokäenminttu, mäkikaura, hakarasara, mäkivirvilä, kelta-apila, kevättädyke ja harmaapöimulehti. Kedon luona tien toisella puolella on rautakautinen? muinaisjäänös.

Hoitotarve: Puiden (lähinnä pihlajien) raivaus kalliokedolta sekä niittäminen olisivat eduksi.

42 LOJO, Martis vägkantstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66847:3262 nhn:nhö 66845:3260

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Marttila på Lohjansaari finns en liten torräng i början av vägen som leder till Seppälänsaari. Hällmarkstorrängen som ligger invid vä-

gen omges av ängar igenväxande med gräs. Hällmarkstorrängen som ligger på gnejsberggrund uppvisar en god flora, trots att den i huvudsak är ganska högvuxen. Beaktansvärda är harmynta, luddhavre, piggstarr, sparvvicker och sammetsdaggekåpa. På andra sidan vägen finns en fornlämning från järnåldern.

Skötselbehov: Det skulle vara till fördel att gallra trädbeståndet (närmast rön-
nar) och dessutom bör området slås.

43 LOHJA, Yli-Pailan keto

Peruskarttalehti: 203203

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66808:3358 akp:aki: 66806:3357

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Maksjoella, Yli-Pailan luona sijaitsee tien varrella pieni kallioketo, jonka laidunnus on loppunut jo vuosikymmeniä sitten. Paikalle pitkään satanut kalkkipöly on kuitenkin auttanut ketokasveja säilymään (mahdollisesti paikalla luontaistakin kalkkivaikutusta). Kasvillisuus muistuttaa osin kalkkikallioketojen kasvillisuutta. Huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, harmaapaimulehti, mäkikinttu ja mäkilemmikki. Kalliokedolla on runsaasti pieniä puiden alkuja.

Hoitotarve: Puiden taimien poisto ja ajoittainen niitto olisivat tarpeen kalliokedon säilyttämiseksi.

43 LOJO, Yli-Paila torräng

Grundkartsblad: 203203

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66808:3358 nhn:nhö 66806:3357

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotootyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Maksjoki vid Yli-Paila finns en liten hällmarkstorräng invid vägen, där betet upphörde för flera årtionden sedan. Då kalkdamm under lång tid fallit i området har detta hjälp till att bevara torrängsväxterna (möjligen uppvisar platsen även naturlig kalkpåverkan). Vegetationen påminner till många delar om sådan som påträffas på torrängar på kalkberg. Beaktansvärda växter är låsbräken, sammetsdaggekåpa, bergmynta och backförgätmigej. Hällmarkstorrängen är bevuxen av ett flertal små trädplantor.

Skötselbehov: För att bevara områdets värde bör trädplantorna avlägsnas och dessutom bör vegetationen slås.

44 LOHJA, Mäntymäen kallioketo

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66885:3344 akp:aki: 66884:3343

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Paloniemessä Sammatintien varressa sijaitsee tiehen ja peltoihin rajoittuva hyvin pieni kumpare. Kalliokedolla on pienestä koosta huolimatta hyvä ketolajisto. Valtalajeja ovat keltamaksaruoho, nurmirölli ja huomionarvoinen jänönapila. Muita merkittäviä kasveja ovat ketokäenminttu, törrösara, kelta-apila, mäkivirvilä, idänukonputki ja litteänurmikka. Pääosa alueesta on uhkaavasti haavikoitumassa.

Hoitotarve: Haavan vesaikkoa sekä muita puiden ja pensaiden taimia tulisi pitää kurissa ajoittaisin raivauksin. Ajoittainen niitto olisi eduksi.

44 LOJO, Mäntymäki hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66885:3344 nhn:nhö 66884:3343

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Paloniemi invid Sammatintie finns en liten kulle som gränsar mot vägen och åkrarna. Hällmarkstorrängens uppvisar sin ringa storlek till trots en god torrängsvegetation. Som dominerande arter påträffas gul fetknopp, rödven och den beaktansvärda harklövern. Andra anmärkningsvärda växter är harmynta, snårstarr, gullköver, sparvvicker, sibirisk björnfloka och berggröe. Största delen av området håller på att växa igen av små aspar.

Skötselbehov: Aspslyet samt övrigt träd- och busksly bör hållas i styr genom regelbunden röjning. Tidvis slätter skulle vara till fördel.

45 LOHJA, Osuniemen niitty

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66792:3292 akp:aki: 66789:3291

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia kasveja

Perinnemaisematyytit: niitty, muu, kallioketo

Alueen kuvaus: Osuniemenlahden pohjoispuolella sijaitsevalla mäellä perinnebiotoopin luona on rautakautinen ja/tai keskiaikainen asuinpaikka ja röykkiöitä. Alue lienee ollut varsin pitkään karjatalouskäytössä. Aikoinaan sitä on laidunnettu lehmillä. Osa alueesta on entistä peltoa. Paras lajisto on eteläosan kalliokedolla. Kasvillisuus niityllä on aika pitkälle umpeenkasvanutta ja heinittynyt eikä edustavaa. Alueella on kuitenkin säilynyt useita huomionarvoisia ketokasveja: pihakurjenpolvi, jänönapila, harmaapöimulehti, mäkikaura, hakarasara, hietalemmikki, litteänurmikka, iharuusu, tummatulikukka, mäkivirvilä ja kevättädyke. Pääosalle niitystä on vuonna 1996 istutettu visakoivuja, tammia ja douglaskuusia.

Hoitotarve: Suurin osa alueesta on muuttumassa metsäksi. Niityn säilyminen edellyttäisi vasta istutettujen taimien poistoa. Kallioketokumpareta tulisi hoitaa joko ajoittain niittämällä tai laiduntamalla.

45 LOJO, Osuniemi äng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66792:3292 nhn:nhö 66789:3291

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.6

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: äng, annan, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Norr om Osuniemiähti, på en kulle, finns en boplatz och rösen från järnåldern och/eller medeltiden. Området torde ha använts som bete under en längre tid. En del av området är en gammal åker. De bästa arterna påträffas på hållmarkstorrängen i söder. Ängen är ganska långt igenvuxen och inte speciellt representativ. Området är dock ännu växtplats för många beaktansvärda torrängsväxter: sparvnäva, harklöver, sammetsdaggekåpa, luddhavre, piggstarr, vårförgätmigej, berggröe, hartsros, mörkt kungsljus, sparvvicker och vårveronika. På största delen av ängen planterades masurbjörkar, ekar och douglasgranar år 1996.

Skötselbehov: Största delen av området håller på att förvandlas till skog. För att bevara ängen krävs att de planterade träden avlägsnas. Vidare bör hållmarkskullen skötas antingen genom tidvis slåtter eller bete.

46 LOHJA, Vällin niityt

Peruskarttalehti: 201412

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66744:3327 akp:aki: 66743:3326

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Etelä-Lohjalla Hemträsketin eteläpuolella Vällin tilan piha-alueen luona sijaitsee kaksiosainen entinen laidunalue, jota laidunnettiin hiehoilla viimeksi vuonna 1994. Aluetta on keinolannoitettu. Talon viereisen alueen kasvillisuus onkin rehevöitynyttä ja heinävaltaista (mm. nurmirölli, nurmipuntarpää, juolavehna). Kallioketolaikuilla on edustavampaa kasvillisuutta, kuten keltamaksaruoho ja mäkiarho. Erikoisuutena on pihakurjenpolvi, jota ei tunneta muualta Etelä-Lohjalta. Niityllä kasvaa myös hakarasaraa. Pohjoisempana peltojen ympäröimällä niemekkeellä on monilajista, mutta jossain määrin rehevöitynyttä kallioketoa. Paljailla kalliopinnoilla valtalajeja ovat mäkiarho, kevätksynsimö ja keltamatarä sekä maan peittämällä kohdilla nurmirölli ja juolavehna. Huomionarvoisia kasveja ovat kelta-apila, mäkivirvilä, mäkikaura, harmaapöimulehti, kevättädyke ja mäkilemmikki.

Hoitotarve: Niittäminen tai laiduntaminen sekä puiden taimien poisto on suositeltavaa.

46 LOJO, Välli äng

Grundkartsblad: 201412

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66744:3327 nhn:nhö 66743:3326

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.8

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I södra delarna av Lojo i närheten av Välli gård söder om Hemträsket finns en tudelad gammal betesmark. Området betades med kvigor år 1994, konstgödsel har också använts. Växtligheten intill huset visar således spår av övergödning och domineras av gräs (bl.a. tuvtåtel, ängskavle, kvickrot). På den lilla hållmarkstorrängen finns en mer representativ vegetation med bl.a. gul fetknopp och sandnarv. Som specialitet påträffas här sparvnävan, som inte är känd från övriga platser i södra Lojo. På ängen växer även piggstarr. På den av åkrar omgivna udde som ligger längre norrut finns en mångformig, men till viss grad övergödd hållmarkstorrängsvegetation. På de bara klipphällarna dominerar sandnarv, nagelört och gulmåra samt på de jordtäckta områdena vidare rödven och kvickrot. Bland de beaktansvärda växterna hittas gullklöver, sparvvicker, luddhavre, sammetsdaggekåpa, vårveronika och backförgätmigej.

Skötselbehov: Trädplantorna bör avlägsnas och dessutom bör området skötas genom slåtter eller bete.

47 LOHJA, Talpelanden rantaniitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66925:3339 akp:aki: 66921:3336

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: järvenrantaniitty

Alueen kuvaus: Hormajärven Talpelanden rannassa sijaitsee Lohjan ainoa yhä laidunnettu rantaniitty. Nautakarjan laiduntama kapea rantaniitty on pääosin viiltosaravaltainen ja kasvillisuudeltaan suhteellisen edustava. Yläosassa on havaittavissa rehevöitymistä. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara ja hentosuolake.

Hoitotarve: Rantaniityn laiduntaminen erillään peltolaitumista on sille sovelias hoitotapa.

47 LOJO, Talpelanden strandäng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66925:3339 nhn:nhö 66921:3336

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: sjöstrandäng

Beskrivning av området: I Talpelanden vid stranden av Hormajärvi finns Lojos enda strandäng som fortfarande betas. Området som betas av nötboskap utgörs av en smal strandäng som i huvudsak domineras av vasstarr. Vegetationen är ganska representativ. I områdets högre belägna delar märks spår av övergödning. Hirsstarr och kärrsälting är beaktansvärda.

Skötselbehov: Strandängen bör betas avskilt från åkervallen.

48 LOHJA, Karstun niitty

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66907:3307 akp:aki: 66906:3305

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Karkalinniemen tyviosassa, Karstun kulttuurimaisemassa on korkeiden kallioiden ja pellon välisellä lounaisrinteellä umpeutuva niitty. Valtalajeja ovat nurmirölli, valkoapila, timotei ja sananjalka. Huomionarvoinen kasvi on harmaapöimulehti. 1980-luvun alkuun paikalla laidunsivat mullikat. Tämän jälkeen se oli hevoslaitumena vuoteen 1993 asti.

Hoitotarve: Harmaaleppien ja puiden taimien raivaus ja niityn niitto tai laidunus ovat tarpeellisia hoitotoimia.

48 LOJO, Karstu äng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66907:3307 nhn:nhö 66906:3305

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Värdbiotootyp: äng

Beskrivning av området: Vid basen av Karkalinniemi, inom gränserna till Karstu kulturlandskap, finns en igenväxande äng mellan åkrarna och klipporna på en sydvästsluttning. Växtligheten domineras av rödven, vitklöver, timotej och örnbräken. Sammetsdaggekåpan är beaktansvärd. I början av 1980-talet betades området av tjurkalvar, och efter detta fungerade området som betesmark för hästar ända till 1993.

Skötselbehov: Gråalar och andra träd bör röjas bort och dessutom bör området hävdas genom bete eller slåtter.

49 LOHJA, Jantoniemen kallioketo

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66905:3350 akp:aki: 66904:3349

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: kallioketo

Alueen kuvaus: Jantoniemen talon piha-alueen pohjoisreunan pieni kallioketo on aika umpeenkasvanut. Huomionarvoisia kasveja ovat törrösara, hakarasara, mäkiminttu ja mäkivirvilä. Vuorinen (1993) mainitsee myös hietalemmikin ja kevättädykkeen. Kirsikkapuut ovat levittäytymässä kalliokedolle.

Hoitotarve: Kirsikanvesojen leviämisen estäminen ja niitto ovat tarpeen.

49 LOJO, Jantoniemi hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66905:3350 nhn:nhö 66904:3349

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Området som ligger norr om Jantoniemi hemman utgörs av en liten ganska igenvuxen hällmarkstorräng. Beaktansvärda växter som påträffas är snårstarr, piggstarr, bergmynta och sparvvicker. Vuorinen (1993) nämner även vårförgätmigej och vårveronika. Körsbärsträd håller på att sprida sig på hällmarkstorrängen.

Skötselbehov: Körsbärsträdens spridning bör hejdas och även slåtter behövs.

50 LOHJA, Pietilän keto

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66849:3289 akp:aki: 66848:3288

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Lohjansaaren itäosassa, Pietilän talon itäpuolella on tienvarressa hyvin pieni kallioketopaljastuma ja sen ympärillä heinäinen niitty. Vähäiselle kalliokedolle mahtuvat kalkkivaikutuksen ansiosta kuitenkin mm. pihakurjenpolvi, ketokäenminttu, hakarasara, mäkivirvilä ja kevättädyke.

Hoitotarve: Ajoittainen niitto olisi eduksi.

50 LOJO, Pietilä torräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66849:3289 nhn:nhö 66848:3288

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: äng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Lohjansaris östra delar, öster om Pietilä hemman invid vägrenen, finns en mycket liten hällmarkstorräng och en gräsäng runt denna. På ängen hittas tack vare kalkpåverkan ett flertal beaktansvärda arter, bl.a. sparvnäva, harmynta, piggstarr, sparvvicker och vårveronika.

Skötselbehov: Tidvis slåtter skulle vara till fördel.

51 LOHJA, Uusi-Sepän kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66877:3323 akp:aki: 66876:3321

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Lylyistenniemellä, Uusi-Sepän talon länsipuolella sijaitsee pieni kallioketo. Kallion reunalla on matalaa harmaaleppää ja vaahteraa. Lohjanjärven saaristolle tyypillisesti sillä on kohtalaisen monipuolinen ketolajisto. Huomionarvoisia kasveja ovat jänönapila, kevättädyke ja mäkivirvilä. Kalliokedosta n. 150 m pohjoisluoteeseen sijaitsee muinaisjäännös (kivipöytä).

Hoitotarve: Niittäminen olisi eduksi.

51 LOJO, Uusi-Seppä hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66877:3323 nhn:nhö 66876:3321

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotyyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: På Lylyistenniemi, väster om Uusi-Seppä hemman, finns en liten hällmarkstorräng. Invid hällens kanter växer låga gråalar och lönnar. Som typiskt är för torrängar i Lojo skärgård uppvisar även denna torräng en relativt mångformig torrängsflora. Beaktansvärda är harklöver, vårveronika och sparvvicker. Ca 150 meter söder om hällmarkstorrängen finns en fornlämning. Skötselbehov: Slätter skulle vara till fördel.

52 LOHJA, Pajamäki

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66968:3368 akp:aki: 66967:3368

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Kosken kartanomiljöössä, Pajamäen kaakkoisrinteessä, sijaitsee kaunis näyttävä kallioketo. Runsaita ovat mm. särmäkuisma, mäkivirvilä ja mäkitervakko. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkivirvilä, mäkilemmikki, kelta-apila, kevättädyke ja keltasauramo. Kallion ympäristön niitty on heinittynyt valtalajeinaan nurmirölli, koiranheinä ja juolavehna.

Hoitotarve: Nuoren puuston raivaus kalliokedon luota ja niittäminen olisivat eduksi.

52 LOJO, Pajamäki

Grundkartsblad: 204102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66968:3368 nhn:nhö 66967:3368

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: I Koski herrgårdsmiljö på sydöstra sluttningen av Pajamäki finns en vacker hällmarkstorräng, där det finns rikligt med bl.a. fyrkantig johannesört, sparvvicker och tjärblomster. Beaktansvärda är sparvvicker, backförgätnigej, gullklöver, vårveronika och färgkulla. Ängen är igenväxande med gräs och domineras av rödven, hundäxing och kvickrot.

Skötselbehov: Unga trädplantor bör avlägsnas och vidare skulle slåtter vara till födel.

53 LOHJA, Suojalan keto

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66910:3299 akp:aki: 66909:3298

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Karstun maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, Suojalan talon pihan lähellä sijaitsee pieni keto, jota ei ole pitkään aikaan hoidettu. Valtalajeja ovat tuoksusumake, keltamatara ja mäkivirvilä. Puuston levittäytyessä alue on jatkuvasti supistunut.

Hoitotarve: Puiden taimien raivaus ja niitto olisivat tarpeen kedon säilyttämiseksi.

53 LOJO, Suojala torräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66910:3299 nhn:nhö 66909:3298

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: torräng

Beskrivning av området: Innanför gränserna till Karstus på regionnivå värdefulla landskapsområde finns en liten torräng alldeles intill Suojala hemman. Området har inte skötts på en längre tid. Växtligheten domineras av vårbrodd, gulmåra och sparvvicker. Allt eftersom träd sprider sig i området krymper ängsarealen.

Skötselbehov: För att torrängen skall bevaras bör trädbeståndet gallras och även slåtter är behövlig.

54 LOHJA, Paksalon niitty

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66992:3426 akp:aki: 66989:3427

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Paksalossa Turuntien pohjoispuolella, Akustista 400 m itään pellon ja metsäisen kalliomäen välissä sijaitsee pieni, pitkulainen niitty. Alueen laidunkäyttö on lopetettu jo 30 vuotta sitten. Niitty onkin pääosin varsin umpeenkasvanut ja heinittynyt, mutta paikoin on jäljellä hyvää niitylajistoa. Suurelta osin alue on ollut ketoa, joka on muuttunut korkeakasvuisemmaksi. Valtalajeja ovat nurmipuntarpää, ahomatara ja keltamatara. Osa niitystä on muuttunut varsin niukkalajiseksi valtakasveinaan nurmipuntarpää, metsäkurjenpolvi, peltiohdake ja nokkonen. Huomionarvoisia ovat mäkikaura ja hakarasara.

Hoitotarve: Niityn pelastaminen edellyttäisi niittoa tai laidunnusta sekä niitylle levinneiden puiden taimien raivausta.

54 LOJO, Paksalo äng

Grundkartsblad: 204102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66992:3426 nhn:nhö 66989:3427

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: I Paksalo norr om Åbovägen finns en liten, långsträckt äng mellan åkrarna och en skogsbacke, ca 400 m öster om Akustis. Betet på området upphörde redan för 30 år sedan. Ängen är till största delen kraftigt igenvuxen, men ställvis finns ännu en representativ ängsflora. Största delen av området utgörs av en torräng, som blivit ganska högvuxen. Växtligheten domineras av ängskavle, vitmåra och gulmåra. En del av ängen är särskilt artfattig och domineras av ängskavle, skogsnäva, åkertistel och brännässla. Luddhavre och piggstarr är beaktansvärda.

Skötselbehov: För att rädda ängen förutsätts att den sköts genom slåtter eller bete, samt att trädplantorna som spritt sig till området röjs bort.

55 LOHJA, Kirkkomäen haka

Peruskarttalehti: 204101

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66921:3388 akp:aki: 66918:3387

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisoutu

Pinta-ala (ha): 1.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: haka

Alueen kuvaus: Kutsilan Kirkkomäen korkean kalliojyrkänteen alapuolisella lounaisrinteellä sijaitsee metsittynyt entinen laidunalue, jota ei ole ainakaan yli 20 vuoteen laidunnettu. Puusto on mäntyvaltainen. Alueella on runsas pihlaja-, paatsama- ja kuusialikasvos. Entisellä hakamaalla ovat valtalajeina lampaannata, sinivuokko ja mustikka. Muutamin paikoin on ketomaisia aukkoja. Rinteellä sinnittelee niukkoina kohtalainen joukko niittykasveja. Huomionarvoisia kasveja ovat vuorimunkki, nuokkukohokki, harmaapoimulehti ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Puun taimia ja nuorta puustoa olisi tarpeen raivata. Myös muutamien isojen kuusten kaataminen olisi eduksi. Niitto tai laidunnus on suositeltavaa.

55 LOJO, Kirkkomäki hage

Grundkartsblad: 204101

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66921:3388 nhn:nhö 66918:3387

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.5

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hage

Beskrivning av området: På sydvästsluttningen under Kirkkomäki klippbrant i Kutsila finns en numera beskogad gammal betesmark som inte betats på mer än 20 år. Trädbeståndet domineras av tall, och ett rikligt underbestånd av rönn, brakved och gran förekommer. På den gamla hagmarken domineras växtligheten av fårsvingel, blåsippa och blåbär. Ställvis förekommer små torrängslika öppningar. I sluttningen finns ännu fåtaligt några ängsväxter kvar. Beaktansvärda är blåmunkar, backglim, sammetsdaggekåpa och sparvvicker.

Skötselbehov: Beståndet av trädplantor och unga träd bör röjas. Även några stora granar kunde fällas. Slätter eller bete är att rekommendera.

56 LOHJA, Martin kallioketo

Peruskarttalehti: 202310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66846:3260 akp:aki: 66845:3259

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Lähellä Lohjanjärven ranta, pellon laidassa sijaitsee pieni kallioketo ja heinäniittyalue. Niityllä (entisellä pellolla?) ovat valtalajeina nurmirölli, juolavehna, timotei ja metsäapila. Kalliokedolla valtalajeja ovat isomaksaruocho, mäkivirvilä, mäkitervakko ja pelto-orvokki. Huomionarvoisia kasveja ovat himmeätädyke, jänönapila ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen hoitaa niittämällä ja raivaamalla haapoja pois alueelta.

56 LOJO, Martis hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 202310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66846:3260 nhn:nhö 66845:3259

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 0.2

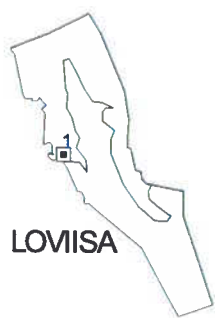
Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng, annan

Beskrivning av området: Nära stranden av Lojo sjö, längs åkerkanten, finns en liten hällmarkstorräng och ett gräsängsområde. På ängen (gammal åker?) dominerar rödven, kvickrot, timotei och skogsklöver. På hällmarkstorrängen dominerar käringkål, sparvvicker, tjärblomster och åkerviol. Beaktansvärda är luddveronika, harklöver och sparvvicker.

Skötselbehov: Området bör skötas genom slätter samt röjning av asparna.

1 LOVIISA, Fantsnäsin rantaniityt

Peruskarttalehti: 302111

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66991: 4582 akp:aki 66988: 4578

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.8

Maanomistaja: yksityinen

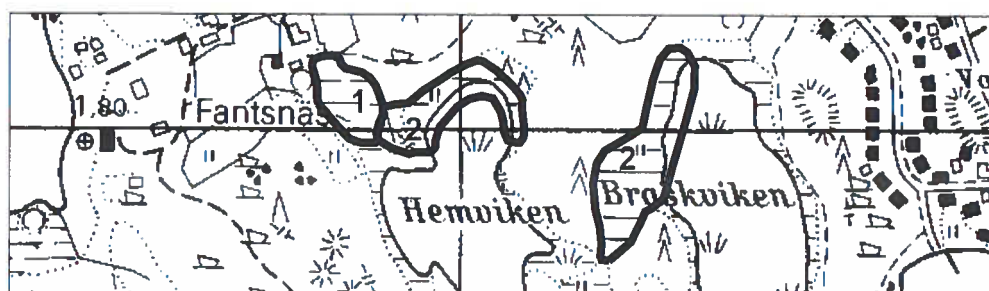
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Loviisan keskustasta etelään, Valkon lounaispuolella on kahden syvän lahden perukassa melko laajoja merenrantaniittyjä, joista pääosasta laidunnus on loppunut. Kasvillisuus on enimmäkseen pysynyt matalana, edustavana. Hevoslaitumena toimivalla rantaniityllä lähimpänä Fantsnäsin tilaa (osa-alue 1) on järviruoko-, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihvilä- ja meriluikka-rönsyröllivaltaista kasvillisuutta. Idempänä on kaksi rantaniittyä (osa-alue 2), joiden laidunnus loppui ehkä kymmenkunta vuotta sitten. Niillä on edustavaa, matalaa kasvillisuutta, mm. rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä sekä pienialaisesti jakkiniittyä ja mesiangervovaltaista rantaniittyä. Lähes puolet niityistä ovat jo ruovikoituneet ja myös pensaat ovat levittäytymässä rantaniityille. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla silmälläpidettävä jouhiluikka, käärmeenkieli, merisara, särmäputki, ruoholaukka, nyylähaarikko, hentosuolake ja sirohernesara.

Hoitotarve: Rantaniittyjen laidunnuksen uudelleenaloittaminen sekä pensaiden raivaus ovat tarpeellisia hoitotoimia.

Fantsnäsin rantaniityt

1: 10 000

1 LOVISA, Fantsnäs strandängar

Grundkartsblad: 302111

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66991: 4582 nhn:nhö 66988: 4578

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.8

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Värdbiotyyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: Söder om Lovisa centrum, sydväst om Valkom finns det några vidsträckta strandängar vid botten av två havsvikar. De flesta strandängarna är numera obetade, men vegetationen har för det mesta ändå hållits låg och representativ. Närmare Fantsnäs gård finns en strandäng som fungerar som en betesmark för hästar (delområde 1) och här förekommer det vass-, krypven-

madrör-salttä- och agnsäv-krypvendominerade växtsamhällen. Längre österut finns två strandängar (delområde 2) där betet upphörde för ett tiotal år sedan. På dessa hittas en representativ, låg växtlighet, bl.a. påträffas krypven-madrör-salttägångar och på mindre arealer även staggängar och älggräsdominerade partier. Nästan hälften av ängarna är numera bevuxna med vass och även buskar håller på att invadera. Beaktansvärda är den i Nyland hänsynskrävande tagelsäven, ormtunga, norskstarr, krusfrö, gräslök, knutnarv och liten ärtstarr.
Skötselbehov: Bete av strandängarna bör återupptas och buskarna bör röjas bort.

1 MYRSKYLÄ, Kankkilan laidun

Peruskarttalehti: 302205
Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67237: 4329 akp:aki: 67235: 4328
Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu
Pinta-ala (ha): 1.7
Maanomistaja: yksityinen
Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, niitty, kallioketo
Alueen kuvaus: Noin kilometri Kankkilan kyläkeskuksesta, Humalakoskeen johdavan tien varrella on ympäröivien peltolaitumien yhteydessä hiehojen ja emolehmien laiduntama haka-metsälaidun. Eläimille annetaan lisärehua. Alue on selvästi rehevöitymässä. Eteläosa on koivuhakaa. Parhaiten säilynyt osa on tien vieressä. Valtalajeja ovat poimulehdet ja nurmirölli. Alueella on pieni melko edustava tuore pienruohoniitty valtalajeinaan päivänkakkara, poimulehdet, nurmirölli ja syysmaitiainen sekä kosteaa suurruohoniittyä ja karua kallioketoa. Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti ja kevättädyke. Kuusivaltainen metsälaidun on länsi- ja pohjoisosasta osin kulunut mullokselle. Alueella on muutamia vanhoja järeitä puita. Kivikautinen asuinpaikka sijaitsee laitumesta vajaa 200 m kaakkoon.
Hoitotarve: Aluetta tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista ja välttää lisärehun antoa eläimille, jotta rehevöityminen saataisiin pysäytetyksi.

1 MÖRSKOM, Kankböle bete

Grundkartsblad: 302205
Enhetskoordinater: öhn:öhö 67237: 4329 nhn:nhö 67235: 4328
Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen
Areal (ha): 1.7
Markägare: privat
Värdeklass: P+

Vårdbiotyyp: skogsbete, hage, äng, hållmarkstorräng
Beskrivning av området: Omkring en kilometer från Kankböle bycentrum ligger en betesmark invid vägen som leder till Humlefors. Hagen-skogsbetet som ligger i anslutning till den omgivande åkervallen betas av kvigor och dikor. Djuren förses med tilläggsfoder och området håller klart på att övergödås. I områdets södra del finns en björkhage och den del av området som bevarats bäst ligger intill vägen. Daggkåpor och rödven dominerar växtligheten. På området finns även en liten relativt representativ frisk lågortsäng med dominerande arter ss. prästkrage, daggkåpor, rödven och höstfibbla. Vidare påträffas en fuktig högortsäng och en karg hållmarkstorräng. Vårveronikan är beaktansvärd. Den grandominerade skogsbetesmarken har i dess västra och norra delar överbetats och lider av tramp och delvis saknas vegetation överhuvudtaget. På området finns några gamla och grova träd.

Skötselbehov: För att hejda övergödningprocessen bör vårdbiotopen betas skild från åkervallen och djuren bör ej heller förses med tilläggsfoder.

2 MYRSKYLÄ, Jokelan haka

Peruskarttalehti: 302208

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67239:4443 akp:aki: 67237: 4442

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Itäisessä Myrskylässä, Kreivilän ja Jaakkolan välisen tien pohjoispuolella, Jokelan pihan itäpuolella sijaitsee vasikoiden laidunhaka. Porvoon-jokilaakson valtakunnallisesti merkittävällä maisema-alueella oleva haka on maisemallisesti näyttävä, riukuaidan ympäröimä ja maakiviä on runsaasti, mutta se on lajikäyhyä ja pahoin rehevöitynyt. Eläimille tuodaan lisärehua, ja alueella vallitsevat typpikasvit. Valtalajeja ovat siankärsämö, nurmirölli, voikukka, valkoapila ja kylänurmikka. Puut ovat enimmäkseen hieskoivuja (myös kuusia).

Hoitotarve: Alue menettää arvonsa perinnebiotooppina, jos laidunkäyttöä ei muuteta sellaiseksi, ettei haka rehevöidy.

2 MÖRSKOM, Jokelas hage

Grundkartsblad: 302208

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67239: 4443 nhn:nhö 67237: 4442

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: hage

Beskrivning av området: I Grevnäs, i Mörskoms östligaste delar, norr om vägen som går från Grevnäs till Labbom finns en beteshage för kalvar. Hagen ligger öster om Jokela hemmans gårdsplan. Hagen som omges av en slangärdesgård är landskapsmässigt tilltalande, och befinner den sig inom gränserna för det nationellt värdefulla landskapsområdet i Borgå ådal. Vidare är inslaget av stenar rikligt, men ängsväxtligheten är artfattig och ställvis kraftigt övergödd. Således domineras växtsamhället av kväveälskande växter. Djuren förses med tilläggsfoder. Rölleka, rödven, maskros, vitklöver och vitgröe dominerar. De flesta träden är glasbjörkar, men även granar förekommer.

Skötselbehov: Området mister sitt värde som vårdbiotop om betesdriften inte ändras så att övergödningen upphör.

1 MÄNTSÄLÄ, Sandbergin pelto

Peruskarttalehti: 204407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67167: 4003 akp:aki: 67163: 4000

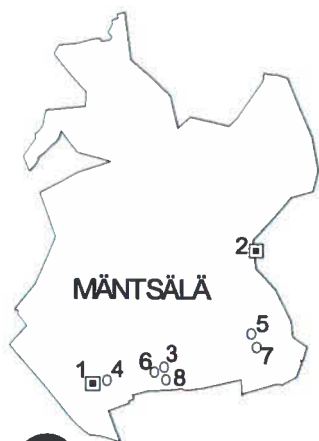
Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 4.1

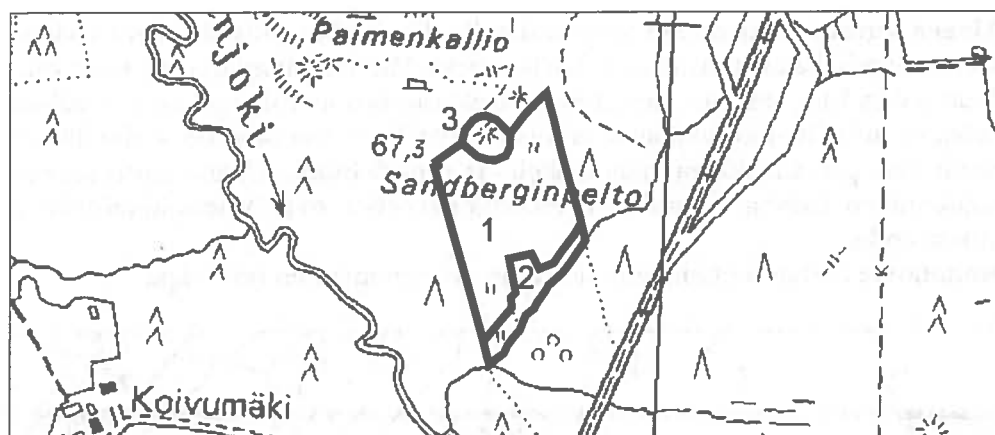
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, uhanalainen laji: saunionoidanlukko (St, aV), useita huomionarvoisia lajeja

Sandbergin pelto

1:10 000

Perinnemaisematyypit: muu, niitty, haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Ohkolan Ohkolanjokilaaksossa sijaitsevasta alueesta pääosa on ollut yli 20 vuotta sitten peltona, eikä sillä ole juurikaan arvoa perinnebiotooppiina. Puroon laskeva kaakkoisrinne on sen sijaan edustavaa, mutta umpeutuvaa, niittyä. Purovarressa ja eteläosan jyrkimmässä rinteessä on niittyä ja hakaa (osa-alue 2). Eteläisimmässä kulmassa on avoin niittyosa. Se on melko umpeenkasvanut, mutta lajistoltaan yllättävän hyvä. Myös kasvillisuudesta on vielä nähtävillä, että alue on ollut hieno niitty. Niitty koostuu tuoreesta pienruohoniitystä valtalajeinaan metsäapila, niittynätkelmä, paimenmatara ja särmäkuisma, huopahohdakevaltaisesta tuoreesta suurruohoniitystä sekä kosteasta suurruohoniitystä valtalajeinaan mesiangervo ja korpikaisla. Niityllä kasvavat uhanalainen saunionoidanlukko (1 yks. 1995), sisämaassa varsin harvinainen särmäputki sekä huomionarvoiset ketonoidanlukko, laskospoimulehti, hakarasara, rantatädyke, nurmitatar, korpinurmikka ja pohjannurmikka. Entinen pelto (osa-alue 1) on nurmipuntarpäävaltainen ja köyhälajinen, pienialaisesti on muodostunut jonkinmoista niittykasvillisuutta. Alueella kasvaa keväthanhikki (yksi yksilö). Keväthanhikki saattaa olla istutusalkuperää, koska esiintymä on lajille oudossa paikassa. Vuonna 1993 ja muutamana vuonna sen jälkeen entistä peltoa niitettiin ja vuonna 1994 pieneltä osalta laidunnettiin lampailla. Pieni kallioketo pellon pohjoispuolella (osa-alue 3) lienee vanha talon paikka. Kuivalla pienruohoniityllä valtalajit ovat ahomansikka, paimenmatara ja särmäkuisma.

Hoitotarve: Niitto tai laidunnus etenkin niittyrinteellä on tarpeen umpeenkasvun estämiseksi. Eteläisimmässä osassa voisi raivata kuusia pois. Pelto-osiota niittämällä se muuttuisi vähitellen niittymäiseksi.

2 MÄNTSÄLÄ, Metsikön keto

Peruskarttalehti: 204411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67285: 4142 akp:aki: 67282: 4141

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

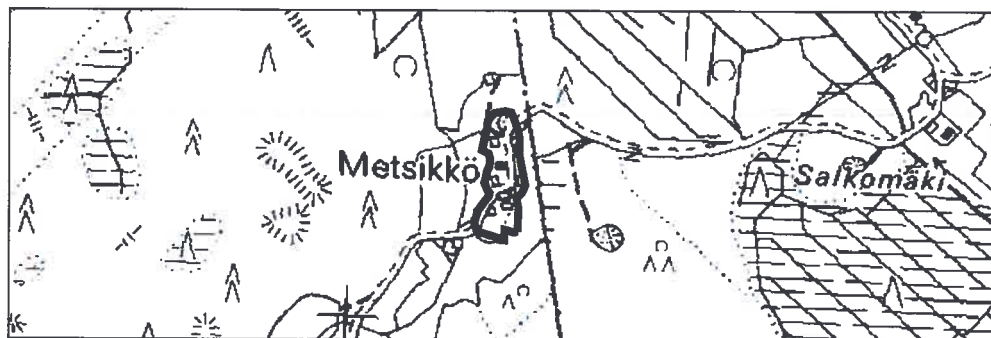
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: saunionoidanlukko (St, aV)

Perinnemaisematyypit: keto, niitty

Alueen kuvaus: Sääksjärven Metsäkulmalla, Pukkilan rajalla sijaitsevan Metsikön talon pihalla on edustavaa ketoa ja niittyä. Vanhaa pihapiiriä niitetään osin. Alue onkin kasvistoltaan merkittävä. Pienruohokedon valtalajit ovat harakankello, nurmirölli, ahosuolaheinä ja metsälauha. Tuoreella pienruohoniityllä valtalajit ovat päivänkakkara, harakankello ja rönsyleinikki. Uhanalainen saunio-noidanlukko kasvaa pihaniityllä. Huomionarvoisia ovat ketonoidanlukko ja musta-apila.

Hoitotarve: Niityn niittäminen vuosittain on erinomainen hoitotapa.

Metsikön keto

1:10 000

3 MÄNTSÄLÄ, Nuutinmäen laidun

Peruskarttalehti: 204410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67181: 4065 akp:aki: 67179: 4062

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelysseutu

Pinta-ala (ha): 3.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyyppit: niitty, haka, keto

Alueen kuvaus: Nummisissa, Nuutinmäen loivalla etelärinteellä on kivinen nautakarjan laidun, jonka laidunnus loppui vuonna 1993. Länsiosa on niittyä ja itäosa hakamaata. Tiheäpuustoinen haka on koivu- ja harmaaleppävaltaista. Kasvillisuus on osin melko rehevöitynyttä, mutta osin edustavaa.

Niitystä osa on tuoretta pienruohoniittyä ja osa heinävaltaista niittyä. Lisäksi on hieman ketoa. Tuore heinäniitty on melko rehevöitynyt. Tuore pienruohoniitty on paikoin kasvillisuudeltaan edustava ja valtalajeina ovat päivänkakkara, harakankello, paimenmatara ja pukinjuuri. Huomionarvoisia kasveja ovat keväthanhikki, hakarasara, nurmitatar, jäkki ja hiirenhäntä.

Hoitotarve: Laidunnuksen uudelleen aloittaminen on tarpeen. Puuston harvennus on eduksi hakaosalla.

4 MÄNTSÄLÄ, Heinolan laidun

Peruskarttalehti: 204407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67168: 4014 akp:aki: 67166:4013

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelysseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: haka, niitty, joenrantaniitty

Alueen kuvaus: Ohkolassa, Hakkarinojan varrella on Heinolan talon kaakkoispuolisella itärinteellä puronvarsilehdon ympäröimä kuusi-haapahaka sekä pieni suurruohoniitty. Haka oli 1970-luvun puolivälistä 15 vuotta laiduntamatta, mutta nautakarjan laidunnus aloitettiin uudelleen 1990-luvun vaihteessa. Huomionarvoisia kasveja ovat sikojuuri, hakarasara ja häränsilmä.

Hoitotarve: Sopiva hoitotapa on haan laidunnus erillään peltolaitumista. Kuusi-en harvennus olisi eduksi.

5 MÄNTSÄLÄ, Hannulan laidun

Peruskarttalehti: 204411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67211: 4140 akp:aki: 67208: 4136

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty, metsälaidun, keto

Alueen kuvaus: Sääksjärvellä, Pukkilan kirkolle vievän tien varressa 800 metriä Porvoon- Hyvinkään-tien risteyksestä on peltoihin, asutukseen ja tiehen rajoitettu niitty ja metsälaidun, jolla laiduntavat hiehot. Keskellä niittyä on pieni soranottopaikka ja entisen talon perustukset. Eläimille on aiemmin annettu lisärehua, minkä vuoksi alue on selvästi rehevöitynyt. Eteläosa on heinäniittyä, rehevöitynyttä ketaa ja mäntyhakaa. Rehevöitymisen takia ketokasvillisuus on niukentunut. Pieni osa on ollut aiemmin peltona. Kedolla valtalajit ovat metsälauha, huopakeltano ja harakankello. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara ja Uudellamaalla harvinainen syysmaitiaisen pohjoinen rotu (var. *pratensis*). Niityn itäosassa on pieni mäntymetsälaidun. Laitumen pohjoisosa on havupuuvaltaista hakaa ja metsälaidunta.

Hoitotarve: Alueelle sopiva hoitotapa on laidunnus, joka ei rehevöitä perinnebiotooppia. Puuston harvennus olisi eduksi.

6 MÄNTSÄLÄ, Hakalan niitty

Peruskarttalehti: 204407 & 204410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67178: 4063 akp:aki: 67174: 4057

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Nummisissa Hakalan tilan eteläpuolella sijaitsevaa Mustijoen ja siihen laskevan puron varren niittyä laidunsi nautakarja vuoteen 1992 asti. Jokitörmässä on maavyörymiä. Pääosa alueesta on jonkin verran rehevöitynyttä tuoretta rinniä. Hieman yli puolet on selvästi umpeutunutta nurmipuntarpään ja koiranputken vallitsemaa heinäniittyä. Vielä pienruohoisella osalla runsaita ovat mm. metsäapila, keltamatara, paimenmatara, hiirenvirna ja niittynätkelmä. Alarinteessä on kosteaa suurruohoniittyä. Alueen itäosassa on kuusihaaka. Huomionarvoisia ovat hakarasara ja keltavuokko.

Hoitotarve: Laidunnuksen uudelleenaloittaminen on suositeltavaa.

7 MÄNTSÄLÄ, Pruusilan haka

Peruskarttalehti: 204410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67198: 4146 akp:aki: 67196: 4144

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Sääksjärvellä, Sääksjärvelle vievän tien eteläpuolella on Pruusilan talon luoteispuolella pienellä kumpareella haka, jossa laiduntaa 5 lehmää. Kuusihaka on rehevöitynyt ja melko niukkalajinen. Runsaita ovat mm. harakankello, timotei, kumina ja pukinjuuri. Pruusilan tilalla on vanhaa rakennuskantaa. Tilaan kuuluu vanha aitta ja muutama piharakennus, jotka ovat maalaamattomia hirsirakennuksia.

Hoitotarve: Laidunnusta olisi tarpeen muuttaa sellaiseksi, ettei haka rehevöidy.

8 MÄNTSÄLÄ, Ylikartanon laidun

Peruskarttalehti: 204410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67172: 4065 akp:aki: 67167: 4061

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 4.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: muu, niitty, haka

Alueen kuvaus: Kartanon kaakkoispuolella, Mustijokeen laskevan puron varrella sijaitsee nautakarjan laidunalue. Pääosa on niittyä ja entistä peltoa, pohjoisosassa on hakamaata. Nurmilauhavaltaiset niityt ovat ilmeisesti pääosin entistä peltoa ja lannoitettuja. Tiheäpuista hakamaata vallitsevat haapa ja harmaaleppä. Paljasta savimaata on runsaasti. Alueen arvo perinnebiotooppina on rehevöitymisen ja entisen peltokäytön takia vähäinen. Huomionarvoinen kasvi on hakarasara. Ylikartano on museoviraston mukaan rakennushistoriallisesti arvokas.

Hoitotarve: Alueen hoidoksi sopii laidunnus, joka ei rehevöitä perinnebiotooppia.

1 NUMMI-PUSULA, Yli-Rydön niitty

Peruskarttalehti: 202411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67268:3304 akp:aki: 67266:3302

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

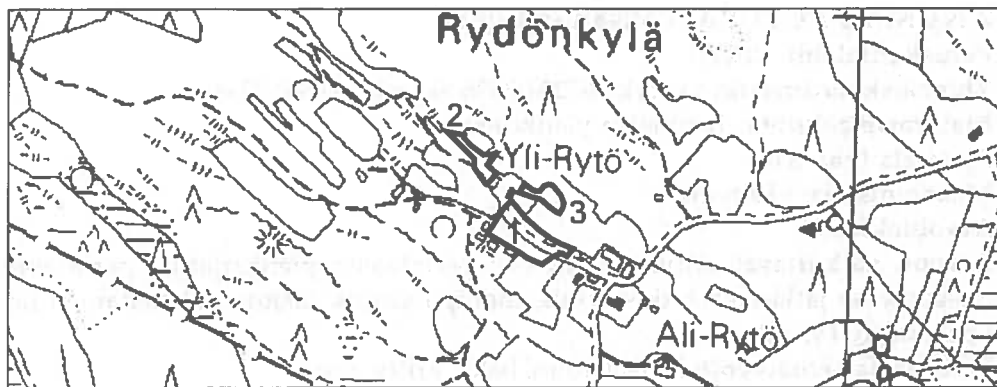
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): ainutlaatuisuus, perinteisen maankäytön jatkuvuus, niittoniitty, edustavuus, uhanalaiset lajit: ketokatkerö (V, aE), kirkiruoho (aE), kasvillisuuden rakenne poikkeuksellisen edustava, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyypit: niitty, haka

Alueen kuvaus: Tammelan ylängöllä Karisjärven Rydönkylässä sijaitsee yksi Suomen viimeisistä niittoniityistä. Yli-Rydön niitty on ilmeisesti Uudenmaan ainoa jatkuvasti niitetty ja perinteiset piirteensä säilyttänyt niittoniitty. Alue on siksi paitsi luonnonoloiltaan, myös kulttuurihistoriallisesti ainutlaatuinen. Yli-

Yli-Rydön niitty

1:10 000

Rydön tila on pientila, jolla karjatalouskäyttö on poikkeuksellisen perinteistä, jopa peltöjen pientareilla on upeaa niittykasvillisuutta aivan kynnetyn maan rajaan asti. Niittyjä ja pientareita on ainakin yli 50 vuoden ajan vuosittain niitetty näihin päiviin asti ja sen jälkeen jälkilaidunnettu lypsykarjalla. Karjan pito tilalla loppui vuoden 1995 jälkeen, mutta parasta osa-alueita ja osaa pellon pientareista niitetään edelleen.

Pihan itäpuolella sekä tien pohjois- että eteläpuolella sijaitsee varsinainen niittoniitty (0.2-0.3 ha) (osa-alue 1). Niittyä on niitetty viikatteella vuosittain yleensä heinäkuun alkupuolella. Kasvillisuus on aidolle niittoniitylle ominaisesti runsaslajista ja kasvilajitiheys on poikkeuksellisen korkea. Niitty on kasvillisuuden rakenteeltaan ainutlaatuisen edustava. Niityltä on laskettu parhaimmillaan 46 putkilokasvilajia neliömetriltä. Lukema on korkein tiedossa oleva Suomesta Ahvenanmaan ulkopuolelta. Etenkin niityn itäosan kasvillisuuden rakenne on ainutlaatuisen hieno: neliömetrillä on keskimäärin 40 putkilokasvilajia. Niittoniitty on pääasiassa erittäin edustavaa tuoretta pienruohoniittyä valtalajeinaan nurmirölli, huopakeltano, hakamaapöimulehti ja laidunpöimulehti. Länsiosassa pieni osa on melko edustavaa tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan nurmilauha, nurmirölli, niittyleinikki ja valkoapila Tässä osassa on aiemmin kasvanut puita, jonka takia niittykasvillisuus ei ole niin edustavaa kuin muualla niityllä. Niityllä kasvaa valtakunnallisesti vaarantuneen ketokatkeron Uudenmaan elinvoimaisin esiintymä. Huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko, kartioakankaali, harmaapöimulehti, laskospöimulehti, hirssisara, syylälinnunherne, nurmitatar, jäkki ja keväthanhikki.

Talon luoteispuolella on peltöjen keskellä pieni niitty sekä niityn eteläpuolella peltöjen läpi kulkeva tien piennar (osa-alue 2). Myös tämä osa-alue on kasvillisuudeltaan erittäin hienoa, suurimmaksi osaksi tuoretta pienruohoniittyä, jolla on pieniä ketomaisia laikkuja. Sillä kasvaa myös uhanalaista ketokatkeroa sekä uhanalaista kirkiruohoa (P. Keinänen; suull.). Huomionarvoisia ovat harmaapöimulehti, keltasara, hirssisara, nurmitatar ja soikkokaksikko.

Pihasta itään peltöjen ympäröimänä on pieni niitty- ja hakakieleke (osa-alue 3). Kapea niittyjuotti on kasvillisuudeltaan edustava. Runsaimpia lajeja ovat huopahdake, nurmilauha ja nurmirölli. Niitystä noin puolet on tuoretta suurruohoniittyä, puolet pienruohoista. Jäkki ja nurmitatar ovat melko runsaita. Puolet osa-alueesta on lehtipuuhaakaa valtalajeinaan hietakastikka, metsäkastikka ja kielo. Haassa on kaksi suurta monirunkoista lehmusta.

Hoitotarve: Viikatteella niiton jatkaminen säilyttää ainutlaatuisen alueen arvot. Myös jälkilaidunnus on suositeltavaa.

2 NUMMI-PUSULA, Pöksän laitumet

Peruskarttalehti: 202411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67254:3336 akp:aki: 67248:3331

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 8.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

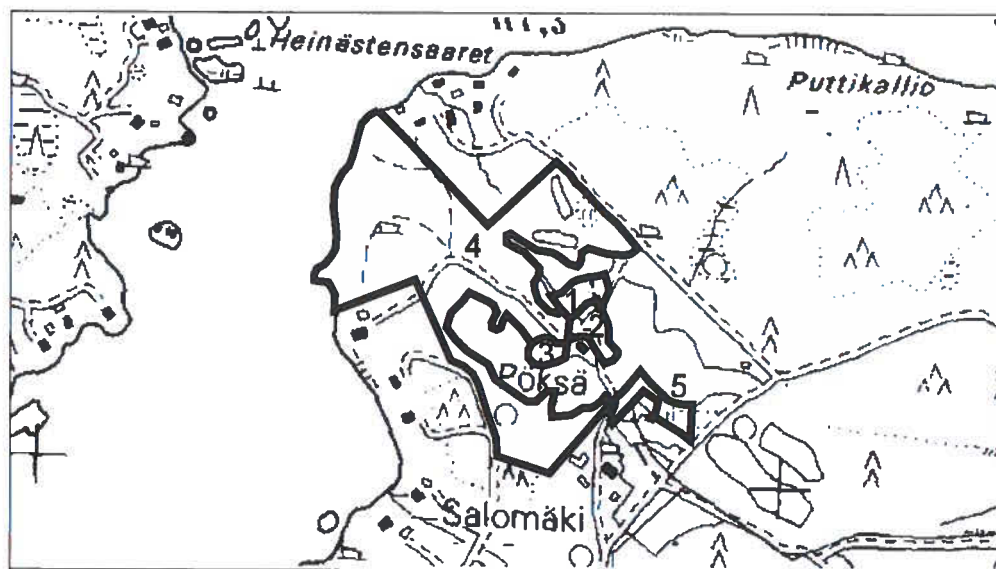
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen pienkarjatila, perinteisen maankäytön jatkuvuus, edustavuus, monipuolisuus, laajuus, uhanalainen laji: ketokatkerö (V, aE)

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, niitty, muu

Alueen kuvaus: Pöksänmaalla, Saloveden itäpuolella sijaitsee yksi Uudenmaan viimeisiä perinteisiä pienkarjatiloja, joilla nautakarja on näihin päiviin asti laiduntanut metsissä ja niityillä. Alue on Uudenmaan korkeimmalla merenpinnasta sijaitseva perinnemaisema-alue. Jo peruskartalla aluetta luonnehtii perinteisyys: mosaiikkimaisesti on pieniä peltoja ja niiden välisiä pieniä niittyjä. Laaja metsälaidun on moniosainen ja vaihteleva. Parhailla osa-alueilla ei kasvillisuudessa ole juuri lainkaan rehevöitymisen merkkejä, vaan ne ovat erittäin hienoa monilajista niittykasvillisuutta.

Autiotalon pohjoispuolella on laidunnettua piha-aluetta (osa-alue 2) ja koi-vuhaka (osa-alue 1). Koivuhaka (entinen niitty) on kasvillisuudeltaan edustava valtalajeinaan nurmirölli, metsälauha ja mustikka. Alueella on myös erikoislaatuinen suuri kuusi, jolla on poikkeuksellisen paksut alaoksat. Piha-alue on pääosin niukkalajista tuoretta heinäniittyä ja pihatannerta. Edustavaa pienruohoista niittykasvillisuutta on pieninä laikkuina. Ketonoidanlukko on huomionarvoinen. Tien ja pellon välissä on pieni pensoittuva niitty (osa-alue 3). Tuore pienruohoniitty on kasvillisuudeltaan hyvin edustava. Selviä valtalajeja ei ole nurmiröllin lisäksi. Niityllä on neliömetrillä jopa 35 kasvilajia. Jäkki on melko runsas. Niityllä kasvaa uhanalainen ketokatkerö. Huomionarvoisia kasveja ovat harmaapoimulehti, hirssisara, jäkki ja nurmitatar. Niityllä on melko paljon nuoria puita ja pensaita, joten alue metsittyy mikäli puustoa ei raivata.

Pääosa Pöksän laitumista on metsälaidunta ja osin hakamaata (osa-alue 4). Laajalla sekametsälaitumella laidunnuksen jäljet eivät ole kovin selvät. Valtalajeja ovat metsälauha ja mustikka.

Pöksän laitumet

1:10 000

Eteläosa on edustavaa mäntyhakaa, joka on ilmeisesti aiemmin ollut vähäpuustoisempaa. Mäntyhaka on puustoltaan melko tiheä, mutta harvapuustoisissa aukoissa on hyvin edustavaa niittykasvillisuutta.

Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti, hirssisara, pähkinäpensas, jäkki ja nurmitatar. Kaakkoisin osa-alue on (osa-alue 5) tuore niitty, joka itäosastaan on ehkä ollut aiemmin peltona. Länsiosa on kasvillisuudeltaan hyvin edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, mutta pusikoitumassa. Jäkki on paikoin runsas. Niityllä kasvavat uhanalainen ketokatkerokko ja huomionarvoiset soikkokaksikko, harmaapoimulehti, laskospoimulehti, hirssisara, jäkki ja nurmitatar.

Nautakarjanpito tilalla on loppunut vuoden 1996 jälkeen. Perinnebiotooppeja on tämän jälkeen kuitenkin hoidettu laiduntamalla niitä hevosilla.

Hoitotarve: Suositeltavat hoitotavat ovat laidunnus tai niitto. Pensaiden ja puiden alkujen poisto niityltä on välttämätöntä metsityksen estämiseksi.

3 NUMMI-PUSULA, Kumpulan laitumet

Peruskarttalehti: 204202

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67265:3361 akp:aki: 67262:3357

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 0.9

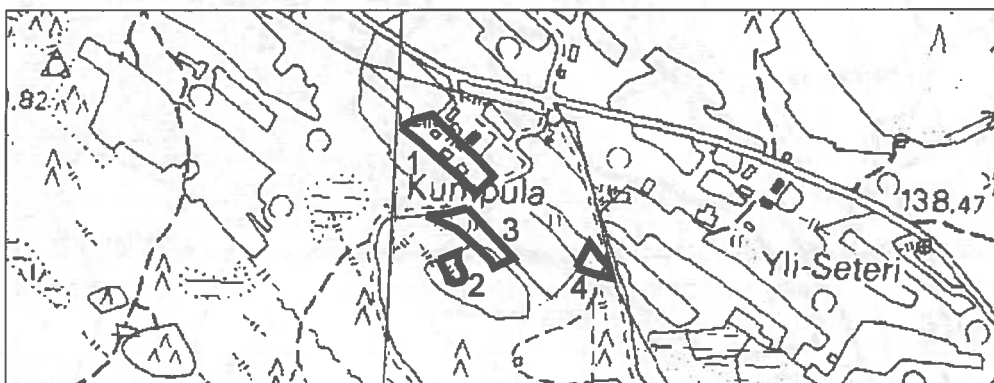
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen pienkarjatila, edustavuus, erikoisuus, uhanalaiset niittytyypit, uhanalainen laji: kirkiruoho (aE)

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Seterinkulmalla sijaitsee yksi Uudenmaan viimeisistä perinteisesti hoidetuista pienkarjatilastoista, jolla lypsykarja on laiduntanut kesät metsissä ja päästetty syksyllä pelloille ja osin niityille. Pihapiiriä ympäröivältä niityltä on myös niitetty eläimille rehua. Karjan pito tilalla on kuitenkin loppunut vuoden 1994 jälkeen, ja niityt ovat nopeasti kasvamassa umpeen. Talon eteläpuolinen lounaisrinne on umpeenkasvun alkuvaiheessa oleva tuore niitty (osa-alue 1). Itäreunalla on hyvin edustavaa nurmirölliävaltaista tuoretta pienruohoniittyä, muutoin alue on jo melko korkeakasvuinen (tuore heinäniitty). Niityllä kasvavat mm. Uudellamaalla erittäin uhanalainen, rauhoitettu kirkiruoho sekä huomionarvoiset harmaapoimulehti, hirssisara, jäkki ja nurmitatar. Pellon reunalla oleva pieni niemeke (osa-alue 2) on edustavaa, osin ketomaista, tuoretta niittyä. Huomionarvoisia ovat Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho, kelta-apila, jäkki ja nurmitatar. Koillisrinteen pieni niitty (osa-alue 3) on kasvillisuudeltaan erikois-

Kumpulan laitumet

1:10 000

laatuinen ja sillä tavataan kahta uhanalaista Uudeltamaalta häviämäisillään olevaa niittytyyppiä (jäkkiniitty ja kangasketo). Se on pääosin lepikoituvaa jäkkiniittyä. Lisäksi on tuoretta heinäniittyä ja parin aarin alalla kangasketoa. Metsän ja pellon välissä on pieni niittykuvio (osa-alue 4), joka on matalakasvuista edustavaa tuoretta pienruohoniittyä valtalajeinaan nurmirölli, metsälauha ja nurmitatar. Myös jäkkiä ja hirssisaraa on kohtalaisesti.

Hoitotarve: Laidunnuksen uudelleen aloittaminen tai niittäminen sekä vesikon ja puiden taimien raivaus olisivat kiireellisiä hoitotoimia hienon alueen säilyttämiseksi.

4 NUMMI-PUSULA, Koijärven rantaniitty

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67024:3376 akp:aki: 67015:3363

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 24.6

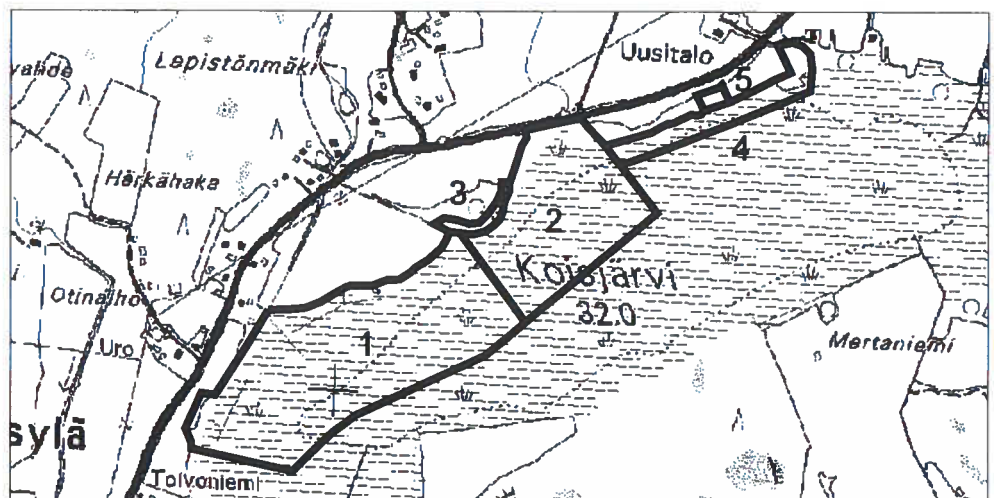
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laidunnettu laaja rantaniitty, arvokas lintuvesi

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, haka, niitty, muu

Alueen kuvaus: Nummi-Pusulan lintujärvistä koillisin eli Koijärvi on umpeutuva, aikoinaan laskettu järvi, jolla on hyvin niukalti avovettä jäljellä. Koijärven länsirannalla on laaja lihakarjan laidunalue, joka kuuluu kolmeen tilaan, mutta on nykyisin yhtenä laitumena. Eteläisin osa rannasta (osa-alue 1) on jatkuvasti laidunnuksessa ollut rantaniitty, joka on pääosin suursarantaniittyä valtalajeinaan viiltosara. Tuoretta heinäniittyä on hieman yläreunalla. Huomionarvoinen kasvi on harmaapöimulehti. Edellisen pohjoispuolinen rantaniitty (osa-alue 2) on aidattu yhteen entisten peltojen kanssa. Myös se on pääosin suursarantaniittyä. Alue oli n. 10 vuotta laiduntamatta, kunnes 1995 laidunnus aloitettiin uudelleen. Lehtipuuvaltaisella kivisellä rinteellä (osa-alue 3) on melko edustavaa koivuhakaa ja rehevöityntä harmaaleppähakaa. Huomionarvoinen kasvi on hirssisara. Uusitalon tilan rantaniitty (osa-alue 4) oli kymmenkunta vuotta laiduntamatta ja otettiin uudelleen laidunkäyttöön 1995. Myös se on pääosin viiltosarantaniittyä. Lisäksi on harmaaleppähakaa ja kiiltopajukkoa. Huomionarvoinen kasvi on mietotatar. Entisten peltojen yhteydessä on kostea niitty (osa-

Koijärven rantaniitty

1:15 000

alue 5), joka on kasvillisuudeltaan epätavallinen ja monilajinen. Valtalajeja ovat luhtasara, ketohanhikki ja rönsyleinikki. Huomionarvoisia ovat hirssisara ja hentosuolake. Uudellamaalla uhanalainen lietetatar (aSh) on löydetty Koisjärveltä vuonna 1949. Se lieenee hävinnyt järvenlaskun tai laidunnuksen vähentymisen takia. Uhanalainen kovakuoriainen viherkehräkiitäjäinen (*Chlaenius nigricornis*) on löydetty Koisjärven rantaniityltä, kylläkin laidunalueen ulkopuolelta. Lajista on vain muutama tuore havainto Suomesta (I. Mannerkoski; suull.).

Hoitotarve: Rantaniittyjä olisi tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumista. Laidunuspaine rantaniityllä voisi olla korkeampi. Järven veden pinnan vähäinen nostaminen voisi olla eduksi.

5 NUMMI-PUSULA, Myllymäen torppa

Peruskarttalehti: 202411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67261:3354 akp:aki: 67258:3351

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 2.1

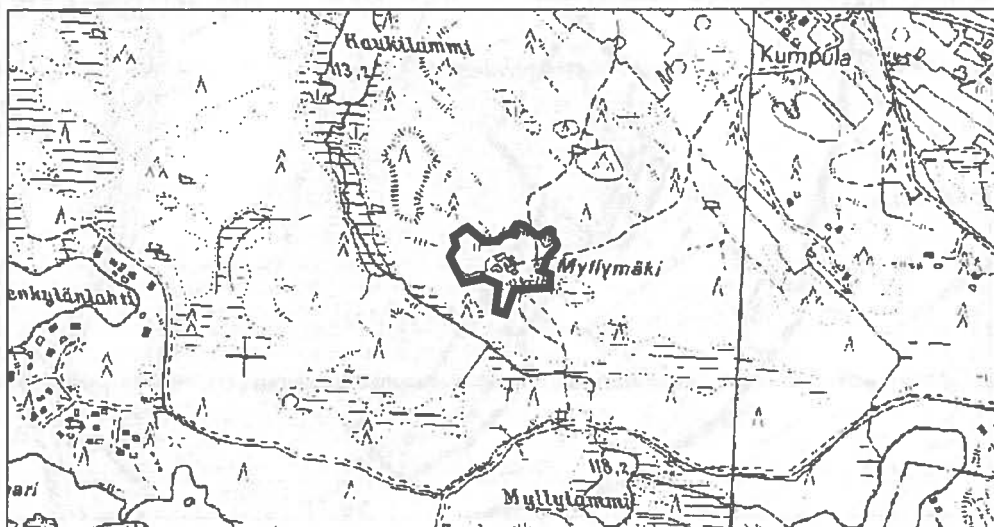
Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): kulttuurihistoriallinen arvo, vanhat hirsirakennukset, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: muu, niitty

Alueen kuvaus: Myllymäen torppa on rakennushistoriallisesti erityisen arvokas alue, joka edustaa Tammelan ylänköseudulle tyypillistä syrjäistä torppariasutusta. 1800-luvun alussa perustetun torpan alueella on pihapiirissä peräti viitisentoista hirsirakennusta. Alue on museoviraston omistuksessa ja museovirasto on kunnostanut rakennuksia. Laidunnuskäyttö alueella on loppunut ainakin 20 vuotta sitten. Pihan ympärillä on entistä peltoa. Piha-alueella ja metsän reunassa on kuitenkin säilynyt yllättävän monipuolinen niitylajisto. Entinen pelto on köyhälajista tuoretta heinäniittyä, valtalajeinaan juolavehnä ja nurmirölli. Osin melko edustavaa niitykasvillisuutta on pihalla ja pellon yläpuolella rinteiden yläreunassa. Nurmiröllivaltainen tuore heinäniitty on osin matalakasvuinen, ja sillä on pieniä ketomaisia laikkuja. Huomionarvoisia kasveja ovat ketonoidanlukko (K. Virkki, suull.), soikkokaksikko (K. Virkki, suull.), hirssisara, jäkki, nurmitatar, ruusu-ruoho ja keväthanhikki. Pihan alapuolelta on uudelleenraivattu pensoit-

Myllymäen torppa

1:15 000

tunut entinen suoniitty. Siltä tavattiin vuonna 1994 vilukko, mutta seuraavana vuonna paikalle oli tehty perunamaa ja vilukkoesiintymä on luultavasti tuhoutunut (P. Keinänen, suull.). Maalaamattomasta puusta tehdyt hirsirakennukset ovat jäkäläkasvillisuudeltaan harvinaisen edustavia. Seinämillä kasvavat ainakin vanhoille hirsirakennuksille tyypilliset ja selvästi taantuneet ruskoneulajäkälä (*Chaenotheca phaeocephala*) ja harmaanokijäkälä (*Cyphelium inquinans*). Suomen Luonnonsuojeluliiton ketoprojekti raivasi alueelta vuonna 1994 puustoa ja vesaikkoja. Vuonna 1995 aluetta niitettiin traktoriniittokoneella, mutta niittoheinää ei korjattu pois. Vuonna 1996 museovirasto on niittänyt hieman rakennusten ympäriltä.

Hoitotarve: Vuosittainen niitto ja niittoheinän poiskorjuu olisivat tarpeen umpeenkasvun estämiseksi. Ajoittaiset vesaikon raivaukset olisivat tarpeen. Vanhojen hirsirakennusten jäkälä- ja hyönteislajisto tulisi selvittää tarkoin ja ottaa se huomioon rakennusten hoidossa. Alueelle tulisi tehdä yksityiskohtainen hoitosuunnitelma.

6 NUMMI-PUSULA, Millolan rantaniitty

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66983:3361 akp:aki: 66973:3354

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 17.0

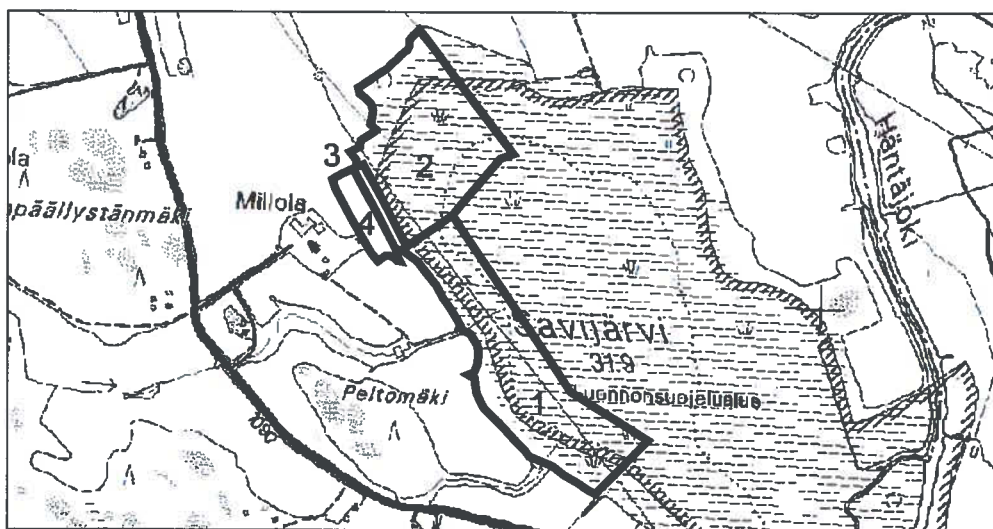
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, arvokas lintuvesi

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Savijärvi on aikoinaan laskettu ja siksi mataloitunut järvi. Savijärven länsirannalla on laaja lihakarjan laidun. Alue oli parikymmentä vuotta laiduntamatta, kunnes 1990-luvun alussa laidunnus aloitettiin uudelleen. Laaja rantaniitty on pääosin tyypillistä suursararantaniittyä. Eläimille annetaan josain määrin lisärehua. Eteläisin osa (osa-alue 1) on matalahkokasvuista rantaniittyä, joka on suurimmaksi osaksi viiltosaravaltaista, paikoin on luhtasaravaltaista kasvillisuutta. Yläreunalla on nurmilauhavaltaista kosteaa niittyä, joka on entistä peltoa. Huomionarvoisia kasveja ovat mietotatar ja harmaapويملهtti.

Millolan rantaniitty

1:15 000

Laitumen yläreunaan on kaivettu kesällä 1996 pitkittäisjoja. Pohjoisempi osa (osa-alue 2) on tutkimusvuonna matalaksi syötyä edustavaa, viiltosaravaltaista rantaniittyä. Paikoin on ojasorsimo-valtaisia kuvioita, joista eräällä kasvaa harvinainen ojakaali. Alue on yläreunastaan jossain määrin rehevöitynyt ja mm. hierakat ovat melko runsaita. Rantaniityn yläpuolella on osin ojitettua harmaaleppähakaa (osa-alue 3), jolla vallitsevat rönsyleinikki ja rönsyrölli. Järvelle laskevalla rinteellä on sekametsähakaa (osa-alue 4), joka on voimakkaasti rehevöitynyt. Paljasta maata on runsaasti. Haassa on kolme suurta vanhaa koivua. Rinnettä pohjoiseen puusto harvenee ja alue muuttuu rönsyleinikki-valtaiseksi (entistä peltoa?). Huomionarvoisista kasveista alueella sinnittelevät häviämäisillään olevat harmaapaimulehti ja laskospaimulehti. Savijärvi on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi vuonna 1980. Rantaniittyjen yläreuna ja rinne ovat suojelualueen ulkopuolella.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus rantaniityillä on melko sopiva, mutta rehevöitymisen välttämiseen on tarpeen kiinnittää huomiota.

7 NUMMI-PUSULA, Pälölän rantaniityt

Peruskarttalehti: 204102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66983:3367 akp:aki: 66972:3356

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuoto

Pinta-ala (ha): 30.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

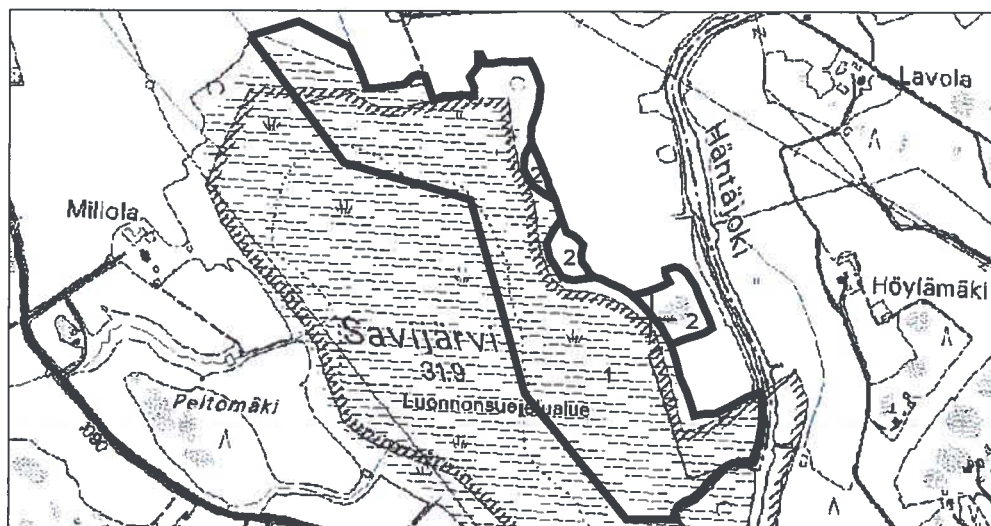
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, arvokas lintuvesi, uhanalainen laji: etelänruostesammal (E, aE)

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Savijärven itäpuoliset rannat ovat olleet melkein yhtäjaksoisesti laidunnettuja näihin päiviin asti. Sekä 1970-, 1980- että 1990-luvuilla laidunnuksessa on ollut muutaman vuoden katkoksia. Pääasiassa rantaniittyjä on laiduntanut nautakarja, 1980-luvun puolivälistä 1990-luvun alkuun lampaat. Nykyisin alue on emolehmien laitumena ja on aidattu samalle laitumelle peltolaidunten kanssa. Tämän takia puustoiset alueet ovat uhkaavasti rehevöitymässä. Savijärvi on arvokas lintuvesi ja rauhoitettu vuonna 1980 luonnonsuojelualueeksi.

Pääosa alueesta on (osa-alue 1) rantaniittyä, josta suurin osa on suursararantaniittyä. Pohjoisosassa on pajukoitunut alue, joka on niin voimakkaasti laidunnettu, että pajut ovat huonokuntoisia ja kuolevanoloisia. Muualla rantaniityllä laidunnuspaine on melko alhainen. Laitumeen sisältyy myös kolme puustoista mäkeä (osa-alue 2). Pohjoisin niistä on harmaaleppävaltainen haka, jonka kasvillisuus on melko edustavaa, mutta jonkin verran rehevöitynyttä. Keskimmäisin on nurmirölliävaltainen mäntyhaka, joka tutkimusvuonna (1996) oli alkanut voimakkaasti rehevöityä. Rinteellä on kalliopaljastuma, joka on jotain emäksistä kivilajia. Kallioperäkartan mukaan kallio on kiillegneissia, mutta sillä on huomattavan vaateliasta kasvillisuutta. Seinämällä kasvaa erittäin uhanalainen etelänruostesammal (*Anomodon rugelii*) sekä mm. paasikultajakälä (*Caloplaca crenularia*), vainiokultajakälä (*C. vitellinula*), kalliohyytelöjakälä (*Collema flaccidum*), suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*), runkokarvesammal (*Frullania dilatata*), kalkikiertosammal (*Tortella tortuosa*) ja kalliohyllyllä hietaoorvokki. Eteläisin mäki on mänty- ja lehtipuuhakaa, jonka keskellä on kallio. Mäkien muita huomionarvoisia kasveja ovat harmaapaimulehti, hietalemmikki ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Tarpeellista on laiduntaa rantaniittyä ja hakamaita erillään peltolaitumista, jotta perinnebiotoopit eivät rehevöidy.

Pälölän rantaniitty

1:15 000

8 NUMMI-PUSULA, Salmenhaka

Peruskarttalehti: 202311

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67020:3312 akp:aki: 67013:3309

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 6.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

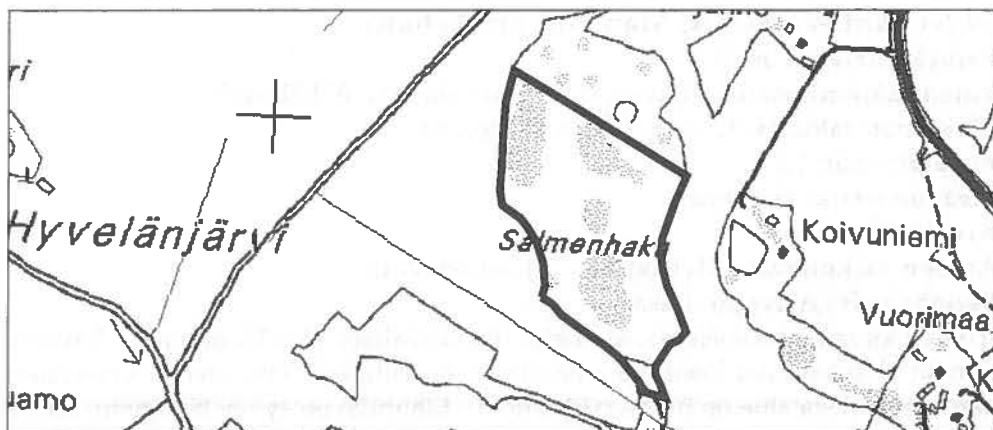
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: haka, metsälaidun, niitty, kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Salmenhaka on Nummen keskustasta 2 kilometriä itään laajan peltoaukean (entinen Hyvelänjärvi) keskellä Nummenjoen-Pusulanjoen viljelylaakson valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ytimessä sijaitseva mäki. Mäki sijaitsee maisemallisessa avainkohdassa, ja siltä on upeat näkymät kauas yli laajojen peltoaukeiden. Kallioinen hiehojen laidun on pääosin metsäinen, mutta kivisellä lounaisrinteellä on ketoa ja tuoretta niittyä. Aluetta on aiemmin laidunnettu peltolaitumien yhteydessä, vaikka se oli niistä erikseen aidattu. Tämän takia Salmenhaka on selvästi rehevöitynyt. Kallioketo on suurimmaksi osaksi melko rehevöitynyt. Rinteen keto-osa on huopakeltano ja nurmiröhlivaltainen, mutta rehevöitynyt. Tuore heinäniitty vaikuttaa entiseltä pellolta. Se on siksi köyhälajinen ja nurmirölli- ja niittynurmikkavaltainen. Kuusi-mäntymetsälaitumella laidunnusvaikutus on melko vähäinen. Koillisrinteellä on pääosin aika tiheäpuista harmaaleppähakaa, joka on osin edustava, mutta osin rehevöitynyt. Salmenhaan kasvisto on kuitenkin kasvillisuutta parempi. Huomionarvoisia ovat kartioakankaali, hirssisara, harmaapöimulehti, hiirenhäntä ja hietalemmikki. Gneissikalliolla näyttäisi kasvillisuuden perusteella kulkevan pieni kalkkijuonne, jolla kasvavat mm. keväthanhikki, kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*), vemmelsammal (*Leskeella nervosa*), kalliovelhonsammal (*Asterella gracilis*), töppösammal (*Cnestrum schisti*) ja suomulimijäkälä (*Fuscopannaria leucophaea*).

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus erillään peltolaitumista vaikuttaa sopivalta, jotta rehevöityminen pysähtyisi. Puuston harvennus olisi eduksi.

Salmenhaka

1:10 000

9 NUMMI-PUSULA, Toivolan haka

Peruskarttalehti: 202411

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67271:3315 akp:aki: 67268:3313

Maisemamaakunta: Tammelan ylänköseutu

Pinta-ala (ha): 1.4

Maanomistaja: yksityinen

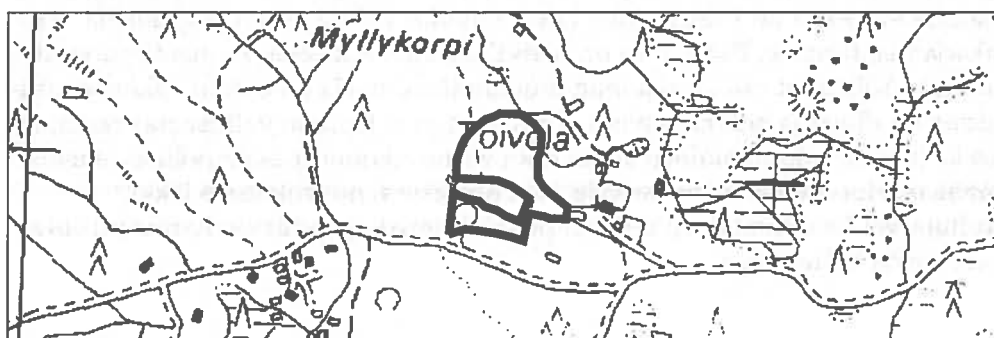
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: haka, metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Toivolan haka on neljäs Kärkölen seudun viime vuosiin asti perinteisesti laidunnetuista pientiloista. Nautakarjan laiduntama puustoinen laidunalue on pienten peltojen eli peltolaitumien yhteydessä. Se on tämän takia osin rehevöitynyt, mutta kasvillisuus on melko edustavaa. Kaakkoisosassa on kasvillisuudeltaan vaihtelevaa koivuhakaa, joka on osin kasvillisuudeltaan edustavaa, eikä sillä ole selviä valtalajeja. Siitä lounaaseen peltojen välissä on kapealti tuoretta niittyä. Se on jonkin verran rehevöitynyt, mutta melko edustava. Valtalajeja ovat nurmirölli ja laidunpoimulehti. Alueen lounaisosa on harmaaleppähakaa. Tiheässä lepikossa (6-8 m) on melko edustavaa niittykasvillisuutta valtalajeinaan metsälauha, nurmilauha ja vadelma. Pohjoisosan lehtomaisella kuusimetsälaitumella, josta lehtipuusto on pääosin poistettu, ei juurikaan näy laidunusvaikutusta. Puolet laitumista on aidattu vanhalla puuaidalla. Huomionarvoisia kasveja ovat harmaapoimulehti, jäkki ja nurmitatar. Alueen laidunnus on loppunut vuoden 1996 jälkeen.

Hoitotarve: Käytön loputtua alue kasvaa nopeasti umpeen. Laidunnus tai niitto olisivat tarpeen. Puuston harvennus olisi eduksi.

Toivolan haka

1:10 000

10 NUMMI-PUSULA, Mantelin mäntyhaka

Peruskarttalehti: 204103

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67103:3405 akp:aki: 67102:3403

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.2

Maanomistaja: yksityinen

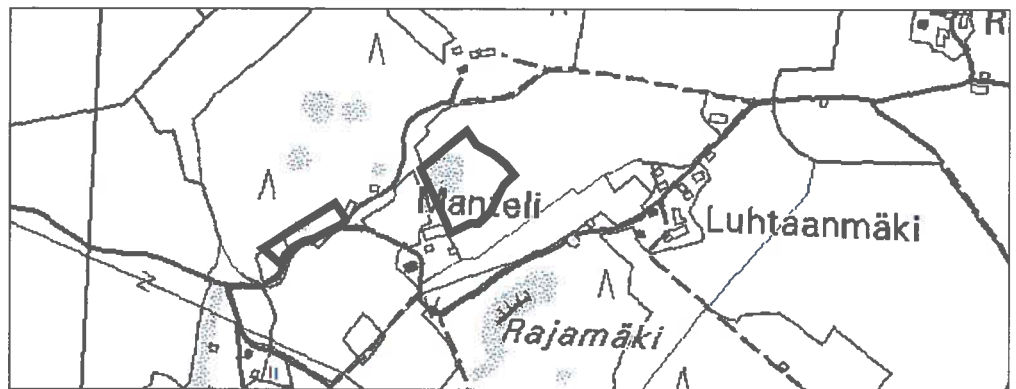
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Suomessa, Mantelin tilalla sijaitsee yksi Uudenmaan harvoista mäntyhakamaista. Pieni osa alueesta on kuusihakaa. Hiehojen ja vasikoiden laitumena oleva alue on hyvin laidunnettu. Eläimille on syksyllä annettu lisärehua. Lisärehun anto on ollut sen verran vähäistä, että kasvillisuus on säilynyt edustavana. Karulla maalla sijaitseva haka on niukkalajinen, mutta kasvillisuudeltaan merkittävä. Valtalajeja ovat lampaannata, nurmirölli ja mustikka.

Hoitotarve: Alueella olisi tarpeen välttää lisärehun antoa eläimille.

Mantelin mäntyhaka

1.10 000

11 NUMMI-PUSULA, Jokiniemen laidun

Peruskarttalehti: 202312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67133: 3331 akp:aki: 67128: 3328

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 3.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Nummi-Pusulan viljelylaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on Pusulanjoen länsirannalla, Töllinkosken yläpuolella, nautakarjan laidunalue. Pääosin se on metsälaidunta. Alueella on pieniä suoniittylaikkuja. Soistunut osa oli aiemmin mudanottosuona ja on ojitettu. Kuusimetsälaidun on tiheää ja niukkakasvista. Jokivarret ovat lepikon vallitsemaa rantalehtoa ja -luhtaa. Laiduntaminen lienee ollut viime aikoina epäsäännöllistä ja melko vähäistä. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, nurmitatar ja jäkki.

Hoitotarve: Laiduntaminen erillään peltolaitumista ja puuston harvennus olisivat sopivia hoitotoimia.

12 NUMMI-PUSULA, Pitkäjärven rantaniitty

Peruskarttalehti: 202311

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67017:3284 akp:aki: 67015:3281

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 2.2

Maanomistaja: kunta

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, (muu)

Alueen kuvaus: Heti Nummen keskustan luoteispuolella, asutusalueen takana Pitkäjärven etelärannalla, jokisuussa on umpeutuva entinen yhteislaidun. Alue kuuluu Nummenjoen-Pusulanjoen viljelylaakson valtakunnalliseen maisemaluokkaan. Karjan laidunnus rantaniityllä loppui 1990-luvun vaihteessa. Rantaniitty on pääosin pensaaton, reunoilla on pajukkoa. Rantaniitty on vielä säilynyt kohtalaisen matalakasvuisena. Puolet alueesta on viiltosararantaniittyä. Lisäksi on järvikortterantaniittyä, pajukkoa ja pienialaisena vesisararantaniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmitatar, lehtopalsami ja vesisara, jota ei tunneta muualta Nummi-Pusulasta.

Hoitotarve: Rantaniittyä tulisi hoitaa nautakarjan laitumena tai niittämällä sitä.

1 NURMIJÄRVI, Linjalan hevoslaidun

Peruskarttalehti: 204404 + 204306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67114: 3871 akp:aki 67112: 3868

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 5.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: ahonoidanlukko (aE), laajuus, erikoisuus

Perinnemaisematyypit: muu, niitty, metsälaidun, keto, haka

Alueen kuvaus: Nurmijärven itäisimmässä nurkassa, Nukarin ja Jäniksenlinnan välissä on hieno ja edustava hevoslaidun voimalinjan alla. Hiekkaisen maaperän laidun käsittää avoimen laidunniityn (osa-alue 1) sekä metsälaitumen (osa-alue 2), joka osittain koostuu umpeenkasvaneesta, hakamaisesta niitystä. Kasvillisuus on monipuolinen, ja kasvistossa on myös harvinaisia lajeja. Luoteisosan niityllä on edustavaa pienruohoketoa ja melko edustavaa tuoretta pienruohonniittyä. Valtalajeina ovat ensinmainitulla nurmiröllä, huopakeltano ja siankärämä, ja jälkimmäisellä siankärämä, valkoapila, heinätahtimö, nurmiröllä, kalvassara, ahomansikka ja syysmaitiainen. Luoteisosasta on laskettu 34 kasvilajia neliömetriltä. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla erittäin uhanalainen ahonoidanlukko, ketonoidanlukko, hietarvokka, nurmitatar, jäkki ja kartioakankaali. Eteläosa on niukkalajista nurmiröllä-valtaista, ja se on ollut aiemmin viljeltynä. Metsälaidun on lähinnä osittain umpeenkasvanutta niittyä, niitykasvillisuutta on vielä aukkokohtissa. Melko tavanomainen kasvillisuus on sekametsälaidunta ja havu- ja lehtipuuhaikaa. Laidunnus on loppunut inventointivuoden jälkeen ja niitylle on tullut monin paikoin runsaasti 1-3 metristä koivu- ja harmaaleppävesaikkoo.

Hoitotarve: Kiireellisiä hoitotoimia ovat laidunnuksen uudelleenaloittaminen sekä puiden alkujen ja lehtipuiden vesojen poisto.

Linjalan hevoslaidun

1:10 000

2 NURMIJÄRVI, Haapalan pihaniitty

Peruskarttalehti: 204303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67089: 3841 akp:aki 67088: 3840

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

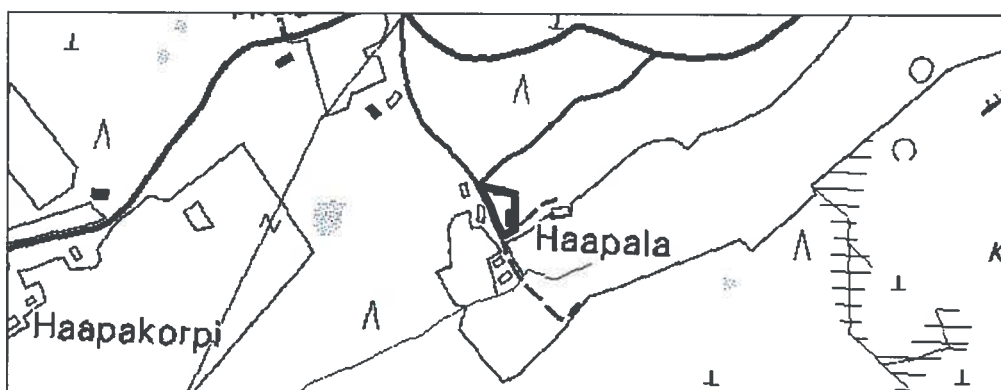
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): lähes aito niittoniitty, edustavuus

Perinnemaisematyyppit: niitty, (muu)

Alueen kuvaus: Nurmijärven kirkonkylästä itään, Haapakorven kohdalla sijaitsee maalaistalon kaunis pihapiiri, jolla on vuosittain niitettävää, osin erittäin edustavaa tuoretta niittyä koristepensaiden ja puiden välissä. Alue on Suomen viimeisiä lähes aitoja niittoniittyjä. Tosin osalle pihasta on aikanaan alettu tehdä nurmikkoa ja lisäksi alueella on useita koristekasveja. Aidon niittoniityn kasvillisuus on siten pieninä sirpaleina piha-alueella. Niittyä on niitetty vuosittain hyvin pitkän ajan ja niitetään edelleen. Nykyisin aluetta niitetään vaihtelevasti siima-raivaajalla, niittokoneella tai viikatteella. Melko tasainen niitty on tuore-kuivahko. Parhaiden osien kasvillisuus on erittäin edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, jolla ei ole selviä valtalajeja. Valtalajeina ovat mm. nurmirölli, poimulehdet, punanata, siankärsämö, nurmitatar, kesämaitiainen, poimulehti ja kullero. Kasvil-

Haapalan pihaniitty

1:10 000

lisuudessa on useita harvinaisia lajeja, mm. edellä mainitut kesämaitiainen, nurmitatar sekä kartioakankaali. Kullero on istutusperäinen. Alueelta on laskettu parhaimmillaan 39 kasvilajia neliömetriltä. Niityn kokonaiskasvilajimäärä (koriste- ja viljelykasvit poislukien) on 104.

Hoitotarve: Hieno niitty säilyy jatkamalla vuosittain niittoa viikatteella tai muulla leikkaavateräisellä välineellä loppukesällä.

3 NURMIJÄRVI, Ojakkalan laitumet

Peruskarttalehti: 204303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67051: 3805 akp:aki 67048: 3802

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 7.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, kulttuurihistoriallinen arvo, laajuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty, haka

Alueen kuvaus: Nurmijärven kirkonkylästä kaakkoon, Palojokeen vievän tienvarren kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä sijaitsee laajahko nauhtakarjan laidunalue. Tilan rakennuskanta on rakennushistoriallisesti arvokas. Karu, paikoin savikkoinen, paikoin hiekkainen laidun käsittää sekä avoimia, tuoreita rinnelaitumia että tavanomaisempaa metsälaidunta. Lähinnä tilaa sijaitsevat aitaukset ja laidunrinteet (osa-alue 1) ovat tuoreita ja paikoin hakamaisia. Kasvillisuus koostuu havu- ja lehtipuuhaasta, karusta kalliokedosta ja paikoin varsin edustavasta tuoreesta pienruohonitystä. Valtalajeja viimeksimainitussa ovat mm. päivänkakkara, ahomatar, kesämaitiainen, nurmikaunokki ja siankärsämö. Huomionarvoisia kasveja ovat kesämaitiaisen lisäksi nurmitatar ja kartioakankaali. Tämä osa-alue on osittain yhteydessä viereisiin laidunnurmiin. Laajassa metsälaitumessa (osa-alue 2) laiduntamisen vaikutus ei näy kovinkaan selvästi. Metsälaidunta hoidetaan talousmetsänä, ja kasvillisuus vaihtelee kosteasta leppälehdestä tuoreeseen ja jopa kuivahkoon kangasmetsään. Kuusivaltainen MT-metsä vallitsee. Yhdessä kohtaa kasvaa hieman metsälehmusta sekä leh-toleinikkiä.

Hoitotarve: Perinnebiotooppeja tulisi laiduntaa erillään laidunnurmista rehevöitymisen estämiseksi.

Ojakkalan laitumet

1:10 000

4 NURMIJÄRVI, Niemelän laitumet

Peruskarttalehti: 204303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67067: 3822 akp:aki 67061: 3819

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 8.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Nurmijärven kirkonkylän itäpuolella, Palojoen Metsäkylässä on arvokkaassa Vantaanjoen koskimaisemassa maisemallisesti komea hiehojen laidun jyrkässä rinteessä. Vantaanjokilaakson maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sijaitsevalla alueella on lisäksi laajahko metsälaidun laidunrinteen eteläpuolella sekä vuokralaidun kosken toisella puolella. Tilan länsipuolella koskeen päin viettävissä jyrkissä rinteissä on enimmäkseen lajiköyhää tuoretta pienruohoniittyä sekä tuoretta heinäniittyä. Kasvillisuus on rehevöitynyttä ja niukkalajista. Niittyä on ajoittain lannoitettu. Rinteen yläosassa aidan tuntumassa on hieman parempaa kasvillisuutta, jolta tavataan mm. kesäkaitiaista ja kartioakan-kaalia. Edellisen pohjoispuolella on pieni lehtomainen kuusivaltainen metsälaidun. Se on melko pahasti tallattu, kasvillisuus ei ole edustavaa. Niityn eteläpuoleinen lehtomainen kuusimetsälaidun on pienipiirteisesti vaihteleva, laitumella on kumpareita ja kosteita laaksoja. Laidun on paikoin pahasti tallattu, ylilaidunnettu, mutta on enimmäkseen melko hyväkuntoinen. Kosken länsipuolella sijaitsee vuokralaidun itään päin viettävässä rinteessä aivan kosken vieressä. Sillä on lepikoitunutta tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina valkoapila, kumina, nurmikaunokki, siänkärsämö ja nurmirölli sekä tiheä metsikkö alueen kulmassa. Kesäkaitiainen ja lehtoleinikki ovat huomionarvoisia kasveja.

Hoitotarve: Laidunnusta tulisi muuttaa sellaiseksi, ettei niitty rehevöidy. Lannoitusta tulisi välttää.

5 NURMIJÄRVI, Uusikylän laidun

Peruskarttalehti: 204303 + 204401

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67120: 3784 akp:aki 67117: 3779

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 8.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, muu, niitty, haka

Alueen kuvaus: Raiskionkulman luoteispuolella, Mattilasta 400 m kaakkoon sijaitsee laaja nautakarjan puronvarsilaidun Koiransuolenojan varrella. Laitumella on avointa laidunniittyä ja paikoin lähteistä metsälaidunta. Melko avoimella puronvarsilaitumella on useita entisiä peltolaikkuja (neljännes alueesta) etenkin joen pohjoispuolella. Joen eteläpuoli on edustavampi. Sitä laiduntavat hiehot koko kesän. Sillä on suurimmaksi osaksi lehtometsälaidunta, pääosin kuusikkoa. Lisäksi on entistä peltoa, hieman kosteaa niittyä sekä pieni edustava ja näyttävä tuore pienruohoniitty. Huomionarvoisia ovat kullero, nurmitatar, musta-apila ja lehtoleinikki. Joen pohjoispuolta laiduntaa lypsykarja, jolle annetaan lisärehua. Aluetta laidunnetaan rinteen päällä olevan entisen pellon yhteydessä. Alue on suurelta osin entistä peltoa, joka viljelyn loputtua lepikoitui. Harmaalepikko ravattiin avoimeksi niityksi kymmenkunta vuotta sitten. Lisäksi on kuusihakaa.

Hoitotarve: Joen eteläpuolisen alueen laidunnuksen jatkaminen nykyiseen tapaan on sopiva hoitotapa. Joen pohjoispuolella laidunnusta olisi tarpeen muuttaa ei-rehevöittäväksi.

6 NURMIJÄRVI, Raivan tienvarsiniitty

Peruskarttalehti: 204303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67073: 3754 akp:aki 67072: 3753

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.01

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: niittyräpelö (aE)

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Nurmijärven kirkonkylästä länteen, Uotilaan vievän tien eteläpuolella hieman Perttulasta koilliseen sijaitsee hyvin pieni tuore niitty Raivan tilalle vievän tien ja pellon välissä. Niittylaikku on vähäinen jäännös laajemmasta hienosta niitystä. Puusto reunustaa ja varjostaa pahasti niittyä. Tuoreella, melko matalakasvuisella suurruohoniityllä kasvavat valtalajeina mesiangervo, nurmirölli, vuohenputki, ahomatar, rätvänä ja ahdekaunokki, sekä erikoisuutena Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö, jota on paikalla enää erittäin niukasti. Huomionarvoinen on lisäksi rantatädyke. Niityn reunalla sijaitseva istutettu kuusirivi on kasvava uhka varjostuksellaan ja happamalla karikkeellaan.

Hoitotarve: Vuosittainen niitto ja kuusiaidan poistaminen olisivat uhanalaisen niittyräpelön ja niittykasvillisuuden säilymisen edellytyksenä.

7 NURMIJÄRVI, Mäkelän haka

Peruskarttalehti: 204112

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67109: 3675 akp:aki 67108: 3673

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: haka, keto, niitty

Alueen kuvaus: Nurmijärven keskustasta länteen, Leppälammella on Mäkelän talon alapuolisessa etelärinteessä hiekkaisella kumpareella entinen laidun. Kasvillisuus on melko värikäs ja paikoin melko edustava. Suurin osa on umpeenkasvanutta mäntyhakaa, jonka kenttäkerros on pienruuhoinen. Valtalajeja ovat nurmirölli, keltamatar, ahomatar, ahomansikka, ketoneilikka ja pukinjuuri. Hiekkaisella kumpareella hiekkakuopan reunalla on melko edustavaa heinäke-toa ja tuoretta pienruohoniittyä. Runsaita ovat mm. siankärsämö, nurmirölli, keltamatar, heinätahtimö, kissankello ja hiirenvirna.

Hoitotarve: Pensaiden raivaus ja mielellään laidunnus tulisi aloittaa pian.

1 PERNAJA, Segersbyn haka

Peruskarttalehti: 302109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67067: 4454 akp:aki 67064: 4452

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.2

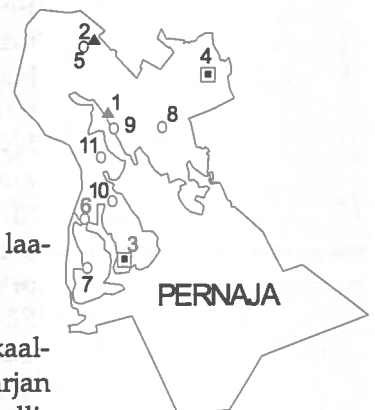
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, perinteinen maankäyttö, laajuus, useita huomionarvoisia lajeja

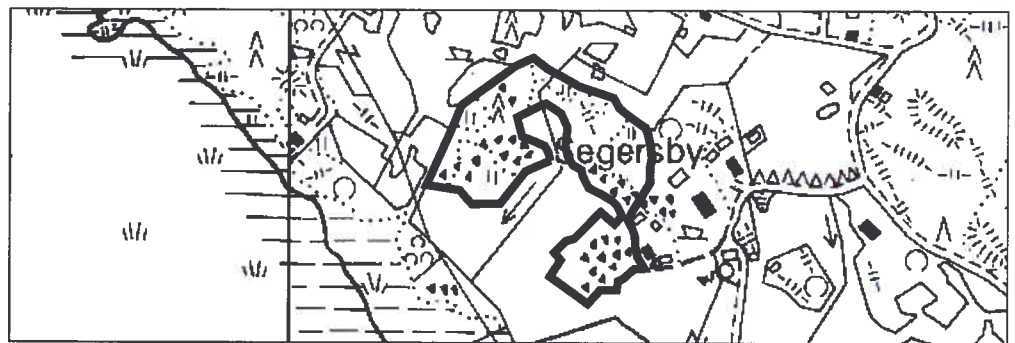
Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Pernajanlahden itäisellä rannalla, valtakunnallisesti arvokkaalla maisema- alueella, Garpgårdin luoteispuolella on melko laaja, nautakarjan hyvin kauan käyttämä lehtipuuvaltainen hakalaidun. Lahopuuta on epätavallisen paljon, etenkin komeita vanhoja koivuja. Perinteisen oloinen Segersbyn haka

on Uudenmaan parhaiten säilynyt koivuhaka. Kivikkoinen laidun on kasvillisuudeltaan erittäin edustava. Muutamassa kohdassa on avoimempia niittykumpareita, jotka ovat pienialaisia mutta kasvillisuudeltaan erityisen edustavia. Itäosassa on pihlajametsikkö. Koivuhaan aluskasvillisuus on tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina mm. siankärsämä, päivänkakkara, huopakeltano ja rohtotädyke. Alueella on myös hieman kallioketoa ja muutama vanha, tuoreeksi heinäniityksi muuttunut peltotilkku. Parhailla niittylaikuilla kasvavat huomionarvoiset kesämaitiainen, nurmitatar, keväthanhikki, heinäratamo, hakarasara, ruusu-ruoho ja mäkivirvilä. Lisäksi on hieman metsälehmusta. 1950-luvulla alueelta on löytynyt uhanalainen ketokatkerö. Haka on yhä ketokatkerölle soveliaan tuntuinen, mutta kasvia ei ole enää onnistuttu löytämään. Alue oli 1990-luvun alkupuolella alilaidunnettu.

Hoitotarve: Haan nykyinen hoito on hyvä. Puustoa voisi harventaa hieman lehti-
puustoa suosien ja vanhat puut säästäten.

Segersbyn haka

1:10 000

1 PERNÅ, Segersby hage

Grundkartsblad: 302109

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67067: 4454 nhn:nhö 67064: 4452

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.2

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, traditionell markanvändning, vidd, flera beaktansvärda arter

Värdbiotyp: hage

Beskrivning av området: På Pernåvikens östra strand, på det nationellt värdefulla landskapsområdet nordväst om Garpgård, finns en ganska vidsträckt hage. Hagen har betats av nötboskap redan under en längre tid. Inslaget av murkna träd är stort, speciellt av präktiga gamla björkar. Segerbys traditionella hage är Nylands bäst bevarade björkhage. Den steniga betesmarken uppvisar en mycket representativ vegetation. På några ställen förekommer öppnare ängsavsnitt, som till arealen är anspråkslösa men vars flora är speciellt representativ. I områdets östra del finns en rönndunge. Fältskiktet i björkhagen domineras av en frisk låg-
örtsäng, med dominerande arter ss. rölleka, prästkrage, gråfibbla och ärenpris. På området finns även i någon mån hällmarkstorräng och några gamla åkerplättar som omvandlats till friska gräsängar. På de bästa ängsplättarna växer flera beaktansvärda arter: sommarfibbla, ormröt, vårfingerört, svartkämpar, piggstarr, äkervädd och sparvvicker. Dessutom finns några skogslindar. På 1950-talet har

den utrotningshotade fältgentianan hittats på området. Hagen verkar lämpa sig för fältgentianan ännu idag, men den har inte hittats. Området hade för lågt betetryck i början av 1990-talet.

Skötselbehov: Hagens nuvarande skötsel är lämplig. Trädbeståndet kunde aningen gallras, så att lövträd och gamla träd favoriseras.

2 PERNAJA, Malmgårdin laitumet

Peruskarttalehti: 302207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67153: 4439 akp:aki: 67144: 4416

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 31.7

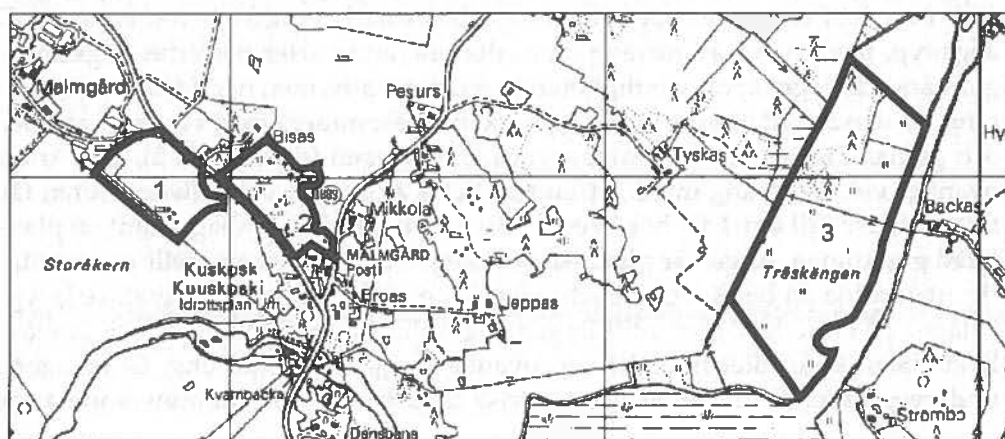
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, koko, maisemallinen arvo, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyypit: niitty, muu, haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Malmgård on kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö. Malmgårdin tilan kaakkoispuolella sijaitsee laaja, kaksiosainen laidunalue, josta erillään on Kuuskoskenjärven pohjoispuolinen niittylaidun (Träskängen). Tien varren laidun on maisemallisesti upea, runsaskivinen. Tien lounaispuolinen kivinen lihakarjan laidun (osa-alue 1) ei ole varsinainen perinnebiotooppi. Se on entistä peltoa, vain kivien vieret ovat muokkaamattomia. Laitumella on komeita irtolohkareita. Irtolohkareiden kasvillisuus on erikoista, nitrifilistä. Yhdeltä lohkareelta löytyi erittäin niukkana loistokeltajakälää (*Xanthoria elegans*), joka on aiemmin tavattu vain kerran Uudeltamaalta. Esiintymä saattaa kuitenkin olla luonteeltaan satunnainen. Tien koillispuolella on laaja lihakarjan laiduntama kivinen laidunniitty (osa-alue 2) peltolaitumien yhteydessä. Myös tällä kohdalla vähemmän kivikkoiset kohdat ovat olleet viljelyksessä, mutta yli puolet alueesta on luonnonlaidunta. Niitty on pääosin tuoretta niittyä, jolla on ketolaikkuja. Valtalajeja ovat nurmipuntarpää, keltamatara ja poimulehdet. Kasvillisuus on edustavaa, mutta kärsinyt rehevöitymisestä. Mäntyvaltaisella hakamaalla on myös rauduskoivua, katajaa ja kuusta. Niityn huomionarvoinen kasvi on törrensara. Träskängen (osa-alue 3) on joen rannalla sijaitseva poikkeuksellisen laaja, hiehojen ja vasikoiden laiduntama niitty. Eläimille annetaan lisärehua. Alueeseen kuuluu myös viereinen laidunnettu kuusihaka ja istutettu kuusimetsikkö. Niitty on tasainen. Suurelta osin se ei ole kasvillisuudeltaan edustavaa, vaan lienee puo-

Malmgårdin laitumet

1:20 000

littain läjitettyjen ruoppausmassojen päälle syntynyttä joutomaatyypistä aluetta. Viereinen kuusihaka on kasvillisuudeltaan erittäin hyvä ja vaihteleva. Erikaisuutena on nykyään harvinaista jäkkipaljoista niittyä. Kuusihaan aluskasvillisuus on edustava tuore, pieniruohoinen. Valtalajit ovat päivänkakkara, siiankärsä, valkoapila, ahdekaunokki, purtojuuri ja pukinjuuri. Kuusimetsälaidun ei ole kasvillisuudeltaan edustavaa, mutta on sitä ilmeisesti aiemmin ollut, koska valtalajina on nurmilauhan ohella purtojuuri. Tuore pienruohoniitty on selvästi rehevöitynyt valtalajeinaan valkoapila, päivänkakkara, siiankärsä, nurmirölli ja syysmaitainen. Tuore suurruohoniitty ei myöskään ole erityisen edustava. Siläläkin on kuitenkin mesiangervon ohella valtalajina purtojuuri. Pienialaisena on uhanalaista niittytyyppejä jäkkipaljoista. Huomionarvoiset kasvilajit ovat nurmitar, törösara, laskospoimulehti ja jäkkipala.

Hoitotarve: Upea alue säilyttää arvonsa ei-rehevöittävällä laidunnuksella. Perinnebiotooppeja tulisi laiduntaa erillään peltolaitumista ja välttää lisärehun antoa.

2 PERNÄ, Malmgårds betesmarker

Grundkartsblad: 302207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67153: 4439 nhn:nhö 67144: 4416

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 31.7

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, landskapsmässigt värde, kulturhistoriskt värde

Vårdbiotoptyp: äng, annan, hage, skogsbeta

Beskrivning av området: Malmgård är en kulturhistoriskt värdefull miljö. Sydöst om Malmgårds hemman finns ett vidsträckt, tudelat betesområde. En betad äng bildar ett särskilt delområde norr om Kuskoträsket (Träskängen). Betesmarken invid vägen är landskapsmässigt praktfull och rik på stenar. Det av köttboskap betade område som ligger sydväst om vägen (delområde 1) är inte en egentlig vårdbiotop utan en gammal åker där endast ytorna invid stenarna har varit obrukade. På betesmarken finns det mäktiga stenblock. Växtligheten på stenblocken är nitrifil. På en av stenarna hittades praktlav (*Xanthoria elegans*), om än ganska sparsamt. Praktlaven har tidigare endast påträffats på ett annat ställe i Nyland. Malmgårds förekomst kan emellertid vara av tillfälligt slag. Nordöst om vägen finns en vidsträckt av köttboskap betad stenig betesäng (delområde 2) i anslutning till en betesvall. Också här har de mindre steniga partierna varit uppodlade, men över hälften av området är en naturbetesmark. Ängen är främst av frisk ängstyp, med inslag av torräng. Som dominerande arter påträffas ängskavle, gulmåra och dagglåpor. Växtligheten är representativ, men har lidit av övergödning. På den av tall dominerade hagmarken förekommer också vårtbjörkar, enar och granar. Piggstarren är beaktansvärd. Träskängen (delområde 3), som är en ovanligt vidsträckt äng invid åstranden, betas av kvigor och kalvar. Djuren får tilläggsfoder. Till området hör även en bredvidliggande granhage samt en planterad grandunge. Ängen är plan. Ängens vegetation är inte speciellt representativ, utan torde på områdets muddringsmassor delvis vara av ruderalmarkstyp. belägna på områdets. Den intill liggande granhagen är däremot rik och omväxlande. Som specialitet finns här en ovanlig staggdominerad äng. Granhagens undervegetation är av representativ frisk lågörtstyp. Som dominerande arter

finner man prästkraige, rölleka, vitklöver, rödklint, ängsvädd och bockrot. Granskogsbetet är till sin natur inte speciellt representativt, men har tydligen tidigare varit det, eftersom ängsvädd dominerar tillsammans med ängskavle. Den friska lågörsängen har tydligt övergötts och som dominerande arter hittas vitklöver, prästkraige, rölleka, rödven och höstfibbla. Den friska högörsängsväxtligheten är inte heller speciellt representativ. Ängsvädden dominerar tillsammans med älggräs. På en liten areal finns hotad staggängsvegetation. Stagg, ormrot, snårstarr och trubbdaggkäpa är beaktansvärda.

Skötselbehov: Det förnämna området bibehåller sitt värde ifall det betas på ett sätt som inte leder till övergödning. Vårdbiotoperna bör betas avskilt från åkervallen och tilläggsfoder bör undvikas.

3 PERNAJA, Vikaksen niitty

Peruskarttalehti: 302107

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66899: 4470 akp:aki 66898: 4469

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.04

Maanomistaja: yksityinen

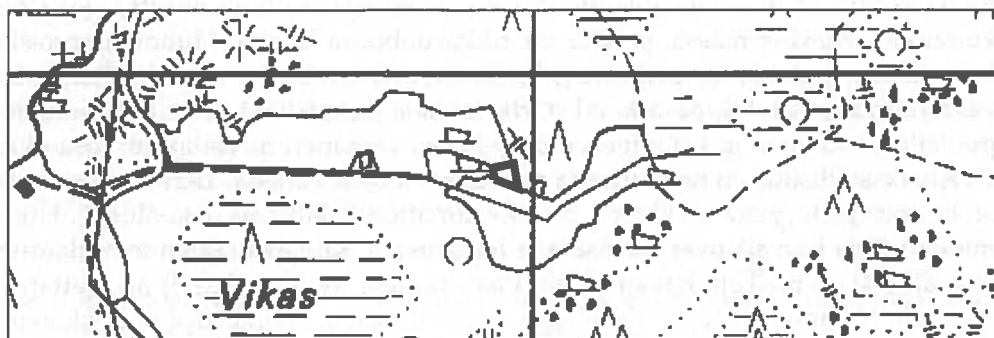
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: ketokatkerö (V, aE), edustavuus

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Pernajan kirkonkylästä etelään, Kärpnäsin eteläpuolella Dalsviikin kohdalla sijaitsee varsin pieni tuore-kuivahko niittykuvio ladolle johtavalla vanhalla kärrytiellä. Jonkin verran kivikkoinen niitty sijaitsee kahden pellon välissä. Laidunnus on loppunut jo kauan sitten, mutta satunnainen traktorilla ajo kärrytiellä on ilmeisesti hidastanut umpeenkasvua. Osin yllättävän edustavan kuivahkon tuoreen pienruohoniityn valtalajeja ovat syysmaitiainen, rätvänä, nurmirölli, siankärsämä, särmäkuisma, ahdekaunokki ja kalvassara. Niityn erikoisuus on uhanalainen ketokatkerö. Tämä on yksi viidestä vaarantuneen ketokatkeron jäljellä olevaksi tiedetystä kasvupaikasta Uudellamaalla. Niittyä on niitetty vuodesta 1992 tarkoituksena turvata ketokatkeron esiintyminen paikalla. Niiton ansiosta ketokatkerö on runsastunut. Huomionarvoisia lajeja ovat heinäratamo ja jakki.

Hoitotarve: Vuosittainen niitto on välttämätöntä alueen arvojen säilyttämiseksi. Ketokatkeron tilaa tulisi seurata vuosittain.

Vikaksen niitty

1:8000

3 PERNÄ, Vikas äng

Grundkartsblad: 302107

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66899: 4470 nhn:nhö 66898: 4469

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.04

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: fältgentiana (S, rA), representativitet

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Söder om Pernå kyrkoby, söder om Kärpnäs vid Dalvik, finns en mycket liten frisk-torr äng invid en gammal kärrväg som leder till en lada. Den något steniga ängen ligger mitt emellan två åkrar. Betet har upphört för länge sedan, men sporadisk körning med traktor längs kärrvägen har tydligen hejdat igenväxningen. Den till många delar överraskande representativa något torra friska lågortsängen domineras av höstfibbla, blodrot, rödven, rölleka, fyrkantig johannesört, rödklint och blekstarr. Ängens specialitet är den utrotningshotade fältgentianan. Denna äng är en av de fem kända kvarvarande växtplatserna av den sårbara fältgentianan i Nyland. Ängen har slagits årligen sedan 1992 i syfte att säkra fältgentianans fortlevnad. Tack vare slåttern har fältgentianan ökat. Stagg och svartkämpar är beaktansvärda.

Skötselbehov: Årlig slåtter är nödvändig för att områdets värde skall kunna bevaras. Fältgentianabeståndets tillstånd bör övervakas årligen.

4 PERNAJA, Påvalsin laitumet

Peruskarttalehti: 302210

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67112: 4567 akp:aki: 67110: 4561

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

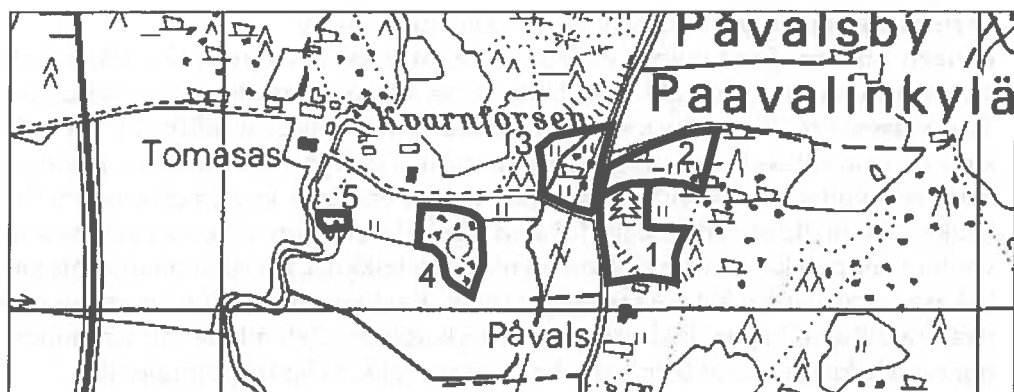
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: puistohiippasammal (aV)

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, muu, niitty, haka, joenrantaniitty

Alueen kuvaus: Påvalsinbyns keskustassa, tien molemmin puolin sijaitsee moniosainen nautakarjan laidunalue. Laidunnus aloitetaan jo keskimäärin toukokuun puolivälissä. Tien itäpuolinen kivinen, maisemallisesti näyttävä laidunniitty (osa-alue 1) on paras osio. Sillä on yksittäisiä puita (mm. istutettuja saarnia) ja kivetömiä kohtia on aiemmin viljelty. Pääosa on edustavaa laidunniittyä, joka on kuitenkin rehevöitymässä, ja sillä on rikkaruohoisia kohtia. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, törrösara ja hakarasara. Saarnilla kasvaa Uudellamaalla vaarantunut puistohiippasammal (*Orthotrichum fastigiatum*). Edellisen pohjoispuolella on kivinen ja kallioinen mänty-kuusi-valtainen metsälaidun (osa-alue 2). Aluskasvillisuus on heinäinen ja metsäkasvit ovat vähissä. Tien länsipuolella on entinen pelto, jossa on kivisiä, muokkaamattomia laikkuja (osa-alue 3). Huomionarvoisia kasveja ovat törrösara ja hakarasara. Kuusivaltainen metsälaidun (osa-alue 4) on melkein hakamainen. Pieni rantaniitty (osa-alue 5) on saattanut osin olla aiemmin peltona. Valtalajeja ovat viiltosara, ruokohelpi ja nokkonen. Huomionarvoinen kasvi on humalanviera.

Hoitotarve: Laidunnusta olisi tarpeen muuttaa ei-rehevöittäväksi.

Pāvālsin laitumet

1.10 000

4 PERNÄ, Pāvāls betesmarker

Grundkartsblad: 302210

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67112: 4567 nhn:nhö 67110: 4561

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.2

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: liten strimhättemossa (rS)

Vårdbiotoptyp: skogsbete, annan, äng, hage, älvstrandäng

Beskrivning av området: I centrum av Pāvālsby på båda sidorna av vägen finns ett betesområde för nötboskap. Djuren släpps vanligen på bete redan i medlet av maj. På vägens östra sida finns en stenig, landskapsmässigt sett mycket vacker betesäng (delområde 1) som samtidigt är betesmarkens bästa del. Här finns enstaka träd (bl.a. planterade askar) och stenfria partier som tidigare har odlats. Huvuddelen utgörs av en representativ betesäng, som dock är på väg att övergödhas: här finns numera ogräsdominerade områden. Luddhavren, snårstarren och piggstarren är beaktansvärda. På askarna växer den i Nyland sårbara lilla strimhättemossan (*Orthotrichum fastigiatum*). Norr om den föregående finns ett stenigt och klippigt tall-gran-dominerat skogsbete (delområde 2). Undervegetationen domineras av gräs och skogsväxterna är i minoritet. Väster om vägen finns en före detta åker med steniga obrukade plättar (delområde 3). Snår- och piggstarren är beaktansvärda. På området finns ytterligare ett grandominerat skogsbete (delområde 4) som till sin karaktär är ganska hagmarksartat. Områdets lilla strandäng (delområde 5) har tidigare kanske varit obetad. Här dominerar vasstarr, rörlilja och brännässla. Nässelsnärjan är beaktansvärd.

Skötselbehov: Betet bör ändras så att det inte leder till ytterligare övergödning.

5 PERNAJA, Tetomin laitumet

Peruskarttalehti: 302207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67144: 4425 akp:aki: 67138: 4422

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, muu, niitty

Alueen kuvaus: Forsbynjoen eteläpuolella, Myrskylään vievän tien itäpuolella sijaitsee moniosainen nautakarjan laidunalue, joka on yhteydessä peltolaitumiin. Tien varressa on tiheäpuustoinen kuusihaka, jota vallitsevat niittylajit. Kasvillisuus on osin suhteellisen edustavaa ja matalaksi syötyä, mutta siinä on havaittavissa rehevöitymistä. Pohjoisin osa-alue on lehtomainen kuusimetsälaidun. Sen kaakkoispuolella on hakamaata, jolla on kuusi- ja lehtipuuvaltaisia kuvioita sekä vanha talonpaikka. Lisäksi sillä on pieniä niittylaikkuja. Entisillä pihavaahteroilla kasvaa isorustojäkälää (*Ramalina fraxinea*). Kaakkoisin osa-alue on pellon reunan rajoittuva, kapea, laidunnettu kuusikkoreunus. Tetomin laidunten huomionarvoisia kasveja ovat törösara, hakarasara, jäkki ja laskospoimulehti.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen laiduntaa erikseen peltolaitumista rehevöitymisen pysäyttämiseksi.

5 PERNÄ, Tetoms beten

Grundkartsblad: 302207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67144: 4425 nhn:nhö 67138: 4422

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.0

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Vårdbiotyyp: skogsbete, hage, annan, äng

Beskrivning av området: Söder om Forsby å, på östra sidan om vägen som leder till Mörskom, finns ett område som betas av nötboskap. Området är i kontakt med åkervallen. Invid vägen finns en granhage med ett tätt trädbestånd, men som ändå domineras av ängsvegetation. Växtligheten är ställvis ganska representativ och lågbetad, men spår av övergödning förekommer. Det nordligaste delområdet är ett lundartat granskogsbete. Sydost om denna finns en hage som domineras av granar och lövträd. Här finns även en gammal husgrund samt små ängsfragment. På en av de gamla före detta gårdslönnarna växer brosklav (*Ramalina fraxinea*). Det sydöstligaste delområdet som ligger invid åkerkanten är en smal betad grandunge. Till Tetom betesområdes beaktansvärda arter hör snårstarr, piggstarr, stagg och trubbdaggkäpa.

Skötselbehov: Området borde betas avskilt från åkervallen för att på detta sätt hejda övergödningen.

6 PERNAJA, Kärpen niityt

Peruskarttalehti: 302108

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66948: 4428 akp:aki: 66942: 4426

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.0

Maanomistaja: yhtiö

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: haka, keto, kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Kärpessä kylätien itäpuolella, lähellä merenrantaa sijaitsee umpeutuvia entisiä laidunalueita. Niistä pohjoisin ja parhaiten säilynyt on Färjudenin niemi. Niemellä on umpeutuvaa niittyä, jolla on harvassa puita ja pensaita. Kasvillisuus on pääosin koiranputki- ja nurmipuntarpää-valtaista. Keskiosa on avoin ja sillä on pieni edustava heinäratamo- ja tuoksusimakevaltainen keto. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamon ohella ruoholaukka, mäkilemmik-

ki, mäkivirvilä ja jäkki. Edellisestä n. 200 m pohjoiseen on peltojen ympäröimä metsäinen ja kallioinen kumpare, joka lieenee entinen hakamaa. Metsäsaareke on rauduskoivuvaltainen, alikasvoksena katajaa ja koivua ja sen laidoilla on ketolaikkuja. Huomionarvoisia ovat heinäratamo ja mäkilemmikki. Tästä 100 m pohjoiseen on peltojen ympäröimä metsäsaareke. Koivu- ja mäntyvaltainen entinen hakamaa on melko umpeutunut. Tuoreet niittymäiset kohdat ovat vadelman ja koiranputken vallassa. Reunalla on vähäisiä ketolaikkuja, joilla tavataan mm. heinäratamoa ja mäkivirvilää.

Hoitotarve: Niitto tai laidunnus olisivat tarpeen umpeenkasvun estämiseksi.

6 PERNÄ, Kärpe beten

Grundkartsblad: 302108

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66948: 4428 nhn:nhö 66942: 4426

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.0

Markägare: bolag

Värdeklass: P+

Värdbiototyp: hage, torräng, hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: I Kärpe, öster om landsvägen alldeles invid havsstranden, finns en gammal igenväxande betesmark. Färjudden, som ligger längst norrut, är samtidigt den bäst bevarade. På udden finns igenväxande ängar med glesa bestånd av träd och buskar. Vegetationen domineras i huvudsak av hundfloka och ängskavle. Områdets mellersta del är öppen och här finns en liten representativ torräng som domineras av svartkämpar och vårbrodd. Beaktansvärda är förutom svartkämpar gräslök, backförgätmigej, sparvvicker och stagg. Från detta delområde 200 m längre norrut ligger en beskogad och klippig kulle omgiven av åkrar. Denna har med all sannolikhet tidigare varit en beteshage. Kullen domineras av vårtbjörk, i buskskiktet finner man en och björk. Längs kullens kanter finns torrängsplattor. Svartkämpar och backvicker är beaktansvärda. Vidare norrut finns en annan av åkrar omgiven åkerholme. Den gamla björk- och talldominerade hagen är ganska igenvuxen. De friska ängslika figurerna domineras av hallon och hundfloka. Längs kanten finns några torrängsplattor, på vilka bl.a. svartkämpar och sparvvicker förekommer.

Skötselbehov: Slätter eller bete är nödvändigt för att stoppa igenväxningen.

7 PERNAJA, Härkäpään kedot

Peruskarttalehti: 302107

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66887: 4429 akp:aki: 66886: 4428

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppi: keto

Alueen kuvaus: Härkäpään kylässä, kylätien varrella on asutuksen lomassa pieniä hiekkaisia ketolaikkuja. Vävarsin talon länsipuolella tien varrella on n. aarin hiekkainen ketokumpare. Länteen avautuva kuiva, paahteinen rinne on matalaa ketokasvillisuutta valtalajeinaan huopakeltano ja punanata. Huomionarvoinen kasvi on ketokaunokki. Edellisestä 100 m etelään sijaitsee Tuulimyllynmäki. Tuulimyllyn luona on hiekkainen ketokumpare (n. 2 aaria). Heinäinen nurmirölli- ja punanatavaltainen keto on melko edustava. Myös keltamatara ja huopakeltano ovat runsaita. Huomionarvoinen on ruusuruoho.

Hoitotarve: Ajoittainen niitto sekä puiden raivaus ketojen luota olisivat eduksi.

7 PERNÅ, Härpe torrängar

Grundkartsblad: 302107

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66887: 4429 nhn:nhö 66886: 4428

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: torräng

Beskrivning av området: I Härpe invid byvägen bland bebyggelsen finns några små sandiga torrängsplättar. Invid vägen väster om Vävars gård finns en ca 1 ar stor sandig torrängskulle. Mot väst öppnar sig en torr och solexponerad sluttning med en låg torrängsväxtlighet. Växtligheten domineras av gråfibbla och rödven. Väddklinten är beaktansvärd. Hundra meter söderut från denna torräng ligger Kvarnbacken. Invid väderkvarnen finns en sandig torrängskulle (ca 2 ar). Den av rödven och rödsvingel dominerade torrängen är ganska representativ. Även gulmåra och gråfibbla förekommer rikligt. Åkervädden är beaktansvärd.

Skötselbehov: Tidvis slåtter samt röjning av träd invid torrängarna skulle vara till fördel.

8 PERNAJA, Sarvilahden rantalaidun

Peruskarttalehti: 302112

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67054: 4518 akp:aki 67048: 4513

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 35.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät (+): laajuus, järvenrantalaidun

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Pernajan kirkonkylän itäpuolella, Sarvlaxträsketin pohjoisrannalla sijaitsee aivan maantien tuntumassa varsin laaja rantalaidun. Järvenranta oli jonkin aikaa laiduntamatta ja vasta äskettäin se on otettu uudestaan laidunkäyttöön. Lihakarja laiduntaa nykyään koko kesän rantaniityillä. Kasvillisuus ei ole erityisen edustava. Koilliskulmassa on pieni metsälaidun (VT-MT-tyyppiä). Koilliskulman avoin kovan maan alue on aikoinaan ojitettu ja kuivatettu osa rantaniitystä. Se on mahdollisesti joskus ollut viljelykäytössä. Kasvillisuus on nurmilauhavaltaista tuoretta heinäniittyä. Erittäin laaja järvenrantaniitty pensoittui laidunnuksessa olleen tauon aikana pahasti. Kasvillisuus on pääosin luhtakastikkavaltaista, osin järviruokovaltaista. Myös ojitus on heikentänyt kasvillisuuden edustavuutta. Karjalle annetaan lisärehua, minkä takia niitty uhkaa rehevöityä.

Hoitotarve: Pensaiden raivaus olisi tarpeen, samoin lisärehun käytöstä luopuminen.

Laidunnuspainetta tulisi lisätä huomattavasti.

8 PERNÅ, Sarvlax strandbete

Grundkartsblad: 302112

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67054: 4518 nhn:nhö 67048: 4513

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 35.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): vidd, sjöstrandbete

Värdbiotoptyp: sjöstrandbete, skogsbete

Beskrivning av området: Öster om Pernå kyrkoby på Sarvlaxträskets norra strand ligger en mycket vidsträckt betesmark, alldeles invid vägen. Sjöstranden var obetad för en tid och först alldeles nyligen har den igen tagits i bruk som strandbetesmark. Köttboskap betar numera hela sommaren igenom på strandängen. Vegetationen är inte speciellt representativ. I områdets nordöstra hörn finns ett mindre skogsbete av VT-MT-typ. Det nordöstra hörnets öppna fastmarkparti har vid något tillfälle dikats och torrlagts som en del av strandängen. Området har möjligen varit odlat vid något tillfälle. Växtligheten är av gräsängs-typ dominerad av tuvtåtel. Den mycket vida strandängen förbuskades kraftigt under den tid den inte betades. Vegetationen domineras i huvudsak av madrör, delvis av vass. Även utdikningen har försvagat växtlighetens representativitet. Djuren får tilläggfoder, vilket medfört att ången hotas av övergödning.

Skötselbehov: Buskbeståndet bör röjas och användningen av tilläggfoder bör upphöra. Betestrycket bör kraftigt ökas.

9 PERNAJA, Blybergsin kallioketo

Peruskarttalehti: 302109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67049: 4459 akp:aki 67048: 4458

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Arvokuokka: P-

Perinnemaisematypit: keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Pernajanlahden valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sijaitsee pellon ja Skeppönin vastapäiseen rantaan vievän tien välissä pieni pensottunut kalliosaareke, jossa pensaiden ja puiden välissä on kallioketo- ja muuta ketokasvillisuutta. Maisemallisesti näyttävä saareke on vanha talon paikka. Kalliokedon valtalajeja ovat keltamaksaruoho, ahosuolaheinä, pelto-orvokki, nurmirölli, viherjäsenruoho, huopakeltano ja ahomansikka. Melko edustavalla pienruohokedolla runsaita ovat mm. pukinjuuri, huopakeltano, pihakurjenpolvi ja keltamatara. Lisäksi on kuivaa heinäniittyä, valtalajeina keltamatara, nurmirölli, nurmipuntarpää ja koiranheinä. Huomionarvoisia kasveja ovat itäisellä Uudellamaalla harvinainen pihakurjenpolvi, hakarasara ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Umpeutuvaa aluetta olisi tarpeen niittää vuosittain ja raivata pensaat pois.

9 PERNÄ, Blybergs hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 302109

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67049: 4459 nhn:nhö 67048: 4458

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Värdeklass: P-

Värdbiotoptyp: torräng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Inom gränserna för det nationellt värdefulla Pernåvikens landskapsområde finns en liten förbuskad åkerholme dominerad av hällmark. På åkerholmen som ligger mellan en åker och den väg som leder till stranden mitt emot Skeppön, finns mellan träden och buskarna mindre partier med hällmarkstorräng- och annan torrängsvegetation. Den landskapsmässigt sett ståtliga åkerholmen har tidigare varit en boplats. Hällmarkstorrängen domineras av gul fetknopp, bergsyra, åkerviol, rödven, grönkavel, gråfibbla och smultron. På

den ganska representativa lågörtstorrängen förekommer rikligt av bl.a. bockrot, gråfibbla, sparvnäva och gulmåra. På området finns det ytterligare en torr gräsäng med dominerande arter ss. Gulmåra, rödven, ängskavle och hundäxing. Beaktansvärda växter är de i östra Nyland ovanliga växterna sparvnäva, piggstarr och sparvvicker.

Skötselbehov: Det igenväxande området är i behov av årlig slåtter och buskarna bör även röjas bort.

10 PERNAJA, Labbyn laitumet

Peruskarttalehti: 302108

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66966: 4459 akp:aki 66960: 4456

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyyppit: haka, niitty, muu, keto

Alueen kuvaus: Labbyn alue oli yli 20 vuotta laiduntamatta, kunnes laidunnus alkoi uudelleen vuonna 1990. Alueita laiduntavat emolehmät vasikoineen sekä lampaat, joita kierrätetään laitumelta toiselle. Kartanon itäpuolella on kivistä tuoretta niittyä ja hakaa peltolaitumien yhteydessä. Eläimille annetaan myös lisärehua. Nurmirölliävaltainen heinäniitty on selvästi rehevöitynyt. Huomionarvoisia ovat musta-apila, jäkki ja hakarasara. Labbyn tienhaarassa on niittyä (osin entistä peltoa) ja koivuhakaa, jotka ovat myös selvästi rehevöityneet. Tasanteelta laskevalla pienellä rinteellä on katajaisella kohdalla muutaman aarin alalla parempaa niittykasvillisuutta ja hieman ketoa. Huomionarvoisia ovat heinäratamo ja hakarasara.

Hoitotarve: Perinnebiotooppeja olisi tarpeen laiduntaa erillään entisistä pelloista ja välttää lisärehun antoa niille.

10 PERNÄ, Labby beten

Grundkartsblad: 302108

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66966: 4459 nhn:nhö 66960: 4456

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.7

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: hage, äng, annan, torräng

Beskrivning av området: Labby beten var obetade under 20 år före betet återupptogs sommaren 1990. Området betas av kor med sina kalvar samt av får, vilka vandrar omkring från det ena betet till det andra. Djuren förses även med tilläggsfoder, och den rödvensdominerade gräsängen lider tydligt av övergödning. Beaktansvärda växter på området är brunklöver, stagg och piggstarr. Vid Labby vägskäl finns en äng (delvis gammal åker) och en björkhage som också tydligt visar spår av övergödning. Längs den lilla sluttning som sänker sig neråt från den högsta punkten finns på de enbuskdominerade områdena också bättre ängsväxtlighet och även i någon mån torrängar. Svartkämpar och piggstarr är beaktansvärda.

Skötselbehov: Vårdbiotopen bör betas skilt från den gamla åkern och tilläggsfoder bör undvikas.

11 PERNAJA, Sjögårdin kallioketo

Peruskarttalehti: 302109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67015: 4444 akp:aki 67014: 4443

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Pernajan kirkonkylän ja Isnäsin välissä, Sjögårdiin vievän tien pohjoispuolella olevan Bölebäckenin metsäalueen länsireunassa on Pernajanlahden valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on nuoren sekametsän keskellä pieni kallioketo. Loivaa, länteen päin viettävää kalliorinnettä ei ole laidunnettu pitkään aikaan, ja se on kasvamassa umpeen. Valtalajeina ovat mm. keltamaksaruoho ja mäkirivirilä. Lisäksi on hieman hietakastikan valtaamaa kuivaa heinäniittyä. Ruusuruoho ja mäkirivirilä ovat huomionarvoisia.

Hoitotarve: Puuston raivaus ja laidunnus olisivat tarpeen.

11 PERNÅ, Sjögårds hållmarkstorräng

Grundkartsblad: 302109

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67015: 4444 nhn:nhö 67014: 4443

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Norr om vägen som leder till Sjögård (Sjögård ligger mellan Pernå kyrkoby och Isnäs) vid ett skogspartis västra kant finns en liten hållmarkstorräng mitt i ett bestånd av ung blandskog. Området som ligger på en lågt sluttande västsluttning befinner sig inom gränserna för Pernåvikens nationellt värdefulla landskapsområde. Området har inte betats på lång tid, och håller därför på att växa igen. Dominerande arter är bl.a. gul fetknopp och sparv-vicker. Dessutom finns det en torr gräsäng som domineras av bergrör. Åkerväd-den och sparvvickern är beaktansvärda.

Skötselbehov: Trädbeståndet bör gallras och området borde också betas.

1 POHJA, Näsbyn niitty

Peruskarttalehti: 201405

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66692: 33066 akp:aki 66689: 33062

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.8

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalaiset lajit: mäkileinikki (aE), ketoppiippo (aV), maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja

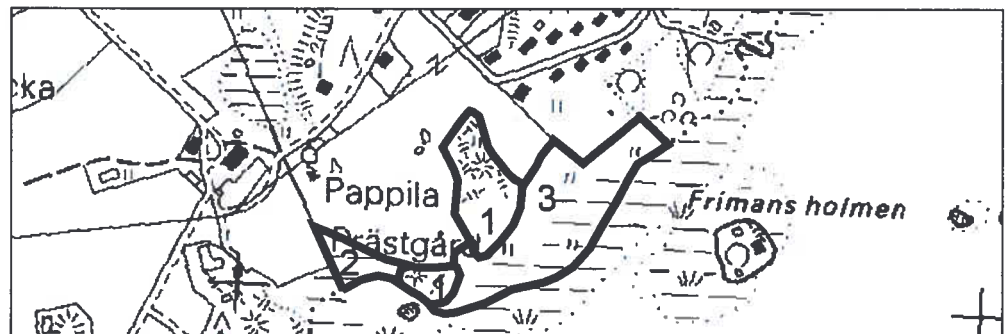
Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, niitty, keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Pohjanpitäjänlahden perukan luoteisrannalla, Pohjan keskustan lounaispuolisella kauniilla paikalla sijaitsee niittyalue, joka on ollut vielä kymmenkunta vuotta sitten nautakarjan laiduntama. Entisellä laidunalueella on rantaniittyjä ja karuhkoja kallio- ja niittykumpareita, joilla tavataan varsin edustavaa, mutta umpeenkasvavaa niittykasvillisuutta. Kumpareet muodostavat nä-

kyvän ja merkittävän maisemakohteen ja niiltä on hienot näkymät Pohjanpitäjänlahden perukan ylitse. Kaksi lähekkäistä kalliokumpareta (osa-alue 1) ovat kasvistoltaan arvokkain osa alueesta. Lähinnä rantaa olevalla kumpareella on erittäin edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, jolla runsaita ovat mm. jäkki, ahomatar, tuoksusimake, siankärsämö, ketopiippo, ahomansikka, ahdekaunokki, pukinjuuri ja mäkikaura. Umpeenkasvun alkuvaiheessa olevalla niityllä on matalakasvuisina säilyneillä kuvioilla jopa 30 kasvilajia neliömetrillä. Kauempana rannasta oleva kumpare on pääosin säilynyt matalakasvuisena, mutta on heinitymässä. Pienialaisesti on matalaa ja erikoista varpuniittyä, valtalajeina puolukka ja kissankäpälä. Kumpareella on lisäksi edustavaa, kuivaa heinä- ja ruohoniittyä, valtalajeina mm. mäkikaura ja keltamatar. Molemmilta löytyy lisäksi melko tyypillistä karua kallioketoa ja tuoretta heinäniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla erittäin uhanalainen mäkileinikki, Uudellamaalla vaarantunut ketopiippo, hirssisara, harmaapoimulehti, iharuusu, hietalemmikki, jäkki, niittyliutukka, mäkikaura, isolaukku, kevättädyke ja mäkivirvilä. Mäkileinikkiä kasvaa nykyisin vain yhdellä muulla paikalla (Tammisaari) Uudellamaalla. Saarekkeiden länsipuolella sijaitseva rantaniitty (osa-alue 2) on säilynyt avoimena. Kasvillisuus on yhtenäinen, selvää vyöhykkeisyyttä ei enää ole havaittavissa. Järviruokoyhdyskunnat, luhtasarayhdyskunta ja kostea mesiangervovaltainen suurruohoniitty vallitsevat. Huomionarvoinen kasvi on hentosuolake. Saarekkeiden itäpuolinen rantaniitty (osa-alue 3) on säilynyt avoimena. Järviruokoyhdyskunta ja jokapaikansarayhdyskunta vallitsevat. Osa-alueet 2 ja 3 kuuluvat valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus tulisi kiireellisesti aloittaa uudelleen.

Näsbyn niityt

1:10 000

1 POJO, Näsby ängar

Grundkartsblad: 201405

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66692: 3066 nhn:nhö 66689: 3062

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.8

Markägare:

Värdeklass: V

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotade arter: knölranunkel (rA), knippfryle (rS), landskapsmässigt värde

Värdbiototyp: havsstrandäng, äng, torräng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: På den nordvästra stranden av Pojoviken, sydväst om Pojo centrum finns en vackert belägen äng. Ängen var betad av nötboskap ännu för några tiotal år sedan. På den gamla betesmarken, som karakteriseras av strandängar och ganska karga hållmarker och ängskullar, finns en synnerligen repre-

sentativ men igenväxande ängsvegetation. Från landskapssynpunkt är kullarna viktiga och utsikten över Pojoviken är mycket fin. På två kullar som ligger nära intill varandra (delområde 1) finns vårdbiotopens mest värdefulla växtlighet. På kullen närmast stranden finns en mycket välutvecklad frisk lågörtsäng, med ett rikt växtsamhälle med bl.a. stagg, vitmåra, vårbrodd, rölleka, knippfryle, smult-ron, rödklint, bockrot och luddhavre. På ängen, som är i början av sitt igenväxningsskede, finns på de bäst bevarade fläckarna t.o.m. 30 växtarter per kvadratmeter. Kullen som är belägen längre bort från stranden har till största delen bevarats lågvuxen, men den håller nu på att växa igen. På små arealer finns en låg och originell risäng, med lingon och kattfot som dominerande arter. På kullen finns dessutom representativa torra gräs- och örtängar med dominerande arter ss. Luddhavre och gulmåra. På båda kullarna förekommer även ganska typiska och karga torrängs- och friska gräsängsfigurer. Beaktansvärda är den i Nyland akut hotade knölränunkeln, den i Nyland sårbara knippfrylen, hirsstarr, sammetsdagglåpa, hartsros, vårförgätmigej, stagg, ängsbräsma, luddhavre, höskallra, vårveronika och sparvvicker. Knölränunkeln påträffas numera endast på en annan plats (Ekenäs) i Nyland. Strandängen (delområde 2) som ligger väster om kullarna har bibehållits öppen. Vegetationen är enhetlig och någon form av zoner-ning är inte mera synlig. Strandängens vegetation karakteriseras av vassamhällen, blåsstarsamhällen och en älggräsdominerad högörtsäng. Kärrsältingen är beaktansvärd. Strandängen öster om kullarna (delområde 3) har bevarats öppen. Vass- och hundstarsamhällen dominerar. Delområdena 2 och 3 hör till skyddsprogrammet för fågelrika havsvikar och insjöar.

Skötselbehov: Bete med nötboskap bör med det snaraste återupptas.

2 POHJA, Mörbyn laitumet

Peruskarttalehti: 201404

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66651: 3036 akp:aki 66644: 3029

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 11.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

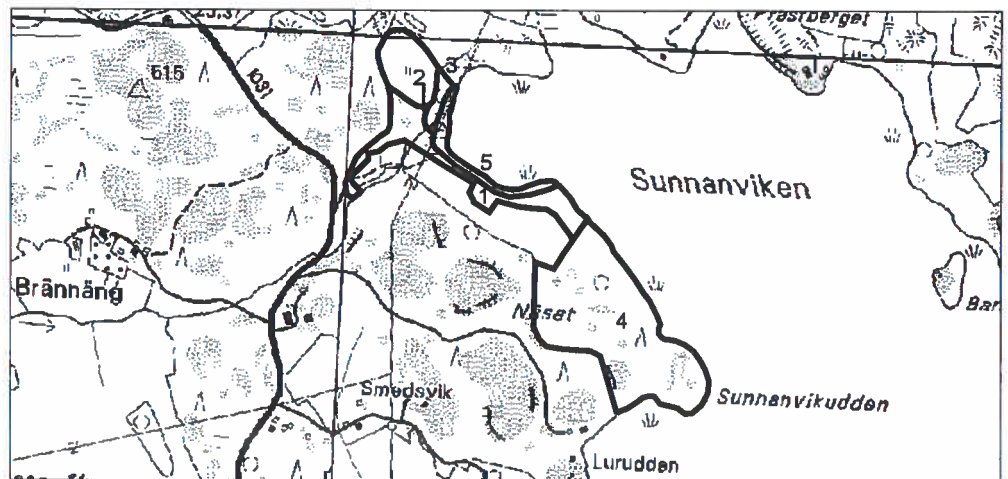
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): monipuolisuus, edustavuus, uhanalainen laji: ketoppiippo (aV), maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty, merenrantaniitty, haka, keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Pohjanpitäjänlahden keskiosan länsirannalla on laaja, monipuolinen lihakarjan (emolehmät ja nuorkarja) laidunalue. Alueelta löytyvät mm. avoin katajaniitty, hakamaita, metsälaitumia ja rantaniitty, jotka ovat kaikki kasvillisuudeltaan edustavia, vaikka laidunnuksessa oli ennen 1980-lukua n. 10 vuoden tauko. Maisemallisetkin arvot ovat huomattavia. Tien tuntumassa on edustava havu- ja lehtipuuhaka (osa-alue 1), vaikka puusto on paikoin liian tiheää. Etenkin koivuvaltaiset kohdat ovat hyvin edustavaa ja näyttävää hakamaata. Valtalajeja ovat nurmirölli, siankärsämö, ahomansikka ja pukinjuuri. Huomionarvoisia kasveja ovat kartioakankaali, hakarasara, jäkki ja mäkikaura. Alueen pohjoislaidassa on maisemallisesti hieno, kivikkoinen ja avoin katajaniitty (osa-alue 2), joka tosin on hieman rehevöitynyt. Tämä osa on Mörbyn laitumista perinnebiotooppina merkittävän. Tasainen lakiosa on luultavasti joiltain osin ollut aikoinaan viljelty ja on vähemmän edustava. Kivikkoinen kuivahko rinne rantaan päin on edustava ja näyttävä. Kasvillisuus on suurimmaksi osaksi tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina mm. pukinjuuri, nurmirölli, siankärsämö ja ahdekaunokki. Myös kallioketo on kasvillisuudeltaan edustava. Uudellamaalla vaa-

rantunut ketopiippo on melko runsas tällä niityllä. Muita huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, mäkikaura, mäkikattara, iharuusu, mäkilemmikki, hietalemmikki, jäkki, kevättädyke, mäkivirvilä ja hakarasara. Muu osa niitystä on melko tavanomaista, niukkalajista tuoretta heinäniittyä (ehkä aikoinaan viljeltyä). Katajakedon ja rannan välissä on pieni tervaleppälehto (osa-alue 3). Tervaleppävaltaisen metsälaitumen valtalajeja ovat mm. nurmilauha ja mesiangervo. Alueen kaakkoisosassa on laaja metsälaidunalue rannan tuntumassa (osa-alue 4). Kuusivaltaisen metsälaitumen kasvillisuus on paikoin varsin edustava, ja sillä on hakamaisia piirteitä. Metsä on suurimmaksi osaksi lehtoista (mm. OMaT). Valtalajeja ovat käenkaali, ahomansikka, metsäorvokki, valkovuokko ja mustikka. Kartioakankaali on huomionarvoinen kasvi. Sunnanvikenin perukassa on kapea ja pienialainen rantaniitty (osa-alue 5), joka on melko vaatimaton ja puolet alueesta on järviruo'on vallassa. Muutoin rantaniitty on suurimmaksi osaksi vesisaravaltaista. Pienialaisena on luhtakastikkayhdyskuntaa ja nurmilauhavaltaista rantaniittyä. Hentosuolake on huomionarvoinen.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnustapa lienee hyvä. Lisärehun antoa on tarpeen välttää, jottei alue rehevöityisi.

Mörbyn laitumet

1:10 000

2 POJO, Mörby betesmarker

Grundkartsblad: 201404/

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66651: 3036 nhn:rhö 66644: 3029

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 11.3

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): mångformighet, representativitet, utrotningshotad art: knippfryle (rS), landskapsmässigt värde, flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyptyp: skogsbete, äng, havsstrandäng, hage, torräng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Vid de mellersta delarna av Pojovikens västra strand finns en vidsträckt och mångformig betesmark som betas av köttboskap (dikor och ungnöt). På området finns bl.a. en öppen enbuskäng, hagar, skogsbeten och en strandäng. Alla områden uppvisar en representativ växtlighet trots ett ca 10 år långt uppehåll i betet före 1980-talets början. Områdets landskapmässiga värde är betydande. Invid vägen finns en representativ barr- och lövträdshage (delom-

råde 1), där trädbeståndet ställvis är för tätvuxet. Den björkdominerade hagen bildar ett speciellt representativt haglandskap. Rödven, rölleka, smultron och bockrot dominerar. Beaktansvärda är blåsugan, piggstarr, stagg och luddhavre. Vid områdets nordsida finns en landskapsmässigt vacker, stenig och öppen enbuskäng (delområde 2) som till viss grad är övergödd. Denna del av Mörby betesmark bildar den mest värdefulla vårdbiotopen. Det jämna krönet har troligen varit odlad i något skede och är därmed mindre representativ. Den steniga något torra sluttning som vätter mot stranden är representativ och tilltalande. Vegetationen utgörs till största delen av en frisk lågörtsäng, med dominerande arter ss. bockrot, rødven, rölleka och rödklint. Även hållmarkstorrängen uppvisar en representativ vegetation och den i Nyland sårbara knippfrylen är på denna äng ganska riklig. Andra beaktansvärda växter är svartkämpar, luddhavre, luddlos-ta, hartsros, backförgätmigej, vårförgätmigej, stagg, vårveronika, sparvvicker och piggstarr. Resten av ängen domineras av en ganska vanlig och artfattig frisk gräs-äng (som i något skede eventuellt har varit brukad). Mellan enbuskängen och stranden finns en liten klubbalslund (delområde 3). Det klubbalsdominerade skogs-betets växtlighet karakteriseras av bl.a. tuvtåtel och älggräs. I områdets sydöstra del finns ett vidsträckt skogsbete invid stranden (delområde 4). Det grandomi-nerde skogsbetets växtlighet är på många ställen mycket representativ och områ-det uppvisar många haglika drag. Skogen är till största delen lundartat (bl.a. OMaT). Harsyra, smultron, skogsviol, vitsippa och blåbär dominerar. Blåsugan är beaktansvärd. I botten av Sunnanviken finns en smal och liten strandäng (delområde 5). Strandängen är ganska anspråkslös och hälften av området do-mineras av vass. Annars är strandängen till största delen dominerad av norr-landsstarr. På mindre arealer förekommer madrörssamhällen och tuvtåtel-domi-nerade strandängar. Kärrsaltingen är beaktansvärd.

Skötselbehov: Det nutida betetrycket torde vara lämpligt. Området bör emel-lertid besparas från tilläggsfoder för att undvika övergödning.

3 POHJA, Dalen

Peruskarttalehti: 201405

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66732: 3078 akp:aki: 66725: 3075

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järviseu

Pinta-ala (ha): 10.1

Maanomistaja: yksityinen

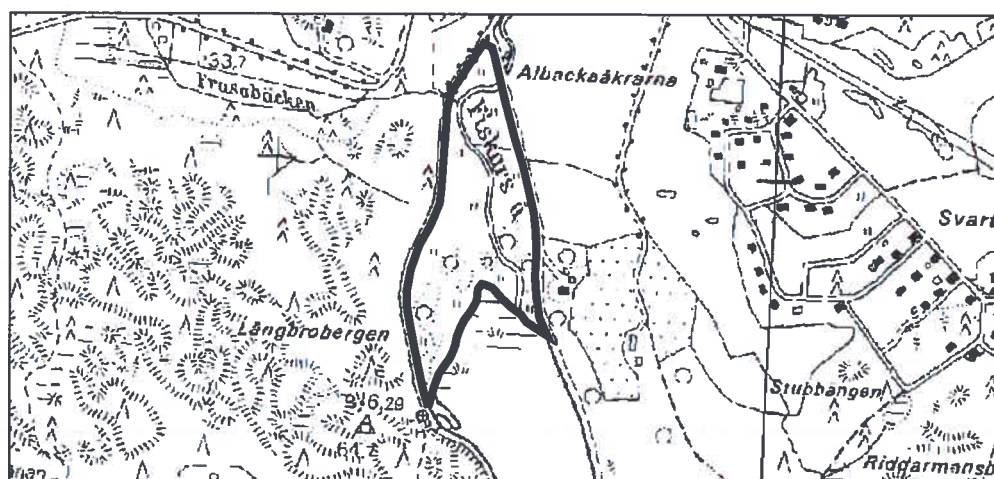
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, harvinaisuus

Perinnemaisematyytit: haka, järvenrantaniitty, niitty?

Alueen kuvaus: Fiskars-Antskogin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alu-eella, Borgbyträsketin pohjoispäässä on maisemallisesti näyttävä rantaniitty ja hakamaa, joita laiduntaa nautakarja. Alue liittyy kulttuurihistoriallisesti arvok-kaaseen Fiskarsin ruukin alueeseen. Järven pohjoispuolella on laajahko ranta-luhta. Siitä pohjoiseen on puustorakenteeltaan edustavaa hakamaata, jonka kas-villisuus on yksipuolistunut. Rantaniitty on kasvillisuudeltaan edustava ja lajis-tooltaan hyvä. Se on pääosin vesisaranrantaniittyä. Pienempialaisena on mm. ka-peaosmankäämi-valtaista kasvillisuutta. Kalmojuuri on runsas. Matalassa vedessä ja vesirajassa on edustavaa laidunrantakasvillisuutta, mm. huomionarvoista mietotarta, hapsiluikkaa ja kolmihedevessirikkoa. Hakamaalla on vanhoja terva-leppiä. Jokunen tammi ja vuorijalava lienevät istutettuja. Kasvillisuus on tavan-omaista runsastyyppisten paikkojen kasvillisuutta. Lehtolajistoa on niukkana. Iha-ruusu on huomionarvoinen.

Hoitotarve: Olisi tarpeen huolehtia, ettei alue rehevöityisi. Vanhan puuston säi-lyttäminen on suositeltavaa.

Dalen

1:10 000

3 POJO, Dalen

Grundkartsblad: 201405

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66732: 3078 nhn:nhö 66725: 3075

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 10.1

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, sällsynt-het

Värdbiototyp: hage, sjöstrandäng, äng?

Beskrivning av området: I norra ändan av Borgbyträsk finns en vacker strandäng och hage som betas av nötboskap. Betesområdet ligger innanför gränserna till Fiskars-Antskogs nationellt värdefulla landskapsområde. Området ansluter sig till det kulturhistoriskt sett värdefulla området vid Fiskars bruk. Norr om sjön finns en ganska vidsträckt mad, och norr om denna finns en hage med representativ trädstruktur. Hagens växtlighet har emellertid blivit ganska ensidig. Strandängen uppvisar däremot en representativ vegetation och artsammansättningen är god. Strandäng av norrlandsstarrs-typ dominerar. På mindre arealer förekommer bl.a. vegetatin dominerad av smalkaveldun. Kalmusen är riklig. I grunt vatten och vid vattenbrynet förekommer representativ betad strandängsvegetation, med bl.a. de beaktansvärda arterna rosenpilört, nålsäv och tretalig slamkrypa. I hagen växer gamla klibbalar. De fåtaliga ekarna och almarna är troligen planterade. Vegetationen är typisk för kväverika områden. Lundvegetationen är sparsam. Hartsrosen är beaktansvärd.

Skötselbehov: Det är viktigt att området inte övergöds. Det gamla trädbeståndet bör sparas.

4 POHJA, Torbyäkernin lammalaidun

Peruskarttalehti: 201406

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66754: 3088, akp:aki 66752: 3086

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 1.7

Maanomistaja: yhtiö?

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Fiskarsin - Antskogin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, Degersjönin Torbyvikenin länsipuolella sijaitsee osittain kallioinen, korkea laidunkumpare. Kumpareella on hieman puita. Alue oli laiduntamatta jonkin aikaa, mutta se on otettu käyttöön lammaslaitumena viime vuosina. Laitumelta on hienot näkymät viereiselle järvelle ja tielle. Kasvillisuus on pääosin melko tavanomaista, niukkalajista tuoretta heinäniittyä, joka on osittain ollut joskus viljelykäytössä. Paikoin on edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina mm. nurmirölli, punanata ja heinätähtimö. Lisäksi on tavanomaista karua kallioketoa valtalajeinaan mm. keltamaksaruoho ja ahosuolaheinä. Huomionarvoisia kasveja ovat kartioakankaali, heinäratamo, hakarasara, syylälinnunherne, pähkinäpensas ja mäkikaura. Alueella sijaitsee rautakautinen kalmisto ja asuinpaikka.

Hoitotarve: Sananjalkaa on hyvä kurittaa niittämällä. Pihlaja- ja vaahtera-alikasvoksen harvennus olisi eduksi. Laidunnus tulisi pitää sellaisena, etteivät niitty ja keto rehevöidy.

4 POJO, Torbyåkerns färbete

Grundkartsblad: 201406

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66754: 3088 nhn:nhö 66752: 3086

Landskapsprovins: Insjöregionen i Kisko-Vichtis

Areal (ha): 1.7

Markägare: bolag?

Värdeklass: P+

Värdbiototyp: äng, torräng

Beskrivning av området: Väster om Torbyviken vid Degersjön, finns en delvis av hällmark dominerad hög betad kulle. Området ligger innanför gränserna till Fiskars-Antskogs nationellt värdefulla landskapsområde. På beteskullen finns några träd. Området var obetat för en tid, men bettet har under senare år återupptagits, nu med får. Utsikten från betesmarken över sjön och vägen är vacker. Vegetationen präglas till största delen av en ganska vanlig och artfattig frisk gräsäng som någon gång varit delvis uppodlad. Ställvis förekommer även representativa inslag av frisk lågörtsäng, med dominerande arter ss. rödven, rödsvingel och grässtjärnblomma. Dessutom finns på området inslag av karg hällmarkstorräng med dominerande arter ss. gul fetknopp och bergsyra. Blåsuga, svartkämpar, piggstarr, gökärt, hassel och luddhavre är beaktansvärda. På området finns en boplatz från järnåldern.

Skötselbehov: Örnbräken kunde hållas i schack med hjälp av slätter. En utglesning av rönn- och lönnunderbeståndet skulle vara till fördel. Bettet bör hållas icke-övergödande.

5 POHJA, Sällvikin laitumet

Peruskarttalehti: 201404

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66623: 3032 akp:aki 66619: 3030

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyyppit: metsälaidun, keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Pohjanpitäjänlahden Fällbyholmenin ja Nybrötesvikenin välisellä rannalla sijaitsevalla yksityisellä luonnonsuojelualueella (rauhoitettu v. 1994) on metsäkaistale, joka oli parikymmentä vuotta laiduntamatta, mutta on nykyään lammaslaitumena. Rannat ovat jyrkkiä ja rantalaitumet ovat tämän takia

vaatimattomia. Metsäkasvillisuus on vallannut alaa. Laitumelta löytyy mänty-valtaista (VT-MT) metsälaidunta, sekametsälaidunta ja laidunnettua tervalep-pälehtoa. Kasvillisuuden valtalajit ovat mm. nurmirölli, puolukka, mustikka ja mesiangervo. Mäkikaura ja jäkki ovat huomionarvoisia. Lisäksi metsäalueen pohjoispuolella, pellon keskellä on pieni katajikkoinen saareke, jota ei ole lai-dunnettu 20 vuoteen. Runsaskatajaisuus tekee siitä maisemallisesti näyttävän. Kasvillisuus on kovasti heinittynyt, mutta niittykasvillisuutta on kuitenkin jon-kin verran jäljellä. Heinäkedon valtalaji on lampaannata. Niityltä löytyvät Uu-dellamaalla vaarantunut ketopiippo ja mäkikaura.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus olisi eduksi. Pienellä saarekkeella niitto ja puuston ja pensaston harvennus olisi sopivin hoitotapa.

5 POJO, Sällviks beten

Grundkartsblad: 201404

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66623: 3032 nhn:nhö 66619: 3030

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

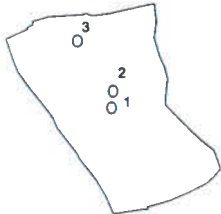
Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: knipp-fryle (rS)

Värdbiototyp: skogsbete, torräng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: På västra stranden av Pojoviken, mellan Fällbyholmen och Nybrötesviken, finns ett fårbete. Området var obetat under 20 års tid innan fårbetet inleddes. Området utgörs av en smal skogsremsa och ligger på ett privat naturskyddsområde (fredat år 1994). Stränderna är branta och strandbetesmar-ken är därför anspråkslös. Skogsvegetation har erövrat området. Det finns både talldominerade (VT-MT), blandskogsdominerade och klubbballundsdominerade skogsbeten. Växtligheten domineras av bl.a. rödven, lingon, blåbär och älggräs. Luddhavre och stagg är beaktansvärda. Norr om skogsområdet finns även en liten enbuskdominerad åkerholme, som inte har betats på över 20 år. Den rika förekomsten av enar gör att åkerholmen är landskapsmässigt vacker. Vegetation-en är gräsdominerad, men ängsväxtlighet finns trots det ställvis. Grästorräng-en domineras av fårsvingel. På ängen växer den i Nyland sårbara knippfrylen och luddhavre.

Skötselbehov: Bete med nötboskap skulle vara att föredra. På den lilla åkerhol-men skulle slåtter samt röjande av träd och buskar vara mest lämpligt.

PORNAINEN

1 PORNAINEN, Myllykosken niitty

Peruskarttalehti: 204312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67088: 4099 akp:aki: 67087: 4097

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyyppit: niitty, joenrantaniitty

Alueen kuvaus: Pornaisten keskustan länsipuolella Mustijokivarressa on Myl-lykosken luoteispuolella joen ja pellon välissä jyrkkä umpeenkasvava etelärin-ne. Nautakarjan laidunnus loppui runsaat 10 vuotta sitten, ja aluetta niitettiin vielä 1970-80-lukujen vaihteeseen asti. Melko heinittyneellä ja korkeakasvuissek-

si muuttuneella niityllä on vielä hyvä lajisto. Ylärinteellä on hieman kuusta ja mäntyä, mutta pääosin niitty on avoin. Tuoreella heinäniityllä vallitsevat umpeutuville niityille tyypillisesti hietakastikka ja nurmipuntarpää. Pienruohoisina säilyneillä kohdilla vallitsevat keltamatar ja metsäapila. Rannassa on järvi-kortevaltaista niittyä, kosteaa heinäniittyä valtalajeina korpikastikka ja ruokohelmi sekä mesiangervovaltaista kosteaa suurruohoniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmilaukka ja hakarasara.

Hoitotarve: Hoitaminen niittämällä tai laiduntamalla olisi välttämätöntä niityn säilyttämiseksi.

2 PORNAINEN, Jokivarren niitty

Peruskarttalehti: 204312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67102: 4100 akp:aki: 67098: 4093

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: niitty, muu

Alueen kuvaus: Mustijokivarressa, Lahan kylässä sijaitsee Pornaisten edustavin laidunniitty.

Mullien koko kesän laiduntama joenvarsiniitty on peltojen ja joen välissä lounaisrinteellä. Alue on aidattu erikseen nurmilaitumista, mutta kolmannes siitä on entistä peltoa. Kasvillisuudessa on merkkejä rehevöitymisestä. Pohjoisessa on pieni kuusisaareke, etelässä pieni harmaalepikko. Pääosin alue on nurmipuntarpäävaltaista. Hieman on paremmin näköistä tuoretta pienruohoniittyä valtalajeinaan metsäapila ja poimulehti. Hakarasara on huomionarvoinen.

Hoitotarve: Laidunnus vaikuttaa sopivalta. Lisärehun antoa on syytä välttää eläinten ollessa niityllä.

3 PORNAINEN, Sipilän laidun

Peruskarttalehti: 204410

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67141: 4074 akp:aki: 67137: 4069

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.1

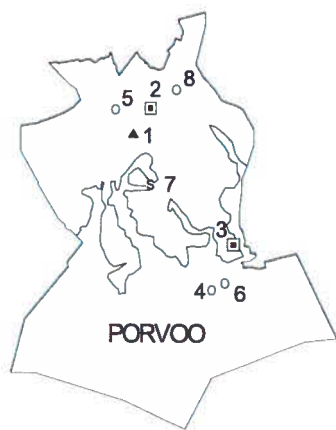
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty, haka

Alueen kuvaus: Halkian kylässä, Halkiankosken alapuolella Mustijokivarressa on joen eteläpuolisella srinteellä hiehojen koko kesän laiduntama niitty, jolla on hakasaarekkeita. Alueella on vanhoja rantavyörymiä. Niitty on ollut aiemmin peltolaitumien yhteydessä. Tuoreen heinäniityn valtalajeina ovat nurmilauha, nurmipuntarpää, siankärsämö, kumina ja syysmaitiainen. Lehti-havupuuhaassa vallitsevat poimulehdet, ahomansikka ja metsäkurjenpolvi.

Hoitotarve: Nykyinen laiduntapa erillään peltolaitumista on sopiva.

1 PORVOO, Linnanmäki

Peruskarttalehti: 302102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66995: 4260 akp:aki: 66993: 4258

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.9

Maanomistaja:

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, erikoisuus, uhanalaiset lajit: keltakynsimö (St), kaunokkikärsäkäs (E), muinaisjäännös, kulttuurihistoriallinen arvo

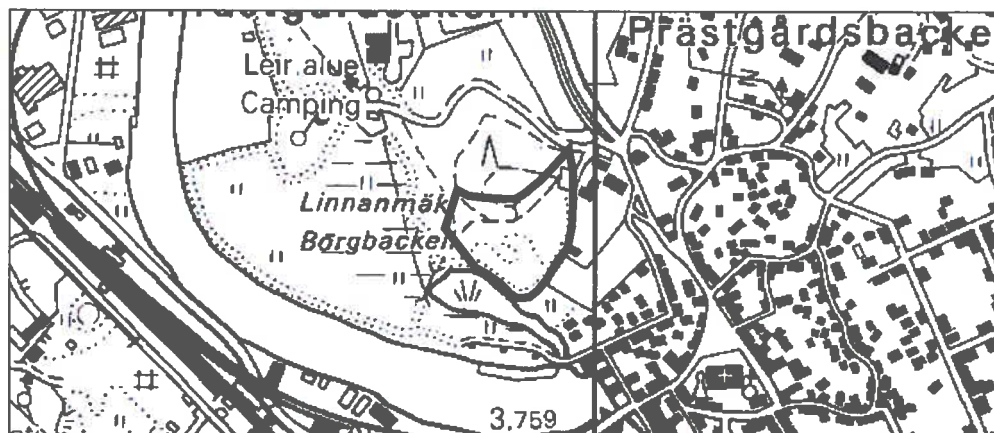
Perinnemaisematyypit: haka, keto

Alueen kuvaus: Porvoonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ytimessä sijaitsee Linnanmäki. Linnanmäki on myös valtakunnallisen harjajensuojeluohjelman kohde. Linnanmäki on museoviraston hoidossa oleva arvokas muinaisjäännös. Mäellä on ollut puinen linna jo 1200-luvulla.

Perinteinen maankäyttö Linnanmäellä on ilmeisesti loppunut jo kauan sitten, mutta kasvillisuus on kuivalla rinteellä säilynyt yllättävän hyvin. Linnanmäki on kuitenkin tällä vuosisadalla vähitellen metsittynyt. A. Edelfeltin vuonna 1892 maalaamassa taulussa keto on ollut nykyistä laajempi.

Mäen Porvoonjokeen laskevassa etelärinteessä on hyvin edustavaa ketokasvillisuutta. Pääosa rinteestä on männikköä, jossa alla on ketokasvillisuutta ja metsäkasvillisuutta. Rinne on paikoin kulunut. Mäen päältä tyvelle kulkeva polku on uurtunut aika pahannäköiseksi, ja rinne on osin roskaantunut. Varsinainen keto on rinteiden tyvellä. Sillä on poikkeuksellisen edustavaa pienruohoketoa valtalajeinaan keltamatara, punanata ja kissankello sekä heinäketoa valtalajeinaan lampaannata ja nurmirölli. Uhanalainen keltakynsimö kasvaa Linnanmäellä niukana. Kedolla kasvaa useita huomionarvoisia kasveja: ketomarina, harmaapaimulehti, hakarasara, ketokaunokki, litteänurmikka, nuokkukohokki, tummatulikukka ja mäkivirvilä. Erittäin uhanalainen kaunokkikärsäkäs (*Tropiphorus terricola*) on tavattu vain kahdesta paikasta Suomesta.

Hoitotarve: Linnanmäelle tulee tehdä hoitosuunnitelma, jossa kiinnitetään erityishuomiota ketokasvillisuuden ja uhanalaisten lajien säilymisen turvaamiseen. Mäntyalikasvos on tarpeen poistaa alarinteeltä. Muutoinkin puuston varovainen harvennus on ketokasvillisuudelle eduksi. Kedon ajoittainen, osittainen niitto on eduksi.

Linnanmäki

1:10 000

1 BORGÅ, Borgbacken

Grundkartsblad: 302102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66995: 4260 nhn:nhö 66993: 4258

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.9

Markägare:

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, säregenhet, utrotningshotade arter: sanddraba (Hd), slätvingad bingelvivel (A), fornlämning, kulturhistoriskt värde

Vårdbiototyp: hage, torräng

Beskrivning av området: Borgbacken ligger i det nationellt värdefulla landskapsområdet i Borgå ådal. Borgbacken ingår också i det nationella åsskyddsprogrammet. Området sköts av museiverket eftersom det har värde som fornlämning - redan på 1200-talet fanns ett träslott på backen. Den traditionella markanvändningen har med all sannolikhet upphört redan för länge sedan, men växtligheten på den torra sluttningen har trots det bevarats överraskande väl. Borgbacken har under detta århundrade emellertid börjat beskogas. På en tavla som målades 1892 av A. Edelfelt är ängen mera vidsträckt än idag. På sydsluttningen som vätter mot Borgå å är torrängsväxtligheten mycket representativ. Största delen av sluttningen är bevuxen med tallar, och under dessa finns torrängs- och skogsvegetation. Ställvis är sluttningens växtlighet sliten. Stigen som går längs sluttningen ner till backens fot har ställvis eroderat växtligheten ganska illa, och dessutom lider området delvis av nedskräpning. Den egentliga torrängen finns vid sluttningens bas, och den karakteriseras av en ovanligt representativ lågortsäng med dominerande arter ss. gulmåra, rödsvingel och liten blåklocka. Även grästorängsvegetationen är riklig och i denna dominerar fårsvingel och rödven. På Borgbacken förekommer ett litet bestånd av den utrotningshotade sanddraban, och på torrängen förekommer flera beaktansvärda växter: fältmalört, sammetsdaggkåpa, piggstarr, vädtklint, berggröe, backglim, mörkt kungsljus och sparvvicker. Den akut utrotningshotade slätvingade bingelviveln (*Tropiphorus terricola*) har endast påträffats på två platser i Finland.

Skötselbehov: För Borgbackens del borde en skötselplan uppgöras där åtgärder för att bevara torrängsväxtligheten och de utrotningshotade arterna bör betonas. Det nedre skiktet av tallar i sluttningens nedre delar bör avlägsnas. Även annars skulle en försiktig gallring av trädbeståndet, liksom tidvis och delvis slåtter av torrängen, vara till fördel för torrängsväxtligheten.

2 PORVOO, Koivuniemen pihaketo

Peruskarttalehti: 302103

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67032: 4281 akp:aki 67031: 4280

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

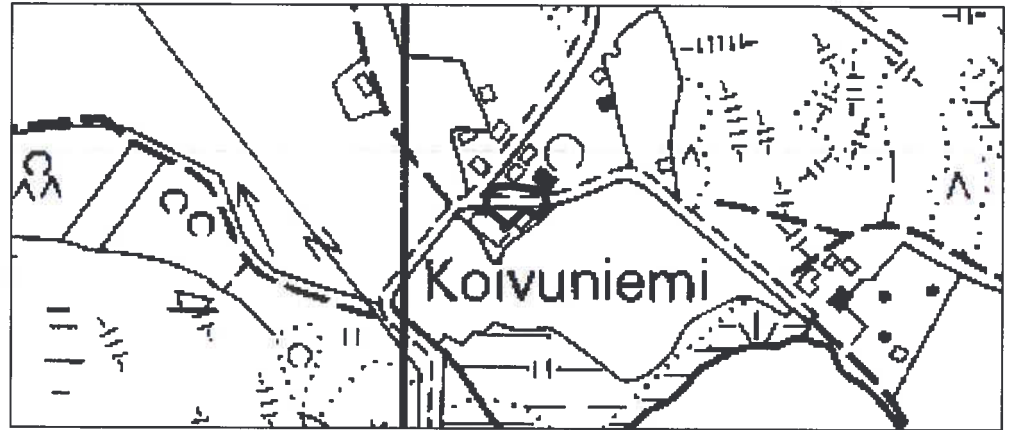
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): niittoniitty, edustavuus, perinteinen maankäyttö

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Brusaksen koillispuolella sijaitsevan Koivuniemen talon ulkorakennusten luona on pieni pihaketo, jota on niitetty kauan ja säännöllisesti. Kyseessä on viimeisiä mahdollisesti aitoja niittoniittyjä Uudellamaalla. Ympäroivistä puista ja rakennuksista huolimatta keto on melko paahteinen ja kuiva.

Kasvillisuus on erittäin edustava ja monilajinen pienruohoketo. Runsaita ovat nurmirölli, pukinjuuri, ahdekaunokki, siankärsämö, kielo, kangasmaitikka, sarakeltano, metsäapila, ahomatar, hopeahanhikki ja ahosuolaheinä. Vuonna 1962 kedolta on löydetty uhanalainen ketokatkerö, jota ei etsinnöistä huolimatta ole havaittu viime vuosina. Pihaketoa niitetään vuosittain.

Hoitotarve: Nykyinen hoito on sopiva.

Koivuniemen pihaketo

1:6000

2 BORGÅ, Koivuniemi torräng

Grundkartsblad: 302103

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67032: 4281 nhn:nhö 67031: 4280

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): ängsslätter, representativitet, traditionell markanvändning

Vårdbiototyp: torräng

Beskrivning av området: Nordöst om Brusas invid Koivuniemi gårds uthusbyggnad finns en liten torräng som har slagits regelbundet under lång tid, och området är möjligen en av Nylands sista äkta slätterängar. Trots omgivande träd och byggnader är torrängen ganska torr och solexponerad. Vegetationen domineras av en mycket representativ och artrik lågörtstorräng. Rödven, bockrot, rödklint, rölleka, liljekonvalj, ängskovall, flockfibbla, skogsklöver, vitmåra, silverfingerört och bergsyra förekommer rikligt. År 1962 hittades den utrotningshotade fältgentianan bland torrängens växter, men trots eftersökningar har den inte hittats under senare år. Torrängen hävdas årligen genom slätter.

Skötselbehov: Nuvarande skötsel är lämplig.

3 PORVOO, Kardragin kalliokedot

Peruskarttalehti: 302104

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66847: 4396 akp:aki 66844: 4392

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.5

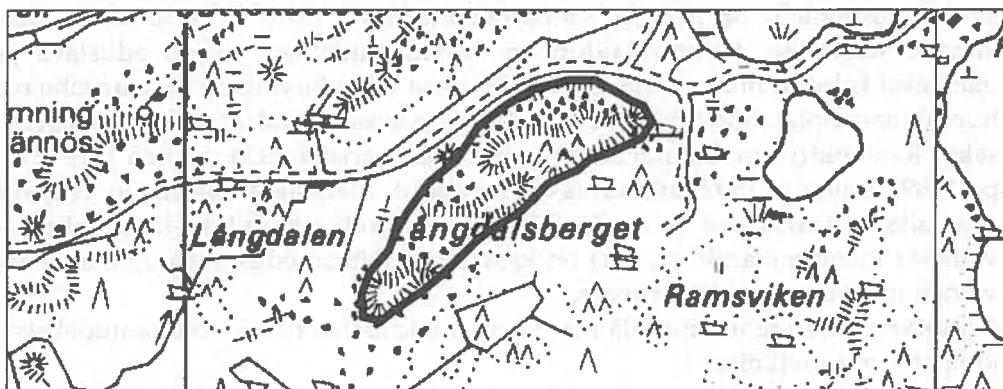
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, useita huomionarvoisia lajeja
Perinnemaisematyytit: kallioketo, metsälaidun

Alueen kuvaus: Kardragin kallioketo on alue, jonka mukaanottaminen perinnemaisemaksi on tulkinnanvaraista. Aluetta ei ole laidunnettu pitkiin aikoihin, se on aika metsittynyt ja kasvillisuudesta on vaikea arvioida, mikä on karjatalouden muovaamaa. Osin kalkkivaikutteisella kalliolla on kuitenkin monia huomionarvoisia ketokasveja, ja se on kasvillisuudeltaan erikoislaatuista. Kalkkivaikutteinen kallioketokasvillisuus on edustavaa, vaikka puuston lisääntyminen ilmeisesti onkin supistanut sitä. Kasvisto on varsin rikas. Paahteisella ja kuivalla alueella runsaita ovat mm. ruoholaukka, keltamaksaruoho, isomaksaruoho, kissankäpälä, rantatädyke, metsälauha, ahomansikka, rohtotädyke, kielo ja ketokäenminttu. Huomionarvoisia kasveja ovat ruoholaukan, rantatädykkeen ja ketokäenmintun lisäksi Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho (havaittu viimeksi vuonna 1982), mäkiminttu, hina, mäkilemmikki, jäkki ja hakarasara sekä kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*).

Hoitotarve: Puuston harvennus kalliolta ja sen luota olisi tarpeen ja laidunnus olisi eduksi.

Kardragin kalliokedot

1:10 000

3 BORGÅ, Kardrag torrängar

Grundkartsblad: 302104

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66847: 4396 nhn:nhö 66844: 4392

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.5

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng, skogsbeta

Beskrivning av området: Kardrags torräng är ett område vars status som vårdbiotop är en tolkningsfråga. Området har inte betats på långa tider och det är ganska igenvuxet med skog. Dessutom är det svårt att på basen av växtligheten säga vilka delar av området som har formats av boskapsskötsel. På den delvis kalkpåverkade klippan växer emellertid många beaktansvärda torrängsväxter och områdets vegetation är mycket säregen. Den kalkpåverkade torrängsvegetationen är representativ trots att trädbeståndets tillväxt med all sannolikhet har minskat dess arealer. Floran är mycket rik. På det torra och solvarma området förekommer talrikt bl.a. gräslök, gul fetknopp, käringkål, kattfot, strandveronika, krustätel, smultron, ärenpris, liljekonvalj och harmynta. Beaktansvärda arter

är förutom gräslöken, strandveronikan och harmyntan den i Nyland akut hotade brudsporren (senast noterad 1982) samt bergmynta, knägräs, backförgätmigej, stagg, piggstarr och plyschgrusmossa (*Ditrichum flexicaule*).
Skötselbehov: En gallring av trädbeståndet uppe på klippan och i dess närhet är nödvändig och bete skulle vara till fördel.

4 PORVOO, Söderbyn rantaniitty

Peruskarttalehti: 301206

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66787: 4368 akp:aki: 66782: 4364

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyyppit: merenrantaniitty, keto

Alueen kuvaus: Pellingin Söderbyn perinnemaisemat ovat pääosin kasvamassa umpeen. Alueella on enää kaksi kohtalaisesti säilynyttä niittyaluetta. Nedre Brandsin lounaispuolella on peltojen ympäröimänä hyvin pieni (30 x 30 m) kivinen lammaslaidunketo. Lammaslaidun on kasvillisuudeltaan melko edustava ja matalaksi kaluttu, mutta siinä on havaittavissa rehevöitymistä. Ruusuruoho on huomionarvoinen. Söderbyvikenin ranta on pääosin muuttunut korkeakasvuiseksi. Rantaniittyä mainitaan laidunnetun nautakarjalla vielä vuonna 1989 (Pispa 1989), mutta jo 1992 laidunnus oli loppunut. Matalakasvuisena on säilynyt enää alle hehtaarin alue rannasta. Sillä on rönsyrölli-rantaluikka-ketohanhikkivaltaista merenrantaniittyä, joka on kasvillisuudeltaan edustavaa. Huomionarvoinen merisara on melko runsas.

Hoitotarve: Merenrantaniityllä nautakarjan laidunnus tulisi aloittaa uudelleen, jotta alue ei ruovikoituisi.

4 BORGÅ, Söderby strandäng

Grundkartsblad: 302106

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66787: 4368 nhn:nhö 66782: 4364

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Värdbiotoptyp: havsstrandäng, torräng

Beskrivning av området: Värdbiotoperna i Söderby i Pellinge håller alla i huvudsak på att växa igen, och i trakten finns numera endast två i relativt gott skick bevarade ängsområden. Sydväst om Nedre Brands finns ett mycket litet (30 x 30 m), av åkrar omgivet, stenigt fårbete. Fårbetets växtlighet är ganska representativ och lågt betad, men spår av övergödning är synbara. Åkervädden är beaktansvärd. Stranden vid Söderbyviken är numera till största delen ganska högvuxen. Strandängen torde ha betats med nötboskap ännu år 1989 (Pispa 1989), men år 1992 hade betet upphört. Endast ett område som till sin areal är mindre än ett hektar har bevarats lågvuxet. Här finns en krypven-knappsäv-gåsörtsdominerad standängsvegetation, vars växtlighet är representativ. Den beaktansvärda norskstarren är ganska riklig.

Skötselbehov: Bete av strandängen med nötboskap bör återupptas för att förhindra igenväxning med vass.

5 PORVOO, Kallolan niitty

Peruskarttalehti: 302103

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67030: 4233 akp:aki: 67028: 4232

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Kallolan talosta pohjoiskoilliseen, Porvoonjoen itäpuolella, Askolasta Porvooseen vievän tien itäpuolella on pensoittuva niitty Porvoonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Yli puolet niitystä on ollut metrisen lehtipuuvesakon vallassa, eteläosa on avoimempaa niittyä. Kohteen yli menee voimajohto. 1980-luvun lopulla loppuneesta laidunnuksesta kielivät piikkilanka-aidat. Kallolan niitty on tyypillinen umpeutuva entinen laidun, joka on kuitenkin kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan paremmin säilynyt kuin yleensä seudun entiset niityt. Osa alueesta on pahoin koiranputken, juolavehnan ja muiden typpikasvien valtaamaa. Lounaisosassa on kuivempaa niittyä, valtalajeina mm. keltamatara, ahdekaunokki ja hoikkanurmikka. Niityllä kasvavat mm. metsänätkelmä, ruusuruoho ja idänukonputki. SLL:n ketoprojekti raivasi vesaikkoa ja niitti aluetta vuosina 1993 ja 1995 (Heikkilä ym. 1996).

Hoitotarve: Niityllä on tarpeen pensaikon raivaus sekä laidunnus tai niitto. Haa-
pojen kaulaus olisi tarpeen vesomisen estämiseksi.

5 BORGÅ, Kallola äng

Grundkartsblad: 302103

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67030: 4233 nhn:nhö 67028: 4232

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Öster om vägen som leder från Askola till Borgå, på östra sidan om Borgå å och strax nord-nordöst om Kallola gård å, finns en liten äng som håller på att växa igen med buskar. Området ligger innanför gränserna till Borgå ådals nationellt värdefulla landskapsområde. Över hälften av ängen har varit bevuxen med ett över meterhögt lövsly, de södra delarna har varit mera öppna. En kraftledning är dragen över området. Ett taggtrådsstängsel skvallrar om betet som upphörde i slutet av 1980-talet. Kallola äng är en typisk igenväxande före detta betad betesmark, som dock har bevarats i bättre skick än de flest motsvarande ängar i trakten. En del av området har trots det erövrats av hundfloka, kvickrot och andra typiska kväveälskande växter. I områdets sydvästra delar breder en torrare äng ut sig med dominerande arter ss. gulmåra, åkervädd och smalgröe. På ängen växer bl.a. skogsvial, åkervädd och sibirisk björnfloka. Finlands naturskyddsförbunds torrängsprojektgrupp rörde sly och utförde slåtter åren 1993 och 1995 (Heikkilä m fl 1996).

Skötselbehov: Buskbeståndet på ängen måste röjas och därutöver bör området hävdas genom slåtter eller bete. Asparna bör ringbarkas för att hindra spridning av aspsly.

6 PORVOO, Österbyn rantaniitty

Peruskarttalehti: 301206

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66795: 4387 akp:aki: 66792: 4381

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Österbyvikenin pohjoispuolisessa kylässä niityt ja kedot ovat ilmeisesti pääasiassa kadonneet kesähuvila-asutuksen tai nurmikoiden alle. Tienvarsilla on vähäisiä ketolaikkuja (mm. mäkikaura) muistona aiemmasta. Österbyvikenin koillisrannalla tien ja järviruovikon välissä on säilynyt kasvillisuudeltaan edustava kaistale punanatavaltaista rantaniittyä, jolla kasvavat mm. käärmeenkieli ja keltamaite.

Hoitotarve: Niittyä olisi tarpeen niittää umpeenkasvun estämiseksi.

6 BORGÅ, Österby strandäng

Grundkartsblad: 302106

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66795: 4387 nhn:nhö 66792: 4381

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: I byn norr om Österbyviken har största delen av ängarna och torrängarna antagligen försvunnit under sommarstugebebyggelsen eller blivit omvandlade till gräsmattor. Vid vägkanterna finns obetydliga torrängsplättar (bl.a. luddhavre) som minne av det förgångna. På Österbyvikens nordöstra strand, mellan vägen och vassbältet, har en till vegetationen representativ remsa av strandäng bevarats. Strandängsvegetationen karakteriseras av rödsvingel, och här förekommer även bl.a. ormtunga och käringtand.

Skötselbehov: För att hindra igenväxningen bör ängen slås.

7 PORVOO, Kråkön haka

Peruskarttalehti: 302102

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66928: 4283 akp:aki 66924: 4279

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.3

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Kråkön saaren itäosassa Kroksnässundetin ja Stensbölefjärdenin välisellä niemellä sijaitsee tien pohjoispuolella hiekkamaalla entinen laidun. Osittain paahteisella ja kuivalla etelärinteellä on vielä melko edustavaa kasvillisuutta, mutta metsäkasvillisuus valtaa alaa. Umpeenkasvavan mäntyhaan valtalajeja ovat metsälauha, pukinjuuri, kissankello, nurmirölli, mustikka, metsäapila, kanerva, ahdekaunokki ja ahomatara. Huomionarvoisia kasveja ovat nuokkukohokki ja hietalemmikki. Maisemallisesti alue on erikoinen ja hieno.

Hoitotarve: Laidunnus sekä raivaus- ja harvennustoimenpiteet olisi tarpeen aloittaa heti.

7 BORGÅ, Kråkö hagmark

Grundkartsblad: 302102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66928: 4283 nhn:nhö 66924: 4279

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.3

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: hage

Beskrivning av området: I de östra delarna av Kråkö finns på sandig mark en gammal betesmark. Betesmarken ligger öster om vägen på Kråkös sydöstra udde, mellan Stensbölefjärden och Kroknässundet. På områdets delvis solbelysta och torra sydslutning hittas en ännu relativt representativ växtlighet, men skogsarterna invaderar hela tiden området. Den igenväxande tallhagen domineras av krustätel, bockrot, liten blåklöcka, rödven, blåbär, skogsklöver, ljung, rödklint och vitmåra. Backglim och vårförgätmigej är beaktansvärda. Landskapsmässigt är området säreget och vackert.

Skötselbehov: Bete samt röjnings- och gallringsåtgärder bör inledas med det snaraste.

8 PORVOO, Illbyn postinmäen kallioketo

Peruskarttalehti: 302106

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67056: 4317 akp:aki 67056: 4317

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.01

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyyppit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Porvoon kaupungista koilliseen, Ilolan kylässä museoalueella tiheän rakennusryhmän keskellä on pieni kallioketo ja niitty. Alue kuuluu Ilolanjoen maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa ympäristössä sijaitsevan, osittain kivikkoisen ja hiekkaisen alueen kasvillisuus ei ole erityisen edustava. Tavanomaisten kalliokedon ja tuoreen pienruohoniityn valtalajeja ovat mm. keltamaksaruoho, hopeahanhikki, siankärsämö, ahomansikka, nurmitädyke, keltamatara, pukinjuuri ja nurmirölli. Kevättädyke on huomionarvoinen. Umpeenkasvun lisäksi mahdollisia uhkatekijöitä ovat liiallinen tallaaminen.

Hoitotarve: Kallioketo on tarpeen niittää vuosittain.

8 BORGÅ, hällmarkstorrängen på Illby postkulle

Grundkartsblad: 302106

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67056: 4317 nhn:nhö 67056: 4317

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.01

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Nordöst om Borgå stadskärna, på Illby museiområde mitt i en tät byggnadsgrupp, finns en liten hällmarkstorräng och äng. Området befinner sig inom gränserna för Illby kulturlandskap, som är värdefullt på regionnivå. Vegetationen på den steniga och sandiga torrängen är trots den kulturhistoriskt värdefulla miljön inte speciellt representativ. Den normala hällmarkstorrängen och den friska lågortsängen domineras av bl.a. gul fetknopp, silverfingerört, rölleka, smultron, teveronika, gulmåra, bockrot och rödven. Vårveronikan är beaktansvärd. Området hotas förutom av igenväxning möjligen också av för mycket tramp.

Skötselbehov: Hällmarkstorrängen är i behov av årlig slåtter.

1 PUKKILA, Kantelejärven rantalaidun

Peruskarttalehti: 302202

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67291: 4284 akp:aki: 67289: 4281

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, niitty

Alueen kuvaus: Kantelejärven arvokkaan lintuveden rannat ovat kasvamassa umpeen. Niityt ovat nopeasti pajukoituneet laidunnuksen loputtua. Järven koillisosassa on ainoa enää laidunnettu rantaniitty. Rantaniityllä on järvikorteyhdyskuntaa, luhtasarayhdyskuntaa ja tuoretta heinäniittyä (joka mahdollisesti entistä peltoa). Hiehot laiduntavat rantaniittyä, ja ne saavat jonkin verran lisärehua. Rantaniitty on ollut jonkin verran alilaidunnettu. Rantaniittyä uhkaa Kantelejärven vedennostohanke (veden pinnan nosto puolella metrillä).

Hoitotarve: Lisärehun antamista eläimille olisi tarpeen välttää niiden laidunessa rantaniittyä. Tällöin myös laidunnuspaine muodostuisi riittäväksi.

2 PUKKILA, Kuivalanmäen haka

Peruskarttalehti: 302202

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67297: 4265 akp:aki: 67295: 4264

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.2

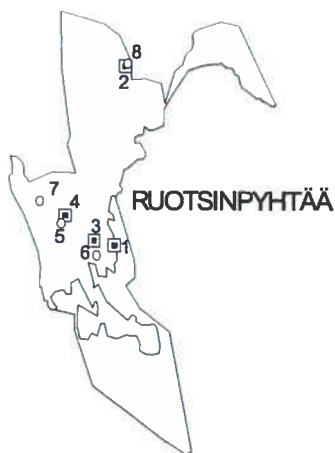
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: haka, niitty

Alueen kuvaus: Kantelejärvestä koilliseen, Kanteleen kylässä on Kuivalanmäki, jonka loivalla kumpareella on lampaiden laiduntamaa havu- ja lehtipuuhaakaa. Haassa on runsaasti maakiviä ja vanhaa, kookasta puustoa. Pihapiiriä lähinnä on pahasti rehevöitynyttä heinäniittyä. Puusto tihenee pohjoiseen päin. Kuusi, mänty ja rauduskoivu vallitsevat. Haan kenttäkerroksessa ovat valtalajeja mm. nurmirölli, pukinjuuri ja poimulehti. Huomionarvoinen kasvi on hakarasara. Laidunnuksessa on ollut parinkymmenen vuoden tauko, ja se on uudelleen aloitettu 1980-luvun puolivälissä. Lampaat saavat lisärehua.

Hoitotarve: Lisärehun käytöstä pidättäytyminen on tarpeen. Kuusentaimien poistaminen olisi eduksi.

1 RUOTSINPYHTÄÄ, Nybackan laitumet

Peruskarttalehti: 302303 + 302306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67041: 4702 akp:aki 67037: 4698

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 10.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, monipuolisuus

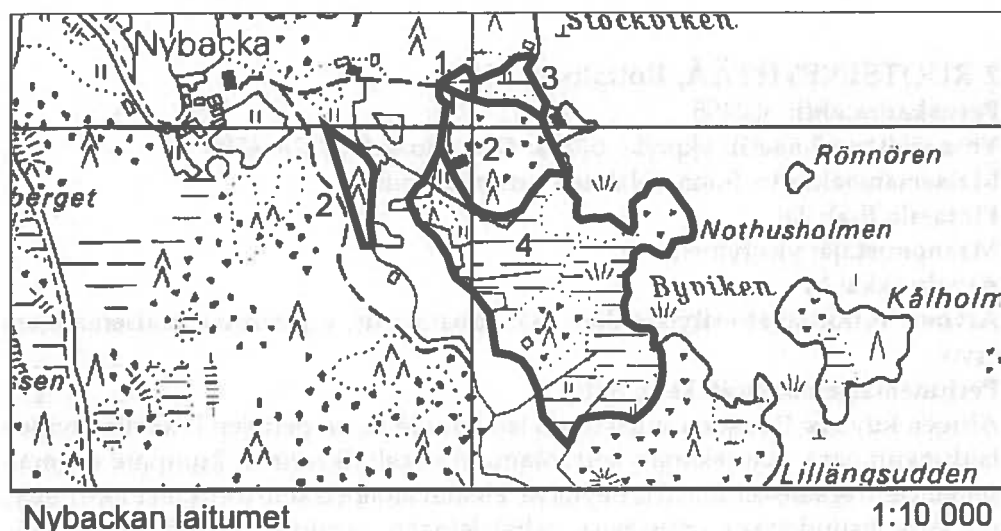
Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, metsälaidun, niitty, keto

Alueen kuvaus: Ruotsinpyhtään kirkonkylästä etelään, Marbyn kaakkoispuolella lähellä rantaa on monipuolinen ja vaihteleva hiehojen laidun, joka on kuitenkin nurmilaidunten yhteydessä. Maastoltaan vaihtelevalla alueella on rantaniittyjä, metsälaitumia ja katajaketo. Melko kivikkoisella alueella on paikoin varsin edustavaa kasvillisuutta. Paras osa on pohjoisosan pieni kaunis katajaketo

(osa-alue 1), jolla on hieno kasvillisuus. Kuivahko tuore pienruohoniitty on edustava, neliometrillä on jopa 26 putkilokasvilajia. Runsaita ovat mm. valkoapila, jäkki, mustikka, huopakeltano, siankärsämö, lampaannata, kissankello, rätvänä, pukijuuri ja päivänkakkara. Lisäksi on tuoretta heinäniittyä ja kuivaa heinäniittyä, viimeksi mainitulla valtalajeja ovat mm. kissankäpälä, ketoneilikka ja jäkki. Laidunnurmen molemmiin puolin on metsälaidunta (osa-alue 2). Kuusivaltainen, lehtomainen metsälaidun ei ole erityisen edustava. Metsälaitumen länsipuolella on muinaisjäännöksiä (rautakautisia? röykkiöitä). Kahden niemen välissä on pieni rantaniitty (osa-alue 3), jolla on ruovikkoa, sinikaislayhdyskuntaa, piukkasarayhdyskuntaa, rönsyrölliyyhdyskuntaa ja nurmilauhavaltaista rantaniittyä. Metsänreunassa on pari jättiläismäistä puumaista katajaa, toisen ympärysmitta rinnankorkeudelta on 123 cm, toisen 102 cm. Byvikenin rannalla on laaja, luhtainen, osittain soistunut rantaniitty (osa-alue 4). Järviruokoyhdyskunta, piukkasarayhdyskunta ja luhtainen rantaniitty vallitsevat. Viimeksi mainitun valtalajeja ovat mm. suomyrtti, mesiangervo ja tupassara. Hentosuolake ja merisara ovat huomionarvoisia.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta voisi lisätä hieman. Perinnebiotooppeja tulisi laiduntaa erillään nurmilaitumista.

1 STRÖMFORS, Nybacka beten

Grundkartsblad: 302303 + 302306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67041: 4702 nhn:nhö 67037: 4698

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 10.0

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, mångformighet

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng, skogsbete, äng, torräng

Beskrivning av området: Söder om Strömfors kyrkoby, sydöst om Marby ligger en mångsidig betesmark invid stranden. Området som betas av kvigor är emellertid i kontakt med en vallbetesmark. Terrängen är på området ganska omväxlande och här förekommer både strandäng, skogsbete och enbuskorrhäng. På det relativt steniga området är vegetationen ställvis mycket representativ. Den bästa växtligheten finns på en liten torräng (delområde 1) i områdets norra delar. Den-

na något torra lågörtsäng är representativ och uppvisar som bäst t.o.m. 26 kärlväxter per kvadratmeter. Det förekommer rikligt av bl.a. vitklöver, stagg, blåbär, gråfibbla, rölleka, fårsvingel, liten blåklocka, blodrot, bockrot och prästkragge. På enbusktorrängen förekommer dessutom inslag av vegetation av typen frisk högörtsäng samt torr gräsäng. På den sist nämnda förkommer dominerande arter ss. kattfot, backnejlika och stagg. På var sin sida av betesvallen finns ett skogs-bete (delområde 2). Det grandominerade, lundartade skogsbetet är inte speciellt representativt. Väster om skogsbetena finns fornlämningar (från järnåldern ?). Mellan två uddar ligger en liten strandäng (delområde 3). På denna finns det vass, ett blåsävssamhälle, ett bunkestarrsamhälle, ett krypvensamhälle och ett tuvtåtelsdominerat strandängsparti. I skogskanten finn två jättelika trädartade enar, den ena med omkretsen 123 cm i brösthöjd och den andra med en omkrets på 102 cm. Vid Byvikens strand finns en vidsträckt, madaktig, delvis försumpad strandäng (delområde 4). Vassamhällen, bunkestarrsamhällen och en madaktig strandängsvegetation dominerar. Detta delområde domineras av bl.a. pors, älg-gräs och styltstarr. Kärrsältingen och norskstarran är beaktansvärda.
Skötselbehov: Betetrycket kunde aningen ökas. Vårdbiotopen bör betas avskilt från betesvallen.

2 RUOTSINPYHTÄÄ, Bottaksen niitty

Peruskarttalehti: 302405

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67224: 4711 akp:aki: 67223: 4709

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, erikaisuus, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: keto, niitty

Alueen kuvaus: Ruotjoen suussa, sen länsipuolella, on peltöjens keskellä kivinen laidunkumpare. Nautakarjan laiduntama runsaslohkareinen kumpare on maisemallisesti erikoislaatuinen ja näyttävä. Heinävaltainen keto (osittain tuore niitty) on kasvillisuudeltaan edustavaa valtalajeinaan nurmipuntarpää, nurmirölle, nadat, tuoksusimake, kissankello ja ahdekaunokki. Rehevöitymistä on havaittavissa. Tutkimusvuonna keto oli kuivaksi kulottunutta, joten kasvilajistosta osa jäi todennäköisesti havaitsematta. Hakarasara on huomionarvoinen.

Hoitotarve: Alueen arvot säilyvät laiduntamalla sitä erikseen peltolaitumista ja välttämällä lisärehun antamista eläimille, kun ne ovat niityllä.

Bottaksen niitty

1:10 000

2 STRÖMFORS, Bottas äng

Grundkartsblad: 302405

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67224: 4711 nhn:nhö 67223: 4709

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.6

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, sällsynthet, landskapsmässigt värde

Vårdbiotoptyp: torräng äng

Beskrivning av området: På västra sidan om Ruotjoki mynning finns en liten stenig beteskulle bland åkrarna. Den stenrika kullen betas av nötboskap och är landskapsmässigt sett speciell och representativ. Torrängen (delvis frisk äng) domineras av gräsväxtlighet med arter ss. ängskavle, rödven, svinglar, vårbrodd, liten blåklocka och rödklint. Torrängen är representativ, men övergödningen är märkbar. Under inventeringsåret var områdets växtlighet till stor grad utorkad, varför en del av växtarterna med all sannolikhet förblev oupptäckta. Piggstarren är beaktansvärd.

Skötselbehov: Områdets värde bevaras ifall det betas skilt från åkervallen. Djuren bör inte heller ges tilläggsfoder när de befinner sig på naturbetesmarken.

3 RUOTSINPYHTÄÄ, Mjölнарbackenin keto

Peruskarttalehti: 302303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67042: 4678 akp:aki 67042: 4677

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

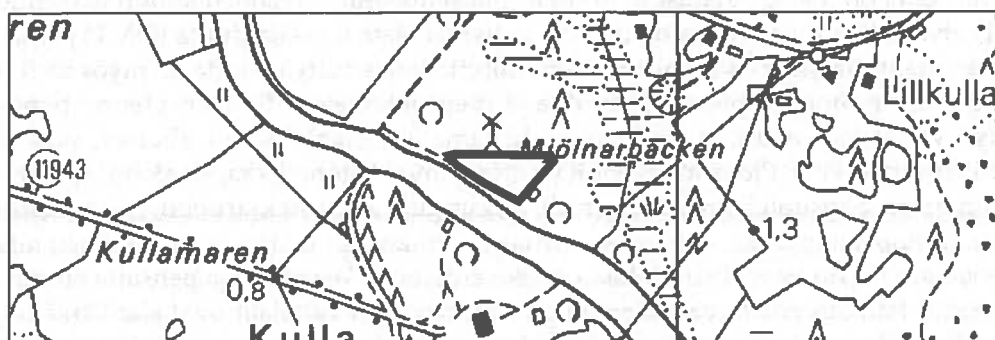
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, uhanalainen laji: tähkätädyke (aE), kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematypit: keto

Alueen kuvaus: Marbyn länsipuolella, sijaitsee Tesjoen rannan tuntumassa kuivahko rinne, jonka yläosassa on vanha ränsistynyt tuulimylly. Osittain vanhan myllärin torpan pihapiirissä on kuivaa, osittain avointa, erikoista kasvillisuutta, jossa on nummimaisia piirteitä. Kasvillisuus on kangaskedon tapaista, vaikka siinä ei ole varpuja, vaan runsaasti poronjäkäliä. Runsaita ovat huopakeltano, metsälauha, tähkätädyke, heinätähtimö, keltamatara, ketomaruna, kissankello, nurmirölli ja poronjäkälet. Lisäksi on kuivahkoa heinäniittyä, valtalajeina sian-

Mjölнарbackenin keto

1:10 000

kärsämö, kissankello ja heinätähtimö. Tähtätädyke kasvaa täällä ainoalla paikallaan Uudellamaalla. Aluetta uhkaa metsittyminen, niityllä on jo nyt hieman vesaikkoja.

Hoitotarve: Vesaikon raivaus ja puuston harvennus kedon reunoilta on tarpeen. Ajoittain ainakin osa alueesta olisi hyvä niittää.

3 STRÖMFORS, Mjölmarbackens torräng

Grundkartsblad: 302303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67042: 4678 nhn:nhö 67042: 4677

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, utrotningshotad art: axveronika (rA), kulturhistoriskt värde

Vårdbiotyyp: torräng

Beskrivning av området: Väster om Marby, i närheten av Tessjö åstrand, finns en torr sluttning i vars övre delar finns en förfallen väderkvarn. I närheten av det gamla mjölmarorpets gårdsplan finns en torr, delvis öppen speciell äng. Växtligheten uppvisar här drag av hedartad torrängsvegetation; renlavar är rikliga även om inte ris förekommer. Gråfibbla, kruståtel, axveronika, grässtjärnblomma, gulmåra, fältmalört, kattfot, rödven och renlavar dominerar växtligheten. Här finns även en ganska torr gräsäng, med dominerande arter ss. rölleka, liten blåklocka och grässtjärnblomma. Axveronikan har här sin enda förekomstplats i Nyland. Området hotas av beskogning; på ängen förekommer redan nu litet sly.

Skötselbehov: Slyet bör röjas och en gallring av trädbeståndet runt torrängen är nödvändig. Området borde åtminstone tidvis hävdas genom slätter.

4 RUOTSINPYHTÄÄ, Knutsin laitumet

Peruskarttalehti: 302303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67073: 4648 akp:aki 67066: 4644

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 5.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, edustavuus

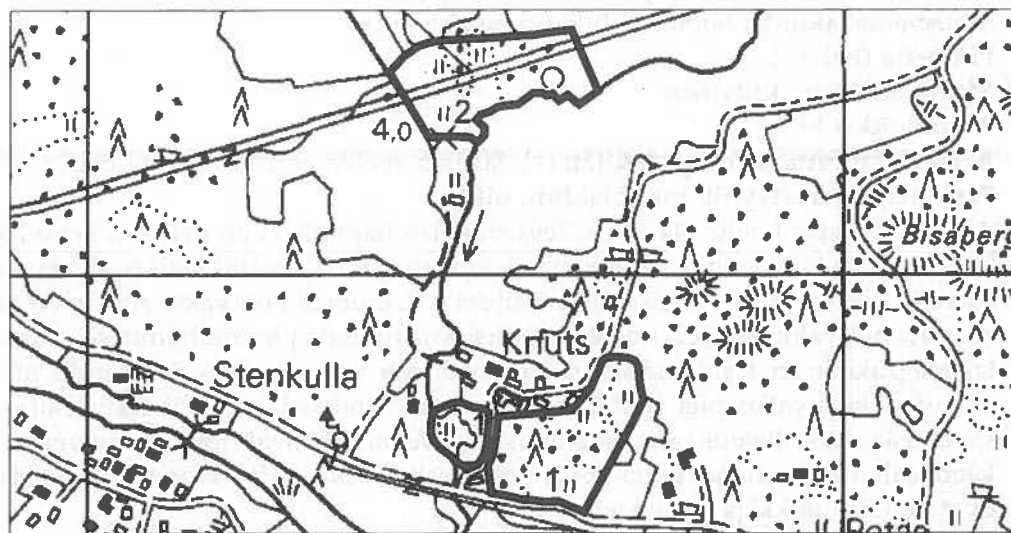
Perinnemaisematyypit: niitty, metsälaidun, muu, keto, haka

Alueen kuvaus: Tesjoen kylästä itään, Marbyhyn vievän tien pohjoispuolella on kaksiosainen nautakarjan laidun hyvin kivikkoisella alueella. Tesjoen kulttuuri- maisema on maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Eteläinen laidun (osa-alue 1) aivan tilan tuntumassa on niittyä, kuusivaltaista metsälaidunta (OMT) ja hiukan mäntyhakaa. Pääosa niityistä on tuoretta heinäniittyä, mutta on myös melko edustavaa tuoretta pienruohoniittyä ja pienruohoketoa. Tuoreen pienruohoniityn valtalajeja ovat mm. valkoapila, keltamatar, siankärsämö, ahomansikka ja niittysuolaheinä. Pienruohokedolla runsaita ovat ketoneilikka, siankärsämö, keltamatar, ahosuolaheinä, nurmirölli, pukinjuuri, keltamaksaruoho, huopakeltano ja hopeahanhikki. Pohjoinen, erittäin kivikkoinen laidun voimajohtojen alla (osa-alue 2) on kasvillisuudeltaan melko edustava. Vesaikkoja ja pensaita on runsaasti. Paikoin edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat siankärsämö, valkoapila, pukinjuuri, nurmirölli, keltamatar, lampaannata, nurmitädyke, kissankäpälä ja jäkki. Lisäksi on melko tyypillistä tuoretta heinäniittyä (osin entistä

peltoa). Huomionarvoisia kasveja ovat jäkki ja hakarasara. Vesaikkoa katkotaan säännöllisesti, mutta risut jäävät laitumelle, mikä tekee siitä vaikeakulkuisen. Kasvillisuus on koko alueella jonkin verran rehevöitynyt ja vain paikoin edustava.

Hoitotarve: Rehevöityminen tulisi estää rajaamalla pahimmin rehevöityneet osat ja laidunnurmet erilleen perinnebiotoopeista.

Knutsin laitumet

1:10 000

4 STRÖMFORS, Knuts beten

Grundkartsblad: 302303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67073: 4648 nhn:nhö 67066: 4644

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 5.4

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): vidd, representativitet

Värdbiotoptyp: äng, skogsbete, annan, torräng, hage

Beskrivning av området: Öster om Tessjö by, norr om vägen som leder till Marby finns en tudelad betesmark som betas med nötboskap. Området är ytterst stenigt, och Tessjö kulturlandskap har klassificerats som värdefullt på regionnivå. På den södra betesmarken (delområde 1) alldeles intill gården finns inslag av äng, grandominerat skogsbete (OMT) och även en tallhage. Största delen av ängen har frisk gräsängsväxtlighet, men inslag av ganska representativ frisk lågört-sängs- och lågörtstorrängsväxtlighet finns också. Den friska lågörtsängen domineras av bl.a. vitklöver, gulmåra, rölleka, smultron och ängssyra. På lågörtstorrängen är backnejlika, rölleka, gulmåra, bergssyra, rödven, bockrot, gul fetknopp, gråfibbla och silverfingerört vanliga. Den norra mycket steniga betesmarken (delområde 2) har en ganska representativ flora. En kraftledning är dragen över området, och inslaget av sly och buskar är påfallande. Trots detta finns det ställvist inslag av representativ frisk lågörtsäng med dominerande arter ss. rölleka, vitklöver, bockrot, rödven, gulmåra, fårsvingel, grästhjörblomma, kattfot och stagg. Här finns även en ganska representativ frisk gräsäng (delvis gammal åker). Stagg och piggstarr är beaktansvärda. Slyet hålls efter regelbundet, men riset lämnas kvar på betesmarken. Spår av övergödning är synlig i hela områdets vegetation, och representativa delar finns endast här och där.

Skötselbehov: Övergödningen bör hindras genom att avgränsa de mest övergödda delarna och betesvallarna från vårdbiotopen.

5 RUOTSINPYHTÄÄ, Nissängin laitumet

Peruskarttalehti: 302303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67061: 4647 akp:aki 67056: 4643

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 9.2

Maanomistaja: yksityinen

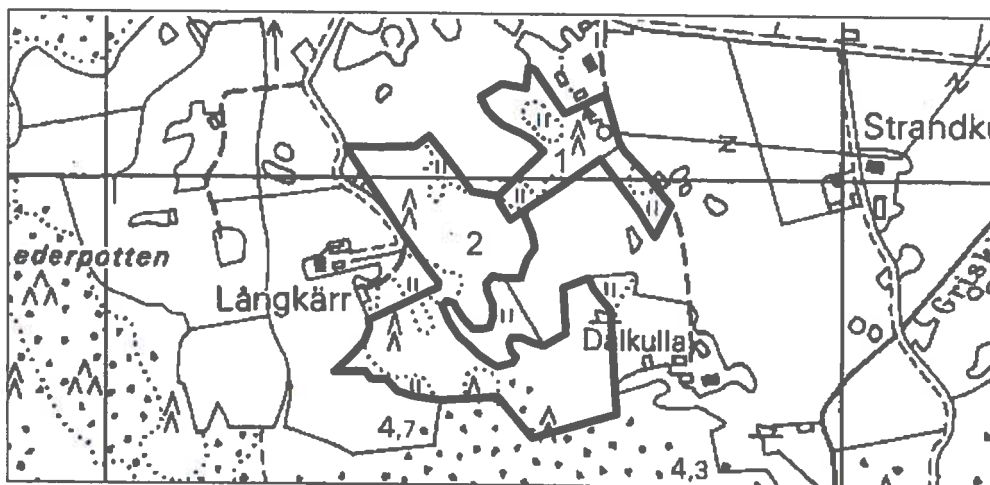
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, melko edustava kasvillisuus

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Loviisasta itään, Tesjoen kylän itäpuolella on peltojen keskellä laaja, osittain kivikkoinen nautakarjan laidunalue, joka käsittää melko edustavia tuoreita niittyjä ja lehtomaisia metsälaitumia. Laitumella on kaksi aika avointa tuoretta niittyaluetta, joilla on melko edustavaa tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina pukinjuuri, siänkärsämö, niittysuolaheinä, valkovuokko, nurmirölli, ahdekaunokki ja valkoapila. Metsälaitumet ovat lehtomaisia, reheviä kuusivaltaisista metsistä. Kasvillisuus on melko edustava. Valtalajeja ovat mm. valkovuokko, käenkaali, oravanmarja, puna-apila, kultapiisku ja mustikka. Huomionarvoisia ovat mäkilemmikki ja hakarasara.

Hoitotarve: Laidunnuksen jatkaminen ei-rehevöittävällä tavalla säilyttää alueen arvon.

Nissängin laitumet

1:10 000

5 STRÖMFORS, Nissängs betesmarker

Grundkartsblad: 302303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67061: 4647 nhn:nhö 67056: 4643

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 9.2

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): vidd, ganska representativ vegetation

Vårdbiotoptyp: skogsbete, äng

Beskrivning av området: Öster om Lovisa, mitt på åkrarna öster om Tessjö by finns en vidsträckt, delvis ganska stenig betesmark. Området betas av nötboskap och vegetationen karakteriseras av ganska representativa friska ängar och lundartade skogsbeten. På betesmarken finns två ganska öppna friska ängspartier, på vilka finns en ganska representativ frisk lågörtsängsväxtlighet. Dominerande arter är bockrot, rölleka, ängssyra, vitsippa, rödven, rödklint och vitklöver. Skogsbetesmarkerna är lundartade, frodiga och grandominerade. Vegetationen är ganska representativ med dominerande arter ss. vitsippa, harsyra, ekorrbär, rödklöver, gullris och blåbär. Piggstarren och backförgätmigej är beaktansvärda.

Skötselbehov: För att bevara områdets värde bör det betas så att det inte övergöds.

6 RUOTSINPYHTÄÄ, Björkbölen laitumet

Peruskarttalehti: 302303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67031: 4686 akp:aki 67024: 4680

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 5.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: joenrantaniitty, metsälaidun, keto

Alueen kuvaus: Ruotsinpyhtäältä etelään, Kullafjärdenin pohjoispuolella Tesjokisuistossa sijaitsee laaja ja vaihteleva hiehojen ja lihakarjan laidunalue. Laitumella on pienialaisia laidunkumpareita, metsälaidunta ja rantaniittyä. Suurin osa sijaitsee laidunnurmien yhteydessä. Kivikkoisen alueen kasvillisuus ei siksi ole erityisen hyvä. Laitumella on neljä osa-alueita. Björkbölen tilan ympäristössä on laidunnurmien keskellä useita pieniä ja kivikkoisia saarekkeita, joilla on paikoin melko edustavaa pienruohoketoa. Pääosin niitty on hieman rehevöitynyt. Runsaista ovat mm. metsälauha, keltamatara, siankärsämö, heinätahtimö, ketoneilika, kissankello, huopakeltano ja keltamaksaruoho. Huomionarvoisia ovat mäki-kaura ja ruusuruoho. Jokisuistossa rantaniityn yläpuolella on metsälaidun, jossa on OMaT-kuusilehtoa ja tervaleppäkorpea. Se on kasvillisuudeltaan rehevä, mutta ei erityisen edustava. Laajan rantaniityn kasvillisuus on melko edustava. Sillä on piukkasara- ja jokapaikansaravaltaita rantaniittyä. Huomionarvoinen on hentosuolake. Edellisestä 200 m pohjoiseen on osin kuivatettu rantaniitty maa-vallin takana. Kasvillisuus ei ole edustavaa. Rantaniitty on lähinnä nurmilauha-valtainen, lisäksi on jokapaikansarayhdyskuntaa. Osa-alue 4 kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan.

Hoitotarve: Alueita olisi tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumista rehevöitymisen pysäyttämiseksi. Laidunnuspainetta voisi muutoin lisätä rantaniityllä.

6 STRÖMFORS, Björkböle beten

Grundkartsblad: 302303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67031: 4686 nhn:nhö 67024: 4680

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 5.9

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotoptyp: åstrandäng, skogsbete, torräng

Beskrivning av området: Söder om Strömfors, vid Tessjö ås mynning norr om Kullafjärden, finns en vidsträckt och omväxlande betesmark. Området betas av kvigor och köttboskap. På betesmarken finns många små beteskullar, ett skogs-

bete och en strandäng. En stor del av området är i kontakt med en betesvall, och därför är denna steniga betesmarks växtlighet inte speciellt representativ. Betesmarken är indelad i fyra delområden. Närmast intill Björkböle hemman finns det flera små och steniga torrängsöar mitt ute på betesvallen. På dessa förekommer en ställvis ganska representativ växtlighet av lågörtstorrängstyp. Den största delen av växtligheten är emellertid aningen övergödd. Vanliga växtarter är bl.a. kruståtel, gulmåra, rölleka, grässtjärnblomma, backnejlika, liten blåklocka, gråfibbla och gul fetknopp. Luddhavre och åkervädd är beaktansvärda. Vid åmynningen ovan om strandängen finns en skogsbetesmark som karakteriseras av en OMaT-granlund och en klubbalslund. Skogsbetesets vegetation är frodig, men inte speciellt representativ. Den vidsträckta strandängens växtlighet är däremot ganska representativ. På strandängen förekommer bunkestarr- och hundstarrsamhällen. Kärrsältingen är beaktansvärd. Tvåhundra meter norr om den föregående finns en delvis torrlagd strandäng bakom en jordvall. Vegetationen är icke-representativ, och strandängen domineras närmaste av tuvtåtel, men även hundstarrsamhällen förekommer. Delområde 4 hör till skyddsprogrammet för fågelrika havsvikar och insjöar.

Skötselbehov: Vårdbiotoperna bör betas avskilt från åkervallen för att förhindra ytterligare övergödning. Betestrycket bör dessutom ökas på strandängen.

7 RUOTSINPYHTÄÄ, Holmgårdin laidun

Peruskarttalehti: 302303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67083: 4623 akp:aki 67082: 4622

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Tesjokivarressa, rakennushistoriallisesti arvokkaan Holmgårdin pihapiirin lounaispuolella, on hiehojen ja vasikoiden laidunalue, joka on yhteydessä nurmilaitumeen. Tesjoen kulttuurimaisema on maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Melko kivikkoinen tuore havu- ja lehtipuuha on osin melko edustava ja pienruohoinen. Valtalajit ovat ahomansikka, rohtotädyke, nurmitädyke, siänkärsämö, valkoapila, syysmaitiainen ja ahdekaunokki. Osin haka on selvästi rehevöitynyt ja heinäinen. Metsälaidun on mm. VT- ja OMT-sekametsää. Laitumella on muutama lato ja vaja. Tilan mailta on aikoinaan löydetty kivikautinen esine.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen laiduntaa erillään laidunnurmista rehevöitymisen estämiseksi.

7 STRÖMFORS, Holmgårds betesmark

Grundkartsblad: 302303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67083: 4623 nhn:nhö 67082: 4622

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.8

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: hage, skogsbete

Beskrivning av området: Längs Tessjö å, sydväst om det byggnadshistoriskt sett värdefulla hemmanet Holmgård, finns en betesmark som betas av kvigor och

kalvar. Betesmarken är i kontakt med en betesvall. Tessjö ås kulturlandskap är värdefullt på regionnivå. Områdets ganska steniga friska barr- och lövträdshage är delvis ganska representativ där den domineras av lågörtsvegetation. Dominerande arter är smultron, ärenpris, teveronika, rölleka, vitklöver, höstfibbla och rödklint. En del av hagen är tydligt övergödd och har blivit gräsbevuxen. På skogsbetesmarken finns det bl.a. VT- och OMT-blandskog. På området finns någon enstaka lada och förråd. På Holmgårds egendom har man hittat ett föremål från stenåldern.

Skötselbehov: Området bör betas avskilt från betesvallen för att undvika övergödning.

8 RUOTSINPYHTÄÄ, Messinkäärty

Peruskarttalehti: 302405

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67228: 4714 akp:aki: 67225: 4713

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, haka, niitty, (muu)

Alueen kuvaus: Ruotsinkylän itäosassa, Ruotjoen itäpuolella sijaitsee haka, jonka laidunnus loppui 1990-luvun alussa. Alue on melko rehevöitynyt. Pienellä tiheäpuustoisella mäntyvaltaisella hakamaalla on melko paljon peltorikkakasveja, mikä viittaa runsaaseen lisärehun antoon. Kivinen metsälaidun on haapaja pihlajavaltainen. Niittykasvillisuutta on piennä laikkuina kivisillä kohdilla. Muutoin puuttomat osat ovat ilmeisesti olleet aiemmin peltoina. Huomionarvoinen on humalanvieras. Viereiseltä pellolta on löydetty muinainen kivikirveen terä.

Hoitotarve: Laidunnuksen uudelleenaloittaminen estäisi umpeenkasvun. Hakamaalla puuston harvennus olisi tarpeen.

8 STRÖMFORS, Messinkäärty

Grundkartsblad: 302405

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67228: 4714 nhn:nhö 67225: 4713

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.3

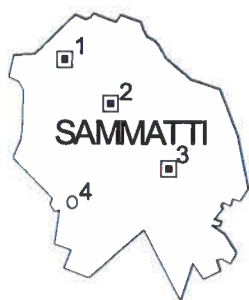
Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: skogsbete, hage, äng (annan)

Beskrivning av området: Öster om Ruotjoki, i de östra delarna av Svenskby, finns en hage där betet upphörde i början av 1990-talet. Området lider av övergödning. I den lilla tätvuxna talldominerade hagen förekommer ganska mycket åkerogräs, vilket tyder på att tilläggsfoder har använts. Den steniga skogsbetesmarken domineras av aspar och rönnar. Ängsväxtlighet förekommer på små plättar på de stenigaste områdena, de andra trädlösa områdena har tidigare tydligen varit uppodlade. Nässelsnärjan är beaktansvärd. På en närbelägen åker har man funnit ett egg av en gammal stenysa.

Skötselbehov: Bete skulle hindra igenväxningen. Hagmarkens trädbestand är i behov av gallring.

1 SAMMATTI, Haapasalon laidun

Peruskarttalehti: 202308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66998: 3218 akp:aki: 66996: 3217

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

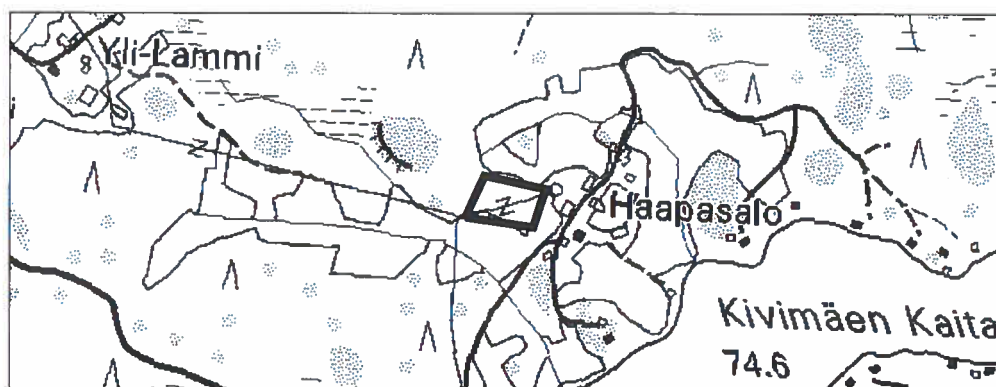
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen kasvillisuustyyppi (kangasketo)

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty, keto, muu

Alueen kuvaus: Sammatin luoteisosassa, n. 2,5 km Haarjärven kyläkeskustasta luoteeseen on pienen hiekkatien päässä on Sammatin paras laidunnuksessa oleva perinnebiotooppi. Haarjärven - Myllykylän - Karstun maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. sijaitseva nautakarjan laidun on edustava. Se on kuitenkin yhteydessä nurmilaitumiin (alueen eteläpuolella), ja pohjois- ja itäreuna ovat selvästi rehevöityneet. Länsiosassa on kuusimetsälaidun, joka on pohjoisosastaan rehevöitynyt. Niitty koostuu kangaskedosta, tuoreesta pienruohoniitystä ja tuoreesta heinäniitystä. Sillä on myös näyttäviä pylväskatajia. Niitystä noin neljännes on kangasketoa, joka on Suomessa uhanalainen niittytyyppi. Edustavalla kangaskedolla ovat valtalajeina nurmirölli, kanerva, huopakeltano, tanakkasilmäruoho ja puolukka. Edustavalla, tuoreella pienruohoniityllä ovat valtalajeja paimenmatara, päivänkakkara ja rätvänä. Tuoreen heinäniityn valtalajit nurmirölli, valkoapila, syysmaitiainen, niittynätkelmä ja särmäkuisma osoittavat osittaista rehevöitymistä. Niityn huomionarvoisia kasveja ovat hietalemmikki, nurmitatar ja kevättädyke. Alueen laidunnus uhkaa loppua lähitulevaisuudessa.

Hoitotarve: Alueen säilymiseksi laidunnusta on tarpeen jatkaa erillään peltolaitumista. Metsälaitumella kuusten harvennus olisi hyväksi.

Haapasalon laidun

1:10 000

2 SAMMATTI, Paikkarin torpan niitty

Peruskarttalehti: 202308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66978:3238 akp:aki: 66977:3237

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: M

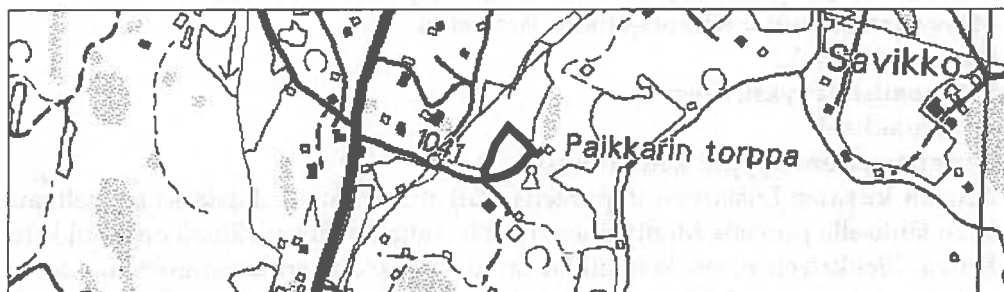
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyypit: haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta Elias Lönnrotin syntymäkodista, Paikkarin torpasta, tuli valtion museo vuonna 1928, josta lähtien se on ollut Museoviraston hoidossa.

Alue on entistä laidunmaata, jota laidunnettiin vielä 1940-50-luvuilla, mutta sittemmin laidunnus loppui. Loppumisajankohdasta ei ole tietoa. Paikkarin torpan perinnemaiseman hoidosta on tehty mallisuunnitelma (Lehtomaa ym. 1996). Torpan länsipuolella on parhaiten säilynyt haka- ja niittyalue. Sillä on puustorakenteeltaan ja osin kasvillisuudeltaan edustavaa harvapuista koivuhakaa, tuoretta heinäniittyä ja kallioketoa. Vielä osin pienruohoisen tuoreen heinäniityn valtalajeja ovat nurmipuntarpää, mäkikaura ja poimulehdet. Heinittynyt kallioketo on tavanomainen. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, nurmitatar, jäkki, harmaapoimulehti, mäkilemmikki, hietalemmikki, kevättädyke ja mäki-virvilä.

Hoitotarve: Aluetta tulee hoitaa suunnitelman (Lehtomaa ym. 1996) mukaisesti. Lönnrotin patsaan alapuolella olevaa mäkikauraniittyä tulee myös niittää vuosittain.

Paikkarin torpan niitty

1:10 000

3 SAMMATTI, Mattilan laitumet

Peruskarttalehti: 202311

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66950:3271 akp:aki: 66947:3262

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 4.3

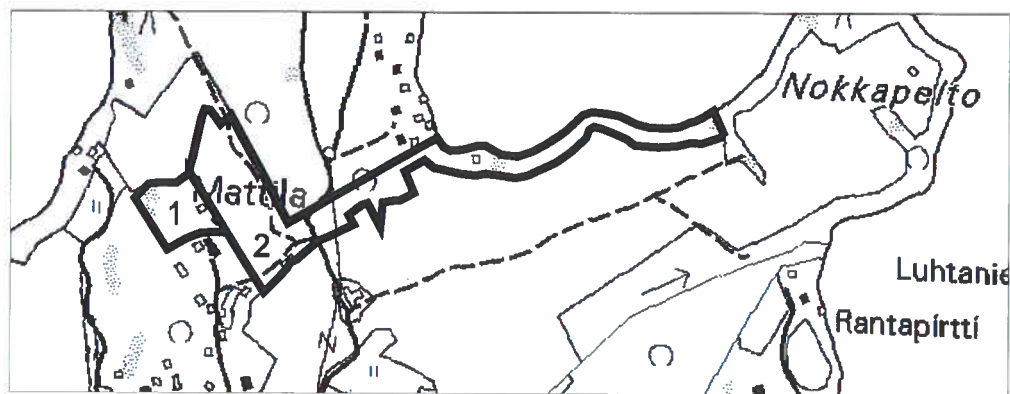
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, niitty, muu, keto

Alueen kuvaus: Niemen kylässä sijaitsee vaihteleva seudulle aiemmin luonteenomainen puustoinen laidunalue. Alueelle on tehty perinnemaiseman hoidon mallisuunnitelma (Lehtomaa ym. 1996). Nuori karja laiduntaa talon luoteispuolelta, loivasti järvelle viettävää lehtipuuvaltaista hakamaata, niittyä ja metsälaidunta (osa-alue 1). Eläimet saavat loppukesästä lisäravintoa laitumelle, josta syystä kasvillisuus on melko voimakkaasti rehevöitynyttä, etenkin niittyosilla. Tilan pohjois- ja itäpuolen kapeaa pitkulaista lehtipuuhakaa (pohjoisosastaan metsälaidunta) (osa-alue 2) laiduntaa lypsykarja. Koivuvaltainen haka on paikoin rehevöitynyt, paikoin melko edustava. Osa pienistä niittykuvioista on kasvillisuudeltaan edustavia. Huomionarvoisia ovat kartioakankaali, hakarasara ja jäkki. Haassa on hieman vanhaa puustoa.

Hoitotarve: Laidunnus erillään peltolaitumista ilman lisärehun antoa olisi sopiva hoitotapa. Puuston harvennus osalla aluetta on paikallaan (Lehtomaa ym. 1996).

Mattilan laidun

1:10 000

4 SAMMATTI, Kiikalan keto

Peruskarttalehti: 202307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66932: 3223 akp:aki: 66931: 3222

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 0.2

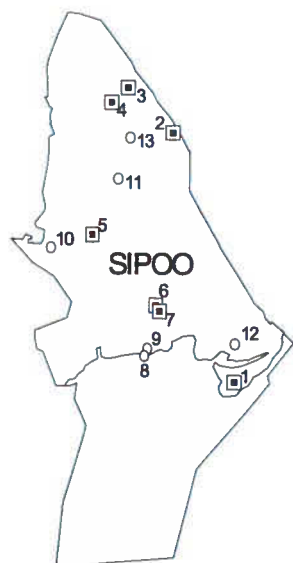
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: keto, (muu)

Alueen kuvaus: Enäjärven itäpuolella, Kiikalan kylän keskustassa on peltoaukean läntisellä puolella Mäntyrinteen ja Yli-Kottarin tilojen välissä on pieni keto. Kuiva, hiekkaisen maan ketolaikku on aivan hiekkatien länsipuolella. Alueen pohjoisosassa on vanha pihapiiri missä kasvillisuus on korkeampi ja siellä esiintyy koristekasveja sekä yksi todella iäkäs ja iso kataja. Eteläosassa kasvillisuus on säilynyt laikuittain matalana, mutta täällä tavataan myös korkeita heiniä. Pienuohokedolla ovat runsaita mm. ketoneilikka, keltamatara, hopeahanhikki, pukinjuuri ja kissankello.

Hoitotarve: Ketoa olisi tarpeen hoitaa niittämällä tai laiduntamalla.

1 SIPOO, Löparön lammaslaidun

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66817: 4137 akp:aki 66815: 4135

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: kesämak-saruoho (aSt), useita huomionarvoisia lajeja

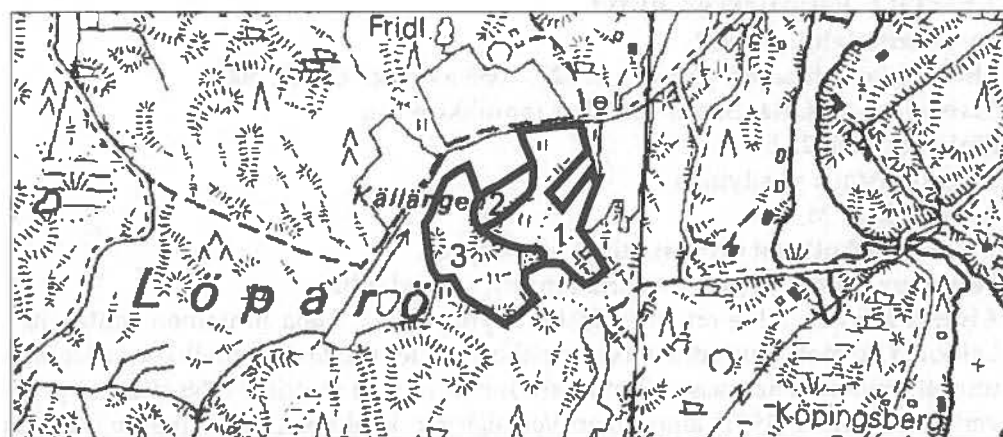
Perinnemaisematyypit: metsälaidun, niitty, kallioketo, haka, keto

Alueen kuvaus: Söderkullasta kaakkoon, ison Löparön saaren keskiosissa sijaitsee laidunnurmien ja viljelmien ympäröimä isohko laidunkumpare, jolta löytyy ohutmultaista kallioketoa, hakaa ja metsälaidunta. Aluetta käytetään nykyään lammaslaitumena. Kasvillisuus on paikoin edustava, joskin rehevöitymistä ja umpeenkasvua on tapahtunut. Laitumen avoimehkon osan (osa-alue 1) kasvillisuus on melko edustava. Sillä on tuoretta pienuohoniittyä, valtalajeina nurmitädyke, punanata, ahomansikka, valkoapila, siankärsämö ja tuoksusimake sekä tuoretta heinäniittyä, valtalajeina nurmipuntarpää, nurmitädyke. Lisäksi alueella on erittäin edustavaa kuivaa heinä- ja ruohoniittyä, valtalajeina heinäratamo, pihakurjenpolvi, hakarasara, keltamatara ja ketoneilikka sekä tyypillistä, mutta

melko monilajista karua kalliokettoa, valtalajeina mm. keltamaksaruoho, mäkilämmikki ja mälikattara. Edelleen on tavanomaista, tuoretta suurruohonittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, kevätesikko, pihakurjenpolvi, ketokaunokki, iharuusu, mäkikaura, mälikattara, mäkilämmikki, mäkivirvilä ja hakarasara. Pienialainen koivuhaka avoimen niityn ja metsälaitumen välissä (osa-alue 2) on melko edustava. Valtalajeja ovat mm. nurmitädyke, ahomansikka ja tuoksusimake. Pienellä polunvarsilaikulla kasvaa vielä nurmitatar. Alueen läntinen ja eteläinen osa koostuu topografialtaan ja metsätyypiltään vaihtelevasta tavanomaisesta metsälaitumesta (osa-alue 3). Valtalajeja ovat mm. oravanmarja, mustikka, rohtotädyke, valkovuokko, käenkaali ja nuokkuhelimikki. Pienellä kalliolla lähellä metsälaitumen reunaa kasvaa Uudellamaalla silmälläpidettävää kesämaksaruohoa. Laitumella on valtavia kiviaitoja joista useimmat ovat jääneet tiheikköihin umpeenkasvun seurauksena. Lisäksi alueella on vanha lato sekä mahdollisesti kalkkiuunien jäännöksiä.

Hoitotarve: Perinnebiotooppeja on tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumista.

Löparön lammaslaidun

1:10 000

1 SIBBO, Löparö fårbeta

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66817: 4137 nhn:nhö 66815: 4135

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.5

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningsshotad art: liten fetknopp (rHd), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyp: skogsbete, äng, hållmarkstorräng, hage, torräng

Beskrivning av området: Sydöst om Söderkulla, i mitten av Löparö, ligger en medelstor beteskulle som omges av betesvallar och odlingsfält. På beteskullen hittas hållmarkstorräng, hage och skogsbete, och hela området betas numera av får. Vegetationen är ställvis representativ, även om övergödning och igenväxning har satt sina spår. Betesmarkens mest öppna del (delområde 1) karakteriseras av en ganska representativ växtlighet. Här finns en frisk lågörteräng med grässtjärnblomma, rödsvingel, smultron, vitklöver, rölleka och vårbrodd som dominerande arter. Här finns ytterligare en frisk gräsäng med ängskavle och grässtjärnblomma som dominerande arter, och en mycket representativ torr gräs- och örtäng med svartkämpar, sparvnäva, piggstarr, gulmåra och backnejlika, samt en typisk men ganska artrik karg hållmarkstorräng med bl.a. gul fetknopp, backför-

gätmigej och luddlosta som dominerande arter. Slutligen påträffas även en mera normal frisk högörtsäng. På området förekommer flera beaktansvärda växtarter: svartkämpar, gullviva, sparvnäva, vädtklint, hartsros, luddhavre, luddlosta, backförgätmigej, sparvvicker och piggstarr. Den lilla björkhagen (delområde 2) som ligger mellan ängen och skogsbetet är ganska representativ. Här domineras växtligheten av bl.a. grässtjärnblomma, smultron och vårbrodd. Invid en liten stig växer även ormot. Områdets västra och södra del utgörs av ett topografiskt och vad antalet skogstyper beträffar varierande, men annars ganska normalt skogsbete (delområde 3). Här dominerar bl.a. ekorrbär, blåbär, ärenpris, vitsippa, harsyra och slokgräs. På en liten berghäll nära skogsbetets utkant växer den i Nyland hänsynskrävande lilla fetknoppen. På området finns flera väldiga stengärdesgårdar, av vilka de flesta har blivit bevuxna med buskage. Härutöver finns på området även en gammal lada och möjligen rester av kalkugnar.

Skötselbehov: Vårdbiotoperna bör betas avskilt från åkervallen.

2 SIPOO, Vermijärven niityt

Peruskarttalehti: 204312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67027: 4088 akp:aki: 67017: 4083

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 27.6

Maanomistaja: yksityinen

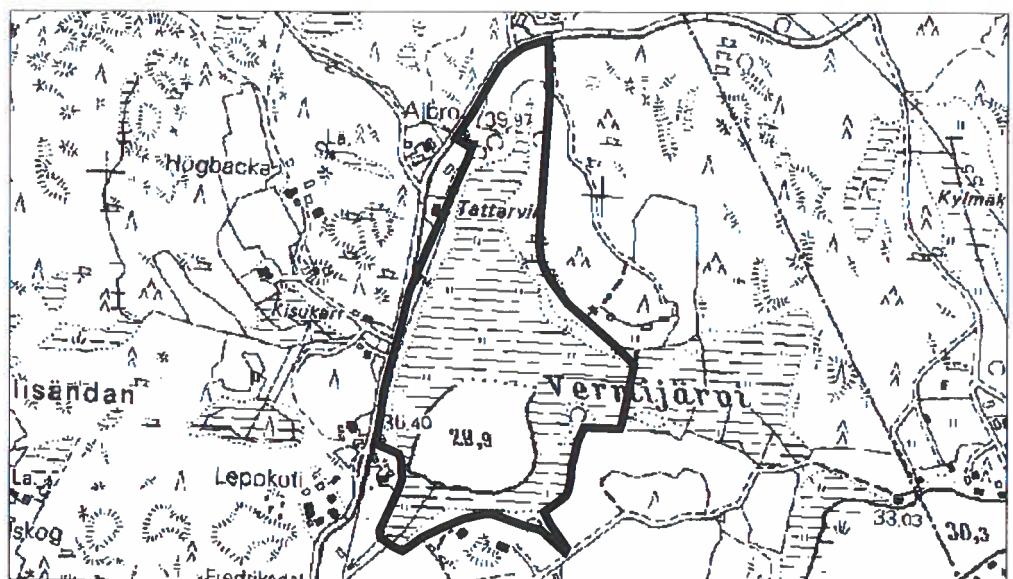
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus

Perinnemaisematyytit: järvenrantaniitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Alue on järvenlaskun synnyttämä, laaja luhtainen rantaniitty. Laidoilla on metsälaidunta, tervaleppäkorpea, lehtomaista kuusikkoa ja hieman tuoretta niittyä. Pääosassa aluetta laidunnus loppui vuoden 1988 jälkeen, ja inventointivuonna (1992) ainoastaan Vermijärven kaakkoispuolinen alue oli enää laidunnettua. Huomionarvoinen kasvi on mietotatar. Vuonna 1988 on havaittu savisorsimo ja hetekaali (A. Kurtto). Noin puolella alueesta (pääosin pohjois- ja itäpuoli) laidunnus on sittemmin aloitettu uudelleen hiehoilla.

Hoitotarve: Nykyinen hoito vaikuttaa sopivalta laidunnetulla osalla. Myös muilla rantaniityillä laidunnuksen uudelleenaloittaminen olisi kiireellistä.

Vermijärven niityt

1:10 000

2 SIBBO, Vermijärvi ängar

Grundkartsblad: 204312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67027: 4088 nhn:nhö 67017: 4083

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 27.6

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): vidd

Vårdbiototyp: sjöstrandäng, skogsbete, äng

Beskrivning av området: Området utgörs av en vidsträckt sumpig strandäng som uppstod vid en sjösänkning. Längs kanterna finns skogsbete, klubbalskärr, lundaktiga granpartier och även några friska ängar. Betet upphörde på största delen av området efter 1988, och under inventeringsåret 1992 betades endast ett område sydöst om Vermijärvi. Rosenpilörten är beaktansvärd. År 1988 påträffades skånskt mannagräs och källört (A. Kurto). På ungefär hälften av området (i huvudsak på norra och östra sidan) har betet sedermera återupptagits med kvigor. **Skötselbehov:** Den nuvarande skötseln verkar lämplig på den del som betas, men på resten av strandängen borde betet snabbt återupptas.

3 SIPOO, Bäcksängens laitumet

Peruskarttalehti: 204309 & 204312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67058: 4050 akp:aki 67056: 4048

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Paippisissa, Sipoonjoen itärannalla on kaunis ja melko perinteen metsäinen lihakarjan laiduntama puronvarsilaidun savimaalla. Kasvillisuus on melko edustava, matalaksi syöty ja runsaslajinen, mutta paikoitellen on nähtävissä rehevöitymisen merkkejä. Hieman yli puolet alueesta on edustavaa havu- ja lehtipuuhaakaa, valtalajeina mm. syysmaitiainen, poimulehti, päivänkakkara, nurmitatar, siankärsämö ja nurmiorölli. Edustavalla sekametsälaitumella valtalajeina ovat mm. sinivuokko, ahomansikka, imikkä, kielo, käenkaali ja metsäkurjenpolvi. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmitatar, harmaapoimulehti, keltavuokko ja hakarasara. Pientä osaa on aikoinaan käytetty heinän ottoon.

Hoitotarve: Aluetta on tarpeen laiduntaa siten, ettei se rehevöidy.

Bäcksängens laitumet

1: 10 000

3 SIBBO, Backängens beten

Grundkartsblad: 204309 & 204312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67058: 4050 nhn:nhö 67056: 4048

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 1.7

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet

Vårdbiotyptyp: hage, skogsbet

Beskrivning av området: I Paipis, på Sibbo ås östra strand finns en vacker och ganska traditionell trädklädd betesmark. Området betas av köttboskap, och vegetationen är ganska representativ. Den lågt betade och artrika ängsmarken uppvisar emellertid ställvis spår av övergödning. Litet över hälften av området domineras av en representativ barr- och lövträdshage, med dominerande arter ss. höstfibbla, daggkåpa, prästkrage, ormröt, rölleka och rödven. Hagen domineras av ett representativt blandskogsbet med bl.a. blåsippa, smultron, lungört, liljekonvalj, harsyra och skogsnäva. Ormröt, sammetsdaggkåpa, gulsippa och piggstarr är beaktansvärda. Förut samlades hö in från en liten del av området.

Skötselbehov: Området bör betas så att det inte övergöds.

4 SIPOO, Etelä-Paippisten laitumet

Peruskarttalehti: 204309

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67048: 4039 akp:aki 67044: 4035

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 4.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: niitty, haka, muu

Alueen kuvaus: Norra ja Södra Paipisten välissä sijaitsee itäiselle Uudellemaalle luonteenomainen ja melko perinteinen hiehojen puronvarsilaidun savimaalla. Loivahkoilla puronvarsirinteillä on tuoretta pienruohoniittyä ja heinäniittyä. Viimeksi mainittu on yleensä puutonta, nämä osat ovat osin olleet kylvönurmina. Alueella on melko runsaasti puita ja puuryhmiä, ja se voidaan paikoitellen luokitella hakamaaksi. Parasta kasvillisuutta edustaa tuore pienruohoniitty, valtalajeina nurmirölli, laidunpoimulehti, päivänkakkara, valkoapila, puna-apila, syys-

Etelä-Paippisten laitumet

1:10 000

maitiainen ja siankärsämö. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmitatar, ketonoidanlukko, keväthanhikki, hakarasara, kartioakankaali, hiirenhäntä, harmaa-poimulehti, mukulaleinikki, isokäenrieska, pystykiurunkannus ja tesmayrtti. Alueelle on tuotu ajoittain lisärehua, ja sillä on havaittavissa rehevöitymistä.

Hoitotarve: Hiehot ovat alueelle hyvin sopivia laiduneläimiä. Laidunnusta olisi tarpeen muuttaa arvojen säilyttämiseksi niin, etteivät perinnebiotoopit rehevöidy.

4 SIBBO, Södra Paipis betesmark

Grundkartsblad: 201309

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67048: 4039 nhn:nhö 67044: 4035

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 4.4

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: äng, hage, annan

Beskrivning av området: Mellan Norra och Södra Paipis finns en typisk östnyländsk och ganska traditionell betesmark som betas av kvigor. Betesmarken ligger i en lerig bäcksluttning. På den relativt branta sluttningen finns frisk lågört-sängsväxtlighet och gräsängar. Gräsängarna är för det mesta trädlösa och de har tidigare delvis varit åkermark. På området förekommer ganska rikligt med träd och trädgrupper. Ställvis kan området närmast klassificeras som hagmark. Den bästa vegetationen finns på en frisk lågörtsäng och här dominerar rödven, betesdagdkåpa, prästkrage, vitklöver, rödklöver, höstfibbla och rölleka. Här förekommer också ett flertal beaktansvärda växter: ormrot, låsbräken, vårfingerört, piggstarr, blåsuga, råttsvans, sammetsdagdkåpa, svalört, vårlök, stor nunneört och myskört. Djuren har tidvis försetts med tilläggsfoder, och spår av övergödning är iakttagbara.

Skötselbehov: Kvigor är mycket lämpade som betesdjur för området. För att bevara områdets värde bör betesformen emellertid ändas för att förhindra ytterligare övergödning.

5 SIPOO, Hindsbyn niitty

Peruskarttalehti: 204308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66942: 4022 akp:aki: 66935: 4015

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 8.8

Maanomistaja: valtio

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

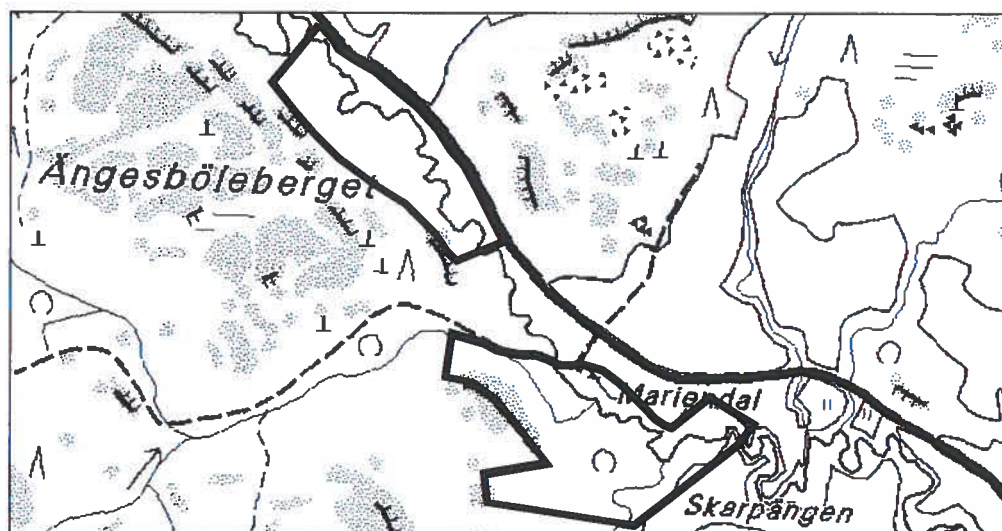
Perinnemaisematyytit: muu, metsälaidun, haka, niitty

Alueen kuvaus: Hindsbyssä, Byabäckens varrella sijaitsee kaksiosainen, nautakarjan laiduntama ja maisemallisesti näyttävä puronvarsilaidun. Puuttomat osat ovat pääosin entistä peltoa.

Eteläisempi osa (Mariendal) on itäosaltaan pääosin entistä peltoa. Sillä kasvaa huomionarvoisista kasveista mietotatarta ja hakarasaraa. Jokivarressa on tuomia ja leppiä. Länsiosassa on kuusivaltainen metsälaidun (laidunnettu lehto) ja hakamainen lehtipuulaidun, jossa kasvaa mm. lehtosinijuurta ja korpinurmikkaa. Alueella on hieman lähteisyyttä. Puustoiset osat ovat melko näyttävää hakamaata.

Pohjoisempi osa (Ängsbölebergetin itäpuolella) on pääosin entistä peltoa. Pie-
niltä osin on myös muokkaamatonta niittyä, jolta niittylajisto on vähitellen levi-
ämässä keskustaa kohti. Reunoilla on edustavaa metsäapilavaltaista tuoretta pi-
enruuhoniittyä. Huomionarvoisia ovat ketonoidanlukko ja hakarasara. Puron-
varressa kasvaa mm. mukulaleinikkiä ja reunuslehdossa lehto-orvokki ja imik-
kä. Alue rajoittuu ja osin sisältyykin valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman
kohteeseen Hinsbyn lehdot.

Hoitotarve: Sopiva hoitotapa on laidunnuksen jatkaminen siten, että eläimille ei
anneta lisärehua.

Hinsbyn niityt

1:10 000

5 SIBBO, Hinsby ängar

Grundkartsblad: 204308

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66942: 4022 nhn:nhö 66935: 4015

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 8.8

Markägare: staten

Värdeklass: M

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera be-
aktansvärda arter

Värdbiototyp: annan, skogsbete, hage, äng

Beskrivning av området: Längs Byabäcken i Hinsby ligger ett tudelat, land-
skapsmässigt vackert betesområde som betas av nötboskap. Områdets trädlösa
delar utgörs till största delen av före detta åkrar. Det södra delområdet (Marien-
dal) östra delar utgörs till största delen av gamla åkrar. Här påträffas två beak-
tansvärda växter, nämligen rosenpilört och piggstarr. Vid bäcken växer häggar
och alar. I de västra delarna finns ett grandominerat skogsbete (en betad lund)
och en haglik lövträdsbetesmark. Här växer bl.a. skogsbingel och storgröe. Om-
rådet är källpåverkat. På de trädbevuxna delarna påträffas en ganska representa-
tiv hagmark. Det norra delområdet (öster om Ängsböleberget) utgörs till största
delen av före detta åker. På mindre arealer finns även en orörd äng, vars ängsve-
getation är på väg att breda ut sig mot områdets centrum. Längs kanterna finns
en representativ frisk lågortsäng som domineras av skogsklöver. Låsbräken och
piggstarr är beaktansvärda. Vid sidan av bäcken växer bl.a. svalört och i lunden

längs områdets kant påträffas underviol och lungört. Området gränsar mot, och faller delvis innanför gränsen av Hindsby lund som ingår i det riksomfattande programmet för lundskydd.

Skötselbehov: Området hävdas lämpligast genom fortsatt bete, dock så att djuren inte mera förses med tilläggsfoder.

6 SIPOO, Sibbesborg

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66880: 4073 akp:aki: 66879: 4071

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: yhdistys

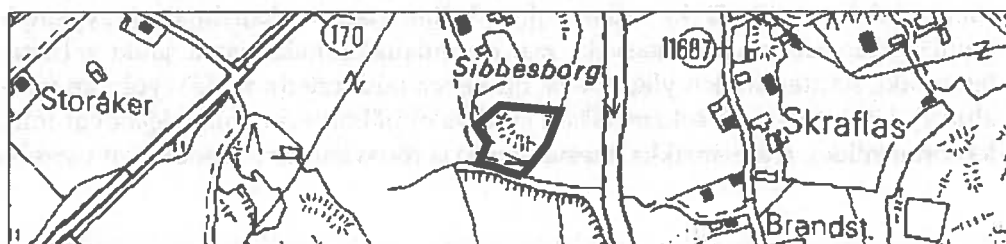
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: peltorusojuuri (St, aE), useita huomionarvoisia lajeja, kulttuurihistoriallinen arvo, muinaisjäänös

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Sipoonjokivarressa sijaitsee kulttuurihistoriallisesti merkittävä Sibbesborgin linnavuori. Linna lienee rakennettu 1100-luvun lopulla tai 1200-luvun alussa (Rantanen & Kuvaja 1994). Etelään aukeava, jyrkkä kalliorinne on kuitenkin ollut kauan karjatalouskäytön ulkopuolella. Alapuolelta on hakattu 1990-luvun alussa tuomipensaikkaa. Rinteen kalliohyllyllä on kallioketokasvilisuutta sekä hietakastikkavaltaista kuivaa niittyä. Sibbesborgilla on hyvä valikoima ketokasveja, mm. ketomaruna, nurmilaukka, törrösara, hakarasara, mäki-lemmikki, hietalemmikki, tummatulikukka, mäkivirvilä sekä valtakunnallisesti uhanalainen peltorusojuuri. Kallio ei ole kivilajiltaan aivan karu, koska sillä kasvaa mm. kalliokutrisammalta (*Homalothecium sericeum*). Lisäksi on mm. humalaa. Aluetta hoidetaan muinaismuistona. Umpeenkasvu eli mm. tuomien kasvu kallion eteen uhkaa kasvillisuutta.

Hoitotarve: Pensaikon raivaus muutaman vuoden välein on tarpeen. Hietakastikan valtaamilta osilta voisi kastikkaa poistaa ja niittää aluetta.

Sibbesborg

1.10 000

6 SIBBO, Sibbesborg

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66880: 4073 nhn:nhö 66879: 4071

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.7

Markägare: förening

Värdeklass: M-

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: sminkrot (Hd, rA), flera beaktansvärda arter, kulturhistoriskt värde, fornlämning

Värdbiototyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Vid Sibbo å ligger Sibbesborgs slottsbacke, ett kulturhistoriskt betydelsefullt område. Slottet torde ha byggts i slutet av 1100-talet eller i början av 1200-talet (Rantanen & Kuvaja 1994). Mot söder öppnar sig en brant klippställ, som emellertid varit obetad under en lång tid. Nedanför klippstället har häggsly röjts i början av 1990-talet. På en klippställa på sluttningen finns hållmarkstorrängsvegetation och en torr äng som domineras av berggräs. På Sibbesborg påträffas ett stort urval av torrängsväxter, bl.a. fältmalört, backlök, snårstarr, piggstarr, backförgätmigej, vårförgätmigej, mörkt kungsljus, sparvvicker samt den nationellt utrotningshotade sminkroten. Bergarten är inte alldeles karg eftersom bl.a. guldlockmossa (*Homalothecium sericeum*) växer där. Här förekommer även humle. Området sköts som fornlämning. Igenväxning t.ex. med hägg framför klippan, hotar växtligheten.

Skötselbehov: Det är nödvändigt att röja buskskiktet med några års mellanrum. De områden som erövrats av berggräs bör slås, och berggräset bör röjas bort.

7 SIPOO, Kallbäckin rantalaidun

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66875: 4077 akp:aki 66868: 4074

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 9.7

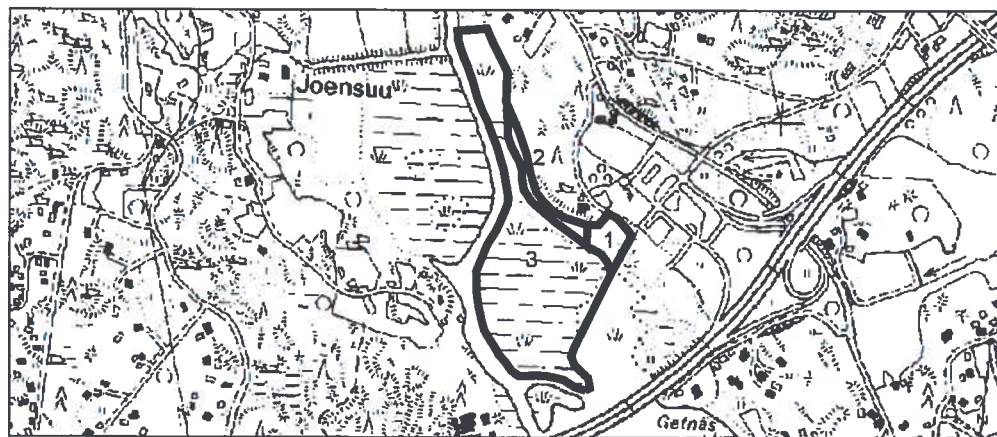
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, edustavuus

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, joenvarsiniitty, metsälaidun, niitty

Alueen kuvaus: Kotkaan vievän tien vieressä on Kallbäckin ja Massbyn välissä, Sipoonjoen suuosassa laaja nautakarjan laidun. Laitumella on jokisuun ja -varren rantaniittyä ja tätä reunustavaa kapeaa niitty- ja metsälaidunalueita. Maisemallisesti alue on komea ja kasvillisuus on ainakin paikoin melko edustava. Kovan maan osat ovat paikoin jyrkkiäkin lounaisrinteitä. Avoimehkolla rinnenäitylän (osa-alue 1) on tuoretta heinäniittyä, valtalajeina nurmipuntarpää ym. tavanomaiset lajit. Niukalti on tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeinaan mm. siankärsämö, ahdekaunokki, jäkki, valkovuokko, keltamatara, tuoksusimake ja syysmaitiainen. Huomionarvoisia kasveja ovat nurmilaukka, hakarasara, jäkki ja hietalemmikki. Rantaniittyjen yläpuolella on kapea laidunnettu metsävyöhyke (osa-alue 2). Lehtomaisessa sekametsässä ja tervaleppäkorvessa valtalajeja ovat mm. lehtonurmikka, ahomansikka, mesiangervo ja rönsyleinikki. Sipoonjoen varrella

Kallbäckin rantalaidun

1:15 000

ja suuosassa on laaja rantaniitty (osa-alue 3). Se on enimmäkseen matalaksi syöty, mutta suurelta osin ruovikoitunut. Lähes puolet rantaniitystä on rönsyrölli-valtaista. Paikoin on sinikaisla-, rantaluikka-, luhtarölli-jokapaikansara- sekä nurmilauhavaltaisia osia.

Hoitotarve: Nykyisen kaltainen laidunnus vaikuttaa sopivalta.

7 SIBBO, Kallbäck strandbete

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66875: 4077 nhn:nhö 66868: 4074

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 9.7

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): vidd, representativitet

Vårdbiotyptyp: havsstrandäng, åstrandäng, skogsbete, äng

Beskrivning av området: Längs vägen som leder till Kotka, mitt emellan Kallbäck och Massby vid Sibbo åmynning, finns ett vidsträckt område som betas med nötboskap. Betesområdet karakteriseras av strandängar vid åmynningen och längs själva ån. Detta område omges av en smal remsa med ängar och ett skogsbete. Landskapsmässigt är området vackert och även växtligheten är, åtminstone ställvis, ganska representativ. Fastmarksängarna finns på en ställvis mycket brant sydvästslutning. På den ganska öppna ängsslutningen (delområde 1) finns en frisk gräsängsväxtlighet, där ängskavle och andra vanliga arter dominerar. På en liten areal finns även en frisk lågörsäng med dominerande arter ss. rölleka, rödklint, stagg, vitsippa, gulmåra, vårbrodd och höstfibbla. Backlök, piggstarr, stagg och vårförgätmigej är beaktansvärda. Ovanför strandängarna finns en smal betad skogsremsa (delområde 2). I den lundaktiga blandskogen och i klibbalskärret domineras växtligheten av bl.a. lundgröe, smultron, älggräs och revranunkel. Längs Sibbo å och i åmynningen finns en vidsträckt strandäng (delområde 3). Strandängen är på de flesta platser lågt avbetad, men en stor del är dock vassbevuxen. Nästan hälften av strandängen domineras av krypven. Ställvis förekommer avsnitt med blåsäv-, knappsäv-, madrör-hundstarr-, samt tuvtäteldominerad vegetation.

Skötselbehov: Det nuvarande betet verkar lämpligt.

8 SIPOO, Takvedaholmin kallioketo

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66835: 4064 akp:aki 66835: 4063

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): kalkkikallioketo, edustavuus, uhanalainen laji: karvamansikka (aE)

Perinnemaisematyytit: kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Gumbostrandin eteläpuolella sijaitsevan Takvedaholmin saaren etelärannalla on kaunis, rannan tuntumassa sijaitseva uurteinen kalkkikallio. Tämä kohta on lähes ainoa rakentamaton rantaosuus Takvedaholmenilla. Alue on joskus ollut pihapiiriä. Kalliolla on kalkkipitoista kallioketoa ja hieman ylempanä kuivaa heinäniittyä. Alue on nopeasti kasvamassa umpeen, sillä ruusut ja

muut pensaat valtaavat alaa. Kasvillisuus on edustavaa kalkkikallioketoa, valtalajeina keltamaksaruoho, karvamansikka, haisukurjenpolvi ja keto-orvokki. Lisäksi on tavanomaisempaa kuivaa heinäniittyä, valtalajeina mm. nurmirölli ja tuoksusimake. Kallioalueen erikoisuus on ainoalla paikallaan Uudellamaalla kasvava, erittäin uhanalaiseksi luokiteltu karvamansikka, jota on melko runsaasti. Muita huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, idänukonputki ja ruoholaukka.

Hoitotarve: Pensaston ja puuston raivaus on tarpeellinen ja kiireellinen. Laidunnus tai niitto voisivat olla eduksi.

8 SIBBO, Takvedaholmens hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66835: 4063 nhn:nhö 66835: 4063

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): kalkhällmarkstorräng, representativitet, utrotningshotad art: backsmultron (rA)

Vårdbiotyptyp: hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: Söder om Gumbostrand på de södra delarna av Takvedaholmen ligger en vacker räfflad kalkklippställ i vid stranden. Detta är numera nästan det enda obebyggda strandparti som finns på Takvedaholmen. På området har funnits en gårdsplan. På klippan finns en kalkpåverkad hällmarkstorräng och litet längre upp även en torr gräsäng. Området är snabbt på väg att växa igen med rosor och andra buskar. Vegetationen karakteriseras av en representativ kalkhällmarkstorräng, med dominerande arter ss. gul fetknopp, backsmultron, stinknäva och styvmorsviol. Den mera vanliga torra gräsängen domineras av bl.a. rödven och vårbrodd. Hällmarkens specialitet är det regionalt akut utrotningshotade backsmultronet som här har sin enda förekomstplats i Nyland. Backsmultronet är ganska riklig på området. Andra beaktansvärda växter är piggstarr, sibirisk björbfloka och gräslök.

Skötselbehov: Buskarna och träden bör röjas med det snaraste. Bete eller slåtter kunde vara till fördel.

9 SIPOO, Ängsvikenin tienvarsiketo

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66842: 4067 akp:aki: 66841: 4066

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.01

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: keltakynsimö (St)

Perinnemaisematyypit: keto

Alueen kuvaus: Ängsvikenin koillispuolella, tienhaarasta koilliseen, kylätien pohjoispuolella on aivan pieni tienreunaketo. Hiekkainen tienleikkaus on vain 2-4 metriä leveä vyöhyke. Sillä on edustavaa ketokasvillisuutta, vaikkakin hietakastikka on valtaamassa ketoa. Uhanalainen keltakynsimö kasvaa kedolla (lähes 100 yks.). Huomionarvoisia ovat hietalemmikki, mäkivirvilä, ketokarvaskallioinen ja ruusuruoho. Vielä 1980-luvun alussa kedolta on tavattu uhanalainen peltorusjuuri.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen ajoittain niittää.

9 SIBBO, Ängsvikens torräng

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66842: 4067 nhn:nhö 66841: 4066

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.01

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: sanddraba (Hd)

Vårdbiototyp: torräng

Beskrivning av området: Nordöst om Ängsviken, norr om byvägen och strax nordöst om vägskelet, finns en mycket liten torräng. Torrängen ligger på ett 2-4 m brett sandigt avsnitt längs vägen. På området finns en representativ torrängsvegetation, fastän bergrör allt mera håller på att invadera på den övriga växtlighetens bekostnad. På torrängen växer den utrotningshotade sanddraban (närmare 100 individer). Beaktansvärda växter är vårförgätmigej, sparvvicker, gråbinka och åkervädd. Ännu i början av 1980-talet påträffades den utrotningshotade sminkroten bland torrängens växter.

Skötselbehov: Området bör hävdas genom slåtter då och då.

10 SIPOO, Mosabackan niitty

Peruskarttalehti: 204308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66926: 3985 akp:aki 66925: 3985

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Hindsbyn länsipuolella, Karlsbergin ja Viirilän välissä Trollsträsketistä 500 m etelään sijaitsee pieni, umpeenkasvava tuore-kostea rinnenäiitty entisellä, laajemmalla laidunalueella. Loivassa lounaisrinteessä sijaitsevalla niityllä on runsaasti puun taimia ja pensaita, mutta kasvillisuus on paikoin vielä matala ja lajirikas. Tuoreella pienruohonäiityllä ovat runsaita rätvänä, purtojuuri, ahdekaunokki, ketoneilikka, nurmirölli ja metsäapila. Kostealla suurruohonäiityllä vallitsevat mesiangervo ja metsäkorte. Huomionarvoinen kasvi on nurmitatar.

Hoitotarve: Niityn raivaus ja laidunnus olisi tarpeen aloittaa pikaisesti.

10 SIBBO, Mosabacka äng

Grundkartsblad: 204308

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66926: 3985 nhn:nhö 66925: 3985

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Väster om Hindsby, mellan Karlsberg och Viirilä finns en liten igenväxande frisk-fuktig ängssluttning på ett förut mera vidsträckt betesområde. På ängen, som ligger i en sydvästsluttning 500 m söder om Trollsträsket, finns relativt rikligt med trädplantor och buskar, men vegetationen är ännu ställvis låg och artrik. På den friska torräng som karakteriserar området påträffas rikligt med blodrot, ängsvädd, rödklint, backnejlika, rödven och skogsklöver. På

den fuktiga högortsängen dominerar älggräs och skogsfräken. Ormroten är beaktansvärd.

Skötselbehov: Ängen bör möjligast snabbt röjas och bete bör återupptas.

11 SIPOO, Ollbäckenin puronvarsilaidun

Peruskarttalehti: 204308

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66982: 4043 akp:aki 66981: 4040

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 4.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: niitty

Alueen kuvaus: Sipoon keskustan pohjoisreunalla, rautatien tuntumassa on pieni puronvarsilaidun Ollbäckenin purolaaksossa, joka kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen Sipoonjoen kulttuurimaisemaan. Nykyinen nautakarjan laidun on jäänne isommasta kokonaisuudesta. Suurin osa kasvillisuudesta on köyhälajista, luultavasti vuosikymmeniä sitten viljeltyä. Rautatien tuntumassa on hieman edustavaa tuoretta pienruohoniittyä. Loivahkoilla rinteillä on tavanomaista kostea heinäniittyä, valtalajeina nurmilauha ja mesiangervo. Paikoin edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat metsäapila, siankärsämä, nurmitädyke, nurmirölli, pukinjuuri ja ahomatar. Alue on ehkä hieman alilaidunnettu ja karja saa lisärehua.

Hoitotarve: Lisärehun antamisesta niitylle on syytä luopua.

11 SIBBO, Ollbäckens betesmark

Grundkartsblad: 204308

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66982: 4043 nhn:nhö 66981: 4040

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 4.7

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: Strax norr om Sibbo centrum, i närheten av järnvägsstationen, finns en liten betesmark invid Ollbäckens bäckdal. Området ligger inom gränserna för Sibbo ås kulturlandskap, som anses värdefullt på regionnivå. Betesmarken med nötboskap är resten av ett tidigare betydligt större område. Största delen av vegetationen är artfattig, och platsen har med all sannolikhet odlats för något årtionde sedan. I järnvägsstationens absoluta närhet finns små arealer där representativ frisk lågortsängsväxtlighet dominerar. På den svagt sluttande sluttningen påträffas en vanlig fuktig gräsäng med tuvtåtel och älggräs som dominerande arter. På den ställvis representativa friska lågortsängen dominerar skogsklöver, rölleka, grästhjörnbomma, rödven, bockrot och vitmåra. Betestrycket är kanske något lågt och djuren förses med tilläggsfoder.

Skötselbehov: Tilläggsfoder borde undvikas.

12 SIPOO, Mattaksen lammaslaidun

Peruskarttalehti: 204310

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66848: 4139 akp:aki 66844: 4132

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 7.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, joenrantaniitty, metsälaidun, haka

Alueen kuvaus: Moottoritien eteläpuolella, Eriksnäs ja Spjutsundin välimaastossa suojaisten Köningsvikens lahden ja Nevasjoen rannoilla sijaitsee laajahko kaksiosainen lammaslaidun. Se on ollut vielä kymmenkunta vuotta sitten nautakarjan laitumena. Kasvillisuus ei ole erityisen edustava.

Mattaksen talon eteläpuolella on katajikkoinen kalliomäki ja haka sekä avoin niityalue. Sillä on havu- ja lehtipuuhakaa, karua kalliokettoa ja tuoretta pienruohoniittyä. Valtalajeja ovat ahosuolaheinä, tuoksusimake, nurmirölli, valkoapila, syysmaitainen, lampaannata, siänkärsämä ja mustikka. Mäen kupeessa, laiturin tuntumassa on pieni puolittain ruovikoitunut rantaniitty. Matalakasvuisena säilynyt osa on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä ja pienialaisesti nurmilauhavaltaista rantaniittyä. Köningsvikens niemen kärjessä on korkea kalliomäki reunusmetsineen. Kalliojyrkänteellä on kalliomännikköä ja hieman kangasmetsää. Kallion rinteillä ja alapuolella on kuusivaltaista tiheää metsälaidunta. Niemen kärjessä Nevasån suussa on melko laaja rantaniitty. Rantaniitystä runsaat puolet on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä. Lähes kolmannes on nurmilauhavaltaista rantaniittyä ja pienialaisesti on jäkkivaltaista niittyä, sinikaislayhdyskuntaa ja järviruovikkoa.

Hoitotarve: Laidunnus ilman lisärehun antoa on sopiva hoitotapa. Rantaniittyä olisi tarpeen niittää tai laiduntaa nautakarjalla.

12 SIBBO, Mattas färbete

Grundkartsblad: 204310

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66848: 4139 nhn:nhö 66844: 4132

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 7.1

Markägare: privat

Värdeklass: P

Värdbiotyp: havsstrandäng, åstrandäng, skogsbete, hage

Beskrivning av området: Söder om motorvägen, mellan Eriksnäs och Spjutsund finns en stor färbetesmark. Den tudelade betesmarken ligger i trakterna mellan Eriksnäs och Spjutsund längs stränderna av Köningsviken och Nevas å. Vegetationen är inte speciellt representativ. Söder om Mattas hemman finns en enbuskbevuxen och av hållmark dominerad hagmarkskulle, där det också finns öppna ängpartier. Hagmarkspartierna är både barr- och lövträdsdominerade, och de öppna ängspartierna karakteriseras av en karg hållmarkstorräng och en frisk lågörtsäng. Som dominerande arter påträffas bergsyra, vårbrodd, rödven, vitklöver, höstfibbla, fårsvingel, rölleka och blåbär. Vid kullens bas i närheten av bryggan finns en liten strandäng som delvis är igenvuxen med vass. Den del som är lågvuxen domineras av ett krypven-madrör-saltågsamhälle och på en mindre areal förekommer även tuvtäteldominerad strandängssvegetation. På uddspetsen invid Köningsviken finns en hög och klippig kulle som är bevuxen med tallar och även litet barrblandskog. Längs klippbranten och nedanför den finns ett grandominerat skogsbete. Vid själva uddspetsen vid mynningen av Nevas å finns en ganska vidsträckt strandäng. Nästan hälften av strandängen domineras av ett krypven-madrör-saltågsamhälle, medan en tredjedel karakteriseras av tuvtäteldominerad ängsvegetation. På mindre arealer förekommer staggdominerad äng, blåsävsamhällen och vass.

Skötselbehov: Bete utan tilläggsfoder är lämpligaste skötselsätt. Strandängen är i behov av slåtter, eller så bör den betas av nötboskap.

13 SIPOO, Snickarsin puronvarsilaidun

Peruskarttalehti: 204312

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67018: 4054 akp:aki 67014: 4050

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 2.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: muu, niitty

Alueen kuvaus: Södra Paipiksen ja Borgbyn välissä, Sipoonjokivarressa on Snickarsin talon eteläpuolella maisemallisesti melko näyttävä savimaan puronvarsilaidun, josta 2/3 on entistä peltoa. Muokkaamattomissa osissa on myös tuoretta pienruohoniittyä. Enimmäkseen heinävaltainen kasvillisuus on pahasti rehevöitynyt. Hiehojen laidun on ollut aiemmin peltolaitumien yhteydessä. Alueella on sijainnut kivikautinen asuinpaikka.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus vaikuttaa sopivalta.

13 SIBBO, Snickars betesmark

Grundkartsblad: 204312

Enhetskoordinater: öhn:öhö 67018: 4054 nhn:nhö 67014: 4050

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 2.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: annan, äng

Beskrivning av området: Invid Sibbo å söder om Snickars hemman, som är beläget mellan Södra Paipis och Borgby, finns en landskapsmässigt ståtlig betesmark som betas av kvigor. Området utgörs till 2/3 av gammal åkermark, men på oarbetade avsnitt förekommer också frisk lågörtsängsväxtlighet. Vegetationen, som till största delen domineras av gräs, lider starkt av övergödning. Betesmarken har tidigare varit i kontakt med en åkervall. På området finns en stenåldersboplat. **Skötselbehov:** Nuvarande betessätt verkar vara lämpligt.

1 SIUNTIO, Fårträskin kalliokedot

Peruskarttalehti: 203203

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66781: 3421 akp:aki 66778: 3418

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.9

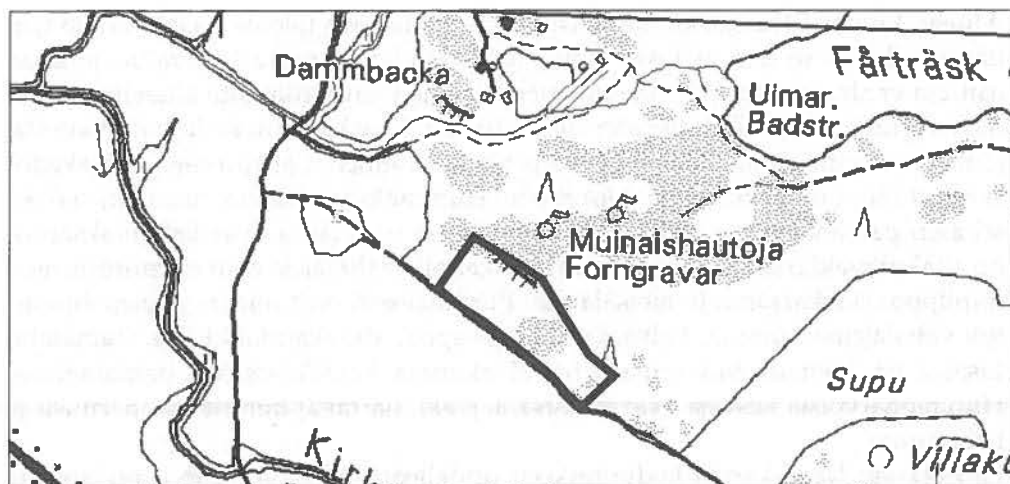
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): kalkkikallioketo, edustavuus, uhanalaiset lajit: kirkiruoho (aE), keihäsvuohennokka (aV), useita huomionarvoisia lajeja **Perinnemaisematyypit:** kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Siuntion kirkonkylän ja Pulkbackan välissä on suhteellisen laaja kalkkikallioketo. Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Degerbyn-Pikkalanjoen-Palojoen maisema-alueelle. Jyrkällä, lounaaseen viettävällä kalliorinteellä on tehty avohakkuuta ja kuusi-istutuksia. Kolmannes alueesta on tiheän, matalan haapavesakon peitossa. Kalkkikalliokedon kasvisto on rikas, vaikka alueen laidunkäytöstä lienee pitkä aika. Huomionarvoisia kasveja ovat mm. Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho, Uudellamaalla vaarantunut keihäsvuohennokka, nurmilaukka, mäkiminttu, ketokäenminttu, törrosara, hakarasara, harmaapoimulehti ja kartioakankaali. Kalliolta on hienot näkymät peltojen ylle. Kalliokedon luona sijaitsee muinaisjäännöksiä (rautakautisia? röykkiöitä).

Fårträskin kalliokedot

1:10 000

Hoitotarve: Puustoa ja vesaikkoa on tarpeen raivata alueelta, jota tulisi niittää tai laiduntaa.

1 SJUNDEÅ, Fårträsk hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 203203

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66781: 3421 nhn:nhö 66778: 3418

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 1.9

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): kalkhällmarkstorräng, representativitet, utrotningshotade arter: brudsporre (rA), toppfrossört (rS), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotyptyp: hällmarkstorräng, annan

Beskrivning av området: Mellan Sjundeå kyrkoby och Pulkbacka, finns en relativt vidsträckt hällmarkstorräng. Området hör till det nationellt värdefulla landskapsområdet Degerby-Pikkala å-Palojoki. På den branta sydvästslutningen har delar kalhuggits och planterats med gran. En tredjedel av området är bevuxet med tätt lågvuxet aspsly. Kalkhällmarkstorrängens växtlighet är rik trots att området inte torde ha betats på lång tid. Beaktansvärda är bl.a. den i Nyland akut utrotningshotade brudsporrén, den i Nyland sårbara toppfrossörten, backlök, bergmynta, harmynta, snårstarr, piggstarr, sammetsdaggekåpa och blåsuga. Från klippan är det fin utsikt över åkrarna. Nära hällmarkstorrängen finns fornlämningar (från järnåldern ?).

Skötselbehov: Trädbeståndet och slyet bör röjas bort och området hävdas genom slåtter eller bete.

2 SIUNTIO, Pellaksen niitty

Peruskarttalehti: 203206

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66746: 3451 akp:aki: 66744: 3450

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.0

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyytit: kallioketo, keto, niitty

Alueen kuvaus: Tjusträskin lounaispuolella, Pellaksen talosta kaakkoon on tien itäpuolella, aivan tien vieressä melko äskettäin laidunnettu kallioalue, joka on osittain vanhaa pihapiiriä. Tiheiden pensaikkojen ympäröimältä alueelta on hienot näkymät pohjoiseen ja etelään viljelyalueille. Alue koostuu kalliokumpareista, jonka länsirinne on melko vaihteleva ja pienipiirteinen. Länsirinteen kalliokedot ja muut niityt ovat edustavia. Niityt ovat enimmäkseen kuivia, mutta kausikosteitakin painanteita on. Edustavan kalliokedon valtalajeja ovat keltamaksaruohto, mäkitervakko ja tuoksusimake. Heinäkedolla valtalajeja ovat nurmirölli, nurmipiippo, siänkärsämä ja metsälauha. Pienialaisesti on tuoretta pienruohoniit-tyä valtalajeina kumina, kalvassara, puna-apila, ahdekaunokki ja keltamatara. Lisäksi on hieman jäkki-hirssisarayhdyskuntaa kausikosteassa painanteessa. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, jäkki, harmaapoimulehti, iharuusu ja hakarasara.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnuksen uudelleenaloitus ja nuoren puuston ja pensaston raivaus olisivat tarpeen.

2 SJUNDEÅ, Pellas ängar

Grundkartsblad: 203206

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66746: 3451 nhn:nhö 66744: 3450

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 1.0

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, torräng, äng

Beskrivning av området: Sydväst om Tjusträsk, invid vägen sydöst om Pellas hemman finns ett hällmarksområde som varit betat ganska nyligen. Området har delvis varit en gårdsplan, och omges av buskage. Utsikten är vacker över åkerlandskapet mot norr och söder. Området karakteriseras av en hällmarkskulle vars västsluttning är ganska omväxlande och småskalig. Sluttningens hällmarkstorrängar och andra ängar är ganska representativa. Ängarna är för det mesta torra, men sänkor som är åtminstone tidvis fuktiga förekommer också. Den representativa hällmarkstorrängen domineras av gul fetknopp, tjärblomster och värbrodd. På grästorrängen dominerar rödven, ängsfryle, rölleka och krus-tåtel. På mindre arealer förekommer frisk lågörtsäng med dominerande arter ss. kummin, blekstarr, rödklöver, rödklint och gulmåra. I en fuktigare sänka påträffas ett litet stagg-hirsstarrsamhälle. Beaktansvärda arter är hirsstarr, stagg, sammetsdagdkåpa, hartsros och piggstarr.

Skötselbehov: Bete med nötboskap bör återupptas och buskarna samt de unga träden bör röjas bort.

3 SIUNTIO, Krejansbergetin kallioketo

Peruskarttalehti: 203206

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66776: 3449 akp:aki: 66775: 3449

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+) useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Siuntion kirkonkylän pohjoislaidalla, Krejansbergetin länsirinteen tyvellä sijaitsee tien vieressä lähellä asutusta laajan peltoaukean laidalla jyrkkä, ehkä kalkkivaikutteinen kalliorinne. Kalliohyllillä ja jyrkänteen laella tava-

taan runsaslajista kallioketokasvillisuutta. Kallion laella on melko runsaasti pensaita ja puiden taimia. Kalliokedon valtalajeja ovat mm. huopakeltano, tuoksusimake ja ahomansikka. Lisäksi on hieman kuivaa heinäniittyä, valtalajeina hietakastikka ja tuoksusimake. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, harmaapoimulehti, keväthanhikki, ketokäenminttu, mäkivirvilä, iharuusu ja hietalemikki. Krejansbergetin laella on arvokkaita pronssikautisia muinaismuistoja. Alue sijaitsee Degerbyn - Pikkalanjoen - Palojoen valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitotarve: Kalliokedolta olisi tarpeen raivata pois pensaita ja puiden alkuja. Ajoittainen niitto voisi olla tarpeen.

3 SJUNDEÅ, Krejansbergets hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 203206

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66776: 3449 nhn:nhö 66775: 3449

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: I de norra utkanterna av Sjundeå kyrkoby vid basen av Krejansbergets västslutting, invid vägen och den vida åkerslätten, finns en brant, kanske kalkpåverkad hällmarkstorräng. En artrik hällmarksvegetation påträffas på brantens klippfyllor och vid sluttningens krön. Uppe på hällmarken finns ganska rikligt av buskar och trädplantor. Hällmarkstorrängarna domineras av bl.a. gråfibbla, vårbrodd och smultron. På området finns även i någon mån torr gräsängsvegetation, med bergör och vårbrodd som dominerande arter. Beaktansvärda växter är hirsstarr, sammetsdagdkåpa, vårfingerört, harmynta, sparv-vicker, hartsros och vårförgätmigej. Uppe på Krejansberget finns flera fornlämningar från bronsåldern. Området befinner sig innanför gränserna för det nationellt värdefulla Degerby-Pikkala å-Palojoki landskapsområde.

Skötselbehov: Hällmarkstorrängens trädplantor och buskar bör röjas bort. Tidvis slåtter skulle vara nödvändig.

1 TAMMISAARI, Backan laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66502: 3034 akp:aki: 66490: 3026

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 35.9

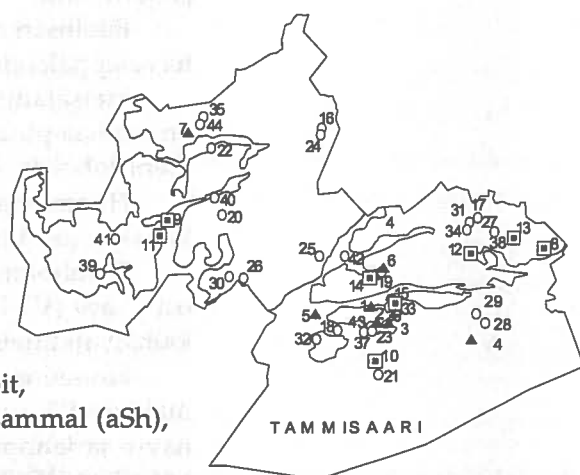
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, monipuolisuus, edustava kasvisto, harvinaiset kasvillisuustyytit, uhanalaiset lajit: mäkirikko (aV), jouhiluikka (aSt), itutumpurasammal (aSh), maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, merenrantaniitty, haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Skärlandetin saarella sijaitsevan Skäldön rantaniityt ovat Uudenmaan laajimmat ja edustavimmat. Skäldön perinnebiotoopit jakautuvat kolmeksi laajaksi alueeksi (Backa, Nabben, Lillö). Nämä alueet muodostavat Skärlandetin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ytimen. Backan laitumilla nautakarjan laiduntamat laajat rantaniityt, edustavat hakamaat ja laajat met-

sälaitumet muodostavat erittäin arvokkaan, edustavan ja monimuotoisen kokonaisuuden, joka jakaantuu monityyppisiin perinnebiotooppeihin.

Kalkholmenilla (osa-alue 1) on kalkkivaikutteista metsälaidunta, rantaniittyä ja varsinaista kalkkikalliota. Metsälaitumet ovat mänty- ja kuusivaltaista mustikkatyyppin metsää. Kalkkikalliolla tavataan mm. seuraavat huomionarvoiset lajit: Uudellamaalla vaarantunut mäkirikko, nyylähaarikko, keväthanhikki, ketokäenminttu, ketokarvaskallioinen, mäkivirvilä, litteänurmikka, itutumpurasammal (*Didymodon rigidulus*) (aSh), suippuväkäsammal (*Campylium chrysophyllum*), limisiimasammal (*Myurella julacea*), kalkkikarvasammal (*Ditrichum flexicaule*), kieli-kellosammal (*Encalypta streptocarpa*), kalkkikahtaissammal (*Distichium capillaceum*), kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*) ja risakesijäkälä (*Leptogium lichenoides*). Pääosin tiheäpuustaisen metsän vähäisillä aukoilla on huomionarvoista lajistoa: soikkokaksikko, keväthanhikki, mäkivirvilä, ruusuruoho ja ketonoidanlukko. Aikoinaan Kalkholmenilla kasvanut uhanalainen metsänemä (ks. Murto 1982) on hävinnyt luultavasti hakkuiden takia. Etelärannalla on edustavaa rantaniittyä, jolla on mm. meriluikka-rönsyrölliyhdyskuntaa, sinikaislayhdyskuntaa sekä pienialaisesti hina-hirssisaravaltaista kasvillisuutta. Huomionarvoisia ovat hirssisara, hernesara, isorantasappi, hina ja jäkki.

Finnholmenilla (osa-alue 2) on mäntyvaltaista metsälaidunta ja rantaniittyä. Rantaniityllä on mm. suolavihvilä-punanata-, sinikaisla-, järviruoko- ja jokapaikansara-vihviläyhdyskuntia. Huomionarvoisia ovat hirssisara, merisara, isorantasappi, hina, jäkki, nyylähaarikko, hernesara ja hentosuolake.

Furuholmenin eteläpuolisella rantaniityllä (osa-alue 3) on mm. sinikaislayhdyskuntaa ja jokapaikansara-suolavihviläyhdyskuntaa. Lisäksi on hieman kosteaa niittyä. Kasvistoon kuuluvat mm. merisara, jäkki ja hentosuolake. Edellisen eteläpuolinen pieni niitty (osa-alue 4) on entinen rantaniitty, joka maankohoamisen ja ojitusten takia on kuivunut. Nykyään sillä on mäntyhakaa/tuoretta heinäniittyä sekä kallioketoa. Huomionarvoisia ovat harmaapoimulehti ja jäkki.

Finnholmenin eteläpuolinen rantaniitty (osa-alue 5) ja edellisestä kaakkoon sijaitseva rantaniitty (osa-alue 6) ovat kasvillisuudeltaan vaihtelevia. Niillä on mm. rönsyrölli-, jokapaikansara- ja meriluikka-sinikaislayhdyskuntia. Huomionarvoisia ovat hirssisara, merisara, hina, jäkki, hernesara ja hentosuolake.

Backafladanin eteläpuolen rantaniityllä (osa-alue 7) on mm. sinikaisla- ja suolavihvilä-punanata-yhdyskuntia. Huomionarvoisia ovat jäkki, hentosuolake ja hernesara.

Edellisen eteläpuolinen pieni metsälaidun (osa-alue 8) vaihtelee kosteasta tervaleppälehdestä kuivaan VT-männikköön.

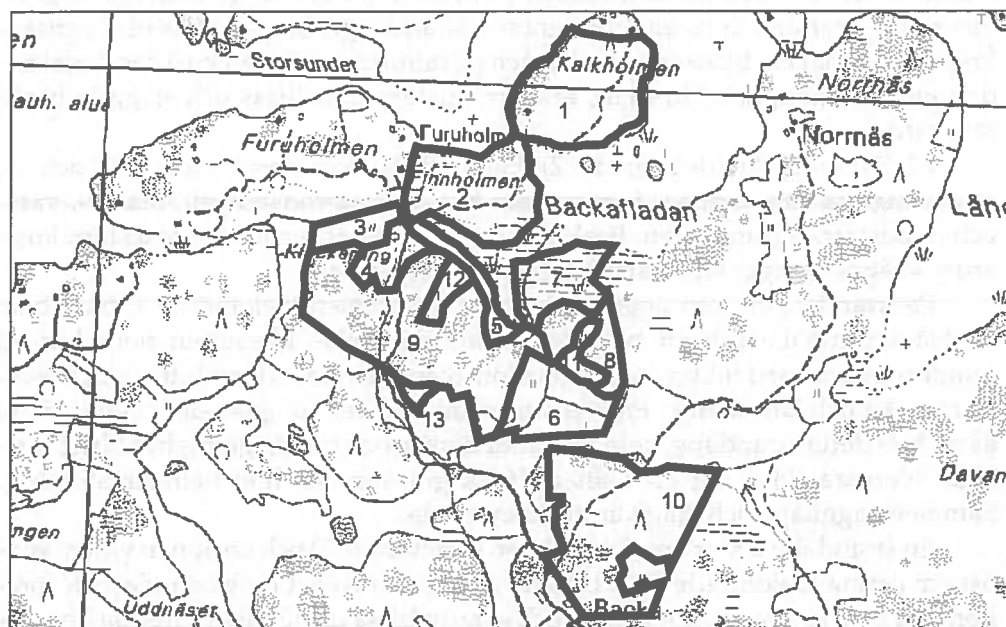
Metsälaitumen keskellä oleva edustava havu- ja lehtipuuha (osa-alue 11) on vanhaa pihapiiriä. Matala ja tiheä kenttäkerros on hyvin edustavaa, tuoretta pienruohoista, osin kosteaa heinäistä.

Huomionarvoisia ovat pihakurjenpolvi, iharuusu, mali, hina, hietalemmikki, jäkki, keväthanhikki, mäkivirvilä ja kevättädyke.

Furuholmeniin vievän tien molemmiin puolin on laaja ja vaihteleva, pääosin karu (VT-MT) metsälaidunalue (osa-alue 9). Osa-alueella on myös hieman kalkkivaikutteista kallioketoa.

Huomionarvoisia ovat ketonoidanlukko, ketokäenminttu, mäkikattara, hina, mäkivirvilä, ruusuruoho, lehmus ja jäkki. Metsälaitumen keskiosassa on kapea havu- ja lehtipuuha (osa-alue 12). Jyrkän kalliorinteen alaosassa sijaitsevan haan kasvillisuus on edustava tuore pienruohoinen. Metsälaitumen eteläosassa on pieni, kivikkoinen haka (osa-alue 13). Kasvillisuus on tuore pienruohoinen. Backan tilan yhteydessä sijaitsevan laajan, alilaidunnetun metsälaitumen (osa-alue 10) metsät ovat kosteusoloiltaan vaihtelevia ja pääosin kuusivaltaisia. Huomionarvoisia ovat niittylitukka ja jäkki.

Hoitotarve: Nykyinen hoito on pääosin hyvä, mutta laidunnuspaineen lisääminen olisi osalla alueista tarpeen. Lisärehun antamista tulisi välttää eläinten laiduntaessa perinnebiotoopeilla. Havupuuston harvennus on suositeltavaa etenkin Kalkholmenilla.

Backan laitumet

1:15 000

1 EKENÄS, Backa beten

Grundkartsblad:201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66502: 3034 nhn:nhö 66490: 3026

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 35.9

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, mångsidighet, representativ flora, sällsynta vegetationstyper, utrotningshotade arter: grusbräcka (rS), tagelsäv (rHd), olivlansmossa (rHs), landskapsmässigt värde

Vårdbiototyp: skogsbete, havsstrandäng, hage, äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Skäldö strandängar på Skärlandet är de mest vidsträckta och representativa i Nyland. Skäldö vårdbiotoper fördelas på tre områden (Backa, Nabben, Lillö), vilka utgör kärnan i Skärlandets nationellt sett värdefulla landskapsområde. Backa beten betas av nötboskap. Backas vidsträckta strandängar, representativa hagmarker och vidsträckta skogsbeten bildar ett mycket värdefullt, representativt och mångformigt område.

På Kalkholmen (delområde 1) finns ett kalkpåverkat skogsbete, en strandäng och en kalkklippa. Skogsbetet karakteriseras av en tall- och grandominerad skog av *Myrtillus*-typ (MT). På kalkklippan påträffas bl.a följande beaktansvärda arter: den i Nyland sårbara grusbräckan, knutnarv, vårfingerört, harmynta, gråbinka, sparvvicker, berggröe, olivlansmossa (*Didymodon rigidulus*) (rHs), jordspärrmossa (*Campylium chrysophyllum*), trindmossa (*Myurella julacea*), plyschgrusmossa

(*Ditrichum flexicaule*), stor klockmossa (*Encalypta streptocarpa*), mjuk planmossa (*Distichium capillaceum*), kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*) och traslav (*Leptogium lichenoides*). Skogen har för det mesta ganska få öppningar, men i de som finns hittas flera beaktansvärda arter: tvåblad, vårfingerört, sparvvicker, åkervädd och låsbräken. Den utrotningshotade skogsfrun som tidigare fanns på området (se Murto 1982) har med all sannolikhet försvunnit på grund av kalhuggning. På den södra stranden finns en representativ strandäng. Här påträffas bl.a. agnsäv-krypvensamhällen, blåsåvsamhällen och på mindre areal även knägräs-hirsstarr-dominerad växtlighet. Hirsstarr, ärtstarr, kustarun, knägräs och stagg är beaktansvärda.

På Finnholmen (delområde 2) finns ett talldominerat skogsbete och en strandäng. På strandängen förekommer bl.a. salttåg-rödsvingel-, blåsåv-, vass- och hundstarr-tågsamhällen. Beaktansvärda växter är hirsstarr, norskstarr, kustarun, knägräs, stagg, knutnarv, ärtstarr och kärrsälting.

På strandängen som ligger söder om Furuholmen (delområde 3) finns bl.a. ett blåsåvsamhälle och ett hundstarr-salttågsamhälle. Dessutom finns här ett mindre område med fuktig ängsvegetation. Bland områdets flora hittas bl.a. norskstarr, stagg och kärrsälting. En liten äng söder om den föregående (delområde 4) är en före detta strandäng, som via landhöjning och torrläggning har blivit torrlagd. Numera finns här en tallhage/frisk gräsäng och litet hållmarkstorräng. Sammetsdaggekåpa och stagg är beaktansvärda.

En strandäng söder om Finnholmen (delområde 5) och en annan vidare sydöst om denna (delområde 6) är till sin vegetation mycket omväxlande. Här förekommer bl.a. krypven-, hundstarr- och agnsäv-blåsåvsamhällen. Hirsstarr, norskstarr, knägräs, stagg, ärtstarr och kärrsälting är beaktansvärda.

På den strandäng som ligger söder om Backafladan (delområde 7) finns bl.a. blåsåv- och salttåg-rössvingelsamhällen. Stagg, kärrsälting och ärtstarr är beaktansvärda. Söder om denna finns även ett litet skogsbete (delområde 8) där skogen representeras av allt från ett klubbalskärr till en torr VT-tallskog.

Mitt på skogsbetesmarken finns en representativ barr- och lövträdshage (delområde 11). Här finns även en gammal gårdsplan. Det låga och täta fältskiktet domineras av en mycket representativ frisk lågörtsäng, delvis även av en fuktig äng. Beaktansvärda är sparvnäva, hartsros, malört, knägräs, vårförgätmigej, stagg, vårfingerört, sparvvicker och vårveronika.

På båda sidorna av vägen som leder till Furuholmen finns ett vidsträckt och omväxlande, men i huvudsak kargt (VT-MT) skogsbete (delområde 9). På delområdet finns även en liten kalkpåverkad hållmarkstorräng. På delområdet hittas flera beaktansvärda växtarter: låsbräken, harmynta, luddlost, knägräs, sparvvicker, åkervädd, skogslind och stagg. I skogsbetesmarkens mellersta delar finns en smal barr- och lövträdshage (delområde 12). Hagen som ligger i de nedre delarna av en brant hållmarksslutting har en vegetation som karakteriseras av en representativ frisk lågörtsäng. I de södra delarna av skogsbetesmarken finns en liten och stenig hage (delområde 13). Vegetationen är frisk och lågvuxen.

I anslutning till Backa gård finns ett vidsträckt skogsbete (delområde 10) som dock har ett för lågt betetryck. Skogsbetets skogsvegetation uppvisar en varierande fuktighetsgrad, men är i huvudsak grandominerad. Ängsbräsma och stagg är beaktansvärda.

Skötselbehov: Den nutida skötseln är i huvudsak god, men betetrycket bör ökas på en del delområden. Tilläggsfoder bör undvikas när djuren betar på vårdbiotoperna. Barrträdbeståndet bör gallras, speciellt på Kalkholmen.

2 TAMMISAARI, Nabbenin laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66485: 3043 akp:aki: 66476: 3030

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 49.1

Maanomistaja: yksityinen

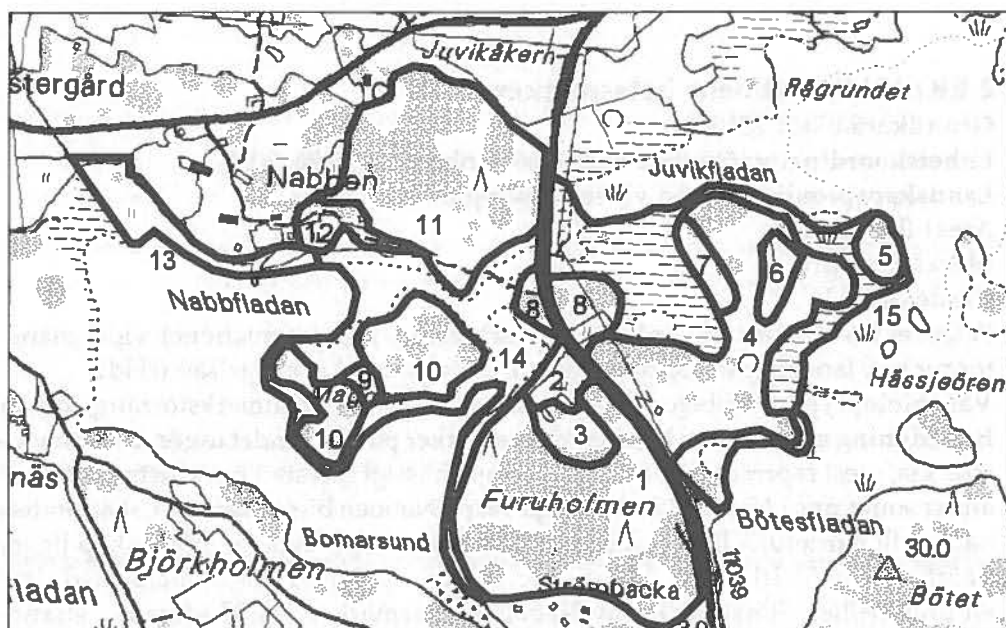
Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, monipuolisuus, maisemallinen arvo, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt),

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, merenrantaniitty, haka, niitty, kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Skärlandetin valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ytimen muodostavat Nabbenin laitumet ovat Uudenmaan laajimpia, edustavimpia ja maisemallisesti komeimpia laidunnettuja merenrantaniittyjä. Laajat nautakarjan laitumet liittyvät läheisesti Skärlandetin muihin rantalaitumiin, ja muodostavat näiden kanssa ainutlaatuisen kokonaisuuden. Suurin osa Nabbenin laitumista sisältyy rantojensuojeluohjelmaan. Laitumet on jaettu 15 osa-alueeseen, joista selvästi merkittävimmät ovat laajat rantaniityt (osa-alueet 14 ja 15).

Furuholmenin laaja laidunnettu metsä (osa-alue 1) on pääasiassa kalliomännikköä. Huomionarvoisia ovat hina ja jäkki. Sen pohjoisreunassa on entistä peltoa (osa-alue 2) ja koivu-haapa-haka (entinen niitty) (osa-alue 3). Tien itäpuolella, Juvikfladanin ja Bötesfladanin välillä on hakamainen runsaskatajainen pääosin karu metsälaidun (osa-alue 4), josta voi erottaa niemen kärjen pienen mänty-koivuhaan (osa-alue 5), valoisan osittain edustavan tuoreen pienruohoisen haan ja entisen pellon (osa-alue 6) ja osittain kosteahkon mänty-rauduskoivuvaltaisen hakarinteen (osa-alue 7). Viimeksimainitun hakarinteen kasvillisuus ei ole muutoin edustavaa, mutta rannan tuntumassa on pienellä alalla harvinaista hirssisara-hinayhdyskuntaa. Metsälaitumen valtalajeja ovat mm. mustikka, metsälauha, puolukka, nurmilauha, tuoksusimake, nurmirölli ja ahomansikka. Huomionarvoisia ovat hina ja jäkki. Laidunnuspaine on sopiva.

Nabbenin laitumet

1:12 000

Tien molemmin puolin on karua sekametsälaidunta, hakaa ja osittain entistä peltoa (osa-alue 8) Haan kenttäkerros on melko edustava, tuore pienruuhoinen. Magganin niemellä on metsälaidunta (osa-alue 10) (pääosin mäntyvaltaista) ja aivan pieni valoisa edustava tuore pienruuhoinen ja kuiva heinäinen mäntyvaltainen haka (osa-alue 9). Metsätyypeiltään alue on vaihteleva: mm. kalliomännikköä, VT, MT, OMT, tervaleppälehtoa. Huomionarvoisia ovat hakarasara, hina ja jäkki.

Pohjoisin osa-alue (11) on laaja laidunnettu kalliainen metsä. Kaakkoiskulmassa lähellä tietä näkyy pienessä kalliopainanteessa kalkkivaikutusta ja kasvisto onkin tässä kohdassa sekä osittain alapuolisessa metsärinteessä harvinaisen rikas. Huomionarvoisia ovat hirssisara, ahopellava, jäkki, hina, mäkivirvilä ja iharuus. Nabbenin tilan välittömässä läheisyydessä on nurmirölliävaltainen rinnekehto (osa-alue 12), jolla on kuivaa heinäniittyä ja heinäistä tuoretta pienruuhoniittyä, joka ei ole erityisen edustavaa. Huomionarvoisia ovat hakarasara, iharuus, jäkki ja hina. Talon eteläpuolinen rantaniitty (osa-alue 13) on yllilaidunnettu. Sillä vallitsee rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniitty.

Furuholmenin ja Magganin ympärillä on rantaniitty (osa-alue 14), joka on Uudenmaan laajimpia laidunnettuja rantaniittyjä. Maisemallisesti erittäin merkittävä alue ympäröi laidunnettuja metsäsaarekkeitä ja ruokovaltaisia lahtia ja muodostaa näiden kanssa erittäin laajan ja monipuolisen laidunkokonaisuuden. Monipuoliseen kasvillisuuteen kuuluu sekä yleisiä että harvinaisia rantaniittytyyppejä: mm. järviruokoyhdyskunnat, sinikaislayhdyskunnat, meriluikka-rönsyröllihdyskunnat, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihvilähdyskunnat, punanatahdyskunnat, luhtarölli-jokapaikansarayhdyskunnat, hernesarayhdyskunnat, merisarayhdyskunnat, hirssisara-hinayhdyskunnat, jäkki-hina-yhdyskunnat. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla uhanalainen jouhiluikka, hirssisara, merisara, hina, hetekaali, isorantasappi, sirohernesara, hentosuolake ja jäkki.

Juviksfladanin ja Bötesfladanin alueella on edellisen kaltainen hieno laaja rantaniittyalue (osa-alue 15). Huomionarvoisia kasveja ovat jouhiluikka, hirssisara, hina, käärmeenkieli, merisara, isorantasappi, hentosuolake ja sirohernesara.

Hoitotarve: Nykyisenkaltainen laidunnus on sopiva.

2 EKENÄS, Nabbens betesmarker

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66485: 3043 nhn:nhö 66476: 3030

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 49.1

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, mångformighet, landskapsmässigt värde, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Vårdbiotoptyp: skogsbete, havsstrandäng, hage, äng, hållmarkstorräng, annan

Beskrivning av området: Nabbens betesmarker på Skärlandet utgör de mest vidsträckta, mest representativa och landskapsmässigt sett ståtligaste betade strandängar som finns i Nyland. Strandängarna på Nabben bildar kärnan i Skärlandets nationellt värdefulla landskapsområde. Ängarna som betas av nötboskap ligger i närheten av Skärlandets övriga strandbeten och bildar tillsammans med dem en unik helhet. Största delen av Nabbens betesmarker är inkluderade i strand-skyddsprogrammet. Betesmarkerna är indelade i 15 delområden, av vilka de mest betydelsefulla är de vidsträckta strandängarna (delområden 14 och 15).

Furuholmens vidsträckta betade skogsmark (delområde 1) karakteriseras i huvudsak av en talldominerad hållmark. Knägräs och stagg är beaktansvärda. Vid Furuholmens nordkant finns en före detta åker (delområde 2) och en björk-asp-hage (igenvuxen äng) (delområde 3).

Öster om vägen mellan Juvikfladan och Bötesfladan finns ett hagmarksartad, i huvudsak kargt, enbevuxet skogsbete (delområde 4) i vars ända det går att urskilja en liten tall-björkhage (delområde 5). Här finns även en solig delvis representativ hage med frisk lågörtsvegetation och en gammal åker (delområde 6) samt en till viss del något fuktig tall-vårtbjörk-dominerad hagmarkssluttnings (delområde 7). Den sistnämnda sluttnings vegetation är inte annars speciellt representativ, men alldeles i närheten av stranden finns det på en liten yta ett sällsynt hirsstarr-knägrässamhälle. Skogsbetet domineras av bl.a. blåbär, kruståtel, lingon, tuvtåtel, våbrodd, rödven och smultron. Knägräs och stagg är beaktansvärda. Betestrycket är lämpligt.

På var sin sida av vägen finns ett kargt skogsbete, en hage och en gammal åker (delområde 8). Hagens fältskikt är ganska representativt och karakteriseras av en frisk lågörtsängsvegetation.

På Maggan finns ett skogsbete (delområde 10) som i huvudsak domineras av tall. Här finns dessutom en mycket liten solig och representativ talldominerad hage med frisk lågörtsängs- och torr gräsängsvegetation (delområde 9). Området uppvisar flera skogstyper, bl.a. talldominerad hållmark, VT, MT, OMT, klibbalslund. Piggstarr, knägräs och stagg är beaktansvärda.

Det nordligaste delområdet (delområde 11) är en vidsträckt betad hållmarkskog. I områdets sydöstra hörn nära vägen ses kalkpåverkan i en liten sänka och florin är ovanligt rik just i denna samt i en nedanför liggande skogssluttnings. Beaktansvärda växter är hirsstarr, vildlin, stagg, knägräs, sparvvicker och hartsros. Alldeles nära Nabbens hemman finns en rödven-dominerad torräng (delområde 12). På denna finns torr gräsängsvegetation och en gräsbevuxen icke-representativ frisk lågörtsäng. Piggstarr, hartsros, stagg och knägräs är beaktansvärda. Strandängen som befinner sig söder om huset (delområde 13) är överbetad. Den domineras av ett rödven-madrör-salttågsamhälle.

Runt Furuholmen och Maggan finns en strandäng (delområde 14) som är en av Nylands mest vidsträckta betade strandängar. Det landskapsmässigt synnerligen betydelsefulla området omges av betade skogsholmar och vassdominerade havsvikar. Tillsammans med dessa bildar strandängen en mycket vidsträckt och mångformig helhet. Strandängens mångformiga vegetation karakteriseras av både vanliga och sällsynta strandängstyper: på området finns bl.a. vasssamhällen, blåsåvsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen, krypven-madrör-salttågsamhällen, rödsvingelsamhällen, madrör-hundstarrsamhällen, ärtstarrsamhällen, norskstarrsamhällen, hirsstarr-knägrässamhällen och stagg-knägrässamhällen.

Beaktansvärda växter är den i Nyland utrotningshotade tagelsäven, hirsstarr, norskstarr, knägräs, källört, kustarun, liten ärtstarr, kärrsälting och stagg.

Vid Juviksfladan och Bötesfladan finns en vidsträckt och fin strandäng (delområde 15) som mycket påminner om den föregående. Här finns de beaktansvärda växterna tagelsäv, hirsstarr, knägräs, ormtunga, norskstarr, kustarun, kärrsälting och liten ärtstarr.

Skötselbehov: Den nuvarande skötseln är lämplig.

3 TAMMISAARI, Lillön laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66484: 3051 akp:aki: 66479: 3044

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 25.7

Maanomistaja: valtio ja yksityinen

Arvoluokka: V

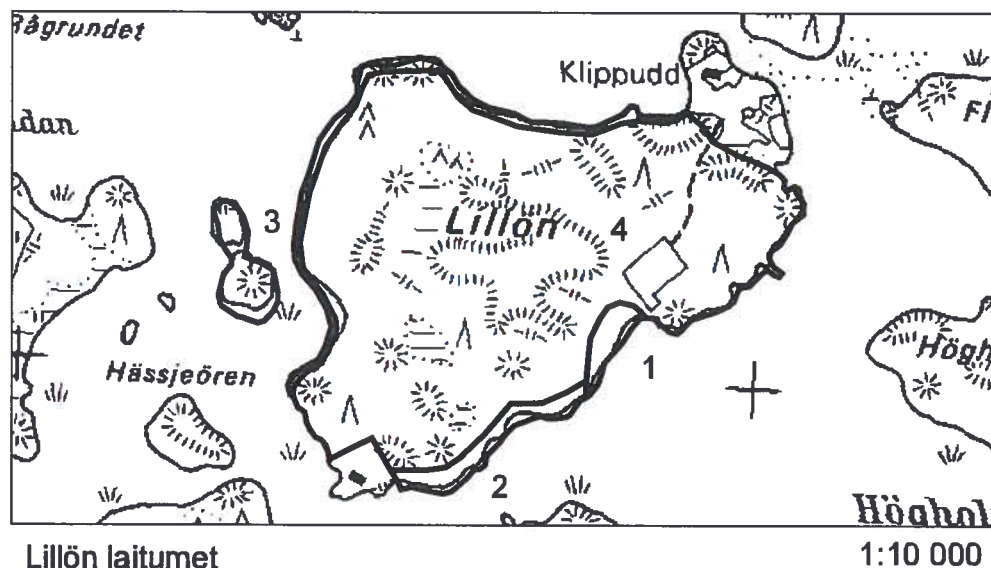
Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): laajuus, saarilaidun, perinteiset maankäyttömuodot, uhanalainen laji; jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandetin valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, Baggön pohjoispuolella on Lillön suuri, matalassa fladassa sijaitseva saari. Luoteis- ja pohjoisrannat ovat suojaista ja niille on kehittynyt harvinaisen laajoja rantaniittyjä, joita nautakarja laiduntaa. Metsät ovat tavallisia talousmetsiä, joissa laidunnuksen merkkejä ei juurikaan näy. Lillön lypsykarjan laidun liittyy läheisesti Skärlandetin muihin laitumiin muodostaen näiden kanssa ainutlaatuisen kokonaisuuden. Kaakkoisrannan pienessä lahdessa on rantaniittyä (osa-alue 1). Vallitsevan rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityn lisäksi on sinikaislayhdyskuntaa ja hapsiluikkayhdyskuntaa. Edellisestä lounaaseen (osa-alue 2) on kapea rantavyöhyke melko jyrkällä kivikkorannalla. Sillä vallitsevat mosaiikkimaisesti meriluikka-rönsyrölli-yhdyskunnat, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityt ja punanatayhdyskunnat. Pienialaisesti on hernesarayhdyskuntaa ja jäkki-hinayhdyskuntaa. Lillön länsi- ja pohjoisranta on kokonaan rantaniittyä (osa-alue 3), joka on kasvillisuudeltaan monimuotoista. Noin puolet rantaniitystä on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläyhdyskuntaa. Järviruokoyhdyskunnat, sinikaislayhdyskunnat, meriluikka-rönsyrölli-yhdyskunnat ja punanatayhdyskunnat ovat myös yleisiä. Pienialaisesti tavataan luhtarölli-jokapaikansarayhdyskuntaa, hernesarayhdyskuntaa ja hirssisara-(hina)-yhdyskuntaa. Lillön sisäosien laidunnetut metsät (osa-alue 4) muodostuvat pääasiassa kuusikoista (OMaT ja MT). Koskeita painanteita on siellä täällä. Metsät ovat harvennettuja talousmetsiä, pieniä aukkohakkuitakin on. Saaren itäosassa on pieni entinen pelto. Laidunvaikutus on tuskin havaittavissa, polkuja on kuitenkin runsaasti.

Rantaniittyjen huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla uhanalainen jouhiluikka, hirssisara, hina, isorantasappi, käärmeenkieli, jäkki ja sirohernesara. Ranta-alueet on ostettu valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen ja keskiosan metsä on rauhoitettu yksityisenä luonnonsuojelualueena v. 1993.

Hoitotarve: Nykyisenkaltaisen laidunnuksen jatkaminen on sopiva hoitotapa.

3 EKENÄS, Lillö beten

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66484: 3051 nhn:nhö 66479: 3044

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 25.7

Markägare: privat och staten

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): vidd, betesmark på ö, traditionell markanvändning, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Vårdbiotoptyp: skogsbete, havsstrandäng

Beskrivning av området: Lillö ligger norr om Baggö i en grund flada inom gränserna för det nationellt värdefulla landskapsområdet på Skärlandet. Öns nordvästra och norra strand är skyddade och längs dessa har bildats ovanligt vidsträckta strandängar. Liksom områdets skogsmarker betas även strandängarna av mjölknötboskap. Skogen är i det närmaste normal ekonomiskog och spår av bete är just inte synliga i skogsnaturen. Lillö beten ligger intill Skärlandets övriga betesområden och bildar tillsammans med dessa ett unikt område. På öns sydöstra strand finns en liten strandäng vid en liten vik (delområde 1). Förutom den dominerande krypven-madrör-salttågsängen påträffas även blåsävsamhällen och nålsävsamhällen. Sydväst om detta delområde finns en relativt smal strandzon längs en stenstrand (delområde 2). Här växlar många växtsamhällen med varandra på ett mosaikartat sätt: agnsäv-krypvensamhällen, krypven-madrör-salttågsamhällen och rödsvingelsamhällen dominerar. Lillöns västra och norra strand domineras helt av en stor strandäng (delområde 3) vars vegetation är mycket mångformig. Ungefär hälften av strandängen karakteriseras av ett krypven-madrör-salttågsamhälle, men vassamhällen, blåsävsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen och rödsvingelsamhällen är också vanliga. På mindre arealer påträffas brunven-hundstarrsamhällen, ärtstarrsamhällen och hirsstarr-(knägräs)-samhällen. De inre delarna av Lillös betade skogsmarker (delområde 4) är i huvudsak bevuxna med granar (OMaT och MT). Fuktiga sänkor finns här och där. Skogen är gallrad, och även små kalhyggen förekommer. I öns östligaste del finns en liten före detta åker. Inverkan av bete är knappt synligt, stigar förekommer dock rikligt. Strandängarna uppvisar ett flertal beaktansvärda växter: den i Nyland utrotningshotade tagelsäven, hirsstarr, knägräs, kustarun, ormtunga, stagg och liten ärtstarr. Strandområdena har köpts av staten i naturskyddssyfte och skogen mitt på ön har fredats som privat naturskyddsområde år 1993.

Skötselbehov: Den nuvarande skötseln är lämplig.

4 TAMMISAARI, Nothamnin Bylandet in laitumet

Peruskarttalehti: 201309

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66463: 3152 akp:aki: 66458: 3149

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.9

Maanomistaja: yritys

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, monipuolisuus, edustavuus, uhanalaiset lajit: lännenhanhikki (St, aE), keihäsvuohennokka (aV), mäkimeirami (aV), ketopiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: haka, niitty, merenrantaniitty, kallioketo, metsälaidun, keto

Alueen kuvaus: Tammisaaren eteläisessä ulkosaaristossa on Nothamnin linnustonsuojelualue (rauhoitettu 1926). Kalastajatilin yhteydessä sijaitsevaa saarilaidunta laidunsivat naudat vuoteen 1989. Saarella pidettiin WWF:n talkooleiri 1990

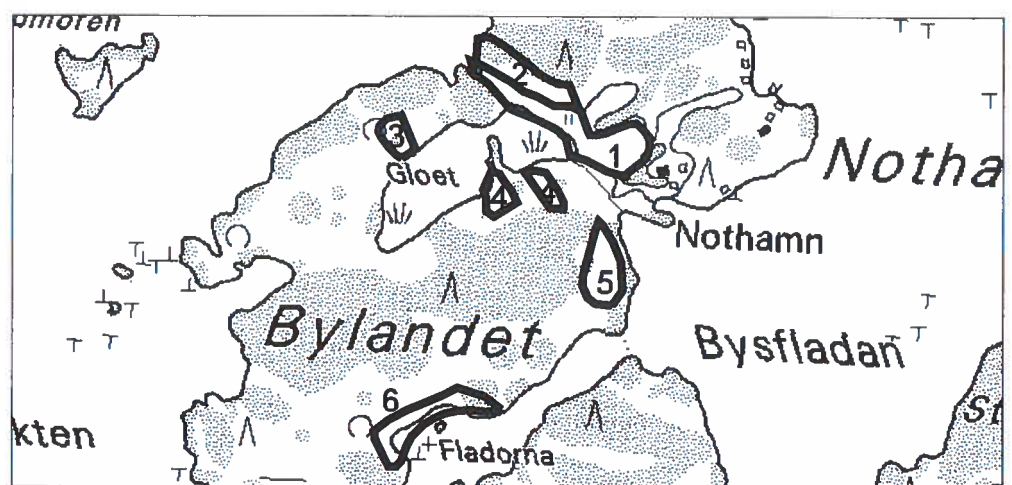
ja 1991. Vuonna 1994 alkoi lampaiden laidunnus. SLL:n ketoprojektin talkooleiri pidettiin alueella vuonna 1995 (Heikkilä ym. 1996). Vaihtelevalta ja pienipiirteiseltä alueelta löytyy avointa niittyä, hakaa, kallioketoa, metsälaidunta ja rantaniittyä. Lajisto on erinomainen, joukossa useita uhanalaisia lajeja. Lännenhanhikkia ei tavata muualla Uudellamaalla. Perinnebiotoopit rajautuvat ympäröivään metsään sekä rantaan. Gloetin pohjoispuolinen avoin rinneniiitty (osa-alue 1) on arvokkain osa-alue, vaikka se on luultavasti osin ollut viljeltynä hyvin kauan sitten. Sille on muodostunut kalkkivaikutteista kuivaa pienruohoniittyä valtalajeina heinäratamo, sikoangervo ja jänönapila. Runsaat puolet alueesta on tuoretta heinäniittyä valtalajeinaan nurmipuntarpää ja mäkikaura. Lisäksi on tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina mm. siänkärsämö, keltamatara ja pukinjuuri, sekä kuivaa heinäniittyä, valtalajeina jakki, ketopiippo ja hietakastikka. Huomionarvoisia kasveja ovat lännenhanhikki, keihäsvuohennokka, mäkimeirami, ketopiippo, kalliituhkapensas, sikoangervo, saarni, kevätesikko, nurmilaukka, jänönapila, pihakurjenpolvi, mäkikaura, mäkikattara, heinäratamo, lehtomaitikka, iharuusu, kevättädyke ja jakki. Myös silmälläpidettävä taantunut päiväperhonen, tummahäränsilmä (*Maniola jurtina*) on havaittu niityllä vuonna 1994 (Heikkilä ym. 1996).

Edellisen pohjoispuolella sijaitsee osin erittäin tiheä lehtomainen metsälaidun, jonka luoteiskulmassa on pieni kalkkivaikutteinen kallioketo (osa-alue 2). Paikoin on pähkinälehtoa. Metsänreuna on erittäin runsaslajinen. Huomionarvoisia ovat sikoangervo, kevätesikko ja ruskokesijäkälä (*Leptogium gelatinosum*). Gloetin luoteispuolella on metsän keskellä tuore pieni mänty-koivuhaka (osa-alue 3), jonka puustoa on jonkin verran harvennettu. Huomionarvoinen kasvi on kevätesikko

Gloetin eteläpuolella on metsän ympäröiminä kaksi pientä havu- ja lehtipuuhakaa, entistä peltoa (osa-alue 4). Kasvillisuus on suhteellisen vaatimatonta. Huomionarvoisia ovat kevätesikko, lehtomaitikka ja mäkikaura.

Nothamnin talon eteläpuolella on rannan tuntumassa kaunis hakalaikku, jossa on ehkä jäljellä lehtoniittypiirteitä (pähkinäpensaita ja puuryhmiä) (osa-alue 5). Hakaa on kunnostettu raivaamalla puustoa vuonna 1990. Lähistöllä on muinoin lehdestettyjä koivuja. Huomionarvoisia ovat lännenhanhikki, kevätesikko, lehtomaitikka.

Byholmenia vastapäätä sijaitsee suojaisan fladan rannalla laidunnettu rantaniitty (osa-alue 6), joka on melko kapea mutta edustava ja lajistoltaan on hyvä. Laidoilla on kivikkoisia kohtia. Kasvillisuudeltaan monipuolisesta rannasta puo-

Nothamnin Bylandetin laitumet

1:10 000

let on sirikaislayhdyskuntaa. Lisäksi sillä on järviruokoyhdyskuntaa, merikaislayhdyskuntaa, meriluikka-rönsyrölli-yhdyskuntaa, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä, luhtarölli-jokapaikansarayhdyskuntaa, mesiangervovaltaiset rantaniittyä ja jäkki-hinayhdyskuntaa.

Huomionarvoisia ovat lännenhanhikki, isorantasappi, pikkurantasappi, hina, keltamaite, sirohernesara ja jäkki.

Hoitotarve: Laidunnuspaineen lisäys olisi tarpeen. Nautakarja olisi lammasta soveliaampi laiduneläin. Useilla osa-alueilla puuston harvennus olisi tarpeen. Koivujen lehdestys latvomalla on suotavaa.

4 EKENÄS, Nothamns betesmarker

Grundkartsblad: 201309

Enhetskoordinater: öhn:öhö

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.9

Markägare: företag

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, mångformighet, representativitet, utrotningshotade arter: revig blodrot (Hd, rA), toppfrossört (rS), kungsmynta (rS), knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: hage, äng, havsstrandäng, hållmarkstorräng, skogsbete, torräng

Beskrivning av området: I Ekenäs sydligaste skärgård ligger Nothamns fågel-skyddsområde (fredat 1926). Vid Bylandets fiskarhemman Nothamn finns en skärgårdsbetesmark som betades av nötboskap ännu år 1989. Ön var föremål för Finlands naturskyddsförbunds talkoläger åren 1990 och 1991, och sedan 1994 har får betat på holmen. Finlands naturskyddsförbunds torrängsprojekt höll talkoläger på området 1995 (Heikkilä m.fl. 1996). Området som är omväxlande och småskaligt uppvisar en mängd olika vårdbiotoper; på området hittas således öppna ängar, hagmarker, hållmarkstorrängar, skogsbeten och strandängar. Floran är storslagen och på området hittas flera utrotningshotade arter. Ön är den reviga blodrotens enda förekomstplats i Nyland. Vårdbiotoperna gränsar mot den omgivande skogen och mot stranden. Den öppna äng som finns på slutningen norr om Gloet (delområde 1) är det mest värdefulla delområdet. Detta trots att en del av ängen med all sannolikhet tidigare har varit uppodlad. På denna plats har det bildats en kalkpåverkad torr lågortsängsvegetation med dominerande arter ss. svartkämpar, brudbröd och harklöver. Litet mer än hälften av området domineras av en frisk gräsäng med ängskavle och luddhavre som dominerande arter. Här finns även en frisk lågortsäng med dominerande arter ss. rölleka, gulmåra och bockrot. Slutligen finns här även en torr gräsäng där stagg, knippfryle och bergrör dominerar. På området växer ett flertal beaktansvärda växtarter: revig blodrot, toppfrossört, kungsmynta, knippfryle, oxbär, brudbröd, ask, gullviva, backlök, harklöver, sparvnäva, luddhavre, luddlost, svartkämpar, lundkovall, hartsros, vårveronika och stagg. Även en hänsynskrävande och decimerad slättergräsfjäril (*Maniola jurtina*), har observerats på ängen år 1994 (Heikkilä m.fl. 1994).

Norr om det föregående området ligger ett mycket tätvuxet lundartat skogsbete, i vars nordvästra hörn finns en liten kalkpåverkad hållmarkstorräng (delområde 2). Ställvis förekommer hassellundar. Skogsbrynet är mycket artrikt. Beaktansvärda växter är brudbröd, gullviva och flikig skinnlav (*Leptogium gelatinosum*). Nordväst om Gloet finns en liten frisk tall-björkhage (delområde 3) mitt i skogen. Hagens trädbestand är gallrat. Gullvivan är beaktansvärd.

Söder om Nothamn hemman finns i närheten av stranden en vacker hagmarksplätt (delområde 5). Hagen har eventuellt kvar vissa lövängsdrag (hasselbuskar och trädgrupper). Hagen har restaurerats genom röjning av trädbeståndet 1990. I områdets närhet finns det några sedan gammalt hamlade björkar. Den reviga blodroten, gullvivan och lundkovallen är beaktansvärda.

Mitt emot Byholmen finns en betad strandäng (delområde 6) vid stranden av en skyddad flada. Strandängen är ganska smal, men representativ och artsammanställningen är god. Längs områdets kanter förekommer steniga partier. Stranden som har en mångformig vegetation är till hälften bevuxen av ett blåsävssamhälle. Dessutom finns här ett vasssamhälle, ett havssävssamhälle, ett agnsäv-krypvensamhälle, ett krypven-madrör-salttågsamhälle, ett brunven-hundstarrsamhälle, en älggräsdominerad strandäng och ett stagg-knägrässamhälle. Revig blodrot, kustarun, dvärgarun, knägräs, käringtand, liten ärtstarr och stagg är beaktansvärda.

Skötselbehov: Betetrycket borde öka något. Nötboskap skulle vara mer lämpade än får, och flera av delområdena fordrar en gallring av trädbeståndet. Det skulle vara önskvärt att hamla några björkar.

5 TAMMISAARI, Danskogin katajaniitty

Peruskarttalehti: 201303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66491: 2972 akp:aki: 66489: 2971

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

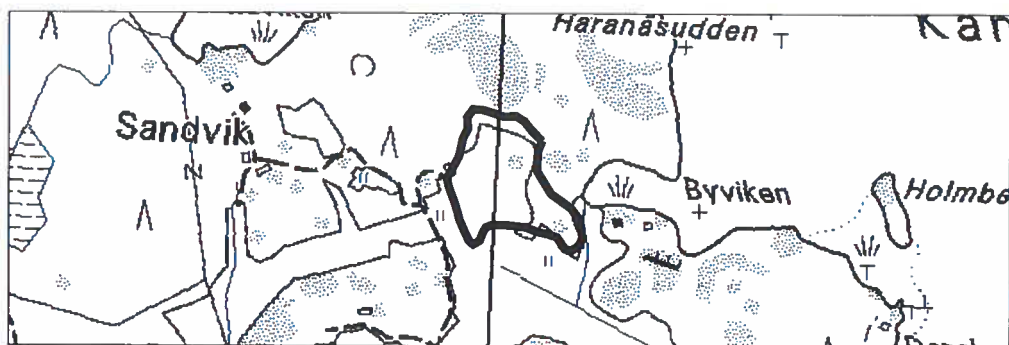
Pinta-ala (ha): 1.9

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, edustavuus, laajuus, harvinainen kasvillisuus, uhanalaiset lajit: niittyräpelö (aE), ketoppiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: keto, niitty, kallioketo, muu

Alueen kuvaus: Tammisaaren läntisessä saaristossa sijaitsevan Danskogin saaren koillisosassa on erittäin komea katajikkoinen rinneriitty, jossa näkyy simpukkamaan vaikutus. Laidunnuksen loppumisesta (ehkä 1980-luvun loppupuolella ?) huolimatta kenttäkerros on vielä erittäin runsaslajinen. Yhdessä ympäröivien vanhojen viljelysten kanssa alue muodostaa kauniin, harmonisen kokonaisuuden jollaista ei muualla läntisen Uudenmaan saaristossa näe. Länsiosassa on pieni entinen peltolaikku. Alueella on melko hyväkuntoinen lato. Vanhat aidat ovat vielä paikalla ja alueen vieressä on vanha karjakuja. Niityllä on runsaasti pylväsmaisia katajia ja ruusupensaita. Hyvin edustavan kalkkivaikutteen, paikoin tuoreenpuoleisen pienruohokedon valtalajeina ovat mm. heinäratamo, nurmirölli ja tuoksusimake. Lisäksi on melko edustavaa, kosteahkoa tuoretta pienruohoniittyä, jolla valtalajit ovat ahomatara ja rätvänä sekä tavanomaista

Danskogin katajaniitty

1:10 000

kalliokettoa. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö, vaarantunut ketopiippo, ahopellava, ketonoidanlukko, kartioakan-kaali, harmaapoimulehti, hirssisara, heinäratamo, nuokkukohokki, mäkikattara, mäkikaura, hakarasara, hina, mäkilemmikki, musta-apila, keväthanhikki, iha-ruusu, jäkki ja mäkivirvilä. Lisäksi kesällä 1995 alueella lenteli tummahäränsil-mä (*Maniola jurtina*) -perhonen (St). Hietakastikka, sananjalka ja ruusupensaat valtaavat niityllä koko ajan alaa.

Hoitotarve: Upean niityn säilyminen edellyttää niittoa tai nautakarjan tai hevos-ten laidunnusta sekä puuston ja pensaiden raivausta.

5 EKENÄS, Danskog enbevuxna äng

Grundkartsblad: 201303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66491: 2972 nhn:nhö 66489: 2971

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.9

Värdeklass: V

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, representativi-tet, vidd, sällsynt flora, utrotningshotade arter: darrgräs (rA), knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter, landskapsmässigt värde

Värdbiototyp: torräng, äng, hällmarkstorräng, annan

Beskrivning av området: På Danskog, som ligger i de västra delarna av Ekenäs skärgård, finns en mycket praktfull enbevuxen äng i öns nordöstra delar. På den enbevuxna ängen syns inverkan av skalgrus tydligt, och trots att betet upphört (kanske i slutet av 1980-talet ?) är fältskiktet ännu mycket artrikt. Tillsammans med de omgivande gamla odlingsmarkerna bildar området en vacker och har-monisk helhet - den enda i sitt slag i den västnyländska skärgården. I områdets västra delar finns en liten åkerlapp och här finns en lada som är i ganska gott skick. Gamla gårdesgårdar finns ännu och bredvid själva området löper en gam-mal kostig. På ängen finns flera pelarenar och robuskar. Den mycket representa-tiva och kalkpåverkade, ställvis ganska friska lågörtsängen har dominanta växt-arter ss. svartkämpar, rödven och vårbrodd. Dessutom finns här en ganska re-presentativ relativt fuktig frisk lågörtsäng med vitmåra och blodrot som domi-nerande arter, samt en vanligare hällmarkstorräng. Beaktansvärda är det i Ny-land akut utrotningshotade darrgräset, den sårbara knippfrylen, vildlin, låsbrä-ken, blåsuga, sammetsdaggekåpa, hirsstarr, svartkämpar, backglim, luddlosta, luddhavre, piggstarr, knägräs, backförgätmigej, brunklöver, vårfingerört, harts-ros, stagg och sparvvicker. På området påträffades sommaren 1995 dessutom slåt-tergräsfjäril (*Maniola jurtina*) (Hd). Bergrör, örnbräken och robuskar tar hela ti-den mera äng i besittning.

Skötselbehov: För att bevara den förnäma ängen bör området slås eller betas med nötboskap eller hästar. Därutöver bör trädbeståndet gallras och buskbestån-det röjas.

6 TAMMISAARI, Nybodan rantalaitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66540: 3050 akp:aki 66537: 3036

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 22.7

Maanomistaja: yksityinen

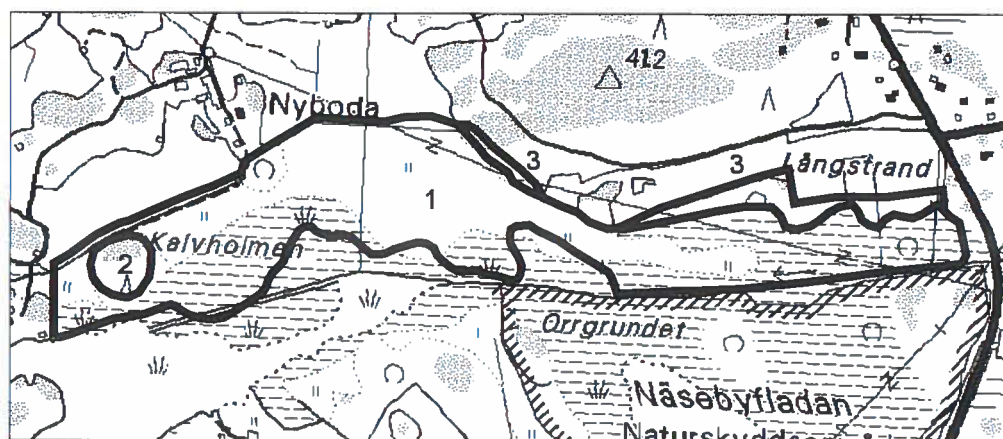
Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, maisemallinen arvo, linnustollinen arvo

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Tammisaaren keskustan kaakkoispuolella, Näsebyn pohjoispuolella on erittäin laaja ja maisemallisesti komea nautakarjan laiduntama rantaniitty (osa-alue 1). Alueeseen kuuluu pieni metsäsaareke ja kapea kaistale rantametsää. Rantaniittyä on laidunnettu perinteisellä tavalla pitkään ja yhtäjaksoisesti, ja niityllä on hienoa, matalaksi syötyä kasvillisuutta. Alueen arvoa laskevat ruoppaukset ja ruoppausmaamassojen nosto rantaniitylle. Lisäksi rantaniitylle on tehty äskeittäin salaojia. Osittain rantaniitty on alilaidunnettu, koska järviruoko-valtaista kasvillisuutta on lähes kolmannes siitä. Niityllä on edustavia rantaniittytyyppejä: sinikaislayhdyskunnat, tupassarayhdyskunnat, rönsyrölili-luhtakastikka-suolavihviläniityt, valtalajeina meriluikka, luhtakastikka, rönsyrölili, jokapaiskansara, sekä punanatayhdyskunnat, valtalajeina mm. valkoapila ja jäkki. Arvo kas lintuvesi kuuluu lintuvesien suojeluohjelmaan ja rajoittuu Näsebyfladanin luonnonsuojelualueeseen. Kalvholmenin metsäsaareke (osa-alue 2) keskellä rantaniittyä on ollut eläinten oleskelupaikkana ja on osin ylilaidunnuttua, kallioista metsälaidunta. Reunassa on pieni hakkuualue. Pääosin metsäsaareke on nuorta kuusimetsää, osin mäntymetsää. Reunoilla on hieman tuoreen pienruohoniityn kasvillisuutta. Kapea laidunnettu metsäkaistale rantaniityn ja jyrkän rinteiden tai pellon välissä (osa-alue 3) on kuusivaltaista metsää ja tervaleppälehtoa. Sen reunalla on neljännesaarin alalla hina-jäkkiniittyä. Nybodan laitumien huomionarvoisia kasveja ovat merisara, hirssisara, hentosuolake, jäkki ja hina.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus vaikuttaa sopivalta. Tosin ainakin ajoittain laidunnuspainetta olisi varaa nostaa. Ojituksia ja ruoppauksia tulisi välttää.

Nybodan rantalaitumet

1:10 000

6 EKENÄS, Nybodas strandbeten

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66540: 3050 nhn:nhö 66537: 3036

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 22.7

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, landskapsmässigt värde, värdefullt för fågellivet

Vårdbiototyp: havsstrandäng, skogsbeta

Beskrivning av området: Sydöst om Ekenäs centrum norr om Näseby finns en strandäng som är mycket vidsträckt och landskapsmässigt ståtlig (delområde 1).

På området som betas av nötboskap finns också en liten skogsholme och en smal skogsremsa. Strandängen har redan länge betats enligt traditionella metoder, och således är ängsvegetationen representativ och lågt avbetad. Muddringsmassor som har lyfts upp på strandängen minskar något områdets värde. Dessutom har strandängen nyligen täckdikats. På en del av strandängen är betestrycket för lågt och närmare en tredjedel av ängen karakteriseras av en vassdominerad vegetation. Ängen uppvisar emellertid representativa strandängstyper: blåsävsamhället, styltstarrsamhället, krypven-madrör-salttågsamhället med agnsäv, madrör, krypven och hundstarr som dominerande arter. Vidare finns rödsvingelsamhället på vilka bl.a. vitklöver och stagg dominerar. Delar av området hör till det nationella skyddsprogrammet för värdefulla fågelsjöar och fågelrika havsvikar, och det gränsar mot Näsebyfladans naturskyddsområde. Kalvholmens skogsholme (delområde 2) som ligger mitt på strandängen har utgjort vistelseplats för djuren och vegetationen (hällmarkdominerat skogsbete) är därför delvis överbetad. Längs kanten finns ett litet kalhygge. Största delen av skogsholmen är bevuxen med ung granskog, delvis också med tallskog. Längs kanterna påträffas även i någom mån frisk lågörsäng. Den smala betade skogsremsa som ligger mellan strandängen och en brant sluttning (eller åkrarna) (delområde 3) är grandominerad och även en klibbalslund förekommer. Vid detta delområdes kant förekommer även en liten knägräs-stagg äng. Norsksstarren, hirsstarren, kärrsälting, staggen och knägräset utgör Nyboda betesmark beaktansvärda växter.

Skötselbehov: Nuvarande betesform verkar lämplig, även om betestrycket åtminstone tidvis kunde ökas något. Dikningar och muddringar bör undvikas.

7 TAMMISAARI, Kesubölen katajaketo

Peruskarttalehti: 201211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66682: 2842 akp:aki: 66680: 2839

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 7.0

Maanomistaja: yksityinen

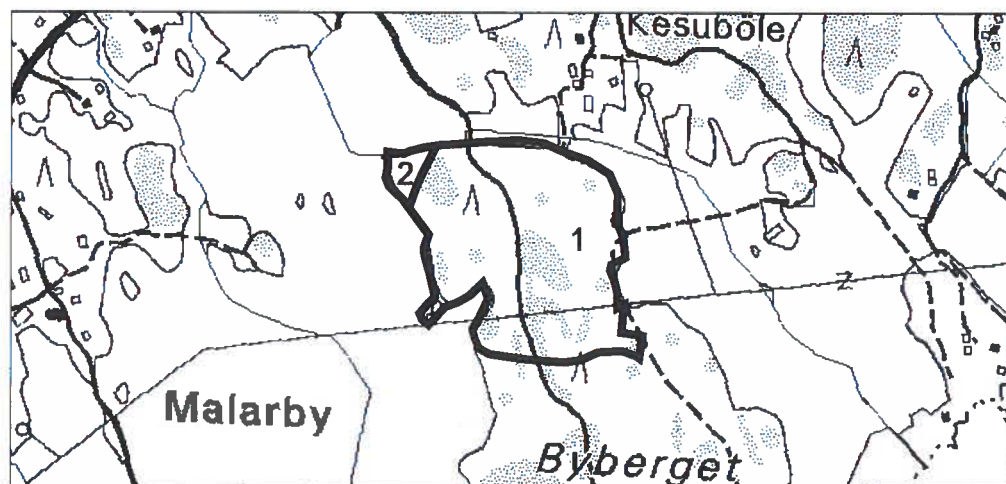
Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, laajuus, maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyytit: keto, kallioketo, niitty, metsälaidun

Alueen kuvaus: Trollshovdaan vievän tien eteläpuolella, hieman ennen Malarbytä on harvinaisen laaja, runsaskatajikkoinen ja suhteellisen äskettäin laidunnettu niittykumpare. Entinen laidun on kalliainen, kuiva, jo jonkin verran umpeenkasvanut ja heinittynyt. Siellä täällä on pieniä edustavia, matalakasvuisia ketolaikkuja jäljellä. Näiden lajisto on erittäin hyvä. Laajalla maisemallisesti näytävällä katajaketokumpareella (osa-alue 1) vallitsee kuiva heinä- ja ruohoniitty. Valtalajeja ovat mm. mäkikaura ja keltamatar. Lisäksi on kallioketoa ja hieman tuoretta pienruohoniittyä ja kosteaa heinäniittyä. Pienruohoniityn valtalajeja ovat metsäapila, ahomatar, nurmipuntarpää ja tuoksusimake ja kalliokedon lampaanata, keltamaksaruoho ja ahosuolaheinä. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla vaarantunut ketopiippo, harmaapoimulehti, mäkikaura, törrösara, harkarasara, hirssisara, mäkilemmikki, heinäratamo, keväthanhikki, mäkivirvilä, syyälännunherne, kevättädyke ja ruoholaukka. Luoteiskulmassa kallio alla on pienialainen mäntymetsälaidun (MT) (osa-alue 2) valtalajeinaan metsälauha ja mustikka. Kallion laella on vanhat talon perustukset.

Hoitotarve: Hienoa niittyä olisi kiireellistä hoitaa joko niittämällä tai laiduntamalla.

Kesubölen katajaketo

1.10 000

7 EKENÄS, Kesuböle enbevuxna torräng

Grundkartsblad: 201211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66682: 2842 nhn:nhö 66680: 2839

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 7.0

Markägare: privat

Värdeklass: V

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, vidd, landskapsmässigt värde, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Vårdbiotoptyp: torräng, hållmarkstorräng, äng, skogsbete

Beskrivning av området: Söder om vägen som leder till Trollshovdan strax före Malarby finns en äng som är ovanlig vidsträckt, enrik och relativt nyligen betad. Den gamla betesmarken är torr och lider något av igenväxning. Trots det finns här ännu ett par torrängsplättar med låg växtlighet och mycket god artsammansättning. På den landskapsmässigt vackra och vidsträckta enbevuxna torrängskullen (delområde 1) domineras vegetationen av torra gräs- och örtängar. Som dominerande arter hittas bl.a. luddhavre och gulmåra. Här finns även en hållmarkstorräng och frisk lågortsängsvegetation, samt en fuktig gräsäng. På den lågvuxna örtängen dominerar skogsklöver, vitmåra, ängskavle och vårbrodd och på hållmarkstorrängen dominerar fårsvingel, gul fetknopp och bergsyra. Beaktansvärda växtarter är den i Nyland sårbara knippfrylen, sammetsdagdkåpa, luddhavre, snårstarr, piggstarr, hirsstarr, backförgätmigej, svartkämpar, vårfingerört, sparvvicker, gökärt, vårveronika och gräslök. I det nordvästra hörnet under hållmarken finns ett litet talldominerat (MT) skogsbete (delområde 2) som har kruståtel och blåbär som dominerande arter. Uppe på klipphällen finns en gammal husgrund.

Skötselbehov: Den vackra ängen bör med det snaraste bli föremål för skötsel, antingen slåtter eller bete.

8 TAMMISAARI, Klemetsin rantalaitumet

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66565: 3215 akp:aki 66560: 3212

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.9

Maanomistaja: yksityinen

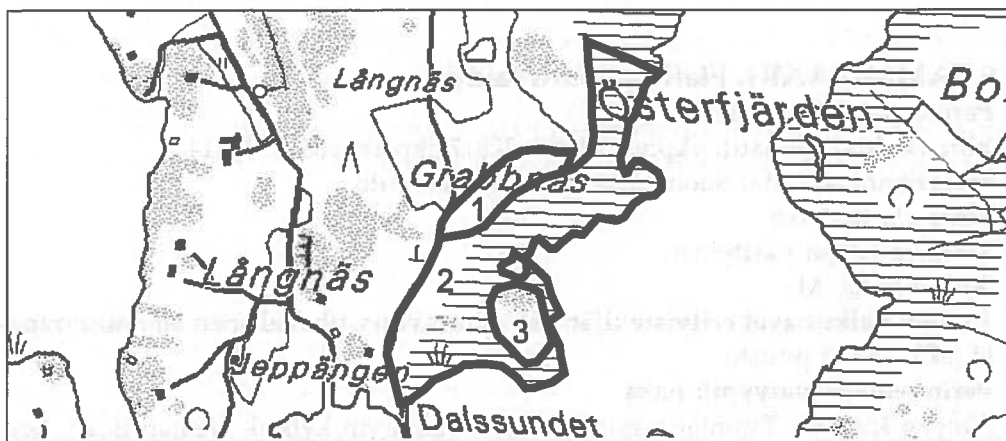
Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, harvinaiset kasvillisuustyytit, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, haka, niitty

Alueen kuvaus: Tammisaaren itäosassa, Båsan kylän eteläpuolella on hieno rantalaidun, joka koostuu rantaniitystä, avoimesta kosteahkosta niitystä ja hakamaasaarekkeesta. Kasvillisuus on paikoin varsin edustavaa, harvinaisia kasvillisuustyyppejäkin löytyy. Alue on myös maisemallisesti näyttävä kokonaisuus. Rantaniityn ja pellon välissä on kasvillisuudeltaan erikoinen kostea pienruohoniitty (osa-alue 1). Harvinaisen kasvillisuustyyppien edustavassa kasvillisuudessa runsaita ovat jäkki, hirssisara, nurmipiippo, rätvänä, suo-orvokki, tähtisara, punanata, valkoapila, puna-apila, tuoksusimake, nurmirölli ja hina. Huomionarvoisia ovat nurmitatar, hirssisara, hina ja jäkki. Laidunnetulla merenrantaniityllä (osa-alue 2) vyöhykkeisyys on epäselvä, mutta sillä on hyvin edustettuna eri rantaniittytyyppejä. Rantaniitty on jaettu kahteen laitumeen, joita laidunnetaan vuorotellen joka toinen vuosi. Lähes puolet rantaniitystä on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä. Muita niittytyyppejä ovat sinikaislayhdyskunnat, merisarayhdyskunnat (edustava kasvillisuus), meriluikka-rönsyrölli-yhdyskunnat, punanata-yhdyskunnat ja nurmilauhavaltaiset rantaniityt. Viidennes niitystä on ruovikoitunut. Pienialaisesti on hernesarayhdyskuntaa, jolla valtalajeja ovat sirohernesara, jouhiluikka, hirssisara ja hentosuolake. Huomionarvoisia kasveja rantaniityllä ovat jouhiluikka, pikkurantasappi, merisara ja hirssisara. Rantaniityn keskellä niemellä on pieni metsäinen saareke (osa-alue 3). Lehtipuuhaan valtalajit ovat metsälauha, metsätähti ja metsäalvejuuri. Huomionarvoinen kasvi on lehtomaitikka.

Hoitotarve: Välttämällä lisärehun antoa eläimille silloin kun ne laiduntavat alueella, hieno rantaniitty säilyttää ominaispiirteensä.

Klemetsin rantalaitumet

1:10 000

8 EKENÄS, Klemets strandbeten

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66565: 3215 nhn:nhö 66560: 3212

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.9

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, sällsynta vegetationstyper, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Vårdbiotyyp: havsstrandäng, hage, äng

Beskrivning av området: I Ekenäs östra delar, söder om Båsa by, finns en fin strandbetesmark. På området finns förutom strandängsvegetation även en öppen ganska fuktig äng och en hagmarksholme. Växtligheten är ställvis mycket representativ, och sällsynta vegetationstyper förekommer. Området är också ståtlig i landskapshänseende.

Mellan strandängen och åkern finns en fuktig lågortsäng (delområde 1) som karakteriseras av en sällsynt och representativ vegetation. På området förekommer rikligt med stagg, hirsstarr, knippfryle, blodrot, kärrviol, stjärnstarr, rödsvingel, vitklöver, rödklöver, vårbrodd, rödven och knägräs. Ormrot, hirsstarr, knägräs och stagg är beaktansvärda.

Zoneringen på den betade strandängen (delområde 2) är otydlig, men här finns ändå olika strandängstyper väl representerade. Strandängen är indelad i två olika delar och dessa betas turvis vart annat år. Nästan hälften av området karakteriseras av en krypven-madrör-salttågsäng. Andra ängstyper som förekommer är blåsävsamhällen, norskstarrsamhällen (representativ vegetation), agnsävkrypvensamhällen, rödsvingelsamhällen och tuvtåteldominerad strandängsvegetation. En femtedel av ängen har vuxit igen med vass. På mindre ytor förekommer ett ärtstarrsamhälle, på vilken liten ärtstarr, tagelsäv, hirsstarr och kärrsälting dominerar. Tagelsäv, norskstarr, hirsstarr, dvärgarun och kärrsälting är beaktansvärda.

Mitt på strandängen finns en liten skogsbevuxen holme (delområde 3), vilken utgörs av en lövträdshage med växtlighet som domineras av kruståtel, skogsstjärna och skogsbräken. Lundkovallen är beaktansvärd.

Skötselbehov: Strandängen bevarar sina särdrag ifall tilläggsfoder inte ges åt djuren då de betar på området.

9 TAMMISAARI, Flatholmenin laidun

Peruskarttalehti: 201207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66595: 32817 akp:aki 66592: 32814

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 6.5

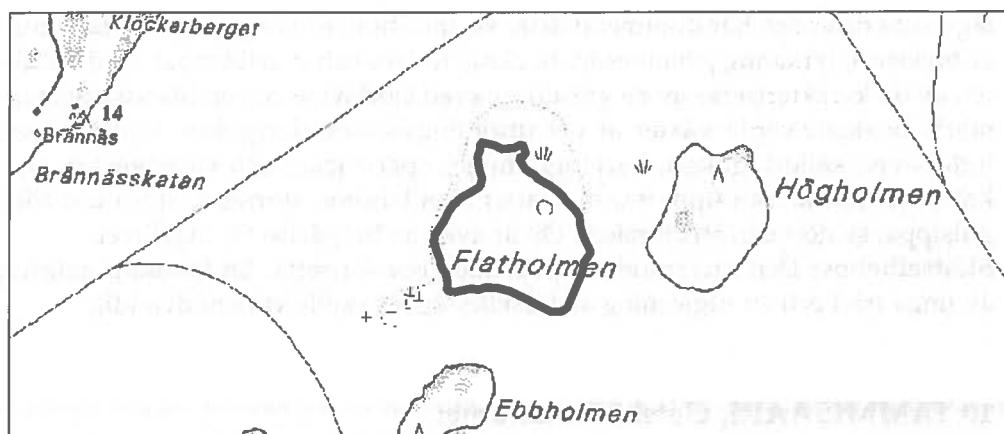
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: niittyräpelö (aE), vanha puusto

Perinnemaisematyypit: haka

Alueen kuvaus: Tammisaaresta länteen, Bromarvin kylästä hieman itään, Bergön länsipuolella sijaitseva Flatholmenin saari on luonnonsuojelualue (rauhoitettu 1989). Alue on ollut aikoinaan nautakarjan laitumena. Maailman luonnon säätiö kunnosti umpeenkasvanutta aluetta talkooleirein 1986, 1987, 1989 ja 1993. Saari on ollut vuodesta 1990 lähtien lammaslaitumena. Lampaat laiduntavat koko kesän. Flatholmen on kasvillisuudeltaan erikoinen ja edustava lehti-puustoinen saari sisäsaaristossa. Puusto on vaihteleva ja erittäin edustava, alu-

Flatholmenin laidun

1:10 000

eella on mm. runsaasti pystyyn kuolleita ja kaatuneita koivuja. Kasvillisuus on lähinnä koivuhakaa vaihtelevalla aluskasvillisuudella. Lisäksi on vanhoja ja hyvin kehittyneitä pähkinälehtoja. Paikoin on ylitieheää pensaikkoo ja metsää. Haassa on muutama vanha haapa. Pylväskatajia on runsaasti. Puolet saaresta on pienruohoista koivuhakaa valtalajeinaan mm. ahomansikka, nurmirölli, keltamatar, lampaannata, kalvassara, särmäkuisma, pukinjuuri, siankärsämö, heinäratamo. Toinen puolisko on heinäistä koivuhakaa sekä sekapuuhakaa. Huomionarvoisia kasveja ovat uhanalainen niittyräpelö, heinäratamo, mäkikaura, hetekaa-li, syyllälinnunherne, mäkilemmikki, mäkivirvilä ja keväthanhikki. Vaateliaaseen lehtokasvistoon kuuluvat mm. hammasjuuri, lehtokielo, pystykiurunkannus, keltavuokko, mukulaleinikki ja kotkansiipi. Saari on myös linnustoltaan merkittävä.

Hoitotarve: Suositeltavaa on nykyisenkaltaisen laidunnuksen jatkaminen. Varovainen nuoren puuston ja pensaston harvennus on tarpeen.

9 EKENÄS, Flatholmens betesmark

Grundkartsblad: 201207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66595: 32817 nhn:nhö 66592: 32814

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 6.5

Markägare: privat

Värdeklass: M+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: darrgräs (rA), gammalt trädbestånd

Värdbiototyp: hage

Beskrivning av området: Väster om Bergö ligger Flatholmens naturskyddsområde (fredat år 1989). Området har tidigare betats av nötboskap. Numera har detta upphört, men ön har varit betad av får allt sedan år 1990. Världsnaturfonden har restaurerat området på talko åren 1986-87, 1989 och 1993. Fåren betar på ön hela sommaren. Flatholmen som befinner sig i innerskärgården uppvisar en speciell och representativ lövträdsdominerad vegetation. Trädbeståndet är omväxlande och mycket representativt; således förekommer bl.a. rikligt med döda björkar, som dels är omkullfallna, dels ännu stående. Vegetationen kan närmast klassificeras som en björkhage med en varierande undervegetation. Dessutom förekommer gamla och välutvecklade hassellundar. Ställvis är skogen och buskbeståndet alltför tätvuxen. På hagmarken växer även några gamla aspar och pelarenar förekommer rikligt. Ena hälften av ön karakteriseras av en björkhage med

långvuxna örter och här dominerar arter ss. smultron, rödven, gulmåra, fårsvingel, blekstarr, fyrkantig johannesört, bockrot, rölleka och svartkämpar. Andra hälften av ön karakteriseras av en gräsdominerad björkhage och en blandskogshagmark. Beaktansvärda växter är det utrotningshotade darrgräset, svartkämpar, luddhavre, källört, gökärt, backförgätmigej, sparvvicker och vårfingerört. Den krävande lundfloran uppvisar bl.a. arter som tandrot, storrams, stor nunneört, gulsippa, svalört och strutbräken. Ön är även av betydelse för fågellivet.

Skötselbehov: Den nuvarande betesformen bör fortsätta. En försiktig gallring av unga träd och en utglesning av buskbeståndet skulle vara nödvändig.

10 TAMMISAARI, Getskärin laitumet

Peruskarttalehti: 201305

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66445: 3033 akp:aki: 66444:3032

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.0

Maanomistaja: säätio

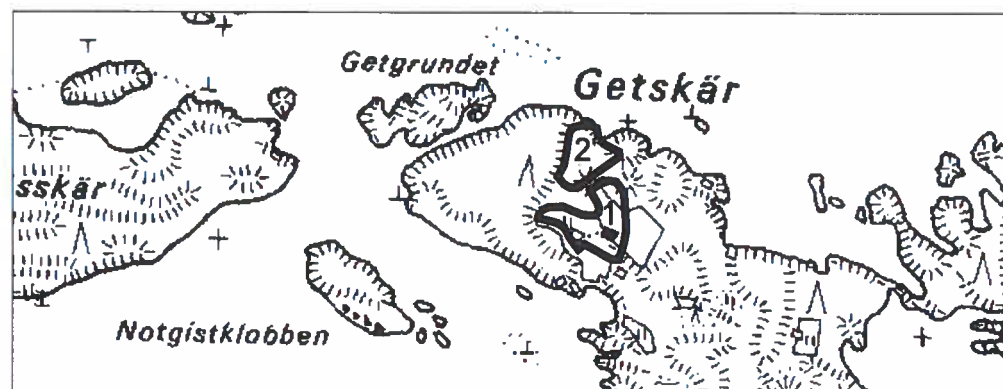
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): monipuolisuus, perinteiset maankäyttömuodot, uhanalainen laji: niittyräpelö (aE), edustava kasvillisuus ja kasvisto

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, keto, kallioketo, niitty, haka

Alueen kuvaus: Jussaröstä luoteeseen, Tovön saaren länsipuolella sijaitsee yksityisen säätion omistama Getskärin saari. Sillä on yksi läntisen Uudenmaan parhaiten säilyneistä saaristotiloista (Bonn 1992). Nykyisin lammaslaitumena olevalla varsin pitkään lampailla laidunnetulla alueella tapaa kuivia-tuoreita edustavia niittyjä sekä hakamaata-metsälaidunta. Asumusten ympäristön avoimella niittyalueella (osa-alue 1) on edustavaa kuivahkoa tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina nurmirölli, hietakastikka, valkoapila, pukinjuuri, keltamatar. Alueella on myöskin karua kallioketoa, valtalajeina mäkikattara, hopeahanhikki ja tuoksusumake, sekä kuivaa heinäniittyä, valtalajeina punanata, huopakeltano, keltamatar ja nurmirölli. Huomionarvoisia kasveja ovat Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö, mäkilitukka, nurmilaukka, hakarasara, mäkikattara, hina ja heinäratamo. Saaren pohjoisrinteessä on mäntyhakaa (osa-alue 2), jonka kenttäkerros on tuore pienruohoinen. Haka vastaa lähinnä VT-männikköä. Getskärin saaristotilan rakennuskanta on arvokas ja hyvin säilynyt. Asutuksen ympärillä on näyttäviä kiviaitoja. Alueella kasvaa myös suuri tammi.

Hoitotarve: Nykyisenkaltaisen laidunnuksen jatkaminen on tarpeen. On tarpeen seurata pystytäänkö lammaslaidunnuksella estämään alueen heinittyminen. Joka tapauksessa niittyjen, etenkin edustavimpien niittyosioiden niitto olisi eduksi.

Getskärin laitumet

1.10 000

10 EKENÄS, Getskär betesmarker

Grundkartsblad: 201305

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66445: 3033 nhn:nhö 66444: 3032

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.0

Markägare: stiftelse

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): mångformighet, traditionella markanvändningsformer, utrotningshotad art: darrgräs (rA), representativ vegetation och flora

Värdbiotyp: skogsbete, torräng, hållmarkstorräng, äng, hage

Beskrivning av området: Getskär ligger väster om Tovö som i sin tur finns nordväst om Jussarö. På ön, som ägs av en stiftelse, finns ett av de bäst bevarade skärgårdshemmanen i Nyland (Bonn 1992). Det område som numera betas har redan under en lång tid betats av får, och här hittas torra-friska, representativa ängar samt hagar-skogsbeten. Det öppna ängsområde som finns kring bosättningen (delområde 1) karakteriseras av en något torr frisk lågörsäng, med rödsvingel, bergör, vitklöver, bockrot och gulmåra som dominerande arter. På området finns även en karg hållmarkstorräng med dominerande arter ss. luddlosta, silverfingerört och vårbrodd, och slutligen påträffas även en torr gräsäng med dominerande arter ss. rödsvingel, gråfibbla, gulmåra och rödven. Beaktansvärda är det i Nyland akut hotade darrgräset, bergbräsma, backlök, piggstarr, luddlosta, knägräs och svartkämpar. På öns nordslutning finns en tallhage (delområde 2) med ett fältskikt som domineras av en frisk lågörsäng. Hagmarken påminner närmast om en VT-tallskog. Byggnaderna vid Getskärs skärgårdshemman är värdefulla och välbevarade. Runt byggnaderna finns ståtliga stengärdesgårdar. På området växer även en stor ek.

Skötselbehov: Den nuvarande betesformen bör fortsätta även i framtiden. Det är skäl att följa upp om betet med får på längre sikt förhindrar att området växer igen med gräs. I varje fall skulle ängsslätter vara gynnsam, speciellt av de mest representativa delarna.

11 TAMMISAARI, Norrbackavikenin katajaniitty

Peruskarttalehti: 201207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66576: 2804 akp:aki: 66573: 2803

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.7

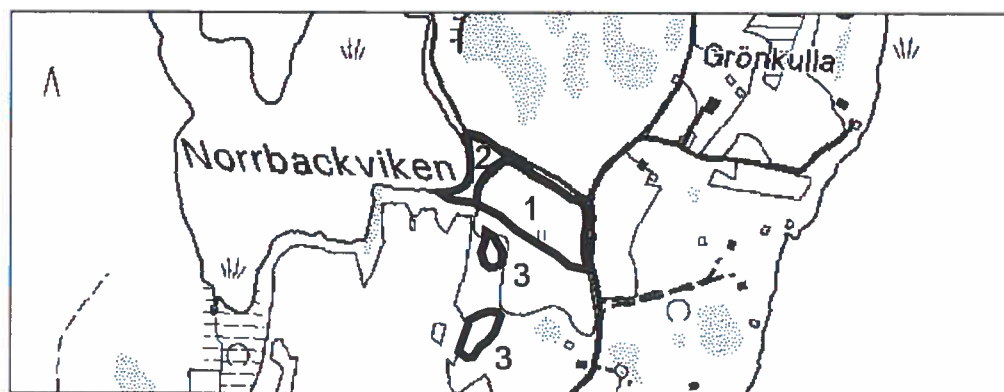
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, maisemallinen arvo, uhanalain laji: ketoppiippo (aV)

Perinnemaisematyytit: niitty, haka, metsälaidun

Alueen kuvaus: Bromarvin kirkonkylästä etelään, Rilaxista pohjoiseen, kapean lahden perukassa sijaitsee maisemallisesti komea laidunnettu katajaniittyrinne. Etelärintein niityn yhteydessä sijaitsee laidunnettu tervaleppälehto ja pari hakamaasaarekettä. Lihakarja laiduntaa aluetta. Katajaniitty (osa-alue 1) on matalaksi syöty, kasvillisuudeltaan ja kasvistoltaan edustava. Edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat pukinjuuri, nurmirölli, keltamatara ja särmäkuisma. Lisäksi on melko tavanomaista tuoretta suurruohoniittyä ja kosteaa heinäniittyä. Huomionarvoisia ovat Uudellamaalla vaarantunut ketoppiippo, keväthanhikki, harmaapöimulehti, hakarasara, heinäratamo, mäkilemmikki, syyllälinnunherne, ruusuruoho ja mäkikaura. Rannan tuntumassa on tiheä ja varjoisa laidunnettu tervaleppälehto. Kenttäkerros on hyvin harva ja lehdossa on karjan aiheuttamia

Norrbackavikenin katajaniitty

1:10 000

eroosiovaurioita. Rannan ruovikko on tallattu mutavelliksi. Keskellä laidunta on pari kallioista koivuvaltaista metsäsaarekettä. Kasvillisuus on koivuhakaa, jonka kenttäkerroksessa on tuoretta pienruohoniittyä ja karua kallioketoa. Huomionarvoinen on pähkinäpensas. Laidunta on äskettäin raivattu ja laajennettu. **Hoitotarve:** Nykyinen hoito vaikuttaa sopivalta.

11 EKENÄS, Norrbackavikens enbevuxna äng

Grundkartsblad: 201207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66576: 2804 nhn:nhö 66573: 2803

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.7

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, landskapsmässigt värde, utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Vårdbiototyp: äng, hage, skogsbeta

Beskrivning av området: Söder om Bromarv kyrkoby, i en vikbotten norr om Rilax finns en enbevuxen ängssluttning som landskapsmässigt är mycket vacker. I anslutning till ängen, som ligger på en sydsluttning, finns en betad klibbalslund och ett par hagmarksplättar. Området betas av köttboskap. Den enbevuxna ängen (delområde 1) är lågt avbetad, och dess vegetation och flora är representativ. Den representativa friska lågörtängsvegetationen domineras av bockrot, rödven, gulmåra och fyrkantig johannesört. Här finns dessutom en relativt vanlig frisk högörtäng och en fuktig gräsäng. Beaktansvärda är den i Nyland sårbara knippfrylen, vårfingerört, sammetsdaggekåpa, piggstarr, svartkämpar, backförgätmigej, gökärt, åkervädd och luddhavre. I närheten av stranden finns en betad klibbalslund (delområde 2) som emellertid är tät och skuggig. Fältskiktet är mycket dåligt utvecklat och erosionsskador orsakade av boskapen är synliga. Strandens vassbälte har trampats ner till en lervälling. Mitt på betesmarken finns ett par björkdominerade hållmarksöar som karakteriseras av björkhagsvegetation (delområde 3). Fältskiktet representeras av en frisk lågörtäng och en karg hållmarkstorräng. Betesmarken har nyligen röjts upp och utvidgats.

Skötselbehov: Den nuvarande betesformen verkar lämplig.

12 TAMMISAARI, Riskilin laitumet

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66559: 3137 akp:aki 66554: 3131

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 11.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): monipuolisuus, edustavuus, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Snappertunan kylästä etelään, Kopparnäsin lounaispuolella sijaitsee perinteinen ja kaunis tila sisimmässä saaristossa. Ranta-, metsä- ja hakalaitumet ovat maisemallisesti hienoja ja arvokkaita ja kasvillisuuskin on hieno. Lypsy- ja lihakarja laiduntavat suurimmaksi osaksi perinnebiotoopeilla, mutta osin perinnebiotoopit ovat pienten peltolaitumien yhteydessä. Rantaniityllä (osa-alue 1) tavataan tyypilliset rantaniittyjen kasvillisuusyhdykunnat: sinikaislayhdyskunnat, meriluikka-rönsyrölliyyhdyskunnat, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityt, luhtarölli-jokapaikansarayhdyskunnat ja nurmilauhavaltaiset rantaniityt. Ranta on vesirajasta ruovikoitunut, ja ruovikko on jäänyt karjalta syömättä. Pohjoisrannan tuntumassa on kaksi lähekkäistä hakamaasaareketta (osa-alue 2). Näillä on mm. hienoja puumaisia katajia ja niiden kasvillisuus on matalaa ja monilajista. Mäntyhaka on melko runsaspuustoinen, mutta kasvillisuus on edustavaa karun maan kasvillisuutta. Valtalajeina tavataan ahosuolaheinää, metsälauhaa, siankärsämöä, nurmirölliä, valkoapilaa ja mustikkaa. Jäkkiä on kohtalaisesti. Muita huomionarvoisia ovat kartioakankaali ja hina. Haassa on vanha, aikoinaan lehdestetty koivu. Niemen kärkiosassa on laaja hakamaa- ja metsälaidunalue (osa-alue 3) ja muutama kesämökki. Kasvillisuus on mäntyhaka ja mäntyvaltaista metsälaidunta.

Hoitotarve: Alueen nykyinen hoito on pääosin hyvä, mutta laidunnus kokonaan erillään peltolaitumista on tarpeen.

Riskilin laitumet

1:10 000

12 EKENÄS, Riskils beten

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66559: 3137 nhn:nhö 66554: 3131

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 11.4

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): mångformighet, representativitet, landskapsmässigt värde

Vårdbiotoptyp: skogsbete, hage, havsstrandäng

Beskrivning av området: I de innersta delarna av skärgården söder om Snappertuna, sydväst om Kopparnäs, ligger ett traditionellt och vackert hemman. Områdets strand-, skogs- och hagbetesmarker är landskapsmässigt vackra och värdefulla. Även floran är värdefull. Mjölk- och köttboskap betar största delen av vårdbiotopen. En del av vårdbiotopen ligger emellertid i anslutning till mindre åkervallar. På strandängen (delområde 1) påträffas de mest typiska vegetationssamhällena: blåsävsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen, krypven-madrör-salttågsamhällen, madrör-hundstarrsamhällen och tuvtåteldominerad strandängsvegetation. Stranden är vassbevuxen vid vattenbrynet eftersom boskapen har lämnat vassen obetad. Invid den norra stranden ligger två hagmarksöar (delområde 2). På dessa förekommer det bl.a. trädlika enar och hagarnas vegetation är lågvuxen och artrik. Tallhagmarken är ganska trädrik, men vegetatonen är ändå representativ p.g.a. det kagra växtunderlaget. Växtligheten domineras av bergsyra, kruståtel, rölleka, rödven, vitklöver och blåbär. Stagg förekommer i måttliga mängder. Blåsuga, stagg och knägräs är beaktansvärda. I hagen finns även en gammal björk som hamlats under tidigare epoker. Närmare uddspetsen finns ett vidsträckt hag- och skogsbetesområde (delområde 3) och några sommarstugor. Vegetationen representeras av en tallhage och ett talldominerat skogsbete.

Skötselbehov: Områdets nuvarande skötsel är på de flesta punkter god, men vårdbiotoperna bör emellertid hållas helt avskiljda från åkervallarna.

13 TAMMISAARI, Sikensin laitumet

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66575: 3181 akp:aki 66572: 3175

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.0

Maanomistaja: yksityinen

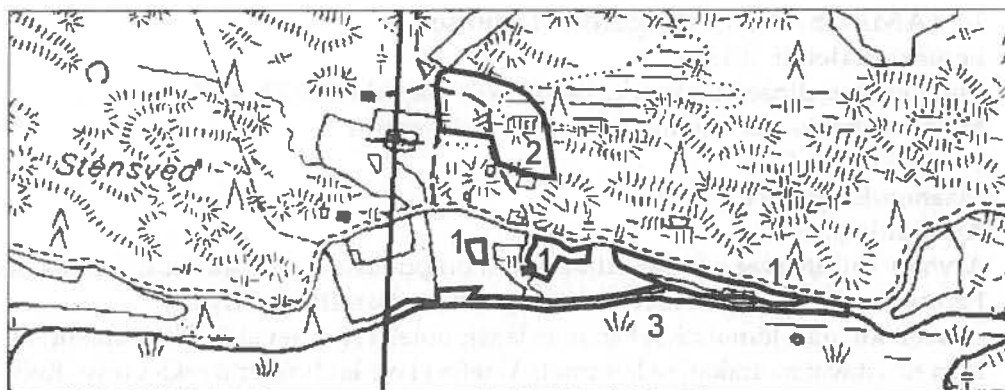
Arvoluokka: M

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, monipuolisuus, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: metsälaidun, haka, merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Snappertunan kylästä kaakkoon, erään sisimmän saariston lahden rannalla sijaitsee Sikensin laidunalue, joka osittain koostuu vanhoista pelloista ja osittain hakamaista, metsälaitumista ja rantalaitumista. Maisemallisesti alue on erittäin kaunis. Nautakarja ja hevoset ovat paikoin yhteislaitumella. Erikoisuutena on metsälaitumeen kuuluva laidunnettu räme. Kolmesta hakakumpareesta (osa-alue 1) pääosa on edustavaa mäntyhakaa valtalajeinaan mm. metsäapila, nurmirölli, ahdekaunokki, mustikka ja pukinjuuri. Myöskin edustavan koivuhaan valtalajit ovat mustikka, puolukka, kevätpiippo ja nurmirölli. Huomionarvoisia ovat kartioakankaali, hakarasara, hina, mäkikaura, jäkki, ruusu-ruoho ja jänönapila. Havupuuvaltainen metsälaidun (osa-alue 2) tilan pohjoispuolella on melko harva ja ehkä ylilaidunnettu. Mäntyvaltaisen rämeen valta-

Sikensin laitumet

1:10 000

jeja ovat ojasorsimo ja suopursu. Metsälaitumella kasvaa kartioakankaali. Melko pitkällä rantakaistaleella on laidunnettu, kapea rantaniitty (osa-alue 3), josta kolmannes on ruovikoitunut. Muutoin kasvillisuus koostuu sinikaislayhdyskunnasta, meriluikka-rönsyröllyhdyskunnasta, rönsyrölly-luhtakastikka-suolavihviläniitystä ja nurmilauhavaltaisesta rantaniitystä. Rantaniityllä kasvavat huomionarvoiset mietotatar ja hentosuolake.

Hoitotarve: Nykyisenkaltainen laidunnus on melko hyvä. Tosin entisiltä pelloilta saattaa kulkeutua perinnebiotoopeille haitallisia ravinteita.

13 EKENÄS, Sikens betesmarker

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66575: 3181 nhn:nhö 66572: 3175

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.0

Markägare: privat

Värdeklass: M

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, mångformighet, landskapsmässigt värde

Vårdbiototyp: skogsbetete, hage, havsstrandäng

Beskrivning av området: Sikens betesområde ligger sydöst om Snappertuna by. Betesmarken som ligger längs stranden av en av skärgårdens innersta havsvikar består dels av gamla åkrar, dels av hagmarker, skogsbeten och strandbetesmarker. Landskapsmässigt är området mycket vackert. Området betas tidvis av både nötboskap och hästar. Som specialitet påträffas en liten betad mosse på skogsbetena. De tre hagmarkskullarna (delområde 1) domineras av representativ tallhagsvegetation med dominerande arter ss. skogsklöver, rödven, rödklint, blåbär och bockrot. Områdets likaså representativa björkhage domineras av blåbär, lingon, vårfryle och rödven. Blåsuga, piggstarr, knägräs, luddhavre, stagg, åkervädd och harklöver är beaktansvärda. Det barrträdsdominerade skogsbetet (delområde 2) som ligger norr om gården är ganska glest bevuxet med träd och är kanske överbetad. På den tallbevuxna mossen dominerar mannagräs och getpors. Blåsuga förekommer på skogsbetesmarken. På det ganska långa strandavsnittet finns en betad, smal strandäng (delområde 3) varav en tredjedel är vassbevuxen. Annars karakteriseras vegetationen av blåsävsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen, krypven-madrör-salttågsamhällen och tuvtäteldominerade strandängspartier. På strandängen växer de beaktansvärda arterna rosenpilört och kärresälting.

Skötselbehov: Den nuvarande betesformen är ganska bra. Skadliga gödningsämnen kan eventuellt transporteras från de gamla åkrarna till vårdbiotoperna.

14 TAMMISAARI, Storgården laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66532: 3028 akp:aki: 66529: 3025

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 6.

Maanomistaja: yksityinen

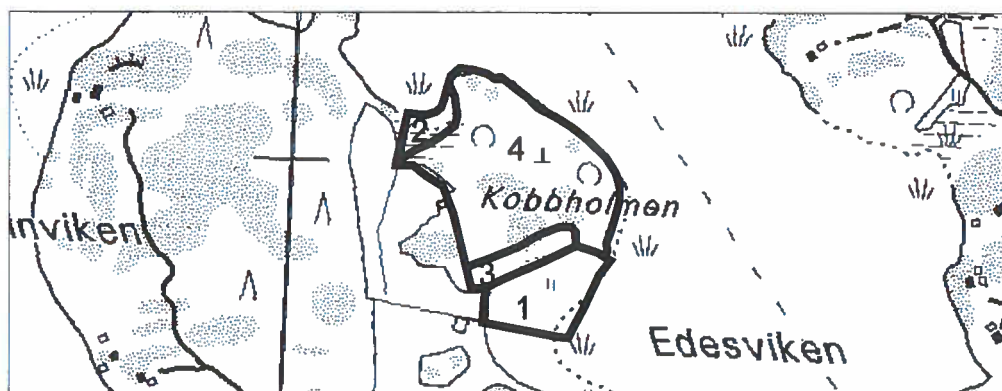
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): monipuolisuus, edustavuus, erikoisuus

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, merenrantaniitty, niitty

Alueen kuvaus: Jomalvikin kanavan länsipuolella sijaitsevat Kobbholmenin niemien edustavat nautakarjan laitumet. Aluetta ei ole laidunnettu joka vuosi. Kobbholmenin eteläpuolinen ojitettu rantaniitty (osa-alue 1) koostuu järviruokoyhdyskunnasta, meriluikka-rönsyrölliyyhdyskunnasta ja tupassarayhdyskunnasta. Huomionarvoisia ovat merisara ja hentosuolake. Kobbholmenin luoteispuolinen hyvin vetinen ja upottava rantaniitty (osa-alue 2) on pääosin tupassararantaniittyä. Kobbholmenin eteläreunan loivassa rinteessä (osa-alue 3) on tuore, pitkänomainen ja kapea pienruohoniitty. Niityn kukkaloisto on upea muuttuen väriltään alkukesän valko-sinisestä loppukesän punaiseen. Kapea tervaleppävyöhyke erottaa niityn rantaniitystä. Kasvillisuus on matalaa, edustavaa ja erikoista, joskin harvinaisuudet puuttuvat. Valtalajit ovat ahdekaunokki, nurmirölli, siankärsämö, hiirenvirna ja tuoksusimake. Huomionarvoisia ovat heinäratamo ja ruusuruoho. Kobbholmenin metsäiset osat (osa-alue 4) ovat osittain vanhaa hakaa, nykyään liian alhaisen laidunnuspaineen takia kokonaan metsälaidunta. Metsät ovat reheviä, lehtomaisia ja paikoin tiheitä kuusikoita. Karjapolut risteilevät metsän keskellä. Eläimille annetaan lisärehua.

Hoitotarve: Lisärehun antoa tulisi välttää.

Storgården laitumet

1:10 000

14 EKENÄS, Storgårds beten

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66532: 3028 nhn:nhö 66529: 3025

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 6.5

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): mångformighet, representativitet, säregenhet

Värdbiototyp: skogsbete, havsstrandäng, äng

Beskrivning av området: Denna betesmark ligger på Kobbholmen, väster om Jomalvik kanal. Området betas av nötboskap, men har dock inte betats varje år. Strandängen som finns söder om Kobbholmen (delområde 1) är utdikad, och vegetationen karakteriseras av ett vassamhälle, ett agnsäv-krypvensamhälle och ett styltstarrsamhälle. Norskstarren och kärrsältingen är beaktansvärda. Nordväst om Kobbholmen finns en mycket våt och sumpig strandäng (delområde 2) som domineras av ett styltstarrsamhälle. På Kobbholmens flacka sydslytning finns en frisk, långsträckt och smal lågörtsäng (delområde 2). Ängens blomsterprakt är slående och ängen ändrar färg från att vara vit-blå på försommaren till att vara röd på sensommaren. En smal bård av klibbalar avgränsar ängen från strandängen. Växtligheten är låg, representativ och säregen även om sällsynther inte påträffas. Området domineras av rödklint, rödven, rölleka, kråkvicker och vårbrodd. Svartkämpar och åkervädd är beaktansvärda. Kobbholmens skogsdominerade delar (delområde 4) utgörs delvis av en gammal hagmark, men påminner numera i det närmaste om ett skogsbete p.g.a. ett för lågt betestryck. Skogen är frodig, lundaktig och ställvis dominerad av täta granbestånd. Kostigar leder tvärs genom skogsmarken. Djuren förses med tilläggsfoder.

Skötselbehov: Tilläggsfoder bör undvikas.

15 TAMMISAARI, Norrmarkin rantaniitty

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66504: 3056 akp:aki: 66503: 3055

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yhteisö

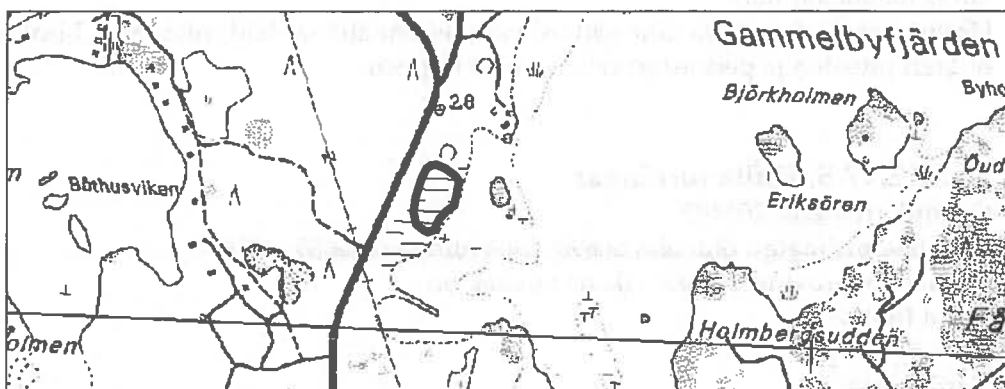
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuustyyppi, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt), edustavuus

Perinnemaisematypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandetin koillisosassa, Gammelbyfjärdenin länsirannalla sijaitsee suhteellisen äskettäin laidunnettu rantaniitty, joka on vielä melko avoin ja kasvillisuudeltaan arvokas. Puolet niitystä on ruovikoitunut. Matalakasvuisella osalla vallitsevat tupassarayhdyskunnat sekä nykyisin harvinaisista rantaniittytyypeistä kostea jäkkiyhdyskunta ja hernesarayhdyskunnat. Kahdella viimeksimainitulla vallitsevat jäkki, sirohernesara, Uudellamaalla silmälläpidettävä jouhiluikka ja jokapaikansara. Muita huomionarvoisia lajeja ovat pikkukihokki, hina ja hirssisara.

Hoitotarve: Laidunnus tulisi aloittaa uudelleen, jotta rantaniitty ei ruovikoituisi.

Norrmarkin rantaniitty

1:15 000

15 EKENÄS, Norrmark strandäng

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66504: 3056 nhn:nhö 66503: 3055

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.8

Markägare: [tekniska förbundet?]

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): sällsynt vegetationstyp, utrotningshotad art: tagelsäv (rS), representativitet

Värdbiotyptyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: I Skärlandets nordöstra delar väster om Gammelbyfjärden finns en strandäng som betades ännu för en tid sedan. Ängen är ännu ganska öppen och dess vegetation är värdefull. Hälften av ängen har invaderats av vass. På de lågvuxna delarna dominerar styltstarrsamhällen och numera sällsynta strandängstyper, fuktiga staggsamhällen och ärtstarrsamhällen. På de båda sist nämnda typerna dominerar stagg, liten ärtstarr, den i Nyland hänsynskrävande tagelsäven och hundstarr. Andra beaktansvärda växter är liten daggört, knägräs och hirsstarr.

Skötselbehov: För att undvika att strandängen växer igen bör betet återupptas.

16 TAMMISAARI, Kullan kedot

Peruskarttalehti: 201402

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66690:2984 akp:aki: 66685:2976

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: keto, haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Kullan eteläpuolella on useita peltojen ympäröimiä umpeenkasvavia perinnebiotooppisaarekkeita, joista mukana ovat parhaiten säilyneet alueet. Lähellä Bonäsbåsetin rantaa oleva isoin saareke (osa-alue 1) on kalliainen kumpare. Siitä runsas kolmannes on melko edustavaa mäkikauraniittyä. Lisäksi on tavanomaista kallioketoa ja sekametsähakaa. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, törrösara, hakarasara, runsas sikoangervo, lehtomaitikka, heinäratamo, litteänurmikka, pähkinäpensas ja tummatulikukka. Kullan talosta itään pelton ja mäntytaimikon välissä on kapea (50 x 10 m) keto (osa-alue 2). Kurtto (1992) ilmoittaa Kullan kedoilta tai niiden lähiympäristöstä Uudellamaalla uhanalaisen ketopiipon (aV), kartioakankaalin, häränsilmän, mäkivirvilän, mäkilemmikin ja hietalemmikin.

Hoitotarve: Umpeutuva alue säilyisi vain niittämällä tai laiduntamalla. Lisäksi nuoren puuston ja pensaston raivaus olisi tarpeen.

16 EKENÄS, Kulla torrängar

Grundkartsblad: 201402

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66690: 2984 nhn:nhö 66685: 2976

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.5

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter

Vårdbiotoptyp: torräng, hage, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Söder om Kulla finns ett flertal av åkrar omgivna och igenväxande vårdbiotopöar varav de bäst bevarade har medtagits i rapporten. Den största ön (delområde 1) är präglad av hållmark och ligger nära stranden av Bonäsåset. Litet mer än en tredjedel av området karakteriseras av en ganska representativ luddhavreäng. Dessutom finns det även en mera vanlig hållmarkstorräng och en blandskogshage. På området påträffas flera beaktansvärda växter: luddhavre, snårstarr, piggstarr, rikligt med brudbröd, lundkovall, svartkämpar, berggröe, hassel och mörkt kungsljus. Öster om Kulla gård, mellan åkrarna och en tallplantering finns en smal (50 x 10 m) torräng (delområde 2). Enligt Kurtto (1992) är Kulla torrängar eller deras närmiljö även växtplats för den i Nyland utrotningshotade knippfrylen (rS), blåsuga, slätterfibbla, sparvvicker, backförgätmigej och vårförgätmigej.

Skötselbehov: Området som nu håller på att växa igen bevaras endast om det hävdas genom slätter eller med hjälp av bete. Dessutom skulle det vara nödvändigt att röja bort buskar och unga träd.

17 TAMMISAARI, Västergårdin kedot

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66592: 3141 akp:aki: 66591: 3140

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): erikoisuus, edustavuus, maisemallinen arvo, uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyypit: kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Snappertunan kylästä kaakkoon vievän tien varrella, Västergårdin talon ympäristössä sijaitsee kaunis kaksiosainen niitty ja kallioketoalue, joiden lajisto on edustava. Talon länsipuolella tien vieressä olevaa niitty kulotetaan vuosittain, ja se on harvinaisen näyttävä, joskin pienialainen. Maaperä on hiekkainen. Kasvillisuus on edustavaa hieman epätyypillistä kuivaa heinäniittyä. Valtalajeja ovat nurmirölli, mäkikaura, mäkitervakko ja keltamatar. Talon kaakkoispuolella tien vieressä on puustoltaan hieman umpeenkasvanutta kallioketoa ja mäkikauraniittyä. Kalliokedon valtalajit ovat keltamaksaruoho, mäkitervakko, huopakeltano ja ahosuolaheinä. Kuivan heinä- ja ruohoniityn valtalajit ovat mäkikaura ja heinäkaura. Huomionarvoiset kasvilajit ovat Uudellamaalla uhanalainen ketopiippo, pihakurjenpolvi, ketokaunokki, heinäratamo, hakarasara, mäkikaura, hietalemmikki, mäkilemmikki, mäkivirvilä, kevättädyke ja tummatulikukka. Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Snappertunanjoki-Fagervik.

Hoitotarve: Jokavuotista kulotusta on erityisen suositeltavaa jatkaa. Niityn ajoittainen niitto olisi tarpeen, samoin puiden ja pensaiden raivaus niittyjen luota.

17 EKENÄS, Västergård torrängar

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66592: 3141 nhn:nhö 66591: 3140

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): säregenhet, representativitet, landskapsmässigt värde, utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: I närheten av Västergårds hemman, längs vägen som leder mot sydöst från Snappertuna, finns ett vackert tudelat ängs- och hällmarkstorrängsområde. Ängarnas artsammansättning är representativ. Ängen som ligger väster om huvudbyggnaden invid vägen bränns årligen och den är därför ovanligt vacker även om den till sin areal är liten. Vegetationen är representativ och karakteriseras av en lite otypisk torr gräsäng. Som dominerande arter påträffas rödven, luddhavre, tjärblomster och gulmåra. Bredvid vägen som finns sydöst om huset finns en med träd igenväxande hällmarkstorräng och en luddhavreäng. Hällmarkstorrängen domineras av gul fetknopp, tjärblomster, gråfibbla och bergsyra. Den torra gräs- och örtängen domineras i sin tur av luddhavre och knylhavre. Beaktansvärda är den i Nyland utrotningshotade knippfrylen (rS), sparvnäva, vädtklint, svartkämpar, piggstarr, luddhavre, vårförgätmigej, backförgätmigej, sparvvicker, vårveronika och mörk kungsljus. Området befinner sig innanför gränsen för Snappertuna å-Fagervik nationellt värdefulla landskapsområde.

Skötselbehov: Den årliga bränningen borde fortsätta även i framtiden. Ängen bör dessutom tidvis slås, och likaledes bör träd och buskar avlägsnas från ängarna.

18 TAMMISAARI, Ängholmenin rantaniitty

Peruskarttalehti: 201303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66475: 2999 akp:aki: 66472: 2994

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, harvinainen kasvillisuus, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandetin länsiosan ja Älgön välissä sijaitsevan Ängholmenin länsipuoliskolla sijaitsee kaksi pientä rantaniittyalaikkua, joiden lajisto on edustava. Ängholmin talosta vajaa 400 m itäkoilliseen on harvinaista pohjavesivaikutteista, matalakasvuista rantaniittykasvillisuutta. Vaikeasti tyypiteltävällä pohjavesivaikutteisella luhtaisella rantaniityllä valtalajeja ovat jouhiluikka, sirohernesara ja luhtavilla. Lisäksi sillä kasvavat rantanätkelmä ja hirssisaraa. Svart-holmenin kaakkoispuolella on umpeenkasvaneen glon koillisrannalla melko matalakasvuista rantaniittyä. Kapea rantaniittyvyöhyke metsän ja ruovikon välissä on kasvillisuudeltaan vyöhykkeinen ja lajistoltaan monipuolinen. Sillä on mm. meriluikka-rönsyrölliyyhdyskuntaa, punanatayhdyskuntaa, luhtarölly-joka-paikansarayhdyskuntaa, hernesarayhdyskuntaa ja jakki-hinayhdyskuntaa. Kahden viimeksimainitun yhdyskunnan valtalajit ovat mm. jouhiluikka, siroherne-sara, hentosuolake, jakki ja hina. Huomionarvoinen on myös isorantasappi. Laidunnuksesta on melko pitkä aika.

Hoitotarve: Ruovikoituvien ja metsittyvien rantaniittyjen raivaus- ja laidunnus olisi tarpeen kiireellisesti aloittaa.

18 EKENÄS, Ängholmens strandängar

Grundkartsblad: 201303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66475: 2999 nhn:nhö 66472: 2994

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.7

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, sällsynt vegetationstyp, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Vårdbiotyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: På Ängholmen, som ligger mellan Skärlandet och Älgö, finns två små strandängsplattor med en representativ flora. Ungefär 400 m öst-nordöst om Ängholm hemman finns en sällsynt grundvattenpåverkad och lågvuxen strandängsvegetation. Ängen, som p.g.a. grundvattenpåverkan är sumpig och svår att klassificera, domineras av tagelsäv, liten ärtstarr och ängsull. Här växer även strandvial och hirsstarr. Sydöst om Svartholmen finns en relativt lågvuxen strandäng på den nordöstra stranden av ett igenvuxet glo. Strandängen som ligger som ett smalt bälte mellan skogen och vassbältet uppvisar en zonerad vegetation och en mångformig flora. Här påträffas bl.a. agnsäv-krypven-samhällen, rödsvingelsamhällen, brunven-hundstarrsamhällen, ärtstarrsamhällen och stagg-knägrässamhällen. De två sist nämnda vegetationssamhällena domineras av bl.a. tagelsäv, liten ärtstarr, kärrsälting, stagg och knägräs. Även kustarunen är beaktansvärd. Området har inte betats på en längre tid.

Skötselbehov: De med vass, buskar och träd igenvuxna strandängarna bör med det snaraste röjas och hävdas genom bete.

19 TAMMISAARI, Näsebyn laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66537: 3042 akp:aki 66534: 3038

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 4.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): osa laajempaa kokonaisuutta, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, metsälaidun, haka

Alueen kuvaus: Näsebyfladanin rannalla sijaitsee lihakarjan laidunalue, joka käsittää ranta-, metsä- ja hakamaalaitumia. Laidunnuksessa oli parinkymmenen vuoden tauko 1960-luvulta lähtien. Tauosta sekä aiemmasta laiduntamisesta yhdessä nurmilaidunten kanssa johtuen kasvillisuus ei ole erityisen edustava. Alue sijaitsee vastapäätä Nybodan laajoja laitumia ja muodostaa näiden kanssa arvokkaan kokonaisuuden. Rantaniitty (osa-alue 1) koostuu tyypillisistä kasvi-yhdyskunnista: järviruokoyhdyskunnat, sinikaislayhdyskunnat, meriluikkarönsyrölli-yhdyskunnat, rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniityt, luhtarölli-jokapaikansarayhdyskunnat sekä nurmilauhavaltaiset rantaniityt. Huomionarvoinen kasvi on hentosuolake. Rantalaitumien tuntumassa sijaitsee metsäinen saareke, jolla on metsälaidunta ja hakaa (osa-alue 2). Lehtomaisessa (OMT) sekametsässä on hieman maapuita ja jonkin verran vanhoja kuusia ja koivuja. Hakamaalaikku on hieman harvempi ja valoisampi. Valtalajit ovat mm. mustikka, metsäorvokki, nurmitädyke, ahomansikka ja nurmirölli.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta voisi lisätä.

19 EKENÄS, Näseby beten

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66537: 3042 nhn:nhö 66534: 3038

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 4.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): del av större helhet, landskapsmässigt värde

Värdbiototyp: havsstrandäng, skogsbete, hage

Beskrivning av området: Vid stranden av Näsebyfladan finns ett betesområde för köttboskap. På området hittas både strand-, skogs-, och hagmarksbeten. Området var obetat under en period på 20 år efter 1960-talet. På grund av betesuppehållet och på grund av att området tidigare var anslutet till en betesvall är ängarnas vegetation inte speciellt representativ. Området ligger mitt emot Nybodas vidsträckta betesmarker och bildar tillsammans med dem en värdefull helhet. Strandängen (delområde 1) karakteriseras av de vanligaste strandängsvegetationssamhällena: vasssamhällen, blåsävsamhällen, agnsäv-krypvensamhällen, krypven-madrör-salttägsamhällen, brunven-hundstarrsamhällen och av tuvtåtelddominerade strandängar. Kärrsältingen är beaktansvärd. I anslutning till strandbetet finns även en skogbevuxen åkerholme (delområde 2). På holmen finns ett skogsbete och en hagmark. I den lundartade (OMT) blandskogen påträffas några omkullfallna träd samt endel gamla granar och björkar. Hagmarken har ett glesare trädbestånd och är således aningen mera solbelyst. Som dominerande arter påträffas bl.a. blåbär, skogsviol, grästjärnblomma, smultron och rödven.

Skötselbehov: Betetrycket kunde aningen ökas.

20 TAMMISAARI, Östergården niitty

Peruskarttalehti: 201210

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66598: 2873 akp:aki: 66596: 2872

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyyppit: niitty, muu

Alueen kuvaus: Gundbyssa, Östergården talon länsipuolella on maisemallisesti näyttävä, suhteellisen äskettäin laidunnettu runsaskatajainen niittykumpare tien vieressä. Kukkaloisto on näyttävä. Niityllä on muutama tiheä puuryhmä ja se on kasvamassa umpeen. Osalle niittyä on rakennettu talo. Orjanruusupensaita on runsaasti. Tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat nurmirölli, keltamatara ja pukkinjuuri. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo ja mäkikaura.

Hoitotarve: Sopivat hoitotavat olisivat laidunnus tai niitto sekä puuston raivaus sekä katajien ja ruusupensaiden harvennus.

20 EKENÄS, Östergård äng

Grundkartsblad: 201210

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66598: 2873 nhn:nhö 66596: 2872

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.9

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Värdbiototyp: äng, annan

Beskrivning av området: I Grundby väster med Östergård hemman finns en landskapsmässigt vacker, relativt nyligen betad ängskulle. Ängskullen som ligger invid vägen är mycket rik på enar och dess blomsterprakt är anmärkningsvärd. På ängen förekommer några täta trädgrupper och området håller småningom på att växa igen. På en del av ängen har man byggt ett hus. Nyponrosbuskar förekommer ymnigt. Områdets friska lågortsäng domineras av rödven, gulmåra och bockrot. Svartkämpar och luddhavre är beaktansvärda.

Skötselbehov: Området kunde lämpligen betas eller slås. Dessutom bör träd-, ros- och enbuskbeståndet gallras.

21 TAMMISAARI, Alglon kalliokedot

Peruskarttalehti: 201305

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66430: 3038 akp:aki: 66428: 3037

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): useita huomionarvoisia lajeja, edustava kasvisto, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Tammisaaren ulkosaaristossa, Älgöstä kaakkoon sijaitsee Alglon luonnonsuojelualue. Alglon vanhan, nykyään kesäkäytössä olevan saaristotilan ympäristössä on melko laajoja osittain kalkkivaikutteisia kallioketoja ja näihin liittyviä tuoreita niitty-laikkuja. Laidunnus on loppunut kauan sitten. Kedot ja niityt ovat kovaa vauhtia kasvamassa umpeen ja heinittymässä. Lajisto on kuitenkin vielä edustava. Kalliokedolla runsaita ovat mm. käärmeenpistoyrtti, keltamatara ja rantatädyke. Tuoreella pienruohoniitillä runsaita ovat ahomatar, pukinjuuri, siankärsämä ja ketoneilikka. Huomionarvoisia kasveja on monia: käärmeenpistoyrtti, kalliotuhkapensas, saarni, nurmilaukka, jänönapila, iharuusu, humala, rantatädyke, mäkikaura ja ruoholaukka. Lähistöllä kasvaa myös verikurjenpolvea ja mäkilitukkaa. Alglon rakennukset ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita.

Hoitotarve: Umpeenkasvun myötä alue on osin menettämässä niitä arvoja, joiden takia se rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi. Tarvittavia hoitotoimia olisivat puuston raivaus ja katajien harvennus sekä niitto tai laidunnus.

21 EKENÄS, Alglo hällmarkstorrängar

Grundkartsblad: 201305

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66430: 3038 nhn:nhö 66428: 3037

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.8

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): flera beaktansvärda arter, representativ flora, kulturhistoriskt värde

Värdbiotyptyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: I Ekenäs utskärgård sydöst om Älgö ligger Alglo naturskyddsområde. Runt Alglo gamla skärgårdshemman, som numera endast är i sommarbruk, finns några ganska vidsträckta och delvis kalkpåverkade hällmarkstorrängar och några till dessa anslutna mindre ängsplättar. Betet har upphört för länge sedan. Hällmarkstorrängarna och torrängarna är med god fart på väg att

växa igen även om floran ännu är representativ. På hällmarkstorrängen påträffas rikligt av bl.a. tulkört, gulmåra och strandveronika. På den friska lågortsängen förekommer rikligt med vitmåra, bockrot, rölleka och backnejlika. På området finns flera beaktansvärda växter: tulkört, oxbär, ask, backlök, harklöver, hartsros, humle, strandveronika, luddhavre och gräslök. I närheten påträffas även blodnäva och bergbräsmå. Alglos byggnadsbestånd är av kulturhistoriskt värde.

Skötselbehov: Genom igenväxningen håller området på att mista de värden som var orsak till att området avsattes som naturskyddsområde. Nödvändiga skötselåtgärder inbegriper en gallring av trädbeståndet, röjning av enbuskbeståndet och slåtter eller bete.

22 TAMMISAARI, Holmin laitumet

Peruskarttalehti: 201211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66668: 2864 akp:aki: 66667: 2861

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyypit: niitty, kallioketo, haka

Alueen kuvaus: Bergbyn kylässä, Holmin talon luoteis- ja pohjoispuolella on maisemallisesti hallitsevalla paikalla rantaan päin viettävässä rinteessä lihakarjan laidun. Laidunnurmien yhteydessä sijaitsevat haat, kedot ja muut niityt eivät ole erityisen edustavia. Alue on paikoin alilaidunnettu. Pieni mänty-lehtipuuha-kasaareke (osa-alue 1) laidunnurmien keskellä on tuore pienruohovaltainen ja kostea suurruohovaltainen. Valtalajeina kasvavat mm. nurmirölly, keltamatar, metsälauha, siankärsämö, mustikka, mesiangervo ja nurmilauha. Haassa kasvavat Uudellamaalla vaarantunut ketopiippo, iharuusu ja mäkikaura. Pihan luoteisreunan laidunnurmien kalliainen ja kivikkoinen reunaosa (osa-alue 2) on pensaikkoinen ja sillä on hieman puitakin. Kasvillisuus on karua kallioketoa ja tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeina mm. keltamaksaruoho, siankärsämö, nurmirölly ja tuoksusimake. Täälläkin kasvaa ketopiippo ja mäkikauraa. Kalliainen laidunkumpare aivan navetan vieressä on alilaidunnettu ja enimmäkseen heinävaltainen. Lajisto on suhteellisen edustava, mm. ketopiippo, heinäratamo, mäkikaura, tummatulikukka, iharuusu ja pihakurjenpolvi kasvavat täällä.

Hoitotarve: Laidunnus erillään nurmilaitumista estäisi alueen rehevöitymisen.

22 EKENÄS, Holm beten

Grundkartsblad: 201211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66668: 2864 nhn:nhö 66667: 2861

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.8

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Värdebiotoptyp: äng, hällmarkstorräng, hage

Beskrivning av området: Norr och nordöst om Holms hemman i Bergby, finns ett betesområde för köttboskap. Området som landskapsmässigt dominerar trakten ligger i en sluttning som vätter mot stranden. Hagmarkerna, torrängarna och områdets övriga ängar är inte speciellt representativa eftersom de är i kontakt med betesvallar. Området är ställvis utsatt för ett för lågt betestryck. Den lilla

tall-lövträdsholme som finns mitt ute på betesvallen domineras av en frisk låg-örtsäng och en fuktig högörsäng. Som dominerande arter hittas bl.a. rödven, gulmåra, kruståtel, rölleka, blåbär, älggräs och tuvtåtel. I hagen växer den i Nyland sårbara knippfrylen samt hartsros och luddhavre. Den smala klippiga och steniga remsa (delområde 2) som finns nordväst om gården invid betesvallen är bevuxen med buskar och även några träd påträffas. Vegetationen karakteriseras av en karg hållmarkstorräng och en frisk lågörsäng. Området domineras av bl.a. gul fetknopp, rölleka, rödven och vårbrodd. Även här växer knippfryle och luddhavre. På den av hållmark dominerade beteskulle som finns alldeles bredvid ladugården, norr om gården, är betestrycket för lågt. Största delen är gräsdominerad. Artsammansättningen är relativt representativ och här påträffas bl.a. knippfryle, svartkämpar, luddhavre, mörkt kungsljus, hartsros och sparvnäva.

Skötselbehov: För att förhindra övergödning bör områdena betas skilt från betesvallarna.

23 TAMMISAARI, Österfladanin rantaniitty

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66476: 3033 akp:aki: 66474: 3032

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.9

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandetins valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, Skäldön kylän eteläpuolella sijaitsee kapean lahden pohjukassa suhteellisen äskettäin laidunnettu rantaniitty. Ruovikko on valtaamassa alaa, mutta kuivemilla paikoilla kasvillisuus on vielä matalaa ja runsaslajista. Yläosastaan kuivahkon rantaniityn kasvillisuudessa on punanatayhdyskuntaa, rönsyrölili-luhtakastikka-suolavilviläniittyä ja jakki-hinayhdyskuntaa. Lisäksi on kuivempien kohtien vaikeasti tyypiteltävää kasvillisuutta, lähinnä punanata-hernesarayhdyskuntayhdistymää, jossa on tuoreen pienruohoniityn piirteitä. Valtalajeja ovat mm. punanata, meriratamo, jokapaikansara, ketohanhikki, jouhiluikka, tuoksusimake ja isorantasappi. Huomionarvoisia kasveja ovat jouhiluikka, isorantasappi, käärmeenkieli jakki, nyylähaarikko, suolasänkiö ja hina.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnuksen aloittaminen uudelleen on tarpeen.

23 EKENÄS, Österfladans strandäng

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66476: 3033 nhn:nhö 66474: 3032

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.9

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Värdbiotyyt: havsstrandäng

Beskrivning av området: Söder om Skäldö by, innanför gränserna till det nationellt värdefulla landskapsområdet på Skärlandet, finns en strandäng i en smal vikbotten. Ängen var relativt nyligen betad, men numera håller den på att invaderas av vass, även om vegetationen på de torrare platserna ännu är låg och

atrik. De relativt torra högre belägna strandängspartierna domineras av ett rödsvingelsamhälle, ett krypven-madrör-salttågsamhälle och ett stagg-knägrässamhälle. De torraste partierna karakteriseras av en vegetation som är svår att klassificera, närmast påminnande om sammansatt rödsvingel-ärtstarrsamhälle med drag av en frisk lågörtsäng. Som dominerande arter hittas bl.a. rödsvingel, gul-kämpar, hundstarr, gåsört, tagelsäv, vårbrodd och kustarun. Tagelsäv, kustarun, ormtunga, stagg, knutnarv, strandrödtoppa och knägräs är beaktansvärda.

Skötselbehov: Bete med nötboskap bör återupptas.

24 TAMMISAARI, Bonäsholmenin niitty

Peruskarttalehti: 201402

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66682:2978 akp:aki: 66680:2976

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalaiset lajit: vuorijalava (St, aSt), liekoneulakka (Sp, aSp), sormikesijäkälä (aV), muinaisjäännös

Perinnemaisematyypit: niitty

Alueen kuvaus: Bonäsissä, Bonäsholmenin saaren keskellä on kallioiden välissä umpeenkasvava niitty. Bonäsholmenilla on ollut rautakautinen ja/tai keskiaikainen muinaislinna. Niitylle on istutettu kuusentaimikko ja kasvillisuus on aika pahoin umpeenkasvanut. Tuore pienruohoniitty on melko suurruohottunut. Niityn yläreunassa kasvaa kaksi suurta vanhaa vuorijalavaa sekä kymmenkunta pikku-puuta. Vuorijalavan kannolla kasvaa uhanalainen liekoneulakka (*Chaenothecopsis debilis*) (Sp). Yhden vuorijalavan rungolla kasvaa Uudellamaalla uhanalainen sormikesijäkälä (*Leptogium teretiusculum*) (aV) sekä huomionarvoinen kalliohyttelöjäkälä (*Collema flaccidum*). Huomionarvoisia niittykasveja ovat hakarasara, mäkikaura, nuokkukohokki ja harmaapoimulehti.

Hoitotarve: Suositeltavaa hoitoa olisi kuusien ja koivujen poisto, niitto tai laidunnus sekä rauhoitettujen vuorijalavien säästäminen ja suosiminen.

24 EKENÄS, Bonäsholmens äng

Grundkartsblad: 201402

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66682: 2978 nhn:nhö 66680: 2976

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotade arter: alm (Hd, rHd), laven *Chaenothecopsis debilis* (Hb, rHb), dvärgtufs (Hd, rS), fornlämning

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: I Bonäs, på ön Bonäsholmen, finns en igenväxande äng mellan hällmarken. På Bonäsholmen har funnits en fornborg från järnåldern och/eller medeltiden. Ängen har planterats med granar och vegetationen lider ganska kraftigt av igenväxning - bland områdets friska lågörtängsväxtlighet finns relativt mycket mer högvuxna örter. Längs ängens kant finns två stora gamla almar och ett tiotal yngre träd. På barken av en alm växer den utrotningshotade laven *Chaenothecopsis debilis* (Hb) som hör till gruppen svartspikar. En alm hyser även den i Nyland utrotningshotade laven dvärgtufs (*Leptogium teretiusculum*) (Hd) samt den beaktansvärda slanklaven (*Collema flaccidum*). Piggstarren, luddhavren, backglimmen och sammetsdagglåpan är beaktansvärda.

Skötselbehov: Granar och björkar bör avlägsnas. Vidare bör området skötas genom slåtter eller bete och de fridlysta almarna sparas och gynnas.

25 TAMMISAARI, Norrgårdin lammaslaidun

Peruskarttalehti: 201303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66553: 2976 akp:aki 66552: 2975

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, maisemallinen arvo, useita huomionarvoisia lajeja, uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyytit: keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Kisan (Leksvallin) kylässä, Hanko-Hyvinkää-tieltä Leskvalliin vievän tien haarassa sijaitsee näkyvä kalliainen laidunkumpare, jota ympäröivät laidunnuksesta jääneet hiekkapohjaiset, kuivat niityt. Alue on nykyään lammaslaidumena, laidunnuspaine on vuosien saatossa vaihdellut paljon. Siellä täällä on havaittavissa jonkin verran rehevöitymistä. Kasvillisuudeltaan edustavia lajukuja on kuitenkin monin paikoin. Parasta kasvillisuutta laidunnetulla alueella edustaa heinäketto, joka on paikoin hyvinkin edustava. Valtalajeja ovat punanata, lampaannata, siiankärsä, nurmirölli, heinätahtimö, kissankello, ahdekaukonki ja keltamatar. Huomionarvoisia ovat Uudellamalla vaarantunut ketopiippo, heinäratamo, mälikattara, hietalemmikki, kevättädyke, ruusuruoho, mäki-virvilä ja hina. Lisäksi on tavanomaisempaa kallioketoa. Nykyään laidunnetun alueen ulkopuolella sijaitsee hiekkapohjainen, loivasti etelään viettävä keto. Kasvillisuus on tyyppillistä hiekkamaan heinäkettoa.

Hoitotarve: Alueelta olisi tarpeen raivata vesakkoa ja ulottaa laidunnus koko alueelle.

25 EKENÄS, Norrgårds fårbete

Grundkartsblad: 201303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66553: 2976 nhn:nhö 66552: 2975

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, landskapsmässigt värde, flera beaktansvärda arter, utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Värdbiototyp: torräng, hällmarkstorräng

Beskrivning av området: I Kisa (Leksvall) by i korsningen av Hangö-Hyvingevägen och vägen som leder till Leksvall finns en vacker betad hällmarksskulle, som omges av torr ängsväxtlighet på sandig grund som spår av en tidigare betesfas. Området används nu som fårbete. Betestrycket har varierat mycket under årens lopp. Ställvis finns spår av övergödning, fläckar med representativ vegetation är emellertid talrika. Det bästa betade växtsamhället utgörs av en grästorräng som ställvis är mycket representativ. Som dominerande arter påträffas rödsvingel, fårsvingel, rölleka, rödven, grässtjärnblomma, liten blåklocka, rödklint och gulmåra. Beaktansvärda är den i Nyland utrotningshotade knippfrylen, svartkämpar, luddlosta, vårförgätmigej, vårveronika, åkervädd, sparvvicker och knägräs. Förutom grästorrängen finns även en mer normal hällmarkstorräng. Utanför det område som numera betas finns en mot syd sluttande torräng med typisk vegetation för torrängsmark på sandbotten.

Skötselbehov: Områdets slybestånd bör röjas bort och hela området bör betas.

26 TAMMISAARI, Skogbyn ruukin kallioketo

Peruskarttalehti: 201112

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66531: 2897 akp:aki 66530: 2896

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yhtiö

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja, kulttuurihistoriallinen arvo

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Gennarbyvikenin kaakkoisrannalla, Sjönäsin eteläpuolella sijaitsee suurimmaksi osaksi metsien ympäröimä kalliainen keto kulttuurihistoriallisesti arvokkaalla ruukkialueella. Istutusperäinen saarni on erittäin runsas kedon ympäristössä. Kallio lienee tavallista parempaa kivilajia. Ympäröivä metsä varjostaa osia alueesta, mikä lisää kosteutta. Monilajisen kasvillisuuden valtalajit ovat mm. keltamaksaruoho, mäkikaura, heinäratamo ja mäkivirvilä. Huomionarvoisia kasveja ovat heinäratamo, mäkikattara, jänönapila, mäkikaura, mäkivirvilä, mäkilemmikki, kevättädyke, litteänurmikka ja hakarasara.

Hoitotarve: Kalliokedon ympäriltä tulisi osittain harventaa metsää, poistaa saarnen taimia sekä ajoittain niittää aluetta.

26 EKENÄS, Skogby bruks hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201112

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66531: 2897 nhn:nhö 66530: 2896

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: företag

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter, kulturhistoriskt värde

Vårdbiotyyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Söder om Sjönäs vid Gennarbyvikens sydöstra strand finns en torräng som till största delen omges av skog. Ängen befinner sig på det kulturhistoriskt värdefulla bruksområdet. Runt torrängen finns rikligt med askar av kulturursprung. Hällmarken består med all sannolikhet av en bergart som är rikare än normalt. Den omgivande skogen beskuggar en del av området, vilket samtidigt höjer dess fuktighet. Den artrika ängen domineras av bl.a. gul fetknopp, luddhavre, svartkämpar och sparvvicker. Området har flera beaktansvärda växtarter: svartkämpar, luddlosta, harklöver, luddhavre, sparvvicker, backförgätmigej, vårveronika, berggröe och piggstarr.

Skötselbehov: Skogen kring hällmarkstorrängen bör delvis gallras. Unga askplantor bör avlägsnas och området bör hävdas genom slätter.

27 TAMMISAARI, Fagernäsin niittylaikut

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66600: 3135 akp:aki 66599: 3134

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: ketopiippo (aV), useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: keto, niitty

Alueen kuvaus: Snappertunan kylän pohjoisreunassa Fagernäsin kohdalla, valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, kylän keskustan ja Huskvarnträsketin välillä sijaitsee peltoaukean pohjoisreunan luona pari pientä matalakasvuista ja runsaslajista niitylaikkua. Lisäksi alueeseen kuuluu kapea polunvarsi-niitty metsänreunassa. Kallioperässä on mahdollisesti kalkkia, mikä näkyy hyvänä ja monipuolisena lajistona. Edustavan kuivan heinä- ja ruohoniityn valtalajit ovat mäkikaura, heinäratamo, lampaannata ja kevätleinikki. Melko edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajit ovat ahomansikka, päivänkakkara ja si-ankärsämö. Huomionarvoisia kasveja ovat hirssisara, harmaapoimulehti, mäkikattara, ketopiippo, heinäratamo, keväthanhikki, mäkikaura, hietalemmikki, mäkivirvilä ja ruoholaukka.

Hoitotarve: Puuston ja pensaikon raivausta ja laidunnusta tarvittaisiin.

27 EKENÄS, Fagernäs ängsplättar

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66600: 3135 nhn:nhö 66599: 3134

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: knippfryle (rS), flera beaktansvärda arter

Värdbiotyptyp: torräng, äng

Beskrivning av området: Norr om Snappertuna, vid Fagernäs, mellan bycentrumet och Huskvarnträsket, finns ett par lågvuxna och artrika ängsplättar. Området som ligger invid en åkerren befinner sig på ett nationellt värdefullt landskapsområde. En del av området utgörs av en smal äng invid en stig i skogskanten. Ängarnas mångformiga flora tyder på att berggrunden eventuellt innehåller kalk. Den representativa och torra gräs- och örtängsvegetationen domineras av luddhavre, svartkämpar, fårsvingel och majranunkel. Smultron, prästkrage och rölleka dominerar i sin tur den friska lågörtsängen. På området växer ett flertal beaktansvärda arter: hirsstarr, sammetsdagdkåpa, luddlosta, knippfryle, svartkämpar, vårfingerört, luddhavre, vårförgätmigej, sparvvicker och gräslök.

Skötselbehov: Trädbeståndet bör gallras, buskbeståndet bör röjas och området bör tidvis betas.

28 TAMMISAARI, Halstön kedot

Peruskarttalehti: 201309

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66483: 3151 akp:aki: 66480: 3149

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.6

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): perinteinen saaristotila, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyytit: kallioketo, keto

Alueen kuvaus: Växärin eteläpuolella sijaitsee Halstön saaren vanha ja kulttuurihistoriallisesti arvokas saaristotila. Perinnebiotoopit ovat melko pienialaisia ja sijaitsevat lähinnä pihan pohjois- ja länsipuolisilla kallioilla ja pellonpientareilla ja niitä laiduntavat entisten peltojen (joita niitetään) yhteydessä muutamat vasikat. Vaikka kasvillisuus on melko vaatimaton, on lajisto suhteellisen hyvä. Kasvillisuus on pääosin kallioketoa ja pieneltä osin kuivaa heinä- ja ruohoniittyä. Runsaita ovat mm. mäkikattara, ruoholaukka, mäkikaura, heinäratamo ja rantatädyke. Huomionarvoisia kasveja ovat saarni, tammi, pähkinäpensas, törrösara, harmaapoimulehti, heinäratamo, mäkilitukka, mäkikaura, mäkikattara, ruoholaukka, rantatädyke, mäkilemmikki, mukulaleinikki, kevättädyke ja mäkivirvilä. Halstön saaristotilan harmonisen kokonaisuuden muodostavat pari asuinrakennusta, navetta ym. rakennukset, näyttävät kiviaidat ja avoimet niityt ja pellot. Tilalla sijaitsee valtava tammivanhus, joka on Uudenmaan järeimpiä.

Hoitotarve: Nykyinen hoito soveltuu hyvin alueelle. Laidunnuspainetta voisi lisätä.

28 EKENÄS, Halstö torrängar

Grundkartsblad: 201309

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66483: 3151 nhn:nhö 66480: 3149

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.6

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): traditionellt skärgårdshemman, flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: hällmarkstorräng, torräng

Beskrivning av området: Halstö gamla och kulturhistoriskt värdefulla skärgårdshemman ligger söder om Växär i Ekenäs skärgård. Värdbiotoperna som är ganska små förekommer främst på en hällmark norr och väster om gårdsplanen, samt längsåkerrenen. Naturängarna och den gamla åker som finns i anslutning till dem betas av några kalvar. Fastän vegetationen är ganska anspråkslös är art sammansättningen relativt god. Vegetationen utgörs i huvudsak av en hällmarkstorräng, på mindre arealer förekommer torr gräs- och örtäng. Vanliga är bl.a. luddlosta, gräslök, luddhavre, svartkämpar och strandveronika. Beaktansvärda växter som förekommer är ask, ek, hassel, snårstarr, sammetsdaggekåpa, svartkämpar, bergbräsmå, luddhavre, luddlosta, gräslök, strandveronika, backförgätmigej, svalört, vårveronika och sparvicker. Halstö skärgårdshemman är ett harmoniskt område karakteriserat av sina två huvudbyggnader, uthus, m.fl. byggnader, en ståtlig stengärdesgård och öppna ängar och fält. På hemmanets marker finns en jättelik ek som hör till de grövsta i Nyland.

Skötselbehov: Den nutida skötseln är lämplig. Betetrycket kunde ökas något.

29 TAMMISAARI, Björnholmenin niitty

Peruskarttalehti: 201309

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66491: 3141 akp:aki 66490: 3140

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P+

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, uhanalainen laji: ketopiippo (aV)

Perinnemaisematyyppit: niitty

Alueen kuvaus: Torsön saaren kaakkoispuolella, aivan Storön itäpuolella sijaitsevalla asumattomalla Björnholmenin saarella on pellon itälaidassa kapea, vielä vuonna 1989 laidunnettu tuore niittykaistale. Kasvillisuus on melko edustava, mutta niitylle ja pellolle on istutettu kuusen taimia. Tuoreen pienruohoniityn valtalajeja ovat päivänkakkara, rätvänä, tuoksusimake, niittynätkelmä, puna-apila, virnasara, syysmaitiainen, jäkki, niittysuolaheinä ja nurmitädyke. Uudellamaalla vaarantunut ketoppiippo kasvaa niityn reunan kalliolla. Lisäksi huomionarvoisia ovat heinäratamo ja mäkilemmikki.

Hoitotarve: Niityn säilymisen edellytyksenä olisivat kuusen taimien poisto sekä nautakarjan laidunnuksen aloittaminen uudelleen tai niittäminen.

29 EKENÄS, Björnholmens ängar

Grundkartsblad: 201309

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66491: 3141 nhn:nhö 66490: 3140

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Markägare: privat

Värdeklass: P+

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, utrotningshotad art: knippfryle (rS)

Värdbiototyp: äng

Beskrivning av området: Sydöster om Torsö, öster om Storö, på den obebodda ön Björnholmen finns en liten ängsremsa invid en åker. Ängen som är av frisk lågörterstyp betades ännu år 1989. Vegetationen är relativt representativ, men både ängen och åkern har planterats med gran. Ängsvegetationen domineras av prästkrage, blodrot, vårbrodd, ängsvial, rödklöver, pillerstarr, höstfibbla, stagg, ängssyra och grässtjärnblomma. Den i Nyland sårbara knippfrylen växer på en klippa i ängens utkant. Andra beaktansvärda arter är svartkämpar och backförgätmigej.

Skötselbehov: För att ängen skall bevara sin karaktär måste granarna avlägsna. Området bör dessutom betas med nötboskap eller alternativt hävdas genom slåtter.

30 TAMMISAARI, Kilan laitumet

Peruskarttalehti: 201112

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66532: 2886 akp:aki 66528: 2878

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 8.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyyppit: metsälaidun, muu, haka

Alueen kuvaus: Hankoniemen pohjoispuolella, Gennarbyvikenin länsirannalla on kapealla niemellä Skogbyn ruukkia vastapäätä, moniosainen laidunalue. Laidunnuksessa on ollut vähintään 20 vuoden tauko ennen vuotta 1975, jolloin laidunnus aloitettiin uudelleen. Tilalla on sekä lihakarjaa että lampaista. Laitumet ovat lähinnä metsälaitumia, hieman hakaakin löytyy. Kasvillisuus ei ole erityisen edustava. Osa laitumesta on harvennettu voimakkaasti muutama vuosi sitten. Gloetin pohjoisrannalla on sekametsälaidunta (mänty-rauduskoivu) ja pieni havu-lehtipuuhaika sekä keskellä peltolaidunta. Valtalajeja ovat mm. kangasmaitikka, tuoksusimake, nurmirölli, oravanmarja, valkovuokko ja mustikka.

Huomionarvoisia ovat heinäratamo, mäkilemmikki ja mäkikaura. Hästholmenin niemen tyvellä on melko korkean kallion etelärinteessä harvennettua VT-MT-mäntymetsää, jossa on hakamaapiirteitä sekä pohjoisrinteessä voimakkaasti harvennettua OMT-sekametsää. Laidunkäyttö ei täällä näy erityisen voimakkaana. Hästholmenin lahden pohjukassa on pieni rantaniitty ruovikon sisäpuolella. Saravaltaista rantaniittyä ei laidunneta joka vuosi.

Hoitotarve: Laidunnuspainetta voisi paikoitellen lisätä.

30 EKENÄS, Kila beten

Grundkartsblad: 201102

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66532: 2886 nhn:nhö 66528: 2878

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 8.8

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: skogsbete, annan, hage

Beskrivning av området: Norr om Hangö udd, på västra stranden av Gennarbyviken mitt emot Skogby bruk, finns en mångdelad betesmark på en smal udde. Området hade varit obetat i åtminstone 20 år före 1975, varefter betet återupptogs. Området betas numera av köttboskap och får. Största delen av betesmarkerna utgörs av ett skogsbete, men även lhagmark påträffas. Vegetationen är inte speciellt representativ. En del av områdets skog har gallrats kraftigt. Norr om Gloet finns ett blandskogsbete (tall-vårtbjörk), en liten barr-lövträdshage och i mitten en åkervall. Som dominerande arter påträffas bl.a. ängskovall, vårbrodd, rödven, ekorrbär, vitsippa och blåbär. Svartkämpar, backförgätmigej och luddhavre är beaktansvärda. Vid basen av Hästholmen (en udde) finns gallrad VT-MT-tallskog i en ganska hög mot syd vättande klippsluttning, som uppvisar hagmarksdrag. På nordsluttningen finns en kraftigt gallrad OMT-blandskog. På detta område är betetrycket inte speciellt kraftigt. I botten av viken vid Hästholmen finns en liten starrdominerad strandäng mitt inne bland vassen. Strandängen betas inte varje år.

Skötselbehov: Betetrycket bör ställvis ökas.

31 TAMMISAARI, Snappertunan kirkonmäen niitty

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66588: 3134 akp:aki: 66587: 3133

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.05

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: keto

Alueen kuvaus: Valtakunnallisesti arvokkaalla Snappertunanjoen-Fagervikin maisema-alueella, Snappertunan kirkonmäen lounaisrinteessä, sijaitsee aivan tien vieressä pieni heinävaltainen rinneniitty. Melko jyrkällä kuivahkolla rinteellä on melko edustavaa kuivaa heinä- ja ruohoniittyä. Valtalajeja ovat mäkikaura, heinäkaura ja keltamatar. Myös heinäratamo on huomionarvoinen laji.

Hoitotarve: Tarvittavia hoitotoimia ovat niitto ja puuston sekä pensaston raivaus.

31 EKENÄS, Snappertuna kyrkbacke

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66588: 3134 nhn:nhö 66587: 3133

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.05

Värdeklass: P

Vårdbiototyp: torräng

Beskrivning av området: Denna lilla gräsdominerade äng befinner sig alldeles invid vägen på sydvästsluttningen av Snappertuna kyrkbacke. Området ligger inom gränserna för det nationellt värdefulla landskapsområdet vid Raseborgs å-Fagervik. Ängen på den ganska branta och torra sluttningen karakteriseras av en ganska representativ torr gräs- och örtängsvegetation. Som dominerande arter påträffas luddhavre, knylhavre och gulmåra. Även svartkämpar är en beaktansvärd art.

Skötselbehov: Ängen bör slås och trädbeståndet samt buskarna röjas.

32 TAMMISAARI, Klöveråkernin keto

Peruskarttalehti: 201303

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66465: 2974 akp:aki: 66465: 2974

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: niittyräpelö (aE)

Perinnemaisematypit: keto, kallioketo

Alueen kuvaus: Älgön saaren luoteisosassa, Ljuvvikenin ja Lillträsketin välillä sijaitsee kesantopelto, johon työntyy lännestä muinoin laidunnettu kalliokieleke. Kasvillisuus kuvastaa alueen karuutta, lukuunottamatta kapeaa paremman kivilajin suonta, joka alueen koillisosassa nousee pintaan. Tässä on luultavasti kalkkivaikutteista pienruohoketoa valtalajinaan heinäratamo. Pienruohokedolla kasvaa Uudellamaalla erittäin uhanalainen niittyräpelö. Muutoin kasvillisuus on tavanomaista karua pienruohoketoa valtalajeina mm. lampaannata, metsälauha ja mäkikuisma, tai karua kallioketoa. Avoimet kohdat ovat kasvamassa umpeen, kun sananjalka ja puiden taimet valtaavat alaa.

Hoitotarve: Pikaisesti tarvittavia hoitotoimia olisivat taimien ja nuorten puiden poistaminen, sananjalan vähentäminen sekä laidunnus tai niitto.

32 EKENÄS, Klöveråkerns torräng

Grundkartsblad: 201303

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66465: 2974 nhn:nhö 66465: 2974

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: darrgräs (rA)

Vårdbiototyp: torräng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I de nordvästra delarna av Älgö, mellan Ljuvviken och Lillträsket, finns en trädesåker. Från väster tränger en klippudde in på åkern, som tidigare varit betad. Områdets karghet avspeglas klart i områdets vegetation, förutom i nordöst där ett stråk med någon rikare bergart påverkar artsam-

mansättningen. Här finns en sannolikt kalkpåverkad lågörtstorräng som domineras av svartkämpar. På denna äng växer även det i Nyland akut utrotningshotade darrgräset. Härutöver karakteriseras växtligheten av en vanligare karg lågörtstorrängsvegetation med dominerande arter ss. fårsvingel, krustätel och fyrkantig johannesört. Även hållmarkstorräng förekommer. De öppna partierna håller på att växa igen med örnbräken och trädplantor.

Skötselbehov: Området fordrar snabba skötselåtgärder inbegripande röjning av träd- och buskbeståndet, röjning av örnbräken samt bete eller slåtter.

33 TAMMISAARI, Kopparön rantaniitty

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66500: 3056 akp:aki: 66499: 3054

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.6

Maanomistaja: yhteisö

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): harvinainen kasvillisuus, uhanalainen laji: jouhiluikka (aSt)

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandet saarella, Kopparön pohjoisreunassa olevan lahden etelärannalla on melko äskettäin laidunnettu rantaniittykaistale, joka on paikoin pohjavesivaikutteinen. Pääosa alueesta on ruovikon valtaamaa. Ruovikon sisäpuolella on vain 5–6 m leveä, matala niittykasvillisuusvyöhyke, joka koostuu ainakin kuudesta eri kasviyhdyskunnasta. Lajisto on hyvä. Rantaniitty koostuu suurimmaksi osaksi järviruokoyhdyskunnasta, meriluikka-rönsyrölli-yhdyskunnasta ja tupassarayhdyskunnasta. Lisäksi on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavilviläniittyä, hernesarayhdyskuntaa ja hirssisarayhdyskuntaa. Kahden viimeksi mainitun, nykyisin harvinaisen rantaniitty-yhdyskunnan valtalajeja ovat mm. sirohernesara, jouhiluikka ja jokapaikansara. Huomionarvoisia kasveja ovat jouhiluikka, hirssisara, käärmeenkieli, isorantasappi ja sirohernesara.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus tulisi pikaisesti aloittaa uudelleen.

33 EKENÄS, Kopparö strandäng

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinator: öhn:öhö 66500: 3056 nhn:nhö 66499: 3054

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.6

Markägare: samfund

Värdeklass: P

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): sällsynt vegetation, utrotningshotad art: tagelsäv (rHd)

Vårdbiototyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: På Skärlandet längs södra stranden av den vik som finns norr om Kopparö finns ett strandavsnitt som betades ännu relativt nyligen. Området är ställvist grundvattenspåverkat. Största delen av området har erövrats av vass, och innanför vassbältet finns endast en 5–6 m brett bälte med låg ängsvegetation. Detta består åtminstone av sex olika vegetationssamhällen. Artsammansättningen är god. Största delen av strandängen upptas av vasssamhället, agnsäv-krypvensamhället och styltstarrsamhället. Härutöver påträffas också krypven-madrör-salttågsamhället, ärtstarrsamhället och hirsstarrsamhället. De två sistnämnda numera sällsynta strandängssamhällena domineras av bl.a. liten

ärtstarr, tagelsäv och hundstarr. Beaktansvärda växter är tagelsäv, hirsstarr, ormtunga, kustarun och liten ärtstarr.

Skötselbehov: Betet med nötboskap bör snabbt återupptas.

34 TAMMISAARI, Raaseporin rinneriityt

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66581: 3132 akp:aki: 66579: 3130

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): uhanalainen laji: ketopiippo (aV), kulttuurihistoriallinen arvo, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyytit: niitty, keto

Alueen kuvaus: Snappertunan kirkosta hieman etelään sijaitsevan Raaseporin raunioiden ympäristö on melko umpeenkasvanutta, mutta pari pienialaista rinneriityä on säilynyt. Kohde kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Snappertunanjoen-Fagervikin maisema-alueeseen. Niittyjen kasvillisuus on vaihtelevaa ja paikoin runsaslajista, ja niityt ovat tärkeä osa Raaseporin muinaismuistokokonaisuutta. Pienellä rinneriityllä raunioille lännestä vievän tien varrella on melko edustavaa tuoretta pienruohoniityä, valtalajeina metsäapila, ahdekaunokki, ahomatar ja timotei. Huomionarvoisia ovat Uudellamaalla vaarantunut ketopiippo, hakarasara, harmaapaimulehti, heinäratamo ja mäkikaura. Osa-alueella on myös kosteaa nurmilauhavaltaista heinäniityä. Osa niitystä niitetään vuosittain, osaa laiduntavat lampaat. Rauniokumpareen etelärinteessä muurien ympäröimällä kuivahkolla rinneriityllä heinävaltainen kasvillisuus on melko edustava ja lajirikaskin, joskin melko korkeakasvuinen. Valtalajit ovat heinäkau-ra, metsäapila, hakarasara ja niittynätkelmä. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, kevätesikko, tummatulikukka, iharuusu, idänukonputki ja mäkivirvilä. Niittyä niitetään mahdollisesti silloin tällöin. Sananjalka ja haapa valtaavat niityillä alaa.

Hoitotarve: Säännöllinen niitto, sananjalan ja haavan taimien poistaminen ovat tarvittavia hoitotoimia.

34 EKENÄS, Raseborgs ängar

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66581: 3132 nhn:nhö 66579: 3130

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.2

Värdeklass: P

Faktorer inverkannde på värdeklassificeringen: (+): utrotningshotad art: knippfryle (rS), kulturhistoriskt värde, landskapsmässigt värde

Värdbiototyp: äng, torräng

Beskrivning av området: Miljön en bit söder om Snappertuna kyrka invid Raseborgs ruiner är ganska igenvuxen, men ett par mindre ängsslutningar har bevarats. Området är en del av Raseborgs å-Fagervik nationellt värdefulla landskapsområde. Vegetationen är omväxlande, ställvis ganska artrik och ängarna är en viktig del av Raseborgs fornminnesområde. På den lilla ängsslutting som finns väster om ruinerna invid en väg finns en ganska representativ frisk lågörtsäng med dominerande arter ss. skogsklöver, rödklint, vitmåra och timotej. Beaktansvärda är den i Nyland sårbara knippfrylen, piggstarr, sammetsdaggekåpa, svartkämpar och luddhavre. En annan del av området karakteriseras av en fuktig

tuvtäteldominerad gräsängsvegetation. En del av denna ängen slås årligen, och en annan del betas av får. På den relativt torra ängssluttnings som ligger på sydslutningen runt ruinerna dominerar en ganska representativ och artrik gräsvegetation, även om den även är ganska högvuxen. Den torra gräs- och örtängen uppvisar också friska drag. Som dominerande arter påträffas knylhavre, skogsklöver, piggstarr och ängsvial. Beaktansvärda är piggstarr, gullviva, mörkt kungsljus, hartsros, sibirisk björnfloka och sparvvicker. Ängen slås möjligen då och då. Örnbräken och asp håller på att invadera ängen.

Skötselbehov: För att bibehålla sitt värde fordrar området regelbunden slåtter, avlägsnande av örnbräken och unga aspar.

35 TAMMISAARI, Herrgårdin laidun

Peruskarttalehti: 201211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66701: 2854 akp:aki 66699: 2853

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: niitty, haka, metsälaidun, kallioketo

Alueen kuvaus: Sillbölen kylässä, lähellä Frankböleträsketiä on Lillträskin ja Herrgårdin välissä pieni peltojen ympäröimä entinen laidunkumpare. Lypsykarjan laidunnus loppui lähes kymmenen vuotta sitten. Kasvillisuus on vielä melko edustava ja koostuu tuoreesta pienruohonitiytystä, hakamaista ja metsälaitumista. Entinen laidunalue on ollut pihapiirinä hyvin kauan sitten. Karuhkolla pitkänomaisella kumpareella on enimmäkseen tuoretta niittyä. Melko edustavan, tuoreen pienruohonitiytyn valtalajit ovat mm. päivänkakkara, ahdekaunokki, tuoksumake, nurmirölli ja valkovuokko. Lisäksi on karua kallioketoa, mäntyhakaa, havu- ja lehtipuuhakaa, koivuhakaa sekä kuusi-mäntymetsälaidunta. Huomionarvoisia kasveja ovat hina, jäkki, hietalemmikki ja syyllälinnunherne.

Hoitotarve: Laidunnus olisi tarpeen aloittaa uudelleen.

35 EKENÄS, Herrgård betesmark

Grundkartsblad: 201211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66701: 2854 nhn:nhö 66699: 2853

Landskapsprovins: Suomenlahden rannikkoseutu

Areal (ha): 1.3

Markägare: privat

Värdeklass: P

Vårdbiotyyp: äng, hage, skogsbete, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I närheten av Frankböleträsket i Sillböle, mellan Lillträsk och Herrgård, finns en liten fordom betad beteskulle mitt ute på åkerslätten. Området betades ännu för tio år sedan av nötboskap. Vegetationen är ännu ganska representativ och karakteriseras av en frisk lågörteräng, en hagmark och ett skogsbete. Det gamla betet har för länge sedan varit en gårdsplan. Den relativt karga och långsträckt kullen är i huvudsak bevuxen av en frisk ängsvegetation. Den relativt representativa friska lågörterängen domineras av bl.a. prästkraige, rödklint, vårbrodd, rödven och vitsippa. Dessutom påträffas karg hållmarkstorräng, tallhagmark, barr- och lövträdshagmark, björkhagmark samt gran-tallskogsbete. Knägräs, stagg, vårförgätmigej och gökärt är beaktansvärda.

Skötselbehov: Bete bör återupptas..

36 TAMMISAARI, Korsängens kallioketo

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66498: 3048 akp:aki: 66497: 3047

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Kallioalue sijaitsee aivan valtakunnallisesti arvokkaan Skärlandetin maisema- alueen tuntumassa Bergholmenin itäpuolella, vajaa 50 m merenrannasta. Metsän ympäröimää kalkkipitoista kalliokumpareta on muinoin laidunnettu. Puusto on harva, mutta erityisesti katajia ja muita pensaita, on runsaasti. Kasvillisuus on melko monilajinen. Kalkkivaikutteisen kalliokedon valtalajeja ovat mm. keltamaksaruoho, ruoholaukka ja ahomansikka. Tuoreen pienruohoniityn valtalajeina tavataan nurmirölliä, metsälauhaa, heinätahtimöä ja rätvänää. Huomionarvoiset kasvilajit ovat hirssisara, ruoholaukka ja mäkikaura.

Hoitotarve: Puiden ja pensaiden raivaus sekä laidunnus ovat tarpeellisia hoito-toimia.

36 EKENÄS, Korsängens hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66498: 3048 nhn:nhö 66497: 3047

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Värdeklass: P

Värdbiotyyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Denna hällmarkstorräng ligger öster om Bergholm, endast 50 m från stranden och mycket nära gränsen till Skärlandets nationellt värdefulla landskapsområde. Klippan som är kalkförande och omges av skog har förr i tiden betas. Områdets trädbestånd är glest, men buskar, speciellt enar, finns rikligt. Vegetationen på den kalkpåverkade hällmarkstorrängen är relativt artrik och domineras av bl.a. gul fetknopp, gräslök och smultron. På den friska lågörsängen dominerar rödven, kruståtel, grässtjärnblomma och blodrot. Hirsstarr, gräslök och luddhavre är beaktansvärda.

Skötselbehov: Trädbeståndet bör gallras och buskarna röjas. Vidare bör området betas.

37 TAMMISAARI, Skallholmenin laitumet

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66475: 3025 akp:aki: 66471: 3020

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 13.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, muu

Alueen kuvaus: Skärlandetin Skäldön kylän eteläpuolella sijaitseva Skallholmenin kallioinen saari on pääasiassa hiehojen laiduntama, mutta se lienee ollut välillä pitkäkhön aikaa laiduntamatta. Karut ja vaikeakulkuiset kalliomänniköt vallitsevat saarella. Harvinaiseksi muuttuneen saarilaidunnuksen edustajana alue on kuitenkin arvokas. Harvoissa painanteissa on entisiä peltoja. Kasvillisuus on

kalliomännikköä ja MT-männikköä, valtalajeina mm. metsälauha ja mustikka. Huomionarvoinen on mäkivirvilä. Metsiä on harvennettu voimaperäisesti. Näkymät etelärannan korkeilta rantakallioilta ovat hienot.
Hoitotarve: Laidunnuspainetta voisi lisätä tuntuvasti.

37 EKENÄS, Skallholmens betesmarker

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66475: 3025 nhn:nhö 66471: 3020

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 13.4

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotyyp: skogsbete, annan

Beskrivning av området: Den klippiga ön Skallholmen söder om Skäldö på Skärlandet betas numera till största delen av kvigor. Tidigare har ön med all sannolikhet varit obetad under en längre tid. Karga och svårframkomliga talldominerade hällmarker dominerar ön. Som en representant för den numera allt ovanligare skärgårdsbeteskulturen är området emellertid värdefullt. I de fåtaliga sänkorna finns gamla åkrar. Vegetationen domineras av hällmarkstallskog och MT-tallskog, med dominerande arter ss. kruståtel och blåbär. Sparvvickern är beaktansvärd. Utsikten från de höga klipporna på öns södra sida är vacker.

Skötselbehov: Betetrycket kunde ökas betydligt.

38 TAMMISAARI, Kjulbölen kallioketo

Peruskarttalehti: 201407

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66578: 3160 akp:aki: 66577: 3160

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.4

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: kallioketo

Alueen kuvaus: Snappertunan kylästä kaakkoon vievän tien varrella sijaitsee kallioketo Kjulbölen tilan pihapiirissä. Kalliota ei ole laidunnettu pitkään aikaan. Paikoin heinittyneen alueen valtalajeja ovat ruoholaukka, mäkivirvilä, keltamata ja keltamaksaruoho. Huomionarvoisia kasveja ovat pihakurjenpolvi, jänönapila, ruoholaukka, mäkivirvilä, mäkilemmikki ja mali. Tieltä katsottuna kallio-kumpare on maisemallisesti keskeinen.

Hoitotarve: Ajoittainen niitto olisi eduksi.

38 EKENÄS, Kjulböle hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 201407

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66578: 3160 nhn:nhö 66577: 3160

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.4

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotyyp: hällmarkstorräng

Beskrivning av området: Invid vägen som leder mot sydöst från Snappertuna finns en hållmarkstorräng på Kjulböle hemmans gårdsplan. Hållmarken har inte betats på en längre tid. Området som ställvis är igenvuxet med gräs, domineras av gräslök, sparvvicker, gulmåra och gul fetknopp. Beaktansvärda är sparvnäva, harklöver, gräslök, sparvvicker, backförgätnigej och malört. Sett från vägen är beteskullen ett centralt landskapsobjekt.

Skötselbehov: Tidvis slåtter skulle vara till fördel.

39 TAMMISAARI, Nedergården laitumet

Peruskarttalehti: 201109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66536: 2746 akp:aki: 66534: 2744

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 3.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Bromarvin kirkonkylästä lounaaseen, Övergården koillispuolella sijaitsevan arvokkaan lintulahden länsirannalla on Bredvikenin pohjukassa kallioinen ja kivikkoinen mäntyhaka ja siihen liittyvä laidunnettu rantaniitty. Peltolaitumen yhteydessä oleva nautakarjan laidun on pahasti ylilaidunnettu. Lihakarjaa ja mulleja pidetään alueella toukokuusta marraskuuhun. Mäntyhaka on maisemallisesti erikoinen ja näyttävä. Haassa on runsaasti kauniita pylväskattajia. Rantaniityllä vallitsevat järvi-, sinikaisla-, meriluikka-rönsyrölli- ja punanatahdyskunnat. Kasvillisuus ei ole erityisen edustava.

Hoitotarve: Nykyisellä hoidolla alue menettää arvonsa perinnebiotooppina. Aluetta tulisi laiduntaa erillään peltolaitumesta ja välttää lisärehun antamista laitumelle.

39 EKENÄS, Nedergård betesmarker

Grundkartsblad: 201109

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66536: 2746 nhn:nhö 66534: 2744

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 3.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: havsstrandäng, hage

Beskrivning av området: Sydväst om Bromarv kyrkoby, nordöst om Övergård vid den fågelmässigt sett värdefulla Bredvikens vikbotten finns en stenig tallhage och en betad strandäng som är i kontakt med denna. Området är också i kontakt med en åkervall och uppvisar därmed klara tecken på övergödning. Köttboskap och tjurkalvar betar området från maj till november. Tallhagen är landskapsmässigt speciell och vacker. Här finns rikligt av vackra pelarenar. Strandängen karakteriseras av vass-, blåsäv-, agnsäv-krypven- och rödsvingelsamhällen. Vegetationen är inte speciellt representativ.

Skötselbehov: Om den nutida skötseln fortskrider så kommer området att mista sitt värde som vårdbiotop. Området bör betas avskilt från åkervallen och djuren bör ej förses med tilläggsfoder.

40 TAMMISAARI, Bodalin laitumet

Peruskarttalehti: 201210

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66616: 2866 akp:aki: 66615: 2865

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: merenrantaniitty, haka

Alueen kuvaus: Gundbystä pohjoiseen sijaitsee Bodalin talon pohjois- ja itäpuolella, viljelylaitumien yhteydessä kapea nautakarjan laidunalue rannassa. Pieni, tuore, heinäinen havu- ja lehtipuuhakalaikku aivan tilan tuntumassa, pihan pohjoispuolella, sisältää myös kangaskedon tapaista kasvillisuutta, valtalajeina metsälauha, nurmirölli, mustikka, rohtotädyke ja kissankello. Huomionarvoisia ovat hakarasara, mäkikaura, idänukonputki ja harmaapöimulehti. Edellisen itäpuolinen kapea rantaniitty on pienialaisena joutunut kovan tallauksen kohteeksi. Kasvillisuus ei ole edustava. Rantaniityn itäpuolella olevan tervaleppähaan puusto on edustava, mutta tuore ja heinäinen kasvillisuus on vähemmän edustava. Huomionarvoiset kasvilajit ovat mäkikaura ja harmaapöimulehti. Laidun sijaitsee maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitotarve: Rehevöitymisen estämiseksi hakaa olisi tarpeen laiduntaa erillään laidunnurmesta.

40 EKENÄS, Bodal beten

Grundkartsblad: 201210

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66616: 2866 nhn:nhö 66615: 2865

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 1.1

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: havssträndäng, hage

Beskrivning av området: Norr om Gundby, norr och öster om Bodal hemman, finns ett litet betesområde invid stranden. Området har kontakt med de intilliggande åkervallarna och betas av nötboskap. Det lilla område som finns på huvudbyggnadens norra sida karakteriseras av en frisk och gräsdominerad liten barr- och lövträdshage, men här finns även vegetation som har drag av hedmarkstorräng. Vegetationen domineras av krustätel, rödven, blåbär, ärenpris och liten blåklöcka. Piggstarr, luddhavre, sammetsdaggekåpa och sibirisk björnfloka är beaktansvärda. Öster om detta delområde finns en smal strändäng som p.g.a. sin ringa storlek har fått utstå en kraftigt tramptryck, vilket lett till att vegetationen är icke-representativ. Alhagen öster om strändängen har ett representativt trädbestånd, men den friska och gräsdominerade undervegetationen är mindre representativ. Luddhavre och sammetsdaggekåpa är beaktansvärda. Betesmarken ligger innanför gränserna till ett värdefullt landskapsområde.

Skötselbehov: För att hejda övergödningsprocessen bör hagmarken betas avskilt från betesvallen.

41 TAMMISAARI, Rekubyn pihaketo

Peruskarttalehti: 201207

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66572: 2761 akp:aki: 66571: 2759

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.7

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: keto

Alueen kuvaus: Bromarvin kirkonkylästä lounaaseen, Rekubyn tilan pihan etelä- ja itäosat ovat kaunista, runsaskukkaista, mutta heinävaltaista niittyä. Lajisto ei ole erityisen hyvä. Kuiva heinä- ja ruohoniityn valtalajeina ovat mäkikaura, keltamatar, pukinjuuri ja nurmirölli.

Hoitotarve: Niitto loppukesästä on sopiva hoito kedolle.

41 EKENÄS, Rekuby torräng

Grundkartsblad: 201207

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66572: 2761 nhn:nhö 66571: 2759

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.7

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: torräng

Beskrivning av området: Sydväst om Bromarv kyrkoby, invid Rekuby hemman finns några vackra, blomrika men gräsdominerade ängar. Artsammansättningen är inte speciellt representativ. Den torra gräs- och örtängen domineras av luddhavre, gulmåra, bockrot och rödven.

Skötselbehov: Slätter i slutet av sommaren skulle vara en bra skötselmetod.

42 TAMMISAARI, Högholmenin niitty-laikku

Peruskarttalehti: 201401

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66552: 3004 akp:aki: 66552: 3003

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.01

Maanomistaja: kaupunki

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Ramsholmenin eteläpuolella, Högholmenin saaren länsikärjessä on kalliainen niemi, jonka rantakalliolla, ruovikon sisäpuolella on pieni niitty-laikku. Niemi on suosittu näköalapaikka polkuineen ja penkkeineen. Osittain kausikostealle niitylle on levinnyt melko runsaasti puita ja pensaita. Kasvillisuus on tuoretta pienruohoniittyä, valtalajeinaan hina, nurmirölli, rätvänä ja tuokusumake. Lisäksi on kuivaa heinäniittyä. Huomionarvoiset kasvilajit ovat hirsisara, hina ja mäkikaura. Saarta on laidunnettu kauan sitten ja se on nykyään osa rantojensuojeluohjelman kohdetta.

Hoitotarve: Niittyä tulisi hoitaa ajoittain niittämällä sekä raivaamalla vesaikkoja.

42 EKENÄS, Högholmens ängsplätt

Grundkartsblad: 201401

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66552: 3004 nhn:nhö 66552: 3003

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.01

Markägare: staden

Värdeklass: P-

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: I de västligaste delarna av Högholmen, belägen söder om Ramsholmen, finns en klippig udde på vilken det finns en liten ängsplätt inne bland vassen uppe på klipporna. Udden är en populär utsiktsplats med stigar och bänkar. Den tidvist fuktiga ängen är till ganska stor del bevuxen med träd och buskar. Vegetationen karakteriseras av en frisk lågörtsäng, på vilken knägräs, rödven, blodrot och vårbrodd dominerar. Här finns även torr gräsängsvegetation. Hirsstarr, knägräs och luddhavre är beaktansvärda. Ön har betats förr i tiden och är numera inkluderad i strandskyddsprogrammet.
Skötselbehov: Ängen bör tidvis hävdas genom slåtter. Sly bör dessutom röjas bort.

43 TAMMISAARI, Åkernäsin rantaniitty

Peruskarttalehti: 201306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66479: 3030 akp:aki: 66478: 3029

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: merenrantaniitty

Alueen kuvaus: Skärlandet eteläosassa sijaitsee Skäldön kylän eteläpuolella suhteellisen äskettäin laidunnettu rantaniitty maisemallisesti keskeisellä paikalla, Stens- ja Nabbfladan välisellä kapealla kannaksella. Vyöhykkeisessä kasvillisuudessa on rönsyrölli-luhtakastikka-suolavihviläniittyä (n. 60 % niitystä), punanatayhdyskuntaa, järviruokoyhdyskuntaa ja meriluikka-rönsyrölli-yhdyskuntaa. Huomionarvoisia kasveja ovat isorantasappi, jäkki ja käärmeenkieli. Kohde sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitotarve: Rantaniitylle soveliainta hoitoa olisi laidunnuksen aloittaminen uudelleen.

43 EKENÄS, Åkernäs strandäng

Grundkartsblad: 201306

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66479: 3030 nhn:nhö 66478: 3029

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.5

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiotyyp: havsstrandäng

Beskrivning av området: Söder om Skäldö på Skärlandet innanför gränserna av det nationellt sett värdefulla landskapsområdet finns en strandäng som betades ännu relativt nyligen. Ängen ligger landskapsmässigt centralt på ett smalt näs mellan Stens- och Nabbfladan. Den zonerade vegetationen karakteriseras av krypven-madrör-salvtågsamhällen (på ca. 60 % av ängen), rödsvingelsamhällen, vassamhällen och agnsäv-krypvensamhällen. Kustarun, stagg och ormtunga är beaktansvärda.

Skötselbehov: Strandängen skulle skötas bäst om betet återupptogs.

44 TAMMISAARI, Sillbölen niitty

Peruskarttalehti: 201211

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66692: 2851 akp:aki 66689: 2848

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyytit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Tenholan kirkonkylästä luoteeseen, Frankböleträsketin lounaispuolella sijaitsee Sjögårdista 400 m luoteeseen käytöstä jäänyt, melko tasainen niitty pellon ja ladon välissä. Niityllä on havaittavissa umpeenkasvua, vaikka sillä on vielä tuoretta pienruohoniittykasvillisuutta. Alueella on myös jonkin verran karua kallioketoa ja tuoretta heinäniittyä. Huomionarvoiset kasvit ovat hina, jäkki, mäkivirvilä, syyäläinnunherne ja mäkikaura. Niityn liepeillä on kauriita katajia.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnuksen uudelleen aloittaminen on suositeltavaa.

44 EKENÄS, Sillböle äng

Grundkartsblad: 201211

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66692: 2851 nhn:nhö 66689: 2848

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Markägare: privat

Värdeklass: P-

Vårdbiototyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: Nordväst om Tenala kyrkoby 400 m nordväst om Sjögård, som i sin tur ligger sydväst om Frankböleträsket, finns en numera obetad äng mellan en lada och åkrarna. Ängen håller på att växa igen, men uppvisar ännu en frisk lågörtängsvegetation. På området finns även i någon mån karg hållmarkstorrängs- och frisk gräsängsvegetation. Beaktansvärda är knägräs, stagg, sparvvicker, gökärt och luddhavre. Vid ängens kant finns vackra enar.

Skötselbehov: Bete med nötboskap rekommenderas.

1 TUUSULA, Nahkelan metsälaidun

Peruskarttalehti: 204305 & 204306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67015: 3859 akp:aki: 67013: 3857

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 3.2

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: metsälaidun

Alueen kuvaus: Nahkelassa, Silkon ja Arolan välisessä metsässä on Tuusulan ainoa jäljellä oleva laidunnettu metsälaidun, joka on kuitenkin peltolaitumien yhteydessä. Laidunnuksessa on ollut ajoittain taukoja. Aluetta laiduntavat hiehot. Kuusi-rauduskoivumetsälaidun on rehevöityvä valtalajeinaan syysmaitiainen, mustikka, nurmirölli, metsälauha ja puolukka.

Hoitotarve: Metsälaidunta olisi tarpeen laiduntaa erillään peltolaitumista. Puuston harventaminen olisi eduksi.

2 TUUSULA, Tuusulanjärven rantaniitty

Peruskarttalehti: 204306

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67055: 3925 akp:aki: 67052: 3923

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.6

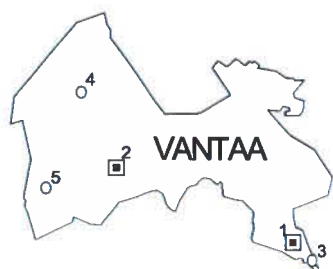
Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: järvenrantaniitty, muu, niitty

Alueen kuvaus: Tuusulanjärven luoteisrannalla Ruskealan kylässä, aivan Sarsalanojan pohjoispuolella sijaitsee kapea rantaniitty. Lehmien ja hiehojen laiduntama alue on kuitenkin osittain varsin rehevöitynyt johtuen siitä, että alue on ollut aiemmin yhteydessä nurmilaitumiin. Nyt aluetta laidunnetaan emolehmillä ja hiehoilla. Noin 30 eläintä on laitumella lyhyen aikaa usean kerran kesän aikana. Melko edustavana säilyneellä rantaniityllä on viiltosaravaltaista suursararantaniittyä, järvikaislayhdyskuntaa ja korkeakasvuista rantaniittyä (valtalajeina luh-takastikka ym.) sekä pienialaisena matalakasvuista jokapaikansarayhdyskuntaa. Rantaniitylle on levinnyt nuoria tervaleppiä. Sen yläpuolella on entistä peltoa sekä sen ja rannan välillä paikoin erittäin kapealti tuoretta niittyä.

Hoitotarve: Nykyinen laidunnus erillään laidunnurmesta on sopiva. Pajuja ja nuoria leppiä on hyvä raivata rantaniityltä.

1 VANTAA, Westerkullan entiset laitumet

Peruskarttalehti: 204307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66832: 3974 akp:aki: 66829: 3970

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 2.4

Maanomistaja: yksityinen

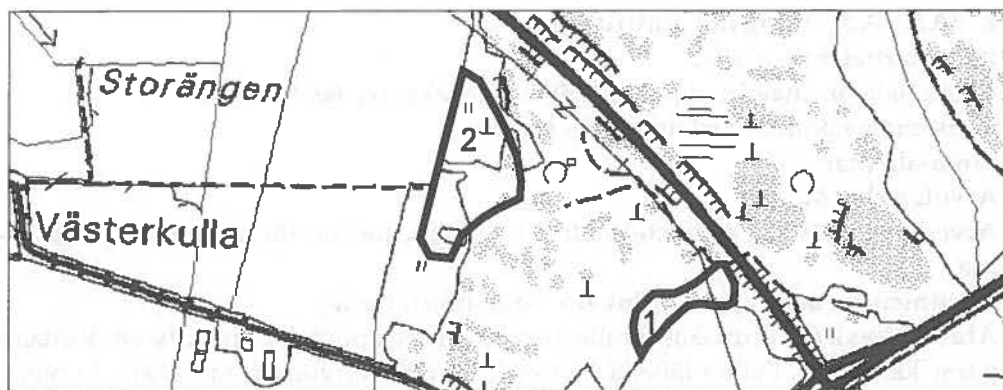
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, maisemallinen arvo

Perinnemaisematyypit: niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Vantaan itäosassa, kehä III:n ja Porvoontien risteyksessä sijaitsee laajahko metsä- ja niittyalue, jonka laidunnus lieene loppunut 1980-90-lukujen vaihteessa. Kallioisen alueen rinteillä tavataan entisiä metsälaitumia ja avoimia niittylaikkuja. Metsälaitumet on jätetty rajauksen ulkopuolelle. Niittylaikut ovat sekä maisemallisesti että kasvillisuutensa puolesta melko edustavia. Alueen itälaidalla aivan tien tuntumassa niityllä (osa-alue 1) on runsaasti katajaa. Kasvillisuus on kosteaa nurmilauhavaltaista heinäniittyä ja melko edustavaa tuoretta pienruohoniittyä. Viimeksi mainitun valtalajit ovat mm. siankärsämö, jakki, nurmirölli ja hina. Lisäksi on hieman tavanomaista kallioketoa. Huomion-arvoisia kasveja ovat hina, kartioakankaali, jakki ja hakarasara. Alue lieene jäänyt voimajohtopylvään alle inventoinnin jälkeen. Pohjoislaidalla on laajempi, kumpuileva ja kallioinen sekä kivikkoinen niitty (osa-alue 2), joka on maisemallisesti edustava. Puita on siellä täällä, samoin kalliopaljastumia ja lohkaraita. Katajaa on melko runsaasti. Pääosa alueesta on tuoretta heinäniittyä ja kosteaa heinäniittyä. Lisäksi on karua kallioketoa ja tuoretta pienruohoniittyä, jolla valtalajeina ovat siankärsämö, särmäkuisma, nurmirölli ja metsälauha. Alueella on myös vanha talon paikka.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus tulisi aloittaa uudelleen. Leppien ja muiden puunalkujen poisto olisi eduksi.

Westerckullan entiset laitumet

1:10 000

1 VANDA, Westerckulla gamla beten

Grundkartsblad: 204307

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66832: 3974 nhn:nhö 66829: 3970

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 2.4

Markägare: privat

Värdeklass: M-

Faktorer inverkan på värdeklassificeringen: (+): representativitet, landskapsmässigt värde

Vårdbiototyp: äng, hållmarkstorräng

Beskrivning av området: I de östra delarna av Vanda, vid korsningen av ring III och Borgåvägen, finns ett relativt vidsträckt skogs- och ängsområde där betet antagligen upphörde i början av 1990-talet. Längs sluttningen av området som domineras av hållmark finns gamla skogsbetesmarker och öppna ängsfläckar. Skogsbetena har lämnats utanför gränsdragningen. Ängsplättarna är både landskapsmässigt och floristiskt ganska representativa. I områdets östra del, alldeles invid vägen finns en äng (delområde 1) med många enar. Vegetationen karaktäriseras av en fuktig tuvtäteldominerad gräsäng och av en ganska representativ frisk lågörsäng. På den sistnämnda domineras växtligheten bl.a. av rölleka, stagg, rödven och knägräs. På området finns dessutom en något mera normal hållmarkstorräng. Knägräs, blåsuga, stagg och piggstarr är beaktansvärda. Området torde ha blivit under en kraftledning efter inventeringsåret. Längre norrut finns en landskapsmässigt sett vacker mera vidsträckt, kuperad, klippig och stenig äng (delområde 2). Träd, bara klippor och stenblock förekommer spridda här och där. Enen är ganska riklig. Största delen av området karaktäriseras av en frisk gräsäng som domineras av rölleka, fyrkantig johannesört, rödven och krus-tåtel. Här finns även en gammal husgrund.

Skötselbehov: Bete med nötboskap bör återupptas. Alar och andra trädplanter bör avlägsnas.

2 VANTAA, Vuotilan kallioketo

Peruskarttalehti: 204301

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66890: 3834 akp:aki: 66889: 3832

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 1.1

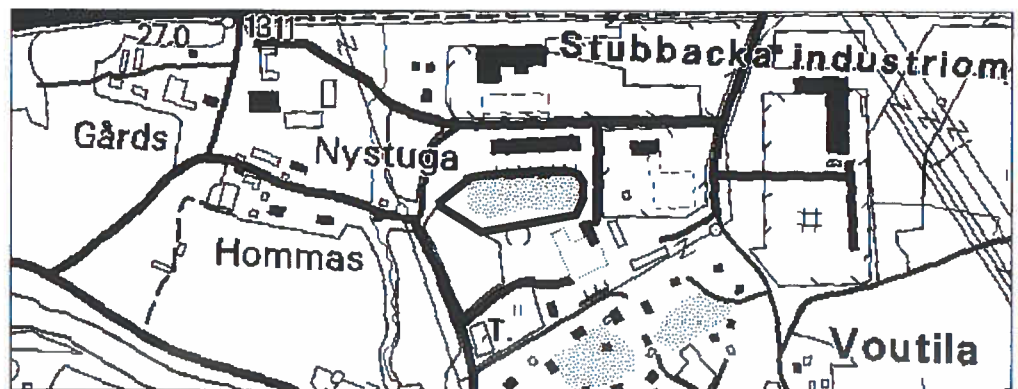
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus, useita huomionarvoisia lajeja

Perinnemaisematyypit: kallioketo, keto, niitty, (muu)

Alueen kuvaus: Tuupakan teollisuusalueen eteläpuolella on säilynyt Vantaan paras kallioketo. Pellon lähellä lännessä on rehevöitymisen merkkejä. Luoteiskulmassa on ilmeisesti aikonaan ollut asutusta ja täällä kasvaa muutama koristekasvi. Paras ketokasvillisuus on alueen länsiosissa. Edustavan kalliokedon valtalajeja ovat tuoksusimake, ahosuolaheinä, nurmirölli, kanerva ja keltamatar. Pienialaisesti kalliokedolla vallitsevat ketokäenminttu, mäkiarho ja ruotsinpitkähalko. Lisäksi on tavanomaista korkeakasvuista, kosteaa suurruohoniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat hietalemmikki, heinäratamo, ketokäenminttu, ruusuruoho, kevättädyke ja hakarasara.

Hoitotarve: Alueella olisi tarpeen niitto sekä puiden poisto.

Vuotilan kallioketo

1:10 000

2 VANDA, Brutuby hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204301

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66890: 3834 nhn:nhö 66889: 3832

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 1.1

Värdeklass: M-

Faktorer inverkande på värdeklassificeringen: (+): representativitet, flera beaktansvärda arter

Värdbiototyp: hällmarkstorräng, torräng, äng, (annan)

Beskrivning av området: Denna Vandas bästa hällmarkstorräng ligger söder om Stubbäck industriområde. Invid åkern uppvisar vegetationen spår av övergödning. I områdets nordvästra hörn har det tidigare uppenbarligen funnits bebyggelse och här påträffas bl.a. några prydnadsväxter. Den mest representativa hällmarkstorrängsvegetationen påträffas i områdets västra delar och vegetationen domineras här av vårbrodd, bergsyra, rödven, ljung och gulmåra. På mindre delar av hällmarkstorrängen dominerar harmynta, sandnäv och grusträv. På området finns dessutom en mera normal högvuxen fuktig högrötsängsvegetation. På

området växer flera beaktansvärda växtarter: vårförgätmigej, svartkämpar, harmynta, åkervädd, vårveronika och piggstarr.

Skötselbehov: Området är i behov av slåtter och dessutom borde trädbeståndet gallras.

3 VANTAA, Vikkullan kallioketo

Peruskarttalehti: 204307

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66816: 3987 akp:aki: 66815: 3986

Maisemamaakunta: Suomenlahden rannikkoseutu

Pinta-ala (ha): 0.3

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyytit: kallioketo, niitty, keto, (muu)

Alueen kuvaus: Vantaan kaakkoiskulmassa, Porvarinlahden perukassa on Vikkullan talon luona yksi Vantaan harvoista edustavista kalliokedoista. Hiekkatien länsipuolella sijaitsee isoin keto. Pääosa alueesta on melko edustavaa kallioketoa, jolla valtalajeja ovat mäkikattara, keltamaksaruoho, peltovirvilä ja mäkiarho. Huomionarvoisia kasveja ovat ruoholaukka, mäkikattara, nurmilaukka, kevätädyke, ketokarvaskallioinen ja hina.

Hoitotarve: Aluetta olisi hyvä niittää.

3 VANDA, Vikkulla hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204307

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66816: 3987 nhn:nhö 66815: 3986

Landskapsprovins: Finska vikens kustregion

Areal (ha): 0.3

Värdeklass: P+

Värdbiotyyp: hällmarkstorräng, äng, torräng, (annan)

Beskrivning av området: Vid Borgarstrandsviken i Vandas sydöstligaste hörn finns en av Vandas fåtaliga representativa hällmarkstorrängar. Ängarna ligger i en sandvägskorsning invid Vikkulla gård. Den största torrängen finns väster om sandvägen. Största delen av området utgörs av en ganska representativ hällmarkstorräng som domineras av luddlosta, gul fetknopp, duvvicker och sandnarv. Beaktansvärda är gräslök, luddlosta, backlök, vårveronika, gråbinka och knägräs.

Skötselbehov: Området skulle må bra av slåtter.

4 VANTAA, Tapolan niitty

Peruskarttalehti: 204302

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66946: 3808 akp:aki 66945: 3806

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.1

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: niitty

Alueen kuvaus: Seutulan länsipuolella, Königstedtin länsipuolella on Tapolan asuinalueen koillispuolella pari pientä rinneniittyä vanhojen peltojen laidoilla, asutuksen tuntumassa. Paahteiset ja kivikkoiset niittylaikut ovat heinittymässä, mutta kasvillisuudeltaan ne ovat vielä lähinnä tuoreita pienruohoniittyjä. Runsaista ovat mm. ahdekaunokki, ahomansikka, tuoksusimake, niittynätkelmä, nurmirölli ja keltamatara.

Hoitotarve: Niitto tai laidunnus tulisi kiireellisesti aloittaa uudelleen ja raivata aluetta.

4 VANDA, Tapola ängar

Grundkartsblad: 204302

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66946: 3808 nhn:nhö 66945: 3806

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.1

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: äng

Beskrivning av området: Lite väster om Köningstedt, som ligger väster om Sjöskog, finns ett par små ängssluttningar norr om Tapola bostadsområde invid några gamla åkrar. De soliga och steniga ängsplättarna håller tyvärr på att växa igen, men deras vegetation påminner ännu närmast om en frisk lågörtsäng. På området förekommer rikligt av bl.a. rödklint, smultron, vårbrodd, ängsvial, rödven och gulmåra.

Skötselbehov: Området bör röjas och slåtter eller bete bör med det snaraste återinledas.

5 VANTAA, Kakolanmäen kallioketo

Peruskarttalehti: 204301

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 66873: 3783 akp:aki: 66871: 3782

Maisemamaakunta: Eteläinen viljelyseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyytit: kallioketo, niitty

Alueen kuvaus: Vihdintien länsipuolella ja kehäkolmosen pohjoispuolella sijaitsevan Kakolanmäen luoteisrinteen tyvellä on kallioketo. Umpeutuva kallioketo on kasvistoltaan kohtalainen.

Kedolla on pieniä mäntyjä ja pihlajia. Reunoilla kasvaa enemmän puita. Kalliokedolla valtalajeja ovat mäkikaura, keltamatar, tuoksusimake, särmäkuisma ja nurmirölli. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura ja hietalemmikki. Alalaidalla on kosteaa suuruuhoniittyä.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen niittää ja poistaa siltä puiden ja pensaiden alut.

5 VANDA, Kakolabackens hällmarkstorräng

Grundkartsblad: 204301

Enhetskoordinater: öhn:öhö 66873: 3783 nhn:nhö 66871: 3782

Landskapsprovins: Den sydliga odlingsregionen

Areal (ha): 0.2

Värdeklass: P

Vårdbiotoptyp: hällmarkstorräng, äng

Beskrivning av området: Väster om Vichtisvägen och norr om ring III finns en liten hällmarkstorräng på Kakolabackens nordvästsluttning. Hällmarkstorrängens är igenväxande, men uppvisar ännu en tämligen god flora. Små tallar och rönнар förekommer spridda på området, och längs gränserna är träden ännu rikligare. Hällmarkstorrängens vegetation domineras av luddhavre, gulmåra, vårbrodd, fyrkantig johannesört och rödven. Luddhavre och vårförgätmigej är beaktansvärda. På området finns även en högörtsäng.

Skötselbehov: Området är i behov av slåtter och trädplantor samt buskar bör röjas bort.

1 VIHTI, Ryönän laitumet

Peruskarttalehti: 204103 ja 204106

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67064: 3452 akp:aki: 67054: 3440

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järviseutu

Pinta-ala (ha): 26.8

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: V

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): hieno niitty, erikoisuus, laajuus, uhanalainen laji: kirkiruoho (aE), useita huomionarvoisia lajeja, kulutus

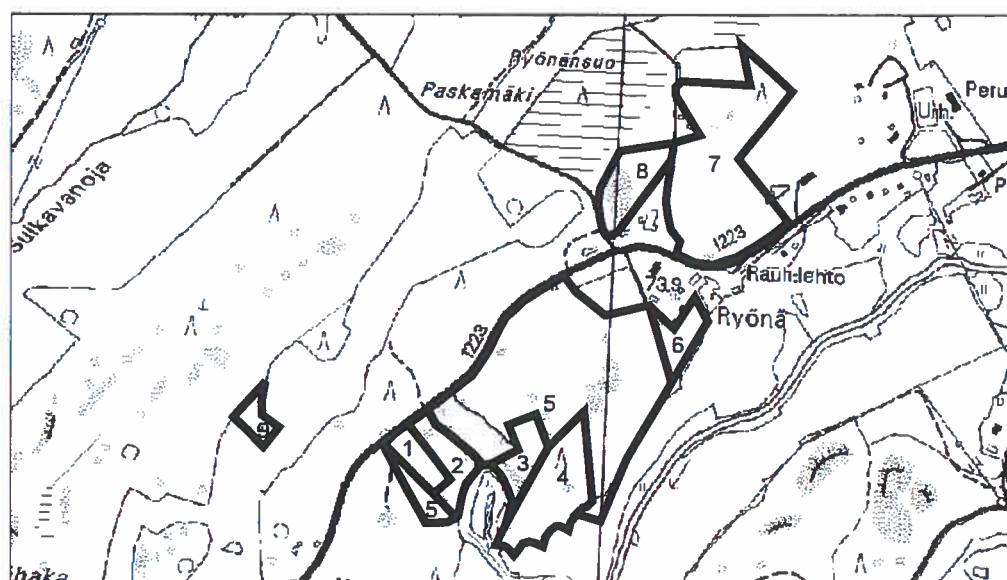
Perinnemaisematyytit: metsälaidun, haka, niitty, kallioketo

Alueen kuvaus: Jokikunnassa, Ryönän tilalla on laajat lihakarjan laidunalueet. Hyvin laaja ja monipuolinen alue sisältää sekä metsälaidunta, hakamaata että niittyä. Pääosa alueesta on metsälaidunta. Metsien käsittely poikkeaa tavanomaisesta. Umpeutuneita metsiä on vähitellen kunnostettu hakamaisiksi, pähkinäpensasta on suosittu ja hoitotoimin metsistä on saatu puustoltaan ja rakenteeltaan vaihtelevia. Lisäksi metsiä on paikoin uudistettu hakkuun jälkeen kulottamalla. Osa alueesta on rehevöitynyt, kun sille on tuotu heinän lajittelujätettä. Laitumet jakaantuvat useaan osa-alueeseen, joista selvästi merkittävin on osa-alue 9.

Länsiosassa on nurmilauhavaltainen kostea heinäniitty (osa-alue 1). Se on vanha pelto, josta puusto on raivattu pois kun se on otettu laidunalueeksi. Huomionarvoinen kasvi on hirssisara. Pähkinäpensashakaa (osa-alue 2) on hoidettu pähkinäkkönä. Muuta puustoa on vähitellen poistettu alueelta. Valtalajina on nurmirölli. Vanhan talon paikan ympärillä on kallioketoa (osa-alue 3). Lajisto on nurmiröllivaltaisella osalla melko hyvä, mutta kallio on selvästi rehevöitynyt ja niittynurmikka on vallannut puolet kalliosta. Huomionarvoisia ovat ketokäenminttu, mäkivirvilä, hiirenhäntä, laskospoimulehti ja hakarasara. Edellisen alapuolella kaakkoisrinteessä on pähkinäpensashakaa, jolla on myös pihlaja-, tuomi- ja harmaaleppävaltaisia osia (osa-alue 4). Rajauksen sisällä on pieni entinen pelto (peltokäyttö lopetettu 1960-luvun alussa). Huomionarvoisia kasveja ovat törrosara, hakarasara ja häränsilmä. Laaja metsälaidun (osa-alue 5) on pääosin kuusivaltainen, mutta puustoltaan melko vaihteleva. Se on osin rehevöitynyt, etenkin luoteisosastaan, jolla mm. pihatähtimö on runsas. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, sikojuuri ja korpinurmikka. Tilan eteläpuolinen kaakkoisrinne (osa-alue 6) on metsälaidunta, jonka itäreunaa on harvennettu hakamaisiksi. Kasvillisuus on melko rehevöitynyttä. Länsireunassa on kivinen puro, joka on sammallajistoltaan mielenkiintoinen. Tien pohjoispuolisella kuusimetsälaitumella (osa-alue 7) on havaittavissa perinteisen metsälaitumen piirteitä. Pääosin alue on tiheää kuusikkoa, mutta metsässä on muutamia pieniä niittyaukkoja. Länsilaidalla on rehevöitymisen merkkejä, mutta kasvillisuus on edustavaa, nimenomaan aukkokohtissa. Lounaisosasta metsä on harvennettu mänty-rauduskoivuvaltaiseksi sekametsähaaksi, jolla valtalajeja ovat nurmirölli ja valkoapila. Kallioinen metsälaidun (osa-alue 8) on osa-alueista vähiten edustava, voimakkaasti rehevöitynyt ja mm. nokkonen ja pihatähtimö ovat runsaita.

Muista osa-alueista erillään sijaitseva tuore niitty (osa-alue 9) on Uudenmaan parhaita tuoreita niittyjä. Tämä on osa-alueista perinnebiotooppina selvästi arvokkain. Hyvin edustavan niityn kasvillisuus on vaikeasti luokiteltavissa. Pääosalla niittyä valtalajeina ovat hietakastikka, purtojuuri, ketosilmäruoho ja nurmikaunokki. Tämä alue on lähinnä tuoretta suurruohoniittyä. Myös häränsilmä on niityllä runsas.

Ryönän laitumet

1:15 000

Niityllä kasvavat Uudellamaalla erittäin uhanalainen kirkiruoho, Uudenmaan sisämaassa varsin harvinainen särmäputki sekä huomionarvoiset nurmitatar, hirssisara, harmaapaimulehti, häränsilmä ja kelta-apila. Nurmiröllivaltainen kallioketo on kasvillisuudeltaan tavanomainen. Niittyä on kulotettu vuosittain ja sitä on laidunnettu loppukesästä. Laidunnuspaine niityllä ei ole ollut viime vuosina riittävä, vaan hietakastikan ja sananjalka on runsastuminen ongelmana.

Hoitotarve: Alueita on vähitellen johdonmukaisesti kunnostettu laidunalueiksi. Alueen metsien käsittely on lisännyt perinnebiotooppien arvoa. Sen sijaan rehevöityminen on ongelma. Lisärehun antoa eläimille on tarpeen välttää. Tuoreella niityllä (osa-alue 9) kulotus on erinomainen hoitotapa ja sen jatkaminen olisi ensiarvoista. Kulotus ei kuitenkaan yksin riitä. Niittyä on tarpeen joko niittää tai laiduntaa erillään peltolaitumista ja riittävällä laidunnuspaineella, jotta korkeat kasvit eivät runsastu.

2 VIHTI, Koiviston haka

Peruskarttalehti: 204109

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 67089: 3555 akp:aki: 67086: 3552

Maisemamaakunta: Kiskon-Vihdin järvisu

Pinta-ala (ha): 5.5

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, haka, muu

Alueen kuvaus: Averiajärven luoteispuolella sijaitsee kaakkoisrinteellä nautakarjan laiduntama hakamaa- ja metsälaidunalue. Suurin osa alueesta on kuusi-valtaista metsälaidunta. Metsälaitumella on matalia kalliopaljastumia. Kalliopaljastumilla on yhdellä kohtaa pieniä kalkkisuonia, joilla kasvavat hietarvokki ja kalkkikiertosammal (*Tortella tortuosa*). Koiviston haasta on löydetty vuonna 1903

uhanalainen kalliorikko (Sh). Alarinne on harmaaleppähakaa, koivuhakaa ja entistä peltoa. Rinnettä alas kulkee pieni puro, entisellä pellolla on sähkölinjan alla lähde. Lähteessä kasvaa huomionarvoinen hetekaali. Entisen pellon reunoilla on niukkana parempaa lajistoa kuten huomionarvoiset keväthanhikki, kartioakankaali ja harmaapoimulehti. Myös puustoisilla osilla on rehevöitymistä. Puronvarrella on hakamaalajistoa ja puronvarsilajeja.

Hoitotarve: Aluetta olisi tarpeen laiduntaa siten, ettei eläimille anneta lisärehua. Puuston harvennus kallio-osien ympäriltä olisi eduksi, samoin kuusien harvennaminen metsälaitumelta.

Koiviston haka

1:10 000

3 VIHTI, Niemelän laidun

Peruskarttalehti: 204106

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67110: 3466 akp:aki 67108: 3452

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisetu

Pinta-ala (ha): 3.1

Maanomistaja: yksityinen

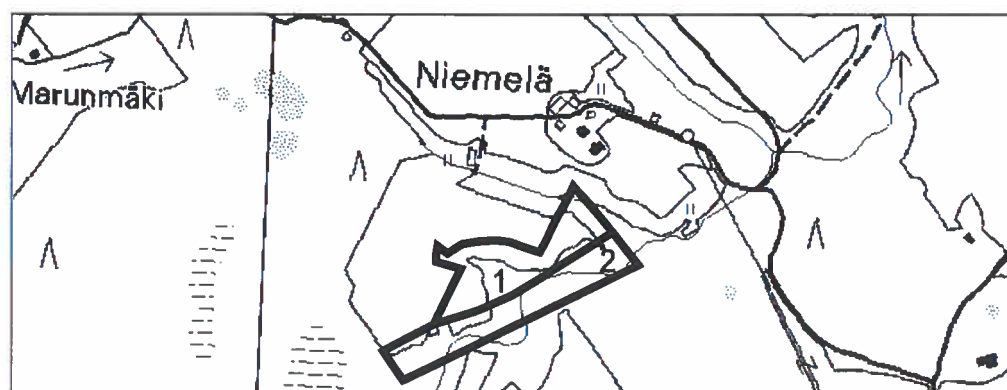
Arvoluokka: M-

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustavuus

Perinnemaisematyypit: niitty, metsälaidun, muu

Alueen kuvaus: Vihdin kirkonkylästä luoteeseen, lähellä kunnan rajaa on Niemelän talon eteläpuolella oosittain rinteessä sijaitseva tuore-kostea nautakarjan laidun. Alueella on niittyä (osa-alue 1) ja kosteaa puronvarren metsälaidunta (osa-alue 2). Pieni osa alueesta on ollut aikoinaan peltona. Laitumen kasvillisuus on edustava. Tuoreella pienruuhoniityllä runsaita ovat mm. päivänkakkara, hakamaapoimulehti, puna-apila, valkoapila, siankärsämö, tuoksusimake, valkovuokko, rohtotädyke, rätvänä ja niittynätkelmä. Lisäksi tavataan mm. ketonoidanlukkoa, jäkkiä ja musta-apilaa. Tuoreen suurruuhoniityn valtalajit ovat metsäkurjenpolvi, aholeinikki, timotei, särmäkuisma ja metsäapila. Puronvarren metsälaidun on erittäin tiheää, rehevää ja kosteaa kuusi- tai harmaaleppävaltaista lehtoa. lehtokasveista tavataan mm. lehtoleinikkia, imikkää, lehtopalsamia ja lehtotähtimöä.

Hoitotarve: Nykyisen kaltainen laidunnus vaikuttaa sopivalta.

Niemelän laidun

1:10 000

4 VIHTI, Vanhalan laidun

Peruskarttalehti: 204106

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 67039: 3510 akp:aki 67037: 3509

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisuotu

Pinta-ala (ha): 1.4

Arvoluokka: P+

Perinnemaisematyypit: niitty, haka, kallioketo

Alueen kuvaus: Vihdin kirkonkylässä, lähellä Pääkslahteen vievän tien risteystä on aivan tien ja asutuksen tuntumassa sijaitseva laidunalue. Paikoin jyrkkä etelärinte on osittain kasvillisuudeltaan edustava, mutta osin rehevöitynyt. Maisemallisesti alue on hyvin näkyvä ja siltä on hienot näkymät. Kasvillisuus vaihtelee kuivasta kalliokedosta kosteaan suurruohoniittyyn. Keskellä aluetta on pieni mäntyhaka, jossa on suhteellisen vanhoja mäntyjä. Tuoreen heinäniityn valtalajeit ovat mm. nurmirölli, rohtotädyke ja ukkomansikka. Karun kalliokedon valtalajeja ovat keltamaksaruoho, mäkiarho, hopeahanhikki ja viherjäsenruoho. Ketokäenminttua on hieman. Melko edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajeina tavataan mm. valkoapilaa, keltamataraa, ketoneilikkaa, nurmirölliä, hakarasaraa ja puna-apilaa. Tavanomaista, tuoretta suurruohoniittyä on jonkin verran. Huomionarvoisia kasveja ovat hakarasara, kangasajuruoho, tummatulikukka, ruusuruoho ja ketokäenminttu.

Hoitotarve: Laidunnusta tulisi jatkaa siten, ettei alue rehevöityisi.

5 VIHTI, Nummenkylän niitty

Peruskarttalehti: 204104

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66915: 3470 akp:aki 66914: 3470

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 0.2

Arvoluokka: P

Arvoon vaikuttavat erityistekijät: (+): edustava kasvisto

Perinnemaisematyypit: niitty, keto

Alueen kuvaus: Lohjan ja Nummelan välissä, Nummenkylän kohdalla rautatien länsipuolella sijaitsee Lohjanharjulla Lieviöön vievän tien varrella runsaspuustoinen niitty, jota kauan sitten on laidunnettu. Tuore-kuivahko kasvillisuus on vielä melko edustava. Kuivan heinä- ja ruohoniityn valtalajeja ovat mm. mäkitervakko, nurmirölli, ahomansikka, heinätahtimö, mäkikaura ja kangasajuruoho. Lisäksi on tavanomaisempaa tuoretta pienruohoniittyä ja tuoretta heinäniittyä. Huomionarvoisia kasveja ovat mäkikaura, mäkilemmikki, nuokkukohoki, kangasajuruoho ja mäkivirvilä.

Hoitotarve: Raivaus ja vuosittainen niitto tulisi aloittaa heti.

6 VIHTI, Haapakylän laitumet

Peruskarttalehti: 204105

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 66951: 3492 akp:aki 66947: 3489

Maisemamaakunta: Kiskon - Vihdin järvisseutu

Pinta-ala (ha): 8.5

Arvoluokka: P

Perinnemaisematyypit: metsälaidun, keto, niitty

Alueen kuvaus: Nummelasta länteen, Hyvinkää-tien luoteispuolella, lähellä Hiidenveden rantaa sijaitsee Höytiönkallion ja Tassinahteiden välissä laaja entinen laidunalue joka on avointa, kuivaa niittyä ja metsälaidunta. Laidunnus on loppunut melko äskettäin. Kasvillisuus on kasvamassa umpeen, mutta on paikoin melko edustava. Alueella on karuja kalliomäkiä ja multavia painanteita. Avoimella niityllä, tien tuntumassa on edustavaa kuivaa heinäniittyä, valtalajeina nurmirölli, rohtotädyke, lampaannata, ahosuolaheinä, siankärsämö ja huopakeltano. Täällä kasvavat myös huomionarvoiset kartioakankaali ja häränsilmä. Laajassa metsässä aiemman laidunnuksen jäljet ovat vähäiset. Sillä on kalliomännikköä, lehtomaista kangasta ja kuusilehtoa. Ladon ympäristössä ja kärrytien varrella on runsaskukkaisia niittyjä. Melko edustavan tuoreen pienruohoniityn valtalajeja ovat mm. siankärsämö, ahomansikka ja ahomatara. Lisäksi on hieman pienruohoketoa.

Hoitotarve: Nautakarjan laidunnus olisi tarpeen kiireellisesti aloittaa uudelleen.

Kirjallisuus • Litteratur

- Ahti, T., Hämet-Ahti, L. & Jalas, J. 1968: Vegetation zones and their sections in northwestern Europe. - *Ann. Bot. Fennici* 5:169-211.
- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 1998: Natura 2000 - luontotyyppiopas. Suomen ympäristökeskus. - *Ympäristöopas* 46:1-193.
- Alanen, A. & Pykälä, J. 1992: Perinnemaisemien inventointi ja hoito. - *Tiedonvirta* 3/1992:20-22.
- Alanen, A. & Pykälä, J. 1996: Ympäristötukijärjestelmä ei yksin pelasta perinnebiotooppeja. - *Ympäristö* 2:23-25.
- Alanen, A., Pykälä, J., Luotonen, H. & Vainio, M. 1994: Perinnemaisemaprojekti etenee. - *Tiedonvirta* 4/1994:10-14.
- Alapassi, M. & Alanen, A. 1988: Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. - *Komiteanmietintö* 1988:16. - 279 s. Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Alexandersson, H., Ekstam, U. & Forshed, N. 1986: Stränder vid fågelsjöar. Om fuktängar, mader och vassar i odlingslandskapet. - 112 s. LTs Förlag. Stockholm.
- Anttila, V. 1967: Järvenlaskuyhtiöt Suomessa. Kansatieteellinen tutkimus. - *Kansatieteellinen arkisto* 19:1-360.
- Bonn, T. 1992: Vegetation och flora i Skärgårdsmiljöstiftelsens område. - *Nordenskiöld-samfundets tidskrift* 51:35-60.
- Bonn, T. 1993: Några sällsynta skärgårdsväxters utbredningsbild i västra Nyland. - *Nordenskiöld-samfundets tidskrift* 52:21-48.
- Brenner, A. 1936: Ingå Fagervik Degerby. I. osa. - 630 s. Ekenäs Tryckeri Aktiebolag.
- Danielsson, S. 1997: Lohjan kunnan perinnebiotooppien, niittyjen ja kotojen, kartoitus ja luokittelu. 53 s. + 83 liitesivua. Pro gradu. Helsingin yliopisto.
- Eertamo, P. 1987: Vanhoja lohjalaisia. I. - 200 s. Lohjan Kotiseutututkimuksen Ystävät r.y. Kotiseutukuvauksia 12.
- Ekstam, U., Aronsson, M. & Forshed, N. 1988: Ängar. - 209 s. LTs förlag. Stockholm.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1992: Om hävden upphör. Kärleväxter som indikatorarter i ängs- och hagmarker. - 135 s. Naturvårdsverket. Solna.
- Ekstam, U. & Forshed, N. 1996: Äldre fodermarker. - 318 s. Naturvårdsverket förlag. Stockholm.
- Fonseen, F. J. 1916: Uträkning och beskrifning öfver Esbo sochn år 1752. - *Esbo Hembygdsforskningsförening. Serie A. Bidrag till Esbo Sockenbeskrivning* 1:1-32.
- Grotenfelt, G. 1916: Vanhanaikainen suomalainen maitotalous. - 266 s. Otava. Helsinki.
- Grotenfelt, G. 1918: Järvi- ja suokasvien korjuu karjanrehuksi ja kuivikkeiksi. - 22 s. Karjantuote.
- Grönlund, A., Lehtelä, M., Luotonen, H. & Hakalisto, S. 1998: Pohjois-Karjalan perinnemaisemat. - *Alueelliset ympäristöjulkaisut* 61:1-167.
- Haapanen, A. & Heikkilä, T. 1993: Maisemanhoito. Maisema-alueityöryhmän mietintö I. - 199 s. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II. - 204 s. - *Komiteanmietintö* 66/1992. - Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Hægström, C.-A., Heikkilä, T., Peiponen, J. & Vuokko, S. 1995: Toukohärkä ja kultasiipi. Niityt ja niiden hoito. - 160 s. Otava. Helsinki.
- Heikinheimo, O. 1915: Kaskiviljelyn vaikutuksesta Suomen metsiin. - *Acta Forestalia Fennica* 4(2):1-264.
- Heikkilä, K., Tarvainen, A. & Borg, P. 1996a: Suomen luonnonsuojeluliitto. Ketoprojekti 1992-1995. Raportti. - 80 s.
- Heikkilä, K., Borg, P. & Tarvainen, A. 1996b: Kotojen ja niittyjen hoito-opas. - 49 s. Suomen Luonnonsuojelun Tuki Oy. Helsinki.
- Heikkilä, T. & Heikkinen, I. 1993: Rantojensuojeluohjelman alueet. -143 s + 127 karttaa. Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto. Selvitys 97/1991. Helsinki.
- Helsingin kaupunki 1992: Elisaaren tammiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Käsikirjoitus. 52 s. + liitteet. Helsingin kaupunki, kiinteistövirasto, metsä- ja maatalousosasto.
- Hering, F. 1999: Kaakkois-Suomen perinnemaisemat. Kymenlaakso. - *Alueelliset ympäristöjulkaisut* 124:85-176.

- Huovila, S. & Kolkki, O. 1967: Uudenmaan ilmasto. - 44 s. Uudenmaan seutukaavaliitot. Helsinki.
- Huurre, M. 1995: 9000 vuotta Suomen esihistoriaa. - 271 s. Otava. Helsinki.
- Hämäl-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. 1998: Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. - 656 s. Luonnontieteellinen keskusmuseo. Kasvimuseo. Helsinki.
- Hänninen-Valjakka, K. 1998: Etelä-Savon perinnemaisemat. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 87:1-147.
- Härö, M. 1993: Läntisen Uudenmaan rakennusten ja maiseman kulttuurihistoriallinen inventointi. - 484 s. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto. Karjaa.
- Ilvessalo, Y. 1927: Suomen metsät. Tulokset vuosina 1921-1924 suoritetusta valtakunnan metsien arvioimisesta. - Metsätieteellisen Koelaitoksen Julkaisuja 11:1-421 + 156 taulukkoa.
- Jantunen, J., Saarinen, K. & Marttila, O. 1999: Kaakkois-Suomen perinnemaisemat. Etelä-Karjala. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 124:7-84.
- Johansson, O. & Hedin, P. 1991: Restaurering av ängs- och hagmarker. - 146 s. Naturvårdsverket. Solna.
- Jutila, H., Pykälä, J. & Lehtomaa, L. 1996: Satakunnan perinnemaisemat. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 14:1-201.
- Jäntti, A. 1945: Suomen laidunolot. - Acta Forestalia Fennica 53(2):1-255.
- Kalpio, S. & Bergman, T. 1999: Lapin perinnemaisemat. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 116:1-236.
- Kananoja, T. & Grönholm, S. 1993: Uudenmaan kallioperän suojele- ja opetuskohteita. - 248 s. Ympäristöministeriö. Alueidenkäytön osasto. Tutkimusraportti 3/1993. Helsinki.
- Kokkonen, P. 1930: Hakamaat ja hakamaametsät. - Teoksessa: Ilvessalo, L. & Laitakari, E. (toim.), Maa ja metsä IV. Metsätalous. II. Metsän hoito ja suojele: 519-525. WSOY. Porvoo.
- Kurto, A. 1982: Karjaan kaupungin luonnon inventointi 1982. Suojelukohdeselvitys. - 66 s. Karjaan kaupunki. Ympäristönsuojelulautakunta.
- Kurto, A. 1992: Kulttuurimaisemainventointi. - 154 s. Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto. Karjaa.
- Lahti, T., Kurto, A. & Väisänen, R. A. 1988: Floristic composition and regional species richness of vascular plants in Finland. - Ann. Bot. Fennici 25:281-291.
- Laurinmäki, H. 1957: Askolan historia I. - 527 s. + 1 kartta. Askolan kunta.
- Lehtinen, M., Nurmi, P. & Rämö, T. 1998: Suomen kallioperä. 3000 vuosimiljoonaa. - 373 s. Suomen geologinen seura.
- Lehtomaa, L., Rantala, S. & Vuojärvi-Torhamo, V. 1996: Perinnemaisemien hoidon mallisuunnitelmat Sammatissa. - Uudenmaan ympäristökeskus. Julkaisuja 7:1-48.
- Leivo, A. & Pykälä, J. 1993: Perinnemaisemia etsitään. - Ympäristö ja terveys 24:194-198.
- Liedenpohja-Ruuhijärvi, M., Kääntönen, L., Schultz, T., Krogerus, K. & Palokoski, M. 1999: Pirkanmaan perinnemaisemat. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 125:1-258.
- Lukkala, O. J. 1920: Lehdeksien tekotapa Lounais-Suomessa ja sen metsänhoidollinen merkitys. - Acta Forestalia Fennica 16(2):1-20.
- Luther, H. & Munsterhjelm, R. 1983: Inverkan av strandbetets upphörande på hydrolitoralens flora i Pojoviken. - Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 59:9-19.
- Mikkola-Roos, M. & Oesch, T. 1998: Ekologinen tila, kunnostus- ja hoitosuunnitelma. Viikki-Vanhankaupunginlahti. - Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 3/98:1-58.
- Moisanen, J. 1995: Karjaan Brobacka - historiallisesti monikerroksisen muinaisjäännösalueen hoito. - Teoksessa: Moisanen, J. & Taskinen, H. (toim.), Suomen hoidetut muinaisjäännökset: 25-31. Museovirasto, muinaisjäännösten hoitoyksikkö. Helsinki.
- Murto, R. 1982: Tutkimuksia Uudenmaan läänin uhanalaisista kasveista 1. Tammisaaren ja Inkoon saaristo. - 62 s. Helsingin yliopiston kasvimuseo. Helsinki.
- Mäittälä, L. 1994: Tarua ja totta vanhasta Askolasta. - 360 s. Askolan kunta.
- Nikander, H. 1984: Espoo 1700-1865. - 386 s. Espoon kaupunki.
- Partanen, H., Heikkilä, T. & Pykälä, J. (toim.) 1997: Perinnemaisemat - maaseudun rikkaus. - 23 s. Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki.
- Pispa, M. 1990: Kulttuurimaisemainventointi 1989. Itä-Uudenmaan seutukaavaliitto, julkaisu 11:1-152. Porvoo.

- Purhonen, P. A. & Haavisto, T. (toim.) 1995: Uudenmaan ympäristön tila. - Uudenmaan ympäristökeskus. Julkaisuja 4:1-98.
- Pykälä, J. 1992a: Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kasvistoltaan arvokkaat kalliit I. - 84 s. + 2 liitettä. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja.
- Pykälä, J. 1992b: Länsi-Uudenmaan seutukaava-alueen kasvistoltaan arvokkaat kalliit II. - 186 s. + 4 liitettä. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja.
- Pykälä, J. 1998: Onko Suomessa sata vai kaksisataa muinaistulokasvia. - Lutukka 14:35-57.
- Pykälä, J., Alanen, A., Vainio, M. & Leivo, A. 1994: Perinnemaisemien inventointiohjeet. - Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 559:1-106.
- Ramsay, A. 1984 [1924]: Espoo. Espoon pitäjä ja Espoon kartano 1500-luvulla. - 353 s. Espoon kaupungin museo- ja kotiseutulautakunta. Espoo.
- Rantanen, A. & Kuvaja, C. 1994: Sipoon pitäjän historia vuoteen 1868. I Osa. - 446 s + 8 kuvaa. Gummerus. Jyväskylä.
- Rassi, P., Kaipiainen, H., Mannerkoski, I. & Ståhls, G. (toim.) 1992: Uhanalaisten eläinten ja kasvien seuranta-toimikunnan mietintö. Komiteamietintö 1991:30. - 328 s. Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Rauramo, T. & Kekäläinen, H. 2000: Maatalouden erityisympäristötuen kohdentuminen ja hoitomuodot perinnebiotoopeilla Pohjois-Pohjanmaalla ja Uudellamaalla. Käsikirjoitus.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. (toim.) 1997: Uhanalaiset kasvimme. - 335 s. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Salonen, T. 1985: Länsi-Uusimaa rautakaudesta tietokoneaikaan. - 79 s. Länsi-Uudenmaan seutukaavaliitto. Lohja.
- Sarmela, M. 1994: Suomen perinneatlas. - 259 s + 99 karttaa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Soininen, A. M. 1974: Vanha maataloutemme. Maatalous ja maatalousväestö Suomessa perinnäisen maatalouden loppukaudella 1720-luvulta 1870-luvulle. - J. Scient. Agric. Soc. Finl. 46. Supplement:1-459.
- Solantie, R. 1988: Sade- ja lumiolot. Teoksessa: Alalammi, P. (toim.): Suomen kartasto 131. Ilmasto. s. 18-22. Maanmittaushallitus ja Suomen maantieteellinen seura. Helsinki.
- Solantie, R. 1992: Mikä on Uusimaa? Uudenmaan asutushistoriaa. - 89 s + 17 kuvaa. Uudenmaan Maakuntaliitto Ry. Helsinki.
- Solantie, R. 1996: Maankäytön, väestön, elinkeinojen sekä ilmaston vaikutus hydrologiaan Uudellamaalla 1700-luvulta nykyaikaan. - Vesitalous 37(6):2-8.
- Suominen, J. & Hämet-Ahti, L. 1988: Ihmistoiminnan varhaisesta vaikutuksesta Suomen kasvistoon. - Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 64:11-14.
- Talasmaa, P. 1934: Kaskenviljelystä Nurmijärvellä. - Uusimaa 2:103-109.
- Tarvainen, A. & Haaranen, T. 1998: Rakkaudesta perinnemaisemiin. Uusmaalaiset perinnemaisemat - matkajan opas. - 23 s. Uudenmaan Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus. Järvenpää.
- Tikkanen, H., Hongell, H. & Polso, A. 1999: Keski-Pohjanmaan perinnebiotoopit. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 112:1-141.
- Tommila, P. 1975: Nurmijärven pitäjän historia. II osa. Itsenäisen Nurmijärven pitäjän vaiheet. - 669 s. Vammalan Kirjapaino Oy. Vammala.
- Vainio, M. & Kekäläinen, H. (toim.) 1997: Pohjois-Pohjanmaan perinnemaisemat. - Alueelliset ympäristöjulkaisut 44:1-245.
- Vuokko, S. 1991: Maakunnat tutuiksi 6. Uusimaa. Asfalttiaavikoista lempeisiin lehtoihin. - Suomen Luonto 50(6):18-24.
- Vuorinen, S. 1993: Hormajärven luontoselvitys. Lohjan kunnan ympäristölautakunta. Julkaisu 3/93. 67 s. + 5 liitettä.
- Wainio, T. - E. (toim.) 1996: Uudenmaan kulttuuriympäristöohjelma. - Uudenmaan ympäristökeskus. Julkaisuja 5:1-82.
- Yläne, Y. 1919: Vetohärkien käyttämisestä Karjalohjalla ja lähiseuduilla. - Karjalohja 1:100-108.
- Ympäristöministeriö & Museovirasto 1993: Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. - Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16:1-278.

Kuvailulehti

Julkaisija	Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ympäristökeskus	Julkaisu-aika Syyskuu 2000
Tekijä(t)	Juha Pykälä ja Thomas Bonn	
Julkaisun nimi	Uudenmaan perinnemaisemat	
Tiivistelmä	<p>Perinnemaisemat eli perinteisen karjatalouden muovaamat perinnebiotoopit kuten niityt, haka-maat ja metsälaitumet ovat suuresti harvinaistuneet kaikkialla Suomessa. Perinnebiotoopit ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät maatalousympäristömme ja myös kulttuuri-historiallisesti korvaamattomia.</p> <p>Raportissa kuvataan niitty- ja karjatalouden kehitystä Uudellamaalla. Perinnebiotooppien tila esitellään perinnemaisematyypeittäin, ja perinnemaisemien hoitomenetelmät ja hoidon tarve esitetään lyhyesti.</p> <p>Uudeltamaalta löydettiin 289 arvokasta perinnemaisemaa, joista 28 luokiteltiin valtakunnallisesti, 94 maakunnallisesti ja 167 paikallisesti merkittäviksi. Löydetyt alueet ovat yleensä varsin pienialaisia. Uudellamaalla perinnebiotooppien taantuma on ollut vastaavankaltainen kuin muualla maassamme. Kuivia ja tuoreita niittyjä on kuitenkin jäljellä enemmän kuin useimmilla muilla alueilla Suomessa, ja Uusimaa onkin niittyeliöstön kannalta keskeisimpiä alueita maassamme.</p> <p>Suurin osa arvokkaista perinnebiotoopeista on joko kasvamassa umpeen hoidon loputtua tai haitallisesti rehevöitymässä lannoituksen tai lisärehun annon vuoksi taikka siitä syystä, että perinnebiotooppeja laidunnetaan peltolaitumien kanssa. Raportti sisältää aluekuvaukset kaikista arvokkaista perinnemaisemista hoitosuosituksineen. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaista alueista esitetään myös kartta.</p>	
Asiasanat	perinnemaisemat, niityt, maatalous, luonnon monimuotoisuus, Uusimaa	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Alueelliset ympäristöjulkaisut 178	
Julkaisun teema	Luonto- ja luonnonvarat	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0766-9
	Sivuja 352	Kieli suomi
	Luottamuksellisuus julkinen	Hinta 165 mk
Julkaisun myynti/ jakaja	Oy Edita Ab, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita puh. (09) 566 0266, telefax (09) 566 0380, sähköpostiosoite: asiakaspalvelu@edita.fi www-palvelin: http://www.edita.fi/netmarket	
Julkaisun kustantaja	Suomen ympäristökeskus ja Uudenmaan ympäristökeskus	
Painopaikka ja -aika	Oy Edita Ab, 2000	

Presentationensblad

Utgivare	Finlands miljöcentral, Nylands miljöcentral	Datum September.2000
Författare	Juha Pykälä och Thomas Bonn	
Publikationens titel	Ängar, hagmarker och skogsbeten i Nyland	
Sammandrag	<p>Antalet områden som är beroende av upprätthållandet av ett traditionellt lantbruk, dvs. ängar, hagar och skogsbeten (vårdbiotoper) har kraftigt minskat i Finland. Vårdbiotoperna är de mest värdefulla jordbruksområdena för bevarandet av biologiska mångfalden, och de är också kulturhistoriskt oersättliga. I denna rapport presenteras ängs- och boskapsskötselns utveckling och vårdbiotopers tillstånd i Nyland samt beskrivs skötselbehov och lämpliga skötselmetoder av vårdbiotoperna.</p> <p>I Nyland fann man 289 värdefulla vårdbiotoper. Av dessa klassificerades 28 som nationellt värdefulla, 92 som värdefulla på regional nivå och 169 som lokalt värdefulla. Områdena är vanligen mycket små. Minskningen av antalet av vårdbiotoper i Nyland har varit likadan som annorstädes i vårt land. I Nyland finns emellertid kvar flera torra och friska ängar än i de mesta andra regionen i Finland. Nyland är en av de mest viktiga regionerna för ängsfloran och -faunan i vårt land. Största delen av värdefulla vårdbiotoper hotas av igenväxning efter som skötseln har upphört eller av övergödning på grund av konstgödsel, tilläggsgödsel eller bete i anslutning till åkervallar. Rapporten innehåller beskrivningar och skötselrekommendationer för alla värdefulla vårdbiotoper. Av samtliga nationellt och regionellt värdefulla områden visas en karta.</p>	
Nyckelord	vårdbiotoper, ängar, jordbruk, naturens mångfaldighet, Nyland	
Publikationsserie och nummer	Regionala miljöpublikationer 178	
Publikationens tema	Natur och naturtillgångar	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0766-9
	Sidantal 352	Språk finska
	Offentlighet offentlig	Pris 165 mk
Beställningar/ distribution	Edita Ab, Kundservice, Pl 800, 00043 Edita puh. (09) 566 0266, telefax (09) 566 0380, e-mail: asiakaspalvelu@edita.fi www-server: http://www.edita.fi/netmarket	
Förläggare	Finlands miljöcentral och Nylands miljöcentral	
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Edita Ab, 2000	

Documentation page

Publisher	Finnish Environment Institute, Uusimaa Regional Environment Centre	Date September 2000
Author(s)	Juha Pykälä and Thomas Bonn	
Title of publication	Traditional rural biotopes in the province of Uusimaa	
Abstract	<p>The amount of traditional rural biotopes like semi-natural grasslands, wooded pastures and grazed forests has dramatically decreased in Finland. Traditional rural biotopes are the most important areas for biodiversity in the agricultural landscape, and they are also unreplaceable for our cultural heritage.</p> <p>The present state of traditional rural biotopes in the province of Uusimaa was studied. First the development of traditional farming in Uusimaa is described. The present state of different types of traditional rural biotopes is described, general management instructions are given and the need of management is emphasized.</p> <p>In the province of Uusimaa 289 valuable traditional rural biotopes were found. Of these, 28 sites were classified as nationally, 94 as provincially and 167 as locally valuable.</p> <p>Most areas are very small. In Uusimaa the decline of traditional rural biotopes has been similar as elsewhere in Finland. However, more dry and mesic grasslands have survived than in most other provinces in Finland, and Uusimaa is among the most important areas for grassland flora and fauna in Finland.</p> <p>Most valuable traditional rural biotopes are threatened because of overgrowing after their abandonment or because of nutrient enrichment caused by fertilization, supplementary forages or grazing with cultivated pastures.</p> <p>This report includes description of all valuable areas and management recommendations for them. Areas of national and provincial value are shown on maps.</p>	
Keywords	Traditional rural biotopes, semi-natural grasslands, agriculture, biodiversity, province of Uusimaa	
Publication series and number	Regional Environmental Publications 178	
Theme of publication	Nature and natural resources	
	ISSN 1238-8610	ISBN 952-11-0766-9
	No. of page 352	Language Finnish
	Restrictions public	Price 165 FIM
For sale at/ distributor	Edita Ltd, tel. +358 9 566 0266, Oy Edita Ab, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita e-mail: asiakaspalvelu@edita.fi www-server: http://www.edita.fi/netmarket	
Financier of publication	Finnish Environment Institute and Uusimaa Regional Environment Centre	
Printing place and year	Edita Ltd, 2000	

Uudenmaan perinnemaisemat

Perinteisen karjatalouden muovaamat perinnebiotoopit kuten niityt, hakamaat ja metsälaitumet ovat suuresti harvinaistuneet kaikkialla Suomessa. Perinnebiotoopit ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeimmät maatalousympäristömme. Vuonna 1992 käynnistettiin valtakunnallinen perinnemaisemaprojekti, jonka tavoitteena oli löytää jäljellä olevat perinnebiotoopit ja selvittää niiden nykytila ja hoidon tarve. Tässä julkaisussa esitetään Uudeltamaalta löydettyjen 289 arvokkaan alueen kuvaukset ja hoitosuosituksukset. Lisäksi kuvataan niitty- ja karjatalouden kehitystä, perinnebiotooppien tila esitellään perinnemaisematyypeittäin, ja perinnebiotooppien hoitomenetelmät ja hoidon tarve esitetään lyhyesti. Uudellamaalla perinnebiotooppien taantuma on ollut vastaavankaltainen kuin muualla maassamme. Suurin osa arvokkaista perinnebiotoopeista on joko kasvamassa umpeen hoidon loputtua tai haitallisesti rehevöitymässä. Kuivia ja tuoreita niittyjä on kuitenkin jäljellä enemmän kuin useimmilla muilla alueilla Suomessa, ja Uusimaa onkin niittyeliöstön kannalta keskeisimpiä alueita maassamme. Raportti on tarkoitettu maanomistajille, ympäristö- ja maatalousviranomaisille, neuvontajärjestöille ja muille perinnemaisemista ja niiden hoidosta kiinnostuneille.

Ängar, hagmarker och skogsbeten i Nyland

Areal av ängar, hagmarker, skogsbeten och andra vårdbiotoper i Finland utformade av traditionell boskapskötsel har minskat mycket kraftigt. Vårdbiotoperna är de viktigaste jordbruksområdena för bevarandet av biologiska mångfalden. En national inventering av vårdbiotoperna påbörjades 1992. Målsättningen med inventeringen var att finna kvarvarande värdefulla vårdbiotoper samt att klarlägga deras tillstånd och skötselbehov. I denna rapport har man samlat beskrivningarna och skötselrekommendationerna för samtliga 289 värdefulla vårdbiotoperna som hittades i Nyland. I rapporten presenteras även boskaps- och ängsskötselns utveckling, vårdbiotopers tillstånd, samt ges förslag till lämpliga skötselmetoder och skötselbehovet beskrivs. Minskningen av vårdbiotoperna i Nyland har varit likadan som annorstädes i vårt land. De flesta av de värdefulla vårdbiotoperna hotas av igenväxning när skötseln har upphört eller av övergödning. Det finns, emellertid, kvar flera torra och friska ängar i Nyland än i de flesta andra regioner i Finland. Nyland är en av de viktigaste regionerna för ängsfloran och -faunan i vårt land. Denna rapport är skriven för markägare, miljö- och landsbygdsmyndigheter, rådgivningsorganisationer och övriga som är intresserade av vårdbiotoperna och deras skötsel.

ISBN 952-11-0766-9

ISSN 1238-8610

Oy EDITA Ab
PL 800, 00043 EDITA, vaihde (09) 566 01
ASIAKASPALVELU
puh. (09) 566 0266, telefax (09) 566 0380
EDITA-KIRJAKAUPAT HELSINGISSÄ
Annankatu 44, puh. (09) 566 0566
Eteläesplanadi 4, puh. (09) 662 801

